BIBLIOTECA FACULTĂȚII
de
Limba și literatura română

Cota I 10758

Inventar 25627

VASILE ALECSANDRI

I 10758

V. ALECSANDRI

O P E R E

VIII

CORESPONDENȚĂ

1834 — 1860

Ediție îngrijită, traduceri, note și indici

de

MARTA ANINEANU

BIBLIOTECA INSTITUTULUI DE LINGVISTICA
INVENTAR CĂRȚI NR. 25624

Biblioteca Fac. de lb. s. l.
SECȚIA LIMBA ROMÂNĂ
București

SCRIITORI ROMÂNI

EDITURA MINERVA

București, 1981

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Volumul opt al *Operelor* lui V. Alecsandri — colecția „Scriitori români" — corespunde primului volum de corespondență a poetului publicată pentru întîia dată cronologic. *

Pentru a crea o „unitate epistolară", s-au strîns la un loc atît numeroasele scrisori rămase pînă astăzi inedite, cît și scrisorile deja publicate ** în cîteva volume răzlețe, după criterii diferite, la răstimpuri îndepărtate unele de altele, și prin periodice, începînd chiar din timpul cînd poetul era în viață și pînă astăzi.

S-a urmărit ca, în ambele cazuri, editarea să se facă direct după manuscrisul original și numai atunci cînd acesta nu se mai păstrează, după ediția cea mai bună, dacă se cunosc mai multe, și, pînă la urmă, după unica formă păstrată care, adesea, este defectuoasă, dacă nu chiar mediocră, cînd este vorba de o scrisoare rămasă numai în traducere.

Scrisorile sînt prezentate în ordine cronologică, înregistrînd astfel imaginea vieții poetului în desfășurarea ei.

Acest prim volum cuprinde scrisorile dintre anul 1834, iunie 25, data primei scrisori cunoscute de la poet, și anul 1860, noiembrie 17, inclusiv. Din acest grup au fost omise telegramele cifrate, adresate lui Ion Ghica, între 11 noiembrie 1859 și 14 mai 1860, în număr de opt, care, deși parțial descifrate prin-

---

* A se vedea aici analiza fondului de corespondență în nota „*Corespondența lui V. Alecsandri* p. 525—527.

** *Ibidem*, p. 527—528, situația exactă a manuscriselor și a ediților.

tre rînduri, nu oferă cititorului o lectură completă, și scrisoarea din 10 martie 1854 către același. Modul de ordonare cronologic, forma cea mai corectă de prezentare a unei corespondențe integrale, rupe cealaltă formă de unitate, aceea a relațiilor numai cu un anumit destinatar. La sfîrșitul volumului, un indice al scrisorilor grupate pe destinatari, la fiecare în ordine cronologică, reface această unitate, dînd lectorului posibilitatea de a le desprinde din șirul celorlalte.

Intercalarea cronologică a ridicat însă numeroase greutăți de datare, prilejuite în primul rînd de scrisorile nedatate și, în al doilea, de folosirea neregulată a celor două stiluri, vechi și nou.

Supuse analizei interne de conținut și analizei externe de grafie, hîrtie, plic, ștampila poștei etc., scrisorile nedatate par să-și fi găsit locul potrivit, deși multe rămîn sub semnul întrebării. Chiar dacă unele dintre ele nu au putut fi datate decît cu anii extremi, ani antequem sau postquem, ele nu au fost încadrate mecanic la începutul sau la sfîrșitul anului, cum se practică în mod obișnuit, ci acolo unde aveau o legătură cu alte scrisori din jur. Destul de numeroase, scrisorile nedatate nu sînt însă dintre cele mai importante, sînt mai mult scurte misive adresate Paulinei Alecsandri, Smărăndiței Docan, lui Ion Ghica și D. A. Sturdza. În notele de la sfîrșitul volumului s-a explicat și motivat fiecare datare încercată de editor, dînd posibilitatea lectorului de a verifica și eventual completa lipsurile.

Cu privire la folosirea celor două stiluri, s-a constatat că, în general, poetul folosește pentru scrisorile scrise în țară stilul vechi, iar pentru cele scrise în străinătate sau din străinătate în țară, stilul nou. Din păcate, această metodă nu este riguros respectată așa încît numai o bună cunoaștere a conținutului scrisorilor, diversele asociații și analogii etc. pot să restabilească adevărata dată ; desigur multe nu au putut fi sesizate exact, creîndu-se astfel unele confuzii. Este evident că poetul folosește, fără control, ambele stiluri, cînd îi scrie Paulinei o scrisoare din Paris datată „4 iulie 1874" și alta din Viena datată „10 iulie 1874", cînd el se găsea acolo în drum spre Paris ! Cea din Paris este pe stil vechi, cea din Viena pe stil nou. Sînt puține cazurile fericite în care poetul pune data după ambele stiluri sau cînd scrisoarea are plic cu ștampila poștei și se poate face calculul după aceasta, care reprezintă întotdeauna stilul nou. De asemenea și telegramele sînt datate la telegraf cu stilul nou. Unele

greșeli provin numai din neatenția poetului, indicînd un loc de emitere greșit, o lună în locul celeilalte sau chiar și un an în locul altuia.

În ediția de față s-a păstrat datarea așa cum figurează ea în scrisoare, indicîndu-se stilul, în paranteze drepte, numai atunci cînd este absolut indispensabil pentru a se justifica modul, aparent incoerent, al intercalării scrisorilor.

O altă dificultate o prezintă datările eronate din scrisorile care nu s-au păstrat decît în publicații. Unele greșeli pornesc de la confuziile grafice făcute de editori, în special pentru cifrele *5*, *7*, *9*, a căror grafie destul de asemănătoare, una cu cealaltă, în secolul trecut, a fost greșit citită. Tot o particularitate a secolului XIX, necunoscută totdeauna, este folosirea cifrelor latine pentru *numele* lunii (Xbre-décembre) și nu pentru *numărul* acesteia (X — octombrie).

Cum V. Alecsandri folosea cu precădere în corespondența sa limba franceză, originalele sînt însoțite de traduceri care caută să redea cît mai fidel înțelesul lor.

Toate particularitățile textelor, indiferent de limba acestora, sînt semnalate în subsolul paginii, și anume : adnotări și note ale poetului sau ale altora, jocuri de cuvinte în limba franceză, cuvinte intraductibile sau inventate de poet, traducerea sau indicația limbii pentru cuvintele sau fragmentele în alte limbi, semnalarea folosirii în text a caracterelor chirilice, trecerea ca variante la text a unor fragmente sau cuvinte anulate de poet, dar încă lizibile, pentru a reda o imagine fidelă a textului ; tot în subsol s-au trecut și unele însemnări pe plic ale destinatarilor.

Între particularitățile textului semnalăm și obiceiul poetului de a adăuga post-scriptumuri, de cele mai multe ori fără indicația P.S., cum și de a scrie pe marginea scrisorilor adausuri, care au fost trecute, în ediție, tot ca post-scriptumuri.

În transcrierea textelor în limba franceză, s-a intervenit tacit pentru corectarea micilor erori ortografice sau chiar gramaticale, dar nu s-a intervenit în construcțiile defectuoase, ca de exemplu folosirea greșită a auxiliarelor sau a concordanței timpurilor, cu atît mai puțin în modul de exprimare. Pentru *tems* și *intérret* s-au adoptat formele obișnuite astăzi : *temps*, *intérêt*. S-a păstrat ortografierea în limba franceză a numelor proprii românești, cu toate inconsecvențele sale. Spre exemplu :

Balatchano, Balaciano ; Mavrojeni, Mavroieni ; Moruzi, Morouzy ; Fokchani, Focşany ; Tekouchy, Tecoutche ; Mertchesty, Mircești etc. Aceasta pentru că nu există un criteriu al frecvenței folosirii unei forme sau a alteia. În traduceri s-a dat ortografia corectă. Numai pentru *Jassi* și *Bucarest* s-au adoptat aceste forme, folosite mai frecvent chiar de francezi. De asemenea s-a respectat ortografierea numelor proprii românești, din originalele în limba română ca : Alecsandrescu, Golesstii, Rosetaki etc. Menționăm că titlurile operelor literare sau ale periodicelor nu s-au tradus, și nici numele străzilor.

Transcrierea textelor în limba română respectă regulile stabilite inițial pentru această ediție, cu unele mici excepții care nu fac decît să mărească numărul celor tolerate deja ! *

Pentru a oferi lectorului o imagine cît mai fidelă a textului original, s-au menținut unele majuscule folosite de poet pentru că este evident că adesea o făcea pentru a da mai mult relief cuvîntului (Nație, Patrie)...

S-au păstrat prescurtările atît în textul francez, cît și în traduceri, în care însă, uneori, s-au făcut întregiri tacite cerute de cursivitatea textului. Tot în mod tacit s-a întregit și semnătura lui V. Alecsandri atunci cînd, în cîteva scrisori, nu a fost trasată complet.

Dubla adresă, în limba română, cu caractere chirilice, și în limba franceză este reprodusă exact în original, iar în traducere numai o singură dată, dacă ele sînt identice, și cu menționarea în subsol a existenței celei de a doua ; în cazul în care există o diferență, sînt reproduse ambele și în traducere. Punctuația a fost restabilită peste tot după normele obișnuite.

Orice intervenție în texte a editorului a fost marcată prin paranteze drepte.

Corpusul scrisorilor este urmat de note corespunzînd fiecărei scrisori în parte și purtînd același număr de ordine cu aceasta.

Pornind de la convingerea că orice scrisoare este o sursă de prețioase informații și de încîntări literare, grăitoare prin ele însile, a fost evitată abundența de note și comentarii.

Nota cuprinde deci : numărul și data scrisorii, indicația provenienței și bibliografia, cînd este cazul.

* Vezi în nota *Corespondența lui V. Alecsandri*, p. 531, observațiile în legătură cu limba folosită de poet în scrisori.

Citarea acesteia se face pentru prima dată complet, cu toate elementele bibliografice, iar în continuare se face prescurtat. De asemenea s-au prescurtat și unele titluri de periodice ca : *Arhiva societății științifice și literare*, Iași, devenită *Arhiva...*, Iași. Restul notei cuprinde identificări de persoane, mai cu seamă ale acelora care au directă legătură cu poetul, precizînd că notele biografice ale destinatarilor scrisorilor s-au pus, cu rare excepții, la prima apariție a lor în această calitate, chiar dacă numele le mai apăruse și în alte scrisori anterioare. S-au dat lămuriri mai amănunțite asupra împrejurărilor politice și culturale în care poetul a fost angajat uneori total, ca factor determinant, și în general s-a explicat tot ceea ce era necesar pentru a ajuta la înțelegerea textului, ținîndu-se însă seama că astăzi opera poetului fiind publicată integral, chiar în această colecție, unele lămuriri erau de prisos.

În încheierea volumului, pentru a nu lăsa nesemnalate o serie de scrisori ale lui V. Alecsandri, care nu ni s-au păstrat, dar care ne sînt cunoscute sigur din propriile sale scrisori, din cele ale corespondenților săi sau din alte surse, uneori chiar cu citate din ele, am socotit necesar să publicăm o listă cronologică a lor, la fiecare volum de corespondență.

Pentru ușurarea consultării acestui volum de scrisori s-au alcătuit următorii indici : *Indice de opere ale lui V. Alecsandri amintite în scrisori și în note ; Indice de alte opere și periodice ; Indice de nume ; Indice ale scrisorilor pe destinatari, grupate cronologic ; Indice cronologic al scrisorilor*, care corespunde *Cuprinsului.*

Semne convenționale utilizate

[ ] litere și cuvinte introduse de editor.

* ...* fragmente, cuvinte și litere șterse de autor și reproduse în subsol.

[***] lacune din text ale autorului sau datorate degradării.

[?] nedumerire a editorului.

\# semnul pentru galbeni, folosit în textele din secolul trecut, care apare în scrisorile originale din acest volum.

Lista prescurtărilor

Arh. St. Buc. = Arhivele Statului București (sau Iași)

B.A.R. = Biblioteca Academiei Republicii Socialiste România

B.C.S. = Biblioteca centrală de stat
M.L.R. = Muzeul literaturii române
M.I.A.O.B. = Muzeul de istorie și arheologie al orașului București
ms. rom. = manuscris românesc
ms. fr. = manuscris francez
f.d. = fără dată
f.a. = fără an
f.l. = fără loc
seq. = următoare
a. = ante
p. = post
c. = circa
t. = tom
P. = parte
n. = notă

CORESPONDENȚĂ

(1834—1860)

CĂTRE VICTOR CUÉNIM

1

Le 25 juin 1834

Mon respectable professeur, [1]

Dans ce jour de votre fête, c'est un bonheur pour moi de vous exprimer tous les voeux que j'adresse au ciel pour votre félicité. Je le prie de vous accorder de longues années et, si mes voeux étaient exaucés, Dieu comblerait jusqu'à vos moindres désirs.

Je me rappelle sans cesse vos bienfaits ; tout mon regret est de ne pas pouvoir vous en témoigner de vive voix ma profonde reconnaissance. Je tâcherai du moins de vous la prouver par le soin que je mettrai toujours à me comporter de manière à vous contenter et par le zèle avec lequel je suivrai vos moindres avis.

Croyez, mon cher professeur, que c'est à la simple et franche vérité que je rends hommage, quand je vous assure que je vous aime ; oui, ce sentiment fait tout mon bonheur et je veux être toute ma vie,

votre respectueux et très affectionné élève,

Basile Alecsandri

25 iunie 1834

Stimate domnule profesor, [1]

Este o bucurie pentru mine să vă exprim, de ziua dumneavoastră, toate urările pe care le adresez cerului pentru fericirea

dumneavoastră. Îl rog să vă hărăzească ani lungi, și, dacă rugămințile mele vor fi ascultate, Dumnezeu vă va împlini și cele mai mici dorințe.

Îmi amintesc neîncetat binefacerile dumneavoastră ; regretul meu este de a nu vă putea arăta prin viu grai adînca mea recunoștință. Voi încerca cel puțin să v-o dovedesc prin grija pe care o voi pune mereu în a mă purta într-un chip care să vă mulțumească și prin zelul cu care voi urma și cele mai mici sfaturi ale dumneavoastră.

Credeți-mă, scumpul meu profesor, că respect numai purul adevăr atunci cînd vă asigur că vă iubesc ; da, acest sentiment îmi dă toată fericirea și vreau să fiu toată viața,

al dumneavoastră respectuos și devotat elev.

Vasile Alecsandri

CĂTRE LUDOVIC STEEGE

2

Jassi, 19 oct. 1841

Il n'y a que deux jours que je suis arrivé de la campagne ; c'est ce qui est cause, cher docteur, [1] que je réponds si tard à votre lettre ; n'allez donc pas me mettre dans la catégorie Docan et Cie. Aussitôt après je suis accouru m'informer du retour de Mr Konaky et son intendant m'a assuré qu'il devait revenir aujourd'hui ou demain, au plus tard.

Maintenant, ma commission terminée, à nous deux, cher et aimable docteur ; en garde, nous allons un peu ferrailler. Donc le front haut, la poitrine en avant, défendez vous, car c'est une guerre à mort que je vous livre et tout votre sang ne me suffira pas pour compenser le regret dont je me suis seule pénétré à l'aspect du petit format de votre lettre, encore si ce malheureux petit morceau de papier était noirci sur toutes ses pages ....Mais non... Mr se plait à laisser en

blanc deux pages toutes entières. Quelle horreur !! quand il aurait pu si facilement les remplir en y semant quelques traits de son esprit... Ah, cher docteur, vous êtes le plus égoiste Esculape des deux principautés et vous mériteriez que Madame L. ne pensat jamais à vous. A-propos de Mme L. et pour répondre à la dernière phrase de votre lettre (que je nommerai, à l'avenir, lettre Hennig, vu les quatre pieds de hauteur qui caractérisent la taille de ce Mr), je dois vous dire que je l'ai aperçue une fois, une seule et unique fois, dans la rue avec les demoiselles Négry [2], après votre départ ; elle m'a paru pensive, rêveuse même et jamais sa figure, si vive et spirituelle d'ordinaire, ne m'a semblé plus jolie et plus poétique que sous cette teinte de mélancolie. Depuis lors je ne l'ai plus revue ; hélas ! hélas !! et trois fois hélas ! elle est partie ! Elle est allée s'enterrer de nouveau dans les environs de Tekoutchy, auprès de son magot de mari, qui mériterait bien... ce que les maris de son espèce méritent à si juste titre.

Dois-je vous donner des nouvelles de vos amis ? ils sont toujours les mêmes, rien de nouveau dans leur manière d'être. Docan [3] est toujours à la veille de faire une conquête, sans que jamais le lendemain arrive ; ce qui ne l'empêche pas de poursuivre son système, celui de frapper, comme il le dit lui-même, à toutes les portes. Quand donc ces méchantes portes cesseront-elles de faire la sourde oreille ? Voilà le problème, tâchez de le résoudre *, si vous le pouvez. Philadelphe [4] a fait des progrès, il a monté du rang d'épicier à celui de marchand de coco ; il vient de me charger à l'instant même de vous dire mille choses honnêtes de sa part... il est, sans cesse, poursuivi par l'idée de certaine indiscrétion que vous avez eu le malheur de lâcher à son adresse... il ne peut pas s'y faire, dit-il, et quoique le parfum ait gravé dans son appareil respiratoire des souvenirs accablants pour votre réputation, il croit, dit-il encore, avoir ** fait un rêve ; je l'ai surpris un jour se dire à lui-même, avec un sourire plein d'amertume „que l'homme est une créature fragile et misérable, puisque le moindre vent suffit pour emporter toutes

* Greșit în textul tipărit *discordare*.
** *Idem avait.*

25627
Bibliotecă ... de lb. și lit. ...
SECȚIA
LIN... VI...
Bucu...

ses plus belles illusions ! *Vanitas vanitatum et omnia vanitas...*" Sur ce il alla dîner pour chasser les idées noires qui tourmentaient son cerveau !...

Tous vos véritables amis s'occupent à vous créer une clientèle... Dernièrement, j'était chez Mr A. Roznovano [5] ; Mr Radoukanaky [6] s'y trouvait aussi, on y a beaucoup parlé sur vous, je ne vous dirai pas quoi, parceque vous me diriez que je suis un flatteur et cependant tous les Dieux de la mythologie y compris celui de la Chrétienté sont témoins que nous avons dit la vérité. Enfin, Mr Roznovano a demandé à s'inscrire sur la liste des clients, tout en promettant de persuader à son frère, Nicola R., [7] d'imiter son exemple. Tout le monde vous désire, aimable docteur, et surtout moi qui me trouve en ce moment dans la plus grande perplexité. Il s'est formé ici, depuis quelque temps, une société de lions à l'effet de dévorer tout ce qu'il rencontreront sous leurs pas... c'est à dire non, je m'exprime mal... de dévorer, dis-je, tous les beaux yeux féminins qui auront le malheur de s'offrir à leur voracité. Que deviendrais-je donc moi, qui ne fais pas partie de cette portion d'histoire naturelle... il ne m'en restera plus d'yeux pour moi... Hi... hi... hi... Docteur, cher docteur, venez à mon secours... ou bien je suis perdu... en attendant je vous embrasse,

B. Alecsandri

Mes compliments à tous les amis de Bucarest.

Adresa pe verso : Monsieur le Docteur L. Steege
au Han Stavropoleos Bucarest

Iași, 19 oct. 1841

Sînt numai două zile de cînd m-am întors de la țară ; aceasta este cauza, dragă doctore [1], că vă răspund așa de tîrziu la scrisoare ; nu mă puneți deci în categoria Docan și Comp. Îndată după aceea m-am dus să mă informez despre reîntoarcerea d-lui Conachi și administratorul său m-a asigurat că trebuia să se întoarcă astăzi sau mîine, cel mai tîrziu.

Acum, însărcinarea mea terminată, între noi doi, iubite și scumpe doctore ; în gardă, o să ne batem puțin. Deci fruntea sus, pieptul înainte, apărați-vă, căci vă declar un război pe viață și pe moarte și tot sîngele dumneavoastră nu-mi va ajunge pentru a șterge părerea de rău de care m-am simțit pătruns la vederea micului format al scrisorii dumneavoastră, și încă dacă această nenorocită bucățică de hîrtie ar fi fost înnegrită pe toate paginile... Dar nu... Domnului îi place să lase albe două pagini întregi. Ce grozăvie !! cînd ar fi putut atît de ușor să le umple semănînd pe ele cîteva spirite de ale sale... Ah, iubite doctore, sînteți cel mai egoist Esculap din cele două principate și meritați ca doamna L. să nu se gîndească niciodată la dumneavoastră. În legătură cu d-na L. și pentru a răspunde la ultima frază a scrisorii (pe care o voi numi, în viitor, scrisoarea Hennig, avînd în vedere cele patru picioare înălțime care caracterizează talia acestui domn) trebuie să vă spun că am văzut-o o dată, o singură dată, pe stradă, cu domnișoarele Negri [2], după plecarea dumneavoastră, mi s-a părut gînditoare, visătoare chiar, și niciodată figura sa, atît de vioaie și de spirituală de obicei, nu mi-a părut mai frumoasă și mai poetică decît sub această urmă de melancolie. De atunci nu am mai văzut-o ; vai !, vai ! și de trei ori vai ! ea a plecat ! S-a dus din nou să se înmormînteze în împrejurimile Tecuciului, lîngă pocitania sa de bărbat, care ar merita... ceea ce soții de felul său o merită pe drept.

Să vă dau vești despre prietenii dumneavoastră ? Sînt mereu aceiași, nimic nou în felul lor de a fi. Docan [3] este mereu în ajunul de a face o cucerire, fără ca urmarea să vină a doua zi ; ceea ce nu-l împiedică să-și urmărească sistemul, acela de a bate, așa cum spune chiar el, la toate porțile. Cînd vor înceta oare aceste porți să rămînă surde ? Iată problema, încercați să o dezlegați dacă puteți. Philadelphe [4] a făcut progrese ,s-a ridicat de la rangul de băcan la acela de negustor de *coco* * ; a venit chiar acum să mă însărcineze să vă spun mii de lucruri cinstite

* Nu știm dacă gluma se referă la denumirea cocainei, *coco*, sau la aceea a unui suc medical : *jus de réglisse* = *coco*.

din partea sa... este urmărit, fără încetare, de ideea unei anumite indiscreții pe care ați avut nefericirea să o faceți în legătură cu el... nu se poate obișnui cu aceasta, și, cu toate că parfumul a gravat în aparatul său respirator amintiri copleșitoare pentru reputația dumneavoastră, crede încă, spune el, că a visat ; l-am prins într-o zi spunîndu-și lui însuși, cu un surîs plin de amărăciune, „că omul este o creatură slabă și nenorocită, pentru că cel mai mic vînt este de ajuns pentru a-i smulge cele mai frumoase iluzii ! *Deșertăciunea deșertăciunilor și toate deșertăciune...*“ *. Și, cu aceasta, s-a dus să mănînce pentru a goni gîndurile negre care îi turburau creierul !...

Toți adevărații dumneavoastră prieteni caută să vă facă o clientelă... De curînd, eram la dl. A. Roznovanu [5] ; dl. Răducănachi [6] se găsea de asemenea acolo, s-a vorbit mult despre dumneavoastră, nu vă voi spune ce ,pentru că îmi veți spune că sînt un lingușitor, și totuși toți zeii mitologiei și cei ai creștinătății sînt martori că noi am spus adevărul. În sfîrșit, dl. Roznovanu a cerut să se înscrie pe lista clienților, făgăduind să convingă pe fratele său, Nicolae R., [7] să-i urmeze pilda. Toată lumea vă dorește, scumpe doctor, și mai cu seamă eu care mă găsesc în această clipă în cea mai mare nedumerire. S-a format aici, de cîtva timp, o societate de lei cu scopul de a mînca tot ce vor întîlni sub pașii lor... adică nu, m-am exprimat prost... de a mînca, spun, toți frumoșii ochi feminini care vor avea nefericirea să se arate în fața voracității lor ! Ce voi deveni deci eu, care nu fac parte din această parte de istorie naturală... nu vor mai rămîne ochi și pentru mine... Hi... hi... hi... Doctore, dragă doctore, vino-mi în ajutor... sau atunci sînt pierdut... ! pînă atunci vă îmbrățișez,

V. Alecsandri

Salutările mele tuturor prietenilor din București.

Adresa pe verso : Domnul Doctor L. Steege
la Hanul Stavropoleos
București

* În original, în limba latină.

3

Jassi, 16 novembre 1841

Je ne trouve pas, cher docteur, [1] d'expression assez expressive pour vous exprimer le bien-être dont j'ai joui pendant un quart d'heure et quelque chose, à lire, relire et rerelire votre charmante *Trois-Pages* (excusez cette licence anti académique, mais il me semble qui puisqu'on dit un Trois-mâts, on peut tout aussi bien se permettre de dire une *Trois-Pages* ; c'est logique, j'espère). Mais revenons à mon sujet, je vous disais donc que lorsque j'ai senti entre mes pouces votre bien heureuse lettre, j'ai fermé la porte à double tour, avec la clef, bien entendue, puis je me suis jeté dans un coin de mon divan et me suis précipité sur son cachet (pas du divan, mais de la lettre), avec toute la voracité d'un bouledogue, d'un vautour, d'un lion ou de tout autre mamifère amphibie que vous voudrez. Que vous dirais-je ensuite, à l'instar du chien de Rablais je cherchais la moële de l'os et je l'y trouvais ; mais quelle moële, grands Dieux, quelle moële ! de cette moële comme vous seule en savez fabriquer (toute équivocité à part), de cette moële d'esprit, la plus moëleuse, la plus succulente, comme dirait Philadelphe [2] qui puisse polir les aigrès variés d'une *Trois-Pages*.

Ah, adorable docteur, vous craignez de risquer votre réputation... Je vous répondrai à cela que l'esprit ne brille que plus fort sous le voile de la modestie et qu'avec une flotille composée de quelques *Trois-Pages* comme celle que vous m'avez envoyée, vous pourriez, nouveau Colomb, vaguer à pleines voiles dans les parages de Tekouchy, si vous vouliez passer la ligne de Tropique qui sépare nos deux pays. Mais voilà un langage qui risque de devenir par trop flotant et, par conséquent, insaissisable ; je l'abandonne donc aux romans de Mr Eugène Sue et pour plus de sureté je laisse la chaude mer, car je crains moi-même de chavirer.

Ainsi je reviens au terrestre. Comment ça va-t-il ?... Merci je me porte bien aussi... A-propos de santé je vous annonce que le père du fameux Major Mano est mort... que la terre, ainsi que l'épitaphe en vers que son fils doit lui faire... lui soint légers !

Maintenant parlons sérieusement, si c'est possible. Mr Nabob est arrivé sain et sauf dans notre petite capitale et voyez la marche bizare de ce monde, au lieu d'être-lui même pillé par des honnêtes gens de la grande route, il a, dit-on, si bien pillé en province, qu'il apporte avec lui une pile de ducats capable de nous faire goûter à tous deux pendant plusieurs années les plaisirs de Paris, et dire que malgré nos bonnes dispositions à tirer profit de l'or, ce maudit métal prendra un secret plaisir à nous tirer la langue ! Oh, fureur des fureurs... il est vrai que nous pouvons en toute liberté lui rendre la pareille... ; c'est toujours une consolation. Le nabob susmentionné me rappelle le personnage en question... il est à Jassi depuis quelques jours... je me souviens de l'avoir rencontré à Vienne, au Casino, j'étais avec Négry, je ne sais plus pourquoi nous l'avions baptisé alors sous le nom de *Beizade Kernatz* c'est peut-être parcequ'il en mangeait justement en ce moment là... C'est un trait malin... A-propos de malice, je n'ai plus revue celle qui en était le véritable type... hélas... vous n'avez pas beaucoup perdu de quitter Jassi et moi je n'ai pas beaucoup gagné à y rester, car je suis tout aussi privé que vous du plaisir de la voir... il est des destinées qui se ressemblent, les nôtres se touchent sous beaucoup de rapports... A quoi me sert donc à moi, pompeusement orné du nom de volatile, à quoi me sert, je vous demande, d'avoir une imagination plus ou moins... je ne sais quoi, quoique malgré ces prérogatives, je me surprends souvent à m'avouer que je suis tout au plus et quelquefois moins que le volatile de Platon... Oh, si j'avais des ailes, si j'étais un volatile complet, je m'élancerais dans l'espace et irais chanter le koukourigou du matin à votre chevet ; votre sommeil serait bercé de douces images, qui couriraient dans le ciel, vous tendraient une main amie et vous diraient avec cette voix inéfable qui pénètre le coeur... *Aoleo m-a fript*, hélas... hélas... vous dites vrai... Comme on manque sa vocation ! Je ne vous chanterai jamais le koukourigou.

Venons au mariage. A mon avis il ne faut pas faire un mariage d'amour, parceque : 1. On risque de trop attendre avant de trouver une personne que l'on aime véritablement et qui soit digne de cet amour. 2. Parcequ'à voir le train de notre société, les circonstances veulent qu'on n'épouse pas ce qu'on aime, c'est comme si une fatalité présidait à ces

affaires. 3. Si véritablement après un certain laps de temps, il arrive toujours dans un mariage, ce désillusionnement cruel qui éclipse la bienheureuse lune de miel, il vaut mieux, pour le repos de l'âme, que ce fatal ennemi de la félicité conjugale se montre auprès d'une personne qu'on n'a pas aimée d'amour... tandis que, dans le cas le contraire, il me semble que le désappointement du mari doit s'augmenter du désappointement de l'amant ; ce qui ferait un „Eingemacht" fort peu digestif. Je ne parle pas de malheurs qui peuvent arriver au mari, durant la traversée, lesquels ne seraient que plus cuisants, s'ils provenaient de la part d'une personne jadis adorée. Conclusion : les mariages de raison sont les plus raisonnables, les plus faisables et les plus profitables ! Honneur en soit donc à notre estimable ami Predesko qui après mûre réflexion va danser aux sons des flous-flous avec Mlle Arion. Va-t-il se donner une botte ce bougre là. Je le félicite cordialement de s'être engagé dans la troupe des Pequire (expression théâtrale...) pourvu qu'il ne devienne pas plus tard un magot pour ses intimes amis.

Notre jeune Mathieu Kanta a fait de même ces jours ci — il a épousé Mlle Spiro... c'est à dire... non... il a épousé quatorze mille ducats et Mille Spiro pardessus le marché !

Imitons les hauts faits de ces braves Romains ! (Racine.) Docan [3] est décidé de frapper le grand coup cet hiver... il se fane, dit-il, comme une tendre fleur sans soleil et sans parfums... Philadelphe, à ce mot, frémit d'indignation... Ce cher Docan, je suis impatient de le voir marié (ne lisez pas mari... et...) cela lui serait bien dû à ce perfide serpent.

Votre tout dévoué,

B. Alecsandri

Mes amitiés aux amis.

Iași, 16 noiembrie 1841

Nu găsesc, dragă doctore [1], ceva destul de grăitor pentru a vă arăta încîntarea de care m-am bucurat timp de un sfert de oră și ceva, citind, recitind și rerecitind plăcuta dumneavoastră ***Trei-Pagini*** (iertați-mi această licență antiacademică, dar mi se

pare că dacă se poate spune Trei-catarge *, se poate tot așa de bine să-ți permiți să spui o *Trei-Pagini* ; este logic, nădăjduiesc). Dar să revenim la subiectul meu, vă spuneam deci că, atunci cînd am simțit între degetele mele fericita dumneavoastră scrisoare, am închis ușa de două ori, cu cheia, bineînțeles, pe urmă m-am aruncat într-un colț al divanului și m-am repezit asupra sigiliului (nu al divanului, ci al scrisorii), hămesit ca un buldog, un vultur, un leu sau ca oricare mamifer amfibiu pe care îl veți dori. Ce să vă mai spun după aceea, asemenea cîinelui lui Rablais, căutam măduva osului și o găseam ; dar ce măduvă, Doamne, ce măduvă ! o măduvă dintre acele cum numai dumneavoastră singur o puteți fabrica, (fără subînțelesuri), această măduvă a spiritului, cea mai plină de măduvă, cea mai suculentă, cum ar spune Philadelphe [2], care poate da strălucire conținutului ** unei *Trei-Pagini*.

Ah, scumpe doctore, vă este teamă că vă stricați reputația... Vă voi răspunde la aceasta că spiritul nu strălucește decît mult mai puternic sub vălul modestiei și că, cu o flotă compusă din cîteva Trei-Pagini ca aceea pe care mi-ați trimis-o, veți putea, nou Columb, să plutiți cu toate pînzele sus pe meleagurile Tecuciului, dacă veți vrea să treceți linia tropicului care desparte cele două țări ale noastre. Dar iată un limbaj care este gata să ajungă prea plutitor și, ca urmare, de neînțeles ; îl las deci romanelor d-lui Eugène Sue și, pentru mai multă siguranță, las marea caldă căci mă tem că voi naufragia eu însumi.

De aceea mă reîntorc la pămînteni. Cum merge ?... Mulțumesc, și eu mă simt bine... În ce privește sănătatea vă înștiințez că tatăl vestitului maior Manu a murit... să-i fie țărîna, cum și epitaful în versuri, pe care fiul său va trebui să i-l facă,... ușoare !

Acum să vorbim serios, dacă este cu putință. Dl. Nabob a sosit bun zdravăn în mica noastră capitală și să vedeți mersul ciudat al lucrurilor pe lumea asta, în loc de a fi el însuși prădat de niște cinstiți oameni de la drumul mare, a prădat el, se zice, așa de bine în provincie, încît aduce cu el o grămadă de

* Gluma are sens în limba franceză, în care, *un trois-mâts* este un substantiv, intraductibil însă în limba română tot cu un substantiv, noi spunînd : o corabie cu trei catarge.

** Traducere după sens ; poetul folosește în continuare gluma cu *trois-mâts*, deci și cuvîntul *agrès* care însemnează totalitatea pînzelor și parîmelor de pe o corabie.

ducați în stare de a ne face pe amîndoi să gustăm din plăcerile Parisului, timp de mai mulți ani, și cînd te gîndești că, cu toată bunăvoința noastră de a ne folosi de aur, acest blestemat metal își va face o plăcere ascunsă de a scoate limba la noi ! Oh, furia furiilor... este adevărat că avem toată libertatea să-i facem și noi același lucru... ; este, oricum, o mîngîiere. Nabobul susnumit îmi reamintește personajul în chestiune... este la Iași de cîteva zile... Îmi amintesc că l-am întîlnit la Viena, la Cazino, eram cu Negri, nu știu pentru ce l-am botezat atunci cu numele de *Beizadea Cirnaț ;* poate pentru că mînca așa ceva tocmai atunci... Este o trăsătură răutăcioasă... Apropo de răutăcioasă, nu am mai revăzut pe cea care era adevăratul tip... vai... nu ai pierdut prea mult părăsind Iașii și eu nu am cîștigat prea mult rămînînd, căci sînt tot atît de lipsit ca și dumneavoastră de plăcerea de a o vedea... sînt scoarțe care se aseamănă, ale noastre se ating sub multe raporturi... La ce îmi folosește deci mie, împodobit cu un nume de pasăre, la ce îmi servește mie, vă întreb, de a avea mai mult sau mai puțin, o imaginație... nu mai știu ce, cu toate aceste prerogative, mă surprind adesea mărturisindu-mi că sînt cel mult, cîteodată, mai puțin decît pasărea lui Platon... Oh, dacă aș avea aripi, dacă aș fi o adevărată zburătoare, cum m-aș avînta în spațiu și m-aș duce să cînt cucurigul de dimineață la căpătîiul dumneavoastră ; somnul v-ar fi legănat de dulci vedenii, care ar alerga prin cer, v-ar întinde o mînă prietenească și v-ar spune cu acea voce neasemuită care pătrunde în inimă... *Aoleo m-a fript* *, vai... vai... spuneți adevărat... Cum își greșește omul chemarea ! Nu vă voi cînta niciodată cucurigu.

Să ajungem la căsătorie. După părerea mea, nu trebuie să faci o căsătorie din dragoste, pentru că : 1. Riști să aștepți prea mult înainte de a găsi o persoană pe care să o iubești cu adevărat și care să fie demnă de această dragoste. 2. Pentru că, văzînd mersul societății noastre, împrejurările fac ca să nu iei în căsătorie pe cea pe care o iubești, este ca și cum o soartă rea ar stăpîni aceste lucruri. 3. Dacă în adevăr, după oarecare trecere de timp, apare întotdeauna într-o căsătorie acea crudă părere de rău care întunecă fericita lună de miere, este mai bine, pentru liniștea sufletului, ca acest nedorit dușman al fericirii conjugale să apară alături de o persoană pe care nu ai

* În original, în limba română.

iubit-o cu dragoste... în timp ce, în cazul contrariu, mi se pare că la dezamăgirea bărbatului se adaogă dezamăgirea amantului, ceea ce va face un „Eingemacht" greu de înghiţit. Nu vorbesc de nenorocirile care pot să-i vină unui bărbat, pe timpul vieţii, care nu ar fi decît şi mai dureroase dacă ar veni din partea unei persoane altădată mult iubită. Concluzia : căsătoriile din interes sînt cele mai cu judecată, cele mai bine de făcut şi cele mai cu profit ! Cinste deci stimabilului nostru Predescu, care, după o judecată serioasă, dansează în sunete de flous-flous cu d-ra Arion. Va face o bună afacere băiatul ăsta ! Îl felicit din inimă că s-a angajat în trupa unor burtă-verde (expresie teatrală...) numai să nu devină mai tîrziu caraghios pentru prietenii săi apropiaţi.

Tînărul nostru Matei Canta a făcut la fel zilele acestea — s-a căsătorit cu d-ra Spiro... adică nu... s-a căsătorit cu paisprezece mii de ducaţi şi d-ra Spiro pe deasupra !

Să imităm faptele curajoase ale acestor bravi romani ! (Racine.) Docan [3] s-a hotărît să dea marea lovitură în iarna aceasta... se ofileşte, spune el, ca o floare crudă, fără soare şi fără parfum... Philadelphe, la acest cuvînt, s-a cutremurat de indignare... Dragul de Docan, sînt nerăbdător să-l văd însurat (nu citi furios... şi...) *, aceasta i s-ar cuveni acestui şarpe viclean.

Al dumitale devotat,

V. Alecsandri

Amiciţii prietenilor.

CĂTRE ION GHICA

4

Leopold. Samedi, [februarie-martie] 1842

Mon cher Ghyca,

Je serais bien embarrassé de te faire une description de notre voyage, [1] ou plutôt de notre course jusqu'à Leopold,

* Joc de cuvinte în limba franceză pe omonimele *marié — mari et.*

où nous nous trouvons en ce moment ; je n'ai rien vu, il est vrai que je n'ai pas eu grand'chose à voir, si ce n'est les figures plus ou moins hétéroclites des employés autrichiens. Ce sont des types grotesques tout bouffis d'une fierté stupide laquelle possède un magnetisme extraordinaire pour attirer les soufflets. Je ne puis pas non plus me flatter d'avoir eu des impressions agréables pendant le cahotement continuel auquel nous avons été exposés depuis notre départ de Jassi, je n'ai senti que la fatigue et le froid, voilà tout. D'ailleurs, l'état d'inquiétude permanente où je me trouve m'empêcherait, je crois, de me distraire même dans Paris, plus je me rapproche de mon père et plus mes craintes augmentent. Heureusement pour moi que notre aimable ami, le docteur, est avec moi, car sans lui je perdrais la tête.

Je n'ai remarqué que deux choses, ou plutôt deux personnes vraiment curieuses à Leopold : l'une c'est un Juif nommé Wolf (en français Loup). Il est, à ce qu'il dit, facteur de l'Hôtel de Russie, il sert de dragomann, de cicérone, de commissionnaire à tous les voyageurs qui veulent le prendre à leur service, mais c'est surtout aux Moldaves qu'il est attaché. C'est l'être le plus intelligent que l'on puisse rencontrer ; il devine vos désirs et serait capable de vous faire monter même dans la lune s'il vous en prenait la fantaisie. Si tu passes encore par Leopold, je te conseille de manifester ce désir et tu verras. Wolf connaît le coeur humain dans ses replis les plus cachés et il en sait tirer profit avec une adresse qui tient du prodige ; enfin, c'est un spéculateur d'autant plus adroit et d'autant plus profond, qu'il a choisi justement *l'homme* pour objet de son exploitation.

La seconde personne dont je veux te parler se distingue encore par son attachement excessif pour ce qui est moldave ou valaque ; c'est le comte Joseph Borkowsky, [2] il a appris notre langue tout seul, par amour pour notre pays et non seulement il est parvenu à la bien connaître au point de se prononcer sur notre littérature mieux qu'un véritable Moldave, mais encore se propose-t-il d'écrire une histoire de cette littérature. Enfin, que te dirai-je, il est enthousiaste d'Alexandresco et ne l'apelle que le grand poète valaque. N'est-il pas triste de voir un étranger en savoir plus sur notre littérature que presque tous les Moldaves et les Valaques réunis en bloc ! Enfin, je suis très reconnaissant à Mrs Assaky et

Corradini[3] de m'avoir donné des lettres de recommandation pour le comte Borkowsky. Je suis vraiment flatté et ravi d'avoir fait une aussi précieuse connaissance.

Adieu, mon cher professeur[4], je t'embrasse,

B. Alecsandri

Adresa pe verso : Monsieur Jean Ghyka
Jassi

Lemberg. Sîmbătă, [februarie-martie] 1842.

Iubite Ghica,

Aș fi foarte încurcat să-ți fac o descriere a călătoriei[1] noastre sau, mai bine zis, a goanei noastre pînă la Lemberg, unde ne găsim în acest moment ; n-am văzut nimic, e adevărat că n-am avut mare lucru de văzut afară de figurile mai mult sau mai puțin bizare ale funcționarilor austrieci. Sînt tipuri ridicole, pline de o mîndrie stupidă, care posedă un magnetism extraordinar ca să atragă palme. Nu mă pot lăuda nici că am avut impresii plăcute în timpul zdruncinării continue la care am fost expuși de la plecarea noastră de la Iași ; n-am simțit decît oboseala și frigul și asta-i tot. Dealtfel, starea de permanentă îngrijorare în care mă aflu cred că m-ar împiedica să mă distrez chiar și la Paris ; cu cît mă apropii mai mult de tata, cu atît temerile mele sporesc. Din fericire pentru mine, bunul nostru prieten, doctorul, este cu mine, căci fără el mi-aș pierde capul.

La Lemberg n-am observat decît două lucruri sau, mai degrabă, două persoane cu adevărat ciudate : una este un evreu numit Wolf (în franceză, Loup). Este, după cum spune el, factor la „Hôtel de Russie", servește de dragoman, de cicerone, de comisionar tuturor călătorilor care vor să-l ia în serviciile lor, dar se simte mai cu seamă legat de moldoveni. Este ființa cea mai inteligentă pe care o poți întîlni ; îți ghicește dorințele și ar fi în stare să te ajute să urci și în lună, dacă ți-ar veni această fantezie. Dacă mai treci prin Lemberg, te sfătuiesc să-ți

manifești această dorință și ai să vezi. Wolf cunoaște inima omenească în ascunzișurile ei cele mai adînci și știe să profite de aceasta cu o îndemînare miraculoasă ; în sfîrșit, este un speculant cu atît mai îndemînatic și mai priceput cu cît și-a ales tocmai *omul* ca obiect al exploatării.

A doua persoană despre care vreau să-ți vorbesc se distinge și ea prin atașamentul foarte mare pentru tot ceea ce este moldovenesc sau valah ; este contele Joseph Borkowski[2], a învățat singur limba noastră din dragoste pentru țara noastră și nu numai că a ajuns să o cunoască într-atît încît să se poată pronunța asupra literaturii noastre mai bine decît un adevărat moldovean, dar își propune chiar să scrie o istorie a acestei literaturi. În sfîrșit, ce să-ți mai spun ? este încîntat de Alexandrescu și nu-l numește decît marele poet valah. Nu este trist să vezi că un străin știe mai mult despre literatura noastră decît toți moldovenii și muntenii la un loc ? În sfîrșit, sînt foarte recunoscător dlor Asachi și Corradini[3] că mi-au dat scrisori de recomandație pentru contele Borkowski. Sînt în adevăr măgulit și încîntat că am făcut o cunoștință atît de prețioasă.

Adio, scumpul meu profesor[4], te îmbrățișez,

V. Alecsandri

Adresa pe verso : Domnului Ion Ghica
Iași

5

De Lemberg, [februarie-martie 1842]

Voici quelques lettres pour ma famille ; donne-les, je t'en prie, tout de suite à mon frère, qui les remettra aux personnes auxquelles, elles sont adressées. Excuses-moi en même temps de te charger d'une pareille commission ; il est indispensable que ce paquet ne tombe pas entre les mains de

mon père, s'il se trouve déjà installé à la maison.[1] Je ne puis rien t'écrire de plus, car je n'ai pas la tête à moi.

Adieu,

B. Alecsandri

Adresa pe verso : Monsenieur
Monsenieur Jean Démètre Ghyka
dans la maison de Mr le Postelnik Alecsandry[2]

De la Lemberg, [februarie-martie 1842]

Iată cîteva scrisori pentru familia mea ; dă-le, te rog, numaidecît fratelui meu, care le va înmîna persoanelor cărora le sînt adresate. Iartă-mă ,în acelaşi timp, că te încarc cu un asemenea comision, este de neapărată trebuinţă ca acest pachet să nu cadă în mîinile tatălui meu, dacă se află deja stabilit acasă.[1] Nu-ţi pot scrie nimic mai mult pentru că nu-mi este capul la aceasta.

Adio,

V. Alecsandri

Adresa pe verso : Domnul
Domnul Jon Dimitrie Ghica
în casa d-lui postelnic Alecsandri[2]

6

Jassi, juillet 1842

Je ne puis m'empêcher, mon cher Ghyka, d'exhiber du fond de ma poitrine un de ces jurons caractéristiques, énergiques et artistiques à-propos de l'excursion[1] que vous allez

faire *sans moi*. Les circonstances atténuantes dans lesquelles je me trouve s'opposent à mon grand désir de faire partie de votre course pittoresque à travers les Carpaths, et c'est là ce qui me met en si belle humeur d'epuiser le catéchisme poissard ! Ah ! fichtre être à la portée du plaisir et ne pouvoir le sentir, c'est à en dessécher de dépit, si non à crever de rage ! Aussi, par précaution, j'avale à l'instant même deux grands verres d'eau fraîche pour me mettre au moin d'accord avec Mrs Prisnitz[2] et Vernon, ces deux grands consolateurs de l'humanité souffrante. Fais des voeux, je t'en prie, que cette libation en leur honneur apporte le calme nécessaire à l'effervescence de mon sang, et me fasse surtout attendre ton retour avec patience.

Maintenant passons à autre chose... Veux-tu des nouvelles diplomatiques, historiques ou domestiques, j'en ai au choix et cela ne coute pas cinq sous. Commençons par les premières. Le Nachou Brat[3], qui rime avec quelque chose, ne s'est point arrêté à Jassi que 24 heures ; aussitôt son arrivée, le Grand Conseil (admire moi cela) qui représente les pays en général et le Prince en particulier, a demandé la *permission*, d'aller lui présenter ses humbles hommages à quoi le Nacha Brat qui rime... etc... à répondu d'un ton protecteur qu'il accédait a recevoir les susdits hommages. La présentation a eu lieu vers dix heures en grande cérémonie. Le conseil a fait une grande courbetté à laquelle l'autre a répondu en se redressant d'une toise, puis prenant une voix de basse-taille il a dit ces mémorables mots (ou à peu près) „Messieurs, *je suis très content des progrès* que la Moldavie a faits et je suis d'autant plus à même de juger de leur valeurs par comparaison, de la misère qui règne en Valachie... etc.... A ces mots, le Grand Conseil a failli étouffer de joie et d'orgeuil, et puis s'est retiré à reculont avec forces protestations du plus profond respect.

Sictir Effendi[4], le Turc, n'est point encore arrivé à Jassi malgré les huits voitures qu'on a envoyées pour nous l'amener. On dit qu'il est tombé malade à Vaslui à la suite d'un diner dans lequel le Pilaf n'aurait point figuré... Il règne en conséquence une profonde consternation parmi les puissances gouvernamentales du pays. On assure (et ceci est sous le sceau du plus grand secret) qu'un des lions-sots sera sacrifié aux plaisirs, peu orthodoxes, du digne représentant de

la Sublime Porte. Les pères de famille sont dans la plus vives anxiétés sur les suites de son apparition parmi nous ; l'honneur de la jeunesse est compromis. O *tempora, o mores !*

L'état sanitaire du pays ne laisse rien à désirer, nous n'avons ni la peste, ni la cholera-morbus, ni la petite-vérole, ni la rougeole, mais nous avons, malheureusement, le Conseil d'état et les dames Barotzy à toutes les promenades, outre la poussière, tu te souvies, sans doute, que ces deux dernières calamités se trouvent sans cesse à Copou etc....

Depuis quelque temps les manants ont pris goût à jouer le rôle de seigneurs à l'égards des seigneurs même ; c'est à dire qu'ils paraissent avoir commencé à comprendre que le nombre fait la force et qu'un Boyard est en état de recevoir avec tout autant de grâce, qu'un paysan, les coups de batons, qu'on voudrait bien se donner la peine de lui administrer. Nous avons déjà plusieurs exemples depuis ton départ, qui prouvent clairement un grand fond de raison parmi la classe des *tzarani*. L'oncle de Cogalniceanu (Jean) qui a déjà reçu une bonne leçon, du temps de la révolte des paysans, lors de l'occupation des Russes, vient d'avoir été assaisonné de nouveau, d'une dégelée de coups de batons, fort peu rafraîchissante. Conaky a échappé comme par miracle à une pareille fête et un certain Kneaz Cantacuzène, qui arrive à peine de Lemberg (le frère du Kneaz Tircit le louche) vient de faire à la foire de Falticeany la précieuse acquisition d'une rossade digne du titre qu'il porte. En outre, un je ne sais plus quel comte français, voyageant par plaisir, a reçu à Galatz des impressions très fortes. Enfin mon cher, le gouvernement, inquiet de cet état des choses et d'autres choses encore, a donné l'ordre de désarmer les districts de la haute Moldavie. Tout ce qui se trouvait en fait de fusils, couteaux et même fourches en fer chez les paysans, ont été enlevé dans l'intérêt de l'ordre public... Voici cependant, à cette occasion, la réflexion d'un homme du peuple auquel on avait arraché un misérable fusil : „Qu'on nous prène", dit-il „nos fusils, qu'importe ? il nous reste toujours le fameux *par*, et celui là certes s'enflamme plus facilement et, lorsqu'il prend feu, il dure plus longtemps", — historique — avoue, mon cher, que c'est sublime ! il a parlé comme un vieux Roman.

Que veux tu que je te dise encore ? Ah ! le dernier examen de l'Académie a été du dernier comique. On y a lancé quelques *vivat* et *să trăiască măria-sa*, commander par les signaux du maître et voilà tout. Alexandre Mavrocordato est arrivé de Paris, c'est un charmant garçon, tu le connais, quant à son frère il est toujours *Grand Vornique*. Madame de Tourza est partie pour la campagne, entrenant à sa suite quelques dévoués ; les dévoués se lechent d'avance les lèvres à la douce perspective des dîners que leur maîtresse leur offrira. On dit que ces dîners seront tout à fait *champs-paître* et c'est ce qu'il leur convient avant tout.

Quelques personnes m'ont assuré (ces personnes sont de naturalistes fort savants) que certaine famille d'Hermines, les Hermines baltzatiènes, peuvent concevoir et enfanter sans s'accoupler mais en prenant une grande dose de semoule... il paraît définitivement que cette matière nutritive peut remplacer chez les petites bêtes, sus-mentionnés, le principe générateur... On a eu dit-on dernièrement un exemple, du cas [tor] * des montagnes.

La belle J. C. a dansé aux bals du Falticheny [***] et je n'y étais pas ! Madame Roznovano est toujours à la campagne. Corradini possède, pour le moment, une collection pittoresque de tout ce qui s'honnore du titre glorieux de Siphylis ; il garde la chambre depuis plusieurs jours. Enfin, mon cher, bon voyage et bonsoir,

B. Alecsandri

J'ai donné ta lettre à Steege en voici une pour [***] de Paris et une autre que j'écris a Alexandresko. [5]

Iași, iulie 1842

Nu m-am putut împiedica, iubite Ghica, de a scoate din fundul sufletului una dintre acele înjurături caracteristice, energice și artistice în legătură cu excursia [1] pe care o veți face

* Hîrtia ruptă, cuvînt completat după înțeles.

fără mine. Circumstanțele atenuante în care mă găsesc se opun marei mele dorinți de a lua parte la plimbarea voastră pitorească prin Carpați, și aceasta mă pune în frumoasa dispoziție de a secătui catehismul popular. Ah! la naiba! să fii în preajma plăcerii și să nu poți să o simți este ceva să te usuci de necaz, dacă să nu crăpi de furie! De aceea, din prevedere, înghit chiar în această clipă două mari pahare cu apă rece ca să mă pun cel puțin de acord cu d-nii Prisnitz[2] și Vernon, acești doi mari consolatori ai umanității care suferă. Fă, te rog, urări ca această libațiune în onoarea lor să aducă liniștea necesară sîngelui meu înfierbîntat și mai cu seamă să mă facă să aștept cu răbdare întoarcerea ta.

Acum să trecem la altceva... Vrei noutăți diplomatice, istorice sau domestice, am la alegere și asta nu costă nici cinci bani. Să începem cu primele. Fratele nostru *[3], care rimează cu ceva, nu s-a oprit la Iași decît 24 de ore; îndată după sosirea sa, Divanul (admiră aceasta), care reprezintă țările în general și pe prinț în particular, a cerut permisiunea să meargă să-i prezinte umilele sale închinăciuni, la care Fratele nostru ** care rimează... etc.... a răspuns cu un ton protector că acceptă să primească sus-zisele închinăciuni. Prezentarea a avut loc pe la ora zece cu mare ceremonie. Divanul a făcut o mare închinăciune la care celălalt a răspuns înălțîndu-și talia, apoi, luînd o voce de bas *** a spus aceste cuvinte de neuitat (sau pe aproape): „Domnilor, *sînt foarte mulțumit de progresele* pe care le-a făcut Moldova și sînt cu atît mai în măsură să judec valoarea lor prin comparație cu mizeria care domnește în Țara Românească... etc.... La aceste cuvinte, Divanul era gata să se sufoce de bucurie și mîndrie, și apoi s-a retras cu spatele, cu numeroase asigurări de cel mai profund respect.

Sictir efendi[4], turcul, nu a sosit încă la Iași, cu toate cele opt trăsuri care au fost trimise pentru a ni-l aduce. Se spune că a căzut bolnav la Vaslui în urma unei cine în care nu era și Pilaf... Domnește deci o mare consternare printre puterile guvernamentale din țară. Se spune sigur (și aceasta sub pecetea

*** În original, în limba rusă, ceea ce îi dă posibilitatea să facă o glumă.

*** Joc de cuvinte între sensurile de: *voce de bas* și *basse-taille* = mică.

celei mai mari taine) că unul din puii de lei* va fi sacrificat plăcerilor, prea puțin ortodoxe, ale demnului reprezentant al Sublimei Porți. Capii de familie sînt foarte îngrijorați asupra urmărilor apariției sale printre noi; onoarea tineretului este compromisă. *O timpuri, o moravuri* **!

Starea sanitară a țării nu lasă nimic de dorit, nu avem nici ciumă, nici holeră, nici vărsat, nici pojar, dar avem, din păcate, Divanul și pe doamnele Baroți la toate plimbările, pe lîngă praf, îți amintești, fără îndoială, că aceste două nenorociri se găsesc fără încetare la Copou etc...

De cîtva timp, țăranilor a început să le placă să se joace de-a stăpînii, chiar față de stăpîni; aceasta însemnează că se pare că au început să înțeleagă că numărul face forța și că un boier este în stare să primească tot cu atîta grație, ca și un țăran, loviturile de bîtă pe care și-ar da cineva osteneală să i le administreze. Avem deja mai multe exemple, de la plecarea ta, care dovedesc limpede un mare fond de judecată în clasa *țăranilor* ***. Unchiul lui Kogălniceanu (Ion), care mai primise deja o lecție bună în timpul revoltei țăranilor, cînd cu ocupația rușilor, a fost din nou aranjat cu o ploaie de lovituri de bîtă, foarte puțin răcoritoare. Conachi a scăpat ca prin minune de la o asemenea sărbătoare, și un oarecare cneaz Cantacuzino, care abia a sosit de la Lemberg (fratele cneazului Tircit-sașiul), a încasat la tîrgul de la Fălticeni o bătaie demnă de titlul pe care îl poartă. În plus, nu știu ce conte francez, călătorind de plăcere, a primit la Galați niște impresii foarte puternice. În sfîrșit, dragul meu, guvernul, îngrijorat de această stare de lucruri și încă și de altele, a dat ordin să fie dezarmate ținuturile din Moldova de Sus. Tot ce se găsea la țărani ca puști, cuțite și chiar furci de fier au fost ridicate în interesul ordinei publice... Iată totuși, cu această ocazie, reflecția unui om din popor căruia i se smulsese o nenorocită de pușcă: „Să ne ia pușcile", a spus el, „și ce-i cu asta? ne mai rămîne vestitul *par* **** și acela sigur se aprinde mai ușor și, cînd ia foc, durează mai mult timp", — istorică — mărturisește, dragul meu, că este minunat! a vorbit ca un bătrîn roman.

* Cuvîntul *lionceux* = pui de leu este scris *lins-sots*, deci *lei proști!*

** În original, în limba latină.

,* În original, în limba română.

Ce vrei să-ți mai spun? Ah! ultimul examen de la Academie a fost foarte caraghios. S-au slobozit cîteva *vivat*-uri și să *trăiască măria-sa* *, comandate de semnalele profesorului, și asta e tot. Alexandru Mavrocordat a sosit de la Paris, este un băiat încîntător, îl cunoști, cît despre fratele său, este tot *mare vornic* **. Doamna Turza a plecat la țară, trăgînd după sine cîțiva devotați; devotații își ling dinainte buzele la gîndul cinelor pe care stăpîna lor le va oferi. Se zice că aceste cine vor fi pe de-a întregul cîmpenești ***. ceea ce li se potrivește de minune!

Cîteva persoane m-au asigurat (aceste persoane sînt naturaliști foarte savanți) că unele familii de hermine, *herminele bălțate* ****, pot să conceapă și să fete fără să se împreune, dar luînd o mare doză de griș, pare sigur că această materie hrănitoare poate să înlocuiască la micile animale, mai sus menționate, principiul generator... Se spune că, de curînd, a fost un exemplu cu un cas[tor] *** de munte.

Frumoasa J.C. a dansat la balul de la Fălticeni[***] și eu nu eram acolo! Doamna Roznovanu este tot la țară. Corradini posedă, pentru moment, o colecție pitorească de tot ceea ce poartă titlul glorios de sifilis; stă în casă de mai multe zile. În sfîrșit, dragul meu, drum bun și bună seara,

V. Alecsandri

Am dat scrisoarea ta lui Steege, iată una pentru [***] de la Paris și alta pe care i-o scriu lui Alexandrescu.[5]

7

[Iași, iulie-august 1842]

Mon cher Ghyka, j'ai craint un instant pour votre sécurité, en lisant dans la lettre le détail de votre prise au

*,** În original, în limba română.
*** Glumă prin ortografierea cuvîntului în original în așa fel încît iese *cîmp* și *a paște*!
**** Presupunem acest înțeles pentru *baltzatiènes* din original.

corps avec les puces ministérielles; certes il y avait là de quoi sentir la chaire de poule. D'un côté, un bataillon d'animaux plus ou moins armés de pompes aspirantes, et tout prêts à vous confondre avec le budget, et de l'autre, deux jeunes touristes armés seulement d'espérance et d'illusion, la partie n'était pas égal, et malgré le renfort que vous auriez pu trouver dans Caro, vous n'avez pas moins couru un grand danger; je vous félicite donc de la bonne idée que vous avez eu, en leur faisant entendre que vous étiez des gens sans place. Vous voilà donc sauvés, grâces en soient rendues au Ciel et surtout à ton éloquance! Par ici nous avons nous autres des histoires fort amusantes. Enfin, après quinze jours d'une attente plein d'émotions, le Grand Othoman[1] est arrivé!!! Sensation universelle!!... Il est entré dans Jassi, accompagné depuis Sokola d'une cinquantaine de soldats de cavalerie la lance au poing, d'une centaine de kosaques commandés par l'Aga, du Postelnik qui ne commandait rien, mais qui n'en était pas moins fier, et du fils cadet du ministre, Georges, qui se trouvait là, par-dessus le marché (c'est peut-etre celui-ci qui va servir de calmant aux sens irrités du grandissime Bey). Les rues étaient nettoyées, arrosées, lustrées comme pour une procession du pape à Rome; enfin, les deux seuls régiments auxquels la Moldavie doit la sécurité de son independence étaient alignés dans la cour du ministre avec tous leurs accessoires, tels que officiers, capitaines, majors, colonels, et, pour dire en un mot, tout ce qui se fait porter par un uniforme militaire. C'était plaisir à voir et cela m'a rappelé le premier Chapitre de *Notre Dame* intitulé la *Fête des Fous*[2] — la musique jouant une marche triomphale, les cris de *pușca la umăr* * résonnaient dans tous les rangs; et sur le perron du palais ministériel se pressait une masse incohérente, de ministres, de laquais, d'aides de camp, de Boyardeaux, les uns plus empressés que les autres à servir de pilliers d'appui au noble fils du Croissant lorsqu'il descendrait de la voiture du prince, car c'est la voiture du prince régnant de Moldavie qui a eu l'honneur de le transporter depuis Sokola jusqu'au sein de notre illustre capitale!

Après l'ascension qu'ils lui ont fait faire jusqu'au grand salon, les magnats du pays se sont mis en ordre pour pro-

* In original, cu caractere chirilice.

ceder au baise-main, mais bien peu ont eu l'insigne faveur de toucher de leurs lèvres l'auguste main toute grasse de pilaf. Au reste le Sublime-Portier a fait signe de le laisser tranquille, en leur disant : peki, peki *, se sont-ils répétés ces messieurs avec orgueil et se sont retirés chez eux, tout confus de l'honneurs qu'ils avaient reçus, et se répétant continuellement et enphatiquement peki. ** Une fois échappé, l'illustre circoncis a manifesté le désir d'être seul, non seulement dans l'appartement ,mais encore dans toute la maison, en foi de quoi le ministre avec sa couvée, a quitté la maison et s'est retiré chez le Postelnik. La farce est incroyable, admirable, mirobolante, et ébouriffante. N'est-ce pas qu'il se passe de jolies choses chez nous ? Mais ce n'est rien encore. Sait tu quel va être le bouquet de tout ceci — *un présent de 3000 ducats* !!! — aux frais du pays !!!

Oui, mon cher, pour tous ces hommes, pour les Kosaques, les soldats, l'aga, le Postelnik, la musique, le baise-main... etc... etc... le sublim Turc, qui n'est pas si turc qu'il en a l'air, va... puiser dans le budget du pays une somme ronde de trois mille ducats, afin de continuer dignement son voyage. Diable, vas-tu dire, c'est un peu cher, pour voir un Musulman, quand on ne paye que deux sous pour voir un singe. C'est comme cela, ami, c'est que nous savons faire les choses en grand, nous autres.

Tu m'as envoyé un petit billet pour je ne sais qui, l'adresse que tu me donnes dans ta lettre est à moitié effacé, et le reste est tellement embrouillé qu'il faudrait du génie pour le dechiffrer ; j'ai cru cependant y appercevoir ces mots : *le petit brun*. Ce ne peut être autre que Corradini, je la lui remettrai par consequant. Adieu, mon cher, fais mes compliments à Alexandresco [3].

Ton ami,

V. Alecsandri

Bingou et Fifiloi t'embrassent bien tendrement. Voici une lettre de Paris.

P. Cuénim à son ami Ghyka. ***

*,** În original, în limba turcă cu caractere chirilice.
*** Scris de mîna lui Philadélphe Cuénim.

[Iași, iulie-august 1842]

Dragă Ghica, m-am temut o clipă pentru siguranța ta, citind în scrisoarea ta amănuntul despre lupta cu puricii ministeriali ; cu siguranță că aveai de ce să faci piele de găină. De-o parte, un batalion de animale mai mult sau mai puțin înarmate cu pompe aspiratoare și gata să vă asemuie cu bugetul, și de cealaltă, doi tineri turiști înarmați numai cu speranță și iluzie, lupta nu era egală și, cu tot sprijinul pe care ați fi putut să-l găsiți în Caro, nu ați trecut mai puțin printr-un mare pericol ; deci vă felicit pentru buna idee pe care ați avut-o făcîndu-i să înțeleagă că sînteți oameni fără situație. Iată-vă deci scăpați, slavă cerului și mai cu seamă elocinței tale ! Pe aici, *noi* cești-lanți avem unele istorii foarte caraghioase. În sfîrșit, după cinsprezece zile de o așteptare plină de griji, Marele Otoman [1] a sosit !!! Senzație universală !!! ... A intrat în Iași însoțit de la Socola de cincizeci de soldați de cavalerie cu lancea în mînă, de o sută de cazaci comandați de aga, de postelnic care nu comanda nimic, dar care nu era mai puțin mîndru, și de fiul mai mic al ministrului, George, care se mai afla și el acolo (poate acesta va fi cel folosit pentru a liniști simțurile aprinse ale înălțimei-sale beiul). Străzile erau curățate, stropite. lustruite ca pentru o procesiune a Papei la Roma ; în sfîrșit, cele două singure regimente cărora Moldova le datorează siguranța independenței sale erau aliniate în curtea ministerului cu tot ce au ele ca : ofițeri, căpitani, maiori, colonei, și pentru a spune într-un cuvînt, tot ce poartă o uniformă militară. Era o plăcere să vezi și aceasta mi-a adus aminte de primul capitol din *Notre Dame* intitulat *Sărbătoarea nebunilor* [2] — muzica intona un marș triumfal, strigătele de *pușca la umăr* * răsunau în toate îndurile ; și pe peronul palatului ministerial se îngrămădea o masă amestecată de miniștri, lachei, aghiotanți, boiernași, unii mai grăbiți decît ceilalți să servească de stîlpi de sprijin nobilului fiu al Coranului, cînd va coborî din trăsura prințului, căci trăsura prințului domnitor al Moldovei a avut onoarea să-l transporte de la Socola pînă în sînul ilustrei noastre capitale !

* În original, în limba română, cu caractere chirilice.

După ce l-au urcat pînă la marele salon, mai-marii țării s-au așezat în ordine pentru a proceda la sărutarea mîinii, dar puțini au avut însemnata favoare de a atinge cu buzele lor augusta mînă unsuroasă de pilaf. După aceea, Sublimul-Portar a făcut semn să fie lăsat liniștit, spunîndu-le : bine ; bine *, și-au repetat acești domni cu mîndrie și s-au retras la ei complețiți de onorurile pe care le primiseră și repetîndu-și neîncetat și cu mîndrie : bine **. Odată scăpat, ilustrul circumcis și-a arătat dorința de a fi singur, nu numai în apartament, dar încă și în toată casa, drept care ministrul cu familia sa a părăsit casa și s-a retras la postelnic. Comedia este de necrezut, minunată, nemaipomenită și extraordinară. Nu este așa că se petrec frumoase lucruri pe la noi ? Dar nu este numai atît. Știi tu cum se vor termina toate acestea — cu *un dar de 3000 ducați* !!! — pe socoteala țării !!

Da, dragul meu, pentru toți acești oameni, pentru cazaci, soldați, agă, postelnic, muzica, sărutarea mîinii... etc.... etc.... sublimul turc, care nu este chiar așa turc cum are aerul, va... scoate din bugetul țării o sumă rotundă de trei mii de galbeni pentru a-și urma cu demnitate călătoria. Drace, vei zice tu, este cam scump pentru a vedea un musulman, cînd nu plătești decît doi bani pentru a vedea o maimuță. Așa este, prietene, dar noi ceștilanți știm să facem lucrurile în mare.

Mi-ai trimis un bilet pentru nu știu cine, adresa pe care mi-ai dat-o în scrisoarea ta este pe jumătate ștearsă și restul este atît de încurcat, că ți-ar trebui geniu pentru a-l descifra ; am crezut că zăresc acolo aceste cuvinte : *micul brun*. Nu poate fi altul decît Corradini, deci i-o voi înmîna. Adio, dragul meu, salutările mele lui Alexandrescu. [3]

Prietenul tău,

V. Alecsandri

Bingou și Fifiloi te îmbrățișează cu dragoste.
Iată o scrisoare de la Paris.
P. Cuénim prietenului său Ghica. ***

*,** În original în limba turcă cu caractere chirilice.
*** Cf. aici p. 38, subsol ***.

8

[1842—1844] [1]

A en croire ta lettre, mon cher petit aide de Camp de Son Altesse absente, peu s'en est fallu que Jassi ne se soit transformé en une vaste marre [aux] Canards ! Je ne veux point dire par là que les habitants de la Capitale méritent d'être classés dans la grande famille de ces nobles volatiles qui valent beaucoup mieux que les hommes, en général, et que les Jassiens, en particulier, quand ils sont arrangés avec du *curechi murat* *... pas les hommes, mais les canards. J'ai faille ainsi que toi être victime d'une inondation, voici comment : à la lecture de ta lettre ou plutôt de ta *présente*, pour me servir de ton expression, il s'est échappé un tel torrent de larmes de tous les yeux présents à cette lecture, qu'il m'a fallu toute mon adresse de nageur pour échapper à une noyade complete : ma soeur pleurait, Catinca pleurait (par correspondance), ma tante pleurait, les enfants pleuraient, *baba bătrînă* ** larmoyait, je crois même que les poules de la basse-cour, par une certaine communication magnétique qui s'était établie entre l'intérieur de la chambre et les objets extérieurs, les poules, dis-je, sanglotaient, les dindons faisaient entendre des *glous, glous, glous* tellement prononcées qu'ils dénotaient une grande dose de sensibilité ; et tout cela, mon cher petit aide-de camp de S.A. absente, et tout ce sanglotement universel, c'est ta lettre qui l'avait produit. Moi même, je l'avoue à ma honte, j'ai senti deux larmes se glisser sur mes paupiers, en prenant connaissance des *enchantements où ton âme nageait* dans la forêt de B. Rossety, mais sentant quand le *vent pur et léger qui soufflait au dessus de vos têtes te fit sourire de bonheur et faillit te transporter dans un ciel plein de rêves et d'espérances*, je me suis senti saisi d'une faiblesse *gastrique* (prononcer *gastrrriiique*) que je n'ai maîtrisée qu'après des efforts inouis. Oh ! je t'en supplie à l'avenir ménage notre sensibilité, pense que nous sommes

*,** În original, cu caractere chirilice.

faibles mortels, encore deux lettres comme celle que tu nous as envoyer et nous sommes perdus.

Adieux,

B.A.

Excuse-moi, cher ami, de ce que je ne donne pas de réponse à ta lettre, mais en ce moment je me trouve à côté de mon père qui ne me laisse pas bouger une minute. *

[1842—1844] [1]

Dacă ar fi să dau crezare scrisorii tale, micul meu aghiotant al alteţei-sale absente, puţin ar fi lipsit ca Iaşii să nu se vadă prefăcuţi într-o mare baltă cu raţe ! Nu vreau să spun prin aceasta că locuitorii capitalei merită să fie clasaţi în marea familie a acestor nobile zburătoare care preţuiesc mai mult decît oamenii, în general, şi decît ieşenii, în particular, cînd sînt preparate cu *curechi murat* **... nu oamenii, ci raţele. Am fost gata, ca şi tine, să fiu victima unei inundaţii, iată cum : la citirea scrisorii tale sau mai curînd a *prezentei*, ca să mă servesc de expresia ta, s-a pornit un asemenea potop de lacrimi din toţi ochii de faţă la această lectură, încît mi-a trebuit întreaga mea îndemînare de înotător pentru ca să scap de la un înec sigur : sora mea plîngea, Catinca plîngea (prin corespondenţă), mătuşa mea plîngea, copiii plîngeau, *baba bătrînă* *** lăcrima, cred chiar că găinile din ogradă, printr-o oarecare comunicare magnetică care se stabilise între interiorul camerei şi obiectele exterioare, găinile, spun, suspinau, curcanii lăsau să se audă nişte *glu, glu, glu* atît de pronunţate, încît dovedeau o mare parte de sensibilitate, şi toate acestea, dragul meu aghiotant al a.s. absente, şi tot acest suspin universal, scrisoarea ta l-a produs. Eu însumi, o mărturisesc spre ruşinea mea, am simţit două lacrimi alunecîndu-mi pe pleoape, luînd cunoştinţă de *încîntările în care plutea sufletul tău* în pădurea lui V. Rosetti, dar mai ales cînd *vîntul curat şi*

* Rînduri adăugate probabil de mîna unei femei.
,* În original, în limba română, cu caractere chirilice.

uşor care sufla pe deasupra capetelor voastre te-a făcut să surîzi de fericire şi era gata să te ducă într-un cer plin de visuri şi speranţe, m-am simţit cuprins de o slăbiciune gastrică (a se pronunţa *gastrrriiică)*, pe care nu mi-am stăpînit-o decît după eforturi de necrezut. Oh, te rog, în viitor ţine seamă de sensibilitatea noastră, gîndeşte-te că sîntem slabi muritori, încă două scrisori ca aceasta pe care ne-ai trimis-o şi sîntem pierduţi.

Adio,

V.A.

Iartă-mă, dragă prietene, că nu-ţi răspund la scrisoarea ta, dar în această clipă mă găsesc alături de tatăl meu care nu mă lasă să mă mişc un minut. *

9

[1843—1844] [1]

Mon cher Ghyka,

La société philarmonique des orgues de Barbarie (de Paris) m'a chargé de te faire communiquer la pièce ci jointe, comme un chef-d'oeuvre qui a mérité cette année d'être couronner par l'Académie des Belles lettres et de remporter le prix Monthyar.

Connaissant tout l'intérêt que tu portes à la littérature frrrrançaise, la société philarmonique te prie de prendre connaissance de cette pièce, et de la faire chanter dans les salons de Jassi par toutes les voix de basse-taille qui seront à trois octaves au dessous du tonnerre de Dieu.

Au plaisir de te revoir,

B. A.

Adresa pe f. 20v : Mr J. Ghyka

* Cf. aici p. 42, subsol *.

[1843—1844] [1]

Dragă Ghica,

Societatea filarmonică a caterincilor (din Paris) m-a însărcinat să-ţi comunic bucata alăturată, ca pe o capodoperă care a meritat anul acesta a fi premiată de Academia de Beletristică şi a primi premiul Monthyar.

Cunoscînd tot interesul pe care îl porţi literaturii frrranceze, societatea filarmonică te roagă să iei cunoştinţă de această bucată şi să faci să fie cîntată în saloanele Iaşului de toate vocile de bas * care vor fi cu trei octave sub bubuitul tunetului **.

Cu dorinţa de a te revedea,

V. A.

Adresa pe f. 20v : Dl. I. Ghica

CĂTRE GRIGORE ALEXANDRESCU

10

Iaşi, mart. 1844

Iubite prietene,

Corespondenţa noastră au avut păr-acum multă asămănare cu Teatrul Naţional, carele, după cum ştii, adeseori au răposat şi iar au înviat. De unde oare să vie aceasta ? Eu, după cît înţăleg, vremelnicele tăceri între noi se trag din oarecare cătime de lene ce ne-au hărăzit natura, pentru ca să facă, poate, o mai mare apropiere între simţirile noastre ; totodată socot că ele vin şi din încrederea ce avem în însune

* Joc de cuvinte între sensurile de : *voce de bas* şi *basse-taille* = mică.

** În original — locuţiunea *tonnerre de Dieu*, care are sens blasfemitor, folosită ca joc de cuvinte.

asupra prieteşugului care ne leagă, încredere ce ne face să socotim de prisos orice protestaţie amicală. Aceste două pricini binecuvîntate sînt prea destoinice şi prea puternice pentru ca să mai căutăm altele drept disvinoveţiri ; ne mulţămim, deci, cu dînsăle, mai ales că, precum am zis, amîndoi sîntem fierbinţi slăvitori a lenii şi o cunoaştem ca unul din cele mai plăcute daruri din partea cerului.

Cu toate aceste, pornirea lui I. Ghica de aici [1] m-au trezit, făcîndu-mă să gîndesc că trebuie să profitez de un ocazion cu atît mai scump, cu cît este mai rar. M-am trezit, zic, mi-am destins ciolanele ca un om ce se scoală din somn şi, găsindu-mă, din norocire, cu hîrtia, cu cerneala şi cu condeiul supt ochi, am zis *cruce agiută* şi m-am pus la lucru precum vezi. Fă, deci şi d-ta ca mine şi îmi dovedeşte că tot eşti în viaţă, pentru că mă tem că te-or fi înăduşit jalobile, mai ales că ele te-or fi strîngînd de gît în toate zilele.

Nu te întreb ce faci pentru că îmi închipuiesc foarte lămurit traiul unui poet în adunarea jalbelor, anaforalelor şi a altor multe parascovenii pocite de soiul lor. Un ienicer la călugărie n-ar căsca de urît şi n-ar blăstăma soarta mai cumplit. Un poet în slujbă îmi pare tot aşa curios ca dl. Aristia [2] poet şi ca dl. Eliad autor român.

Spune-mi un lucru numai : tot ne compui poezii ? Aceasta mă interesează mai mult decît toate şi cu toate că întrebarea mea pare cam dişănţată, fiind făcută unui poet, dar trebuie să mărturisesc că aştept răspunsul cu nerăbdare pentru că cunosc înrîurirea hîrtiilor de canţelarie asupra duhului omenesc. [3] Cunosc un tînăr care păn-a nu intra în slujbă făcea frumuşele versuri şi după ce trudi cîţiva ani în tribunal, iată cele întîi versuri ce alcătui către iubita lui :

Aşa precum în predmetul dragostii ce îţi păstrez
Pomenitele-mi donosuri, haino, nu vrei să crezi.
Drept acea cu *respect* înc-o dată-ţi pomenesc
Că-ţi sînt *preaplecată slugă* şi din suflet te iubesc.

Toate acestea, iubite Alecsandrescule, sînt zise aici pentru ca să te scutur de lene şi să te îmboldesc a-mi scrie mai degrabă şi a-mi trimite o frumoasă bucată de poezie pentru foaia literară *Propăşirea*. [4] Păr-atunce însă te înştiinţez

că sînt ca Toma necredinciosul şi că cele patru versuri au să-mi treacă ades prin minte.

Al d-tale prietin,
V. Alecsandri

Multe închinăciuni d-lor Voinescu,[5] Predescu şi Kreţulescu doftorul. Asămine şi Goleştilor.

11

CĂTRE ION GHICA

Jassi, 4 avril 1844

Décidément, mon cher Ghyka, tu a du malheur. Voilà déjà trois fois que tu tombe malade sous le beau ciel de ta patrie, il y a de quoi envoyer faire fiche et le susdit ciel et toute la boutique.

En lisant ta lettre, je me suis vraiment effrayé : la petite vérole ! Ce mot m'a fait crisper les cheveux et j'aurais été longtemps sous l'effet de cette crispation capilaire si je n'avais appris, le même jour, que la petite vérole qui a bien voulu se nicher sur ta figure, n'était que *volante*, c'est la première fois de ma vie que ce mot équivoque a excité mes affections, aussi me suis-je écrié dans un beau moment de reconnaissance : „*Benie soit-tu, o petite vérole, de ce que tu n'es que volante et surtout petite*". J'espère donc maintenant que tu ne seras plus défiguré, comme tu t'es plus me l'annoncer et que tu me reviendras bientôt de *ce pays étrange*, d'après l'expression de P. Balch.[1] J'ai entendu que ce tendre ami s'est fait un devoir de rester à ton chevet pendant ta maladie, jouant de cette manière le rôle d'un ange-gardien, le muffle ! Cette belle action de sa part lui a gagner mon estime particulière *in secula seculorum [sie]* (*sept culs au rhum*). Je lui cède la jouissance viagère de tous les sept.

Il parait que vous autres là-bas, vous faites des merveilles, car on parle ici, d'une certaine démission *in corpore*, donné par le Divan. C'est beau cela, c'est superbe, et chez

nous cela a fait une grande sensation, il n'y a que nos divanites qui aient répondu à cette nouvelle par un sourire ironique. En voilà, par exemple, de la grosse vérole volante ; une fois qu'on tombe sous leurs pustules, c'est fini, on est plumé à perpétuité ; que Dieu t'en préserve et moi aussi, et nous tous aussi.

Pendant que chez vous l'on agit, chez nous l'on dort d'après le système convenu et l'on fait des mauvais rêves qui se réalisent malheureusement. Il y a quelques jours la Moldavie a eu un cauchemar en *chlik* et en *mestii*, et le lendemain ce cauchemar ce promenait dans les rues de Jassi toujour revêtu du costume susnommé, il était devenu ministre de l'intérieur et se nommait Aleco Ghyka.[2] On parle encore d'un autre cauchemar plus ridicule, qui dit-on va prendre une forme et un corps dans quelque temps, c'est une impuissance à la quelle on veut retrancher la première syllabe ...pour le rendre Postelnik. On dit qu'à-propos de cet im, depuis quelques jours il chante à sa femme l'allegro suivant sur l'air de *Malborougt s'en va t'en guerre :*

Dans quelque temps ma chère
Je n'en aurai plus... plus...
Dada s'en va t'en guerre
Tulera... tu... tu... tu

Sa femme lui répond en si bemol

Mais mon cher bêta d'homme,
Tu n'en as jamais eu.

Le mari répond en ut majeur

Comment ? turlu — tu — tu ?

et la femme soupire aussitôt tristement

Ma foi c'est bien tout comme.

Que faites vous là-bas avec notre journal[3] ? les abonnés se pressent-ils ? ici chez nous leur nombre ne fait que croître et embellir, c'est un charme de les voir dévorer les intéressantes colonnes de notre feuille ; ils en sont enthousiasmés. Et là-bas, dis moi, fait elle quelque impression, ou bien subit-elle le sort des belles, celui d'être f.... Répondez-moi vite, car je suis très curieux.

Le 13em No a paru, il doit vous avoir été déjà expedié par le courrier de lundi ; chauffe Bertrand,[4] chauffe, c'est là le secret des grandes réussites, le public est un ballon aérostatique, il faut lui donner de la fumée pour l'enlever.

N'oublie pas, en revenant ici, de nous apporter des articles, nous n'en avons plus et j'ai moi-même été obligé ces jours-ci de composer une histoire burlesque pour remplir les colonnes du journal, c'est *l'histoire* ou les *aventures d'un ducat* et *d'une para*[5] j'en ai déjà pour 5 Nos mais il nous faut des articles sérieux.

Mes compliments à ta famille, aux amis et à Tarsița.

Adieu je t'embrasse,

B. Alecsandri

Tes créanciers viennent souvent me faire visite, ce qui occasionne des encombrements journaliers à ma porte. Il y a surtout un *Vechsl* de 60 # dont le terme est é houé et qui m'embarasse [***]. Mais sois sans inquiétude, *si je n'ai pas de l'or, j'ai la platine !!!*

Adresa pe verso : D. Ioan Ghica, la d. logft. Dimitrie Ghica.
București *

Monsieur Jean Ghyka chez Mr le Grd. Logoth.
Démètre Ghyka.
Bucarest

Iași, 4 aprilie 1844

Hotărît, dragă Ghica, nu ai noroc. Iată că deja de trei ori ai căzut bolnav sub frumosul cer al patriei tale, ai de ce să dai naibii și sus-numitul cer și toată treaba.

* În original, cu caractere chirilice.

Citind scrisoarea ta, m-am speriat cu adevărat : vărsatul ! Acest cuvînt mi-a făcut părul măciucă și aș fi rămas multă vreme sub efectul acestei crispări capilare dacă nu aș fi aflat, chiar în ziua aceea, că vărsatul care a binevoit să se cuibărească pe fața ta nu era decît *trecător* ; este pentru prima oară în viața mea că acest cuvînt, cu subînțelesuri, a trezit sentimentele mele de afecțiune, așa încît am strigat întîr-un moment de recunoștință : *„Fii binecuvîntat, o vărsatule, pentru că ești trecător și mai cu seamă mic"*. Nădăjduiesc deci acum că nu vei mai fi desfigurat, așa cum ți-a plăcut să mi-o faci cunoscut, și că mi te vei întoarce în curînd din *această țară ciudată*, după spusa lui P. Balș.[1] Am auzit că acest prieten iubitor și-a făcut o datorie din a-ți sta la căpătîi în timpul bolii tale, jucînd astfel rolul unui înger păzitor, nătărăul ! Această frumoasă faptă a sa i-a cîștigat stima mea deosebită în *vecii vecilor (șapte c. cu rom).** Îi las lui să se bucure pe viață de toate aceste șapte.

Se pare că voi ceștilalți acolo, faceți minuni, căci se vorbește aici de o oarecare demisie *în grup* **, dată de Divan. E frumos, minunat și aceasta a făcut la noi o mare senzație, numai divăniții noștri au răspuns la această veste cu un surîs ironic. Iată un fel de vărsat trecător ; de îndată ce cazi sub bubele lor, s-a terminat : ești jumulit pe viață ; să te ferească Dumnezeu și pe mine de asemenea, și pe noi toți.

În timp ce la voi se lucrează, la noi se doarme după modul stabilit și se visează vise rele care, din păcate, se îndeplinesc. Acum cîteva zile Moldova a avut un coșmar în *işlic* și în *papuci* și a doua zi acest coșmar se plimba pe străzile Iașului îmbrăcat tot în costumul sus-numit, devenise ministru de Interne și se numea Alecu Ghica[2]. Se mai vorbește încă și de alt coșmar, mai caraghios, care se spune că va căpăta peste puțin timp o formă și un cap, este un neputincios *** căruia vrea să i se taie prima silabă... pentru a-l face postelnic. Se spune că, în legă-

* În original, în limba latină, urmate în paranteză de un joc fonetic de cuvinte, care în traducerea românească își pierde această calitate.

** În original, în limba latină.

*** Traducerea textului și a versurilor care urmează, nu pot reda subînțelesurile din original, în care se face un joc de cuvinte în jurul lui *impuissance*.

tură cu această silabă, de cîteva zile el cîntă soției sale următorul *allegro* pe aria lui *Malbrough pleacă la război* :

În scurt timp, draga mea,
Nu voi mai avea deloc... deloc.
Dada pleacă la război
Tulero... tu... tu... tu.

Soția sa îi răspunde în si bemol :

Dar, scumpul meu bărbat prost,
N-ai avut niciodată.

Bărbatul răspunde în do major :

Cum ? turlu — tu — tu ?

Și soția suspină de îndată cu tristețe :

E ca și cum n-ai fi avut.

Ce mai faceți acolo cu ziarul nostru[3] ? abonații se înghesuie ? aici la noi numărul lor nu face decît să crească și să se înfrumusețeze, este o încîntare să-i vezi înghițind interesantele coloane ale foii noastre ; sînt încîntați. Și acolo, spune-mi, face vreo impresie sau suferă și ea soarta frumoaselor, aceea de a fi... Răspunde-mi repede, căci sînt foarte curios.

Numărul 13 a apărut, trebuie să vă fi fost trimis prin curierul de luni ; înfierbînt-o, Bertrand[4], înfierbînt-o ; într-asta stă secretul marilor izbînzi, publicul este un balon aerostatic, trebuie să i se dea fum pentru a-l ridica.

Nu uita, întorcîndu-te aici, să ne aduci articole, nu mai avem și am fost eu însămi obligat zilele acestea să compun o poveste caraghioasă pentru a umple coloanele ziarului, este *Istoria* sau *Aventurile unui ducat și a unei parale*[5] ; am deja pentru 5 nr., dar ne trebuiesc articole serioase.

Salutările mele familiei tale, prietenilor și Tarsiței.

Adio, te sărut,

V. Alecsandri

Creditorii tăi vin adesea să-mi facă vizită, ceea ce dă naștere la îmbulzeli zilnice la ușa mea. Este mai cu seamă un

Vechsl de 60 # al cărui termen a trecut și care mă încurcă [***]. Dar fii fără grijă, *dacă nu am aur, am platină !!!*

Adresa pe verso : D. Ioan Ghica, la dl. logofăt Dimitrie Ghica
Bucureşti *
Domnul Ion Ghica la dl. mare logofăt Dimitrie Ghica
București

12

[Iași, iunie 1844]

Conçois-tu, mon tendre ami, un spathar plus malheureux que moi ? Hélas, mon nez vient d'acquerir plusieurs degrés de longitude, car il a flairé, ces jours, un beau voyage qui lui a filé dessous. Ma soeur[1] part pour Ems avec mon frère... et moi je reste !!

Déception ! o, jour funeste,
Je sens que je desseche... car
A mon nez tout le monde part !
Et moi je reste, et moi je reste !!!!!

Ils partent donc, et cela pas plus tard que Dimanche qui vient ; il est vrai que je les accompagne jusqu'à Tchernowitz, c'est tout autant de pris sur l'étranger, et autant de gagné (en fait de temps) sur les créanciers. A-propos de cette secte pestillentielle, j'ai reçu tes cent ducats, ou pour mieux les nommer tes bouche-trous. J'ai l'intention d'appeler la plupart de tes Juifs, et, après leur avoir tenu un discours parlamentaire dans lequel je leur prodiguerais toutes sortes d'épithètes, plus ou moins chrétiennes, de leur jeter ton or à la face, en leur criant, pour péroraison :

„Puisqu'il vous faut de l'or, infames mécréants,
Je vous ouvre ma bourse et je vous mets dedans".

2 à-propos. Nous avons, dis-tu, plus de 60 abonnés à notre feuille[2] ; c'est joli, je dirai même plus c'est très joli,

* În original, în limba română, cu caractere chirilice.

mais ces 60 abonnés, redis-tu, n'ont rapporté jusqu'à présent, en fait de profit, que 4 #, c'est inquiétant, je dirai même plus, c'est fort inquiétant. J'avais compté, cependant, sur tes * dispositions macairiennes, ** que je t'ai connues lors de certains visites de certains créanciers ; j'avais enfermé toute ma confiance dans ta blague, et je vois, avec un serrement de coeur, que tu a mal répondu à mon attente ! Comment, tendre ami, tu as des abonnés sous la main et tu te laisses flouer ? Mais décidément tu te Bertranises *** furieusement ; tu tournes au légume à vue d'oeil, tu me peines, tu m'affliges, tu me désespères. Allons relève ton âme, et montre toi digne de ton siècle, et surtout rappelle-toi que pour être encore plus appetissante notre feuille a besoin d'être tout soit peu dorée.

3 à-propos. Nous manquons d'articles littéraires ; tache donc de mettre à contribution les imaginations d'Alexandresco, [3] Voinesco [4] et autres indigènes en *esco*.

4 à-propos. Porte-toi bien et reviens dans nos bras le plus tôt possible, les miens, surtout, sentent le besoin de se refermer sur toi et de te presser sur ma blanche poitrine.

Tout à toi,

B. A.

Mes compliments à ta famille et aux amis et connaissances. Dimitresco t'embrasse.

Adresa pe verso : (D. Iancu Ghica — București) ****

M. Jean Démètre Ghyka
Dans la maison de Mr le Logoth. Démètre Ghyka
Bucarest

* În original urmat de un *des*.

** Cuvîntul *macairiennes*, inventat pentru a exprima acțiunile cunoscutului personaj pungașul Robert Macaire, creat de Fred Lemaître și imortalizat în desenele lui Daumier.

*** Verb inventat după numele personajului Bertrand din fabula lui La Fontaine, cf. aici p. 542, n. 4.

**** În original, cu caractere chirilice.

[Iași, iunie 1844]

Îți poți închipui tu, iubitul meu prieten, un spătar mai nefericit decît mine ? Vai, nasul meu a căpătat mai multe grade de longitudine, căci a simțit, zilele acestea, o frumoasă călătorie care i-a scăpat de sub el. Sora mea [1] pleacă la Ems cu fratele meu... și eu rămîn !!

Decepție ! o, zi nefericită,
Simt că mă usuc... căci
Sub nasul meu toată lumea pleacă !
Și eu rămîn, și eu rămîn !!!!!

Pleacă, deci ! și aceasta nu mai tîrziu decît duminica viitoare ; este adevărat că-i însoțesc pînă la Cernăuți, tot însemnează ceva în materie de străinătate și ceva cîștigat (în ce privește timpul) împotriva creditorilor .În legătură cu această sectă ciumată, am primit cei o sută de ducați ai tăi sau, pentru a le zice mai potrivit, cei o sută de astupători de găuri. Am de gînd să chem pe cei mai mulți dintre evreii tăi și, după ce le voi ține un discurs parlamentar în care le voi da tot felul de epitete, mai mult sau mai puțin creștine, să le arunc aurul tău în față, strigîndu-le, pentru încheiere :

„Pentru cc vă trebuia aur, mizerabili necredincioși,
Îmi deschid punga și vă bag înăuntru".

A doua zicere. Avem, spui tu, mai mult de 60 de abonați la foaia [2] noastră ; frumos, aș spune chiar mai mult, este foarte frumos, dar acești 60 de abonați, spui tu, nu au adus pînă acum, decît un cîștig de 4 #, este îngrijorător, voi spune chiar mai mult, este foarte îngrijorător. Mă bizuisem totuși, pe înclinațiile tale pungășești, pe care ți le-am cunoscut cu ocazia anumitor vizite ale unor anumiți creditori, îmi închisesem întreaga mea încredere în punga ta * și văd, cu strîngere de inimă, că ai răspuns prost așteptărilor mele ! Cum, iubite prietene, ai abonați la îndemînă și te lași păcălit ? Dar hotărît te bertranizezi cu furie, văzînd cu ochii. mă mîhnești, mă îndurerezi, mă disperi. Hai, înalță-ți sufletul și arată-te demn de secolul tău, și, mai cu

* Joc de cuvinte pe sensurile cuvîntului *blague* = *pungă* (mai ales pungă de păstrat tutunul) și *blague* = *minciună*.

seamă, amintește-ți că, pentru a fi cît mai atrăgătoare, foaia noastră are nevoie de a fi cît mai aurită.

A treia zicere. Ne lipsesc articolele literare ; încearcă, deci, de a pune la contribuție imaginațiile lui Alexandrescu[3], Voinescu[4] și alți indigeni în *esco*.

A patra zicere. Să fii sănătos și să te întorci în brațele noastre cît mai curînd cu putință, ale mele, mai cu seamă, simt nevoia de a se închide asupra ta și de a te strînge la pieptul meu alb.

Al tău,

V. A.

Salutările mele familiei tale și prietenilor, și cunoștiințelor. Dimitrescu te îmbrățișează.

Adresa pe verso : (D. Iancu Ghica — București) *
D. Ion Dimitrie Ghica
În casa d-lui logof. Dimitrie Ghica București

CĂTRE LUDOVIC STEEGE

13

Juin 1844

Mon cher Docteur,

Le poisson qui a trouvé le sentier de votre coeur a depuis longtemps acquis mon estime particulière, et je suis loin, par conséquent, de me formaliser du double rôle de votre exprès. Votre lettre m'a fait beaucoup de plaisir malgré qu'elle a été apportée par un homme chargé de vous acheter des „țîri" et je dirai même que cet animal *à sang froid* peut servire d'assaisonement fort original à un plat épistolaire — passez moi cette légère dissertation culinaire.

* În original, în limba română, cu caractere chirilice.

A-propos de cuisine, il est tout naturel que je doive répondre à votre à-propos des épiceries. Il est bien, il prend du ventre et ne fait [que] grossir et embellir. Il parait que les fumigations de l'amitié lui sont très favorables.

Vous voilà donc revenu de ce pays du chnizel. Je vous en félicite, car à mon avis, il n'y a pas de séjour plus agréable pour l'été que celui d'une belle propriété, où l'on peut se donner le luxe d'une vie calme et sacrifiée au sommeil ; je ne parle pas d'avantage qu'on a, en outre, de jouer au Cincinatus et de dire comme cet illustre amateur de choux ; je me fiche du reste comme de l'an quarante.

Une question toute scientifique se présente en ce moment à mon esprit. Les choux de Bruxelles étaient ils connus du temps de Cincinatus ? C'est un problème fort intéressant à résoudre, d'autant que ces choux-Henig, possedent la qualité rare de se laisser dévorer fort agréablement.

Jassi est en ce moment une véritable fournaise ; les chaleurs sont hébétantes, les habitants sont hébétés et je crois que le vent tournera bientôt à la stupidité.

Trois mariages, plus ou moins fabuleux, sont sur le tapis. Ceux de A. Mavrocordato et de P. Mavrogeny avec les dames Spiro et celui de Vogoridés[1] avec la demoiselle Conaky. Ce dernier, surtout, occupe toute la ville, à cause de la lutte intéressante qu'est engagée entre deux personnes fort spirituelles. Madame Hélène Négry[2] et Madame Roxandre Roznovano, la 1-re était contre et la dernière pour le mariage. On espère que Madame Hélène l'emportera, malgré les immenses obstacles qu'elle a à surmonter. Du rest cela se conçoit, elle a trop d'esprit pour ne pas être victorieuse.

Mes voyageurs doivent être déjà arrivés à Ems ; je n'ai pas encore reçu de leur nouvelles depuis leur départ de Vienne. Je vous remerci de la part de toute notre famille pour les avis que vous avez bien voulu nous donner à l'occasion du voyage de ma soeur. J'ai écrit à Jean de s'y conformer entièrement.

Votre lettre à Cogalniceano lui est déjà remise. Adieu,

B. Alecsandri

Adresa pe verso : D-lui doctor L. Steji la Dobrăzeni
Mr le Docteur L. Steege à Dobrezeny

Iunie 1844

Iubite doctore,

Peștele care a găsit drumul inimii dumneavoastră și-a cîștigat de mult stima mea deosebită, și sînt foarte departe, prin urmare, să mă supăr de dublul rol al misivei. Scrisoarea dumneavoastră mi-a făcut multă plăcere cu toate că a fost adusă de un om însărcinat să vă cumpere „țîri" și aș spune chiar că acest animal *cu sînge rece* poate să servească ca o garnitură foarte originală la o mîncare — scrisoare * — trece-mi cu vederea această ușoară disertație culinară.

În legătură cu bucătăria, este foarte natural că trebuie să vă răspund la apropoul dumneavoastră despre băcănii. Este bine, face burtă și nu face decît să se îngrașe și să devină mai frumos. Se pare că aromele prieteniei îi sînt de mult folos.

Iată-vă deci întors din acea țară a șnițelului. Vă felicit, căci, după părerea mea, nu este o ședere mai plăcută pentru vară decît aceea la o frumoasă proprietate, unde poți să te bucuri de o viață liniștită și sacrificată somnului, nu vorbesc despre avantajul pe care îl ai, pe deasupra, de a face pe Cincinatus și de a spune ca acest ilustru iubitor de varză : puțin îmi pasă de toate.

O chestiune foarte științifică îmi vine acum în minte. Varza de Bruxelles era ea cunoscută în timpul lui Cincinatus ? Este o problemă foarte interesantă de rezolvat, cu atît mai mult cu cît aceste verze-Henig au rara calitate de a se lăsa devorate foarte plăcut.

Iașul este în clipa de față un adevărat cuptor ; căldurile sînt năucitoare, locuitorii sînt năuciți și cred că în curînd totul se va îndrepta spre prostie.

Trei căsătorii, mai mult sau mai puțin fabuloase, sînt în pregătire. Aceea a lui A. Mavrocordat și aceea a lui P. Mavrogheni cu doamnele Spiro și aceea a lui Vogoride[1] cu domnișoara Conachi. Aceasta din urmă, mai cu seamă, preocupă tot orașul, din pricina luptei interesante care s-a pornit între două persoane foarte spirituale. Doamna Elena Negri[2] și doamna Ruxandra Roznovanu, prima era împotrivă, și ultima pentru căsătorie. Se nădăjduiește că doamna Elena va învinge, cu toate grelele piedici pe care le are de trecut. Dealtfel, aceasta se înțelege, are prea mult spirit pentru a nu fi victorioasă.

Călătorii mei trebuie deja să fi ajuns la Ems ; nu am primit încă vești de la ei de la plecarea lor din Viena. Vă mulțumesc din partea întregii noastre familii pentru sfaturile pe care ați binevoit să ni le dați cu ocazia călătoriei surorii mele. I-am scris lui Iancu să se facă întocmai.

Scrisoarea dumneavoastră către Kogălniceanu i-a fost deja înmînată. Adio,

V. Alecsandri

Adresa pe verso : D-lui Doctor L. Stegi la Dobrăzeni *

* Tot sensul spiritual al fragmentului nu poate fi redat exact în traducere.

CĂTRE ION GHICA

[Vara 1844][1]

14

Je te remercie, mon cher ami, de la bonté toute fraternelle avec laquelle tu me recommandes de me garder des cantarides ; hélas, que ne puis-je me mettre en contravention avec tes conseils. Elle est partie bien loin de l'horizon qui devait me faire craindre une inflamation du coeur, c'est à toi maintenant de te cuirasser de tout ce que tu possèdes de stoicisme pour échapper à l'influence des rides du coin de l'oeil, car, si je ne me trompe, elle doit se trouver sous le même degré de longitude et de latitude que toi. Sacré tonnerre de sort ! avoir été si près d'elle, sans l'avoir seulement apperçue, est-ce malheureux !!! est-ce f.... est-ce mar.

D'après les dernières nouvelles que j'ai eues touchant la Ste famille, je sais qu'elle se trouve à Piatra, jouissant en

* În original, în limba română, repetată apoi în limba franceză.

paix des poétiques extases de la belle verdure, ainsi que des divers murmures de ruisseaux. On s'y lève avec le soleil pour assister à son réveil et pour lacher une grande exclamation revue, corrigée et considérablement augmentée chaque jour. Conseille à Docan de s'y rendre le plus tôt possible pour unir sa belle voix aux symphonies improvisées que l'on adresse à la Lune, toutes les fois que cette *Silentia amica* veut bien apparaître au-dessus des montagnes que... que... etc...

J'étais très curieux de savoir des nouvelles de Docan, et je t'avoue que ce que tu m'en as dit m'a complétement satisfait ; tu a bien caractérisé notre ami par ces deux mots : *il dîne toujours*. On y voit en même temps son moral et son physique.

Ah ça, mon cher, pas de bêtise, ne pars pas avant mon arrivée à Jassi, voici déjà assez longtemps que je suis privé du plaisir de te voir, quel ne serait pas mon désespoir (appuiez sur ce mot) de ne pas te trouver à Jassi, pour te presser dans mes bras (appuiez encore).

Je voudrais, avant de finir, te faire un bon calambour afin de répondre dignement à ta lettre, mais en vain je m'efforce, ça ne vient pas, je ne puis pas le lacher.

Adieu,

V. Alecsandri

Je crois être à Jassi dans trois ou quatre jours.

Adresa pe verso : Mr Jean D. Ghyka
Jassi
C.C. Iancu Ghica *

[Vara 1844][1]

Îţi mulţumesc, iubite prietene, de bunătatea frăţească cu care îmi recomanzi să mă păzesc de cantaride ; vai ! de ce nu pot să mă împotrivesc sfaturilor tale. A plecat departe la orizont aceea care trebuia să mă facă să mă tem de o aprindere a inimii, este rîndul tău acuma să te înarmezi cu tot stoicismul pe care îl posezi pentru a scăpa influenţei ridurilor din colţul ochiului, căci, dacă nu mă înşel, ea trebuise să se găsească sub acelaşi grad de longitudine şi latitudine ca şi tine. Afurisită soartă ! să fi fost aşa de aproape de ea şi nici măcar să nu o fi zărit, ce nenorocire !!!! este... este...

După ultimile noutăţi pe care le-am avut atingătoare de sfînta familie, ştiu că se găseşte la Piatra, bucurîndu-se în pace de poeticele privelişti ale frumoasei verdeţi, cum şi de diferitele murmure ale rîurilor. Te scoli odată cu soarele pentru a fi de faţă la trezirea lui şi pentru a arunca o mare exclamaţie revăzută, îndreptată şi mult îmbogăţită în fiecare zi. Sfătuieşte-l pe Docan să se ducă acolo cît mai curînd cu putinţă pentru a-şi uni frumoasa sa voce cu simfonia improvizată adresată lunii ori de cîte ori această *tăcută prietenă** binevoieşte să apară pe deasupra munţilor să... să... etc..

Eram foarte curios de a afla noutăţi despre Docan, şi îţi mărturisesc că ceea ce mi-ai spus m-a mulţumit pe deplin ; ai caracterizat pe prietenul nostru prin aceste două cuvinte : *mănîncă mereu*. Se vede aici în acelaşi timp moralul şi fizicul său.

Ei, dragul meu, fără prostii, nu pleca înainte de sosirea mea la Iaşi, iată deja destul de mult timp de cînd sînt lipsit de plăcerea de a te vedea, ce disperare (apasă pe acest cuvînt) ar fi pentru mine să nu te găsesc la Iaşi pentru a te strînge în braţele mele (apasă încă).

Aş vrea, înainte de a termina, să-ţi fac un bun calambur, aşa ca să răspund demn la scrisoarea ta, dar degeaba mă încerc, nu-mi vine, nu-i pot da drumul.

Adio,

V. Alecsandri

Cred să fiu la Iaşi peste trei sau patru zile.

Adresa pe verso : Dl Ion D. Ghica
Iaşi
C. C. Iancu Ghica **

* În original, cu caractere chirilice. C. C. = cuconul.

* În original, în limba latină.
** În original, în limba română cu caractere chirilice. C. C. = cuconul.

15

[Fălticeni, vara 1844][1]

Et d'abord, mon cher Ghika, je dois t'avouer en rougissant que j'ai été fichtrement flatté de ce que mon départ t'a fait trouver la chambre plus vaste que d'ordinaire. Cet adjectif *vaste* a inspiré à mon amour propre une foule de réflexions très bien-vaillantes pour ma personne... Ces réflexions ont été ensuite couronnées par un monologue où toutes les règles de la réthorique se donnaient la main pour me convaincre de plus en plus que lorsque je me trouve dans une chambre quelconque, j'y occupe une place, que lorsque je quitte cette chambre j'y laisse nécessairement une place vide. Consequence, l'espace doit rester plus vaste : 4—2=2. C'est logique, j'espère, figure-toi maintenant, d'après ce que je viens de te chanter, quel a été le chatouillement de ma fierté d'homme en apprenant que mon absence a tiré des soupirs de femme d'une poitrine garnie d'appats... o trois fois... que dis-je... !!! quatre fois heureux !... de n'avoir pas été présent à l'exhibition de ces soupirs, dont le volume, à en juger par le contenant, m'aurait fait craindre pour ma sécurité personnelle. Toi même tu as couru un bien grand danger, mais il parait que tu as evité adroitement les coups ; à l'avenir ne t'expose plus, je t'en conjure, l'amitié ne demande pas des sacrifices aussi périlleux. Souviens toi de l'histoire de Nastratin-Hogé et dis avec Virgil :

Timeo Donaos et dona ferentes.

C'est à dire : je crains les soupirs même quand ils ont un volume moindre que des oeufs d'oie.

Je suis faché de ne pouvoir tout de suite mettre à execution le projet que tu m'as communiqué de fair danser la *piperii* aux paysans de notre campagne ; en retournant à *Mertchesty* (car en ce moment je me trouve à Fălticheny) je me donnerai ce plaisir ; le spectacle doit, en effet, être très divertissant.

Depuis quatre jours je suis à Falticheny, où je m'amuse à bailler continuellement ou à lire *l'Abeille Moldave*, ce qui revient au même. J'attends toujours que mon père se

décide à aller à *Soutchava*. J'espère trouver là quelques dédomagements à mes ennuis, en visitant cette ville qui a été si longtemps la Capitale de notre pays, et qui a été le théâtre de tant de scènes historiques. J'irai un de ces jours au monastère *Slatina*, où se trouve enterré toute la famille d'Alexendre *Lepouchneano* et ferai tout mon possible pour me rendre à la foire de Niamtzo, qui doit avoir lieu dans une semaine. C'est une de foires les plus intéressantes. Si tu peux y aller, ne manque pas de profiter de cette occasion pour visiter, en même temps, les ruines de la forteresse de Neamtzo.

Voilà, mon cher Ghyka, tous les projets qui me trotent en ce moment par la tête ; je crains bien qu'ils ne se réaliserons pas, par cela même que je les ai formés : *Règle générale*. Toutes les fois que je décide une chose, il arrive toujours le contraire. Ceci a passé déjà chez moi à l'état de superstition. Moque-toi bien de moi, car je le mérite, j'en conviens, mais c'est plus fort que moi.

Adieu,

B. A.

Écris-moi le plus souvent, si cela ne t'ennui pas.

[Fălticeni, vara 1844][1]

Şi mai întîi, iubite Ghica, trebuie să-ţi mărturisesc, roşind, că am fost foarte măgulit de faptul că plecarea mea te-a făcut să găseşti camera mai mare decît de obicei. Acest adjectiv *mare* a trezit în amorul meu propriu o mulţime de gînduri binevoitoare pentru persoana mea... Aceste gînduri au fost după aceea încununate de un monolog în care toate regulele retoricii îşi dădeau mîna pentru a mă convinge din ce în ce că atunci cînd mă găsesc într-o cameră oarecare ocup acolo un loc, că atunci cînd părăsesc această cameră las în mod sigur un loc gol. Urmare, spaţiul trebuie să rămînă mai mare : 4—2=2 Este logic, sper, închipuieşte-ţi acum, după cele ce ţi-am înşirat,

în ce măsură a fost măgulită mîndria mea de om aflînd că lipsa mea a smuls suspine femeiești dintr-un piept împodobit cu farmece... o de trei ori... ce spun eu... !! de patru ori fericit !... de a nu fi fost de față la scoaterea acestor suspine, ai căror volum, judecînd după conținut, m-ar fi făcut să mă tem pentru siguranța mea personală. Tu însuți ai fost în mare pericol, dar se pare că te-ai ferit cu îndemînare de lovituri ; în viitor, te rog, nu te mai expune, prietenia nu cere sacrificii atît de periculoase. Adu-ți aminte de istoria lui Nastratin-Hogea și spune cu Virgil :

Mă tem de greci și cînd aduc daruri *

Adică : mă tem de suspine chiar cînd au un volum mai mic decît un ou de gîscă.

Îmi pare rău că nu pot să pun numaidecît în execuție proiectul pe care mi l-ai trimis de a face să joace *piperii* pe țăranii de la noi de la țară ; întorcîndu-mă la Mircești (căci acum mă găsesc la Fălticeni), îmi voi face această plăcere ; spectacolul trebuie, în adevăr, să fie foarte distractiv.

De patru zile sînt la Fălticeni, unde mă distrez căscînd fără încetare sau citind *Albina Moldovei,* ceea ce înseamnă același lucru. Aștept mereu ca tatăl meu să se hotărască să meargă la *Suceava.* Nădăjduiesc să găsesc acolo o despăgubire a plictiselilor mele, vizitînd acest oraș care a fost așa de mult timp capitala țării noastre, și care a fost teatrul atîtor scene istorice. Voi merge într-una din zilele acestea la mănăstirea *Slatina,* unde se găsește înmormîntată toată familia lui Alecsandru *Lăpușneanu* și voi face totul pentru a mă duce la tîrgul de la Neamț, care trebuie să aibă loc peste o săptămînă. Este unul din tîrgurile cele mai interesante. Dacă poți să te duci acolo, nu pierde ocazia să vizitezi, în același timp, ruinele cetății Neamț.

Iată, iubite Ghica, toate planurile care îmi umblă în această clipă prin cap ; mă tem că nu au să se îndeplinească tocmai pentru că mi le-am făcut : *Regulă generală.* De cîte ori hotărăsc un lucru, se întîmplă întotdeauna pe dos.

Asta a ajuns la mine o formă de superstiție.

* În original, în limba latină.

Bate-ți joc de mine, căci o merit, sînt de acord, dar este mai puternică decît mine.

Adio,

V. A.

Scrie-mi cît mai des, dacă aceasta nu te plictisește.

16

Borsek, juillet 1844

Mon cher Ghica,

Que ne suis-je Gavarni [1] pour faire le plus drôle album de caricatures qui soit jamais sorti du crayon d'un artiste. Figure-toi que je me trouve dans la société d'une trentaine d'invalides, qui sont obligés de donner chaque jour gratis une représentation grimacière dans le genre de la fête des Fous [2] de *Notre Dame de Paris.* Moi-même je fais le Quasimodo régulièrement sept fois par semaine, et, toutes les fois que je me permets ce luxe, je pense au plaisir que tu éprouverais, sans doute, à voir ton tendre ami réduit à l'état d'un croquis de Grandville [3]. Borsek est un endroit où les grimaces sont bien vues et les différents bassins, où l'on se plonge chaque matin, sont des espèces de fontaines de Jouvence [4], où l'on acquiert de la laideur, car leur température n'est que de sept degrés Réaumur. Or, tâche de t'imaginer des êtres à figure humaine grelottant, pendant 10 ou 15 minutes, dans un bain aussi délicieux et tu auras une idée encore très faible du tableau comique que nous faisons journellement. Les dames, ces êtres faits à l'image des anges, sont indignées de se regarder dans les glaces en sortant du bain, et ce n'est pas peu dire pour le beau sexe. J'ai envie

de faire un article sur Borsek pour notre journal[5] et, si je puis m'élever à la hauteur de mon sujet, je suis sûr d'écrire quelque chose de fort comique.

Quant à la société de Borsek, elle est très amusante lorsqu'il fait beau temps, chose fort rare, et très ennuyeuse dans le cas contraire. La seule maison que je fréquente régulièrement, trois fois par jour, c'est celle de Mr. Filipescu[6]. Là je déjeune, je dîne et je soupe et je suis de plus en plus enchanté de la société de ces demoiselles. Mlle Zoé[7] est une charmante personne, moitié enfant capricieux, moitié famme ravissante ; beaucoup d'esprit, beaucoup de gentillesse et surtout une délicieuse bouderie. Voilà son portrait enrichi de deux beaux yeux, mais beaux dans la force du terme. Mlle Espérance[8] est l'esprit des convenances personnifié ; elle possède au plus haut degré le tact de la bonne société, enfin c'est une personne vraiment distinguée. Mr Filipesco est un vieillard respectable qui t'aime beaucoup. Il m'a chargé de t'engager à ne pas aller à Bucarest avant son arrivée. Nous parlons souvent de toi, avec des termes si flatteurs, que j'en serais vraiment jaloux, si je n'étais pas ton ami.

B. Alecsandri

Admire un peu cette fin de lettre.

P.S. Que fait notre journal[9] ? Marche-t-il ou non ? As-tu reçu encore des articles de Bucarest ? Ecris-moi par la douane, tu donneras tes lettres à mon père qui me les enverra par Prissekany.

Parmi les valaques qui sont à Borsek nous avons Otitilichano, Mr Manesco et sa femme (gentille personne). Le frère du docteur Cretzoulesco, celui qui a servi en Russie, Mr Nikolesco, son beaufrère, Mr Germani, un farceur de première force, Mr Foro, un jeune homme très aimable, Mme Morin (juive), Mme Kirkolesco et son fils. Plusieurs Hongrois, barons et autres augmentent le total de Borsek, plusieurs Armèniens et de plus une garce ! On attend les Golesco de jour en jour. Je finis car j'ai les doigts gelés. Il *neige* dehors.

Un petit mot, s'il vous plaît, sur l'histoire Tzelebienne[10]. Négry vient-il ou non ?

Adresa pe verso : Monsieur Jean Ghyka
Jassi

Borsec, iulie 1844

Iubite Ghica,

De ce nu sînt eu Gavarni[1] ca să întocmesc cel mai caraghios album de caricaturi ce au ieşit vreodată din creionul unui artist. Închipuieşte-ţi că mă aflu în societatea a treizeci de invalizi, care sînt obligaţi să dea în fiecare zi, gratuit, o reprezentaţie de schimonoseli în genul serbării nebunilor[2] din *Notre Dame din Paris.* Eu însumi fac pe Quasimodo, regulat, de şapte ori pe săptămînă, şi, de cîte ori îmi permit acest lux, mă gîndesc ce plăcere ai simţi tu, fără îndoială, să vezi pe dragul tău prieten redus sub forma unui crochiu de Grandville[3]. Borsec este un loc unde schimonoselile sînt bine văzute şi diversele bazine, în care te scufunzi în fiecare dimineaţă, sînt un fel de fîntîni ale tinereţii[4], din care te alegi cu urîţenia, căci temperatura lor nu este decît de şapte grade Réaumur. Or, încearcă să-ţi închipui fiinţe cu figură omenească tremurînd, timp de 10 sau 15 minute, într-o baie atît de plăcută şi vei avea o idee încă destul de slabă despre tabloul caraghios pe care îl facem zilnic. Doamnele, aceste fiinţe făcute după chipul îngerilor, sînt indignate, uitîndu-se în oglindă la ieşirea din baie, şi asta nu-i puţin lucru pentru sexul frumos. Am chef să fac un articol despre Borsec pentru jurnalul nostru[5] şi, dacă mă pot ridica la înălţimea subiectului meu, sînt sigur că voi scrie ceva foarte caraghios.

Cît despre societatea de la Borsec, e foarte plăcută cînd este vreme bună, lucru foarte rar, şi foarte plicticoasă în cazul contrar. Singura casă în care mă duc regulat, de trei ori pe zi, este aceea a d-lui Filipescu[6]. Acolo iau prînzul, cinez şi supez şi sînt din ce în ce mai încîntat de societatea acestor domnişoare. D-ra Zoe[7] este o persoană încîntătoare, jumătate copil capricios, jumătate femeie fermecătoare ; mult spirit, multă

drăgălășenie și, mai cu seamă, un dulce răsfăț. Iată portretul său îmbogățit și cu doi ochi frumoși, dar frumoși în toată puterea cuvîntului. D-ra Speranța[8] este personificarea spiritului bunelor maniere ; posedă în cel mai înalt grad tactul din lumea bună, în sfîrșit, este o persoană cu adevărat distinsă. Dl. Filipescu este un bătrîn respectabil, care te iubește mult. M-a însărcinat să te sfătuiesc să nu te duci la București înaintea sosirii sale. Vorbim adesea de tine, în cuvinte atît de măgulitoare, încît aș fi cu adevărat gelos dacă nu aș fi prietenul tău.

V. Alecsandri

Admiră puțin acest sfîrșit de scrisoare.

P.S. Ce face jurnalul nostru[9] ? Merge sau nu ? Ai mai primit articole de la București ? Scrie-mi prin vamă, vei da scrisorile tale tatălui meu care mi le va trimite prin Prisecani.

Printre valahii care sînt la Borsec avem pe Otitilișanu, dl. Mănescu și soția sa (drăguță persoană). Fratele doctorului Krețulescu, acela care a servit în Rusia, dl. Nicolescu, cumnatul său, dl. Ghermani, un farsor de primă clasă, dl. Foru, un tînăr foarte amabil, d-na Morin (evreică), d-na Chirculescu și fiul său. Mai mulți unguri, baroni și alții măresc totalul celor din Borsec, mai mulți armeni și în plus o lele ! Goleștii sînt așteptați de pe o zi pe alta. Am terminat căci am degetele înghețate. Afară *ninge.*

Un cuvînt, dacă vrei, despre istoria Tzelebiană[10]. Negri vine sau nu ?

Adresa pe verso : Domnul Ion Ghica
Iași

17

Jassi [p. iulie 1844][1]

Mon cher Jean,

Je profite d'une occasion assez originale pour reprendre notre correspondance, celle du départ d'une troupe de Marocains pour Bucarest. Ces braves gens se distinguent par

une souplesse de corps et une force musculaire dignes d'attirer l'attention d'un ami des beaux arts. Je te les recommande, donc, et te prie de leur venir en aide, par tous les moyens, les plus aptes à leur faire gagner de bonnes recettes au théâtre.

A toi,

B. Alecsandri

•

Iași [p. iulie 1844][1]

Dragă Ioane,

Mă folosesc de o împrejurare destul de neobișnuită pentru a relua corespondența noastră, aceea a plecării unei trupe de marocani spre București. Acești oameni cumsecade se deosebesc printr-o mlădiere a corpului și o forță musculară demnă de a atrage atenția unui prieten al artelor frumoase. Ți-i recomand, deci, și te rog să le vii în ajutor, prin toate mijloacele, cele mai potrivite pentru a-i face să cîștige bune rețete la teatru.

Al tău,

V. Alecsandri

18

Jassi, 14 septembre 1844

Mon cher Ghyka,

J'ai reçu ta dernière lettre ainsi que les 80 # destinés à payer la lettre d'échange que tu me dis avoir signée et que je ne me rappelle nullement. Parole d'honneur, je me tracasse en vain le cerveau depuis quelques heures pour m'en souvenir et je ne sais vraiment à qui m'adresser pour re-

mettre la susdite somme. Jusqu-à présent je n'ai reçu la visite d'aucun de tes créanciers, personne n'est venu réclamer en ton nom la moindre dette et je me trouve dans le plus grand embarras touchant la lettre d'échange dont tu me parles. C'est encore un mauvais tour de ma pauvre mémoire, et, cependant, grâce à Dieu, je ne suis pas amoureux pour avoir ainsi perdu la boussole. Je te prie, donc, de m'informer le plus tôt possible du nom de ton créancier, afin que je puisse lui jeter ton or à la figure.

Le grand paquet que tu m'as envoyé à Borsek a subi de retards dans son expédition, car je ne l'ai reçu qu'hier, et je viens d'apprendre qu'il a fait le voyage de la Transylvanie et qu'il m'a vainement demandé aux échos de Borsek. J'ai ri comme un fou des détaills comiques que tu m'as écrits sur la veste de la riche héritière et je t'assure que j'ai eu de la peine à me séparer de ta charmante lettre pour la livrer à la proie de flammes, ainsi que tu me l'as recommandé. Hélas, toute chose, en ce monde, doit se changer en fumée ! *Vanitas*, μαιατοτιτον etc., voilà qui me fait penser que le monde n'est qu'une vaste cheminée, la vie un misérable chemin rempli de ronces et d'épines, et la beauté un parchemin plus ou moins usé, qui nous enchante quand il est bien tendu, et qui nous dégoûte quand il est ridé ! Voilà, tire toi de là.

Maintenant faisons un peu d'élégie. Sais-tu, mon tendre, que je m'embête furieusement sans toi ? Je sens un vide enorme autour de moi, et je me convaincs de jour en jour que nos âmes étaient crées pour se comprendre. Je te regrette, mon cher, comme une maîtresse, (passe-moi la comparaison) et si je désire quelque chose ardement, c'est de venir au mois de Décembre te voir à Bucarest pour te presser contre ma poitrine d'homme. Or donc attends moi à cette époque, et sois sûr de me voir, un beau jour, me présenter à tes yeux dans la première position du Cancan. C'est une attitude adoptée parmi les personnes qui s'estiment et qui savent s'élever à la hauteur du siècle. A-propos de Cancan, Mme Casimir est arrivée tout-à-fait guerrie de sa maladie. J'ai vu aussi Mdme Emmeline [1], elle m'a remis les lettres de Jean, et m'a beaucoup parlé de toi avec des expressions si expressives, que j'ai cru faire un act de perspica[ci]té en

y découvrant un certain petit panchant tout-à-fait prononcé. Est-ce que par hasard... farceur ! (*Et dire qu'elle est là dans mes rideaux ponceaux... allons donc, polisson*) (*Pellier*).

La jolie petite rose de Bucarest est une délicieuse fleur que nous regretterons beaucoup, dans quelques jours elle part, elle vous revient, bienheureux mortels que vous êtes. Et cependant, ce n'est pas juste, car vous avez là-bas tant de fleurs gracieuses, tandis que nous autres nous sommes si pauvres ! Jassi est une serre chaude où il ne pousse que des orties, sans compter les plantes venineuses. Ces dernières nous viennent comme tu le sais, de la Galicie, et, grâces à la *Nădejdea*, * elles pullulent cette année.

Notre feuille [2] continue, toujours à paraître, mais avec beaucoup de difficultés ; les articles manquent complétement et souvent Mr Berman est obligé de courir chez tous les collaborateurs pour les supplier d'enfanter quelques chose. Tâche donc, mon cher, de nous fournir quelques articles de là-bas, car, quant à moi, je suis dans une époque de complète stérilité. Engages Voynesco [3] à nous envoyer au plus tôt la suite de ses deux nouvelles et toi même fourni quelque chose pour la partie scientifique. En même temps, je te conseille de faire rentrer l'argent des abonnés avant la fin de l'année, car il est fort douteux que tu puisse retirer le prix de l'abonnement de quelques personnes, une fois le journal terminé.

Jean a fait des prodiges pendant les cinq mois d'absence. Il a été en Suisse et même à Paris. Ce petit coquin ! Comme il m'a déviné ! Il sera de retour à Jassi, dans cinq ou six jours, et je le crois déjà débarqué à Galatz. Je tâcherai d'aller à leur rencontre.

On m'a dit que tu as pris en ferme une propriété de Morouzi, qui se trouve situé près de Fokchani. C'est excellent, car de cette manière nous serons plus près, et nous pourrons, peut-être, nous rencontrer plus facilement.

Mes compliments à ta famille, ainsi qu'à Alexandresco [4], Golessti... etc., etc.

Ton ami,

B. Alecsandri

---

* In original, cu caractere chirilice.

Tenons une correspondance mieux fournie en détaills, si cela se peut. Nous nous amuserons de cette manière à connaître toutes les nouvelles de Bucarest et de Jassi.

Adresa pe verso: Monsieur Jean Ghika
chez Mr le Logothe. Démètre Ghika
Bucarest

Iași, 14 septembrie 1844

Iubite Ghica,

Am primit ultima ta scrisoare cum și cei 80 # pentru plătirea poliței pe care îmi spui că ai semnat-o și pe care nu mi-o aduc aminte deloc. Pe cinstea mea, îmi bat capul degeaba de cîteva ore pentru a-mi aduce aminte și nu știu, spun drept, cui să mă adresez pentru a-i da sus-numita sumă. Pînă acum nu am primit vizita nici unui creditor de al tău, nimeni nu a venit să ceară în numele tău nici o datorie și mă găsesc în cea mai mare încurcătură cu privire la poliţa despre care îmi vorbești. Este iarăși o păcăleală ce-mi trage biata mea memorie, și, cu toate acestea, mulțumesc lui Dumnezeu, nu sînt îndrăgostit ca să-mi fi pierdut astfel busola. Te rog deci să mă informezi în timpul cel mai scurt despre numele creditorului tău, astfel încît să-i pot arunca în față aurul tău.

Marele pachet pe care mi l-ai trimis la Borsec a suferit întîrzieri la expedierea lui, pentru că nu l-am primit decît ieri, și am aflat că a călătorit pînă în Transilvania și că m-a strigat în zadar la ecourile din Borsec. Am rîs ca un nebun de amănuntele pe care mi le dai despre vesta bogatei moștenitoare și te asigur că mi-a fost greu să mă despart de încîntătoarea ta scrisoare pentru a o da pradă flăcărilor, așa cum mi-ai recomandat. Vai, orice lucru, în lumea aceasta, trebuie să se transforme în fum! *Vanitatea vanităților... etc.,** iată ceea ce mă face să mă gîndesc că lumea nu este decît o mare vatră, viața un drum nenorocit plin de spini și de ghimpi, și frumusețea

* În original, în limba latină și greacă.

un pergament mai mult sau mai puțin uzat, care ne încîntă cînd este bine întins și care ne dezgustă cînd este zbîrcit! Iată, descurcă-te în asta!

Acum să facem puțină elegie. Știi tu, scumpul meu, că mă plictisesc îngrozitor fără tine? Simt un gol nesfîrșit în jurul meu și mă conving din zi în zi că sufletele noastre au fost create pentru a se înțelege. Te regret, dragul meu, ca pe o metresă (iartă-mi comparația) și dacă doresc fierbinte un lucru, este acela de a veni în luna decembrie să te văd la București pentru a te strînge la pieptul meu bărbătesc. Deci așteaptă-mă la această epocă și fii sigur că ai să mă vezi, într-o bună zi, apărînd în ochii tăi în prima poziție a cancanului. Este o înfățișare adoptată de persoanele care se prețuiesc și care știu să se ridice la înălțimea secolului. În legătură cu cancanul, doamna Cazimir a sosit pe de-a întregul vindecată de boala sa. Am văzut-o de asemenea pe doamna Emmeline[1], mi-a dat scrisorile lui Iancu și mi-a vorbit mult de tine cu vorbe atît de grăitoare, încît am crezut că fac un act de agerime a minții descoperind aici o oarecare înclinație foarte pronunțată. Poate că din întîmplare..., înșelătorule! *(Și cînd te gîndești că ea este acolo în perdelele mele roșii... haida de, strengarule) (Pellier).*

Micul trandafir din București este o floare încîntătoare pe care o vom regreta mult, pleacă peste cîteva zile, se întoarce la voi, fericiți muritori ce sînteți. Și cu toate acestea, nu este drept, căci voi aveți acolo atîtea flori încîntătoare, în timp ce noi ceștilalți sîntem așa de săraci! Iașii sînt o seră caldă unde nu cresc decît urzici, fără să mai punem la socoteală plantele veninoase. Acestea din urmă ne vin, așa după cum știi, din Galiția, și, datorită *Nădejdei* *, ele mișună anul acesta.

— Foaia noastră[2] apare mai departe, dar cu multe greutăți, articolele ne lipsesc pe de-a-ntregul și adesea dl. Berman este nevoit să alerge pe la toți colaboratorii pentru a-i ruga să dea naștere la ceva. Încearcă deci, dragul meu, să ne dai cîteva articole de acolo, căci, în ce mă privește, sînt într-o vreme de mare secătuire. Îndeamnă-l pe Voinescu[3] să ne trimită cît mai curînd urmarea celor două nuvele ale sale, și tu însăți dă ceva pentru partea științifică. În același timp, te sfătuiesc să aduni banii de la abonați înainte de sfîrșitul anului, căci este îndoiel-

* În original, cu caractere chirilice.

nic că ai să poți să mai scoți prețul abonamentului de la cîteva persoane, odată ce jurnalul a fost terminat.

Iancu a făcut minuni în cele cinci luni de lipsă. A fost în Elveția și chiar la Paris. Acest mic șmecher ! Cum m-a dibuit ! Se va reîntoarce la Iași peste cinci sau șase zile și cred că a debarcat la Galați. Voi încerca să merg în întîmpinarea lor.

Mi s-a spus că ai luat cu arendă o moșie a lui Moruzi, care se află pe lîngă Focșani. Este minunat, căci în felul acesta vom fi mai aproape și vom putea, poate, să ne întîlnim mai ușor.

Salutările mele familiei tale, cum și lui Alexandrescu [1], Goleștii... etc., etc.

Prietenul tău,

V. Alecsandri

Să ducem o corespondență mai bogată în amănunte, dacă este cu putință. Ne vom distra în felul acesta aflînd toate noutățile de la București și Iași.

Adresa pe verso : Domnul Ion Ghica
la dl. logof. Dimitrie Ghica
București

19

Jassi, 9 déc. 1844

Enfin te voilà revenu à la surface du monde, mon cher Ghica, c'est beaucoup, car pour ma part je ne saurais plus à quel saint m'adresser pour avoir de tes nouvelles. Je te croyais parti pour l'Amérique, parti sans moi. Juge un peu de mon désapointement. Je t'ai écrit plusieurs lettres qui sont restées sans réponse ; les as-tu reçues ou non, c'est un problème !

Tu as appris, sans doute, les incidents plus ou moins ridicules et drôlatiques qui se sont succédés ici en ton absence [1] : l'exil de Cogaln. et celui de Negruzzi, l'assassinat de notre pauvre journal [2]. J'ai manqué moi-même d'être compris dans la proscription et je n'en ai été exclu qu'en considération de mon père. Du moins c'est ce que plusieurs personnes, bien informées, m'ont raporté. J'aurais été bien plus content cependant d'être exilé que d'assister aux derniers moments de notre cher enfant, de notre précieux *Propășire* *. Mes entrailles de père se sont déchirées lorsque le grand Conseil lui a donné le coup de grâce, coup affreux qui m'a degoûté de toute espèce de rédaction. Conseil burlesque qui m'a fait prendre en horreur toute sorte de ministère. Que le ridicule leur soit lèger ! Car ils se sont posés comme de véritables bornes pour entraver la marche du progrès.

J'ai entendu parler de la *Septemîna* [3] avant de recevoir la lettre, et j'ai fait bien des voeux pour qu'elle ait un meilleur sort que notre défunt journal. Courage donc là-bas : prouvez à tous les Conseils burlesques que l'esprit est un phoenix qui ne meurt jamais, qu'on peut le refouler quelquefois, mais non l'etouffer. Quant à moi, je promets de fournir mon contingent de travail et sans plus tarder je vais me mettre à l'oeuvre. Negruzzi m'a chargé de vous communiquer aussi son intention de faire partie de la collaboration ; il se rappelle à tes souvenirs et te remercie des passages de ta lettre qui le concernent. Il n'a pas été à Bucarest, mais bien à la campagne, par ordre supérieur.

Tu m'engages d'aller à Mangina [4] ; je le voudrais bien, mais il m'est impossible de m'absenter de Jassi pour le moment ; à toi donc de pousser ton excursion jusqu'ici. Tous tes amis te désirent, et bien des dames aussi. Ne va pas en prendre de la présomption, mais ce que je te dis là est vrai sur parole. Une jeune et jolie personne me disait pas plus tard qu'hier qu'elle te regrettait beaucoup et que la causerie spirituelle se ressentait grandement de ton absence. Viens donc que diable ! dix postes ne sont pas difficiles à parcourir pour causer du plaisir à de jolies dames et à des amis sincères. Souviens toi d'ailleurs de la galanterie française et,

* În original, cu caractere chirilice.

pas accéléré, marche ! Je suis sûr que, si tu nous faisais une visite, mon projet de voyage à Bucarest se réaliserait plus facilement, et même il serait possible que je parte[5] avec toi. Quel plaisir alors, *che gusto, che piacére !* Tous les deux montés dans une bonne voiture, et, fouette cocher, une, deux, enlevés, sans compter le cigare poétique, compagnon délicieux de la route et la gandriole chicarde et surtout la conversation choknosowienne[6]. Mais je te parle là de choses gaies, quand je ne me sens aucune disposition pour la gaieté, et quand, au contraire, je suis sous l'influence d'une pensée plus que sombre. Cette pensée me poursuit depuis l'instant où j'ai reçu ta lettre et je crains de me l'expliquer. Il faut que cela finisse cependant, c'est insupportable. Dis-moi que signifient le cachet noir et la bordure de deuil de ta lettre ? Aurais-tu eu quelque malheur[7] ? Je n'ose t'en dire d'avantage.

Mon frère t'envoie ses amitiés.

Au revoir,

B. Alecsandri

Nous avions eu l'idée de faire continuer à Bucarest l'impression de la *Propechirea*, mais puisque vous êtes en train de monter un autre journal, cela serait difficile, trop difficile même, et mieux vaut y renoncer.

Mes amitiés à Gollesco et mes compliments à ta famille ; ainsi qu'aux demoiselles Filipesco.

Adresa pe verso : D. Iancu Ghica la București *
Monsieur Jean Ghica (chez Mr le Gr. Logoth. Démètre Ghika)
Bucarest

Iași, 9 dec. 1844

În sfîrșit iată-te revenit la suprafață, iubite Ghica, e mare lucru, căci, în ceea ce mă privește, nu mai știam cărui sfînt

* În original, cu caractere chirilice.

să mă rog, ca să am veşti de la tine. Te credeam plecat în America, plecat fără mine. Judecă puțin dezamăgirea mea ! Ți-am scris mai multe scrisori care au rămas fără răspuns : le-ai primit sau nu, este o problemă !

Ai aflat, desigur, incidentele mai mult sau mai puțin ridicole și caraghioase care s-au succedat aici în lipsa ta[1] : exilul lui Kogălniceanu și acela al lui Negruzzi, asasinarea bietului nostru ziar[2]. Era cît pe-aci să fiu și eu cuprins în surghiun și nu am fost exclus decît din considerație pentru tatăl meu. Cel puțin așa mi-au raportat mai multe persoane bine informate. Aș fi fost mult mai mulțumit totuși să fiu exilat decît să asist la ultimele clipe ale scumpului nostru copil, al prețioasei noastre *Propășiri.** Inima mea de tată a fost sfîșiată cînd marele Consiliu i-a dat lovitura de grație, lovitură groaznică ce m-a dezgustat de orice fel de redacție. Consiliu caraghios care m-a făcut să-mi fie groază de orice fel de minister. Fie-i ridicolul ușor ! Căci s-au așezat ca niște adevărate stavile, pentru a impiedica mersul progresului.

Am auzit vorbindu-se de *Săptămîna*[3] mai înainte de a primi scrisoarea ta și am făcut multe urări, pentru ca să aibă o soartă mai bună decît răposatul nostru ziar. Curaj deci acolo : dovediți tuturor consiliilor caraghioase că spiritul este un phoenix care nu moare niciodată, pe care poți să-l dai înapoi uneori, dar nu să-l înăbuși. Cît despre mine, promit să aduc partea mea de muncă și fără să mai întîrzii mă voi pune numaidecît pe lucru.

Negruzzi m-a însărcinat să vă comunic de asemenea intenția lui de a face parte din colaborare ; te roagă să nu-l uiți și-ți mulțumește pentru pasagiile din scrisoarea ta în care este vorba de el. Nu a fost la București, ci la țară, din ordin superior.

Tu mă îndemni să merg la Mînjina[4] ; aș dori-o și eu, dar îmi este imposibil să lipsesc acum din Iași ; ție îți rămîne deci să ajungi în excursie și pînă aici. Toți prietenii te doresc și multe doamne, de asemenea ! Să nu te crezi, dar ceea ce îți spun este adevărat, pe cuvînt. O tînără și frumoasă persoană îmi spunea nu mai departe decît ieri că te regreta mult și că discuțiile spirituale se resimțeau foarte mult de lipsa ta. Vino

* În original, cu caractere chirilice.

deci, ce naiba ! Zece poşte nu sînt greu de străbătut, pentru a face plăcere doamnelor frumoase şi prietenilor adevăraţi. Aminteşte-ţi, dealtfel, de galanteria franceză şi, cu pas accelerat, înainte !

Sînt sigur că, dacă ne-ai face o vizită, proiectul meu de călătorie la Bucureşti s-ar realiza mai uşor şi chiar ar fi posibil să plec[5] cu tine, Ce plăcere atunci, *ce încîntare, ce plăcere* * ! Amîndoi urcaţi într-o trăsură bună şi, mînă birjar, unu, doi, răpiţi, fără să mai pui la socoteală ţigara poetică, încîntător tovarăş de drum, şi glumele piperate şi mai ales conversaţia *choknosowienne*[6]. Dar îţi vorbesc de lucruri vesele, cînd nu-mi simt nici o dispoziţie pentru veselie şi cînd, dimpotrivă, sînt sub influenţa unui gînd mai mult decît sumbru. Acest gînd mă urmăreşte din clipa în care am primit scrisoarea ta şi mă tem să mi-l explic. Şi totuşi aceasta trebuie să sfîrşească, este de nesuportat ! Spune-mi ce însemnează pecetea neagră şi marginea îndoliată a scrisorii tale ? Vei fi avut vreo nenorocire[7] ? Nu îndrăznesc să-ţi spun mai mult.

Fratele meu îţi trimite gîndurile sale prieteneşti.

La revedere,

V. Alecsandri

Avusesem ideea de a continua la Bucureşti imprimarea *Propăşirei*, dar, pentru că sînteţi pe cale de a înfiinţa un alt ziar, aceasta ar fi greu, chiar prea greu ; este mai bine a renunţa.

Amiciţii lui Golescu şi complimentele mele familiei tale ; de asemenea şi domnişoarelor Filipescu.

Adresa pe verso : Dl. Iancu Ghica la Bucureşti **

Domnul Ion Ghica (la dumnealui marele logofăt Dimitrie Ghica)

Bucureşti

* În original, în limba italiană.

** În original, în limba română, cu caractere chirilice.

20

Iassi, 5 janvier 1845

Mon cher ami, je ne t'écrirai pas de phrases de condoléance sur la perte douloureuse que tu viens de faire. Je connais moi-même le malheur[1] et je sais par expérience tout le mauvais effet que produisent les consolations verbales ou écrites, en pareil cas. Je me contenterai seulement de te presser la main amicalement, comme tu m'as pressé la mienne lors de la mort de ma mère et te dire ce que tu m'as dit toi même dans ce moment là : „Courage, mon ami, et surtout sois assez fort, assez généreux pour ne plus penser à toi, mais à ceux qui désormais mettent toute leur espérance en toi, à ceux qui ont bésoin de ton bras, pour être soutenus dans le monde et de ton coeur, pour être consolés" ! J'ai suivie alors tes conseils, suis à ton tour les miens et tu arriveras, comme moi, à la découverte de cette vérité que pour soulager un peu ses propres douleurs, il faut les sacrifier aux douleurs des autres. Il faut devenir consolateur pour échapper au déséspoire.

Mais en vérité, assez sur ce sujet, car je n'ai nullement l'intention de me poser en prédicateur de maximes chrétiennes, je veux, au contraire, te dire des choses gaies, amusantes, farces même, pourvu qu'elles t'apportent un peu de distraction. Je désire te faire rire, sourire et, enfin, te faire oublier pendants quelques instants, au moins, le deuil que tu portes dans ton coeur.

Voyons, par où commencerai-je ? Par le mariage de Soutzo[2], tu sais le Zozo si favorisé par la nature au point de vue de la barbe et de la taille. Hé bien, mon cher, il se marie, il s'enchaîne, il se classe dimanche prochaine dans la grande catégorie de pekins matrimonieux. Les fiançailles ont déjà eu lieu, et je regrette beaucoup de n'y avoir pas assisté pour t'en faire une description. Il se marie donc, voilà le fait : il epouse une jeune personne, nouvellement arrivée de Vienne, Mlle Ghyka, la soèur de Mdme Bogdan, la soeur de cette demoiselle dont les yeux très spirituels semblent vouloir sortir de la tête, une charmante enfant, en un mot, d'une figure délicieuse et qui boit avec tant de

grace qu'on regretterait de la voir marcher comme tout le monde.

Certaine personne, de notre connaissance à nous deux, a dit à-propos de ce mariage qu'il n'était pas étonnant que la pauvre petite gazelle se soit laissée attrapper par le Zozo, susdit, puisque'elle était dans l'impossibilité de fuir assez vite.

„— Ce mariage n'est donc qu'une course ?" a demandé une seconde personne.

„— Oui, une course matrimoniale, où le futur ne l'ai remporté que parce que la future a fait un faux pas."

A la suite de ce court dialogue on a proposé d'établire des courses au mariage à l'instar des courses au clocher, heureusement le projet est tombé à cause de cet aphorisme généralement reconnu chez nous, que dans ce genre de courses les ânes l'emportaient prèsque toujours sur les chevaux, et par consequant, que la Grèce aurait trop beau jeu sur la Moldavie.

Puisque je touche à un sujet aussi intéressant, je ne puis pas m'empêcher de te parler de Skinas et de Mano, l'ex-major, le présent juge, le futur... [*sic*]. Ces deux être sont liés entr'eux, comme tu sais, par certaines affinités de bêtise et de ridicule fort peu extraordinaires. Leurs destinées même semblent soudées l'une à l'autre d'une manière si intime, que dans les circonstances les plus marquantes de leur vie, ils doivent se retrouver toujours vis-à-vis et se communiquer mutuellement des reflets caracteristiques. Tout ce galimatias de mots creux que je viens de jeter là, sur ce papier, servira à t'expliquer comment Manos, ayant définitivement ouvert sa maison par un bal, Skinas a dû y jouer un certain rôle comique en raport avec la circonstance. C'était à la valse, Skinas, qui se croit un fort beau danseur, s'élance en emportant, sous son nez, une jeune naïvité de pensionnant, un de ces produits à peine formés, que les mamans exposent avec tant d'amour, dans les salons, espérant leur trouver des chalands. Le couple bienheureux volait dans un tourbillon fantastique, où l'on appercevait *à peine* un triangle saillant, figuré par le nez du cavalier quand, tout-à-coup, celui-ci, perdant son centre de gravité, sort du cercle de gravitation qu'il parcourait et vint au milieu du salon faire une de ces chutes qu'on appelle académiques. La naïvité, susdite, roule avec lui en jetant un cri de souris effrayée,

le maître du salon devient pâle, en pensant au dégât causé sur ses planches, et certaine personne s'écrie, en montrant le nez du malheureux dechue : „hé bien, à quoi servent les parachutes ?" *

Iași, 5 ianuarie 1845

Iubite prietene, nu îți voi scrie fraze de mîngîiere pentru pierderea dureroasă pe care ai suferit-o. Cunosc eu însumi nenorocirea[1] și știu din experiență ce rea impresie fac mîngîierile verbale sau scrise, în asemenea caz. Mă voi mulțumi numai să-ți strîng mîna prietenește, așa cum mi-ai strîns-o și tu cu ocazia morții mamei mele, și să-ți spun ceea ce mi-ai spus tu însăți în acea clipă : „Curaj, prietene, și, mai cu seamă, fii destul de tare, destul de generos pentru a nu te mai gîndi la tine, ci la cei care de acum înainte își pun toată speranța lor în tine, la cei care au nevoie de brațul tău, pentru a fi susținuți în lume, și de inima ta, pentru a fi mîngîiați" ! Am urmat atunci sfaturile tale, urmează la rîndul tău pe ale mele si vei ajunge în curînd, ca și mine, la descoperirea adevărului că pentru a ușura puțin propriile sale suferințe, trebuie să le închine durerilor celorlalți. Trebuie să devii consolator pentru a scăpa de disperare.

Dar adevărat, destul cu acest subiect, căci nu am nicidecum de gînd să mă fac predicatorul maximelor creștine, vreau, dimpotrivă, să-ți spun lucruri vesele, distractive, chiar glume, numai să-ți aducă puțină distracție. Doresc să te fac să rîzi, să surîzi și, în sfîrșit, să te fac să uiți pentru cîteva clipe, cel puțin, doliul pe care-l porți în inimă.

Ia să vedem, de unde să o încep ? De la căsătoria lui Șuțu[2], știi, Zozo cel atît de dăruit de natură în ce privește barba și statura. Ei bine, dragul meu, se însoară, se leagă în lanțuri, se clasează duminica viitoare în marea categorie a pekinilor căsătoriți. Logodna a avut deja loc, și îmi pare foarte rău că nu am fost de față, pentru a-ți face o descriere. Deci se însoară, iată faptele : se însoară cu o tînără persoană, nou-sosită de la

* Sfîrșitul scrisorii lipsește

Viena, d-ra Ghica, sora d-nei Bogdan, sora acelei domnișoare ai cărei ochi foarte spirituali pare că vor să-i iasă din cap, o fată încîntătoare, într-un cuvînt, cu o figură plăcută și care șchioapătă cu atîta grație că ți-ar părea rău să o vezi mergînd ca toată lumea.

O anumită persoană, dintre cunoștințele noastre, ale amîndurora, a spus despre această căsătorie că nu era de mirare că biata gazelă s-a lăsat prinsă de Zozo, sus-numit, pentru că îi era cu neputință să fugă destul de repede.

„— Această căsătorie nu este decît o goană?" a întrebat o a doua persoană.

„— Da, o goană după căsătorie, în care viitorul soț nu a cîștigat decît pentru că viitoarea soție a făcut un pas greșit."

La sfîrșitul acestui scurt dialog, s-a propus să se stabilească goana după căsătorie în felul goanei peste cîmpuri, din fericire proiectul a căzut din pricina acestui aforism, cunoscut la noi de toți, că în acest fel de goane măgarii o luau mai întotdeauna înaintea cailor, și, prin urmare, Grecia ar fi cîștigat întotdeauna împotriva Moldovei.

Pentru că ating o chestiune atît de interesantă, nu mă pot opri de a-ți vorbi despre Schina și despre Manu, fostul maior, judecătorul de acum, viitorul... *** *[sic !]*. Aceste două ființe sînt legate între ele, așa după cum știi, prin unele asemănări de prostie și de ridicol foarte puțin deosebit. Chiar soarta lor pare să-i unească pe unul cu celălalt într-un fel atît de apropiat, încît în împrejurările cele mai deosebite ale vieții lor trebuie să se regăsească întotdeauna față în față și să-și împărtășească pe tăcute gînduri deosebite. Toată această încîlceală de cuvinte goale pe care le-am înșirat aici, pe această hîrtie, vor servi pentru a-ți lămuri cum Manu, deschizînd definitiv casa sa printr-un bal, Schina a trebuit să joace acolo un oarecare rol caraghios față de împrejurarea în care se găseau. Era în timpul valsului, Schina, care se crede un foarte bun dansator, se avîntă luînd, sub nasul său, pe o tînără naivă de pension, una din acele roade de-abia formate, pe care mamele le înfățișează, cu atîta dragoste, prin saloane, nădăjduind să le găsească mușterii. Fericita pereche zbura într-un vîrtej nebunesc, în care cu greu se vedea un triunghi înfipt înainte, reprezentat de nasul cavalerului, cînd, deodată, acesta, pierzîndu-și centrul de greutate, iese din cercul de gravitație pe care îl străbătea și vine în mijlocul salonului pentru a face una din

acele căderi care se numesc academice. Naiva, sus-numită, se rostogolește cu el scoțînd un strigăt de șoarece speriat, stăpînul salonului se face galben, gîndindu-se la stricăciunea făcută dușumelelor sale, și o anumită persoană strigă, arătînd nasul nefericitului căzut: „ei bine, la ce servesc parașutele?"

21

[Iași, începutul anului 1845][1]

Tu me dis dans ta lettre que tu parles souvent de moi là-bas ; eh bien mon cher, vois comme les petits esprits se ressemblent (je ne dis pas *grands* pour ne pas avoir l'air de nous flatter). Moi aussi je cause tout aussi souvent de toi et cela avec des personnes qui savent apprécier tout ce que tu vaux, coquin ! Dernièrement encore, on m'a raconté un trait de toi que je ne connaissais pas, c'est une déclaration d'amour d'un genre tout à fait neuf et original que tu aurais envoyée à certaine inconnue et l'on a ajouté ensuite *que c'était tellement spirituel que cela te ressemblait tant, que l'on était convaincu de la vérité du fait.*

Ah ça ! tu t'es donc permis de faire des déclarations sans me les soumettre ? Que signifie cela, monsieur, et depuis quand, s'il vous plaît, se donne-t-on le droit de me cacher ses secrets ? Sais-tu que je te ferai à propos de cela une histoire très sérieuse en arrivant à Bucarest ? car décidément j'y vais. Aujourd'hui même j'en ai parlé à mon père et il a consenti à mon départ, après la représentation d'une pièce en quatre actes que je ferai jouer prochainement au théâtre moldave et qui portera pour titre *Jassi la nuit.*[2]

Je me fais une véritable fête en pensant à mon voyage à Bucarest. J'y ai, ma foi, tant d'amis que je voudrais embrasser, toi d'abord. C'est que tu m'as tellement habitué à ta société et nous nous entendons si bien ensemble que maintenant je suis presque isolé. Je n'ai plus là près de moi quel-

qu'un avec lequel je puisse me moquer de ceux qui le méritent et, tu sais comme il est bon quelquefois de faire le méchant. Mais je compte me dédommager amplement à Bucarest. Nous nous en donnerons-nous, cré coquin... Oh ! les flambards, en avant la Moutarde ! Voilà !

Je suis très content d'apprendre que ma petite romance [3] plaît chez vous grâce à la musique de Mr Morouzy, ou plutôt, grâce à la jolie personne qui en a reçu l'hommage, et je serais très heureux de l'entendre chanter par la voix délicieuse de Mlle Zouzouka, dont nous parlons toujours avec Léon et à laquelle je te prie de présenter mes amitiés sincères. Présente aussi mes compliments à Mr Philipesco et à Mlle Espérance.

Ainsi donc la pauvre *Săptămîna* [4] n'a pas même eu une semaine d'existence ! Il est triste de penser à tous les coups meurtriers que la littérature reçoit journellement dans notre belle patrie. Ne nous décourageons pas cependant. Il nous reste encore la *Propachirea*. Nous verrons à faire quelque chose pour elle, lorsque je serai à Bucarest. Je parlerai d'abord avec ces messieurs, je leur soumettrait tes propositions et j'espère que nous finirons par la ramener à la vie.

Je ne sais pas si Cogalniceano et Balche [5] ont reçu l'argent que tu leur as envoyé. Je m'en informerai. En attendant, je t'avertis que Panou [6] et Cie réclament les 53# que tu leur dois sur la lettre de change des 100 # . Tu leur as déjà payé la moitié et pour le reste ils ont prétendu un intérêt de 3 # par mois. Tâche donc de t'en débarrasser le plus tôt.

Les dames Hélène Négry et Emmeline Raymond me chargent pour toi d'une foule de choses aimables. Cette dernière regrette beaucoup la lettre que tu as manqué de lui envoyer. Ma soeur t'envoie de même ses compliments. Quant à Jean, il ne peut pas t'écrire en ce moment, car il est malade, mais il t'embrasse par la pensée à l'instar des amants séparés.

Au revoir donc à bientôt,

B. Alecsandri

Mes respects à ta mère et mes amitiés aux amis.

Adresa pe verso : D. Iancu Ghica — București *
Monsieur Jean Démètre Ghyka
Bucarest

[Iași, începutul anului 1845] [1]

Îmi spui în scrisoarea ta că vorbești adesea acolo despre mine. Ei bine ! scumpul meu, iată cum spiritele mici se aseamănă (nu zic *mari*, ca să nu avem aerul că ne lăudăm). Și eu vorbesc tot așa de des despre tine și încă cu persoane care știu să prețuiască tot ce valorezi, tîlharule ! Chiar acum de curînd, mi s-a povestit despre tine o faptă pe care nu o cunoșteam, este vorba despre o declarație de dragoste de un fel cu totul nou și original pe care ai fi trimis-o unei necunoscute ; s-a mai spus apoi *că era așa de spirituală și îți semăna într-atîta, încît toți s-au convins de adevărul faptului.*

Așa ! deci ți-ai îngăduit să faci declarații fără să mi le arăți ? Ce înseamnă asta, domnule, și de cînd, mă rog, îți iei libertatea să-mi ascunzi secretele ? Știi că relativ la aceasta îți voi face o scenă foarte serioasă cînd voi sosi la București ? căci negreșit voi veni. Chiar astăzi am vorbit cu tatăl meu despre aceasta și el a consimțit la plecarea mea, după reprezentarea unei piese în patru acte care mi se va juca în curînd la teatrul moldovenesc și care va purta ca titlu : *Iașii noaptea.* [2]

Îmi fac o adevărată sărbătoare la gîndul călătoriei la București. Am acolo atîția prieteni pe care aș vrea să-i îmbrățișez, începînd cu tine. M-ai obișnuit atît de mult cu tovărășia ta și ne înțelegeam așa de bine amîndoi, încît acum mă simt aproape părăsit. Nu mai am aici lîngă mine pe cineva cu care să rîd de aceia care o merită și tu știi ce bine este cîteodată să faci pe răutăciosul. Dar am de gînd să mă despăgubesc cu prisosință la București. O să ne distrăm zdravăn, ce zici, tîlharule... O ! chefliii înainte... ! **

* În original, cu caractere chirilice.
** Text intraductibil, face parte poate dintr-un cîntec de chef.

Sînt foarte bucuros să aflu că mica mea romanță[3] place acolo, datorită muzicii d-lui Moruzi, sau, mai degrabă, datorită drăgălașei persoane care a primit-o ca omagiu, și aș fi foarte fericit să o aud cîntată de vocea încîntătoare a d-rei Zuzuka, despre care vorbim mereu cu Leon și căreia te rog să-i transmiți sincerele mele salutări. Transmite de asemenea complimentele mele d-lui Filipescu și d-rei Espérance.

Așadar, sărmana *Săptămîna*[4] n-a avut nici o săptămînă de existență. E trist cînd te gîndești la toate loviturile ucigătoare pe care literatura le primește zilnic în frumoasa noastră patrie. Totuși să nu ne pierdem curajul. Ne rămîne încă *Propășirea*. Vom încerca să facem ceva pentru ea, cînd voi fi la București. Voi vorbi mai întîi cu acești domni și le voi supune propunerile tale și sper că vom sfîrși prin a o readuce la viață.

Nu știu dacă Kogălniceanu și Balș[5] au primit banii ce le-ai trimis. Mă voi informa. În așteptare, te înștiințez că Panu[6] și compania reclamă cei 53 galbeni ce le datorezi prin scrisoarea de schimb de 100 galbeni. Le-ai plătit deja jumătate și pentru rest au pretins o dobîndă de 3 galbeni pe lună. Silește-te să scapi de asta cît mai curînd.

Doamnele Elena Negri și Emmeline Raymond mă însărcinează să-ți transmit multe gînduri bune. Aceasta din urmă regretă foarte mult scrisoarea pe care era să i-o trimeți. Sora mea, de asemenea, îți trimite complimente. Cît despre Iancu, nu-ți poate scrie în acest moment căci este bolnav, dar te îmbrățișează în gînd după exemplul îndrăgostiților despărțiți.

La revedere, pe curînd deci,

V. Alecsandri

Respectele mele mamei tale și multe salutări prietenești amicilor.

Adresa pe verso : D. Iancu Ghica București *
Domnul Ion Dimitrie Ghica
București

* În original, în limba română cu caractere chirilice.

22

[Iași, începutul anului 1845][1]

Sais-tu, mon cher Ghyka, ce que c'est qu'un homme vexé, mais là, enquiquiné à outrance ? Si tu le sais, tant mieux, parceque cela m'épargnera la peine de te faire ma propre description. Je n'ajouterai qu'une seule chose, c'est que la vexation est d'autant plus grande alors qu'elle provient de la part des amis les plus intimes. Tu ne comprends pas cela, peut-être, mais je t'en donnerai la clef à notre première rencontre, si Dieu veut qu'il se fasse jamais une rencontre entre nous ; car hélas, je commence à désespérer de mon voyage à Bucarest.[2] Ce malheureux projet est encore remis pour des raisons aussi comiques que puériles.

Je me faisais, cependant, une telle fête d'aller te voir, je me réjouissais tant à l'idée de nos longues causeries au coin du feu. Hélas, l'homme propose et les amis disposent ou plutôt comme on dit en Moldavie : *Nu-i pentru cine se gătește, dar pentru cine se nimerește.* * Ainsi donc à plus tard nos tendres epanchements et nos visites chez la *mama Uța* **. Malgré celà, je suis vexé, ah nom d'un petit bonhomme, comme je bisque !

Je te remercie de bonne coeur pour l'amicale connaissance que tu m'as procurée dans la personne de Mr Philippesco[3]. C'est un brave jeune homme, vers lequel on se sent porté à la première vue. Il plait beaucoup chez nous, tant au sexe masculin qu'au sexe feminin, chose presque impossible, comme tu sais. Mais quand on reunit le caractère d'un homme de coeur à l'amabilité d'un homme d'esprit, on sait vaincre toute prévention.

Voici une lettre qu'il m'a donné pour toi, comptant sur mon prochain départ de Jassi, malheureusement il ne m'est plus possible de faire le courrier, pour le moment, et je me vois forcé de te l'expédier par la poste. Je fais de même pour tous les autres paquets, que les dammes Cléopatre et Euphrosine Ghyka m'ont confiés et, comme je pense que ces lettres contienent quelque chose touchant mon arrivée à

* În original, cu caractere chirilice.
** *Idem*, numai numele.

Bucarest, je te pries de vouloir répondre aux personnes qui demanderont de mes nouvelles que mon voyage a manqué par suite d'une maladie, laquelle tu voudras. Choisis la toi même, je te donne carte blanche.

Les dames Négry et Raymond [4] m'avaient aussi chargé pour toi d'une foule de choses aimables et je me hâte de te les communiquer par écrit ; elles t'attendaient avec impatience pour jouir de ta conversation et des observations caustiques sur la société ; mais tu leur a fais faux bond. Mon cher ami, tu tiens une bien grande place dans l'esprit de ces deux dames, or tu sais que de l'esprit au coeur il n'y a qu'un pas.

Mes compliments à ta famille. Des poignés de main aux amis, à l'instar de Louis Philippe. Quant à toi, je te presse sur mon âme et conscience.

Ton ami,

V. Alecsandri

Des compliments de la part de ma soeur et de Jean. Rappèlle-moi au souvenir des demoiselles Philippesco.

[Iași, începutul anului 1845] [1]

Știi tu, iubite Ghica, ce însemnează un om jignit, dar așa, supărat dincolo de orice margine ? Dacă o știi, cu atît mai bine, pentru că aceasta mă scutește de greutatea de a-ți face propria mea descriere ! Nu voi adăuga decît un singur lucru, acela că jignirea este cu atît mai mare atunci cînd îți vine din partea prietenilor celor mai apropiați. Poate nu înțelegi aceasta, dar am să-ți dau cheia la prima noastră întîlnire, dacă Dumnezeu vrea ca să aibă loc vreodată o întîlnire între noi ; căci vai, încep să disper pentru călătoria mea la București. [2] Acest nefericit proiect este iarăși amînat pentru motive tot atît de caraghioase pe cît de copilărești.

Cu toate acestea, îmi făceam o așa de mare sărbătoare de a merge să te văd, mă bucuram atîta la gîndul lungilor noastre

convorbiri la gura sobii. Vai, omul propune și prietenii dispun, sau, mai bine, cum se spune în Moldova : *Nu-i pentru cine se gătește, dar pentru cine se nimerește.* * Astfel deci pe mai tîrziu dulcile noastre mărturisiri și vizitele noastre la *mama Uța* **. Cu toate acestea, sînt jignit, oh, la naiba, crăp de ciudă !

Îți mulțumesc din inimă pentru prietenească cunoștință pe care mi-ai înlesnit-o în persoana d-lui Filipescu [3]. Este un tînăr de treabă, spre care te simți atras de la prima vedere. Place mult pe la noi, atît sexului masculin cît și sexului feminin, lucru aproape cu neputință, după cum știi. Dar cînd se reunește caracterul unui om de inimă cu bunăvoința unui om de spirit, știe să învingă orice prevențiune.

Iată o scrisoare pe care mi-a dat-o pentru tine, bizuindu-se pe apropiata mea plecare din Iași, din nefericire nu-mi mai este cu putință să fac pe curierul, pentru un timp, și mă văd forțat să ți-o expediez prin poștă. Fac la fel pentru toate celelalte pachete, pe care doamnele Cleopatra și Eufrosina Ghica mi le-au încredințat și, cum socotesc că aceste scrisori conțin ceva în legătură cu venirea mea la București, te rog să răspunzi persoanelor care vor întreba de mine că a fost împiedicată călătoria mea în urma unei boli, ori pe care o vei vrea. Alege-o tu singur, îți dau mînă liberă.

Doamnele Negri și Raymond [4] mă însărcinaseră pentru tine cu o mulțime de lucruri plăcute și mă grăbesc să ți le comunic prin scris ; te așteptau cu nerăbdare pentru a se bucura de conversația ta și de observațiile caustice asupra societății ; dar le-ai păcălit. Dragul meu, ții un loc foarte mare în spiritul acestor două doamne, dar știi că de la spirit la inimă nu este decît un pas.

Complimentele mele familiei tale. Strîngeri de mînă prietenilor, în felul lui Ludovic Filip.

Cît despre tine, te strîng pe sufletul și conștiința mea.

Prietenul tău,

V. Alecsandri

Salutări din partea surorii mele și a lui Iancu.
Amintește de mine domnișoarelor Filipescu.

---

* În original, în limba română, cu caractere chirilice.
** *Idem*, numai numele.

CĂTRE SMĂRĂNDIȚA DOCAN

23

[1845—1850]

Ma chère Smaranditza, [1]

Rends-moi un petit service ; [2] celui d'écrire un mot à Mdme Emmeline Raymond pour la prier de te prêter, pour un ou deux jours, le portrait d'Hélène Négri. Je n'ose moi-même lui faire cette demande, par crainte d'indiscrétion.

Si tu pouvais me procurer ce portrait avant midi, tu me ferais grand plaisir.

Bonjour,

B. Alecsandri

Envoie moi le paquet que Mdme Goian a laissé chez toi. Embrasse Mignoutza de ma part.

[1845—1850]

Dragă Smărăndița, [1]

Fă-mi un mic serviciu ; [2] acela de a scrie un cuvînt doamnei Emmeline Raymond pentru a o ruga să-mi împrumute, pentru o zi sau două, portretul Elenei Negri. Nu îndrăznesc să-i fac eu însumi această rugăminte, de teama indiscreţiilor.

Dacă ai putea să-mi procuri acest portret înainte de prînz, mi-ai face mare plăcere.

Bună ziua,

V. Alecsandri

Trimite-mi pachetul pe care doamna Goian l-a lăsat la tine. Îmbrăţişează pe Mignuţa din partea mea.

CĂTRE ION GHICA

24

Jassi, 20 mai 1846

Mon cher Ghyka, je ne m'attendais nullement à recevoir une lettre de toi et surtout une lettre portant un timbre de Paris. Je te savais : à Naples et je pensais que les amours napolitains auraient effacé de ta mémoire les noms de tes amis, mais il parait que la rue Tronchet 11 possède la précieuse qualité de rappeler les souvenirs de ceux qui l'habitent. Merci à la rue Tronchet 11 parceque j'étais très peiné de ne pas avoir de tes nouvelles depuis un siècle. Que diable, mon cher, tu fais le tour du monde, à ce que je vois. De Londres tu t'es rendu en Italie, puis de là en France, où donc t'arrêteras tu ? Que dis-je, grands Dieux, t'arrêter ? Ne t'arrêtes jamais nulle part et encore moins à Bucharest qu'ailleurs. Tu es libre, tu as de la fortune, jouis en coquin, tant que tu te sens de la verve dans le coeur et dans le gousset. Venge-toi de tout l'ennui que tu as avalé au sein de ta belle patrie et toutes les fois qu'on te parlera de devoir, d'avenir, de bêtises enfin, tournes le dos à ton orateur, fais tes paquets et files. Voilà la vraie philosophie, bien entendu dans l'état actuel des choses. Moi même je compte suivre ton exemple. Je pars dans trois jours pour... la Perse ou pour l'Egypte [1]. Je vais me laisser transpercer d'outre en outre par des yeux persans. C'est une idée, quoi ! J'ai été cet hiver à Bucarest [2], où je me suis beaucoup amusé, tant qu'a duré le charme de la *nowelty* (de l'anglais). Je t'ai cherché dans ta ville natale pour te presser sur mon tendre coeur, hélas, et je n'ai pas pu même presser ton ombre. Pendant que je me lamentais, au milieu des plaisirs, tu brulais, sens doute, de mille feux à la barbe du Vésuve, autre volcan de ton espèce. J'ai appris de tes nouvelles, va, sans que tu t'en doutes, et je connais la plupart de tes farces. Mais ne t'inquiètes pas, je suis discret et je te promets le secret.

Tu veux avoir des nouvelles de la littérature Moldovalaque. A Bucarest on fait de la langue, et à Jassi on ne fait rien du tout, ce qui vaut encore mieux. Bălcescu a promis de faire paraître une feuille littéraire dans le genre de la

notre. Il n'y a encore rien de paru, mais on espère comme toujours.

En fait de politique, dix degrés au dessous du zero, pardon, les Princes régnants sont allés au devant du Sultan pour lui offrir des gateaux bien beurrés. Notre ministère de Jassi est composé de Mrs Georges Ghyka, Théodore Balche, le Hetman, le Prince Démètre Stourdza, Nicu Mavrocordato et Lascar Paschkano, fais-toi tes réflexions là dessus. En fait de mariages, voici la statistique :

achevés et consommés	Mlle Catynka	contre	Constantin Morouzy
	Stourdza	„	Alex. Cantacuzèn
	Mlle Bachotte		de Hangou
	Christovergy	„	Mlle Choubine
à faire	Panoiotty Morouzy	„	Mlle Paschkano
	Lascar Paschkano	„	Mlle Zoe Stourdza
	Grigoritza Ghyka	„	Mme Cassandra Ghyka
encore consommé	Mr Varlaam	„	Mlle Spiros

Plus une foule de Grecs qui attendent l'occasion.

Tout va du rest comme à l'ordinaire, c'est à dire d'une manière très ordinaire. En somme : Bêtise, Cupidité, Infamie, Ennui, Embêtement (ts).

Sur quoi j'ai bien l'honneur de t'embrasser,

B. Alecsandri

Mon frère vient à Paris avec mon père.

Adresa pe verso : Paris
Monsieur Jean Ghyka
Rue Tronchet 11

Iași, 20 mai 1846

Iubite Ghica, nu mă așteptam deloc să primesc o scrisoare de la tine și mai cu seamă o scrisoare purtînd un timbru de la Paris. Te știam la Neapole și credeam că dragostele napolitane

au șters din memoria ta numele prietenilor tăi, dar se pare că strada Tronchet 11 are prețioasa calitate de a trezi amintirile celor care o locuiesc. Mulțumesc străzii Tronchet 11 pentru că eram foarte amărît neavînd vești de la tine de un veac. Ce dracu, dragul meu, faci înconjurul lumii, după cît văd. De la Londra te-ai dus în Italia, apoi de acolo în Franța, unde oare te vei opri ? Ce spun eu, Doamne sfinte, să te oprești ? Nu te opri niciodată, nicăieri și mai puțin la București, decît în altă parte. Ești liber, ai avere, bucură-te ca un ștrengar atîta timp cît îți simți buna dispoziție în inimă și în pungă. Răzbună-te de toată plictiseala pe care ai înghițit-o în sînul frumoasei tale patrii și ori de cîte ori ți se va vorbi de datorie, de viitor, de prostii, în sfîrșit, întoarce-i spatele vorbitorului tău, fă-ți pachetele și șterge-o. Iată adevărata filozofie, bineînțeles în starea de față a lucrurilor. Eu însumi socotesc să-ți urmez exemplul. Plec peste trei zile în... Persia sau Egipt[1]. Mă voi lăsa străpuns dintr-o parte în alta de ochii persani. Este și aceasta o idee, ce vrei ! Am fost iarna aceasta la București[2], unde m-am distrat mult, atîta vreme cît a durat farmecul *noutății* *. Te-am căutat în orașul tău natal pentru a te strînge la pieptul meu iubitor, vai, și n-am putut strînge nici măcar umbra ta. În timp ce mă văitam, în mijlocul plăcerilor, tu ardeai, desigur, de mii de focuri sub nasul Vezuviului, alt vulcan de felul tău. Am aflat vești despre tine, haide ! fără să o bănuiești, și cunosc cele mai multe din nebuniile tale. Dar nu te îngrijora, sînt discret și îți făgăduiesc că voi păstra secretul.

Vrei să ai noutăți despre literatura moldo-valahă. La București se face limbă, și la Iași nu se face nimic, ceea ce este chiar mai bine. Bălcescu a făgăduit să facă să apară o foaie literară în felul alei noastre. Nu a apărut încă nimic, dar se nădăjduiește ca întotdeauna.

În materie de politică, zece grade sub zero, iartă-mă. Prinții domnitori au mers înaintea sultanului pentru a-i oferi prăjituri bine unse. Ministerul nostru de la Iași este compus din d-nii Gheorghe Ghica, Teodor Balș, hatmanul, prințul Dimitrie Sturdza, Nicu Mavrocordat și Lascăr Pașcanu, dă-ți sin-

* În original, în limba engleză.

gur socoteala despre aceasta. În ce privește căsătoriile, iată statistica :

încheiate și împlinite	d-ra Catinca Sturdza	cu Constantin Moruzi
	D-ra Bașotă	„ Alex. Cantacuzino de la Hangu
	Hrisoverghi	„ d-ra Șubin
de făcut	Panait Moruzi	„ d-ra Pașcanu
	Lascăr Pașcanu	„ d-ra Zoe Sturdza
	Grigoriță Ghica	„ d-na Casandra Ghica
deasemenea împlinită	dl. Varlaam	„ d-ra Spiros

Și încă o mulțime de greci care așteaptă ocazia.

Totul merge, dealtfel, ca de obicei, adică într-un fel foarte neplăcut.* În total : Prostie, Lăcomie, Infamie, Plictiseală, nemulțumire (ri).

Și cu aceasta, am onoarea să te îmbrățișez,

V. Alecsandri

Fratele meu vine la Paris cu tatăl meu.

Adresa pe verso : Paris
Domnul Ion Ghica
Rue Tronchet 11

CĂTRE ZULNIA STURDZA

25

Palermo, 8 février 1847

Madame [1],

Je vous ai écrit déjà de Naples une longue lettre pour vous mettre au courant de la maladie de Mdme votre soeur

* În original, joc de cuvinte pe sensurile lui *ordinaire*.

et de toutes les misères, tant petites que grandes, que nous avons subies pendant notre voyage de Venise à Paris et de Paris à Naples. Vous savez donc que d'après les avis de Mrs Rostan et Andral, [2] le soleil de la Sicile était indispensable au rétablissement de la santé de Mdme Hélène. Aussi pour nous conformer entièrement à leur ordonnance, sommes-nous partis de Naples peu de jours après vous avoir expédié ma lettre et finalement nous voici à Palerme. Tout notre espoir est dans l'effet salutaire du climat de ce pays, et, en effet, depuis que Madame votre soeur se trouve établie *chez elle*, ses souffrances ont considérablement diminué. Plus de faiblesse, plus de grandes oppressions de poitrine et, n'était la toux qui la tourmente surtout pendant la nuit, elle serait tout à fait bien portante.

N'allez pas vous imaginer cependant que le climat de la Sicile ait répondu jusqu'à présent à la réputation dont il jouit généralement de par le monde. Vous tomberiez là dans une erreur dont je veux vous sauver bien vite. Non, Madame Zulnie. Le ciel de Palerme aussi bien que celui de Naples se sont obstiné à se montrer jusqu'à aujourd'hui à nos yeux entièrement pareils aux autres parties du ciel qui couvrent le reste du globe. C'est-à-dire qu'à Naples nous avons senti le froid aussi bien qu'à Jassi, malgré le Vésuve tant vanté et le soleil vanté de même et quant à l'azur du ciel de la Sicile, nous ne le connaissons encore que de nom. En revanche, depuis dix-huit jours nous avons eu tout le loisir d'observer la forme des nuages, la chute des pluies et la force du vent, car depuis que nous avons mis le pied sur ce fortuné rivage, les nuages n'ont pas discontinué de faire des évolutions aériennes, ni la pluie de tomber, ni le vent de siffler. Est-ce toujours ainsi pendant l'hiver ? ou bien est-ce une exception faite en notre honneur ? Voilà ce que nous nous demandons pendant que nous faisons flamber le feu de la cheminée (faute de soleil), mais hélas, le sifflement aigu du vent se charge de nous répondre. Aussi je vous avoue tout bêtement que pour ma part je crois me trouver sous le coup de quelque mystification diabolique. Je ne crois plus aux climats réputés chauds, je ne crois plus au soleil de l'Italie et il suffit qu'on m'en parle pour exciter ma mauvaise humeur. Parle-moi, au contraire, de nos bons poêles qui valent cent mille soleils de Naples et autant de

Vésuve ; vous y jettez un arbre et vous pouvez vous coucher tranquillement sans craindre d'être reveillé par le froid, tandis que par ici le jour vous êtes en été et la nuit en hiver ; au soleil, quand il y en a, vous êtes en Afrique et à l'ombre vous frisez la Sibérie. C'est atroce et je me sens la chair de poule rien que d'y penser. Je suis donc furieux contre ce climat, c'est convenu, et cela d'autant plus que je suis presque certain du rétablissement de Mdme votre soeur si elle avait du soleil *comme il faut* rien que pendant deux mois. Je l'ai vue de mes propres yeux revenir, comme par enchantement, à un état de santé tout à fait satisfaisant un jour qu'il a fait beau temps. Elle s'est même si bien trouvé ce jour-là qu'elle a fait d'excellentes confitures de cédrat que je regrette beaucoup de ne pouvoir vous faire goûter, mais vous êtes si loin que je me vois, hélas, dans la triste nécessité de vous remplacer auprès d'elle, tâche difficile s'il en fût, mai dont je m'acquitte avec honneur.

Vous voyez donc que Mdme Hélène va mieux du moment qu'elle peut s'occuper de la confection des confitures. Elle est gaie malgré les accès passagers et assez douloureux de sa toux, car vous devez savoir avec quelle force elle supporte les maladies de toutes sortes ; elle fait des lectures amusantes dans la journée et le soir elle se couche d'assez bonne heure, après avoir pris du lait d'ânesse... etc. En un mot, elle est tranquille depuis qu'elle est chez elle, car j'ai oublié de vous dire qu'après notre arrivée à Palerme, j'ai couru pendant toute une semaine la ville et les environs à la recherche d'un logement convenable et qu'enfin j'ai eu le bonheur de lui trouver un joli appartement au premier étage d'une petite maisonnette de campagne. Cette petite villa nommée villa „Delphina" [3], est située hors de Palerme, dans une situation charmante, en plein soleil du matin au soir, et possède un délicieux jardin. C'est un réduit mignon où l'on doit gagner de la santé malgré soi... s'il y avait du soleil ; mais où est-il ce malheureux luminaire ? Dites-le moi, je vous prie, afin que j'aille le chercher.

En attendant, *rămîn al d-tale mai mic,* *

B. Alecsandri

* În original, cu caractere chirilice.

Mes amitiés à qui de droit.

Madame votre soeur a reçu votre lettre du 19 décembre, mais quant aux autres, y compris la lettre de change, elle a tout lieu de croire qu'elles soient perdues.

Mrs Rostan et Andral ont particulièrement recommandé à Mdme votre soeur de se garder des impressions fortes et surtout pénibles, à cause de l'irritation de ses nerfs qui réagit sur sa poitrine. Je prends donc la liberté de vous engager, vous et toutes les personnes qui lui écriront, de ne jamais lui donner que de bonnes nouvelles malgré tout ce que pourrait survenir en Moldavie pendant son absence.

Mdme votre soeur me charge de vous annoncer que dans deux ou trois jours elle se mettra à vous écrire une longue lettre irréprochable sous le rapport de la calligraphie. *Approuvé* *.

Madame, je vous prie d'écrire le plus souvent possible à Mme votre soeur, car j'ai observé que vos lettres lui donnent de la santé, et d'engager en même temps Mdmes Catinca et Emmeline à faire comme vous, c'est-à-dire à lui envoyer souvent des lettres longues et surtout *bien gaies.*

Adresa pe plic : Madame Zulnie Négri
Recommandé aux soins de M. Paul Ménétier
Galatz Moldavie
par l'Autriche

Palermo, 8 februarie 1847

Doamnă [1],

V-am scris deja de la Neapole o scrisoare lungă pentru a vă pune la curent cu boala surorii dumneavoastră şi cu toate mizeriile, atît mici cît şi mari, pe care le-am îndurat în timpul călătoriei noastre de la Veneţia la Paris şi de la Paris la Neapole. Ştiţi deci că după avizul d-lor Rostan şi Andral, [2] soarele Siciliei era absolut trebuitor pentru restabilirea sănătăţii d-nei

* Cuvînt scris de mîna Elenei Negri.

Elena. Așadar, pentru a ne conforma întru totul prescripției lor, am plecat de la Neapole, puține zile după ce v-am expediat scrisoarea și, în sfîrșit, iată-ne la Palermo. Toată nădejdea noastră este în efectul salvator al climei acestei țări și, în adevăr, de cînd sora dumneavoastră se găsește instalată *la ea acasă*, suferințele sale au scăzut simțitor. Nu mai are slăbiciuni, nu mai are apăsări în piept și, dacă nu ar fi tusea care o supără, mai cu seamă noaptea, ea ar fi absolut sănătoasă.

Să nu vă închipuiți că totuși clima Siciliei a corespuns pînă acum faimei de care se bucură în general în lumea întreagă. Ați cădea într-o greșeală de care vreau să vă salvez cît mai repede.. Nu, doamnă Zulnia. Cerul din Palermo, ca și acela de la Neapole, s-a încăpățînat să se arate pînă astăzi ochilor noștri întru totul asemănător cu celelalte părți ale cerului care acoperă restul globului. Astfel că la Neapole am simțit frigul tot așa de bine ca și la Iași, cu tot Vezuviul atît de lăudat și cu tot soarele la fel de lăudat, iar cît despre albastrul cerului Siciliei, nu-l cunoaștem încă decît din nume. În schimb, de optsprezece zile am avut tot răgazul să observăm forma norilor, căderea ploilor și forța vîntului, căci de cînd am pus piciorul pe acest fericit țărm, norii n-au încetat să facă evoluții aeriene, nici ploaia să cadă, nici vîntul să sufle. Așa o fi oare întotdeauna în timpul iernii? Sau poate este o excepție făcută în cinstea noastră? Iată ce ne tot întrebăm în timp ce supraveghem focul din cămin (în lipsă de soare), dar vai, șuieratul ascuțit al vîntului se însărcinează să ne răspundă. De aceea vă mărturisesc prostește că, în ce mă privește, cred că mă aflu sub lovitura unei mistificări diavolești. Nu mai cred în climele renumite pentru căldură, nu mai cred în soarele Italiei și este de ajuns să mi se vorbească despre asta pentru a-mi trezi proasta dispoziție. Vorbiți-mi, dimpotrivă, despre sobele noastre bune, care prețuiesc cît o sută de mii de sori ai Neapolului și tot atîția Vezuvii; pui acolo un trunchi de copac și poți să te culci liniștit, fără să te temi că vei fi trezit de frig, în timp ce aici, ziua este vară și noaptea iarnă; la soare, cînd există, ești în Africa, iar la umbră te apropii de Siberia. Este groaznic și simt cum mi se zbîrlește părul în cap numai gîndindu-mă la asta. Sînt deci furios împotriva acestei clime, se înțelege, și aceasta cu atît mai mult cu cît sînt aproape sigur de restabilirea surorii dumneavoastră, dacă ar avea un soare *cum trebuie* măcar două luni. Am văzut-o cu ochii mei revenind, ca

prin minune, la o stare de sănătate perfect mulțumitoare într-o zi cînd a fost vreme bună. S-a simțit chiar atît de bine în ziua aceea, încît a făcut și niște dulcețuri minunate de chitră, pe care regret că nu pot să vă fac să le gustați, dar sînteți atît de departe încît mă văd, vai, în trista situație de a vă înlocui față de ele, sarcină grea, dar de care mă achit cu cinste.

Vedeți deci că d-na Elena merge mai bine din moment ce se poate ocupa cu prepararea dulcețurilor. Este veselă, cu toate accesele trecătoare și destul de dureroase ale tusei sale, căci trebuie să știți cu ce tărie îndură bolile de tot felul; în timpul zilei face lecturi distractive și seara se culcă destul de devreme, după ce a băut lapte de măgăriță... etc. Într-un cuvînt, e liniștită de cînd este la ea acasă, căci am uitat să vă spun că, după sosirea noastră la Palermo, am umblat o săptămînă întreagă prin oraș și prin împrejurimi în căutarea unei locuințe potrivite și că, în sfîrșit, am avut norocul să-i găsesc un apartament drăguț la primul etaj al unei căsuțe de țară. Această mică vilă, numită vila „Delphina",[3] este așezată în afara orașului Palermo, într-o poziție minunată, în plin soare de dimineață pînă seara, și are o grădină încîntătoare. Este un refugiu drăguț, unde sănătatea trebuie să se îmbunătățească vrînd-nevrînd... dacă ar fi soare; dar unde este nefericitul acela de astru? Spuneți-mi, vă rog, ca să mă duc să-l caut.

În așteptare, *rămîn al d-tale mai mic* *,

V. Alecsandri

Salutări prietenești cui se cuvine.

Sora dumneavoastră a primit scrisoarea din 19 decembrie, cît despre celelalte, printre care și scrisoarea de schimb, e îndreptățită să creadă că s-au pierdut.

D-nii Rostan și Andral au recomandat în mod special surorii dumneavoastră să se ferească de impresii puternice și mai cu seamă dureroase, din cauza iritării nervoase, care se răsfrînge asupra plămînilor. Îmi iau deci îndrăzneala să vă sfătuiesc, pe dumneavoastră și pe toate persoanele care îi vor scrie, să nu-i dea niciodată decît vești bune, orice s-ar întîmpla în Moldova în timpul lipsei sale.

---

* În original, în limba română cu caractere chirilice.

Sora dumneavoastră mă însărcinează să vă anunț că în două sau trei zile se va apuca să vă scrie o lungă scrisoare fără cusur ceea ce privește caligrafia *Aprobat.* *

Doamnă, vă rog să scrieți cît mai des posibil surorii dumneavoastră, căci am băgat de seamă că scrisorile dumneavoastră îi dau sănătate, și să îndemnați, în același timp, pe d-nele Catinca și Emmeline să vă urmeze exemplul, adică să-i trimită des scrisori lungi și mai cu seamă cît *mai vesele.*

Adresa pe plic : Doamnei Zulnia Negri
Recomandat atenției d-lui Paul Ménétier
Galați Moldova
prin Austria

26

Naples, 2 avril 1847

Madame Zulnie, grâce aux soins du docteur Cangiano, madame votre soeur a subi une amélioration sensible dans l'état de sa maladie depuis que nous sommes arrivés à Naples. [1] L'inflammation qu'elle avait au côté gauche de la poitrine et qui, sans les mesures prises à temps, aurait pu attaquer le poumon, a disparu ; et toutes les douleurs que madame Hélène éprouvait successivement tantôt à la tête, tantôt aux reins, tantôt à l'estomac, il ne lui est resté qu'une faiblesse assez grande, provenant en grande partie de ses souffrances passées, des transpirations qu'elle a encore chaque nuit, des sangsues qu'elle s'est fait appliquer et du régime sévère auquel elle a été soumise pendant ces derniers dix jours. Encore cette faiblesse elle-même a-t-elle diminué depuis deux jours au point de permettre à madame votre soeur de quitter le lit et de s'habiller à moitié sans trop se fatiguer. Cependant, il faut l'avouer, elle est encore loin d'avoir des forces véritables et peut-être se passera-t-il longtemps avant qu'elle ne regagne une partie des siennes, tellement sa maladie l'a brisée pendant les deux mois d'hiver passés en Sicile. Vous ne sauriez vous figurer combien elle a maigri à la suite des souffrances cruelles qu'elle a endurées, c'est qu' aussi il est impossible de souffrir plus qu'elle ne l'a fait. Oh, vraiment, quand j'y pense, je perds toute croyance en Dieu et je me sens révolté contre l'idée d'une bonté divine ; vains mots qui n'ont pas même la puissance de consoler. Et comment y croire quand depuis cinq grands mois votre soeur n'a pas eu un seul jour de repos, quand depuis cinq mois mon coeur se torture dans les angoisses les plus cruelles. Et tout cela pourquoi ? Qu'a fait votre soeur pour subir tant de souffrances, qu'ai-je fait moi même ? Quel mal avons-nous fait tous les deux ? Allons donc, Dieu, Providence, tout cela n'est que fable. Le seul génie qui gouverne le monde c'est le génie du mal.

Pardonnez-moi, Madame Zulnie, de vous débiter toutes ces extravagances. Je deviens fou quand je pense à certaines choses, car j'ai toujours payé mes courts instants de bonheur par des souffrances qui finiront tôt ou tard par m'ôter toute ma raison. Mais laissons tout cela et revenons à Mdme Hélène. Son état actuel est pire que celui où elle était au mois de janvier en arrivant à Naples, et cependant cent fois meilleur que celui où elle se trouvait en quittant Palerme. Cela me donne à espérer qu'avec l'aide du beau temps et des soins infinis, toute chance de danger disparaîtra.

Et d'abord, pour ne rien négliger, nous avons, à la demande même de Mr Cangiano, consulté hier Mr Lanse, lequel, après mûr examen de l'état des poumons, a déclaré qu'il fallait de suite suivre les instructions de Mrs Rostan et Andral, [2] c'est-à dire ouvrir un séton à la partie supérieure de la poitrine afin de vaincre complètement le mal. Et quant à la cure à suivre plus tard, l'opinion des deux médecins est :

1 De quitter Naples vers le 24 avril nouveau style, afin d'échapper aux grandes chaleurs, et d'entreprendre un voyage sur mer. La traversée sera elle-même un commencement de cure.

2 De se diriger vers la Moldavie et d'entrer dans le pays vers le 15 mai, afin d'y passer les mois de juin, juillet, août et pendant ce temps d'y faire la cure de l'étable.

* Cf. aici p. 95, subsol.

3 De partir de la Moldavie vers la fin d'août et de se rendre par mer à Livourne, puis à Pise, pour y passer l'hiver prochain.

Cette décision a le double avantage de faire faire à madame Hélène deux traversées sur mer et de lui faire passer les mois d'été en famille, entourée de tous les soins et de toutes les aises dont elle pourrait être privée à l'étranger, en Suisse, par exemple. De plus, elle coïncide parfaitement avec les désirs de notre chère malade qui est déjà lasse des hôtels et qui a un peu le mal du pays. Donc je vous avertis que le 24 avril nous quitterons Naples pour nous rendre à Constantinople et que Mdme Hélène, après un court séjour dans cette ville, partira pour Galatz. Ce sera, d'après mes calculs, vers le 12 ou 15 mai, nouveau style.

Je n'ai pas besoin de vous engager à vous trouver à Galatz, à cette époque, avec une bonne voiture fermée pour conduire votre soeur à Menjina, mais ce que je vous prie instamment c'est de charger quelqu'un de vos parents (Manolaky Epoureano [3] de préférence à tout autre) de se rendre à Constantinople dans les premiers jours de mai, afin d'accompagner sa cousine jusqu'en Moldavie, car, pour moi, malgré toute ma bonne volonté, il me sera impossible d'aller plus loin que Constantinople à cause des circonstances qui m'empêchent de rentrer dans le pays. [4] Ainsi, faites en sorte que Manolaky se trouve à l'époque indiquée plus haut, c'est-à-dire vers les premiers jours de mai, nouveau style, à l'hôtel de *Madame Giuseppina Vitali — Pera — sur le petit champ des morts.*

Votre ami dévoué,

B. Alecsandri

Balcesco vous fait ses compliments.

Neapole, 2 aprilie 1847

Doamnă Zulnia, datorită îngrijirilor doctorului Cangiano, sora dumneavoastră a suferit o îmbunătățire simțitoare în starea

bolii sale de cînd am sosit la Neapole.[1] Inflamația pe care o avea în partea stîngă a pieptului și care, fără măsurile luate la timp, ar fi putut să atace plămînul a dispărut; și din toate durerile pe care doamna Elena le suferea rînd pe rînd, cînd la cap, cînd la rinichi, cînd la stomac, nu i-a rămas decît o slăbiciune destul de mare, datorită în cea mai mare parte suferințelor sale trecute, transpirațiilor pe care le are încă în fiecare noapte, lipitorilor pe care și le aplică și regimului aspru la care a fost supusă în timpul ultimelor zece zile. Chiar și această slăbiciune a scăzut de două zile pînă la a îngădui surorii dumneavoastră să-și părăsească patul și să se îmbrace pe jumătate fără să se obosească prea rău. Cu toate acestea, trebuie să mărturisim, este încă departe de a avea adevărate forțe și poate va trece mult timp înainte de a și le recîștiga în parte, atît de mult a distrus-o boala în timpul celor două luni de iarnă petrecute în Sicilia. Nu vă puteți închipui cum a slăbit în urma crudelor suferințe pe care le-a îndurat, dealtfel este imposibil să sufere mai mult decît a suferit ea. Ah, în adevăr, cînd mă gîndesc, pierd orice credință în Dumnezeu și mă simt revoltat împotriva ideii unei îndurări divine; cuvinte zadarnice, care n-au nici măcar puterea de a mîngîia. Și cum să crezi, cînd de cinci luni neîntrerupte sora dumneavoastră nu a avut o singură zi de odihnă, cînd de cinci luni inima mea este torturată de îndoielile cele mai crude. Și toate acestea pentru ce? Ce a făcut sora dumitale pentru a îndura atîtea suferințe, ce am făcut eu însumi? Ce rău am făcut amîndoi? Haida de, Dumnezeu, soarta, toate acestea nu sînt decît povești. Singurul geniu care conduce lumea este geniul răului.

Iertați-mă, doamnă Zulnia, că vă înșir toate aceste aiureli. Înnebunesc cînd mă gîndesc la unele lucruri, căci am plătit întotdeauna scurtele mele clipe de fericire cu suferințe care vor ajunge mai curînd sau mai tîrziu să mă facă să-mi pierd mințile.

Dar să lăsăm toate aceste și să revenim la doamna Elena. Starea ei de acum este mai rea decît aceea în care se găsea în luna ianuarie cînd sosise la Neapole, și, cu toate acestea, de o sută de ori mai bună decît aceea în care se găsea la plecarea din Palermo. Aceasta mă face să sper că datorită timpului bun și îngrijirilor permanente, orice posibilitate de pericol va dispărea.

Și mai întîi, pentru a nu neglija nimic, am consultat ieri, la cererea chiar a d-lui Cangiano, pe dl. Lanse, care, după un examen serios al stării plămînilor, a declarat că trebuie numaidecît să urmeze instrucțiunile d-lor Rostan și Andral[2], adică să deschidă un seton în partea superioară a pieptului cu scopul de a vindeca definitiv răul. Cît despre cura de urmat mai tîrziu, părerea celor doi doctori este :

1 Să părăsească Neapolul la 24 aprilie stil nou, ca să scape de marile călduri și să întreprindă o călătorie pe mare. Aceasta va fi chiar ca un început de cură.

2 Să se îndrepte spre Moldova și să intre în țară pe la 15 mai, astfel încît să petreacă acolo lunile iunie, iulie, august și în acest timp să facă acolo și cura.

3 Să plece din Moldova spre sfîrșitul lui august și să se ducă pe mare la Livorno, pe urmă la Pisa, pentru a petrece acolo iarna viitoare.

Această hotărîre are dublul avantaj de-a face pe doamna Elena să facă două călătorii pe mare și de a o face să-și petreacă lunile de vară în familie, înconjurată de toate îngrijirile și de toate condițiile de care ar putea fi lipsită în străinătate în Elveția, de exemplu. În plus, hotărîrea se potrivește foarte bine cu dorințele iubitei noastre bolnave, care este deja sătulă de hoteluri și căreia îi este puțin cam dor de țară. Deci vă anunț că la 24 aprilie vom părăsi Neapolul pentru a ne duce la Constantinopol și că d-na Elena, după o scurtă ședere în acest oraș, va pleca spre Galați. Aceasta se va întîmpla, după socotelile mele, pe la 12 sau 15 mai, stil nou.

Nu mai am nevoie să vă îndemn să vă găsiți la Galați, la această epocă, cu o trăsură închisă pentru a conduce pe sora dumneavoastră la Mînjina, dar ceea ce vă rog negreșit este de a însărcina pe una din rudele dumneavoastră (Manolache Epureanu[3] de preferat înaintea orișicui) să plece la Constantinopol în primele zile ale lui mai, pentru a însoți pe vara sa pînă în Moldova, căci mie, cu toate bunele intenții, îmi va fi cu neputință să merg mai departe de Constantinopol, din cauza împrejurărilor care mă împiedică să mă reîntorc în patrie.[4] De aceea, faceți în așa fel încît Manolache să se afle la vremea arătată mai sus, adică pe la începutul lui mai, stil

nou, în hotelul *doamnei Giuseppina Vitali — Pera — pe micul cîmp al morților.*

Prietenul dumneavoastră devotat,

V. Alecsandri

Bălcescu vă trimite complimente.

27

Jassi, 1847, août

Ma chère Zulnie, je suis tout joyeux d'avoir appris par Cogalniceano que le séjour de Varatico et les bains que vous y avez pris vous aient fait du bien. C'est là une bonne compensation à l'existence cloîtrée que vous avez menée pendant deux mois et certes, si lors de mon arrivée au monastère j'avais pu me douter de son influence salutaire sur la santé, je me serais arrêté dans les environs de ce saint lieu, plutôt que de me fatiguer à courir les postes valaques. Vous savez que j'avais l'intention d'aller à Balta-Alba[1]... Je m'y suis rendu en effet et pendant une semaine j'y ai assisté à des scènes fort comiques, que je vous raconterai à notre prochaine rencontre. Elles vous feront connaître le caractère valaque dans ce qu'il a de plus curieux et de plus caractéristique. De Balta-Alba j'ai couru à Mehadia, où pendant plusieurs jours je me suis ennuyé mortellement. Jugez un peu. N'avoir d'autre occupation que de prendre des bains à 30 degrés de chaleur, ne voir à toute heure que des figures autrichiennes et hongroises, ne rencontrer dans les montagnes d'alentour que des serpents (ils y fourmillent). C'était de quoi perdre complètement la santé, à force de mauvaise humeur et de sensations désagréables. Aussi je ne puis pas me flatter d'être retourné en Moldavie plus ro-

buste que lorsque j'en suis sorti, au contraire, mais celà m'est égal.

Adieu, ma chère Zulnie, ou plutôt au revoir. Mes amitiés à Marie [2] et au spatar [3].

B. Alecsandri

Est-il vrai que le spatar possède un caniche du nom de *Vasilică ?* *

Iași, 1847, august

Draga mea Zulnia, sînt foarte bucuros aflînd prin Kogălniceanu că șederea la Văratic și băile pe care le-ai făcut acolo ți-au făcut bine. Aceasta este o bună compensație pentru viața izolată pe care ai dus-o timp de două luni, și dacă la sosirea mea la mănăstire aș fi putut să bănuiesc influența ei salvatoare asupra sănătății, cu siguranță că m-aș fi oprit în împrejurimile acestui loc sfînt, mai curînd decît să mă fi obosit parcurgînd poștile valahe. Știi că aveam intenția să mă duc la Balta-Albă.[1] M-am dus, în adevăr, și timp de o săptămînă am asistat acolo la scene foarte caraghioase, pe care ți le voi povesti la apropiata noastră întîlnire. Ele te vor face să cunoști caracterul valah în ceea ce are mai curios și mai caracteristic. De la Balta-Albă am alergat la Mehadia, unde timp de mai multe zile m-am plictisit de moarte. Judecă puțin. Să n-ai alte ocupații decît să faci băi la 30 de grade de căldură, să nu vezi tot timpul decît figuri austriece și ungurești, să nu întîlnești în munții din jur decît șerpi (mișună acolo). Aveai de ce să-ți pierzi de tot sănătatea, din pricina proastei dispoziții și a senzațiilor neplăcute. De aceea nu mă pot lăuda că m-am întors în Moldova mai voinic decît am plecat, dimpotrivă, dar asta îmi este totuna.

Adio, draga mea Zulnia, sau, mai curînd, la revedere. Salutări prietenești Mariei [2] și spătarului [3].

V. Alecsandri

Este adevărat că spătarul are un caniș cu numele de Vasilică * ?

* În original, cu caractere chirilice.

CĂTRE SMĂRĂNDIȚA DOCAN

28

[august-septembrie 1847] [1]

Ma chère Smaranditza,

Georges, mon domestique, devant me précéder de quelques semaines, je le charge de t'apporter ce petit billet qui renferme, avec mon portrait, tout ce que j'ai de plus fraternellement affectueux dans le coeur.

J'embrasse tous les tiens.

V. Alecsandri

[august-septembrie 1847] [1]

Dragă Smărăndița,

Gheorghe, servitorul meu, trebuind să sosească înaintea mea cu cîteva săptămîni, îl însărcinez să-ți aducă acest bilețel care cuprinde, împreună cu portretul meu, tot ceea ce am mai frățesc ca dragoste în inimă.

Îmbrățișez pe toți ai tăi.

V. Alecsandri

CĂTRE ZULNIA STURDZA

29

Jassi, décembre 1847

Ma chère Zulnie, depuis plus de vingt jours notre maison est transformée en un véritable hôtel. Une foule de

parents et d'amis de mon père sont venus, du fond de leurs provinces, envahir tous les coins et les recoins de notre domicile, de sorte que depuis près de trois semaines je vis dans un brouhaha impossible à décrire, dans un désordre où je ne puis plus me retrouver. Du matin au soir mon appartement est pris d'assaut par les amis et parents en question, accompagnés de leurs parents, amis et connaissances qui viennent leur faire visite. C'est à n'y plus tenir.

De même que les rois de France, je suis condamné à avoir mes grands et petits levers d'autant plus gênants pour moi que je n'ai jamais été habitué à ce luxe de visiteurs matinaux. Jusqu'à présent mes créanciers seuls prenaient la liberté de venir me saluer à mon lever, et encore ces malheureux attendaient-ils longtemps à ma porte avant de pénétrer chez moi, mais comment faire faire antichambre à des amis de la maison, à des oncles, à des cousines ? C'est une chose si délicate que la susceptibilité des liens de parenté...

Aussi, pour ne pas me remettre de nouveau en état d'hostilité avec la horde qui nous a envahis, j'ai décidé de me sacrifier complètement à elle pendant son séjour à Jassi. Voilà pourquoi, ma chère Zulnie, j'ai tardé si longtemps à vous répondre. Je sais que lorsqu'on s'est rendu coupable d'une faute, telle légère qu'elle soit, il vaut mieux la déclarer franchement au lieu de chercher à la justifier, mais enfin quand on n'est coupable qu'indirectement, on doit bien tâcher de prouver son innocence. C'est dans la loi (*Code civil* — article LXXVIII). Dans votre billet, vous me faites la demande du petit portrait qu'Hélène vous avait promis. Ma chère Zulnie, je ne puis rien vous refuser pour vous faire plaisir, et surtout quand il s'agit d'accomplir une promesse de notre chère Hélène. Je suis donc prêt à me conformer à votre désir. Cependant, je vous avouerai, comme à ma meilleure amie, que je tiens moi-même à cet objet plus qu'à une relique sacrée, parce que notre ange bien-aimé ne s'en est jamais séparée jusqu'au dernier moment. J'y suis attaché par tous les souvenirs de bonheur et de tristesse qu'il me rappelle ; j'y tiens enfin par tous

les liens de mon coeur. Ce petit portrait renferme pour moi tout un monde de pensées et de sentiments ; il comprend mon passé, la plus belle part de ma jeunesse.

Mais puisqu'il vous a été promis par Hélènne, je n'ai rien à dire ; je m'en séparerai.

Il est cependant un autre portrait de moi que votre soeur a fait faire à Naples par le même peintre qui a si bien réussi à vous peindre en miniature lors de votre séjour dans cette ville. Ce portrait se trouve dans la cassette d'Hélène. Ne voudriez-vous pas prendre celui-là, chère Zulnie, et me faire cadeau du petit ? Vous me feriez tant de plaisir et je vous en garderais tant de reconnaissance.

Dans tous les cas, dites-moi franchement ce que vous aurez décidé et soyez certaine que vous trouverez en moi un ami sincèrement dévoué à toutes vos volontés,

B. Alecsandri

Avez-vous reçu des nouvelles de Costaky [1] ?

Iaşi, decembrie 1847

Draga mea Zulnia, de mai mult de douăzeci de zile casa noastră este transformată într-un adevărat hotel. O mulţime de rude şi de prieteni de ai tatălui meu au venit, din fundul provinciilor lor, să invadeze toate colţurile şi colţişoarele locuinţei noastre, astfel că de aproape trei săptămîni trăiesc într-o zăpăceală, greu de descris, într-o dezordine în care nu pot să mă regăsesc. De dimineaţă pînă seara apartamentul meu este luat cu asalt de prietenii şi rudele în chestiune, însoţite de rudele, prietenii şi cunoştinţele lor, care vin să-i viziteze. Nu mai este de îndurat.

Asemenea regilor Franţei, sînt condamnat să mă supun şi eu ceremonialului audienţelor de dimineaţă, lucru cu atît mai greu pentru mine cu cît nu am fost niciodată obişnuit

cu această risipă de vizitatori matinali. Pînă acum numai singuri creditorii își luau libertatea de a veni să salute deșteptarea mea, și încă acești nenorociți așteptau multă vreme la ușă înainte de a pătrunde la mine, dar cum ai să-i pui să facă anticameră pe prietenii casei, pe unchi, pe veri. Susceptibilitatea legăturilor de rudenie este un lucru deosebit de delicat...

De aceea, pentru a nu mă pune din nou în stare de ostilitate cu hoarda care ne-a cuprins casa, am hotărît să mă sacrific eu pe timpul cît va sta la Iași. Iată de ce, draga mea Zulnia, am întîrziat așa de mult pînă să-ți răspund. Știu că atunci cînd te-ai făcut vinovat de o greșeală, oricît de ușoară ar fi ea, trebuie mai bine să o mărturisești cinstit decît să încerci a o justifica, dar, în sfîrșit, cînd nu ești vinovat decît indirect, trebuie să încerci să-ți dovedești nevinovăția. Este în lege (*Codul civil* — articolul LXXVIII). În biletul dumitale îmi ceri micul portret pe care ți-l făgăduise Elena. Draga mea Zulnia, nu pot să-ți refuz nimic, pentru a-ți face plăcere, și mai cu seamă cînd este vorba să îndeplinesc o făgăduială a scumpei noastre Elena. Sînt deci gata să mă supun dorinței dumitale. Cu toate acestea îți voi mărturisi, ca prietenei mele celei mai bune, că eu însumi țin la acest obiect mai mult decît la o relicvă sacră, pentru că îngerul nostru mult iubit nu s-a depărtat de el pînă în ultima clipă. Sînt legat de el prin toate suvenirile de fericire și tristețe pe care mi le amintește ; țin la el, în sfîrșit, prin toate fibrele inimii mele. Acest mic portret închide pentru mine o lume întreagă de gînduri și de sentimente ; el înseamnă trecutul meu, cea mai frumoasă parte a tinereții mele.

Dar, pentru că ți-a fost făgăduit de Elena, nu am nimic de spus ; mă voi despărți de el.

Este totuși un alt portret al meu pe care sora dumitale a pus să-l facă la Neapole la același pictor care a izbutit atît de bine să te picteze în miniatură cu ocazia șederii dumitale în acest oraș. Acest portret se găsește în caseta Elenei. N-ai vrea să-l iei pe acela, dragă Zulnia, și să-mi faci cadou pe cel mic ? Mi-ai face atîta plăcere și ți-aș păstra multă recunoștință.

În orice caz, spune-mi sincer ce vei fi hotărît și fii sigură că vei găsi în mine un prieten cu adevărat supus la toate dorințele dumitale,

V. Alecsandri

Ai primit vești de la Costache[1] ?

30

[1847—1848][1]

Ma chère Zulnie, infligez-moi les punitions que vous voudrez ; je m'y soumaittrai avec la sublime résignation des anciens martyrs afin de vous prouver que mon coeur est complètement innocent des reproches que vous me faites. Mon malhereux caractère est seul coupable. Quand vous le connaîtrez mieux, quand vous saurez qu'il est souvent pour moi des heures, des jours, des époques toutes entières même où je suis convaincu d'être à charge au monde, quand vous comprendrez que le plus souvent je fais des éfforts inouïs pour cacher ce qui se passe en moi sous une apparence de tranquillité et d'insouciance, vous vous expliquerez facilement ces différentes phases de ma conduite qui vous étonnent et vous affligent. En ce moment plus que jamais je me trouve dans une de ces époques malheureuses dont je vous parle. Je ne sais ce que j'éprouve, mais je sent qu'il me manque quelque chose et ce sentiment m'impressione à tel point que tout est vague et flottant dans ma tête. C'est un travers de ma nature dont je me corrigerai peut-être plus tard, mais pour le moment il existe dans toute sa force. Peut-être faut il l'attribuer au retour du printemps, lequel m'a de tout temps causé un trouble incompréhensible. Le printemps reveille en moi des souvenirs, et vous le savez mieux que personne, mes souvenirs ne sont pas riants.

Je ne sais pourquoi je vous dis tout cela, quand j'aurais dû tout simplement vous entretenir de mon amitié pour vous, pour calmer vos doutes sur moi.

Enfin, vous le voyez par cette lettre que je ne me trouve pas tout-à-fait dans mon calme ordinaire, et cela doit vous engager à me pardonner bien des choses.

Votre dévoué,

B. Alecsandri

Adresa pe plic : Madame Zulnie Négri

[1847—1848] [1]

Scumpa mea Zulnia, dă-mi toate pedepsele pe care le vrei ; mă voi supune lor cu sublima resemnare a vechilor martiri ca să-ți dovedesc că inima mea est complet nevinovată de reproșurile pe care mi le faci. Caracterul meu nenorocit poartă singur vina. Cînd îl vei cunoaște mai bine, cînd vei ști că sînt pentru mine ceasuri, zile, epoci întregi chiar, în care sînt convins că stau povară lumii, cînd vei înțelege că de cele mai mutle ori fac eforturi nemaipomenite pentru a ascunde ceea ce se petrece în mine sub o aparență de liniște și de nepăsare, îți vei explica ușor aceste faze diferite ale purtării mele, faze care te miră și te îndurerează. În acest moment mai mult decît oricînd mă aflu într-una din aceste nenorocite epoci despre care îți vorbesc. Nu-mi dau seama ce simt, dar știu că îmi lipsește ceva și acest sentiment mă mișcă în așa măsură, încît totul este vag și plutitor în mintea mea. Este un cusur al firii mele, de care poate că mai tîrziu mă voi îndrepta, dar deocamdată el există cu toată vigoarea. Poate că vina ar trebui dată pe seama primăverii care s-a întors, primăvară care mi-a pricinuit totdeauna o tulburare de neînțeles. Primăvara deșteaptă în mine amintiri și știi mai bine decît oricine că aceste amintiri nu sînt vesele.

Nu știu de ce îți spun toate astea cînd ar fi trebuit să vorbesc pur și simplu despre prietenia mea pentru dumneata, calmînd astfel îndoielile pe care le ai despre mine.

În fine, vei înțelege din această scrisoare că nu mă aflu în starea mea de calm obișnuită, și acest lucru trebuie să te îndemne să-mi ierți multe.

Devotatul dumitale,

V. Alecsandri

Adresa pe plic : Doamna Zulnia Negri

CĂTRE COSTĂCHIȚĂ FILIPESCU

31

Jassi, décembre 1847 [1]

Mon cher Philippesco [2], connais-tu le célèbre restaurant de Viot, rue de la Harpe, à Paris ? Tu dois savoir alors pour peu que tu te sois jamais fourvoyé dans ce bouge, que l'on y sert des têtes de veau appartenant à la race chevaline et des gibelottes de lapin qui produisent de lamentables miaulements au sein de l'estomac. Hé bien, cher, Viot est mille fois supérieur à cette malheureuse ville de Jassi, qui a la prétention de s'intituler capitale et que tu compares cependant à un restaurant ; car si chez le premier on risque de crever après avoir dîné, ici, l'infortuné qui serait affligé d'appétits spirituels courait la chance de subir un sort semblable avant même de s'asseoir au banquet. Hélas ! le banquet intellectuel est un mythe, une supposition, un rêve fallacieux ! et les convives sont obligés de s'en retourner toujours avec leur faim !

Pourtant, ne crois pas, cher ami, que, jaloux de la hauté homérique de ta comparaison, je cherche en ma qualité d'auteur à la déprécier. Bien loin de là, je veux à mon tour lui rendre tous les hommages qu'elle mérite, car elle est aussi juste que sublime. En effet, de même que dans l'établissement de la rue de la Harpe, la ville de Jassi n'offre-t-elle pas aux amateurs des têtes de veau arran-

gées à toute sauce ? têtes de veau à la chambre de députés, tête de veau au ministère de Finances tête de veau au général en chef des armées moldaves (1.500 hommes de troupe) ? N'avons-nous pas ici des gibelottes de lapin (*lisez chats*) à foison ? Et les tribunaux que sont-ils ? Et l'administration du pays qu'est-elle ? Gibelottes et encore gibelottes ! Voulez-vous des dindons truffés ? En voilà, l'ex-postelnik est un dindon bourré de truffes que le pays ne pouvait plus digérer et qu'il a été forcé de rendre pour ne pas succomber à une indigestion mortelle. Hélas oui, mon cher Philippesco, la capitale de Moldavie est un vaste restaurant, tu as raison de l'appeler ainsi, mais les plats que l'on y sert sontent bien durs à avaler. Hâtons-nous donc de sortir de ce lieu funeste pour courir à Bucarest.

Bucarest ! heureuse cité, parsemée de plaisirs, de fêtes, de folies ! Bucarest !... (Je te laisse le plaisir d'achever toi-même le monologue.) Te verrais-je cet hiver ? Danserai-je aux sons harmonieux de Straus-fils et compagnie ? Fréquenterai-je tes bals resplendissants ; rirai-je, causerai-je, m'étourdirai-je, souperai-je... etc., toujours en ai-je !

Voilà la grande question ! La question qui, en ce moment, me met à la question. La question qui pour moi est plus sérieuse que celle de l'Orient[3]. Oh ! si j'étais prophète ou, pour le moins, magicien ; quelle réponse satisfaisante qui je me ferais ! Mais je ne suis ni l'un, ni l'autre. Je ne suis qu'un homme, et encore un homme bien ennuyé de l'être. Hamlet parle bien quand il dit quelque part : *Oh, la vie est une bêtise amère !*

Et, à-propos de bêtise, tu me demandes si Nico Mavrocordat a été réellement mis à la porte de son portefeuille. OUI ! Coco a été nommé Postelnik à sa place. J'irai le féliciter de ta part.

Jean Canta a été mis à la porte et un certain Mihaitza Mihalaki occupe en ce moment le poste de directeur du Département de l'Intérieur.

Georges Ghika a été mis à la porte, mais la place de ministre est toujours vacante. Elle attend un acquerreur. Le reşte ne vaut l'honneur d'être nommé. Voilà jusqu'à présent

les changements qui ont eu lieu. S'ils pouvaient se mettre tous à la porte, ils me feraient grand plaisir.

Adieu, ton ami,

B. Alecsandri

Les dames Rolla[4] te font leurs compliments. Rolla, les Rosety etc. t'embrassent. Présente, je te prie, mes hommages aux dames de Bucarest et mes amitiés aux hommes. Tes habits sont prêts ; j'ai dit à Ortgies de les porter chez Mr. Tchokan, afin que celui-ci te les expédie comme il le croira convenable.

Iaşi, decembrie 1847[1]

Scumpul meu Filipescu[2], cunoşti oare celebrul restaurant de Viot de pe strada La Harpe din Paris ? Atunci trebuie să ştii, oricît de puţin ţi-ai fi rătăcit paşii prin locanta asta, că acolo se servesc capete de viţel aparţinînd rasei cabaline şi ostropel de iepure ce provoacă lamentabile miorlăituri în stomac. Ei bine, scumpule, Viot este de o mie de ori mai grozav decît acest nenorocit tîrg al Iaşilor, care are pretenţia să se intituleze capitală şi pe care tu îl asemuieşti totuşi unui restaurant ; căci dacă, în cel de mai sus, riscă cineva să crape după ce a prînzit, aici, nefericitul care ar fi ispitit de apetituri spirituale ar avea şansa de a cunoaşte aceeaşi soartă, înainte chiar de a se fi instalat la banchet. Vai ! banchetul intelectual e un mit, o presupunere, un vis amăgitor ! iar oaspeţii sînt obligaţi totdeauna să se întoarcă flămînzi.

Totuşi, nu crede, dragă prietene, că, gelos pe frumuseţea homerică a comparaţiei tale, caut, în calitatea mea de autor, să o micşorez. Departe de aşa ceva, ba chiar voiesc, la rîndu-mi, să-i aduc toate omagiile pe care le merită, deoarece este pe cît de drept, tot pe atîta şi de minunat. În adevăr, la fel ca şi-n stabilimentul de pe strada La Harpe, tîrgul Iaşilor oare nu oferă şi el amatorilor capete de viţei preparate cu tot felul de sosuri ? capete de viţel în Camera Deputaţilor, cap de

viţel la Ministerul Finanţelor, cap de viţel la comandantul oştilor moldave (1.500 oameni de trupă)? N-avem şi noi aici ostropel de iepure *(citeşte pisici)* din belşug? Şi tribunalele ce sînt ele? Şi administraţia ţării, ce este ea? Ostropel şi iarăşi ostropel. Doriţi curcani cu trufe? Poftim, ex-postelnicul e un curcan îndopat cu trufe, pe care ţara nu-l mai putea digera, şi pe care a fost silită să-l dea afară pentru a nu sucomba de o indigestie mortală. Vai, da! scumpul meu Filipescu, capitala Moldovei e un mare restaurant, şi ai dreptate să-i zici aşa, însă mîncărurile ce se servesc într-însul sînt prea greu de înghiţit. Să ne grăbim deci a ieşi cît mai repede din locul ăsta funest şi să alergăm la Bucureşti.

Bucureşti! Preafericită cetate, presărată cu plăceri, cu serbări, cu nebunii! Bucureşti!... (Îţi las plăcerea să termini tu însuţi monologul.) Te-oi vedea eu în iarna asta? Dansa-voi oare, în sunetele armonioase ale lui Straus -fiul şi compania? Voi frecventa strălucitoarele tale baluri; rîde-voi, convorbi-voi, distra-mă-voi, supa-voi... etc., mereu cu voi!

Iată marea întrebare! Întrebare care, în clipa de faţă, mă chinuieşte. Chestiunea, pentru mine, este mai serioasă decît aceea a Orientului.[3] O, dacă aş fi profet sau, cel puţin, magician: ce răspuns satisfăcător mi-aş da! Dar nu sînt nici una, nici alta. Nu sînt decît un om, şi încă un om din cale-afară plictisit de a fi. Hamlet nu greşeşte cînd spune undeva: *O, viaţa e o prostie amară!*

Şi, apropo de prostie: mă întrebi dacă Nicu Mavrocordat a fost cu adevărat dat afară din portofoliul său? Da! Coco a fost numit postelnic în locul lui. Voi merge să-l felicit din partea ta.

Ion Canta a fost dat afară, şi un oarecare Mihăiţă Mihalachi ocupă în momentul de faţă postul de director al Departamentului Internelor.

Gheorghe Ghica a fost dat afară, dar locul de ministru continuă a fi vacant. Aşteaptă un cumpărător. Restul nu merită cinstea de a fi numit. Iată pînă în prezent schimbările care au avut loc. De s-ar putea să fie toţi daţi afară, ce mare bucurie mi-ar face.

Adio, prietenul tău,

V. Alecsandri

Doamnele Rolla[4] îţi trimit complimente; Rolla, Rosetteştii etc. te îmbrăţişează. Transmite, rogu-te, omagiile mele doamnelor din Bucureşti, iar domnilor amiciţiile mele. Hainele tale sînt gata; am spus lui Ortgies să le ducă la dl. Ciocan, pentru ca acesta să ţi le expedieze cum va crede mai convenabil.

CĂTRE ZULNIA STURDZA

32

[Hangu, martie-aprilie 1848]

Ma chère Zulnie,

Vous avez dû apprendre déjà la débâcle[1] ridicule et en même temps lamentable qui vient d'avoir lieu à Jassi grâce à l'imprévoyance et à la faiblesse de quelques gens qui n'ont pas su se maintenir à la hauteur des rôles qu'ils avaient ambitionnés. Notre cause a été indignement compromise par deux ou trois hommes qui ont soulevé les districts de Vasloui, de Berlad et de Houche, sous le prétexte d'une révolution et qui n'avaient en tête cependant qu'une simple conspiration. Qu'est-il arrivé? Vous le savez déjà. Le prince a arrêté la plupart des pauvres diables qui s'étaient rendus à Jassi pour faire un coup de main. Les autres fuient et se cachent. C'est triste et ridicule.

Maintenant, voulez-vous savoir, chère Zulnie, quel a été mon rôle dans tout cela? Celui de dupe! Oui, j'ai été indignement trompé, car on m'a mêlé indirectement à cette malheureuse affaire, sans me faire connaître le plan qu'on avait formé. J'ai agi de bonne foi jusqu'au dernier moment dans l'espoir d'une révolution qui devait assurer la nationalité roumaine et au dernier moment je me suis trouvé surpris dans un simple complot contre Michel Stourdza. Je n'ai pas le temps de vous expliquer en détail toute cette histoire pitoyable, mais quand nous nous rencontrerons, je vous dévoilerai des choses, des traits et des caractères qui soulèveront votre coeur d'indignation. Qu'il vous suffise de

savoir que les C. Morouzy et les Basile Ghika qui étaient les chefs de la conspiration et qui se flattaient d'avoir quatre à cinq cents hommes armés dans la ville de Jassi, que ces messieurs, dis-je, ont quitté leur poste au moment de l'action, qu'ils ont abandonné Jassi la nuit, tandis que le lendemain on devait se rendre à la Métropole pour engager le mouvement, et qu'ils ont fait cela, sans même avertir leurs compagnons, de sorte que pendant cette même nuit, la police a fait main basse sur une foule de malheureux. Les Rosetti [2] ont été pris ainsi qu'un tas de pauvres diables qui comptaient sur la foi de leurs chefs et qui attendaient leurs ordres. Le lendemain, personne ne s'est trouvé au rendez-vous donné à la Métropole et la débâcle a commencé d'une façon atrocement ridicule. Moi-même j'ai été forcé de m'enfuir pour échapper aux griffes des agents du gouvernement et en ce moment je me trouve à Hangou chez les Cantacuzènes [3], où je suis venu chercher l'hospitalité. Je suis assez souffrant, mon coeur saigne de rage et je suis malheureux autant que peut l'être un homme qui aime son pays et qui le voit compromis.

Adieu, chère Zulnie,

B. Alecsandri

Je voudrais me rencontrer avec Costaky avant de prendre une décision pour ce qui me regarde. Quand votre frère arrivera, vous me le ferez savoir.

Adresa pe verso : Madame Zulnie Négri à Menjina

[Hangu, martie-aprilie, 1848]

Draga mea Zulnia,

Ai aflat desigur deja despre dezastrul [1] ridicol și de plîns în același timp, care a avut loc la Iași, datorită neprevederii și slăbiciunii unor oameni care nu au știut să se țină la înălțimea rolului la care aspirau. Cauza noastră a fost nedemn compromisă de doi sau trei oameni care au ridicat ținuturile Vaslui, Bîrlad și Huși, sub pretextul unei revoluții, și care nu aveau totuși în cap decît o conspirație.

Ce s-a întîmplat? O știi deja. Prințul a arestat pe cei mai mulți dintre nenorociții care s-au dus la Iași pentru a da o lovitură. Ceilalți fug și se ascund. Este trist și ridicol.

Acum vrei să știi, dragă Zulnia, care a fost rolul meu în toate acestea? Acela al păcălitului! Da, am fost nedemn înșelat, căci m-au amestecat indirect în această nefericită afacere, fără să mi se facă cunoscut planul care se întocmise. Am acționat de bună-credință pînă în ultimul moment, în speranța unei revoluții care trebuia să asigure naționalitatea română, și în ultimul moment m-am găsit antrenat într-un simplu complot împotriva lui Mihail Sturdza. N-am timp să-ți explic în amănunt toată această istorie jalnică, dar cînd o să ne întîlnim îți voi dezvălui lucruri, trăsături și caractere care te vor scîrbi și te vor indigna. Este de ajuns să știi că unii ca C. Moruzi și Vasile Ghica, care erau șefii conspirației și care se lăudau că aveau patru-cinci sute de oameni înarmați în orașul Iași, că acești domni, cum îți spuneam, au părăsit postul lor în momentul acțiunii, că au părăsit Iașii noaptea, în timp ce a doua zi trebuiau să meargă la Mitropolie pentru a începe mișcarea, și că au făcut aceasta fără chiar să vestească pe tovarășii lor, astfel încît chiar în aceeași noapte poliția a pus mîna pe o mulțime de nenorociți. Rosetteștii [2] au fost prinși, precum și o grămadă de amărîți care se sprijineau pe buna-credință a șefilor lor și care așteptau ordinele lor. A doua zi nimeni nu se afla la întîlnirea fixată la Mitropolie și dezastrul a început într-un chip groaznic de ridicol. Eu însumi am fost silit să fug pentru a scăpa din ghearele agenților guvernului, și în acest moment mă găsesc la Hangu, la Cantacuzinești [3], unde am venit să cer ospitalitate. Sînt destul de suferind, inima mea sîngerează de furie și sînt atît de nefericit cît poate fi un om care își iubește patria și care o vede compromisă.

Adio, dragă Zulnia,

V. Alecsandri

Aș vrea să mă întîlnesc cu Costache înainte de a lua vreo hotărîre în ceea ce mă privește. Cînd fratele dumitale va sosi, înștiințează-mă.

Adresa pe verso : Doamna Zulnia Negri
la Mănjina

33

[martie 1848, a. 1850][1]

Ma chère Zulnie, on vient de m'apporter à l'instant même votre montre de chez l'horologer. Je vous l'envoie et, tout en vous souhaitant un bon voyage, je vous prie de ne point oublier votre meilleur ami et de lui écrire quelquefois dans vos moments de loisirs.

Votre tout dévoué,

B. Alecsandri

Adresa pe verso : Madame Zulnie Négri

[martie 1848, a. 1850][1]

Draga mea Zulnia, mi s-a adus chiar acum ceasul dumitale de la ceasornicar. Ți-l trimit și, dorindu-ți în același timp drum bun, te rog să nu uiți pe cel mai bun prieten al dumitale și să-i scrii cîteodată în clipele de răgaz.

Preadevotatul dumitale,

V. Alecsandri

Adresa pe verso : Doamna Zulnia Negri

CĂTRE LUDOVIC STEEGE

34

Tchernovitz, 24 juillet 1848

C'est un véritable billet de félicitations que je veux vous écrire, mon cher Docteur, et cela pour avoir eu le bon esprit de donner un démenti formel aux bruits répandus en Bucovine sur votre mort. Oui, figurez-vous que pendant plusieurs jours, tous vos amis ont porté dans leurs coeurs le deuil le plus sincère et ce qui ne doit nullement vous étonner c'est que personne de nous n'a paru être contrarié en apprenant votre miraculeuse résurrection. Bien au contraire, on a porté des toasts à votre santé et certes si jamais bouteille de Champagne a été vidée avec plaisir par des malheureux émigrés privés d'argent, c'est bien celle qu'on a bue à votre intention. Continuez donc, cher Docteur, je vous prie, à toujours donner de pareils démentis à ceux qui en veulent à votre existence, et vous trouverez toujours des coeurs amis pour vous approuver.

Maintenant que vous dirai-je ? toutes mes pensées portent le cachet des malheurs de mon pays ! Pauvre Moldavie ! il ne lui manquait q'une invasion de Russes pour avoir le coup de grâce.

À quoi sert-il donc d'avoir pour son pays un amour capable d'inspirer les plus grands sacrifices ? A quoi sert le dévouement le plus pur si la fatalité vient élever des obstacles infranchissables ?

Je ne saurais vous expliquer ce qui se passe en moi depuis que mon pays est au pouvoir des Russes, mais vous me comprendrez facilement, vous docteur qui me connaissez depuis mon enfance presque.

Il est des moments où je crois devenir fou de rage, d'autres où je pense mourir sous l'abattement qui me domine.

Si vous me demandez cependant ce que je compte faire maintenant, que toute chance de rentrer dans mon pays[1] est devenue impossible, je vous répondrai que j'ai décidé de me rendre en Valachie pour me mettre à la disposition du gouvernement provisoire. Là je serais encore parmi des amis,

parmi des frères [et] j'emploierai toutes mes forces pour servir la cause de la Roumanie. Voilà en quelques mots tout mon plan d'avenir !

Ainsi donc adieu, cher Docteur, je compte partir dans quelques jours pour Vienne, et de là pour Giurgevo.

Quoiqu'il arive, conservez moi toujours une place dans votre souvenir,

Votre ami dévoué,

B. Alecsandri

Cernăuți, 24 iulie 1848

Vreau să vă scriu o adevărată scrisoare de felicitare, dragă doctore, și aceasta pentru a fi avut buna idee de a da o dezmințire hotărîtă zvonurilor răspîndite în Bucovina despre moartea dumneavoastră. Da, închipuiți-vă că, timp de mai multe zile, toți prietenii dumneavoastră au purtat în inimile lor doliul cel mai adevărat și ceea ce nu trebuie să vă mire deloc este că nimeni dintre noi nu a părut să fie nemulțumit aflînd minunata dumneavoastră reînviere. Dimpotrivă, s-au ținut toasturi în sănătatea dumneavoastră și dacă vreodată o sticlă de șampanie a fost golită cu plăcere de emigrați nefericiți, lipsiți de bani, desigur aceea a fost cea băută pentru dumneavoastră. Continuați deci, vă rog, iubite doctore, să dați adesea asemenea dezmințiri celor care au ceva cu viața dumneavoastră și veți găsi întotdeauna inimi prietene pentru a vă aproba.

Acum ce să vă spun ? toate gîndurile mele poartă semnul nenorocirilor țării mele ! Biată Moldova ! nu-i mai lipsea decît o invazie de ruși pentru a i se da ultima lovitură. La ce servește deci a avea pentru țara sa o dragoste în măsură să dea naștere la cele mai mari sacrificii ? La ce servește devotamentul cel mai curat dacă soarta vine să ridice piedici de netrecut.

Nu știu cum să vă arăt ceea ce se petrece în mine de cînd țara mea este în puterea rușilor, dar mă înțelegeți cu ușurință dumneavoastră, doctore, care mă cunoașteți aproape din copilăria mea.

Sînt deci clipe în care cred că voi deveni nebun de furie, altele în care cred că voi muri de durerea care mă copleșește.

Dacă mă întrebați totuși ce am de gînd să fac acum, cînd orice încercare de a mă reîntoarce în țara mea[1] a devenit cu neputință, vă voi răspunde că m-am hotărît să mă duc în Țara Românească pentru a mă pune la dispoziția guvernului provizoriu. Acolo voi fi tot printre prieteni, printre frați și-mi voi folosi toate puterile pentru a servi cauza României. Iată în cîteva cuvinte tot planul meu de viitor !

Astfel deci adio, dragă doctore, socotesc să plec peste cîteva zile la Viena și de acolo la Giurgiu. Orice s-ar întîmpla, păstrați-mi totdeauna un loc în amintirea dumneavoastră.

Prietenul dumneavoastră devotat,

V. Alecsandri

CĂTRE NICOLAE BĂLCESCU

35

Cernăuți, 25 iuli/6 august 1848

Iubite Bălcescu și voi toți fraților din Țara Românească, voi vrednicii fii a Libertății, primiți urările de glorie și de fericire ce vă facem din adîncul inimei noi emigrații din Moldova. Singura izbîndă a Valahiei au fost în stare să ne mîngîie de cumplitele nenorociri a Moldovei, căci pentru noi Țara voastră este tot o patrie.

Dl. Sanders au venit în Cernăuți și ne-au vorbit multe despre nădejdele noastre. Trebuie dar să te înștiințez că dorul cel mai înfocat a nostru cît și a unei mari partide din Moldova este : *Unirea Moldovei cu Valahia sub un singur guvern și sub aceași constituție.*

Pentru noi, în întîmplările de astăzi și în mijlocul greutăților ce ne înconjur, cel mai sigur chip de a dobîndi o constituție întinsă ca a voastră, fără împotrivire din par-

tea boierilor, este : declararea Unirei prinţipatelor ; căci atunci Moldova va fi silită de bunăvoie a urma pildei Valahiei. Insă aceste sînt chestii pe care vroi a le trata mai pre larg într-o scrisoare viitoare ce am de gînd să-ţi trimit. Pentru acum mă mărginesc în expresia simţirilor noastre pentru fericirea voastră. Noroc bun !

Al tău frate,

V. Alecsandri

Trimit frăţeşti îmbrăţişeri lui Roseti, Goleştilor şi tuturor fraţilor în libertate şi în românie ! [1]

CĂTRE ALECU RUSSO

36

Cernăuţi, 26 juillet 1848

Mon cher Gniherzey,

J'ai été saisi de terreur en apprenant que tu as été arrêté et enfermé à Clausenbourg mais bientôt, en considération de ta gloire future, je me suis réjoui de ton accident car tu le sais, pour mériter à juste titre le nom de héros, il faut subir toutes les tribulations attachées à ce rôle. Courage donc, ami, l'avenir est là pour te dédommager par des palmes immortelles de tout ce que tu souffres en ce moment. Bien plus, le *présent* s'occupe déjà de toi avec le plus grand intérêt et s'empresse de t'envoyer une somme de 23 ducats pour te procurer les moyens de continuer ta route. Il est à espérer que le gouvernement de Clausenbourg reconnaîtra l'erreur qu'il a commise en te condamnant à la prison, toi qui es la plus innocente de toutes les créatures du bon Dieu !

En foi de quoi nous pensons pouvoir t'embrasser bientôt et te presser sur notre coeur ! [1]

Au revoir donc, mon brave Rousso.

V. Alecsandri

Cernăuţi, 26 iulie 1848

Dragă Gniherzey,

Am fost cuprins de groază aflînd că ai fost arestat şi închis la Cluj, dar, în curînd, avînd în vedere gloria ta viitoare, m-am bucurat de accidentul tău căci o ştii, pentru a merita pe drept numele de erou, trebuie să suferi toate necazurile ce ţin de acest rol. Curaj deci, prietene, viitorul este acolo pentru a te despăgubi prin lauri nemuritori de tot ceea ce suferi în acest moment. Mai mult, *prezentul* se ocupă deja de tine cu cel mai mare interes şi se grăbeşte să-ţi trimită o sumă de 23 de ducaţi pentru a-ţi procura mijloacele de a-ţi continua drumul. Este de nădăjduit că guvernul din Cluj va recunoaşte greşala pe care a comis-o condamnîndu-te la închisoare, pe tine care eşti cea mai nevinovată dintre toate creaturile bunului Dumnezeu !

Drept care noi credem că te vom putea îmbrăţişa în curînd şi să te strîngem la piept. [1]

La revedere deci, viteazul meu Russo.

V. Alecsandri

CĂTRE O DOAMNĂ DIN PARIS

37

[Paris] 14 oct. 1848

Madame, ne vous étonnez pas de la liberté grande que je prends de vous adresser ces lignes sans avoir eu préalablement l'honneur de vous être présenté : je suis un paysan du Danube, quasi-barbare, un Moldave enfin, c'est tout dire ! Et c'est à ce titre justement que j'implore votre indulgence, pour le crime de lèse formalités... dont je me rends coupable en ce moment. Que si ce titre ne pouvait pas cependant paraître assez valable à vos yeux, madame, pour me mériter ma grâce, j'en appellerais a, un autre à

celui d'emigré qui vient plaider auprès de coeurs généraux des Français la cause de sa patrie menacée dans ces droits les plus sacrés. Moldave ? qu'est-ce que ça ! Ça a-t-il une patrie ? Ça a-t-il une nationalité ? Ça a-t-il une place sur la carte de l'Europe ? La cause Moldo-Valaque ! Peut-on en parler sérieusement et sans ce compromettre en bonne compagnie ?

Hélas ! Madame, voilà les questions que j'entends résonner à mon oreille chaque jour dans ce bien aimé pays de France, où l'on sait ignorer les choses avec tant d'esprit ! Quant à mon amour propre et au rôle qu'il joue dans ce conflit de questions embarassantes, je n'en parle pas, car je commence à me demander moi-même s'il est permis à un Moldave d'être susceptible d'un sentiment quelconque ? Eh bien, Madame, en considération de l'amitié qui m'attache à un de vos amis, Mr Billecocq [1], et ne fut-ce que pour l'originalité du fait, permettez-moi, pour un instant, de faire acte d'amour-propre national et de vous parler de mon pays. Cela vous ennuiera sans doute, mais il faut être charitable et passer quelque chose aux barbares.

Mon pays est beau, madame, riche, pittoresque, tant par sa couleur primitive, que par le manque *de toute espèce de civilisation besogneuse*. C'est une petite oasis, d'autant plus inconnue qu'elle est perdue entre trois déserts : l'empire autrichien, le despotisme musulman et l'absolutisme moscovite. Ma nation compte près de 10 millions d'habitants qui sont encore dans toutes la barbarie des moeurs patriarcales. Nos défauts sont nombreux ; mais comme je suis en veine d'amour-propre, vous me permettez, madame, de les passer sous silence ! Nos qualités se résumment *en une seule*, que nous estimons et chérissons nous-mêmes, tant elle nous parait précieuse ; c'est que nous sommes Français de coeur et adorons la France, comme notre propre patrie. Demandez-le plutôt à M. Billecocq. Notre voeu, c'est de faire comprendre à vos compatriotes, madame, qu'ils possèdent aux portes de l'Orient des millions de frères animés des mêmes sentiments et des mêmes principes que les leurs ! Notre but, c'est de relever notre nationalité sur les débris du protectorat russe qui essaie de nos *défranciser* à tout prix. Notre ambition enfin c'est d'être aux confins de l'Europe civilisée... *les sentinelles dévouées du drapeau tricolore de la France*, de cet étendard de liberté pour lequel nous serions heureux de verser notre sang !

Nous voici, madame, en quelques mots, tels que Dieu nous a faits et tels que nous voulons nous faire nous-mêmes.

Maintenant, s'il se trouve au monde *un homme qui nous comprenne, qui nous aime... et qui nous rende justice ; s'il se trouve en France un homme qui a le courage de compromettre jusqu'à sa réputation d'homme d'esprit, pour soutenir notre cause envers et contre tous, après avoir défendu pendant sept ans l'honneur du pavillon tricolore, toujours envers et contre tous* — c'est notre ami, M. Billecocq.

Nous croyons, nous Moldo-Valaques, dans notre naïveté primitive, que cet homme est le seul qui connaisse les véritables intérêts de la France à l'étranger, le seul qui ait le don d'entrevoir, dans un avenir prochain, le rôle glorieux que votre patrie, madame, est appelée à acquérir en Orient. M. Billecocq, *avec sa manie moldo-valaque*, est dans ce cas ! Il a découvert une étoile française dans le ciel oriental, mais comme elle n'est pas encore visible aux yeux de tout le monde, on nie naturellement son existence réelle ! M. Billecocq a, de plus, le coeur à moitié moldo-valaque ! Que voulez-vous ? Il a vécu, pendant de si longues années, au sein d'une nation *dont le coeur est à moitie français !* Nous avons donc l'audace de penser (car tout Moldo-Valaques que nous sommes, *nous avons aussi nos petites idées !...*) que *l'idée fixe* de notre ami est de la nature *des étoiles* de ce nom !... et ces sont les plus lumineuses.

Nous nous permettons même d'avoir la convinction intime qu'en s'entichant des Moldo-Valaques, notre ami n'a pas perdu une seule étincelle de son brillant esprit, mais qu'il a fait preuve d'un coeur vaste, généreux et *surtout profondément dévoué aux intérêts et à la gloire de la France.* C'est donc à genoux, à la manière des barbares, que je viens vous supplier, madame, au nom de tous mes compatriotes, de permettre à notre meilleur ami de continuer à poursuivre un rêve prophétique qui se transformera bientôt, peut-être, en mille réalités de bonheur et d'indépendance pour une nation toute entière.

Une poésie populaire de mon pays dit : „les flots passent, mais les pierres restent“ [2]. Permettez-moi, madame, de faire comme elles, à la fin de tous ces *flots* de paroles et de *rester*

Votre très respectueux et très dévoué serviteur,

B. Alecsandri

[Paris] 14 oct. 1848

Doamnă, să nu vă miraţi de marea libertate ce-mi iau de a vă adresa aceste rînduri fără să fi avut mai întîi cinstea de a vă fi prezentat : sînt un ţăran de la Dunăre, cvasi barbar, un moldovean, în sfîrşit, ce să spun mai mult ! Şi tocmai din această pricină cer îndurarea dumneavoastră pentru crima de les-formalităţi, de care mă fac vinovat acum. Dacă această calitate n-ar părea destul de valabilă în ochii dumneavoastră, doamnă, pentru a-mi merita iertarea, voi invoca o alta şi anume aceea de emigrat care vine să pledeze pe lîngă inimile generoase ale francezilor, cauza patriei sale ameninţate în drepturile sale cele mai sfinte. Moldova ? ce este aceasta ? Aceasta are o patrie ? Aceasta are o naţionalitate ? Aceasta are un loc pe harta Europei ? Cauza moldo-valahă... Se poate vorbi serios de aşa ceva şi fără să te compromiţi în bună companie ?

Vai ! doamnă, iată întrebările pe care le aud răsunînd la urechile mele în fiecare zi în această mult iubită Franţă, unde oamenii ştiu cu atîta spirit să ignoreze lucrurile. Cît despre amorul meu propriu şi despre rolul pe care îl joacă în acest conflict stînjenitor, nu mai vorbesc, căci încep să mă întreb eu însumi dacă este îngăduit unui moldav să aibă vreun simţămînt oarecare ! Ei bine, doamnă, considerînd prietenia care mă leagă de unul dintre prietenii dumneavoastră, dl. Billecocq [1], şi, chiar de ar fi numai pentru originalitatea faptului, îngăduiţi-mi pentru o clipă să fac act de amor propriu naţional şi să vorbesc despre ţara mea. Aceasta, fără îndoială, vă va plictisi, dar trebuie să fiţi miloasă şi să fiţi îngăduitoare cu barbarii.

Ţara mea este frumoasă, bogată, pitorească, atît prin culoarea ei primitivă, cît şi prin lipsa *de orice fel de civilizaţie stînjenitoare*. Este o mică oază cu atît mai necunoscută, cu cît este pierdută între trei deşerturi : împărăţia austriacă, despotismul musulman şi absolutismul moscovit. Naţiunea mea numără aproape zece milioane de locuitori ,care sînt încă în toată barbaria moravurilor patriarhale. Defectele noastre sînt numeroase, dar, fiindcă am amor propriu, îmi veţi permite, doamnă, să le trec sub tăcere ! Calităţile noastre se rezumă *la una singură*, pe care o stimăm şi o iubim noi înşine, atît ne pare de preţioasă, şi anume că sîntem francezi din tot sufletul şi adorăm Franţa, ca pe propria noastră patrie. Întrebaţi despre acestea pe dl. Billecocq. Dorinţa noastră este să-i facem să înţeleagă pe compatrioţii dumneavoastră, doamnă, că posedă la porţile Orientului milioane de fraţi însufleţiţi de aceleaşi sentimente şi de aceleaşi principii ca ale lor ! Scopul nostru este de a ridica naţionalitatea noastră pe sfărîmăturile protectoratului rusesc, care încearcă să ne *desfrancizeze* cu orice preţ. Ambiţia noastră, în fine, este de a fi la graniţele Europei civilizate... *sentinelele devotate ale drapelului tricolor al Franţei*, al acestui stindard al libertăţii pentru care am fi fericiţi să ne vărsăm sîngele !

Iată-ne, doamnă, în cîteva cuvinte, aşa cum ne-a făcut Dumnezeu şi aşa cum vrem să ne facem noi înşine.

Acum, dacă este pe lume *un om care să ne înţeleagă, să ne iubească... şi care să ne dea dreptate ; dacă se află în Franţa un om care să aibă curajul de a compromite chiar reputaţia sa de om de spirit pentru a susţine cauza noastră împotriva tuturor, după ce a apărat timp de şapte ani cinstea drapelului tricolor iarăşi împotriva tuturor* — acela este prietenul nostru dl. Billecocq.

Noi, moldo-valahii, credem, în naivitatea noastră primitivă, că acest om este singurul care cunoaşte adevăratele interese ale Franţei în străinătate, singurul care are darul de a întrevedea rolul glorios ce, într-un viitor apropiat, patria dumneavoastră, doamnă, va fi chemată să-l dobîndească în Orient. Dl. Billecocq, *cu mania lui moldo-valahă*, este în acest caz ! El a descoperit o stea franceză în cerul oriental, dar cum nu poate fi încă văzută de toţi, firesc că i se tăgăduieşte fiinţa ! Şi apoi inima d-lui Billecocq este pe jumătate moldo-valahă ! Ce să-i faci ? A trăit aşa de mulţi ani în sînul unei

națiuni *a cărei inimă este pe jumătate franceză!* Avem chiar îndrăzneala de a gîndi (căci oricît de moldo-valahi sîntem, *tot avem și noi micile noastre idei!...*) *că ideea fixă* a prietenului nostru este de felul *stelelor fixe*... care sînt tocmai cele mai luminoase.

Ne îngăduim chiar să avem convingerea intimă că, îndrăgostindu-se de moldo-valahi, prietenul nostru n-a pierdut nici o scînteie din strălucitul său spirit și că a dat dovadă că are o *inimă largă, generoasă și, mai ales, adînc devotată intereselor și gloriei Franței.* Așa că, în genunchi, după cum o fac barbarii, vin să vă rog, doamnă, în numele tuturor compatrioților mei, să îngăduiți celui mai bun prieten al nostru, să nu înceteze de a urmări un vis profetic, care se va transforma poate curînd în mii de realități de fericire și independență pentru o întreagă națiune.

O poezie populară din țara mea zice: „apa trece, pietrele rămîn".[2] Îngăduiți-mi, doamnă, de a face ca ele, la sfîrșitul acestui *val* de cuvinte, și de a *rămîne*

Al dumneavoastră foarte respectuos și foarte devotat servitor,

V. Alecsandri

CĂTRE ZULINA STURDZA

38

Paris, 10 9bre 1848

Ma chère Zulnie, si j'étais bien méchant de ma nature, je vous ferais quelques petits reproches sur votre silence, reproches justes et qui figureraient parfaitement bien comme préambule à cette lettre, mais je ne suis pas méchant et je sacrifie le préambule ; suivez de votre côté cet exemple digne des temps antiques et prouvez-moi, ce que je sais déjà très bien, que vous êtes une véritable Romaine en me tendant une

main amicale. Je vous ai écrit en partant de Czernovitz et vous ne m'avez pas répondu ; pardonnez-moi ! Maintenant que la paix est faite, causons comme deux bons vieux amis au coin du feu.

C'est une époque bien étrange que celle où nous vivons, ma chère Zulnie ! les peuples s'éveillent, les trônes s'écroulent, tout est soumis à un bouleversement universel, mais l'amitié reste la même, heureusement, elle reste toujours grande, douce et consolante. Voilà ce qui me console dans mon exil loin du pays et dans ma solitude loin de la famille. Je me figure que bien des personnes, auxquelles je porte une véritable affection, prononcent quelquefois mon nom et c'est un si doux sentiment que celui de se savoir vivre dans le coeur de ses amis !

Souvent je me demande ce que vous faites, tous, à telle ou telle heure en Moldavie, et alors mon imagination se plaît à vous créer des occupations tantôt bizarres, tantôt naturelles et probables. Je bâtis ainsi un monde que je fais agir à ma manière et selon la nature des pensées qui me dominent. Par exemple : je vous fais souvent monter avec ma soeur dans une bonne voiture de voyage, et je vous mets sur la route de Paris ; d'autres fois, je vous fais courir à cheval sur votre célèbre Tchokîrlan en compagnie du non moins célèbre spatar[1] de Varatico... Mais pendant que mon esprit s'absorbe dans ces créations, souvent le mal du pays me gagne et alors il me prend des tristesses infinies. *Mă ajunge dorul* *, comme on dit chez nous *mă apucă jalea* **, et s'en est fait alors de moi, je perds la tête. Ah, c'est un terrible sentiment que le *dorul țării* *** ! quand on l'éprouve, le soleil de l'étranger vous jette au coeur des rayons froids. Mon meilleur remède dans ces moments-là c'est de monter dans un petit coupé et de me faire rouler pendant deux ou trois heures à grande carrière. Ce mouvement de la voiture me rappelle nos courses en poste sur les routes primitives de la Moldavie, et j'oublie Paris. C'est qu'il règne une telle misère dans ce Paris ; l'égoisme y est si dominant que je me sens froissé par sont contact et puis il est certain quartier dans cette ville, il est certaine rue, il est certaine maison qui renferment pour moi de si douloureux souvenirs que

*,**,*** În original cu caractere chirilice.

je n'ose plus aborder ni la rue, ni la maison. J'ai eu cependant le courage de le faire le premier jour de mon arrivée ici, mais je sens que je ne pourrai plus avoir le courage de recommencer.

Je me vois forcé d'interrompre ma lettre ici et de vous l'envoyer telle qu'elle est, c'est-à-dire inachevée.

Je reçois en ce moment la visite de Mr Edgar Quinet[2], membre de l'Assemblée Nationale.

A bientôt donc, ma chère Zulnie.

Votre meilleur ami,

V. Alecsandri

Mes compliments les plus amicaux à Mme Catynka et à toute votre famille. Costaky doit venir à Paris, tâchez, je vous prie, de m'envoyer par lui mes papiers qui sont chez vous. J'en ai grand besoin pour faire divers travaux indispensables.

Paris, 10 noiembrie 1848

Draga mea Zulnia, dacă aș fi rău de felul meu, ți-aș aduce cîteva mici reproșuri pentru tăcerea dumitale, reproșuri drepte și care ar figura foarte bine ca preambul la această scrisoare, dar nu sînt rău și sacrific preambulul; urmează la rîndul dumitale acest exemplu demn de timpurile antice și, întinzîndu-mi o mînă prietenească, dovedește-mi, ceea ce știu bine de pe acum, că ești o adevărată romană. Ți-am scris la plecarea din Cernăuți și nu mi-ai răspuns; iartă-mă! Acum, că pacea s-a făcut, să vorbim ca doi buni vechi prieteni, la gura sobei.

Este o epocă foarte ciudată aceea pe care o trăim, draga mea Zulnia! Noroadele se scoală, tronurile se năruie, totul este supus unei răsturnări universale, dar prietenia rămîne din fericire aceeași, rămîne mereu mare, dulce și consolatoare. Iată ce mă mîngîie în exilul meu departe de țară și în singurătatea mea departe de familie. Îmi închipui că multe persoane, cărora le port o adevărată dragoste, pronunță cîteodată numele meu, și este un sentiment atît de dulce acela de a ști că trăiești în inima prietenilor tăi!

Adesea mă întreb ce veți fi făcînd, toți, la cutare sau cutare oră în Moldova și atunci imaginația mea se complace în a vă crea ocupații uneori ciudate, alteori adevărate și probabile. Construiesc astfel o lume pe care o fac să acționeze în felul meu și după natura gîndurilor care mă stăpînesc. De exemplu: te fac adesea să te urci cu sora mea într-o trăsură bună de călătorie și vă pun pe drumul Parisului; altă dată te fac să alergi călare pe vestitul dumitale Ciocîrlan în tovărășia nu mai puțin vestitului spătar[1] de la Văratic... Dar în timp ce gîndul meu se cufundă în aceste plăsmuiri, adesea dorul de țară mă cuprinde și atunci mă apucă tristeți nesfîrșite. *Mă ajunge dorul**, cum se spune la noi, *mă apucă jalea***, și s-a isprăvit atunci cu mine, îmi pierd capul. Ah, este un sentiment groaznic *dorul țării!**** cînd îl încerci, soarele străinătății îți aruncă în inimă raze reci.

Cel mai bun leac în acele clipe este să mă urc într-un mic cupeu și să mă las purtat timp de două sau trei ore în goana cailor. Mersul trăsurii îmi amintește călătoriile noastre cu poșta pe drumurile primitive ale Moldovei, și uit Parisul. Căci domnește atîta mizerie în acest Paris; egoismul este atît de dominant, că mă simt jignit de atingerea lui, și, pe urmă, este un anumit cartier în acest oraș, este o anumită stradă, o anumită casă care închid în ele atît de dureroase amintiri pentru mine, că nu mai îndrăznesc să mă apropii nici de stradă, nici de casă. Am avut totuși curajul să o fac în prima zi a sosirii mele aici, dar simt că nu voi mai avea curajul să o fac încă o dată.

Mă văd nevoit să întrerup scrisoarea mea aici și să ți-o trimit așa cum este, adică neisprăvită.

Primesc în această clipă vizita d-lui Edgar Quinet[2], membru al Adunării Naționale.

Pe curînd deci, draga mea Zulnia.

Bunul dumitale prieten,

V. Alecsandri

---

*, **, *** În original, în limba română cu caractere chirilice.

Complimentele mele cele mai afectuoase d-nei Catinca şi întregii dumitale familii. Costache trebuie să vină la Paris, încearcă, te rog, să-mi trimiţi prin el hîrtiile mele care sînt la dumneata. Am foarte mare nevoie de ele pentru a face unele lucrări absolut necesare.

CĂTRE ION GHICA

39

Paris, 26 déc. 1848

Mon cher vieux, ta lettre de Constantinople m-a prouvé que les mêmes sentiments se manifestent toujours et simultanément dans nos coeurs. Depuis plusieurs jours j'éprouvais un désir vague de correspondre avec toi et j'avais enfin pris la décision de t'expédier une épître lorsque ton billet est venu ajouter à cette impulsion. Une chose que je prévois cependant et qui m'attriste c'est que nos lettres ne pourront plus avoir ce caractère de gaieté et d'insouciance qui distinguait notre correspondance passée, car nous avons devant nos yeux le spectacle de notre patrie livrée aux mains des ennemis. Et puis ne sommes-nous pas dans la position si intéressante de jeunes et malheureux émigrés et à ce titre ne devons-nous pas avoir sur nos fronts, plus ou moins dévastés, un pâle reflet de mélancolie ? Nos paroles elles-mêmes ne doivent-elles pas traduire des douleurs intimes, des regrets profonds, accompagnées d'hélas ! et illustrées de points infinis d'exclamation ?

Et cependant nous sommes à peine à la fleur de l'âge ! Sapristi ! O destinée amère ! Amère destinée ! etc., etc., etc. Maintenant parlons d'autre chose.

On vient me dire qu'un Mr que je ne connais pas part dans deux heures pour Constantinople. Je profite donc de l'avertissement et de l'occasion pour t'envoyer quelques exemplaires d'un album moldo-valaque, dû à la plume de *M. Billecocq* [1], et quelques autres exemplaires d'un article écrit dans la *Revue des Deux Mondes* par Mr H. Desprez [2]. Tu auras soin de distribuer ces ouvrages aux pachas à trois ou cinq queues de ta connaissance qui jouissent d'une certaine influence dans les affaires, ainsi qu'aux diverses ambassades siégeant à Constantinople. En même temps, je t'engage à nous tenir fidèlement au courant de tout ce qui se passe là-bas, afin que nous ayons de quoi entretenir quotidiennement la presse parisienne [3]. Celle-ci s'occupe déjà assez activement de nous et seconde de son mieux notre projet qui est de nous faire connaître à l'Europe. Le *Courrier français*, la *Réforme* et le *National* sont particulièrement nos meilleurs avocats auprès de l'opinion publique.

On t'a sans doute écrit que la colonie moldo-valaque de Paris s'accroît journellement. Ainsi nous venons de voir arriver ces jours derniers : mon frère, Negri, Lascar Rosetti, Pierre Casimir [4], M. Epouriano et I. Ionesco [5]. Dans peu de temps nous en attendons d'autres, tant de Cronstadt que de Czernovitz. Que n'es-tu toi-même, ici, mon gros vieux ? J'en serais bien content pour ma part, car tu sais comment nous nous entendons ensemble. Mais ton poste est à Constantinople... Soyons donc calmes et résignés.

Une proposition. Les bateux-poste de la Méditerranée font trois fois par mois le trajet de Marseille à Constantinople. Profitons-en pour nous écrire trois épîtres amoureuses par mois ; cela vous fera plaisir et à moi aussi. En attendant, je finis en te priant de présenter mes amitiés à Mme Ghica et de penser le moins rarement possible à ton ami,

B.A.

Paris, 26 dec. 1848

Iubite prietene, scrisoarea ta din Constantinopol mi-a dovedit că aceleaşi sentimente se manifestă întotdeauna şi în acelaşi timp în inimile noastre. De mai multe zile simţeam

o dorință nedesluşită să corespondez cu tine şi luasem, în sfîrşit, hotărîrea să-ţi trimit o scrisoare, cînd biletul tău a venit să sporească această pornire a mea. Totuşi, un lucru pe care îl prevăd şi care mă întristează este că scrisorile noastre nu vor mai putea avea acel ton vesel şi nepăsător care caracteriza corespondenţa noastră de pînă acum, căci avem în faţa ochilor spectacolul patriei noastre dată pe mîna duşmanilor. Şi apoi nu sîntem noi în situaţia aşa de interesantă a unor tineri şi nenorociţi emigranţi şi în această situaţie nu trebuie să avem pe fruntile noastre, mai mult sau mai puţin răvăşite, o umbră palidă de melancolie? Cuvintele noastre chiar nu trebuie să traducă dureri intime, adînci păreri de rău, însoţite de vaiete şi marcate cu nesfîrşite semne de exclamaţie?

Şi totuşi sîntem abia în floarea vîrstei! Drace! O soartă amară! Amară soartă! etc., etc., etc. Acum să vorbim despre altceva.

Mi s-a spus adineauri că un domn pe care nu-l cunosc pleacă peste două ceasuri la Constantinopol. Profit deci de înştiinţarea şi ocazia aceasta ca să-ţi trimit cîteva exemplare dintr-un album moldo-valah, datorit condeiului d-lui *Billecocq*[1], şi alte cîteva exemplare dintr-un articol scris în *Revue des Deux Mondes* de dl. H. Desprez[2]. Vei avea grijă să împarţi aceste lucrări paşalelor cu trei sau cinci cozi*, dintre cunoştinţele tale, care se bucură de o oarecare influenţă în afaceri, precum şi la diferite ambasade cu sediul la Constantinopol. În acelaşi timp, te invit să ne ţii la curent cu tot ce se petrece acolo ca să avem cu ce întreţine zilnic presa pariziană[3]. Aceasta se ocupă deja destul de activ de noi şi sprijină cît poate mai bine planul nostru de a ne face cunoscuţi Europei. Mai ales le *Courrier français*, la *Réforme* şi *le National* sînt cei mai buni avocaţi ai noştri pe lîngă opinia publică.

Ţi s-a scris, desigur, că colonia moldo-valahă din Paris creşte zilnic. Astfel au sosit în ultimele zile: fratele meu, Negri, Lascăr Rosetti, Petre Cazimir[4], M. Epureanu şi I. Ionescu[5]. Peste puţin aşteptăm şi pe alţii, atît de la Braşov cît şi de la Cernăuţi. De ce nu eşti şi tu aici, scumpul meu? În

* La turci, cozile sau tuiurile erau semnul distinctiv al rangului de noblete. Paşalele cele mari aveau cîte trei tuiuri, deci poetul pomenind de cinci tuiuri, exagerează pentru a face o glumă.

ce mă priveşte, aş fi foarte mulţumit, căci tu ştii ce bine ne înţelegem amîndoi. Dar locul tău este la Constantinopol... Să fim deci calmi şi resemnaţi.

O propunere. Vapoarele-poştă din Mediterana fac de trei ori pe lună drumul de la Marsilia la Constantinopol. Să profităm de asta pentru a ne scrie trei scrisori de dragoste pe lună; aceasta îţi va face plăcere şi mie de asemenea. În aşteptare, termin rugîndu-te să prezinţi omagiile mele d-nei Ghica şi să te gîndeşti cît mai puţin rar cu putinţă la prietenul tău,

V.A.

CĂTRE ZULNIA STURDZA

40

Constantinople, 25 avril 1849

Ma chère Zulnie, je m'empresse de profiter du départ de Madame Nico Catardgiu pour vous annoncer notre arrivée à Constantinople[1] après une traversée delicieuse de 12 jours sur mer. Nous sommes logés à l'Hôtel de Madame Giusepina à Péra et nous vous attendons de jour en jour, afin d'aller tous nous installer à Thérapia, sur le Bosphore. Avez-vous reçu ma dernière lettre de Paris? Je vous priais de m'apporter les paquets qui se trouvent chez vous. Je réitére ma prière, par cette occasion, car j'ai grandement besoin de ces paquets.

Constantinople est fort triste. Venez donc au plus vite, afin que nous puissions oublier un peu nos misères dans le charme de la vie de famille. J'espère que ma soeur, elle même, viendra me voir et alors nous serons plus ou moins au grand complet.

Adieu, ma chère Zulnie, nous vous attendons vous et Madame Catynka avec impatience.

Votre ami dévoué,

B. Alecsandri

Constantinopol, 25 aprilie 1849

Dragă Zulnie, mă grăbesc să profit de plecarea doamnei Nicu Catargi pentru a vă face cunoscută sosirea noastră la Constantinopol [1], după o plăcută traversare de 12 zile pe mare. Locuim în hotelul doamnei Giusepina la Pera şi vă aşteptăm din zi în zi, ca să mergem cu toţii să ne instalăm la Therapia, pe Bosfor. Ai primit ultima mea scrisoare din Paris ? Te rugam să-mi aduci pachetele care se găsesc la dumneata. Îmi reînnoiesc rugămintea, cu această ocazie, căci am mare nevoie de aceste pachete.

Constantinopolul este foarte trist. Veniţi deci cît mai curînd, ca să ne putem uita puţin necazurile în farmecul vieţii de familie. Nădăjduiesc că şi sora mea va veni să mă vadă şi atunci vom fi, mai mult sau mai puţin cu toţii.

Adio, dragă Zulnia, vă aşteptăm cu nerăbdare, pe dumneata şi pe doamna Catinca.

Prietenul dumitale devotat,

V. Alecsandri

CĂTRE ALEXANDRU HURMUZAKI

41

Constantinopoli, 12 mai 1849

Iubite Alecule [1],

Am citit cu multă plăcere rîndurile ce mi-ai scris şi drept răsplată îţi făgăduiesc în curînd să-ţi trimit bogată materie pentru foiletonul gazetei *Bucovinei*. Aice am descoperit la un prietin al meu, om cu duh şi cu judecată, o scriere însemnată, plăcută şi folositoare ţerilor noastre, *un roman des moeurs*, * un soi de *Jérôme Paturot* românesc, şi îndată am

* Un roman de moravuri (limba franceză).

gîndit la tine, iubite Chiţegoiule. Această scriere, ce bate în naravurile şi în defectele societăţii noastre din Bucureşti, este menită a trage luare-aminte a tuturor cetitorilor, şi, în urmare, cred că nu poate figura mai bine aiure decît în *Bucovina*. Mă îndatoresc dar aţi trimite piste puţin partea întîie şi te îndemn a o tipări regulat în foiletonul gazetei tale. Prietenul meu, ce doreşte *a păstra anonimul pentru toţi, afară decît pentru tine*, îţi este cunoscut bine, căci numele lui este Ion Ghica [2]. Destul e să cunoşti numele autorului pentru ca să judeci de meritul operei sale... El aşteaptă hîrtiele sale de la Bucureşti şi, îndată ce le va primi, eu însumi ţi-oi expedui partea întîie a scrierii de care ţi-am vorbit mai sus. Totodată, dacă cumva mi-a aduce oarecine hîrtiele mele de la Iaşi, ţi-oi trimite şi ceva din poeziile populare, pe care tu ştii a le preţui atît de bine. Eu doresc ca foaia *Bucovinei* să devie cel mai bun organ a răspîndirii ideilor frumoase pintre români şi-ţi făgăduiesc a lucra cu aceeaşi rîvnă cu care am lucrat pentru *Propăşire*.

Acum să venim puţin la politică. Generalul Grabbe [3] a fost în Constantinopoli cu o misie secretă în privirea provinciilor noastre, şi, precît am putut afla, el a izbutit a încheia o convenţie cu Poarta ce cuprinde următoarele condiţii :

Art. 1 Nomination des Hospodars par le Sultan pour 7 ans.

2 Suspension provisoire des Assemblées générales et leur remplacement par deux conseils de boyards et du haut clergé, l'un à Jassi et l'autre à Bucarest. Les atributions principales de ces conseils seront l'assiette de l'impôt et l'examen des budgets.

3 Deux Comités de révision pour procéder aux améliorations organiques ; leur travail devra être approuvé par un hati-cheriff.

4 25 à 35 mille hommes de chaque côté des deux puissances suzéraine et protectrice occuperont les provinces jusqu'à la tranquilisation complète des frontières (de la Transylvania.) Après quoi 10.000 hommes de chaque côté continueront cette occupation jusqu'à l'achèvement des travaux d'amélioration dans le *Règlement Organique*. Parmi ces réformes, procéder tout d'abord à la réorganisation de la milice.

5 Deux commissaires impériaux pour donner des avis aux hospodars et s'entendre avec eux sur le choix des membres des comités de révision sus-indiqués.

6 Fixation du terme de 7 ans pour le présent acte.

7 Réserve en faveur des traités antérieurs auxquels il n'est pas dérogé * !

Iată, iubite Alecule, cum ne-au urzit nouă lanţuri duşmanii noştri şi asta în ochii şi sub nasul puterilor mari ale Europei.

De acum nu ştiu în cine să-mi mai pun nădejdea, căci şi Dumnezeu pare că au părăsit cauza românilor. Poate că purtarea ungurilor să aducă ceva prefacere în trebi, dar şi aceasta cine o poate asigura ? Ceea ce m-am încredinţat este că cei mici plătesc totdeauna oalele stricate. Turchia are destulă putere de braţ, dar nu are destulă putere de suflet ; în urmare ne-au jertfit şi acum duşmanului nostru.

Sfîrşesc înştiinţîndu-te că Negri e sănătos şi că te sărută frăţeşte precum şi pe Gheorghiţă. Asemine fac şi eu pănă a nu închide acest răvaş.

Al tău frate,

V. Alecsandri

---

* [Art. 1 Numirea domnilor de către sultan pe 7 ani.

2 Suspendarea provizorie a adunărilor generale şi înlocuirea lor prin două consilii de boieri şi înalţi clerici, unul la Iaşi şi altul la Bucureşti. Atribuţiile principale ale acestor consilii vor fi fixarea impozitelor şi examinarea bugetelor.

3 Două comitete de revizie care să procedeze la îmbunătăţirea *Regulamentului Organic*, lucrul lor va trebui să fie aprobat de un hatişerif.

4 25—35 mii de oameni din partea fiecăreia dintre cele două puteri suzerane şi protectoare vor ocupa provinciile pînă la liniştirea completă a frontierelor (ale Transilvaniei). După care, 10 000 de oameni din fiecare parte vor continua această ocupaţie pînă la terminarea lucrărilor de îmbunătăţire a *Regulamentului Organic*. Printre aceste reforme, să se procedeze mai întîi la reorganizarea miliţiei.

5 Doi comisari imperiali pentru a da sfaturi domnilor şi să se înţeleagă cu ei pentru alegerea membrilor comitetelor de revizie mai sus indicate.

6 Fixarea termenului de 7 ani pentru actul prezent.

7 Rezervă în favoarea tratatelor anterioare de la care nu este derogat.]

Alăturez aici o fabulă intitulată *Zimbrul şi Vulpea* [1]. Autor anonim.

Adresa pe plic : Monsieur Alexandre Hourmouzaki
Czernovitz Bucovina par Galatz

42

[Constantinopol, mai 1849]

Soţul nostru de emigraţie, fratele nostru Grigori Romalo [1], e în agonia morţei. Martir al Libertăţei, el îşi dă sufletul poate în ora aceasta pe patul unui spital ! Jertfă a cruzimii lui Mihail Sturdza, unul din cei mai buni tineri ai Moldovei pere acum în amarul străinătăţii, departe de familie, departe de patrie şi cele de pe urmă a lui cuvinte sînt pentru nenorocita ţeara noastră : „Mor“,. zice el „cu jale că nu m-au ajutat soarta foarte să-mi dau vieaţa pentru fericirea patriei mele“ !

Ştii că Grigori Romalo este unul din tinerii prinşi şi legaţi de către vitejii fii ai lui Mihail Sturza în seara de 29 mart. 1848. El au fost maltratat mai crud decît toţi ceilalţi de către arnăuţii năimiţi dă curte. Cu capul spart, cu pieptul zdrobit de straturile puştilor soldăţeşti, plin de răni şi de sînge, el au fost tîrît de păr pînă la cazarmie şi de acolo trimis la Măcin.

Umezeala închisoarei şi lipsa dă grijă sporind şi venind durerile ce pătimee, sărmanul nostru amic, din seara răzbunării hoţeşti a lui beizade Grigori Sturza, o boală grozavă se încuibă în pieptul său, o boală dă care om nu scapă, oftica ! Şi acum acest rău nevindecabil s-au declarat cu atîta furie în plămînile sale, eă în cîteva zile el au ajuns pe malul mormîntului !

La noapte sau mîine poate el va cădea înlăuntru pentru vecinicie !

Bucură-se Mihail Sturza, văzînd cît de bine au izbutit a pune vîrf nelegiuirilor sale, de 15 ani, prin moartea unui fiu scump al Moldovei, prin desperarea şi doliul unei familii în-

tregi. Dar de mai este vreo dreptate în ceriu, fantasma lui Grigori Romalo va sta necontenit în ochii lui Mihail Sturza şi-l va sîli să deie seama lui Dumnezeu !

[V. Alecsandri] [2]

43

[Constantinopol,] 31 mai 1849

Fratele nostru s-au săvîrşit astă-noapte pe la trei oare în spitalul francez din Pera. În această casă numai, el au putut găsi grijile trebuincioase unui bolnav, căci rudele lui din Fanar nici n-au voit să-l primească în casele lor din frica molipsirei boalei. Iată cum ne plătesc grecii cărora noi românii le deschidem braţele de atîtea veacuri.

Grigori Romalo au murit la vîrsta de 29 ani cu gîndul la patria sa, încă unul de ai noştri care ne lasă ! Încă o rază de sperare a Moldovii care s-au stins !

Peste o oră noi toţi emigraţii români vom merge să însoţim trupul fratelui nostru la lăcaşul său de moarte !

[V. Alecsandri]

CĂTRE ION GHICA

44

[Constantinopol, iulie 1849] [1]

Mon cher Ghika,

Je regrette grandement de partir sans te voir une dernière fois, mais puisque tu me promets de venir passer

l'hiver à Paris je modifie un peu mes regrets. Au revoire donc, cher ami, soigne ta santé qui nous est précieuse à tous et viens au plus tôt en France. C'est ce que tu auras de mieux à faire.

Tout à toi,

B. Alecsandri

Je te prie de présenter mes amitiés bien sincère à Madame Ghika. Comme nous avons le même pied, je te propose une échange à propos de bottes. Je prends tes pantoufles et te passe mes bottines.

Adresa pe verso : M. Jean Ghika
Boadgegioi

[Constantinopol, iulie 1849] [1]

Iubite Ghica,

Îmi pare foarte rău că plec fără să te mai văd o ultimă dată, dar, pentru că îmi făgăduieşti să vii să petreci iarna la Paris, îmi schimb puţin părerile de rău. La revedere deci, iubite prietene, îngrijeşte-ţi sănătatea care ne este preţioasă tuturor şi vino cît mai curînd în Franţa. Este tot ce vei avea mai bun de făcut.

Al tău,

V. Alecsandri

Te rog să prezinţi amiciţiile mele sincere doamnei Ghica. Cum avem acelaşi picior, îţi propun un schimb în legătură cu cizmele. Eu iau papucii tăi şi îţi trec ţie cizmele mele.

Adresa pe verso : D. Ion Ghica
Boyadjykeuy

45

Arles, 9 août 1849

Je te paraîtrai, sans doute, assez original que je t'écrive ma première lettre de la ville d'Arles [1], aussi l'originalité du fait n'entre pas pour peu de chose dans l'accès épistolaire qui vient de s'emparer de moi. Je t'écris d'Arles, (hôtel de Mr Pinus) où j'ai passé quatre heures à visiter quelques ruines romaines, le théâtre, l'amphithéâtre, le forum etc.... Or, comme après avoir tout vu, il me reste encore une heure devant moi, j'ai pensé ne pas pouvoir l'employer mieux qu'en t'écrivant.

J'ai fait une excellente traverssée sur la Méditerranée en compagnie de Bedmar [2]. Nous avons eu à bord des personnages fabuleux, le docteur Barachin, apôtre de l'émancipation orientale, vieux blagueur, qui se retire en ce moment en France, après avoir escamoté 300 francs de pension par mois au gouvernement turc ; un certain hongrois, déguisé en américain, du nom de Dumburgh et qui je soupçonne être tout simplement juif, c'était un personnage gros et replet, un Pipelet [3], dont, Bedmar et moi avons été les Cabrions [4] pendant plus de douze jours. Ensuite venait un archevêque syrien, en costume de prêtre grec, masse enorme de chair infecte et qui s'en va rouler en Europe pour exploiter des croyantes etc., etc. Cependant, à vrai dire, le plus intéressant de tous c'était le docteur Barachin qui chante la gaudriole avec beaucoup d'entrain. Je termine car l'omnibus part pour le chemin de fer.

Adieux, je t'écrirai le reste de Paris.

B. Alecsandri

Adresa pe verso : Mr Jean Ghyka
Constantinople
poste restante

Arles, 9 august 1849

Îţi voi părea, fără îndoială, destul de original scriindu-ţi prima mea scrisoare din oraşul Arles [1], dealtfel originalitatea faptului nu ocupă un loc mic în furia epistolară care m-a cuprins. Îţi scriu de la Arles (hotelul d-lui Pinus) unde am petrecut patru ore vizitînd cîteva ruine romane, teatrul, amfiteatrul, forumul etc.... Or, cum după ce am văzut totul mai am înaintea mea o oră, m-am gîndit că nu o pot folosi mai bine decît scriindu-ţi.

Am traversat Mediterana în condiţii foarte bune, însoţit de Bedmar [2]. Am avut la bord personaje fabuloase, doctorul Barachin, apostol al emancipării orientale, bătrîn glumeţ, care se retrage acum în Franţa, după ce prin şiretlic a obţinut de la guvernul turc o pensie de 300 franci pe an ; un oarecare ungur, deghizat în american, cu numele de Dumburgh şi pe care îl bănuiesc a fi pur şi simplu evreu, era un personaj gros şi burtos, un Pipelet, [3] căruia Bedmar şi cu mine i-am fost timp de douăsprezece zile Cabrionii. [4] Apoi urma un arhiepiscop sirian, în costum de preot grec, masă enormă de carne infectă şi care se duce să cutreiere prin Europa pentru a exploata pe credincioşi etc., etc. Totuşi, la drept vorbind, cel mai interesant dintre toţi era doctorul Barachin care cîntă cîntece îndrăzneţe cu multă voioşie. Termin pentru că omnibuzul pleacă pentru calea ferată.

Adio, am să-ţi scriu restul de la Paris,

V. Alecsandri

Adresa pe verso : Dl. Ion Ghica
Constantinopol
post-restant

46

Paris, 11 sept. 1849

Mon cher Ghika, mon brave vieux, j'ai reçu ta réponse à ma lettre d'Arles [1] et certes je me suis senti innondé de joie à l'idée de passer l'hiver à Paris avec toi. Maintenant

que la vaillante Hongrie [2] à succombé grace aux trahisons des uns et des autres, maintenant que notre espoir est entrainé dans cette chutte, que te reste-t-il à faire ? N'as tu pas agi autant qu'un homme peut agir ? N'as tu pas tenté tous les moyens pour aboutir à un résultat utile à notre cause ? Hé bien, les circonstances se montrent plus fortes que notre volonté ; il faut céder aux circonstances, momentanement, sauf à prendre la revanche plus tard. Dieu est grand et la justice finira par être son prophète, alors nous deviendrons ses sectaires les plus fanatiques et nous reprendrons l'oeuvre à peine commencée, mais, pour le quart d'heure, je te conseille, en ami, de te retirer, de soigner ta santé et de te préparer des forces pour les luttes prochaines. Depuis mon arrivée à Paris je n'ai rien fait, rien écrit, pour la raison que je suis horiblement dégouté de la politique épicière de la France. L'intérêt pécuniaire domine la majorité des coeurs et cela au point que la Bourse hausse à mesure que la question des libertés européennes baisse. C'est une véritable bascule maniée par deux mobiles infames : l'égoisme et l'aveuglement des passions. Je tâcherai de tirer partie du mémoire que tu m'as envoyé pour en faire quelques articles ; je ne prends cependant aucun engagement. Quand tu sera près de moi, je sens que l'encre me viendra au bout de la plume, mais pour le moment l'encrier est sec.

J'ai revu la plupart de nos compatriotes et cela pour une excellente raison, c'est qu'on les rencontre toujours et partout. Un seul, celui que je suis le plus curieux de voir, m'échappe constamment comme une ombre. Je veux parler de Aristia [3]. Je le demande à tous les échos et les échos me répondent : Zut ! que penser de cet acharnement de la destinée contre la réalisation de mon voeu le plus cher ? Je commence à croire qu'Aristia est un mythe, qu'il n'a jamais existé et que ce fantôme est un pur enfantement de l'imagination des peuples. Tu me diras, peut-être, que puisque le *Prințul român* * existe, l'auteur doit se trouver quelque part. Hé, mon cher vieux, *l'Illiade* existe bien aussi, mais que de doutes n'éleve-t-on pas encore sur Homère. Enfin, éclaire-moi, conseille-moi car je suis capable

* În original cu caractere chirilice.

de faire un malheur si je ne m'assure pas de la personne réelle d'Aristia.

Paris est triste en ce moment, triste comme une bourse dégarnie, triste comme ma propre bourse, hélas ! Je ne m'amuse guère, mais en revanche je m'ennuie à vingt francs par tête. Viens donc à Paris au plus vite, mon vieux. A nous deux nous savons si bien nous moquer de l'ennui.

Au revoir donc,

B. A.

Je te prie de présenter mes amitiés à Madame Ghyka Mon frère te prèsse tendrement contre son gilet. Je demeur *rue Neuve Vivienne 38 bis à Paris*, Dept. de la Seine, France !

Si tu veux user des numéros du *Temps* qui arrivent à Constantinople régulièrement tous les 10 jours, envoie les chercher à la poste.

Paris, 11 sept. 1849

Iubite Ghica, scumpe prietene, am primit răspunsul tău la scrisoarea mea de la Arles [1] și, desigur, m-am simțit cuprins de bucurie la gîndul de a petrece iarna la Paris cu tine. Acum cînd curajoasa Ungarie [2] a căzut datorită trădărilor unora și altora, acum cînd nădejdea noastră este atrasă și ea în această cădere, ce îți mai rămîne să faci ? Nu ai făcut tu atît cît poate face un om ? Nu ai încercat toate mijloacele pentru a ajunge la un rezultat folositor cauzei noastre ? Ei bine, împrejurările se arată mai puternice decît voința noastră ; trebuie să ne supunem acestor împrejurări, acum, în schimb ne vom lua revanșa mai tîrziu. Dumnezeu este mare și dreptatea va sfîrși prin a fi profetul său, atunci vom deveni adepții ei cei mai credincioși și vom relua opera abia începută, dar, pentru clipa aceasta, te sfătuiesc, ca prieten, să te retragi, să-și îngrijești sănătatea și să-ți pregătești puterile pentru luptele apropiate. De la venirea mea la Paris nu am făcut nimic, nu am scris nimic, din

pricină că sînt scîrbit de politica meschină a Franței. Interesul bănesc stăpînește majoritatea inimilor, și aceasta în așa măsură, încît Bursa crește pe măsură ce scade chestiunea libertăților europene. Este o adevărată balanță manevrată de două scopuri infame: egoismul și pasiunile oarbe. Voi încerca să scot ceva din memoriul pe care mi l-ai trimis pentru a face niște articole; nu-mi iau însă nici un angajament! Cînd vei fi lîngă mine simt că cerneala va curge din vîrful condeiului meu, dar pentru un moment călimara este seacă.

Am revăzut pe cei mai mulți dintre compatrioții noștri și aceasta pentru bunul motiv că îi întîlnești mereu și pretutindeni. Unul singur, acela pe care sînt foarte curios să-l cunosc, îmi scapă mereu ca o umbră. Vreau să vorbesc de Aristia.[3] Îl strig la toate ecourile și ecourile îmi răspund: Zut! ce să cred despre această îndîrjire a sorții împotriva realității dorinței mele celei mai scumpe? Încep să cred că Aristia este un mit, că nu a existat niciodată și că această stafie este numai o născocire a imaginației popoarelor. Îmi vei spune, poate, că, pentru că *Prințul român** există, autorul trebuie să fie și el undeva. Ei, iubite prietene, așa există și *Iliada,* dar cîte îndoieli se ridică încă despre Homer. În sfîrșit, lămurește-mă, sfătuiește-mă căci sînt capabil să fac o nenorocire dacă nu mă conving de persoana reală a lui Aristia.

Parisul este trist la vremea aceasta, trist ca punga goală, trist ca propria mea pungă, vai! Nu mă distrez deloc, dar în schimb mă plictisesc de douăzeci de franci de cap. Vino deci la Paris cît mai repede, dragul meu. Noi doi împreună știm să ne batem joc de plictiseală.

La revedere deci,

V. A.

Te rog să prezinți amiciții mele doamnei Ghica. Fratele meu te strînge cu dragoste pe jiletca sa. Eu locuiesc în *rue Neuve Vivienne 38 bis la Paris,* Dept. Senei, Franța!

Dacă vrei să te folosești de numerele din *Temps* care sosesc la Constantinopol regulat la 10 zile, trimite să fie luate de la poștă.

* În original, cu caractere chirilice.

47

Paris. 12 oct. 1849

Mon cher vieux,

Monsieur Léon Lohst part pour Constantinople pour traiter avec le gouvernement turc au sujet de fusils. C'est un article auquel nous devons attacher une grande importance. Aussi je ne pouvais te faire un plus grand plaisir que de te procurer la connaissance de Mr Lohst. Il est inutile de t'engager à lui faciliter les moyens de voir qui de droit au sujet de sa mission.

Ton affectionné,

B. A.

J'ai reçu ta dernière lettre qui m'annonce la guerre et j'y répondrai bientôt.

Paris, 12 oct. 1849

Iubite prietene,

Domnul Leon Lohst pleacă spre Constantinopol pentru a trata cu guvernul turc despre puști. Este un articol căruia trebuie să-i dăm o mare importanță. Deci nu îți puteam face o mai mare plăcere decît dîndu-ți ocazia să cunoști pe dl. Lhost. Nu mai este nevoie să te îndemn să-i ușurezi mijloacele de a vedea pe cei în drept, în legătură cu misiunea sa.

Cu dragoste,

V. A.

Am primit ultima ta scrisoare care îmi anunță războiul și voi răspunde în curînd.

48

Paris, 17 octobre 1849

Mon cher vieux[1], *Românul nu piere, zice o vorbă veche.* C'est ce qui m'explique le miracle de l'évasion de Balcesco. J'en suis heureux comme si j'avais revue mon propre frère. Vivent ce qui ne sont pas morts. Voilà mes opinions. Je t'ai envoyé par un certain une lettre de recommandation[2]. Ne le prends pas au sérieux, par la raison que moi-même, je n'ai jamais vu mon recommandé. Agis en conséquence et porte-toi bien. Je t'attends à Paris et, en attendant, je t'embrasse, et te pris de présenter mes amitiés à Mme Ghyca.

Salutare frățească — *Salim alekim*

Ion Alecsandri — *V. Alecsandri*

Paris, 17 octombrie 1849

Iubite prietene[1], *Românul nu piere, zice o vorbă veche.* Este ceea ce îmi lămurește minunea evadării lui Bălcescu. Sînt fericit ca și cum aș fi revăzut pe propriul meu frate. Să trăiască cei ce nu sînt morți. Iată părerile mele. Ți-am trimis printr-un oarecare o scrisoare de recomandație[2]. Nu-l lua în serios pentru motivul că eu însumi nu mi-am văzut niciodată recomandatul. Poartă-te în consecință și fii sănătos. Te aștept la Paris și pînă atunci te îmbrățișez și te rog să prezinți d-nei Ghica amiciţiile mele.

Salutare frățească ** — *Să fii sănătos* ***

Ion Alecsandri — *V. Alecsandri*

*,** În original, în limba română.
*** În original, în limba turcă.

49

Paris, 1 décembre 1849

Oh, mon vieux ! Oh, mon cher vieux, tu ne t'attends pas à la nouvelle que tu vas lire. Hé bien, prends ton mouchoir à deux mains, porte-le à tes yeux et, après avoir versé quelques gouttes, apprends que je pars dans trois ou quatre jours pour la Moldavie. Telle est la volonté du destin et de papa[1] !! Depuis mon retour à Paris,[2] je subis une lutte épistolaire avec ma famille qui n'a pas d'exemple dans l'antiquité et encore moins dans l'âge moderne. A quel propos, me diras-tu. A propos de mon retour à Jassi. De toutes parts on me harcèle de conseils, de reproches, d'ordres enfin qui ont pour effet de m'agacer cruellement. Et cependant, j'ai parfaitement résisté jusqu'à présent, mais hélas ! tout a un terme dans ce monde et moi-même j'ai fini par céder devant la déclaration paternelle qui me menace de me couper les vivres dans le cas où je prolongerais d'un mois mon séjour en France. Comment vivre sans vivres !... Je pars donc ! Mais vexé au point le plus superlatif.

Je suis vexé pour une foule de raisons : 1 — de quitter Paris à la veille du Carnaval ; 2 — de me séparer de mon épouse[3] qui fait ma gloire et mon bonheur ; 3 — de me mettre en voyage pendant l'hiver ; 4 — de ne pouvoir t'attendre à Paris pour t'embrasser et pour me moquer avec toi de ceux qui prétendent nous donner des leçons de patriotisme ; 5 — de laisser au beau milieu le spectacle comique que l'illustre Eliade nous donne depuis quelque temps, en association de la comtesse de Turnberg, née comtesse Delearetto, ex-maîtresse [de] Corradini. Cette intéressante aventurière, que tu connais sans doute de réputation, a déjà improvisé plusieurs odes à Eliade, lequel lui a répondu en valaque-italien par des strophes brûlantes. On les voit ensemble toujours et partout, comme deux âmes en peine, dévorées de besoins pressants... Et plusieurs de nos compatriotes s'inclinent devant eux comme devant les images tant soit peu assombries de Roméo et Juliette. Elle, c'est la femme mystérieuse... lui, c'est lui !... L'auteur des impressions d'un proscrit,[4] par un roumain, en langue française... ouvrage

illustré de calembours et d'effets d'échos remarquables. Si tu ne connais pas encore cette brochure, je te conseille de te la procurer et de la lire avec attention... Elle flattera ton ouie... comme style harmonieux et comme écho sonore... Je regrette infiniment pour ma part que cette ridicule agglomération de bêtises ne soit pas écrite en valaque... Quelle admirable suite au *Prințul român*[5] cela nous ferait !

Je ne sais, mon cher vieux, quand et où nous pourrons nous serrer la main, mais dans tous les cas et en attendant ce moment fortuné, tâchons toujours de correspondre... Si tu penses que la voie de Galatz n'est pas sûre, envoie-moi tes lettres par Paris à l'adresse de mon frère. Pour ma part, je ferai en sorte de t'écrire de temps en temps pour égayer un peu le désert où je vais m'enfouir.

Adieu donc, mon cher vieux. Je penserai souvent à toi comme à un des bons et des rares [amis]. Mes amitiés à ta femme et aux Balcesco, Marine[6] etc. Mon frère et mon épouse te bécotent.

B. Alecsandri

Paris, 1 decembrie 1849

O, dragul meu ! O, scumpul meu prieten, nu te aștepți la vestea pe care ai să o citești. Ei bine, ia-ți batista cu amîndouă mîinile, du-o la ochi și, după ce ai vărsat cîteva lacrimi, află că plec peste trei sau patru zile în Moldova. Aceasta este voința destinului și a tatălui[1] meu !! De la întoarcerea mea la Paris,[2] duc o luptă epistolară cu familia mea, fără exemplu în antichitate și încă mai puțin în epoca modernă. În legătură cu ce ? mă vei întreba. În legătură cu întoarcerea mea la Iași. Din toate părțile sînt hărțuit de sfaturi, de reproșuri, de porunci, al căror efect este că mă plictisesc îngrozitor. Și totuși, am rezistat foarte bine pînă acum, dar vai ! totul are un sfîrșit în lumea asta, astfel că și eu am sfîrșit prin a ceda în fața declarației părintești care mă amenință cu tăierea mijloacelor de trai în cazul în care aș prelungi cu o lună șederea mea în Franța.

Cum să-ți duci traiul fără mijloace de trai !*... Plec deci ! Dar jignit în cel mai înalt grad.

Sînt jignit pentru o grămadă de motive : 1 — că părăsesc Parisul în ajunul carnavalului ; 2 — că mă despart de soția mea,[3] care este mîndria și fericirea mea ; 3 — că plec în călătorie în timpul iernii ; 4 — că nu pot să te aștept la Paris ca să te îmbrățișez și ca să-mi bat joc împreună cu tine de acei care pretind să ne dea lecții de patriotism ; 5 — că las tocmai în toi spectacolul comic pe care ilustrul Eliade ni-l dă de cîtva timp în asociație cu contesa de Turnberg, născută contesa Delearetto, fosta amantă [a lui] Corradini. Această interesantă aventurieră, pe care desigur o cunoști din reputație, a improvizat deja mai multe ode lui Eliade, care i-a răspuns în valaho-italiană prin strofe arzătoare. Îi vezi mereu împreună și peste tot, ca două suflete chinuite, măcinate de nevoi grabnice... Și mulți din compatrioții noștri se înclină în fața lor ca în fața chipurilor ceva cam întunecate ale lui Romeo și Julieta. Ea este femeia misterioasă... el este el !... Autorul impresiilor unui proscris[4], de un român, în limba franceză... operă plină de calambururi și de efecte cu ecouri remarcabile. Dacă nu cunoști încă această broșură, te sfătuiesc să ți-o procuri și s-o citești cu atenție. Îți va gîdila auzul... ca stil armonios și ca ecou sonor... În ce mă privește, regret foarte mult că această îngrămădire ridicolă de prostii nu a fost scrisă în limba valahă... Ce admirabilă urmare la *Prințul român*[5] ne-ar face !

Nu știu, dragul meu, cînd și unde vom putea să ne strîngem mîna, dar, în tot cazul și în așteptarea acelui moment fericit, să încercăm totuși să corespondăm... Dacă crezi că drumul prin Galați nu e sigur, trimite-mi scrisorile tale prin Paris, pe adresa fratelui meu. La rîndul meu, voi face așa ca să-ți scriu din cînd în cînd, pentru a înveseli puțin pustiul în care mă voi înfunda.

Adio deci, iubite prietene. Mă voi gîndi adesea la tine ca la unul din bunii și rarii [prieteni]. Multă prietenie soției tale, lui Bălcescu, Marin[6] etc. Fratele meu și soția mea te sărută.

V. Alecsandri

---

* În limba franceză, joc de cuvinte pe omonimele : *vivre* = a trăi și *vivres* = mijloace de trai.

CĂTRE MARCHIZUL DE BEDMAR

50

Jassi, 20 janvier 1850

Mon cher Marquis, [1]

Un des proverbes les plus justes c'est celui qui dit : „L'homme propose et Dieu dispose" !... Dans l'application qui me concerne, Dieu est représenté par mon pays. Sous le prétexte que mon pays avait le droit de disposer de moi on m'a obligé insensiblement à quitter la bonne ville de Paris [2], à abandonner mes beaux projets de voyage en Espagne et à m'en retourner finalement à Jassi. Voici en quelques mots l'historique de mon Odyssée depuis que je vous ai serré la main à Marseille.

Vous vous figurez, sans doute, qu'au bout de toutes ces contrariétés je suis un homme vexé. Oui, je le suis d'autant plus que certaines complications dans mes affaires à Paris et mon départ précipité de cette ville m'ont mis dans l'impossibilité de m'acquitter envers vous, au mois de Décembre dernier, des mille francs, que vous m'aviez prêtés avec tant d'empressement.

Je comte donc sur toute votre amitié, mon cher Bedmar, pour excuser ce manque de ponctualité de ma part. Pour y remédier en quelque sorte je viens de remettre à Rolla la somme en question, afin qu'il vous l'expédie à Madrid, par la voie la plus directe.

En tout cas acceptez mes remercîments bien sincères pour le service que vous m'avez rendu si à-propos et considerez-moi toujours pour.

Votre bien dévoué et sincère ami,

B. Alecsandri

Avant mon départ de Paris je vous ai écrit une lettre aux Eaux-Bonnes [3]. L'avez-vous reçue ?

Iași, 20 ianuarie 1850

Iubite marchize, [1]

Unul dintre proverbele cele mai adevărate este acela care spune : „Omul propune și Dumnezeu dispune !.... În situația care mă privește, Dumnezeu este reprezentat prin țara mea. Sub pretextul că țara mea avea dreptul să dispună de mine m-a obligat pe nesimțite să părăsesc bunul oraș, Paris, [2] să las frumoasele mele proiecte de călătorie în Spania și să mă reîntorc pînă la urmă la Iași. Iată pe scurt istoricul Odiseei mele de cînd v-am strîns mîna la Marsilia.

Vă închipuiți, fără îndoială, că, la capătul tuturor acestor nemulțumiri, mă găsesc un om jignit. Da, sînt cu atît mai mult cu cît unele complicații în afacerile mele de la Paris și grabnica mea plecare din acest oraș m-au pus în neputință de a mă achita față de dumneavoastră, în decembrie trecut, de o mie de franci, pe care mi i-ați împrumutat cu atîta bunăvoință.

Mă bizui deci pe toată prietenia dumneavoastră, iubite Bedmar, pentru a ierta această lipsă de punctualitate din partea mea. Pentru a îndrepta, într-un fel, acest lucru, am dat lui Rolla suma în chestiune ca să v-o trimită la Madrid, pe calea cea mai directă.

În orice caz, primiți sincerile mele mulțumiri pentru serviciul pe care mi l-ați făcut atît de la timp și socotiți-mă mereu ca pe

Prietenul dumneavoastră devotat și sincer,

V. Alecsandri

Înaintea plecării mele din Paris v-am scris o scrisoare la Eaux-Bonnes. [3] Ați primit-o ?

CĂTRE ALEX. G. GOLESCU-ARĂPILĂ

51

Jassi [30] avril [s.v.] 1850 [1]

Mon chèr Golesco,

La vie est une bouffonerie et le monde est un tréteau où chaque homme joue un rôle quelconque, plus ou moins mal ! Voici mon dernier mot sur l'œuvre du Créateur. C'est de-

puis mon retour dans le pays que je suis devenu aussi sceptique et que j'ai formulé dans mon cerveau d'aussi profonds aphorismes. Cela doit te prouver que l'ennui me dévore et qu'à côté de cet ennemi acharné il en est encore un auquel je suis en proie, à l'instar de Prometté véré [sic] par le vautour ! C'est autre c'est le dégoût de toute chose. La voix de la patrie résonne encore à mon oreille et dans mon coeur. Mais, hélas, que puis-je pour elle ! L'ordre des choses n'a point changé par ici, c'est toujours comme par le passé... intrigues, faveurs, misère et inertie ! En Valachie, yedem ! Au total, nous sommes frais.

Tu m'as demandé 50#. Bien !

Je te réponds : qui de 50 ôte 20, reste 30. C'est donc 30# que je t'envoie poste restante à Vienne, et pas un sol [sic] de plus, par une raison très simple. C'est que la plus jolie fille du monde ne peut donner que ce qu'elle a.

Pour moi, qui ne suis pas, Dieu merci, la plus jolie fille du monde, cependant, je suis obligé d'agir comme elle, car c'est tout ce que je possède. 30# !

Ils ne feront pas, sans doute, tout à fait ton compte, mais pourvu qu'ils le fassent à moitié, j'en serais encore satisfait.

En foi de quoi je t'embrasse bien tendrement sur les deux joues et te remercie d'avoir pensé à moi et de m'avoir donné la préférence au sujet du service que tu demandes [2]. Il est inutile d[e te dire] * que je regrette infiniment de n'avoir pas disposer que d'une partie de la somme etc. Tout cela est de la blague. La vérité est que n'ayant que 30#, je ne t'en envoie que 30, et voillà !

Bon voyage donc, ami, et bonne chance, pense à moi et écris-moi quelquefois.

Tout à toi,

B. A.

Adresa pe verso : Monsieur Alexandre Golesco poste restant Vienne

* Originalul rupt.

Iași, [30] aprilie [s.v.] 1850 [1]

Iubite Golescu,

Viața este o farsă și lumea este o scenă pe care fiecare om joacă un rol oarecare, mai mult sau mai puțin rău ! Iată ultimul meu cuvînt asupra operei Creatorului. De la întoarcerea mea în țară am devenit așa de sceptic și mi-am formulat în creier asemenea aforisme adînci. Aceasta trebuie să-ți dovedească că plictiseala mă macină și că alături de acest inamic înverșunat mai sînt pradă încă al altuia, ca și Prometeu devorat de vultur ! Acest altul este dezgustul pentru orice lucru. Vocea patriei răsună încă în urechile și inima mea. Dar, vai, ce pot eu pentru ea ! Ordinea lucrurilor nu s-a schimbat pe aici, este tot ca în trecut... intrigi, favoruri, mizerie și inerție ! În Țara Românească, de asemenea ! Pe scurt, sîntem într-un hal fără hal.

Mi-ai cerut 50 de galbeni. Bine !

Îți răspund : cine din 50 scoate 20, rămîn 30. Sînt deci 30 de galbeni ce îți trimit post-restant la Viena, și nici un sol mai mult, pentru un motiv foarte simplu. Acela că nici cea mai frumoasă fată din lume nu poate da decît ceea ce are.

Eu care, mulțumesc lui Dumnezeu, nu sînt cea mai frumoasă fată din lume sînt totuși obligat să mă port ca ea, pentru că este tot ceea ce am, 30 de galbeni !

Desigur, nu îți vor fi de ajuns, dar chiar dacă îți vor ajunge numai pentru jumătate și tot voi fi mulțumit.

Cu acestea te îmbrățișez cu căldură pe amîndoi obrajii și îți mulțumesc de a te fi gîndit la mine și de a-mi fi dat întîietatea în legătură cu serviciul pe care îl ceri [2]. Nu este nevoie [să-ți mai spun] că îmi pare foarte rău că nu am putut dispune decît de o parte din sumă etc. Toate aceste sînt o glumă. Adevărul este că, neavînd decît 30 de galbeni, nu îți trimit decît 30, și asta este !

Drum bun, prietene, și noroc, gîndește-te la mine și scrie-mi cîteodată.

Al tău,

V. A.

Adresa pe verso : Domnul Alexandru Golescu post-restant Viena

CĂTRE ION GHICA

52

Jassi, juin 1850

Mon cher vieux, je devais t'en vouloir, mais bath ! je n-ai pas le temps. A. Catardgio devant partir demain pour Constantinople, je commence par t'écrire, sauf à reprendre le cours de ma rancune après le départ de ma lettre et celà jusqu'au moment fortuné où je recevrais un de tes autographes. Sapristi ! que nous sommes donc parésseaux tout les deux, et que c'est mal de l'être à ce point ! Voyons, tâchons de redevenir ce que notre amitié exige que nous devenions : des hommes de lettres. Je donne l'exemple en ce moment, suis-le de ton côté et attention au commandement : „Portez... plume !... présentez... plume... chargez plume... feu !"

Et d'abord c'est avec bonheur que j'ai appris des nouvelles satisfaisantes sur ta santé, et j'ai compris que, pour aboutir à un aussi heureux résultat, tu as dû nécéssairement établir un cordon sanitaire autour de ta maison de Bojadyikioï, afin de la défendre de l'influence pernicieuse de certains *fraţi cauzaşi* *.[1] Si tu l'as réellement fait, je t'en félicite car on ne saurait trop répéter avec Boileau :

„Qui nous délivrera des Grecs et des Roumains ?"

Ces derniers se distinguent, à ce qu'il paraît, de toutes façons. Ils s'injurient, se calomnient, se pincent, se mordent et se font un tas de niches sur la terre d'exil. Oh ! heureux caractère ! Eliade continue à imiter les échos en langue française. C'est une spécialité chez lui. Il existe des êtres, richement dotés par la providence, qui imitent l'aboiement, le miaulement ou le braîement à s'y méprendre. Eliade est du nombre de ces élus, il cultive l'écho, sans brevet et sans garantie du gouvernement.

* In original, cu caractere chirilice.

Après avoir parlé Roumains, venons aux Grecs maintenant. Que t'en disais-je ? ou plutôt que ne t'en dirais-je pas ? Une ballade populaire de notre pays dit :

Grecu-i limbă veninoasă,
Grecu-i fiară lunecoasă,
Grecu-i boală lipicioasă,
Ce pătrunde păn'la casă ! *

Hélas ! jamais, peut-être, cette vérité n'a était plus vraie qu'aujourd'hui. Les Soutzos sont les grands prêtres du temple, malgré le contraste de leur tailles. Ils sont les augures du palais à tel point que s'ils conseillaient au prince Ghika de se faire empailler pour se conserver à la postérité... il le ferait, je crois. Tu comprends par ceci, mon cher vieux, que la marche des affaires publiques a lieu en raison inverse de la satisfaction générale. Le Prince est animé, il faut l'avouer, des meilleures intentions, mais les Grecs ont pris un tel ascendant sur son esprit, que ces intentions ne produisent aucun fruit. Tu me demanderas, peut-être : „Mais que font les jeunes gens ?"... Ils ne font rien et ne peuvent rien faire pour enlever le voile que les Grecs ont su adroitement jeter sur les yeux du Prince. Ils attendent en jurant et jurent en attendant. Les uns quittent le service et s'en vont voyager, les autres voudraient bien en faire autant, et le Prince, qui n'a pas assez de fermeté pour vouloir comprendre la véritable cause du malaise général et pas assez de force pour y rémédier, trouve plus commode de se lamenter et de s'écrier tragiquement : „Tout le monde m'abandonne ! Les jeunes gens ne valent pas le diable, ils sont trop raides, ils ne veulent pas céder ! et je me verrai obligé d'avoir recours, bientôt, aux créatures de Stourdza !" Les jeunes gens lui répondent de leur côté : „Prince ! tant que vous chercherez à ménager la chèvre et le choux, tantôt que vous suivrez le même système que celui qui a été cause de la chute de Stourdza, ne comptez pas sur nous ! A ces mots, le Prince se redresse de toute sa majesté et va se promener à Copou, en équipage attelé de six chevaux, un écuyer à côté de l'équipage, trois cochers en li-

* In original, versurile cu caractere chirilice.

vrées rouges écrevisse, couleur du progrès, un aide de camp flanqué d'un officier de service, le tout accompagné de quatre soldats de cavalerie, armés de lances ! Et pendant ce tour, les Soutzos se frottent les mains et se carressent le museaux.

Y en a qui murmurent ! y en a qui se permettent de trouver à redire sur la marche des affaires, quoique le char de l'état soit aussi attelé de six bêtes de somme auxquelles on a donné le sobriquet de ministres ! L'administration va mal, la justice ne va pas mieux, les finances sont en déficit de deux millions, la misère du paysan est à son comble ! Mais bath ! Le Prince possède quatorze aides de camp à plumes de coq, et ses laquais (passe-moi ce rapprochement involontaire), ses laquais, dis-je, changent trois fois par jour de livrées : livrée du matin, livrée du jour, livrée du soir. En sorte que, vu le nombre illimité d'habits de cour, d'habits militaires, de costumes ministériels etc... etc... l'époque de la réforme est devenue, tout simplement, l'époque de l'Uniforme. La différence est légère.

Après un bouleversement total et un changement de dynastie, puisque dynastie il y a, qu'avons nous gagné ?... *des galons* !...

Ah ! que je voudrais m'en aller ! Telle est la morale de la fable !

J'en suis arrivé pour ma part à envier le sort de ceux qui sont proscrits, tant je suis dégoûté de tout ce que je vois et de tout ce que j'entends.

Adieu, ton ami,

B. A.

Je me rappelle au souvenir de Mdme Ghika et la prie d'accepter de ma part un album d'airs nationaux, transcrits pour le piano par Henri. [2] Bientôt vous posséderez à Constantinople un pianiste distingué, M. Mikouli [3], auquel j'ai donné une lettre pour toi.

Mon frère est à Londre. Rousso s'en retourne en Moldavie, le malheureux ! Négri te fait ses amitiés.

Iași, iunie 1850

Iubite prietene, ar trebui să-mi fie necaz pe tine, dar e! nu am timp. A. Catargi trebuind să plece mîine la Constantinopol, încep prin a-ți scrie, chiar dacă va fi să îmi reiau nemulțumirea după plecarea scrisorii mele și aceasta pînă la clipa fericită în care voi primi unul dintre autografele tale. Drace! cît sîntem de leneși amîndoi, și ce rău este să fii pînă întratît! Hai să încercăm să redevenim ceea ce prietenia noastră cere ca să devenim : oameni de carte.* Dau exemplu în clipa aceasta, urmează-l la rîndul tău și atenție la ordin : „Luați... condeiul !... prezentați... condeiul... încărcați condeiul... foc !"

Și mai întîi, cu bucurie am aflat noutățile satisfăcătoare despre sănătatea ta, și am înțeles că, pentru a ajunge la un așa de fericit rezultat, trebuie cu siguranță să fi așezat un cordon sanitar în jurul casei tale de la Boyadjykeuy, ca să o ferești de influența nesănătoasă a anumitor *frați căuzași* ** [1]. Dacă ai făcut-o cu adevărat, te felicit căci nu se poate repeta îndeajuns cu Boileau :

„Cint ne va scăpa de greci și de români ?"

Aceștia din urmă, după cum se pare, se disting în tot chipul. Se înjură, se vorbesc de rău, se pocnesc, se mușcă și își fac o grămadă de păcăleli pe pămîntul exilului.

Oh, fericit caracter ! Eliade continuă să imite ecourile în limba franceză. Este la el o specialitate. Sînt ființe, bogat dăruite de soartă, care imită lătratul, miorlăitul sau răgetul de te înșeală. Eliade este unul din numărul celor aleși, el cultivă ecoul, fără diplomă și fără garanția guvernului.

După ce am vorbit de români, să ne întoarcem acum la greci Ce să îți spun ? sau, mai bine, cîte nu am să-ți spun ? O baladă populară din țara noastră spune :

Grecu-i limbă veninoasă,
Grecu-i fiară lunecoasă,
Grecu-i boală lipicioasă,
Ce pătrunde păn'la oasă ! ***

* În original, cuvîntul *lettres* se potrivește mai bine cu sensul glumei.

** În original, în limba română cu caracter chirilic.

*** În original, versurile în limba română cu caractere chirilice.

Vai ! niciodată, poate, acest adevăr nu a fost mai adevărat decît astăzi. Suțeștii sînt marii preoți ai templului, cu toată nepotrivirea înălțimii lor. Ei sînt augurii palatului în așa măsură, încît dacă l-ar sfătui pe prințul Ghica să se împăieze pentru a se păstra pentru posteritate... cred că ar face-o. Înțelegi din aceasta, iubite prietene, că mersul treburilor are loc în mod invers decît mulțumirea generală. Prințul, trebuie să o mărturisim, este animat de cele mai bune intenții, dar grecii au așa de mare putere asupra spiritului său, încît intențiile sale nu produc nici un fruct. Mă vei întreba, poate : „Dar ce fac tinerii ?"... Nu fac nimic și nu pot face nimic pentru a ridica vălul pe care grecii au știut cu iscusință să-l arunce peste ochii prințului. Ei așteaptă înjurînd și înjură așteptînd. Unii părăsesc serviciul și se duc să călătorească, alții ar dori să facă același lucru, și prințul, care nu are atîta tărie pentru a vrea să înțeleagă adevărata cauză a răului general și destulă putere pentru a îndrepta aceasta, găsește mai ușor să se plîngă și să strige dureros : „Toată lumea mă părăsește ! Tinerii nu fac nici cît dracu, sînt prea duri, nu vor să cedeze ! și mă voi vedea obligat să recurg, în curînd, la creaturile lui Sturdza." Tinerii îi răspund la rîndul lor : „Prințe ! atîta timp cît veți căuta să menajați și capra și varza, în timp ce urmați aceeași cale ca aceea care a dus la căderea lui Sturdza, nu vă bizuiți pe noi !" La aceste cuvinte, prințul se ridică majestuos și se duce să se plimbe la Copou, în echipaj înhămat cu șase cai, un intendent al grajdurilor alături de echipaj, trei vizitii în livrele roșii ca racul, culoare a progresului, un aghiotant flancat de un ofițer de serviciu, totul însoțit de patru soldați de cavalerie, înarmați cu lănci ! Și în acest timp, Suțești își freacă mîinile și-și mîngîie botul.

Sînt unii care murmură ! sînt unii care își permit să găsească ceva de zis despre mersul treburilor, cu toate că, de asemenea, carul statului este înhămat cu șase animale de povară cărora li se dă porecla de miniștri ! Administrația merge prost, justiția nu merge mai bine, finanțele sînt în deficit cu două milioane, mizeria țăranului a ajuns la culme ! Dar și ce ! Prințul are paisprezece aghiotanți, cu pene de cocoși, și lacheii săi (trece-mi cu vederea această apropiere făcută fără voie), lacheii, zic, își schimbă de trei ori pe zi livrelele : livreaua de dimineață,

livreaua de zi, livreaua de seară. Astfel încît, avînd în vedere numărul nesfîrșit de costume de curte, de costume militare, de costume ministeriale etc... etc... epoca reformei a devenit, foarte simplu, epoca uniformei. Deosebirea este ușoară.

După o răsturnare totală și o schimbare de dinastie, pentru că dinastie este, ce-am cîștigat noi ?... *galoane !...*

Ah ! ce mult aș vrea să plec ! Aceasta este morala fabulei !

În ce mă privește, am ajuns să invidiez soarta celor care sînt proscriși, atît sînt de dezgustat de tot ce văd și de tot ce aud.

Adio, prietenul tău,

V. A.

Îi amintesc doamnei Ghica de mine și o rog să primească din partea mea un album de arii naționale transcrise pentru pian de Henri [2]. În curînd veți avea la Constantinopol un pianist distins, dl. Miculi [3], căruia i-am dat o scrisoare pentru tine.

Fratele meu este la Londra. Russo se reîntoarce în Moldova, nefericitul ! Negri îți trimite amiciții sale.

CĂTRE ALEXANDRU HURMUZAKI

53

POEZII POPULARE

[Iași, 30 iunie/12 iulie 1850] [1]

Iubite A.

Prin balada lui Bujor, ce îți trimit acum, închei partea I a baladelor poporale care s-au tipărit în gazeta *Bucovinei* și carele în totul alcătuiesc un număr de 12, anume : *Codreanul, Păunașul Codrilor, Toma, Blestemul, Sîrb sărac,*

Miorița, Mihu Copilul, Balaurul, Năframa și inelul, Turturica, Șalga, Bujor.

Îmi mai rămîn încă multe de prelucrat și multe de descoperit ! dar nădăjduiesc că fără întîrziere oi putea să comunic foaiei *Bucovinei* unele din următoarele balade, precum : *Ștefan-Vodă, Negru-Vodă, Mihnea-Vodă, Moțoc Vornicul, Bătrînul Novac, Corbul, Movila lui Purcel, Chira, Vidra, Costița, Petrișor, Giumuz, Badiu, Român Grue Grozovanu, Luna și Soarele, Holera ș. cel.*

Păn-a nu mă apuca încă de prelucrarea acestora, am hotărît a-ți trimite cîteva *Doine*, cîteva *cîntece haiducești* și cîteva *Hore* cu gînd a răspîndi mai multă varietate în publicarea poeziilor populare. Pe lîngă aceste voi adăugi și unele *Cîntece de jale*, care port și numele *Cîntece de lume* în societatea cea înaltă. (?)

Îți comunic acum, deocamdată, o colecție de hore atît din Moldova, cît și din Transilvania și Bucovina, [2] pe care le vei începe a le publica după ce va ieși *Bujor* la [3] lumină.

B. Alecsandri

Eu mă pornesc mîni la țară, lîngă Fălticeni. Pînă peste două luni nu-ți mai trimit nimic. Vino la iarmaroc în Fălticeni să ne întîlnim.

Adresa pe verso : Monsieur Alexandre Hourmouzaki
Czernovitz

CĂTRE ION GHICA

54

Jassi, 3 oct. 1850

Mon cher Ghica,

Je profite du retour à Constantinople de Mr Noguèz [1] pour t'écrire quelques mots à la hâte. J'ai reçu la lettre que tu m'as envoyée par Basile Ghica, [2] mais, malheureusement,

tout le bon effet qui devait en résulter est perdu. Cette lettre a été l'objet des rapports aux autorités russes [3] et locales, d'enquêtes, de graves discussions et, finalement, d'accusation de complot contre toi, moi et d'autres. Voici comment : B. G., en arrivant à Galatz, a dû passer par la quarantaine et par conséquent par les mains d'un officier russe, la lettre donc a été surprise, ouverte, commentée, colportée de mains en mains etc. On en a tiré plusieurs copies destinsées à servir de bases à des interprétations absurdes. Ces copies ont été envoyées aux divers généraux russes, au prince etc. En sorte que, avant même que je ne reçusse l'original, j'en connaissais le contenu. Le Prince a considéré cette affaire comme très compromettante pour lui et m'en a fait parler par mon beau-frère. Je suis donc allé chez lui et pendant deux heures j'ai eu à ce sujet une explication très vive, dont je te raconterai les détails une autre fois.

Tout ceci doit te faire penser à d'autres voies de communication dans le cas où tu aurais à m'écrire quelque chose. Ne confie tes lettres ni à la poste, ni aux voyageurs qui doivent passer par la quarantaine de Galatz, car je doute même qu'elles me parviennent désormais. Nous sommes tous deux marqués au livre noir. Ce qui me peine c'est que la publicité donnée au contenu de ta lettre avant que je ne la reçoive ait fait manquer le résultat qu'elle promettait. Le Prince ne veut rien entendre pour le moment.

J'ai lu tes articles sur l'instruction publique et je les ai communiqués à Grégoire Couza, [4] le ministre ad hoc. Quant à moi, cher ami, je ne suis rien, pas même académicien ! [5] Je ne suis qu'archiviste de l'Etat. Ce qui doit te faire comprendre qu'en fait de dossiers, le mien ne l'est pas mal. J'ai fait partie, il est vrai, d'une commission chargée de rédiger un projet d'instruction publique, mais une fois ma tâche terminée, j'ai fait comme *St. Cinatus,* je me suis retiré au milieu de mes choux... légume que, par parenthèse, je n'affectionne guère. Je préfère les carottes.

J'ai reçu une lettre de Bolintiniano, [6] dans laquelle il me demande de l'argent. Je lui en enverrai par le prochain courrier, et, en attendant qu'il arrive à Pest pour ce que tu sais, je travaillerai de mon côté autant qu'il sera en mon faible pouvoir.

Negri a été fort malade à sa campagne et je ne l'ai pas encore vu pour lui parler. Quant à Cogalniceano, on lui a donné sa démission du service des Travaux publics et maintenant il se trouve à Niamtzo, occupé de travaux particuliers. Il fait de l'eau-de-vie pour avoir de quoi vivre lui-même. A son arrivée à Jassi, je lui montrerai les passages de la lettre qui le concernent. Reçois-tu le journal de Codresco [7], *Zimbrul* * ?... C'est tout ce que nous possédons ici en fait de feuille périodique.

Au total je m'emb... ennuie à 100 francs par tête, mais je travaille beaucoup. Quoi ? De tout un peu. Je fais des pièces de théâtre où je dis beaucoup de sottises à ceux qui les méritent et l'on me trouve charmant. C'est encore la seule tribune qui nous reste et j'en profite pour nourrir certains sentiments qu'on cherche à etouffer. Et cela prend assez bien. Cela réussit mieux que le journalisme. On ne lit pas les journaux, mais on assiste aux représentations et on y gagne des idées. C'est beaucoup.

Tout à toi,

B. Alecsandri

Mes amitiés à Mdme Ghica ; je lui envoie un album d'airs nationaux par Henri [8]. Mon frère est à Jassi — il repart dans un mois pour Paris, l'heureux garçon ! Il t'envoie mille amitiés.

Iași, 3 oct. 1850

Iubite Ghica,

Mă folosesc de întoarcerea d-lui Noguèz [1] la Constantinopol pentru a-ți scrie în grabă cîteva rînduri. Am primit scrisoarea pe care mi-ai trimis-o prin Vasile Ghica, [2] dar, din nefericire, tot efectul bun ce trebuia să rezulte din ea e pierdut. Această scrisoare a făcut obiectul unor rapoarte către autori-

* În original, cu caractere chirilice.

tățile rusești [3] și cele locale, a unor anchete, a unor discuții grave și, în sfîrșit, a unor acuzații de complot îndreptate împotriva ta, a mea și a altora. Iată cum : V. G., sosind la Galați, a trebuit să treacă prin carantină și prin urmare prin mîinile unui ofițer rus, deci scrisoarea a fost descoperită, deschisă, comentată, trecută din mînă în mînă etc. S-au scos mai multe copii după ea, destinate să servească drept bază la unele interpretări absurde. Aceste copii au fost trimise la diverși generali ruși, prințului etc. Astfel că, înainte chiar de a fi primit originalul, îi cunoșteam conținutul. Prințul a socotit această afacere ca foarte compromițătoare pentru el și mi-a trimis vorbă prin cumnatul meu. M-am dus deci la el și timp de două ore am avut în legătură cu asta o explicație foarte vie, ale cărei detalii ți le voi povesti altă dată.

Toate acestea trebuie să te facă să te gîndești la alte căi de comunicație, în cazul cînd ai avea să-mi scrii ceva. Nu încredința scrisorile tale nici poștei, nici călătorilor care trebuie să treacă prin carantina de la Galați, căci mă îndoiesc că de acum înainte îmi vor mai parveni. Sîntem amîndoi înscriși în cartea neagră. Ceea ce mă mîhnește este că publicitatea dată conținutului scrisorii tale, încă înainte ca eu s-o fi primit, a zădărnicit rezultatul pe care îl făgăduia. Prințul nici nu vrea să mai audă nimic acum.

Am citit articolele tale relativ la instrucția publică și le-am comunicat lui Grigore Cuza [4], ministrul ad-hoc. Cît despre mine, dragă prietene, nu sînt nimic, nici măcar academician ! [5] Nu sînt decît arhivist al statului. Ceea ce trebuie să te facă să înțelegi că, în materie de dosare, al meu nu stă rău. Este adevărat că am făcut parte dintr-o comisie însărcinată să întocmească un proiect de instrucție publică, dar, odată sarcina mea terminată, am făcut ca *Cincinatus* *, m-am retras în mijlocul verzelor mele... zarzavat care, în paranteză, nu-mi place deloc... Prefer morcovii.

Am primit o scrisoare de la Bolintineanu [6], prin care îmi cere bani. Îi voi trimite prin poșta următoare și, în așteptarea sosirii lui la Pesta pentru ceea ce știi, voi lucra și eu pe de altă parte atît cît îmi vor îngădui slabele mele puteri.

Negri a fost foarte bolnav la el la țară și încă nu l-am văzut ca să-i vorbesc. Cît despre Kogălniceanu, i s-a dat de-

* În original, scris St. Cinatus.

misia din serviciul Lucrărilor Publice și acum se găsește la Neamțu, ocupat cu lucrări particulare. Fabrică țuică ca să aibă cu ce trăi. La sosirea lui în Iași, îi voi arăta pasajele din scrisoarea ta care se referă la el. Primești ziarul lui Codrescu,[7] *Zimbrul* * ? E tot ce avem aici ca foaie periodică.

În general mă... plictisesc pentru 100 de franci de cap, dar lucrez mult. Ce ? Din toate cîte puțin. Fac piese de teatru în care spun multe prostii celor care le merită și lumea mă găsește încîntător. Este, dealtfel, singura tribună care ne mai rămîne și profit de ea ca să întreținu unele sentimente care se caută a fi înăbușite. Și asta se prinde. Reușește mai bine decît jurnalismul. Jurnalele nu se citesc, dar lumea asistă la reprezentații și acolo se cîștigă idei. Asta face mult.

Al tău,

V. Alecsandri

Salutările mele amicale d-nei Ghica. Îi trimit un album cu arii naționale de Henri.[8] Fratele meu este la Iași, pleacă peste o lună la Paris, fericit băiat ! Îți trimite mii de salutări prietenesti.

55

Jassi, 29 octobre 1850

Mon cher vieux,

Je reçois à l'instant même ta lettre du 22 de ce mois, ainsi que celle de Mr Marine,[1] et j'y réponds de suite. D'abord au sujet de l'affaire dont Mr Marine m'a écrit, il n'y a rien à espérer chez nous. Mon père est mélé à trop de spéculations compliquées pour avoir la possibilité d'ouvrir des crédits à qui que ce soit. Ses affaires sont d'ailleurs passablement embrouillées et lui enlevent toute envie de tâter nouvelles entreprises. Ainsi, quoiqu'à regret, je te prie de dire à Mr Marine, de la part de mon père, qu'il lui est impossible d'accorder à sa proposition. Mon éloquence n'a pu rien contre l'éloquence, bien plus efficace, de faits qui reagissent sur la bonne volonté de mon père. J'espère donc que le bon sens de notre ami lui fera comprendre les choses sous leur véritable point de vue et l'empêchera d'élever des doutes sur le désir que nous avons de lui être utiles. Quant à la proposition qu'il m'a faite d'engager mes amis et connaissances à débourser une somme de 3000 ducats pour la lui faire confier... cette proposition est encore moins praticable que toute autre. Il faut vraiment n'avoir pas une idée du pays, des hommes et des ressources actuelles pour rêver une semblable combinaison. Mais, grand Dieu ! on a tout fait par ici, des souscriptions etc., que le public en est déjà las et qu'il n'en veut plus entendre parler. Aucune association n'est d'ailleurs possible chez nous actuellement, pour la raison toute simple, qu'outre deux ou trois grands capitalistes, qui font, plus ou moins, de l'usure, les autres sont entièrement denués d'argent. 3000# ! mais on prendrait la fameuse lanterne de Diogène pour les chercher qu'on ne le trouverait pas. Les trouverait-on qu'on les aurait pas ! Hé, mon cher, sache une bonne fois pour toute et redis le bien souvent aux autres, qu'en Moldavie, aussi bien que partout ailleurs, la source de l'enthousiasme et de l'or est tarie. Tout propriétaire est à la veille de pendre son bien-fonds par suite du mauvaise état des affaires. Tout capitaliste est pour la plupart du temps gueux à un sou près, par la raison plausible qu'aucun de ses créanciers ne peut ou ne veut liquider les dettes. L'état, lui même, est en déficit de deux millions et tout le rest lui ressemble, en proportion. Chacun est donc occupé en ce moment à remuer bras et jambes pour tâcher de revenir à flot. Ne leur parlez donc pas d'emprunt, ils vous riraient au nez. Voillà, c'est triste, mais c'est comme j'ai l'honneur de te le dire. Je n'ai pas le temps de répondre à Mr Marine, mais ce qui precède contient tout ce que je voulais lui écrire. Fais-moi donc le plaisire de la lui traduire. Avec la meilleure volonté du monde, tout ce que je puis faire pour le moment c'est de lui donner une bonnes poignée de mains, et encore ceci par écrit.

Mr Noguèz a été à Jassi et j'ai profité de son départ pour t'écrire au sujet de la lettre[2] que tu as confiée à Basile Ghika. Cette lettre a été saisie à la quarantaine de Ga-

* În original, cu caractere chirilice.

latz, lue, relue, commentée et copiée à plusieurs exemplaires pour être communiquée aux diverses autorités locales et étrangères. Elle a servit donc de point de départ pour une affaire d'état très bête, qui a complétement raté. J'ai eu à son sujet une très longue explication avec le Prince, qui en était fort mécontent. Quant à ton article [3] sur l'instruction publique, j'ai trouvé bon de le garder, car, le livrer à qui de droit ce serait renouvelé l'histoire de *Margaritas ante*... On est si bien intentionné au sujet de cette malheureuse instruction publique, qu'à la place de Pierre Casimir [4], l'ex-directeur de ce ministère (un brave jeune homme qui est mort subitement), on a nommé un certain Ceherkez, lequel n'a pas même l'idée d'un abécédaire, quoiqu'il traduise des pièces de théâtre. C'est un protegé des Soutzo... c'est tout dire. A la place de Cogalniceano au ministère des Travaux publics, on a mis Negruzzi... Tout va sur ce pied. Les grecs font leur choux gras au détriment du pays qui maigrit à vue d'oeil.

Tu me parles d'un paquet contenant une lettre pour le Prince et une autre pour Mr Roznovano... je n'ai rien reçu. Quant au billet pour Mdme Marie Cantacuzène, je le lui ai remis moi-même. Cette dame part pour Paris dans une semaine et je pense qu'elle te répondra d'ici, avant son départ. Je ne sais pas d'avantage si Négri a reçu le projet d'exploitation rurale que tu lui as envoyé, car depuis cinq mois je n'ai presque pas eu de ses nouvelles ; il est à Menjina, où il s'ennuie à cultiver... c'est à dire à semer sans recolter.

Au total, mon cher vieux, tout va chez nous comme les culottes du rois Dagobert [5]. J'en suis horriblement dégoûté.

Tout à toi,

B. A.

Mes amitiés à Mdme Ghika. Je lui ai envoyé, par Mr Noguez un album de musique nationale transcrite par Henri. [6]

Mon frère t'envoie ses amitiés. Il est à Jassi depuis un mois et repart pour Paris dans une dizaine de jours, l'heureux garçon !

Iași, 29 octombrie 1850

Iubite prietene,

Am primit chiar acum scrisoarea ta din 22 a acestei luni, cum și pe aceea a d-lui Marin [1] și răspund de îndată. Mai întîi. în legătură cu afacerea despre care mi-a scris dl. Marin, nu este nici o nădejde la noi. Tatăl meu este amestecat în prea multe speculații complicate pentru a avea posibilitatea să deschidă credite oricui ar fi. Afacerile lui sînt dealtfel destul de încurcate și îi taie orice poftă de a mai face noi antreprize. Astfel încît, deși cu părere de rău, te rog să spui d-lui Marin, din partea tatălui meu, că îi este peste putință să consimtă la propunerea sa. Elocința mea nu a putut nimic împotriva elocinței, mult mai convingătoare, a faptelor care acționează asupra bunăvoinței tatălui meu. Nădăjduiesc deci că bunul simț al prietenului nostru îl va face să înțeleagă lucrurile sub adevăratul lor punct de vedere, și îl va împiedica să aibă îndoieli asupra dorinței pe care o avem de a-i fi de folos. Cît despre propunerea pe care mi-a făcut-o de a îndemna pe prietenii și cunoștințele mele să scoată o sumă de 3000 galbeni pentru a i-o încredința..., această propunere este încă mai puțin posibilă decît alta. Trebuie într-adevăr, să nu cunoști țara, oamenii și resursele de acum pentru a visa un astfel de aranjament. Dar, Dumnezeule ! s-au făcut de toate aici, subscripții etc., încît publicul este deja obosit și nu mai vrea să se audă vorbindu-se de așa ceva. Dealtfel, la noi nu este cu putință acum nici o asociație pentru simplul motiv că, în afară de doi sau trei capitaliști, care fac, mai mult sau mai puțin, cămătă, ceilalți sînt pe de-a întregul lipsiți de bani. 3000 # ! dar chiar dacă ai lua faimoasa lanternă a lui Diogene pentru a-i căuta și n-ai să-i găsești. De i-ai găsi, nu i-ai avea ! Ei, dragul meu, să o știi odată pentru totdeauna și să o spui adesea celorlalți, că în Moldova, ca peste tot dealtfel, izvorul entuziasmului și al aurului a secat. Orice proprietar este pe pragul de a-și spînzura averea imobiliară din pricina proastei stări a afacerilor. Orice capitalist este tot timpul aproape un calic, pentru adevărul ușor de înțeles că nici unul dintre creditorii săi nu poate sau nu vrea să-și lichideze datoriile. Statul, el însuși, este în deficit cu două milioane și restul îi seamănă, în proporție. Deci

fiecare este ocupat în acest moment să dea din mîini și din picioare pentru a încerca să iasă la suprafață. Nu le vorbiți deci de împrumut, vă vor rîde în față. Iată ! este trist, dar este așa cum am onoarea să-ți spun. Nu am timp să-i răspund d-lui Marin, dar ceea ce am spus înainte cuprinde tot ceea ce doream să-i scriu. Fă-mi deci plăcerea de a-i traduce. Cu cea mai mare bunăvoință din lume, tot ce pot face pentru acum este de a-i strînge mîna, și încă și aceasta prin scris.

Dl. Noguèz a fost la Iași și m-am folosit de plecarea sa pentru a-ți scrie în legătură cu scrisoarea ta[2], pe care a-i încredințat-o lui Vasile Ghica. Această scrisoare a fost prinsă la carantina de la Galați, citită, recitită, comentată și copiată în mai multe exemplare pentru a fi comunicată diferitelor autorități locale și străine. A folosit deci de punct de plecare pentru o afacere de stat foarte proastă, care nu a izbutit deloc. Am avut în legătură cu ea o foarte lungă explicație cu prințul, care a fost foarte nemulțumit de aceasta. Cît despre articolul tău[3] despre instrucțiunea publică, am găsit cu cale să-l păstrez, căci, a-l da cui ar fi în drept ar însemna să reînnoim povestea cu *Mărgăritarele înaintea...** Sînt așa de binevoitori față de această nenorocită instrucțiune publică încît, în locul lui Petre Cazimir[4], fostul director al acestui minister (un tînăr curajos care a murit subit), au numit pe un oarecare Cerchez, care nu are nici măcar idee de un abecedar, cu toate că traduce piese de teatru. Este un protejat al Suțeștilor... asta spune tot. În locul lui Kogălniceanu, la Ministerul Lucrărilor Publice, l-au pus pe Negruzzi... Totul merge în felul acesta. Grecii profită pe spinarea țării care slăbește văzînd cu ochii.

Îmi vorbești de un pachet conținînd o scrisoare pentru prinț și o alta pentru dl. Roznovanu... nu am primit nimic. Cît despre biletul pentru d-na Maria Cantacuzino, i l-am dat eu însumi. Această doamnă pleacă la Paris peste o săptămînă și cred că îți va răspunde de aici înainte de plecarea sa. Nu știu nici dacă Negri a primit proiectul de exploatare rurală pe care i l-ai trimis, căci de cinci luni aproape că nu am mai avut vești despre el ; este la Mînjina, unde se plictisește cultivînd... adică semănînd fără să recolteze.

* În original, în limba latină.

Una peste alta, iubite prietene, totul merge la noi ca pantalonii regelui Dagobert[5]. Sînt peste măsură de dezgustat.

Al tău,

V. A.

Amiciții mele d-nei Ghica. I-am trimis prin dl Noguèz un album de muzică națională transcrisă de Henri[6].

Fratele meu îți trimite amiciții sale. Este la Iași de o lună și pleacă din nou la Paris peste zece zile, fericit băiat !

56

Czernovitz, nov. 1850

Mon cher Ghika,

Je me trouve, comme tu le vois, en Bucovine ; j'y suis venu pour accompagner mon frère qui s'en retourne à Paris et Madame Marie Cantacuzène qui va s'y établire pour toujours. Or comme je suppose que la poste autrichienne sera plus discrète, à l'égard de mes lettres, que la quarantaine de Galatz,[1] je profite de l'insignifiance de ma personne ici pour t'écrire ces quelques lignes. Il s'agit de prendre des informations au sujet d'un bruit qui a couru à Jassi et qui a produit une certaine sensation parmis certains papas, ornés de nombreuse postérité. Ce bruit disait qu'il s'était formé à Constantinople un établissement, en forme de collège, où l'on admettrait les enfants des rayas. Mais à quelles conditions les y admettrait-on ? Voilà ce que l'on voudrait savoir. Est-ce gratis ? Est-ce comme internes ? Et, dans ce cas, les enfants chrétiens seraient-ils exempts des inconvéniants du séjour avec des enfants turcs ? Quelle est, en un mot, l'organisation de cet institut ? Quelles sont ses bases ? Et penses-tu que les papas moldaves puissent y envoyer leurs petits ?... Voilà ce que je te prie de m'écrire le plus tôt, car

nous avons déjà près de dix citoyens roumains en bas âge, destinés à profiter des bienfaits du Sultan, si bienfait il y a.

A propos du Sultan, une grande nouvelle vient de se rependre ici, par l'organe d'un journal Allemand, c'est que notre suzerain serait empoisonné. Pour ma part, je n'en crois pas un mot, mais la badauderie autrichienne y trouve ample matière à surprises et à réflections politico-philosophiques.

La feuille de la *Bucovine*[2] ne paraît plus, mais, au dire des Hurmousaki, elle donnera signe de vie dans quelque temps. Dieu le veuille !

Si tu veux m'écrire, envoie-moi tes lettres par Vienne, de cette façon elles me parviendront en toute sureté.

Adieu. Mes compliments à Madame Ghika.

B. Alecsandri

Cernăuți, nov. 1850

Iubite Ghica,

Mă găsesc, după cum vezi, în Bucovina ; am venit aici pentru a însoți pe fratele meu care se reîntoarce la Paris și pe doamna Maria Cantacuzino care se stabilește acolo pentru totdeauna. Or cum cred că poșta austriacă va fi mai discretă, față de scrisorile mele, decît carantina din Galați[1], mă folosesc de lipsa de importanță a persoanei mele aici pentru a-ți scrie aceste cîteva rînduri. Este vorba de a lua unele informații despre un zvon care a circulat în Iași și care a produs o oarecare agitație printre unii părinți copleșiți de numeroși urmași. Acest zvon spunea că s-a format la Constantinopol un așezămînt, ca un colegiu, unde s-ar primi copiii din raiale. Dar în ce condiții ar fi primiți acolo ? Iată ce s-ar dori să se știe. Este pe gratis ? Sînt ca interni ? Și, în acest caz, copiii creștini ar fi ei scutiți de neplăcerile șederii împreună cu copiii turci ? Care este, într-un cuvînt, organizarea acestui institut ? Care sînt bazele lui ? Și crezi tu că părinții moldoveni își pot trimite acolo pe micuții lor ?... Iată ce te rog să-mi scrii cît mai curînd, căci avem deja

aproape zece cetățeni români nevîrstnici, destinați să profite de binefacerile sultanului, dacă este vorba de binefacere.

În ce privește pe sultan, o mare veste s-a răspîndit pe aici, printr-un jurnal german, cum că suzeranul nostru ar fi fost otrăvit. În ce mă privește, nu cred nici o vorbă, dar neroziile austriece găsesc în aceasta o mulțime de surprize și de reflecții politico-filozofice.

Foaia din *Bucovina*[2] nu mai apare, dar, după spusa Hurmuzachеștilor, va da semne de viață peste cîtva timp. Să dea Dumnezeu !

Dacă vrei să-mi scrii, trimite-mi scrisorile prin Viena, în acest fel îmi vor ajunge cu siguranță.

Adio. Salutările mele doamnei Ghica

V. Alecsandri

CATRE COSTACHE NEGRI

57

Jassi, février 1851

Mon cher vieux,

Tu m'as écrit il y a quelques jours une lettre dans laquelle tu m'engages à publier mes poésies. C'est bien là mon intention, mais quant à l'époque de leur publication, je ne suis pas encore fixé. Cela arrivera peut-être dans un an ou dans deux, si Dieu me prête vie, car je tiens à compléter la série des pièces qui commence au 8 mars 1845 et qui finit en mai 1847.[1] Tout mon passé est dans cette époque de sensations douces, de sentiments élevés et de grandes souffrances. C'est la plus belle page de ma vie et il me reste encore bien des souvenirs à y puiser, et par conséquent bien des vers à écrire. Mais en attendant que ce projet se réalise, et il se réalisera, j'ai pensé à toi, mon cher vieux, à ta fraternelle affection pour moi et aux encouragements sincères que tu m'as toujours donnés et laissant de côté ma paresse

proverbiale, j'ai copié dans un album [2] toutes mes poésies. Le voici, il est à toi. Je te l'envoie pour la St. Constantin qui approche, m'a-t-on dit, car, pour ma part, je suis très ignorant du Calendrier. Je ne connais que le St. Basile, parce que mon patron arrive toujours le 1-er janvier, pour me macairiser * tout l'argent qu'il peut trouver par hasard dans mes poches.

Tu connais presque toutes mes poésies, mais il en est que je ne t'ai pas encore montrées, car je ne les ai montrées à personne.

Ce sont celles comprises entre le 8 mars 1845 et le mois de mai 1847. Lis-les, je t'en prie, avec attention et dis-m'en franchement ton opinion, car je compte me guider sur ce que tu m'en diras. Tu me connais assez pour savoir que je n'ai jamais été dominé par la faiblesse aveugle de Mrs les poètes, et que je ne me suis jamais fait grande illusion sur mes productions. Ainsi tu es certain que tout conseil venant de toi sera le bien reçu (*toute sottise d'amour-propre de côté*). Je n'attache de prix à ce que j'écris qu'en tant que cela peut plaire à quelques amis, et toi, tu le sais, tu es mon premier et mon plus proche ami. C'est donc un devoir pour toi de me dire la vérité nette, claire et sans réticences. J'attends cela de toi.

Maintenant passons à autre chose. J'ai reçu des lettres de Jean où il me charge de t'embrasser. Quand donc pourrai-je m'acquitter de ses nombreuses commissions ? Jean s'amuse pour tous les amis. Il fréquente le grand monde grâce à sa calotte d'attaché d'ambassade. [3] Il roule de bals en bals et il est reçu partout avec plaisir, avec considération même. Décidément, c'est un homme sérieux et je suis obligé, pour ma part, de me reconnaître son frère cadet.

Quant aux autres amis moldo-valaques de Paris, ils font toujours la même chose, c'est-à-dire les Boulevards et les Tuileries. Balatchiano s'est marié à une jeune demoiselle [4] charmante et il vit à Paris. Je le verrai avec plaisir au printemps, car c'est décidé, je pars au mois de mai sans faute.

A Jassi, la rage matrimoniale continue de plus belle. Jusqu'au petit Ghika... un morveux bilieux que tu as dû

* Cuvînt creat de poet. Cf. aici p. 52, subsol.

voir promener avec son gouverneur, le beau-frère de Catacazi. [5] Il épouse un monstre de fille, la soeur de Strîmbo Miclesco. Que va-t-il résulter, grands dieux ! de cette horrible alliance ? Pauvre race roumaine ! comme on te compromet !

Mais au total, le Carnaval est fort triste, fort bête. Malgré le grand nombre de Kiritza qui ont fait invasion dans la capitale pour les *cîşlegi*. *

Je vois souvent tes soeurs et même je prends une part très active aux bals d'enfants que Zulnie [6] donne chaque samedi. Zulnie est adorée de toute la nouvelle petite génération.

Adieu, mon cher vieux, et tout à toi,

B. Alecsandri

Mes amitiés à Madme Catynka [7].

Adresa pe verso : Domnului Costachi Negri
Cu un pachet marca C. N.
Mînjina **

Iaşi, februarie 1851

Iubite prietene,

Mi-ai scris acum cîteva zile o scrisoare în care mă îndemni să-mi public poeziile. Aceasta este şi intenţia mea, dar nu sînt încă fixat cu privire la data publicării lor. Aceasta se va întîmpla, poate, peste un an sau doi, dacă Dumnezeu îmi dăruieşte zile, căci ţin să completez seria de piese care începe la 8 martie 1845 şi se termină în mai 1847. [1] Întreg trecutul meu este în această epocă de dulci senzaţii, de sentimente înalte şi de mari suferinţe. Este cea mai frumoasă pagină a vieţii mele şi îmi mai rămîn încă multe amintiri de cules din ea şi, prin urmare, multe versuri de scris. Dar pînă cînd se va îndeplini acest pro-

* În original, cu caractere chirilice.
** În original, adresa cu caractere chirilice.

iect, și el se va realiza, m-am gîndit la tine, iubite prietene, la frățeasca ta dragoste pentru mine și la încurajările sincere pe care mi le-ai dat întotdeauna, și, lăsînd la o parte proverbiala mea lene, am copiat într-un album[2] toate poeziile mele. Iată-l, este al tău. Ți-l trimit cu ocazia Sfîntului Constantin, care se apropie, mi s-a spus, căci eu unul sînt foarte puțin cunoscător în ceea ce privește calendarul. Nu cunosc decît Sf. Vasile, pentru că patronul meu cade întotdeauna la 1 ianuarie, spre a-mi șterpeli toți banii pe care-i poate găsi din întîmplare în buzunarele mele.

Îmi cunoști aproape toate poeziile, dar mai sînt unele pe care nu ți le-am arătat, căci nu le-am arătat încă nimănui.

Sînt acelea cuprinse între 8 martie 1845 și luna mai 1847. Citește-le, te rog, cu atenție și spune-mi sincer părerea ta, căci vreau să mă conduc după ceea ce-mi vei spune. Mă cunoști îndeajuns pentru a ști că n-am fost stăpînit niciodată de slăbiciunea oarbă a d-lor poeți și că nu mi-am făcut niciodată mari iluzii asupra producțiilor mele. Astfel poți fi sigur că orice sfat venind de la tine va fi bine primit (lăsînd deoparte orice prostie de amor propriu). Eu nu pun preț pe ceea ce scriu decît în măsura în care aceasta poate plăcea cîtorva prieteni, și tu, o știi, ești primul și cel mai apropiat prieten al meu. Este deci o datorie pentru tine să-mi spui adevărul deschis, curat și fără rezerve. Aștept acest lucru de la tine.

Acum să trecem la altceva. Am primit scrisori de la Iancu în care mă însărcinează să te îmbrățișez. Cînd oare mă voi putea achita de numeroasele sale comisioane? Iancu se distrează pentru toți prietenii. Frecventează lumea bună datorită calotei sale de atașat de ambasadă.[3] Umblă din bal în bal și este primit peste tot cu plăcere, cu considerație chiar. Hotărît, este un om serios și sînt obligat, în ce mă privește, să mă recunosc frate al său mai mic.

Cît despre ceilalți prieteni moldo-valahi de la Paris, fac mereu același lucru, adică Bulevardele și grădinile Tuileriilor. Bălăceanu s-a însurat cu o tînără domnișoară[4] încîntătoare și trăiește la Paris. Îl voi vedea cu plăcere la primăvară, căci s-a hotărît, plec negreșit în luna mai.

La Iași, furia matrimonială continuă mai intens. Pînă chiar și micul Ghica... un mucos plin de venin, pe care trebuie să-l fi văzut plimbîndu-se cu guvernatorul său, cumnatul lui Catacazi[5]. Se însoară cu un monstru de fată, sora lui Strîmbu Miclescu. Ce va ieși de aici, Doamne sfinte! din această groaznică alianță? Biată rasă românească! Cum își bat joc de tine!

Dar, în general, carnavalul e foarte trist, foarte stupid. Cu tot numărul mare de Chirițe care au năvălit în capitală pentru *cîșlegi*. *

Văd adesea pe surorile tale și chiar iau o parte foarte activă la balurile de copii pe care Zulnia[6] le dă în fiecare sîmbătă. Zulnia este iubită de toată noua generație.

Adio, iubite prietene, al tău,

V. Alecsandri

Salutări prietenești d-nei Catinca[7].

Adresa pe verso: Domnului Costachi Negri
Cu un pachet marca C. N.
Mînjina **

58

[februarie 1851]

Mon cher vieux,

Je viens de recevoir de Paris deux brochures dont une est intitulée *La question économique des Principautés* et l'autre la *Romania viitoare*.[1] La première est due à la plume de notre ami N. Bălcesco, quand à la seconde, elle m'a l'air d'une publication périodique. Je te les envoie par le courrier d'aujourd'hui.

* În original, în limba română, cu caractere chirilice.
** În original, adresa cu caractere chirilice.

Nous avons par ici de grands changements. Costaki Stourdza a donné sa démission à la suite de l'échec qu'il a subi au sujet de la nomination du métropolitain. Il soutenait l'évêque de Roman, Veniamin Rosset, et, malgré toute son influence, il a échoué complètement dans ses machinations. C'est l'évêque de Houche qui a été élu, grâces aux démarches bien combinées de Rolla et d'autres jeunes gens qui soutenaient son parti. * En place de cet évêque, le frère de Istrati a été élu à une très grande majorité.

Donc nous sommes quittes de C. Stourdza. Mais il paraît que nous ne le sommes pas encore avec la misère, car c'est Nicolas Canta qui a été nommé au poste de ministre de l'Intérieur.

Alexandre Couza est nommé directeur de ce département.

Voilà, mon cher vieux, les nouvelles importantes de Jassi.

Quelle est la morale de la fable ?

Sottise !

Tout à toi,

B. A.

As-tu reçu mon album ? [2]

Les Russes s'en vont, pour sûr, au mois de mars.

[februarie 1851]

Dragul meu,

Am primit de la Paris două broşuri, dintre care una este intitulată *La question économique des Principautés*, şi cealaltă, *România viitoare.* [1] Prima o datorăm condeiului prietenului nostru N. Bălcescu, cît despre cea de a doua, are aerul unei publicaţii periodice. Ţi le trimit prin curierul de astăzi.

* În josul paginei, scris de mîna lui Negri : „Il a donné plus d'argent que l'évêque de Roman" [A dat mai mulţi bani decît episcopul din Roman.]

Avem pe aici mari schimbări. Costache Sturdza şi-a dat demisia în urma nereuşitei pe care a suferit-o în legătură cu numirea mitropolitului. El susţinea pe episcopul de Roman, Veniamin Rosset, şi, cu toată influenţa sa, nu a izbutit deloc în urzelile sale. A fost ales episcopul de Huşi, datorită demersurilor bine puse la punct de Rolla şi de alţi tineri care susţineau partidul său. În locul acestui episcop, a fost ales cu o mare majoritate fratele lui Istrati.

Deci sîntem chit cu C. Sturdza. Dar se pare că nu sîntem chit încă şi cu mizeria, căci a fost numit Nicolae Canta în postul de ministru de Interne.

Alexandru Cuza a fost numit director al acestui departament.

Iată, dragul meu, noutăţile de seamă din Iaşi.

Care este morala fabulei ?

Prostie !

Al tău,

V. A.

Ai primit albumul meu ? [2]

Rusii pleacă, cu siguranţă, în luna martie.

CĂTRE ALEX. G. GOLESCU-ARĂPILĂ

59

Jassi, mars 1851

Mon cher Golesco,

Ta lettre m'a ravi !... J'accepte avec empressement la proposition [1] de Mr Dumesnil [2] — Michelet et dès l'instant même je me mets au travail pour coordonner mes notes sur les poésies populaires et pour compléter ma collection de chants roumains. Tu es un brave ami d'avoir pensé à moi dans cette nouvelle occasion. Je serais toujours très heureux

de contribuer de tous mes moyens au bienêtre et à la gloire de notre patrie.

Ainsi, c'est dit, au mois de mai j'arrive en France, chargé de manuscrits destinés à Mr Dumesnil-Michelet.

A ton tour, maintenant, fais-moi le plaisir de demander à Rosetaki [3] (que j'embrasse) la liste des ballades qu'il a déjà traduites, afin que je m'épargne la peine de faire inutilement ce travail. Pour le reste, je m'en charge avec plaisir.

A bientôt,

B. Alecsandri

Ne sois pas inquiet pour les ouvrages que tu m'as demandés. Je te les apporterai moi-même.

Iași, martie 1851

Iubite Golescu,

Scrisoarea ta m-a încîntat !... Primesc cu toată graba propunerea [1] d-lui Dumesnil [2]-Michelet și chiar din această clipă mă pun la lucru pentru a-mi potrivi notele asupra poeziilor populare și pentru a completa colecția mea de cîntece românești. Ești un bun prieten dacă te-ai gîndit la mine în această nouă ocazie. Voi fi întotdeauna foarte fericit să contribui cu toate mijloacele mele la binele și gloria patriei noastre.

Deci, este hotărît, în luna mai sosesc în Franța, încărcat cu manuscrisele destinate d-lui Dumesnil-Michelet.

La rîndul tău, acum, fă-mi plăcerea de a cere lui Rosetaki [3] (pe care îl îmbrățișez) lista baladelor pe care le-a tradus deja, astfel încît să mă scutesc de greutatea de a mai face inutil această muncă. Pentru rest, mă însărcinez cu plăcere.

Pe curînd,

V. Alecsandri

Nu fi îngrijorat pentru lucrările pe care mi le-ai cerut. Am să ți le aduc eu însumi.

CĂTRE ION GHICA

60

Jassi, mars 1851

Mon cher vieux, il y a longtemps que je ne t'ai écrit et encore plus longtemps que je n'ai reçu de tes nouvelles, mais cela n'empêche pas le sentiment, j'espère. Depuis l'histoire fâcheuse de la lettre que tu as confiée à Basile Ghika [1], je n'ose plus confier mes missives aux bureaux des postes et j'éprouve un assez grand embarras, dans le choix des occasions qui se présentent de temps à autre. Je t'ai envoyé une lettre par Mr Noguèz, rédacteur du *Journal de Constantinople* ; je t'en ai écrit une seconde de Czernowitz... les as-tu reçues ? Enfin, Cogalniceano part pour Stamboul, c'est une excellente occasion et j'en profitte pour te donner signe de vie.

Quant aux nouvelles politiques ou littéraires du pays, Cogalniceano t'en donnera tant que tu voudras. Il est donc inutile que j'anticipe sur son érudition. Mon but principal, en t'écrivant ces quelques lignes, c'est de te donner rendez-vous à Paris, ou à Londres, pour cet été. Je pars au mois de mai. Imite-moi afin que nous puissions nous rencontrer un beau jour et nous embrasser sur la place de la Concorde.

Tout à toi,

B. A.

Mes compliments à Madame Ghika.

Iași, martie 1851

Iubite prietene, este mult timp de cînd nu ți-am scris și încă și mai mult timp de cînd nu am primit vești de la tine, dar aceasta nu împiedică, sper, sentimentul. De la supărătoarea poveste a scrisorii pe care a-i încredințat-o lui Vasile Ghica [1], nu mai îndrăznesc să-mi mai încredințez scrisorile birourilor

de poștă și mă găsesc într-o mare încurcătură în alegerea unor ocazii care apar din cînd în cînd. Ți-am trimis o scrisoare prin dl. Noguèz, redactorul lui le *Journal de Constantinople*; ți-am mai scris una din Cernăuți... le-ai primit? În sfîrșit, Kogălniceanu pleacă la Stambul, este o foarte nimerită împrejurare și mă folosesc de ea pentru a-ți da un semn de viață.

Cît despre veștile politice sau literare din țară, Kogălniceanu îți va da cît vei vrea. Nu este deci nevoie să o mai iau înaintea erudiției sale. Scopul meu mai de seamă, scriindu-ți aceste cîteva rînduri, este de a-ți da întîlnire la Paris sau la Londra, pentru vara aceasta. Plec în luna lui mai. Fă ca mine, astfel încît să ne putem întîlni într-o bună zi și să ne îmbrățișăm în piața Concorde.

Al tău,

V. A.

Salutările mele doamnei Ghica.

61

Mai 1851, Jassi

Mon cher Ghika,

Je ne t'écris que quelques lignes et cela pour te recommander Madame et Melle Luzzatto, lesquelles se rendent à Constantinople pour s'y établir. Melle Luzzatto a du talent pour le piano et se propose de donner des leçons de musique aux dames Pérotes et Turques. Si tu pouvais lui procurer quelques leçons, tu rendrais grand service à toute la famille

de ce pauver Mr. Luzzato, que tu as connu à Jassi et qui est mort il y a quelque temps.

Adieu, j'espère te rencontrer au Regenstreet ou sur les Boulevards.

Tout à toi,

B. Alecsandri

Adresa pe verso: Mr Jean Ghika
à Constantinople
Hôtel d'Angleterre

Mai 1851, Iași

Iubite Ghica,

Nu-ți scriu decît cîteva rînduri și aceasta pentru a-ți recomanda pe doamna și d-ra Luzzatto, care vin la Constantinopol pentru a se stabili acolo. D-ra Luzzatto are talent la pian și are de gînd să dea lecții de muzică doamnelor din Pera și turcoaice. Dacă ai putea să le găsești cîteva lecții, a-i aduce un mare serviciu întregii familii a acestui biet domn Luzzato, pe care l-ai cunoscut la Iași și care a murit de cîtva timp.

Adio, nădăjduiesc să te întîlnesc la Regenstreet sau pe Bulevarde.

Al tău,

V. Alecsandri

Adresa pe verso: Dl. Ion Ghica
la Constantinopol
Hôtel d'Angleterre

CĂTRE NICOLAE BĂLCESCU

62

Paris, oct. 1851

Iubite Bălcescu, înainte de toate să-ţi mărturisesc bucuria ce m-au pătruns cînd am aflat că te-ai hotărît a te aşeza la ţeară,[1] în apropiere cu Franţia şi sub un cer dulce precum îţi trebuie. Această hotărîre este cea mai înţeleaptă în toate privirile, iar mai ales în privirea sănătăţii tale şi a voiagiului ce are să facă prietena noastră[2], pentru ca să vie lîngă tine. Aşadar, armează-te de toată filosofia şi de tot curajul ce ai pentru ca să te cauţi şi să te vezi scăpat de suferinţi, atît morale cît şi fizice. Prinde la putere, dragul meu, pentru că ai mult a lupta în viitor, atît împotriva despotismului, cît şi împotriva braţelor mele carele, precum ştii, ţi-au dovedit îndestul cît sînt de puternice.

Un adevăr de care aşi dori să te pătrunzi, iubite Monsiu, este acesta că, dacă îi vroi cu energie să te însănitoşezi, te-ai însănitoşa fără doar şi poate. Clima sub care te găseşti, castelul în care locuieşti, grădina plăcută care te înconjură, cerul albastru ce se întinde deasupra ta etc., toate aceste mulţemiri sînt de natura a adăogi mult la plăcerea unei vieţi liniştite. Iar mai presus decît toate, societatea amicală ce ţi se pregăteşte pentru un şir de luni întregi este cel mai sigur izvor de sănătate pentru tine. Eu îmi închipuiesc petrecerile iernii voastre de la Iera şi crede-mă că mă simt transportat de dorinţa de a veni să iernez cu voi, dar din nenorocire sînt silit a mă întoarce în ţară şi a tremura de frig, pănă la mai viitor, pentru înaintarea şi gloria neamului românesc.

Tu însă în vremea aceasta ai să te desfătezi în plăcerile unui trai dulce şi departe de toate grijile politiceşti. Întovărăşit de prietina noastră, ai să te pătrunzi toată ziua de razele călduroase a soarelui, de parfumul florilor şi de frumuseţea priveliştei ce se desfăşură sub ferestrile tale. Încîntat de o nesfîrşită mulţemire, ai să găseşti totdeauna lîngă tine o mînă prietenoasă, un glas iubitor, o dragoste frăţească, care te vor mînghia, te vor încuragea şi te vor face să uiţi durerile trecătoare ce te vor cerca.

Ferice de tine, dragul meu Bălcescu, că ai o natură atît de blîndă şi simpatică, încît oriunde te-ai întors, ai întîlnit simţire prietinoasă! Adă-ţi aminte de cele ce ţi-am spus odinioară şi depărtează de la inima ta scepticismul acel amar, care te face să suferi aşa de crud. Bucură-te, dimpotrivă, că ai ştiut a însufla dragostea frăţească celor mai nobile fiinţi din patria noastră. Oricît să fie viaţa de tristă şi amară, e dulce lucru de a putea zice ca tine: „Sînt inimi pe lume care mă iubesc".

După socotinţa mea, cea mai frumoasă parte a vieţii se compune de simţirile ce insuflă şi primeşte un om pe pămînt.

Gîndeşte dacă sînt mulţi care să fi avut o parte atît de bogată ca tine şi cunoaşte adevărul odată pentru totdeauna. Lasă-te a fi iubit precum eşti şi nu te mai revolta împotriva soartei. Aceasta este iarăşi un chip de însănătoşire radicală, un sfat frăţesc. Urmează-l dar, pentru dragostea tuturor celor ce te iubesc.

Al tău frate,

B. Alecsandri

63

Paris, 25 oct. 1851

Iubite Bălcescu, ţi-am trimis mai deunăzi o scrisoare pe care trebuie să o fi primit acum. Acel autograf este cea mai puternică apărare a mea împotriva pîrilor tale. Să trecem dar fără întîrziere la alte lucruri mai interesante.

Am vorbit cu prietena noastră despre nedumerirea ta în privirea surorei tale[1] şi am hotărît că cel mai înţelept este să nu depărtezi pe sora ta. Oricum să se găsească maică-ta[2], trebuie mai înainte de toate să o fereşti de griji supărătoare. Închipuieşti-ţi dar neli[ni]ştirea ce ar cuprinde-o cînd te-ar şti pe tine bolnav şi singur în streinătate. Inima sa de mamă ar fi necontenit turburată la ideea singurătăţei tale, căci de este ceva crud pe lume pentru un om bolnav este de a se

videa pe mîna streinilor. Aşadar, să nu cumva să faci greşala de a sili pe soră-ta să întreprinză un voiagiu vătămător atît sănătăţei sale, cît şi stărei în care tu te afli acum. Soră-ta e gingaşă, delicată şi cred că ea însăşi are trebuinţă de o climă priinceoasă şi de linişte. Asemine tu ai nevoie de îngrijiri frăţeşti. Ţine-o dar lîngă tine păn-în primăvară şi fii încredinţat că maică-ta va rămînea foarte mulţămită, prin urmare va fi liniştită.

Prietina noastră va pleca din Paris îndată ce-i vor sosi banii din ţeară. Cred că pe la 15 decemvrie (cel mai tîrziu) va sosi la Iera. Te îndemn, iubite Bălcescule, să o sileşti ca să se caute cu tot dinadinsul pentru că şi ea-i de natura acelor care îşi bat joc de sănătate. Trebuie să-i dai tu însuţi pildă de bunăvoinţă întru redobîndirea sănităţei, să o sfătuieşti frăţeşte ca să profiteze de şiderea de la Iera căci prin chipul acesta veţi contribua împreună la restatornicirea puterilor voastre. Eu mă încred în tine şi aştept de la prietenia ta împlinirea dorinţelor mele.

Mă întrebi cînd mă pornesc din Paris ?

Piste zece zile !... Mă duc că încep jurnalul [3] acel mult dorit care va cuprinde atîte frumoase compuneri a celor mai însemnaţi genii a României. Scrie dar şi trimete-mi scrierile tale ca să le dau pasport pentru hotarele nemurirei. Îndată ce voi sosi la Moldova, oi căuta balada lui Mihai Viteazul şi ţe-oi trimite-o întreagă sau în parte, precum mi-a pica la mănă. De nu cumva oi descoperi-o, ţe-oi fabrica eu una care te-a minuna şi tu îi trece-o de baladă poporală... cu chipul întrebuinţat pentru compunerea călugărului *N. Rusu.* * [4]

Adio, dragul meu Mosiu, ţe-oi scrie lung de la Moldova. Cată de îmi răspunde regulat la cele ce te-oi întreba.

Sănătate,

V. Alecsandri

Iancu au cerut pe demuazela Noémi [5] şi la mai viitor se însoară. Prin urmare, eu vin la primăvară la Paris. Să te găsesc sănătos.

---

* În original, numele cu caractere chirilice.

CĂTRE ION GHICA

64

Paris, 27 8bre 1851

Mon cher vieux,

Tu m'as donné rendez-vous à Paris et à Londres, [1] mais tu as trouvé bon cependant de ne pas te déranger de Constantinople. Je te comprends et t'approuve. Tout ce qui ressemble de près ou de loin à la paresse *possède* d'avance mon estime et mon approbation. Quoique cela, figure-toi que je forme de projets de travail ! Oui, je me sens transporté dans les régions inconnues de l'activité et ce qui m'étonne c'est que je n'épprouve aucune frayeur. Je pars dans quelques jours pour la Moldavie, en emportant de Paris la ferme décision de fonder une feuille scientifique et littéraire. [2] Je me suis mis déjà en quête d'articles et grâce à nos compatriotes, poètes et prosateurs de Paris, j'ai déjà garni mon portefeuille assez rondement. Or, comme je ne saurais rien entreprendre sans t'en faire part, je m'empresse de te communiquer ce louable projet, afin qu'il reçoive ta sanction, accompagnée de plusieurs articles scientifiques. Je compte uniquement sur toi pour la partie sérieuse de la feuille. A l'oeuvre, donc ! Envoie-moi tes manuscrits par le plus court pour Paris. Adresse-les à mon frère qui me les expédiera à Jassi.

N. B. La politique et tout ce qui y ressemble est rigoureusement exclue !

Jean va se marier à une charmante parisienne. [3] Il l'a demandée en mariage. La noce aura lieu au printemps.

Mes amitiés à ta femme.

Bălcescu va mal, il se trouve à Hyères, [4] Dept. du Var, château Denis. Tes autres compatriotes sont dans la même position sociale que par le passé. Madme M. Cantacuzène est à Paris. Nous parlons souvent de toi.

B. A.

Paris, 27 octombrie 1851

Iubite prietene,

Mi-ai dat întîlnire la Paris și la Londra,[1] dar ai găsit totuși cu cale să nu te deranjezi de la Constantinopol. Te înțeleg și te aprob. Tot ce se aseamănă mai mult sau mai puțin cu lenea are dinainte stima și aprobarea mea. Cu toate că, închipuiește-ți, fac proiecte de lucru. Da, mă simt transportat în regiunile necunoscute ale activității și ceea ce mă miră e că nu încerc nici o spaimă. Plec peste cîteva zile în Moldova, ducînd cu mine de la Paris hotărîrea nezdruncinată de a întemeia o foaie științifică și literară.[2] Am pornit deja în căutarea articolelor și, datorită compatrioților noștri, poeți și prozatori, de la Paris, mi-am rotunjit portofelul destul de repede. Dar cum n-aș putea întreprinde nimic fără să te înștiințez și pe tine, mă grăbesc să-ți comunic acest proiect lăudabil ca să aibă aprobarea ta însoțită de mai multe articole științifice. Mă bizui numai pe tine pentru partea serioasă a revistei. La lucru, deci! Trimite-mi manuscrisele pe drumul cel mai scurt la Paris. Adresează-le fratelui meu, care mi le va expedia la Iași.

N. B. Politica și tot ce s-ar asemăna cu ea este cu strictețe exclusă!

Iancu se va căsători cu o pariziană[3] încîntătoare. A cerut-o în căsătorie. Nunta va avea loc la primăvară.

Amiciții mele soției tale.

Bălcescu merge rău, se află la Hyères[4], departamentul Var, castelul Denis. Ceilalți compatrioți ai tăi sînt în aceeași situație socială ca și în trecut. D-na M. Cantacuzino este la Paris. Vorbim adesea de tine.

V. A.

CĂTRE NICOLAE BĂLCESCU

65

Iași, april 1852

Iubite Bălcescule,

Nu-ți pot spune bucuria ce m-au cuprins cînd am primit scrisoarea ta și am citit bunele știri ce-mi dai despre scumpa

ta sănătate. Greu ți-am purtat grijă în toată iarna aceasta și multă frică am tras despre tine, dragul meu Bălcescule. Acea necontenită neliniștire au fost singura pricină a tăcerii mele. Crede-mă că adeseori am vroit să-ți scriu și m-am oprit temîndu-mă să nu te tulbur prin tristețea gîndurilor mele. Dar acum ești bine! Noroc bun să dea Dumnezeu! Mă simt fericit de această știre parcă aș fi căpătat o lume întreagă, căci te iubesc ca pe un dulce frate și aș vroi să împart cu tine zilele și sănătatea ce-mi sînt hotărîte de soartă. Totul acum e să te cauți, să te îngrijești tu însuți de tine, dacă vrei să ne dai nouă, prietenilor care te iubim, cea mai bună dovadă de dragostea ce ne porți. Ai trăit destul pentru tine, de capul tău, mai trăiește și pentru noi, de capul nostru. Auzi?

Este adevărat că nenorocitul meu jurnal[1] au fost suspendat pănă a nu se naște măcar și aceasta din mai multe pricini, unile mai dobitocești decît altele. Una din rezoanele pentru care mi-au închis gazeta au fost articolul tău: *Răzvan-Vodă*, carele fiindcă au fost scris de tine, s-au socotit de către domnul Știrbey ca un pamflet împotriva lui. Viața țigănească a acelui nenorocit domn au atins ambiția stăpînitorului Țării Românești. N. B. Nime nu apucase încă a citi gazeta mea cînd au fost suspendată, căci numărul 1 nu ieșise. Ce să mai zici? Ce să le faci? I-am trimis și eu dracului pe toți cu toată înalta lor înțelepciune și m-am lăsat de jurnalism ca să mă țin de balade.

Ți-am trimis două exemplare din partea I a baladelor și nădăjduiesc să încep în curînd tipărirea părții II.[2] Dar închipuiește-ți că în toate librăriile și tipografiile Moldovei nu pot găsi hîrtie de tipar! Ce ticăloșie! Am dat comision să-mi aducă de la Dresda și, îndată ce o voi căpăta, voi scoate la lumină și urmarea baladelor.

Aceea a lui Mihai Viteazu nu am putut-o încă afla, deși mulți mi-au făgăduit că mi-or căuta-o; de aceea nu ți-am trimis-o precum m-am îndatorit către tine, dar fii sigur că, cum oi găsi-o, oi îndrepta-o[3] și ți-oi expedui-o oriunde te-i afla. Îți trimit aice acum balada lui Constantin Brancovano, îndreptată gata. Ea este un poem de minune. Îți alăturez totodată și partea din jurnalul meu, care cuprinde pe *Răzvan-Vodă*. Poți fi sigur că nici o foaie alta nu [va] avea gloria a-l tipări.

Cu toată dorința ce am de a te videa,[4] iubite Bălcescule, nu pot fi de ideea ca prietena noastră să facă voiajul Mediteranei și aceasta pentru mai multe pricini, și mai ales pentru sănătatea sa. O călătorie de 15 zile pe mare i-ar fi foarte vătămătoare. Eu sînt silit a nu mă mișca din Iași pînă la venirea fratelui meu, dar sînt sigur să pot pleca spre Paris la începutul lui septembrie.

Iubita noastră Elena Negri[5] este înmormîntată în ograda bisericii grecești din Pera. Mormîntul ei e acoperit cu o lespede de marmură pe care este săpată următoarea inscripție :

ELENA NEGRI
Moldovia
4 mai 1847

Cînd îi merge să vizitezi acel mormînt, care cuprinde cea mai scumpă și mai bogată parte a vieții mele, să depui cîteva flori în suvenirul meu.

Al tău frate,

B. A.

Colonelul Gr. Leon îți trimite frățești închinăciuni. *

Îți scriu acest răvaș în ziua Învierii. Afară e iarnă grozavă ; viscol, lapoviță, glod, putoare, toate ticăloșiile lumei ! Vai de noi că de 6 luni de zile sîntem închiși prin case ca în temniță, cînd de cătră omăt, cînd de cătră glod, cînd de cătră colb.

CĂTRE ION GHICA

66

[Iași, iulie 1852][1]

Mon cher vieux,

J'ai reçu une petite lettre de toi, écrite Dieu sait quand (la date n'y est pas) et je suis heureux de t'imiter en cela,

* În original, rîndul întreg cu caractere chirilice.

car j'ignore absolument le quantième du mois. Je suppose cependant, à en juger par les chaleurs actuelles, que nous nous trouvons en juillet. Tu me dis des choses très flatteuses au sujet des ballades populaires, j'en suis ravi et je les accepte avec plaisir pour les transmettre au véritable auteur de ce petit chef-d'oeuvre... le peuple roumain !

Je regrette de ne pouvoir répondre à ces amabilités par l'envoi de la seconde partie des ballades... Hélas ! elles attendent depuis quelques mois dans mon portefeuille le moment de voir le jour... mais nos imprimeries sont si florissantes qu'elles manquent de papier d'impression. Je compte donc mettre sous presse cette seconde partie des ballades à Paris où j'ai le projet de me rendre dans deux mois. Une fois là, j'imprimerai diverses choses et entre autres mes propres poésies[2], qui me pèsent déjà et dont j'ai hâte de me débarrasser.

En attendant, je t'enverrai prochainement tout mon répertoire dramatique imprimé en un grand volume a deux colonnes. Tu y liras beaucoup de bêtises... mais quand on copie fidèlement une société cocasse comme la nôtre, le moyen de faire de l'esprit ?

Les auteurs dramatiques de la Roumanie ont à lutter contre quatre obstacles très difficiles à surmonter :

1 la langue qui est encore dans l'enfance ;
2 le public qui ressemble à la langue ;
3 les acteurs qui ressemblent au public ;
4 la censure !

Tire-toi de là si tu le peux ! En tout cas, je tiens à connaître ton opinion sur mes pièces, et tu me feras plaisir de me la dire sans aucune réserve.

Tu m'as chargé d'une commission. C'était bien risquant de ta part, vue ma paresse proverbiale, mais par amitié pour toi que ne ferais-je pas ? J'ai donc pris les informations voulues au sujet de l'affaire si compliquée des chevaux et voici l'exacte vérité : c'est Catargio qui a payé à Docan le prix de tes chevaux. Celui-ci m'en a fait l'aveu.

Maintenant, cher vieux, venons-en à une chose bien intéressante pour moi... La voici : quand nous reverrons-nous ? Pour ma part, je vais bientôt recommencer une de ces longues pérégrinations sans but, auxquelles je trouve tant de charme. Ne pourrai-je pas te rencontrer quelque part ? L'an-

née passée je t'ai cherché dans Londres, espérant que l'Exposition Universelle t'aurait attiré au sein de la *Great Britisch* *. Faut-il donc que je vienne à Constantinople pour te presser la main ? Prends ton vol, mon vieux, et viens en France. Je t'offre un souper au „Café anglais". Acceptes-tu ?

Adieu. Mes respects à Mme Ghica.

Tout à toi,

B. A.

[Iași, iulie 1852] [1]

Iubite prietene,

Am primit o scrisorică de la tine, scrisă Dumnezeu știe cînd (nu are dată), și sînt bucuros să te imit în această privință, căci habar n-am în cîte sîntem astăzi. Bănuiesc totuși, judecînd după căldurile actuale, că ne aflăm în iulie. Îmi spui lucruri foarte măgulitoare despre baladele populare, sînt fericit și le primesc cu plăcere pentru a le transmite veritabilului autor al acestei mici capodopere... poporul român.

Regret că nu pot răspunde la aceste amabilități trimițîndu-ți partea a doua a baladelor... Vai ! ele așteaptă de cîteva luni în sertarul meu momentul de a vedea lumina zilei... dar tipografiile noastre sînt atît de înfloritoare, încît le lipsește hîrtia de tipar. Socot deci să tipăresc această a doua parte a baladelor la Paris, unde proiectez să mă duc peste două luni. Odată ajuns acolo, voi tipări diverse lucruri și între altele propriile mele poezii [2], care îmi stau pe suflet deja și de care mă grăbesc să scap.

În așteptare, îți voi trimite curînd întreg repertoriul meu dramatic imprimat într-un volum mare pe două coloane. Vei găsi acolo multe prostii... dar, cînd copiezi fidel o societate caraghioasă ca a noastră, cum să ai haz ?

Autorii dramatici din România au de luptat cu patru obstacole foarte grele de trecut :

1 limba care este încă în fașă ;

* Corect : *Britain* (limba engleză).

2 publicul care seamănă cu limba ;

3 actorii care seamănă cu publicul ;

4 cenzura !

Descurcă-te dacă poți ! În orice caz, țin să cunosc părerea ta despre piesele mele și îmi vei face plăcerea să mi-o spui fără nici o rezervă.

M-ai însărcinat cu un comision. Era foarte riscant din partea ta, avînd în vedere lenea mea proverbială, dar ce nu fac eu din prietenie pentru tine ? Am luat deci informațiile cerute în legătură cu afacerea atît de complicată a cailor și iată întregul adevăr : Catargiu este acela care a plătit lui Docan prețul cailor tăi. Acesta mi-a mărturisit-o.

Acum, iubite prietene, să venim la o chestiune foarte interesantă pentru mine... Iat-o : cînd ne vom revedea ? În ce mă privește, în curînd voi reîncepe una din acele lungi rătăciri fără țintă, cărora le găsesc atîta farmec. Nu s-ar putea oare să te întîlnesc undeva ? Anul trecut te-am căutat la Londra, sperînd că Expoziția Universală te va fi atras în sînul Marii Britanii... Trebuie oare să vin la Constantinopol pentru a-ți strînge mîna ? Ia-ți zborul, dragul meu, și vino în Franța. Îți ofer un supeu la „Café anglais". Primești ?

Adio. Respectele mele d-nei Ghica.

Al tău,

V. A.

CĂTRE NICOLAE BĂLCESCU

67

Paris, 1 decembrie [s.n.] 1852

Iubite Bălcescu,

Scrisoarea ta de la Palermo m-a întristat cu atît mai mult că mă găsesc din nenorocire în neputință de-a împlini

dorul meu de a veni să te văd în Italia. Trebuie să ştii că nu am venit în Paris pentru de a petrece în desfătările acestii capitalii, ci pentru căutarea sănătăţii mele. De vreun an pătimesc cumplit de şale, încît am fost silit a mă da pe mîna doctorilor şi prin urmare acum mă aflu supus la poruncile lor. Am început o cură de ape minerale care a să ţie vreo patru luni pînă-în primăvară, apoi oi fi silit a face băi de mare pentru ca să mă îndrept de tot. Iată poziţia în care mă găsesc. Doftorii nu mă iartă să mă depărtez de ochii lor, zicîndu-mi că trebuie să vază cu ochii progresurile îndreptării mele şi efectul curei ce am început. Cît pentru prietina noastră,[1] ea însăşi este atît de slabă că-i este peste putinţă de a întreprinde o călătorie depărtată în mijlocul iernii. Cu mare greu am putut-o hotărî a se duce măcar pînă la Pau, unde clima e mai călduroasă decît aceasta din Paris. Crede-mă, iubite Bălcescule, că atît prietina noastră cît şi eu sîntem mîhniţi în suflet din pricina împrejurărilor ce ne opresc de a urma dorinţei noastre. Bine ai face dar să îndemni pe frate-tău a veni lîngă tine, aci oricum să fie, acum e deprins cu străinătatea şi tot ţi-ar fi de mare ajutor şi de mare mîngăiere. Adresa lui nu o cunosc, dar îl întîlnesc adeseori, şi, de-i vroi să-i scrii, trimite-mi scrisoarea mie ca să i-o dau. Adresa mea este : Rue Lafitte 1.

Pre cît am aflat, Ştefan Golescu nu se află în Paris, dar nu cred să întîrzie de a veni, şi, cum l-oi vedea, i-oi da ştire despre revaşele tale care sînt la *poste restante*.

Adio, iubitul meu Bălcescu. Nu-ţi scriu mai mult pentru că în ceasul acesta am o grozavă durere de cap, dar în curînd ţi-oi scrie mai multe şi ţi-oi trimite şi balada lui Mihnea-Vodă.

Al tău frate,

V. A.

Adresa : Monsieur Nicolas Balcesco, Hôtel de la Trinacria, à Palerme, Sicile.

CĂTRE ION GHICA

68

Paris, 19 déc. 1852

Mon cher vieux,

Me revoici derechef à Paris et, comme je n'ai plus à craindre pour mes lettres l'indiscrétion de messieurs les gardiens de la quarantaine de Galatz,[1] je m'empresse de t'écrire pour renouer notre correspondance amicale. Je vais commencer d'abord par te demander si tu te portes bien afin de me conformer à cet antique usage épistolaire, puis, cette formalité accomplie, je crois de mon devoir de te prémunir contre l'effet que pourrait te produire la couleur de ce papier,[2] en t'avertissant d'une chose importante que tu ignores peut-être, c'est que ce genre de papier est à la mode actuellement et qu'il jouit de la réputation d'être chinois. C'est du moins l'opinion de Mr Maquet, l'inventeur breveté de cette chinoiserie.

Maintenant venons à des choses qui m'intéressent particulièrement : avant de quitter le pays, c'est-à-dire au mois de septembre, je t'ai envoyé un paquet de livres contenant plusieurs exemplaires des ballades populaires, quelques numéros de mon malheureux journal, qui n'a vécu, hélas ! que l'espace d'un matin,[3] et quelques volumes de mon répertoire dramatique. As-tu reçu cette collection ou non ?

Tu m'as écrit, il y a quelques mois, une lettre[4] charmante au sujet des ballades populaires, et j'y ai été tellement sensible qu'aussitôt que j'ai pu disposer de mon temps, je me suis remis au travail avec beaucoup d'ardeur. Quelques jours de pluie continuelle m'ayant obligé de garder la chambre, j'ai entrepris la seconde partie des ballades et je viens de la terminer ces jours-ci, à ma grande satisfaction. Elle est composée de 18 petits chefs-d'oeuvre populaires, dont quelques-uns traitent des légendes historiques, telles que : *Negru-Vodă şi Manoli sau Mănăstirea Argişului*, *Mihnea-Vodă* şi *Radu Calomfirescu*, *Ştefăniţă-Vodă*, *Constantin-Vodă Brancoveanul*, *Bogdan*, *Movila lui Burcel* etc. D'autres s'élèvent au plus haut degré de la fantaisie poétique, telles que :

Luna și soarele, Mărioara Florioara, Zîna munților, Holera * etc. et j'espère que chacune d'elles te fera autant de plaisir que les premières.

Tu n'es pas sans savoir que le célèbre Boliako [5] a traité ou plutôt maltraité la légende de Manoli. Pauvre garçon ! Va-t-il être aplati par la ballade populaire. Chantons-lui un *De Profundis* et qu'il n'en soit plus question.

Je compte envoyer demain à Jassi la nouvelle collection des ballades pour la faire mettre sous presse immédiatement et, si Dieu me prête vie, j'entreprendrai bientôt la troisième partie, afin de doter mon pays de ses propres trésors et de prouver ainsi que ceux qui nient l'existence d'une véritable littérature nationale sont des ânes aux petites oreilles.

J'avais entendu dans le temps que tu avais l'intention de fonder un journal [6] roumain à Constantinople. Pourquoi as-tu abandonné ce projet ? En tout cas, si cette idée te revenait, compte sur moi. Je suis à toi corps et plume. Sur ce, je t'embrasse et te prie de faire mes compliments à Madame Ghica.

Tout à toi,

B. Alecsandri

Donne-moi des nouvelles de Bolintiniano. [7]

Rue Laffitte 1

Paris, 19 dec. 1852

Iubite prietene,

Iată-mă din nou la Paris și, cum nu mă mai tem pentru scrisorile mele de indiscreția domnilor păzitori ai carantinei din Galați, [1] mă grăbesc să-ți scriu ca să reînnodăm prietenească noastră corespondență. Voi începe mai întîi prin a te întreba cum stai cu sănătatea ca să mă conformez acestui vechi obicei epistolar, apoi, această formalitate fiind îndeplinită, cred de datoria mea să iau precauțiuni împotriva efectului pe care

* Toate titlurile sînt scrise în original cu caractere chirilice.

l-ar putea produce asupra ta culoarea acestei hîrtii [2] de scris, punîndu-te la curent cu un lucru important, pe care poate nu-l știi, și anume că acest fel de hîrtie este la modă în clipa de față și se bucură de reputația de a fi chinezească. Asta este, cel puțin, părerea d-lui Maquet, inventatorul brevetat al acestei chinezării.

Acum să vorbim despre lucruri care mă interesează în mod particular : înainte de a părăsi țara, adică în luna septembrie, ți-am trimis un pachet cu cărți conținînd mai multe exemplare din baladele populare, cîteva numere din nefericitul meu ziar, care nu a trăit, vai ! decît atît cît ține o dimineață [3], și cîteva volume din repertoriul meu dramatic. Ai primit această colecție sau nu ?

Mi-ai scris acum cîteva luni o scrisoare [4] încîntătoare cu privire la baladele populare și am fost atît de mișcat, încît, îndată ce am putut dispune de timpul meu, m-am așezat din nou pe lucru cu multă însuflețire. Cîteva zile de ploi neîncetate silindu-mă să stau în casă, am început partea a doua a baladelor și, spre marea mea mulțumire, le-am terminat zilele acestea. Este alcătuită din 18 mici capodopere populare, dîntre care unele tratează legende istorice ca : *Negru-Vodă și Manoli sau Mănăstirea Argișului, Mihnea-Vodă* și *Radu Calomfirescu, Ștefăniță-Vodă, Constantin-Vodă Brîncoveanul, Bogdan, Movila lui Burcel* etc. Altele ating cel mai înalt grad al fanteziei poetice, ca : *Luna și soarele, Mărioara Florioara, Zîna munților, Holera** etc., și nădăjduiesc că fiecare din ele îți va face tot atîta plăcere ca și cele dintîi.

Știi, desigur că celebrul Bolliac [5] a tratat sau, mai bine zis, a maltratat legenda lui Manole. Bietul băiat ! Are să fie turtit de balada populară ! Să-i cîntăm un *De Profundis* și să nu mai vorbim de el.

Socot să pot trimite mîine la Iași noua colecție a baladelor ca să o dau numaidecît la tipărit și, dacă mă va ține Dumnezeu, voi începe în curînd partea a treia, ca să-mi înzestrez țara cu propriile ei comori și să dovedesc astfel că cei care neagă existența unei adevărate literaturi naționale sînt măgari cu urechi mici.

Auzisem odată că aveai de gînd să fondezi un jurnal [6] romînesc la Constantinopol. De ce ai părăsit acest plan ? În orice

* Toate titlurile sînt scrise în original cu caractere chirilice.

caz, dacă îți va mai veni această idee, bizuie-te pe mine. Sînt al tău cu trup și condei. Cu aceasta, te îmbrățișez și te rog să prezinți complimentele mele doamnei Ghica.

Al tău,

V. Alecsandri

Dă-mi vești despre Bolintineanu.[7]

Rue Laffitte 1

69

Paris, 22 mars 1853

Mon cher vieux, nous sommes fort préoccupés ici des nouvelles complications qui sont survenues dans les affaires d'Orient et nous craignons que les demandes exorbitantes du plénipotentiaire russe ne cachent un de ces tours d'escamotage qui souvent passent inapperçus aux yeux des diplomates. Tu connais la rouerie de la diplomatie russe, elle consiste à beaucoup exiger, afin de provoquer un émoi général, puis à faire semblant de se résigner à n'accepter que très peu et de laisser croire aux cabinets européens à une quasi-défaite pour elle. Or ce peu qu'elle se fait accorder est ordinairement la seule et unique chose qu'elle ambitionne. A l'occasion du traité de Balta Liman[1], n'a-t-elle pas joué la même comédie ? Tu te rappelles la mission du général Grabbe[2] et les demandes exorbitantes qu'il a faites au Divan. Tu te rappelles, aussi, comment le général Aupick[3] et l'ambassadeur Anglais se sont laissés prendre et comment, après avoir conseillé au Divan de refuser les principaux articles de l'ultimatum russe, ils ont accordé leur consentement à la ratification du traité de Balta Liman. Mrs les ambassadeurs de France et d'Angleterre ont ensuite chanté victoire, tandis que le générale Grabbe, de son côté, semblait battu, mais content car il avait réussi d'escamotter

le susdit traité à la barbe des vieux diplomates et qu'il n'était venu à Costantinople que pour cela.

Tâche un peu de découvrir le mot de l'énigme au milieu des nouvelles prétentions de la Russie. Elle demande trop cette fois-ci encore pour qu'elle ne se contente de nouveau de *très peu*.

Or c'est ce *très peu* qu'il faut découvrire. N'y serions pas pour quelques choses par hasard ? J'en ai peur, que veux-tu ? *Calu cu sagna se teme de toate paserile care zbor.* *

De tous les journaux français, la *Presse* est le seul qui soutienne rigoureusement la question de l'Orient ; les autres sont plus ou moins mous. Lis les nos de la *Presse* du 20, 21, 22 etc.

Les dernières nouvelles de Jassi sont très satisfaisantes, elles annoncent le rétablissement du prince Ghika et sa décision de reprendre bientôt les rènes du gouvernement. Croirais-tu que l'ex-hospodar Stourdza fait enserrer des réclames en sa faveur dans le *Constitutionnel* ? Sacré vieux matou ! Il voudrait mordre encore au gâteau dont il s'était bourré si longtemps. Lis un article de la *Presse* qui doit lui avoir fait faire la grimace. J'ai reçu ta lettre et me suis acquitté de ta commission. Je t'envoie ci joint le reçu de Mde Roger, modiste (50 ans).

Adieu, mon vieux. Écris-moi en détail tout ce que tu sauras au sujet des affaires de la Turquie. Mes compliments à ta femme.

B. A.

Paris, 22 martie 1853

Iubite prietene, sîntem foarte preocupați aici de noile încurcături care au apărut în treburile din Orient și ne este teamă ca cererile atît de nemăsurate ale plenipotențiarului rus să nu ascundă una din înșelătoriile care adesea trec nebăgate

* În original, cu caractere chirilice.

în seamă în ochii diplomaților. Cunoști șiretlicul diplomației rusești, el însemnează a cere foarte mult pentru a stîrni o grijă generală, apoi să lase să se creadă că se mulțumește să nu primească decît mai puțin, făcînd cabinetele europene să creadă că ea a suferit aproape o înfrîngere. Or, acest puțin care izbutește să facă să-i fie dat este de obicei singurul lucru pe care îl dorea. Cu ocazia tratatului de la Balta Liman [1], nu a jucat aceeași comedie? Îți amintești misiunea generalului Grabbe [2] și cererile nemăsurate pe care le-a făcut Divanului. Îți amintești cum, de asemenea, generalul Aupick [3] și ambasadorul englez s-au lăsat păcăliți și cum, după ce au sfătuit Divanul să respingă principalele articole din ultimatumul rusesc, și-au dat consimțămîntul la ratificarea tratatului de la Balta Liman. D-nii amabasadori ai Franței și Angliei după aceea se socoteau victorioși, în timp ce generalul Grabbe, la rîndul său, părea învins, dar mulțumit pentru că izbutise să obțină prin înșelătorie sus-zisul tratat de sub nasul bătrînilor diplomați și că nu venise la Constantinopol decît pentru, aceasta.

Încearcă puțin să descoperi cheia misterului în mijlocul noilor pretenții ale Rusiei. Ea cere și de data aceasta mult prea mult pentru ca să nu se mulțumească din nou cu *prea puțin.*

Or, tocmai acest *prea puțin* trebuie descoperit. Nu este cumva vorba de noi din întîmplare? Îmi este frică, ce vrei? *Calu cu sagna se teme de toate paserile care zbor.* *

Dintre toate ziarele franțuzești, la *Presse* est singurul care susține cu tărie chestiunea Orientului; celelalte sînt mai mult sau mai puțin slabe. Citește numerele din la *Presse* din 20, 21, 22 etc.

Ultimele știri din Iași sînt foarte mulțumitoare, ele anunță restabilirea prințului Ghica și hotărîrea sa de a lua în curînd frînele guvernului. Îți vine să crezi că fostul domn Sturdza pune să se publice în *le Constitutionel* reclame în favoarea sa? Afurisit cotoi bătrîn! Ar vrea să mai muște încă din prăjitura cu care s-a îndopat atîta timp. Citește un articol din la *Presse,* care trebuie să-l fi făcut să facă fețe, fețe. Am

* În original, în limba română cu caractere chirilice.

primit scrisoarea ta și m-am achitat de comisionul tău. Îți trimit aici, alăturat, recipisa d-nei Roger, modistă (50 de ani).

Adio, dragul meu. Scrie-mi amănunțit tot ceea ce vei ști despre treburile Turciei. Salutările mele soției tale.

V. A.

70

[Paris, p. 22 martie 1853] [1]

Mon cher vieux, j'ai reçu les papiers que tu m'as envoyer et les ai remis en bonnes mains. La somme de 280 fr. je l'ai payée depuis longtemps à Mdme Roger et je t'ai expédié le reçu de cette dame immediatement. Je t'ai également expedié, par l'ambassade turque, un parfait cuisinier en compagnie des deux anges.

Tiens-moi au courant [2] de tout ce que tu sais et de tout ce que tu apprendras sur les affaires courantes, car les feuilles publiques sont très friandes de nouvelles et, depuis que nos pays existent, jamais la presse européenne ne s'est tant occupée de nous.

Adieu, envoie-moi des articles etc.,

B. A.

[Paris, p. 22 martie 1853] [1]

Iubite prietene, am primit hîrtiile pe care mi le-ai trimis și le-am dat în mîini sigure. Suma de 280 fr. am plătit-o de mult d-nei Roger și ți-am expediat de îndată chitanța acestei doamne. Ți-am expediat, de asemenea, prin ambasada turcă, un bucătar foate bun, însoțit de doi îngeri.

Ţine-mă la curent[2] cu tot ce ştii cum şi cu tot ce vei afla despre treburile curente, căci foile publice sînt foarte lacome de noutăţi şi, de cînd există ţările noastre, niciodată presa europeană nu s-a ocupat atît de noi.

Adio, trimite-mi articole etc.,

V. A.

CĂTRE BIBLIOTECA BRITISH MUSEUM

71

Paris, 28 mars 1853

Monsieur,

J'ai eu l'honneur d'envoyer l'anné passée au Musée Britannique de Londres la première partie des ballades populaire[1] de la Roumanie (*Principautés Danubiennes*) et bientôt j'espère pouvoire completter cet envoi de la seconde partie de ces poésies, qui se trouvent actuellement sous presse.

En attendant, je prie la très honorable Direction du Musée Britannique de me faire l'honneur d'accepter le I-er volume de mon Repertoire dramatique intitulé : *Teatru românesc*[2], et que Mr Parker[3] lui remettra de ma part.

Agréez, Monsieur, avec mes remercîments pour votre aimable lettre[4] du mois d'août 1852, l'assurance de ma considération la plus distinguée.

Votre tres dévoué serviteur,

V. Alecsandri[5]

rue Lafitte 1-er Paris

Paris, 28 martie 1853

Domnule,

Am avut cinstea de a trimite anul trecut Muzeului britanic de la Londra prima parte a baladelor populare[1] ale Romă-

niei *(Principatele Danubiene)* şi sper în curînd să pot completa această trimitere cu cea de a doua parte a acestor poezii, care se găsesc acum sub tipar.

Pînă atunci, rog onorabila direcţie a Muzeului britanic să-mi facă cinstea de a primi primul volum al Repertoriului meu dramatic, intitulat *Teatru românesc*[2], şi pe care dl. Parker[3] i-l va înmîna din partea mea.

Primiţi, domnule, împreună cu mulţumirile mele pentru amabila dumneavoastră scrisoare[4] din luna august 1852 asigurarea consideraţiei mele celei mai distinse.

Al dumneavoastră devotat servitor,

V. Alecsandri[5]

rue Lafitte 1-er Paris

CĂTRE ION GHICA

72

Paris, 1 avril 1853

Mon cher vieux,

J'ai mis du retard à répondre à tes lettres parce que depuis deux mois et demi je ne m'appartien plus et je ne puis pas seulement disposer d'un quart d'heure pour mes affaires. L'arrivée de mon père et de ma soeur à Paris m'a imposée de devoirs de cicerone à 16 heures par jour de marche forcée, de telle sorte que je trouve à peine aujourd'hui un petit moment pour t'écrire. Je m'empresse d'en profiter pour te dire rapidement que j'ai reçu ton manuscrit[1] et qu'il est déjà sous presse. Sefels[2] et moi nous l'avont revu attentionnément et conformément au pleins pouvoirs que tu nous a donnés, nous y avons fait quelques petits changements. Ton oeuvre étant un oeuvre sérieuse et destinée à faire sensation dans le monde diplo-

matique, nous avons cru devoir en extraire tout ce qui il y avait de trop violent, de trop personnel. Ainsi nous avons omis tout ce qui avait trait au mariage scandaleux de Bibesco, aux intrigues de la petite cour etc., toutes choses qui ne pouvaient offrir aucun intérêt au public français et qui donnaient à ton ouvrage une couleur étrangère à la question du moment. Ta brochure doit paraître dans cinq ou six jours. Sefels s'est chargé d'en distribuer les exemplaires à qui de droit et de solder le prix d'impression. Il t'écrira, sans doute, ces jours ci pour te donner un compte exact de tout ce qui a été fait à ce sujet ; ainsi c'est à lui que tu auras affaire, désormais, car, pour mon compte, je vais m'absenter de Paris et celà très prochainement. Je pars dans quatre jours pour aller prendre des bains de mer, puis je passerai en Espagne ou je resterai jusqu'au commencement du novembre.

Adieu, mon cher vieux. Accepte mes compliments bien sincers sur ton ouvrage ; il est bon sous tous les rapports et il a le mérite d'être indispensable par le temps qui court.

Je te donne l'acolade fraternelle,

B. A.

Je t'ai envoyé ces jours-ci trois volumes[3] de mes poésies qui viennent de paraître.

L'argent que tu m'a envoyé pour Madame Roger je l'ai reçu depuis longtemps.

Paris, 1 aprilie 1853

Iubite prietene,

Am întîrziat să-ți răspund la scrisori pentru că de două luni și jumătate nu mai sînt al meu și nu pot să am un sfert de oră pentru treburile mele. Sosirea tatălui meu și a surorii mele la Paris mi-a dat îndatoriri de cicerone de 16 ore pe zi de marș forțat, astfel încît de-abia găsesc astăzi o clipă pentru a-ți scrie. Mă grăbesc să profit pentru a-ți spune la repezeală că am primit manuscrisul[1] tău și că este deja sub

tipar. Sefels[2] și cu mine l-am revăzut cu atenție și, după deplinele puteri pe care ni le-ai dat, i-am făcut unele schimbări. Opera ta fiind o operă serioasă și destinată să facă senzație în lumea diplomatică, am crezut că trebuie să extragem tot ceea ce era prea violent, prea personal. Astfel am lăsat deoparte tot ceea ce avea legătură cu căsătoria scandaloasă a lui Bibescu, cu intrigile de la curte etc., toate lucruri care nu puteau să prezinte nici un interes pentru publicul francez și care dădeau lucrării tale o formă străină de chestiunea momentului. Broșura ta trebuie să apară în cinci sau șase zile. Sefels s-a însărcinat să împartă exemplarele cui se cuvine și să soldeze costul tipăririi. Îți va scrie, fără îndoială, zilele acestea pentru a-ți da o socoteală exactă despre tot ce-a fost făcut în legătură cu aceasta ; deci, de acum înainte, cu el vei avea de-a face căci, în ce mă privește, am să lipsesc din Paris și aceasta foarte curînd ! Plec peste patru zile pentru a merge să fac băi de mare, apoi voi trece în Spania unde voi rămîne pînă la începutul lui noiembrie.

Adio, iubite prietene. Primește salutările mele sincere pentru lucrarea ta ; este bună din toate punctele de vedere și are meritul de a fi foarte folositoare pentru timpul de față.

Te îmbrățișez frățește,

V. A.

Ți-am trimis zilele acestea trei volume[3] din poeziile mele care au apărut.

Banii pe care mi i-ai trimis pentru doamna Roger i-am primit demult.

73

Madrid, 18 novembre 1853

Mon cher vieux, il y a trois mois que je suis parti de Paris pour faire une excursion au Maroc et un voyage en Espagne et pendant ce long intervalle je n'ai pu avoir que

quelque rares nouvelles de la question d'Orient ; cependent j'ai été assez heureux de trouver partout, tant parmi les officiers anglais de Gibraltar, que parmi les Espagnols, une très vive sympathie pour la cause turque.[1] Tout le monde a fini par comprendre, en Occident, le rôle odieux de la politique russe à Constantinople, ainsi que l'absurdité des violantes prétentions de l'empereur Nicolas, et l'indignation est aujourd'hui loi générale.

Quelques personne même se promettent d'aller se mettre à la disposition du sultan pour lui porter le concours de leur capacité et de leur dévouement. Entre autres, j'ai vu aujourd'hui trois jeunes gens Espagnols, dont deux médecins chirurgiens, qui, ayant appris que j'étais sujet turc, sont venus me demander si en se rendant à Constantinople ils auraient la certitude d'être employés dans l'armée d'Omer-Pacha ; les braves descendants du Cid désireraient partir le plus tôt possible pour le théâtre de la guerre, et comme, pour ma part, il m'a était impossible de prendre le moindre engagement vis-à-vis d'eux, je leur ai promis de leur donner une réponse décisive dans un mois. Je viens donc te demander à toi, qui connais la situation politique et pécuniaire de la Turquie, si le gouvernement admetterait les services de ces trois Espagnols, et s'il les emploierait immédiatement, dans le cas qu'ils se rendraient à Constantinople. L'un d'entre eux voudrait entrer dans le corps d'armée, en qualité d'officier de cavalerie, pour se battre contre les russes, et quant aux autres ils désireraient servir comme chirurgiens ou médecins.

Fais-moi le plaisir de prendre des informations à ce sujet et de me faire une réponse bien détaillée, bien précise, surtout, afin que, de mon côté, je puisse répondre catégoriquement à ces Mrs. Ecris-moi à Paris, où ta lettre me trouvera sans faute, car je compte partir d'ici dans une dizaine de jours. Adieu, je ne te dis rien de mon voyage[2] parceque se serait trop futile par les temps qui courent.

Tout à toi,

B. A.

Mes compliments à Madame Ghika.

Je rouvre ma lettre pour te dire que mes trois Espagnols sont fils de famille et qu'ils veulent partir pour la Turquie à l'insu de leurs parents ; l'un se nomme Eduardo Biaro y Ellorico — 26 ans — médecin chirurgien ; le second, Alvarez de Labastida — 25 ans — médecin chirurgien ; le troisième, Gregorio Zabalza y Olavo — 25 ans — militaire.

Ils désirent tous les trois prêter leur concours aux efforts de la Turquie *y contribuir al triunfo y gloria dela Causa Ottomana.* Mais comme ils ne possèdent actuellement que leur courage et leur bonne volonté, ils voudrait que le gouvernement turc leur fit les avances du voyage à Constantinople et leur garantit un emploi immédiat à leur arrivée là-bas. Voici du reste pour plus de clarté leurs conditions en langue espagnole :

1 *Facilitacion de recursos pecuniares hasta el funto a que se le destine.*

2 *Seguridat absoluta de colocacion a su llegada.*

Si tu peux faire quelquechose pour mes trois protégés, fais le, mon cher vieux, parce qu'ils sont animés d'un désir immodéré de battre les Russes, et c'est la une considération qui plaide hautement en leur faveur.

J'oubliais de te dire que, dans le cas où mes braves Espagnols partiraient pour Constantinople, ils se procureraient des lettres de recommandation pour le général Primm, de la part de l'ex-ministre Gaña.

J'attends ta réponse avec impatience, mais je la désire claire et décisive.

Adieu.

Madrid, 18 noiembrie 1853

Iubite prietene, sînt trei luni de cînd am plecat din Paris pentru a face o excursie în Maroc şi o călătorie în Spania şi în răstimpul acesta îndelungat nu am putut avea decît cîteva rare noutăţi despre chestiunea Orientului ; cu toate acestea, am fost destul de fericit găsind peste tot, atît printre ofiţerii en-

glezi de la Gibraltar, cît și printre spanioli, o foarte vie simpatie pentru cauza turcă.[1] Toată lumea, în Occident, a început să înțeleagă rolul urît al politicii rusești de la Constantinopol, cum și absurditatea violentelor pretenții ale împăratului Nicolae, și indignarea este astăzi legea generală.

Cîteva persoane chiar își făgăduiesc să se pună la dispoziția sultanului pentru a-i aduce în ajutor capacitatea și devotamentul lor. Printre alții, am văzut astăzi trei tineri spanioli, dintre care doi, medici chirurgi, care, aflînd că eram supus turc, au venit să mă întrebe dacă, ducîndu-se la Constantinopol, ar avea siguranța că vor fi folosiți în armata lui Omer-pașa; curajoșii coborîtori din Cid ar dori să plece cît mai repede cu putință pe teatrul de luptă, și cum, în ce mă privește, mi-a fost cu neputință să-mi iau vreun angajament față de ei, le-am făgăduit să le dau un răspuns hotărît peste o lună. Vin deci să te întreb pe tine, care cunoști situația politică, și financiară a Turciei, dacă guvernul ar primi serviciile acestor trei spanioli și dacă i-ar folosi numaidecît, în cazul că s-ar duce la Constantinopol. Unul dintre ei ar vrea să intre în armată, în calitate de ofițer de cavalerie, pentru a se bate împotriva rușilor, cît despre ceilalți, ei ar dori să servească ca chirurgi sau medici.

Fă-mi plăcerea și ia informații despre acest lucru și dă-mi un răspuns foarte amănunțit, foarte lămurit, mai ales, astfel încît, la rîndul meu, să pot răspunde hotărît acestor d-ni. Scrie-mi la Paris, unde scrisoarea ta mă va găsi cu siguranță, pentru că socotesc să plec de aici peste douăsprezece zile. Adio, nu-ți spun nimic despre călătoria[2] mea pentru că ar fi ceva prea ușuratic pentru timpurile de față.

Al tău,

V. A.

Salutările mele doamnei Ghica.

Redeschid scrisoarea pentru a-ți spune că cei trei spanioli ai mei sînt fii de familie și că vor să plece în Turcia fără știrea părinților; unul se numește Eduardo Biaro y Ellorico — 26 ani — medic chirurg; cel de al doilea, Alvarez de Labastida — 25 de ani — medic chirurg; cel de al treilea, Gregorio Zabalza y Olavo — 25 de ani — militar.

Toți trei doresc să dea ajutorul lor sforțărilor Turciei și *să contribuie la triumful și gloria cauzei otomane.** Dar cum în prezent nu au decît curajul și bunăvoința lor, ar dori ca guvernul turc să le plătească drumul la Constantinopol și să le garanteze un angajament imediat la sosirea lor acolo. Iată dealtfel, pentru mai marea limpezime a lucrurilor, condițiile lor în limba spaniolă:

1. Înlesnirea folosirii resurselor financiare pentru realizarea scopului căruia îi sînt destinate.

2. Siguranța absolută de primire la sosire.

Dacă poți să faci ceva pentru cei trei protejați ai mei, fă-o, iubite prietene, pentru că sînt cuprinși de o dorință nestăpînită de a bate pe ruși și acesta este un lucru care vorbește puternic în sprijinul lor.

Uitam să-ți spun că, în cazul în care curajoșii mei spanioli ar pleca spre Constantinopol, își vor procura scrisori de recomandație pentru generalul Primm, din partea fostului ministru Gaña.

Aștept răspunsul tău cu nerăbdare, dar îl doresc limpede și hotărîtor.

Adio.

74

Paris, 20 décembre 1853

Mon cher Ghika,

Mr Pommaraye se rend à Constantinople pour se mettre au service de l'armée turque[1], en qualité de médecin. Je te le recommande particulièrement et te prie de le présenter aux personnes influentes qui pourraient lui être de quelque utilité.

---

* În original, în limba spaniolă.

J'ai reçu, ces jours-ci, un manuscrit anglais dont je ne sais que faire. Envoie-moi tes instructions à cet égard.

As-tu reçu ma lettre de Madrid [2] ?

Adieu, tout à toi,

B. Alecsandri

Adresa pe verso : Mr. Ion Ghika
Constantinople

Paris, 20 decembrie 1853

Dragă Ghica,

Dl. Pommaraye merge la Constantinopol pentru a se pune în serviciul armatei turce [1], în calitate de medic. Ţi-l recomand în mod special şi te rog să-l prezinţi persoanelor influente care ar putea să-i fie de oarecare folos.

Am primit, zilele acestea, un manuscris englez cu care nu ştiu ce să fac. Trimite-mi îndrumările tale în această privinţă.

Ai primit scrisoarea mea de la Madrid [2] ?

Adio, al tău,

V. Alecsandri

Adresa pe verso : Dl. Ion Ghica
Constantinopol

75

Paris, 28 mars 1854

Mon cher Ghika,

Mr Baligot de Beyne [1] est mon ami intime. Homme d'esprit, homme de coeur et Roumain pur sang.

A toi, et, peut-être, à bientôt,

B. Alecsandri

Paris, 28 martie 1854

Iubite Ghica,

Dl. Baligot de Beyne [1] este prietenul meu apropiat. Om de spirit, om cu suflet şi român pursînge.

Al tău, şi, poate, pe curînd,

V. Alecsandri

CĂTRE IACOVACHE PALADI

76

[p. 1854] [1]

Cocoane Ecovachi,

Cu mare mulţemire v-aş trimite tabac de care v-au dat răpos[a]t[ul] meu părinte, dar vă încredinţez că nu am. Cît pentru pricina despre care doriţi a-mi vorovi, dacă vroiţi a lua osteneală de a veni acolo, la cumnatu-meu, unde şed, vă voi aştepta mîine dimineaţă între 10 şi 11 ceasuri.

Al d-tale plecată slugă,

V. Alecsandri

Adresa : D-sale vorn[icului] Ecovachi Paladi

CĂTRE EDOUARD GRENIER

77

[Janvier 1855, Jassi]

Monsieur, [1]

J'ai annoncé votre arrivée à Son Altesse ; nous avons pris jour pour demain. Demain donc, à midi, je viendrai vous chercher pour nous rendre ensemble à la cour.

Votre tout dévoué serviteur,

Alecsandri

[Ianuarie 1855, Iași]

Domnule,[1]

Am anunțat alteței-sale venirea dumneavoastră ; am hotărît ziua de mîine. Deci mîine, la prînz, am să vin să vă caut pentru a merge împreună la curte.

Devotatul dumneavoastră servitor,

Alecsandri

78

[Jassi, 1855]. Samedi

Mon cher Grenier,

Faites-moi le plaisir d'expédier de suite la dépêche télégraphique ci-jointe et de payer pour moi les frais d'expédition. Je ne puis venir vous rendre visite cé matin pour cause d'affaires, mais à ce soir, si vous le voulez bien.

Tout à vous,

Alecsandri

[Iași, 1855]. Sîmbătă

Dragă Grenier,

Fă-mi plăcerea și expediază numaidecît telegrama alăturată și plătește pentru mine cheltuielile expedierii. Nu pot să vin să te văd în dimineața aceasta din pricina treburilor, dar pe diseară, dacă îți convine.

Al dumitale,

Alecsandri

CĂTRE HIPPOLYTE DESPREZ

79

Jassi, 10 avril 1855

Monsieur,[1]

J'ose me flatter que, malgré le nombre d'années qui se sont écoulées depuis 1848, vous n'avez pas oublié les relations que nous avons eues à cette époque. Pour ma part, je me rappelle avec bonheur que vous avez été un des plus généreux défenseurs des droits et de la nationalité du peuple roumain, et c'est à la certitude de vos inaltérables sentiments pour mon pays qui m'engage à vous recommander Mr Negri.

J'ai appris par les journaux que vous aviez accompagné à Vienne Mr Drouin de Lhuys. Vous êtes donc, Monsieur, en position de nous rendre les plus éminents services auprès de la Conférance et d'achever ainsi, par votre influence, l'oeuvre que vous avez commencée en 1848.

Mr Négri, mon meilleur ami, est chargé par le prince de Moldavie de se rendre également à Vienne pour mettre à la disposition des membres de la Conférence toutes les notions historiques, toutes les informations qui pourraient contribuer à les éclairer sur les droits et les voeux de mon pays.

La nation roumaine se trouve dans un moment de crise d'où dépend son existence politique et son avenir. Soyez pour elle, Monsieur, ce que vous avez toujours été, un ami ferme et généreux, et veuillez considérer Mr. Négri comme un autre moi-même.

Vous êtes bien près de nous, Monsieur, cinq jours de voyage en bateau vapeur sur le plus beau fleuve du monde nous séparent à peine, pourquoi ne nous feriez-vous pas une petite visite avant de retourner à Paris ? Nous serions si heureux de vous donner ce que nous avons de mieux, notre hospitalité moldave toute cordiale !

Quoiqu'il en soit, je compte avoir le plaisir de nous voir en France vers le mois d'octobre et vous remercier au nom

de mes compatriotes de tout ce que vous aurez fait pour nous.

Votre tout dévoué,

B. Alecsandri

Iași, 10 aprilie 1855

Domnule,[1]

Îndrăznesc să mă măgulesc cu gîndul că, cu tot numărul de ani care s-au scurs de la 1848, nu ați uitat legăturile pe care le-am avut la acea vreme. În ce mă privește, îmi reamintesc cu bucurie că ați fost unul dintre cei mai generoși apărători ai drepturilor și naționalității poporului român, și, cu încrederea în sentimentele dumneavoastră neschimbate pentru țara mea, îndrăznesc să vă recomand pe dl. Negri.

Am aflat din ziare că ați însoțit la Viena pe domnul Drouyn de Lhuys. Sînteți deci, domnule, în situația de a ne face cele mai de seamă servicii pe lîngă Conferință și de a împlini astfel, prin influența dumneavoastră, opera pe care ați început-o în 1848.

Dl. Negri, cel mai bun prieten al meu, este însărcinat de prințul Moldovei de a se duce de asemenea la Viena pentru a pune la dispoziția membrilor Conferinței toate datele istorice, toate informațiile care ar putea contribui să-i lămurească asupra drepturilor și dorințelor țării mele.

Națiunea română se găsește într-un moment de criză de care ține existența sa politică și viitorul său. Fiți pentru ea, domnule, ceea ce ați fost întotdeauna, un prieten sigur și generos, și binevoiți a-l socoti pe domnul Negri ca pe mine însumi.

Sînteți foarte aproape de noi, domnule, numai cinci zile de călătorie cu vaporul pe cel mai frumos fluviu din lume ne despart, pentru ce nu ne-ați face o mică vizită înainte de a vă reîntoarce la Paris? Am fi foarte fericiți să vă dăm ceea ce avem mai bun, ospitalitatea moldovenească foarte prietenească.

Oricum ar fi, socotesc că voi avea plăcerea să vă revăd în Franța prin luna octombrie și să vă mulțumesc în numele compatrioților mei pentru tot ceea ce a-ți fi făcut pentru noi.

Al dumneavoastră devotat,

V. Alecsandri

CĂTRE ION GHICA

80

Jassi. 16 juin 1855

Mon cher vieux,

Il est bien vrai que je suis à la tête d'une feuille qui paraît sous le titre de *România literară*;[1] il est encore vrai que voilà six mois que je subis les douleurs de l'enfantement grâces à cette publication et que c'est à grand peine que j'ai déjà accouché de 24 numéros. Je te les envoie, conformément à ton désir, mais à la condition que tu prendras sur tes heures de prince régnant[2] pour me rédiger quelques articles, car je serais fâché de ne pas voir figurer ton nom dans la *România literară*, comme il a figuré dans la *Propașirea*.

Rappelle-toi, mon cher vieux collègue, que c'est à toi, à Cogalniceano et à moi que la Moldovalachie doit la meilleure publication périodique qui ait paru depuis la renaissance des lettres et de même que noblesse oblige... talent oblige également.

A l'oeuvre donc, mon cher vieux collaborateur, envoie-moi la description de l'île de Samos, ou toute autre chose. N'importe quel produit de ta plume, sera le bienvenu et recevra une hospitalité toute princière dans les colonnes de ma feuille.

J'ai fait publier la traduction des ballades populaires à Paris, précédée d'une introduction d'Ubicini.[3] Dans cette préface, écrite avec chaleur, il fait mention de notre pauvre

Propaşirea et voici les propres termes dans lesquels il s'exprime à ce sujet :

„J'ai nommé les principaux collaborateurs du «Progres» : Ion Ghika, Cogălniceano et Alecsandri. Dans cette association de jeunes et hardis écrivains, le premier représentait la politique, Cogălniceanu l'histoire, Alecsandri, le plus jeune des trois, la poésie".

Il faut donc que l'on retrouve ton nom dans la *Romania literară*, quand on s'occupera plus tard du mouvement littéraire dans nos provinces.

Te parlerai-je maintenant de la politique du pays ? tu la connais de longue date ; elle consiste comme toujours en intrigues de bas étage, en ambition mesquines, en changements de ministres etc... Quant à la partie saine de la population, elle a les yeux fixés sur les événements de la Crimée,[4] ne pouvant plus les diriger du côté des conférences de Vienne.[5] En tout cas, nous respirons à pleins poumons et nous attendons l'avenir en toute sécurité.

Comment passes-tu ton temps dans ces parages fabuleux de l'île de Samos ? Cette île existe-t-elle réellement ? Ecris-moi plus au long et plus en détail, si tu as quelques instants de loisir.

Mikuli[6] vient de publier quatre cahiers d'airs roumains. J'en ai mis de côté un bel exemplaire pour Mme Ghica, mais je ne sais comment le lui faire parvenir. Présente lui mes compliments en attendant.

Adieu, ton ami,

Alecsandri

Négri se trouve à Vienne, à titre d'informateur auprès de la Conférence, il sera enchanté d'apprendre de tes nouvelles à son retour.

Iaşi, 16 iunie 1855

Iubite prietene,

Este foarte adevărat că sînt în fruntea unei foi care apare sub titlul de *România literară*[1]; este încă adevărat că iată sînt şase luni de cînd sufăr durerile facerii, mulţumită acestei publicaţii, şi că pînă acum, cu multă greutate am adus, pe lume 27 de numere.

Ţi le trimit, conform dorinţei tale, dar cu condiţia că îţi vei lua din timpul tău de prinţ domnitor[2] ca să-mi redactezi cîteva articole, căci aş fi supărat să nu văd figurînd numele tău în *România literară*, cum a figurat în *Propăşirea.*

Aminteşte-ţi, iubite vechi coleg, că ţie, lui Kogălniceanu şi mie datoreşte Moldovalahia cea mai bună publicaţie periodică, apărută de la renaşterea literilor şi, după cum nobleţea obligă... talentul obligă de asemenea.

La lucru deci, iubite vechi colaborator, trimite-mi descrierea insulei Samos sau orice altceva. Oricare produs al penei tale va fi binevenit şi va primi o ospitalitate princiară în coloanele foii mele.

Am pus să se publice traducerea baladelor populare la Paris, precedată de o introducere de Ubicini.[3] În această prefaţă, scrisă cu căldură, el face menţiune de biata noastră *Propăşirea* şi iată proprii termeni în care se exprimă despre acest subiect ; *„Am numit pe principalii colaboratori ai «Propăşirii» : Ion Ghica, Kogălniceanu şi Alecsandri. În această asociaţie de tineri şi îndrăzneţi scriitori, primul reprezenta politica, Kogălniceanu istoria, Alecsandri, cel mai tînăr din cei trei, poezia".*

Trebuie deci să fie regăsit numele tău în *România literară*, cînd cineva se va ocupa mai tîrziu de mişcarea literară în provinciile noastre.

Să-ţi vorbesc acum despre politica din ţară ? o cunoşti de mult ; ea constă ca întotdeauna din intrigi de joasă speţă, din ambiţii meschine, din schimbări de miniştri etc... Cît despre partea sănătoasă a populaţiei, ea are ochii fixaţi asupra evenimentelor din Crimeea,[4] nemaiputînd să-i îndrepte spre Conferinţele de la Viena.[5] În orice caz, noi respirăm din plin şi aşteptăm viitorul cu toată încrederea.

Cum îţi petreci tu timpul pe meleagurile fabuloase ale insulei Samos ? Această insulă există realmente ? Scrie-mi mai pe lung şi mai amănunţit, dacă ai cîteva clipe de răgaz.

Miculi[6] tocmai a publicat patru caiete de arii româneşti. Am pus deoparte un frumos exemplar pentru doamna Ghica,

dar nu știu cum să fac să-i parvină. Prezintă-i omagiile mele, pînă atunci.

Adio, prietenul tău,

Alecsandri

Negri se găsește la Viena, cu titlul de informator pe lîngă Conferință, el va fi încîntat să afle știri despre tine la întoarcerea sa.

CĂTRE SFATUL ADMINISTRATIV

81

Iași, 28 iunie 1855

Onoratului Sfat Administrativ, [1]

În timpurile de față, cînd națiile de frunte ale Europei fac cele mai mari jertfe și varsă sîngele lor pentru apărarea drepturilor omenirei, în această epocă de renaștere cînd neamul românesc este chemat a lua rînd pe rînd pe lîngă celelalte neamuri care se bucură de bunurile unei înțelepte libertăți, în fața viitorului statornic de fericire și de demnitate ce se deschide dinaintea noastră după atîte veacuri de suferinți grele și de lupte crude, trebuie ca noi românii să nu avem altă dorință, altfel decît de a ne arăta vrednici de simpatiile Europei și de rolul măreț ce ea ne pregătește ; trebuie să ne arătăm în ochii săi curați de orice pată care ar putea trage hula asupra noastră.

Sclavia este cea mai uricioasă pată care dezonorează încă patria noastră în veacul acesta de propășire, căci pe întinsul de astăzi a Europei, numai țara noastră mai păstrează încă acea veche rămășiță de barbarie, acea sclavie reprobată de lumea întreagă ca una ce este călcarea celor mai sfinte principii de omenire și celor mai dumnezeiești precepte ale religiei lui Hristos.

A sosit vremea dar, ca să rumpem și noi românii lanțul trist a sclaviei care leagă atîtea suflete în țeara noastră, precum se rump de către națiile civilizate lanțurile ce ne amenințau patria ; și de datoria fiecărui român este a agiuta prin toate puterile sale, prin toate jerfele, la stingerea sclaviei de pe pămîntul românesc..

Supt iscălitul, atît în numele lui cît și în numele fratelui său Iancu Alecsandri, face cunoscut onoratului Sfat Administrativ că au liberat robii lor și că, vroind a le asigura mijloace de viețuire, au hotărît a-i așeza ca lăcuitori pe moșiile Mircești, Patrașcani și Folțești, dîndu-le locuri de case și de arătură ca celorlalți locuitori români, potrivit legilor țării. Drept care jos iscălitul roagă pe onoratul Sfat să binevoiască a da întru aceasta cuvenitele instrucțiuni locurilor competente.

V. Alecsandri

CĂTRE COSTACHE NEGRI

82

Paris, 30 7bre 1855

Mon cher Négri, je viens de recevoir ta lettre de Constantinople et j'y réponds de suite pour te dire que ton pressentiment ne t'a point trompé au sujet de mon voyage en Crimée. [1] J'expédie Rolla, [2] Cathynka, Jean et Noémi pour la Moldavie demain, lundi, 1-er octobre, et dès lundi, en huit, je m'embarque à Marseille pour aller vous retrouver à Constantinople et pour aller à Sébastopol. Mon bonheur serait double et décuple si je pouvais faire cette excursion avec toi, Baligot et Rallet. En attendant, je vous embrasse tous de coeur.

Tous les miens te serrent la main,

Alecsandri *

* Pe verso, scrise de mîna lui Negri numele unor oameni politici români și un fragment dintr-un raport despre mănăstirile închinate.

Paris, 30 septembrie 1855

Dragă Negri, tocmai am primit scrisoarea ta de la Constantinopol şi răspund numaidecît pentru a-ţi spune că presentimentul tău nu te-a înşelat în legătură cu călătoria mea în Crimeea.[1] Expediez pe Rolla,[2] Catinca, Iancu şi Noémi în Moldova mîine, luni, 1 octombrie, şi de luni în opt eu mă îmbrac la Marsilia pentru a merge să vă găsesc la Constantinopol şi pentru a merge la Sebastopol. Fericirea mea ar fi dublă şi înzecită dacă aş putea să fac această excursie cu tine, Baligot şi Ralet. Pînă atunci, vă îmbrăţişez pe toţi din inimă.

Toţi ai mei îţi strîng mîna,

Alecsandri

CĂTRE EDOUARD GRENIER

83

Paris, 10 8bre 1855

Mon cher Grenier,

Je vous suppose passablement furieux contre moi et j'en suis d'autant plus ravi que d'un seul mot je puis faire tomber toute votre colère. Ce mot, c'est votre ami Bixio qui se charge de le dire pour moi : lisez sa carte et vous y trouverez l'explication de mon silence. Je ne voulais pas vous écrire avant le retour d'Espagne de M. Bixio[1] ; or, maintenant qu'il est à Paris, je ne saurais plus trouver de prétexte à ma paresse et je vous écris pour vous donner des nouvelles de vos amis : les Grün,[2] Ubicini, Laurent-Pichat[3], ainsi que de votre spirituelle amie de la rue de l'Évêque. Quant à M. Bixio, je ne puis rien vous en dire encore par la raison toute simple que je viens à peine de recevoir sa carte et que ce n'est que demain soir que j'aurai le plaisir de le connaître. C'est de Constantinople seulement ou bien

de Sébastopol que je vous donnerai de ses nouvelles. En attendant, sachez, ô, monstre trop aimable, que vous êtes adoré de tous ceux qui vous ont connu, plus ou moins, dans l'intimité ; les *unes* disent que vous êtes charmant ,les autres, que vous avez des qualités de coeur, d'autres, que vous êtes doué d'une intelligence supérieure... et, malgré cela, personne ne semble s'être aperçu encore que vous étiez chauve ! Il n'y a que Paris pour produire de ces admirables effets d'optique. Ah ! mon vieil ami, qu'elle est donc bonne cette existence parisienne qui vous fait vivre par tous les bouts, par toutes les facultés, par le coeur, par l'intelligence, par tout ce que l'on veut. Et cependant, je vais divorcer d'avec elle pas plus tard que dans quatre jours. Oui, hélas ! la patrie m'appelle et les affaires aussi. Mais avant de me laisser victimer par elles, je compte faire une légère pointe en Crimée pour voir un peu de héros. Je pars samedi pour Constantinople, où je serai rendu le 25 de ce mois. De là, je saute à pieds joints sur la tour Malakoff, puis quand j'aurai bien saturé mes regards de ce grand spectacle de destruction, je profiterai du voisinage pour venir passer l'hiver à Jassi. Voilà mon itinéraire. Fin novembre, je vous saute au cou.

Tout à vous,

V. Alecsandri

Paris, 10 octombrie 1855

Iubite Grenier,

Presupun că eşti destul de furios împotriva mea şi sînt cu atît mai încîntat, cu cît cu un singur cuvînt pot să fac să-ţi treacă mînia. Acest cuvînt, prietenul tău Bixio se însărcinează să-l spună pentru mine : citeşte scrisoarea sa şi vei găsi acolo explicaţia tăcerii mele. Nu voiam să-ţi scriu mai înainte de întoarcerea din Spania a d-lui Bixio[1] ; dar acum, că este la Paris, nu aş mai putea găsi pretext lenei mele şi-ţi scriu pentru a-ţi da veşti despre prietenii tăi : Grün[2], Ubicini, Laurent-Pichat[3], cum şi despre spirituala ta prietenă din strada l'Évêque. Cît despre dl. Bixio, nu pot încă să-ţi spun nimic, pentru motivul

foarte simplu că de-abia am primit scrisoarea sa și că numai mîine seară voi avea plăcerea să-l cunosc. Numai de la Constantinopol sau de la Sebastopol îți voi da veşti despre el. Pînă atunci, să știi, o, monstru preaamabil, că ești adorat de toți cei ce te-au cunoscut, mai mult sau mai puțin, în intimitate ; *unele* spun că ești fermecător, alții, că ai calități sufletești, alții, că ești înzestrat cu o inteligență superioară... și, cu toate acestea, nimeni încă nu pare să-și fi dat seama că ești chel ! Numai Parisul poate produce asemenea admirabile efecte de optică. Ah ! bătrînul meu prieten, ce plăcută este această existență pariziană, care te face să trăiești intens, prin toate facultățile, prin inimă, prin inteligență, prin tot ce vrei. Și cu toate acestea, voi divorța de ea, nu mai tîrziu decît peste patru zile. Da, vai ! patria mă cheamă și afacerile de asemenea. Dar mai înainte de a deveni victima lor, intenționez să fac un scurt popas în Crimeea ca să văd ceva eroi. Plec sîmbătă la Constantinopol, unde voi fi la 25 ale acestei luni. De acolo, săr drept pe turnul Malakoff, apoi, după ce îmi voi fi îndestulat privirile cu această măreață priveliște de distrugere, voi profita de vecinătate pentru ca să vin să petrec iarna la Iași. Iată itinerariul meu. La sfîrșitul lui noiembrie îți sar de gît.

Al tău,

V. Alecsandri

CĂTRE COSTACHE NEGRI

84

Marseille, 14 8bre 1855

Mon cher vieux,

Cette lettre me précédera de quatre jours à Constantinople. Je pars demain par le paquebot qui fait la côte d'Italie, car je tiens à revoir ces points du littoral que j'ai parcourus pour la première fois avec toi [1], mon cher vieux. Ainsi,

le 25 ou le 26 de se mois, au plus tard, je serai près de toi et de ce brave ami, Baligot [2], pour lequel j'ai une lettre de sa tante, Madame Pagès, que j'ai été voir à son intention.

Tu m'as engagé, dans une missive confiée à Mr Guès, d'aller fumer le calumet de la destruction sur les ruines de Malakoff [3]. Ça a été toujours mon idée fine et si j'ai laissé ma famille [4] partir seule pour la Moldavie c'est que j'avais fait le projet d'aller en Crimée [5], avant de rentrer dans mes foyers. Je me suis muni de plusieurs lettres de recommandation pour des généraux, des colonels etc. et j'arrive pour te prendre, si tu es toujours disposé à faire cette excursion. En ce cas, sois prêt, car j'arriverai le jeudi ou vendredi de la semaine prochaine, c'est à dire le 25 ou le 26, comme je te l'ai déjà dit, et quatre jours après, c'est à dire le mardi à deux heures de l'après-midi je quitte Constantinople pour me rendre à Kamiech par le bateau qui fait régulièrement ce service entre les deux villes. Il me sera impossible de m'arrêter plus longtemps dans la ville des sultans, car le mauvais temps approche et il serait grand dommage que notre voyage de Sébastopol fut innondé par les pluies de la fin de l'automne.

Enfin de quoi je t'embrasse, ainsi que Rallet [6] et Baligot.

Alecsandri

Adresa pe plic : Mr A. Baligot de Beyne
au bureau de la *Presse d'Orient*
pour remettre à Mr. Négri
Constantinople

Marsilia, 14 octombrie 1855

Iubite prietene,

Această scrisoare va ajunge la Constantinopol cu patru zile înaintea mea. Plec mîine cu pachebotul care face coasta Italiei, căci țin să revăd aceste puncte ale litoralului, pe care le-am străbătut pentru prima dată cu tine [1], iubite prietene. Astfel, la 25 sau la 26 al acestei luni, cel mai tîrziu, voi fi lîngă

tine și lîngă bunul prieten Baligot[2], pentru care am o scrisoare de la mătușa sa, doamna Pagès, pe care am fost să o văd pentru el.

M-ai îndemnat, într-o scrisoare încredințată d-lui Guès, să mă duc să fumez pipa distrugerii pe ruinele Malakoffului[3]. Aceasta a fost întotdeauna ideea mea prețioasă și dacă am lăsat familia[4] mea să plece singură în Moldova este pentru că făcusem planul să merg în Crimeea[5], înainte de a mă reîntoarce acasă. M-am înarmat cu mai multe scrisori de recomandație pentru generali, colonei etc. și sosesc pentru a te lua, dacă mai ești încă dispus să faci această excursie. În acest caz, fii gata, căci voi sosi joi sau vineri din săptămîna viitoare, adică la 25 sau 26, așa cum ți-am mai spus, și patru zile după aceea, adică marți la ora două după-masă, părăsesc Constantinopolul pentru a mă duce la Kamient cu vaporul care face cu regularitate acest serviciu între cele două orașe. Îmi va fi imposibil să mă opresc mai mult timp în orașul sultanilor, căci vremea rea se apropie și ar fi mare păcat ca drumul nostru la Sebastopol să fie inundat de ploile de la sfîrșitul toamnei.

Cu aceasta te îmbrățișez, cum și pe Ralet[6] și Baligot.

Alecsandri

Adresa pe plic : Dl. A. Baligot de Beyne
la biroul *Presse d'Orient*
pentru a fi înmînată d-lui Negri
Constantinopol

CĂTRE EDOUARD GRENIER

85

[Constantinople], 28 8bre 1855

Mon cher Grenier,

J'ai éprouvé une amère déception à mon arrivée à Constantinople en apprenant que vous étiez venu dans la ville des houris et que vous en étiez reparti[1] avant mon apparition sur l'horizon oriental. C'est dommage, cher ami, que votre départ précipité m'ait privé de l'agrément de quelques poétiques promenades à nous deux sur le Bosphore. Qui sait si notre bonne étoile ne nous eût pas ouvert les portes de quelque harem, et alors... je vous laisse à penser quel duo admirable nous aurions fait, que de Malakoff[2] pris d'assaut, que de Sébastopol enlevés, que de hardis coups de main. *Allallallah !*

Un jour avant mon départ de Paris, je vous ai écrit une longue lettre[3] que vous avez dû trouver à Jassy, à votre retour. Le soir-même, je me suis présenté dans le salon de votre ami, M. Bixio, qui m'a reçu très affectueusement. J'y ai passé quelques heures fort agréables dans la société de ces dames que j'ai trouvées charmantes..., la petite Abeille[4] surtout qui vous aime beaucoup et qui ne veut nullement croire à une infidélité de votre part. Elle est votre fiancée, elle me l'a dit, et je l'ai assurée qu'elle avait fait un excellent choix dans votre aimable personne. Le salon de M. Bixio est un salon que je serai très heureux de fréquenter quand j'irai m'établir à Paris, mais il faut que vous y soyez.

A bientôt, cher Grenier. Négri m'a retenu à Constantinople et je crois que nous nous en retournerons ensemble en Moldavie. En attendant, *Allahbimberek etversinis !*

Tout à vous,

Alecsandri.

[Constantinopol], 28 octombrie 1855

Iubite Grenier,

Am încercat o amară decepție la sosirea mea la Constantinopol aflînd că ai venit în orașul huriilor și ai plecat[1] înainte de apariția mea pe orizontul oriental. Este păcat, dragă prietene, că plecarea dumitale grăbită m-a lipsit de plăcerea cîtorva plimbări împreună pe Bosfor. Cine știe dacă steaua noastră bună nu ne-ar fi deschis porțile unui harem, și atunci... te las să te gîndești ce duo minunat am fi făcut, ce de Malakoffi[2] luați cu

asalt, ce de Sebastopoli cuceriți, ce lovituri îndrăznețe. *Allalliallah !*

Cu o zi înaintea plecării mele de la Paris, ți-am scris o scrisoare[3] lungă pe care trebuie să o fi găsit la Iași, la întoarcerea dumitale. În aceeași seară, m-am prezentat în salonul prietenului dumitale, dl. Bixio, care m-a primit foarte călduros. Am petrecut acolo cîteva ore foarte plăcute în tovărășia acestor doamne pe care le-am găsit încîntătoare..., mica Albină[4] mai cu seamă care te iubește mult și care nu vrea cu nici un preț să creadă în vreo necredință din partea dumitale. Este logodnica dumitale, mi-a spus-o, și am asigurat-o că a făcut o foarte bună alegere în plăcuta dumitale persoană. Salonul d-lui Bixio este un salon pe care aș fi foarte fericit să-l frecventez cînd mă voi duce să mă stabilesc la Paris, dar va trebui ca să fii și dumneata acolo.

Pe curînd, iubite Grenier. Negri m-a reținut la Constantinopol și cred că ne vom reîntoarce împreună în Moldova. Pînă atunci, *Alah să te blagoslovească !* *

Al dumitale,

Alecsandri

CĂTRE COSTACHE NEGRI

86

Kamient. Mardi, 27 noembre 1855

Mon cher Négri,

Notre premier jour de traversée[1] a été magnifique, le second a été affreux et enfin aujourd'hui en débarquant nous avons trouvé l'hiver avec tous ses agréments : neige, froid, etc. C'est égal, je suis heureux de m'y trouver, car ce que

* În original, în limba turcă.

l'on y voit est vraiment très curieux. A mon retour je te raconterai bien des détails qui t'intéresserait beaucoup, en attendant sache que nous sommes biens et tout disposés à faire notre excursion quoique se soit une vrai campagne d'hiver.

B. A.

Adresa pe verso : Mr Négri

Kamient. Marți, 27 noiembrie 1855

Iubite Negri,

Prima noastră zi de traversare[1] a fost minunată, a doua a fost îngrozitoare și, în sfîrșit, astăzi debarcînd, am găsit iarna cu toate plăcerile sale : zăpadă, frig etc. Nu-i nimic, sînt fericit de a mă găsi aici, căci ceea ce se vede este în adevăr foarte curios. La întoarcerea mea îți voi povesti destule amănunte care te vor interesa mult, pînă atunci să știi că sîntem bine și dispuși să facem excursia noastră cu toate că este o adevărată campanie de iarnă.

V. A.

Adresa pe verso : Dl. Negri

87

Corps d'armée Le 30 novembre 1855
Division Crimée — bords de la Tchernaja — plateaux
Brigade Fediouteline — Camp des zouaves
N
Objet

Mon cher Négri,

Je te donne une bonne pensée d'amitié de n'importe quel point du globe où je me trouve. Tu le sais, c'est une dette de coeur que je ne manque jamais d'acquitter. Ceci convenu

et bien réglé, je t'écris deux mots de sous la tente du général de Wimpfen, qui m'abrite pour cette nuit et que je suis heureux de connaître.

Je campe en face des russes, sur les bords de Tehernaïa, près du fort de Traktir, mais pour plus de détails je t'engage à lire la lettre que j'écris à mon père et que je te prie de lui expédier de suite.

Adieu, ton ami,

Alecsandri

Avez-vous terminé vos affaires avec les Turcs [1] ? Le temps s'est horiblement gâté et je crains que notre traversée de la Bulgarie [2] ne soit pas trop pénible. Mes amitiées à Rallet et au 84e. [3]

Adresa : Mr A. Baligot de Beyne au bureau de la *Presse d'Orient*, pour remettre à Mr Négri

Constantinople

Corp de armată
Divizie
Brigadă
N.
Obiect

. 30 noiembrie 1855
Crimeea — pe malurile Cernaiei — platoul Fediutelin — Tabăra zuavilor

Iubite Negri,

Îţi dăruiesc un bun gînd prietenesc din orice punct al globului în care mă găsesc. Ştii că este o datorie sufletească, pe care nu voi înceta niciodată să o plătesc. Acestea hotărîte şi bine lămurite, îţi scriu două cuvinte de sub cortul generalului Wimpfen, care mă adăposteşte pentru noaptea aceasta şi pe care sînt fericit să-l cunosc.

Sînt în faţa ruşilor, pe malurile Cernaiei, aproape de fortul Tractir, dar, pentru mai multe detalii, te îndemn să citeşti

scrisoarea pe care am scris-o tatălui meu şi pe care te rog să i-o expediezi de îndată.

Adio, prietenul tău,

Alecsandri

Aţi terminat treburile voastre cu turcii [1] ? Timpul s-a stricat rău şi îmi este teamă ca traversarea Bulgariei [2] să nu ne fie prea grea. Amiciţiile mele lui Ralet şi celor din 84. [3]

Adresa : Dl. A. Baligot de Beyne, la biroul *Presse d'Orient*, pentru a fi dată d-lui Negri

Constantinopol

CĂTRE MIHAIL KOGĂLNICEANU

88

Constantinopole, 15 decembrie 1855

Iubite Kogălnicene, întorcîndu-mă în Ţarigrad de la Krîm, am avut o nespusă mulţemire a face cunoştinţă cu *Steaua Dunării* [1] şi găsesc o mulţemire încă şi mai mare de a-ţi scrie pentru ca să te felicitez despre norocita întreprindere ce ai făcut. Ţările noastre erau lipsite de o foaie politică serioasă, bine redijată şi nepărtinitoare. Şi afară de tine nu cunosc pe nime altul la noi care să aibă cunoştinţile şi activitatea trebuincioase pentru redacţia unei asemeni foi. Dînd viaţă jurnalului tău, ai făcut o faptă cu atît mai patriotică că ai nimerit chiar epoca cea mai interesantă pentru patria noastră. Aceasta avea nevoie de un organ independent care să-i apere drepturile cu căldură şi cu ştiinţă ; tu dar eşti chemat a-i fi apărătorul, căci ai şi ştiinţa şi iubirea de patrie. Nu am trebuinţă să-ţi fac frazuri pompoase despre mărimea şi seriozitatea rolului ce ţi-ai ales singur fiindcă sînt încredinţat că îl cunoşti prea bine şi că îl vei susţinea,

astfel că toți prietenii noștri vor fi fericiți de a-ți strînge mîna cu o frățească recunoștință. Eu unul mă aflu în mare nerăbdare de a sosi la Iași pentru ca să conlucrez la redacția foaiei tale căci sînt hotărît a suspenda *România literară* [2]. Nici vremea, nici trebile mele particulare nu mă iartă a prelungi mai mult sarcina unei foi ca *România*, mai ales că acum tu ești silit a-ți consacra toată lucrarea gazetei ce dirijezi. *România* nu merge precum aşi dori să meargă, şi, decît a continua o foaie mediocră, mai bine prefer a o suspenda la sfîrşitul anului. Cînd ne vom întîlni împreună vom vorbi mai pre larg despre aceasta. Acum vroiam a-ți spune ceva despre voiajul meu la Crîm, voiaj pe care tu însuți de demult l-ai fi făcut dacă te-ar fi iertat împrejurările. Pentru noi românii, un asemine voiaj trebuie să fie considerat ca un adevărat pelerinagiu, căci pe pămîntul Crîmului se dezbate cauza preponderenții a civilizației asupra barbariei, şi din ruinele Sevastopolii va izvorî începutul restatornicirei vieței noastre politice. Căderea puterei rusești în Orient asigurează viitorul naționalităților ce compun Imperiul Otoman, prin urmare e un spectacol de mare interes pentru un român spectacolul acelui arsenal uriaş ce purta numele de Sevastopoli şi care amenința soarta atîtor popoare nenorocite !

Nici o călătorie din cîte am făcut pîn-acum nu m-au interesat ca aceasta de la Krîm deşi am fost expus la toate desplăcerile şi nevoile timpului de iarnă ; vînt, ploi, ninsoare, grindină, glod, umezeală etc., carele m-au făcut a înțelege suferințele ce au pătimit vitejii ostaşi ai apusului şi a admira energia peste fire ce au arătat în vremea asediei Sevastopolulii. Desbarcînd la Kamieş, oraş nou înființat, de barace de scînduri şi care într-un an de zile au căpătat 5000 de suflete, am fost la cuartierul general a mareşalului Pélissier şi de aici m-am îndreptat fără întîrziere spre Sevastopoli. Pămîntul într-o rază de o milă împrejurul acestui oraş este săpat de şanțuri, de baterii, de tranşeele şi acoperit de ghiulele, bombe, sfărmături de fier şi de mormînturi ; încît pîn-a nu zări orașul încă, călătorul este pregătit la o grozavă privelişte ; şi în adevăr, cînd sosește pe una din înălțimele care vecinează orașul şi cînd această ruină se înfățişează ochilor lui, se simte cuprins deodată de o cruntă înfiorare. Nu a rămas casă întreagă ; nu a rămas un singur zid în picioare sub loviturile nenumăratelor projectiluri ce au plouat asuprăle în vremea asediei. (Peste 1.700.000 de tunuri s-au tras de către bateriele franceze de la începutul asediei pînă la luarea cetății.) Pe unde era uliți, acum sînt grămezi de pietre amestecate cu ghiulele ; casele sînt bortilite ca un ciur, acoperemintele arse şi căzute peste răsipele caselor, grădinele prefăcute în locuri sterpe, copacii uscați ca de vînt înfocat a pustiului şi, pe unde odinioară era viața şi activitate, acum domnește o tăcere de moarte, pe care numai tunurile rusești din țăriile Nordului o întrerupse din vreme în vreme ; căci rușii trag necontenit asupra orașului, pare că ar fi hotărîți a desăvîrşi dărîmarea lui. Cît m-am aflat în Sevastopol furişîndu-mă printe ruine, am auzit mulțime de boambe zdrobindu-se în aer sau printre zidurile caselor, şi, în vreme cît am făcut vizită generalului Bazen care comendează garnizoana din oraş, m-am încredințat că bateriile ruseşti de pe malul drept a portului au luat drept țel chiar casa unde locuieşte generalul, singura casă ce este încă teafără ; dar, deşi pierd o mare cătime de praf şi de projectile pe fiecare zi, nu au izbutit pînă acum a o dărîma. Cu toate acestea, cu destul pericol se face vizitarea Sevastopolului, fiindcă tunurile vuiesc necontenit şi boambele zbor fără încetare pe deasupra capului. De la Sevastopoli m-am îndreptat spre Inkerman şi apoi spre podul de la Tractir, unde au fost luptele acele crude, în cari englezii şi mai ales francezii au făcut vitejii nemuritoare. Acea primblare este cu atît mai interesantă că trece prin lagările englezilor şi a francezilor, în care deosebirea caracterului acestor două mari nații se vădeşte în chipul aşezării lor. Englezii seamănă a lua măsuri de vecinică statornicie pe pămîntul Krîmului, ei fac şosele, drumuri de fier, sate cu case de piatră ; cînd, dimpotrivă, francezii sînt pe un picior de război, gata a se stremuta din loc în loc, după trebuințele luptei. Lagărul Englez este serios şi tăcut, cînd acel francez vuieşte de cîntice, de rîsete şi de glume ; şi sub oricare cort străinul găseşte o frățească oaspeție. Cît pentru mine, sînt fericit de a putea spune compatrioților mei că am găsit în toți francezii ce am cunoscut o simpatie fierbinte pentru soarta neamului nostru. De la Pernaia m-am dus de am vizitat cîmpul Sardinezilor şi petre-

cînd valea Balaclavei în care cavaleria engleză s-au deosebit prin o alergare atît de eroică asupra rușilor, am mers să văd portul Balaclava. Aicea m-am minunat de mișcarea extraordinară de corăbii, de furgonuri, de cărăuși de tot soiul ce aduc provizii și muniții trebuitoare armiilor aliate. Și m-am încredințat din vedere de greutățile campaniei de astăzi. Franța, Anglia și Piemontul trimit la Krîm nu numai muniții de război, dar apoi chiar și hrana soldaților, chiar și fînul și orzul trebuitor dobitoacelor. Din sînul Balaclavei pornesc șosele care duc în deosebitele lagăre a armatelor și pe lîngă aceste un drum de fier ce duce la cartierul general al generalului englez. Tătarii casc gurele și rămîn uimiți cînd trece vreo mașină șuierînd.

În sfîrșit, pînă-a nu pleca din Krîm, am fost la vestitele tării care apără Sevastopoli și care purta numele de *Bastion du mât*, *le grand Redan*, *le mamelon Vest* (*redoute Brancion*), *les ouvrages blancs* și *Malakoff*. Ce să-ți mai scriu despre aceste ? Văzîndu-le, nu poate crede cineva că aseminea tării au putut a se lua cu asalt, cînd ele era apărate de mii de tunuri și de o armie mai numeroasă decît aceea care le asedia. S-au găsit în Sevastopoli peste 6 000 de tunuri !

Dar văd că această scrisoare au luat proporțiile unui articol și că e vreme de a-i pune sfîrșit. Sfîrșesc dar, iubite Kogălniceanu, îndemnîndu-te a continua jurnalul tău împotriva tuturor desplăcerilor și a discurăjerilor ce vei întîmpina, căci meritul unei stele nu stă numai întru a răsări și a se culca, ci întru a luci necontenit în ochii oamenilor.

Al tău prieten,

V. Alecsandri

Ce s-au mai făcut cu anaforaca în pricina clironomilor Lăceanului ? Ai bunătate a te întîlni cu frate-meu și a te sfătui cu dînsul întru întărirea acelei anaforale.

Îți alăturez aice două scrisori, una, de la Negri, și cealaltă, de la Ion Ghica. În curînd ți-oi trimite o relație adevărată despre administrația lui Ghica în insula Samos și cred că-i tipări-o în jurnalul tău.

CĂTRE EDOUARD GRENIER

89

Constantinople, 20 décembre 1855

Mon cher Grenier,

La charmante petite tête qui a eu la charité de donner une pensée amicale au pauvre voyageur a pris droit de cité dans mon esprit depuis que j'ai lu votre lettre à Négri ; elle y règne et se livre à une foule de jeux capricieux qui troublent ma tranquillité ; mais, quoi qu'il en soit, je l'aime, cette adorable tête, comme on aime un oiseau dont on entend la voix sans pourtant le voir, et je me plais à tresser pour elle des couronnes composées des fleurs les plus significatives, telles que roses, *lacrimiore* et surtout marguerites. [1]

Et pourtant, cher ami, la vie que je mène à Constantinople n'est nullement propice aux rêves poétiques, et sans Négri, auquel j'ai promis de rester jusqu'à la fin de ce mois, il y a longtemps que je serais parti pour le pays des charmantes petites têtes. Depuis mon retour de Crimée, toutes les horreurs de l'hiver sont venues fondre sur le Bosphore, les pluies, les neiges, les vents, les tempêtes. C'est un enfer ! Ajoutez à cela la politique byzantine des Turcs, les intrigues infâmes des moines grecs, l'histoire trop souvent répétée des biens conventuels [2], histoire qui menace d'avoir un dénouement ridicule pour nous, et vous comprendrez l'état d'horripilation dans lequel je me trouve. J'en suis arrivé à faire des bulles de savon pour me distraire et à trouver d'ingénieux points de comparaison entre celles-ci et la plupart des actes politiques de mon pays. Triste, l'abbé, triste !

Toutes ces raisons font que j'ai pris la ferme décision de quitter jusqu'à mon ami Négri vers la fin de ce mois et de partir pour la Moldavie, dussé-je me noyer dans la Mer Noire ou geler dans la Bulgarie. [3] L'atmosphère byzantine est formée de miasmes de corruption matérielle et surtout morale qui lèvent le coeur.

En attendant que je vous serre la main, cher Grenier, dites aux charmantes petites têtes de princesses et autres

qu'au risque de perdre la mienne (de tête), je n'aspire qu'à me trouver au plus tôt dans leur aimable société.

Votre ami dévoué,

Alecsandri

Constantinopol, 20 decembrie 1855

Iubite Grenier,

Încîntătorul căpşor care s-a milostivit să îndrepte un gînd prietenos spre bietul călător şi-a găsit loc în sufletul meu de cînd am citit scrisoarea dumitale către Negri ; el domneşte acolo şi se dedă la o mulţime de jocuri capricioase care îmi tulbură liniştea ; dar oricum ar fi, iubesc acest încîntător cap, cum iubeşti o pasăre a cărei voce o auzi fără însă să o vezi, şi îmi place să împletesc pentru el cununi compuse din florile cele mai grăitoare, ca trandafiri. *lăcrimioare* * şi mai ales margarete.[1]

Şi totuşi, iubite prietene, viaţa pe care o duc la Constantinopol nu este potrivită pentru vise poetice, şi fără Negri, căruia i-am făgăduit să rămîn pînă la sfîrşitul lunii, de mult aş fi plecat spre ţara încîntătoarelor căpşoare. De la întoarcerea mea din Crimeea, toate grozăviile iernii au venit să se abată peste Bosfor, ploile, zăpezile, vînturile, furtunile. Este un infern ! Adaugă la aceasta politica bizantină a turcilor, intrigile mizerabile ale călugărilor greci, istoria prea adesea repetată a averilor mănăstireşti[2], istorie care ameninţă să aibă un deznodămînt ridicol pentru noi, şi vei înţelege starea de nemulţumire în care mă găsesc. Am ajuns să fac baloane de săpun pentru a mă distra şi a găsi năstrunice puncte de asemănare între acestea şi cele mai multe acte politice ale ţării mele. Trist, abate, trist !

Toate acestea m-au făcut să iau hotărîrea nezdruncinată de a părăsi pînă şi pe prietenul meu Negri la sfîrşitul acestei luni şi de a pleca spre Moldova, chiar de ar trebui să mă înec în Marea Neagră sau să îngheţ în Bulgaria[3]. Atmosfera bizantină

* În original, în limba română.

este formată din miasme de corupţie materială şi mai cu seamă morală care îţi întoarce inima pe dos.

Aşteptînd ca să-ţi strîng mîna, iubite Grenier, spune încîntătoarelor căpşoare ale prinţeselor şi ale altora că, cu riscul de a mi-l pierde pe al meu (capul), nu doresc decît să mă găsesc cît mai curînd în plăcuta lor societate.

Prietenul dumitale devotat,

Alecsandri

CĂTRE ION GHICA

90

Constantinople, 30 décembre 1855

Mon cher Jon,

Fais-moi le plaisir de remettre à Mr Ralleto[1] la somme de deux cents ducats, que je t'enverrai immédiatement, soit de Bucarest, soit de Jassi, soit de Galatz.

Tout à toi,

V. Alecsandri

Constantinopole, 30 decembrie 1855

Iubite Ioane,

Fă-mi plăcerea şi dă d-lui Ralet[1] suma de două sute ducaţi, pe care am să ţi-o trimit de îndată fie de la Bucureşti, fie de la Iaşi, fie de la Galaţi.

Al tău,

V. Alecsandri

CĂTRE ABDOLONYME UBICINI

91

[1856][1]

Mon cher ami,

En attendant que je puisse trouver le *Réglement organique* pour y puiser des renseignements exacts sur les obligations des paysans vis-à-vis des propriétaires en Moldavie, voici les notices historiques que tu m'as demandées.

„C'est le prince Constantin Nicolas Mavrocordate qui a affranchi les paysans de la Moldavie et ceux de la Vallachie. L'acte d'affranchissement des premiers porte la date du 6 avril 1749 ; l'acte d'affranchissement des valaques est de 1740."

A bientôt,

Alecsandri

C. N. Mavrocordate a été six fois hospodar en Valachie et deux fois en Moldavie.

[1856][1]

Dragul meu,

Pînă voi putea să găsesc *Regulamentul Organic* pentru a scoate de acolo lămuririle exacte asupra obligaţiilor ţăranilor faţă de proprietari în Moldova, iată notiţele istorice pe care mi le-ai cerut.

„Prinţul Constantin Nicolae Mavrocordat este acela care a eliberat pe ţăranii din Moldova şi din Ţara Românească. Actul de eliberare a primilor poartă data de 6 aprilie 1749 ; actul de liberare a muntenilor este din 1740."

Pe curînd,

Alecsandri

C.N. Mavrocordat a fost de şase ori domn în Ţara Românească şi de două ori în Moldova.

CĂTRE C. A. ROSETTI

92

Mars 1856, Jassi

Iubite Rosetaki, întorcîndu-mă de la Crîm[1] la Moldova, am găsit două scrisori a tale care mă aştepta de mult acasă. Răspund odată la amîndouă pentru ca să-ţi economisesc poşta.

Mai întîi, îţi mulţumesc pentru critica ci ai făcut *Doinelor*[2] mele. Acea critică au deschis dinaintea ochilor mei orizonturi noi în dominiul poeziei şi pe care le voi explora cu vreme, dacă mi-a ajuta Dumnezeu. Mă simt muncit de dorinţa de a lucra, însă în condiţiile în care mă aflu nu pot face nimică. La toamnă am de gînd a veni să mă aşez la Paris şi atunci vei avea prilej a mă cunoaşte mai bine şi a preţui iubirea de patrie şi de glorie a patriei de care totdeauna am fost însufleţit. Vreau să te silesc a face *amande honorable* către mine. O singură condiţie însă îţi cer, şi aceasta este că să nu pretinzi de la mine decît ceea ce pot. Ai zis că sînt poet ; lasă-mă de a fi poet şi altă nimică.

Proiectul tău de a întreprinde un comerţ de comestibile la Crîm îmi pare cam greşit fiindcă, chiar dacă ar mai urma războiul, ai avea a lupta cu o concurenţă foarte puternică şi reprezentată prin mai mult de cinci mii de negustori de tot soiul ce sînt aşezaţi în Kamiech, Balaclava şi alte locuri. Cu toate aceste, eu sînt gata a pune în dispoziţia ta suma de 200# ce mi-ai cerut şi aştept ordinul tău ca să ţi-i trimit unde ţi-ar placea.

Scrie-mi şi îmi încunoştiinţează hotărîrea ta pentru ca să regulez expeduirea acelor bani prin un canal sigur.

De cînd am sosit la Jassi nu am avut încă vremea să mă ocup de politică, deşi auzisem că aş fi fost ales de către nu ştiu cine ca membru a unei deputăţii ce era să plece la Paris. Acel proiect patriotic au căzut în baltă, se vede, după obicei şi eu am rămas pe loc. Doamne ! multe nenorociri au năvălit pe biata ţara noastră ! Apăr-o macar de patrioţi după atîte

crunte suferințe. Am primit broșura lui Bataillard[3] și am găsit-o minunată.

Al tău frate,

Alecsandri

Arată complimentele mele d-nei Roseti.

CĂTRE MARIA CANTACUZINO

93

Jassi, I mai 1856

Ma chère Madame Cantacuzène,[1]

Je devrais commencer par vous adresser quelques petits reproches pour le silence que vous gardez depuis si longtemps envers moi, qui suis votre meilleur ami ! Mais je n'ai jamais compris, pour ma part, les amitiés maussades et exigeantes, et je me contenterai pour cette fois, comme toujours d'ailleurs, de vous demander un franc et amical pardon, si vous croyez avoir quelques griefs contre moi. Vous le voyez, je donne l'exemple de l'humilité la plus chrétienne ; donnez-moi, à votre tour, celui de l'indulgence et répondez-moi au plus vite pour me parler de votre chère santé et de vos projets pour cet été. Ma soeur, qui vous embrasse tendrement, serait tout heureuse de vous trouver à Paris, où elle compte se rendre dans un mois et demi ; quant à moi, je saurai bien vous trouver dans n'importe quel coin de la France vous serez cachée. En attendant, permettez-moi de vous présenter un de mes bons amis, M. Grenier, lequel vient de faire un séjour de quinze mois parmi nous et qui s'est pris d'une telle affection pour notre pays[2] qu'il voudrait le retrouver partout. Il ne saurait rencontrer un plus gracieux souvenir de la Moldavie qu'en vous, ma chère Madame Cantacuzène.

Votre ami dévoué,

Alecsandri

Iași, 1 mai 1856

Dragă doamnă Cantacuzino,[1]

Ar trebui să încep prin a vă adresa cîteva mici reproșuri, pentru tăcerea pe care o păstrați de atîta timp față de mine, care vă sînt cel mai bun prieten ! Dar n-am înțeles niciodată, în ceea ce mă privește, prieteniile ursuze și pretențioase, și mă voi mulțumi de data aceasta, ca întotdeauna dealtfel, să vă cer o sinceră și prietenoasă iertare, dacă credeți că aveți vreun motiv de plîngere contra mea. Vedeți, dau exemplu de umilința cea mai creștinească ; dați-mi, la rîndul dumneavoastră, pe acela al indulgenței și răspundeți-mi cît mai repede, pentru a-mi vorbi de prețioasa dumneavoastră sănătate și de proiectele pentru vara aceasta. Sora mea, care vă îmbrățișează cu drag, ar fi foarte fericită să vă găsească la Paris, unde socotește să se ducă peste o lună și jumătate ; în ceea ce mă privește, voi ști să vă găsesc indiferent în ce colț al Franței ați fi ascunsă. Pînă atunci, permiteți-mi să vă prezint pe unul din bunii mei prieteni, dl. Grenier, care tocmai a stat cinsprezece luni printre noi și a prins așa drag de țara noastră[2], încît ar vrea să o regăsească peste tot. El n-ar putea să întîlnească o mai grațioasă amintire a Moldovei decît în dumneavoastră, scumpă doamnă Cantacuzino.

Prietenul dumneavoastră devotat,

Alecsandri

CĂTRE EDOUARD GRENIER

94

Jassi, novembre 1856

Cher ami, le jour même de la réception de votre lettre, j'ai vu Jean[1] et lui ai remis les deux copies du portrait de Doudou ; depuis, je ne l'ai plus rencontré, ce qui me fait supposer qu'il est à Stinka, auprès de sa femme. Vous avez

deviné juste : Jean fait ses préparatifs de départ pour Paris. Mme Cantacuzène [2] est excessivement faible et souffrante depuis la mort de son enfant ; il lui faut sortir de cette atmosphère où elle étouffe depuis si longtemps et lui faire quitter cette ville où elle ne peut trouver aucun refuge contre le souvenir douloureux de ses malheurs. Cependant l'hiver nous a déjà surpris ; les derniers beaux jours d'automne ont été suivis tout à coup d'un hiver rigoureux représenté par quatorze degrés de froid et deux pieds de neige. On ne peut circuler dans le pays qu'en traîneau. Comment nos chers voyageurs feront-ils la route jusqu'à Czernovitz, et de là jusqu'à Cracovie, car, malheureusement, il est trop tard pour songer à remonter le Danube ? L'idée de ce voyage de plusieurs jours à travers les neiges, pour une personne malade comme l'est Mme Cantacuzène, me tourmente beaucoup. Vous savez ce qu'on endure en Galicie. D'un autre côté, je ne partage pas la confiance de Jean touchant les distractions que sa femme trouverait à Paris.

Dans la situation morale où notre amie se trouve, ce n'est point Paris qui lui conviendrait, c'est un ciel pur, une atmosphère douce, une existence tranquille, c'est une nature en fleurs, c'est l'Italie avec ses beaux-arts et ses citronniers fleuris. Dieu veuille que je me trompe, mais je crains fort que Mme. C. ne prenne Paris en horreur. Quoi qu'il arrive, vous serez là, cher Grenier, et vous lui prouverez qu'on est tout aussi dévoué à ses amis en France qu'en Moldavie. Je compte beaucoup sur votre esprit pour la distraire et sur l'affection que vous lui portez pour faire la guerre à ses idées noires. Que ne puis-je venir vous aider dans cette tâche toute fraternelle ! Hélas ! je suis cloué à Jassi jusqu'au printemps, condamné à six mois de chair de poule produite par le froid sur mon organisation frileuse, à six mois de plaisirs frelatés. Sortirai-je sain et sauf de ce régime ? *Dumnezeù ştie* ! En tout cas, je tâcherai de me sauver à la nage, en m'aidant de ces gourdes souvent fêlées qu'on appelle les ailes de la muse poétique. J'avais tant envie de travailler avant la mort de Doudou et je travaillais avec ardeur, je vous assure. Maintenant le feu s'est éteint. Pourrais-je le rallumer ? J'essaierai. Je n'ai encore vu ni la famille Roznovano, depuis son arrivée, ni Mad. C. depuis la perte cruelle qu'elle a faite. Tout le monde est à Stinka, [3] plongé dans le deuil et dans l'affliction, et je vous

avoue que je n'ai pas eu le courage d'entrer de plain-pied dans cette intimité de souffrances, sans pouvoir y apporter un peu de consolation. On me dit qu'ils rentreront en ville bientôt.

Ma soeur et Rolla vous remercient de votre bon souvenir et sont aussi contents que moi de savoir que vous nous aimez toujours et que vous nous fréquentez dans la personne de notre frère. Allez le voir souvent ; nous saurons que vous pensez à nous.

Jassi est presque désert ; la mort de la mère du caïmakam [4] et d'une certaine dame Epoureano ont mis le deuil dans beaucoup de familles. On dansera fort peu cet hiver, voilà tout ce qu'on sait ici en fait de haute politique.

A vous de coeur,

V. Alecsandri

Monsieur Ed. Grenier, 52, rue de Lille. Paris

Iaşi, noiembrie 1856

Iubite prietene, chiar în ziua primirii scrisorii dumitale, l-am văzut pe Ion [1] şi i-am dat cele două copii ale portretului lui Dudu, de atunci nu l-am mai întîlnit, ceea ce mă face să mă gîndesc că este la Stînca, lîngă soţia sa. Ai bănuit bine : Ion îşi face pregătirile de plecare pentru Paris. D-na Cantacuzino [2] este foarte slăbită şi suferindă după moartea copilului său ; trebuie să iasă din atmosfera aceasta în care se sufocă de atîta timp şi să părăsească acest oraş unde nu poate găsi nici un ascunziş împotriva amintirii dureroase a nenorocirilor sale. Cu toate acestea, iarna ne-a luat pe neaşteptate ; ultimele frumoase zile de toamnă au fost urmate deodată de o iarnă aspră reprezentată prin patrusprezece grade de frig şi două picioare de zăpadă. Nu se poate circula în ţară decît cu sania. Cum vor face dragii noştri călători drumul pînă la Cernăuţi şi de acolo pînă la Cracovia, căci, din nefericire, este prea tîrziu pentru a se gîndi să plece pe Dunăre ? Ideea acestei călătorii de mai multe zile prin zăpezi, pentru o persoană bolnavă cum este d-na Cantacuzino, mă îngri-

jorează mult. Știi ce se îndură în Galiția. Pe de altă parte, nu împărtășesc încrederea lui Ion despre distracțiile pe care soția sa le va găsi la Paris.

În situația morală în care se găsește prietena noastră, nu Parisul îi convine, ci un cer senin, o atmosferă dulce, o viață tihnită, o natură în floare, Italia cu comorile sale de artă și lămîii înfloriți. Să dea Dumnezeu să mă înșel, dar mă tem ca d-nei C. să nu-i fie groază de Paris. Orice s-ar întîmpla, vei fi acolo, iubite Grenier, și îi vei dovedi că și în Franța se arată tot atîta devotament prietenilor ca și în Moldova. Mă bizui mult pe spiritul tău pentru a o distra și pe afecțiunea pe care i-o porți pentru a lupta împotriva gîndurilor sale negre. De ce nu pot veni și eu să te ajut în această sarcină atît de frățească ! Vai ! sînt ținţuit la Iași pînă în primăvară, condamnat la șase luni de piele de găină, produsă de frig asupra organismului meu friguros, la șase luni de surogate de plăceri. Voi ieși eu bun zdravăn din acest regim ? *Dumnezeu știe !** În orice caz, voi încerca să mă salvez înotînd, ajutîndu-mă de acele tărtăcuțe adesea crăpate care se numesc aripile muzei poetice. Aveam așa de mult chef de lucru înainte de moartea lui Dudu și te asigur că lucram cu ardoare. Acum focul s-a stins. Voi putea eu să-l mai reaprind ? Voi încerca. Nu am văzut nici pe familia Roznovanu, de la întoarcerea sa, nici pe d-na C., după cruda pierdere pe care a suferit-o. Toată lumea este la Stînca [3], cufundată în doliu și durere, și îți mărturisesc că nu am avut curajul să intru deodată în această intimitate de suferință, fără să pot să aduc puțină consolare. Mi s-a spus că se vor întoarce în curînd în oraș.

Sora mea și Rolla îți mulțumesc că-ți amintești de ei și sînt tot așa de mulțumiți ca și mine de a ști că tot ne iubești și că ne vezi în persoana fratelui nostru. Du-te adesea să-l vezi ; vom ști că te gîndești la noi.

Iașul este aproape deșert ; moartea mamei caimacamului [4] și a unei oarecare doamne Epureanu a adus doliul în mai multe familii. Se va dansa foarte puțin în iarna aceasta, iată tot ce se știe aici privitor la înalta politică.

Al dumitale din inimă,

V. Alecsandri

Domnului Ed. Grenier, 52, rue de Lille, Paris

* În original, în limba română.

Jassi, déce, 1856

Mon cher Grenier, l'arrivée de M. Paxo m-a fait l'effet d'un véritable printemps ; il s'est présenté à moi les mains pleines de fleurs de muguet. C'est vous dire qu'il s'est acquitté parfaitement de votre commission et que j'ai reçu toutes les jolies choses que vous m'avez envoyées pour le jour de ma fête. Malgré mes cheveux blancs, je suis très enfant dans certaines circonstances, et j'ai éprouvé une joie que je ne saurais vous exprimer à la vue de la boîte à gants, du portefeuille, de la petite boîte à oublies et du couteau à papier, étalés sous mes yeux par M. Paxo. Chacun de ces objets porte le cachet d'une attention tout amicale et m'a délicieusement touché. Merci, cher ami, vous savez bien faire les choses.

A mon tour maintenant de vous faire plaisir. La santé de Mdme Cantacuzène [1] s'améliore de jour en jour et son départ pour Paris devient de plus en plus probable. Sa soeur, Mlle Pulchérie, doit l'accompagner et séjourner avec elle plusieurs années en France. Voilà ce que Mlle Pulchérie m'a dit elle-même. Quant à notre amie, le croiriez-vous ? Je n'ai pas eu l'occasion de lui parler une seule fois, depuis la mort de son enfant. Elle ne reçoit personne, pas même ses amis les plus dévoués. Une seule fois je l'ai aperçue dans le salon de sa mère, le jour de la fête de st Nicolas ; mais elle n'a fait que paraître et disparaître avant même que j'eusse le temps de l'aborder. Pauvre mère ! je n'ai jamais vu de douleur pareille, j'avais le coeur gros de larmes en sa présence. Jean [2] va bien, il fait ses préparatifs de départ. Je le vois assez souvent chez moi et chez Rolla, où il vient jouer de temps en temps.

Vous n'avez pas d'idée, mon cher Grenier, de l'ennui qui pèse cette année sur la société de Jassi ; on dirait le monde énervé par l'attente fiévreuse et trop longtemps prolongée des événements politiques. Le gouvernement semble avoir jeté son bonnet pardessus les moulins, il a changé son ministère. Nicolas Canta a remplacé le maréchal à l'Intérieur, Vogorides

est aux Finances et Istrati aux Travaux publics. Espérons que ce dernier finira par les travaux forcés. En somme, démoralisation complète, anarchie dans les affaires. Quand donc verrons-nous un changement à cet ordre de choses ? En attendant ce changement et le printemps qui doit me permettre de partir, je m'occupe de quelques travaux littéraires qui me font oublier nos misères politiques. Je réunis en ce moment en un volume tout ce que j'ai écrit en prose depuis quelques années. Je compose un drame national en trois actes pour notre malheureux théâtre et, de temps en temps, je commets une petite *doina*. La princesse Nathalie [3], la princesse Catitza [4] et Mdme Mavrojeni se proposent de donner une représentation au bénéfice des pauvres ; elles m'ont demandé un petit tableau national dans lequel elles n'aient presque rien à dire. Je leur ai fait une bluette [5] qui leur procurera la satisfaction de se montrer sur la scène dans de charmants costumes de paysannes. Elles sont toutes heureuses.

Mavrojeni vient d'ouvrir ses salons. J'y ai vu hier le colonel Besson et je vous avoue que l'uniforme français m'a réjoui le coeur. L'ensemble de la soirée n'a été taché d'aucun uniforme autrichien. J'ai cru un instant à l'évacuation des principautés.

Mr Place [6] a reçu des lettres de Bagdad. Tastu [7] est furieux contre vous ; il paraît que vous l'avez négligé tout comme les autres. Zizine fait partie de ces autres. Mais que diable faites-vous donc là-bas ? Est-on aussi paresseux en France qu'en Moldavie ?

J'ai vu ces derniers jours la princesse Aglaé [8], qui m'a demandé de vos nouvelles. Je lui ai dit que vous étiez devenu trappiste [9]. La princesse est toujours belle et charmante malgré son embonpoint ; son sourire n'engraisse pas.

Adieu, cher ami, donnez-moi de vos nouvelles et dites-moi que vous avez repris vos travaux poétiques. Tous les miens vous serrent la main.

A vous de coeur,

V. Alecsandri

Iubite Grenier, sosirea d-lui Paxo a avut efectul unei adevărate primăveri ; mi s-a prezentat cu mîinile pline de flori de mărgăritar. Aceasta pentru a-ţi spune că şi-a îndeplinit întocmai comisionul şi că am primit toate lucrurile frumoase pe care mi le-ai trimis pentru ziua mea. Cu tot părul meu alb, sînt foarte copil în unele împrejurări, şi am încercat o bucurie pe care nu pot să ţi-o descriu la vederea cutiei cu mînuşi, portofelului, cutiuţei cu patiserii şi cuţitului de tăiat hîrtie, înfăţişate ochilor mei de dl. Paxo. Fiecare dintre aceste obiecte poartă înţelesul unei atenţii cu totul prieteneşti şi m-a mişcat foarte plăcut. Mulţumesc, dragul meu, ştii cum să faci lucrurile !

La rîndul meu acum să-ţi fac plăcere. Sănătatea d-nei Cantacuzino [1] se îmbunătăţeşte din zi în zi şi plecarea sa spre Paris devine din ce în ce mai probabilă. Sora sa, d-ra Pulheria, trebuie să o însoţească şi să rămînă cu ea mai mulţi ani în Franţa. Iată ce mi-a spus chiar d-ra Pulheria. Cît despre prietena noastră, îţi vine să crezi ? Nu am avut ocazia să-i vorbesc o singură dată, de la moartea fiului său. Ea nu primeşte pe nimeni, nici pe prietenii ei cei mai devotaţi. O singură dată am zărit-o în salonul mamei sale, în ziua de Sf. Nicolae ; dar nu a făcut decît să apară şi să dispară, chiar mai înainte de a avea timp să-i vorbesc. Biata mamă ! nu am văzut niciodată o asemenea durere, inima îmi era grea de lacrimi în faţa ei. Ion [2] este bine, îşi face pregătirile de plecare. Îl văd destul de des la mine şi la Rolla, unde vine să joace din timp în timp.

Nu îţi poţi închipui, iubite Grenier, plictiseala care apasă anul acesta asupra societăţii din Iaşi ; s-ar spune că lumea este neliniştită din pricina unei aşteptări febrile şi prea mult prelungite a evenimentelor politice. Guvernului pare că nici nu-i pasă, a schimbat ministerul. Nicolae Canta a înlocuit pe mareşal la Afaceri Interne, Vogoride este la Finanţe şi Istrati la Lucrări Publice. Să nădăjduim că acesta din urmă va termina la muncă silnică*. Pînă la urmă, demoralizare generală, anarhie în treburi. Cînd oare vom vedea o schimbare a acestei ordini de lucruri ? Aşteptînd această schimbare şi primăvara care trebuie să-mi îngăduie să plec, mă ocup de cîteva lucrări literare

* În limba franceză joc de cuvinte *Travaux publics* : lucrări publice şi *travaux forcés* = muncă silnică.

care mă fac să uit necazurile noastre politice. Adun acum într-un volum tot ceea ce am scris în proză timp de mai mulți ani. Compun o dramă națională în trei acte pentru nefericitul nostru teatru și, din timp în timp, comit cîte o mică *doină* * Prințesa Natalia[3], prințesa Catița[4] și d-na Mavrogheni își făgăduiesc să dea o reprezentație în beneficiul săracilor ; mi-au cerut un mic tablou național în care nu au aproape nimic de spus. Le-am făcut o mică piesă[5] care le va da mulțumirea de a se arăta pe scenă în frumoase costume țărănești. Sînt foarte fericite.

Mavrogheni și-a deschis saloanele. Am văzut ieri acolo pe colonelul Besson și îți mărturisesc că uniforma franceză mi-a încîntat inima. Adunarea de la serată nu a fost pătată de nici o uniformă austriacă. Am crezut o clipă că au fost evacuate principatele.

Domnul Place[6] a primit scrisori de la Bagdad. Tastu[7] este furios împotriva dumitale ; se pare că l-ai dat uitării ca și toți ceilalți. Zizin face parte din acești ceilalți. Dar ce dracu faceți acolo ? Sînteți tot atît de leneși în Franța ca și în Moldova ?

Am văzut zilele acestea pe prințesa Aglae[8], care mi-a cerut vești despre dumneata. I-am spus că ai devenit trapist.[9] Prințesa este tot frumoasă și încîntătoare, cu toate că s-a îngrășat ; surîsul său nu se îngrașă.

Adio, dragul meu, dă-mi vești despre dumneata și spune-mi că ți-ai reluat lucrările poetice. Toți ai mei îți strîng mîna.

Al dumitale din inimă,

V. Alecsandri

CĂTRE ABDOLONYME UBICINI

96

[1856—1857][1]

J'écrivis alors ou, pour mieux dire, j'improvisai mes meilleures poésies : la *Baba Kloanța*, la *Strounga*, la *Doïna*, la *Hora*, le *Kraï-nou* etc., et je me promis bien de laisser de côté mes essais de versification française et de suivre la route que je m'étais tracée moi-même dans le domaine de la véritable poésie roumaine. La publication de quelques-unes de ces pièces dans un *Calendrier* de 1843 donna lieu à une foule de critiques. Dans les grands salons on les appelait des *poésies de chaumière*. Une seule personne[2], qui me connaissait à peine, et qui, par la suite, a exercé une influence divine sur ma jeunesse, m'écrivit de loin une lettre charmante, dans laquelle elle me disait : „Continuez comme vous avez commencé, le plus beau titre de gloire qu'un poète doit ambitionner c'est celui de poète national et populaire !" C'est à elle que je dois tout ce que j'ai fait de bon, et, si je n'avais pas eu le malheur de la perdre, j'aurai fait des chefs-d'oeuvre. (Je vous ouvre mon coeur, cher Ubi, mais c'est *pour vous seul* que je le fais).

Le filon de la mine une fois trouvé, je pensai à une oeuvre chère et pieuse, à la collection des poésies populaires de mon pays et, dans ce but, je parcourus les montagnes et les plaines, me mêlant aux paysans dans les foires, entrant bravement avec eux dans les cabarets, assistant aux horas des villages, grimpant sur les sommets des montagnes pour trouver des bergers troubadours, parcourant les ruines du Château de Niamtzo, fréquentant les monastères, écoutant partout les récits des contes populaires, des légendes fantastiques etc... et sténographiant à la hâte tout ce qui arrivait à mon oreille. Au bout de trois ou quatre ans, je possédais un gros fatras de vers altérés par la bouche des chanteurs, de légendes tronquées, de pièces confondues dans un désordre épouvantable, mais les pierres précieuses étaient là, sous ma main ; il ne s'agissait que de les polir, de les remettre à leur place primitive, de les enchâsser proprement, pour reconstituer les anciens joyaux poétiques de nos ancêtres. Ce travail eut été impossible à tout autre que moi, de l'aveaux même de mes collègues ; pour moi ce n'était qu'une occupation pleine d'intérêt et de charme. J'avais acquis une telle facilité d'élaboration en ce genre, qu'il m'est arrivé souvent de relier les diverses parties d'une ballade par des vers de mon cru et de retrouver plus tard ces mêmes vers dans la bouche de quelque vieillard, qui me récitait une légende inconnue.

* În original, în limba română.

Vous savez que j'ai déjà publié deux brochures de ballades populaires [3], il me reste encore des matériaux pour deux autres brochures. Je me réserve ce travail pour le printemps, lorsque je serai installé à Paris ; je me propose de réunir alors toutes les ballades et les autres chants populaires en un seul volume de luxe [4].

En 1844, le prince Stourdza nous imposa à Cogalniceanu, Negruzzi et moi les deux directions du théâtre français et du théâtre moldave. Jusqu'alors, la scène nationale, dirigée d'abord par Assaki [et], par un professeur de l'Académie, se soutenait à peine, grâce à un mauvais choix de mauvaises traductions. Périercourt [5], avec ses drames, et Cotzebue [6], avec ses comédies, faisaient tous les frais de représentation. Il n'y avait pas une seule pièce originale au répertoire. Personne n'avait encore abordé le théâtre pour la raison que notre langue n'était pas formée. J'eus le courage d'essayer et j'obtiens un succès colossal. La première pièce que je fis jouer fut une [comedie] * en trois actes, intitulée *Georges de Sadagoura* (Sadagoura est un petit bourg de la Bukovine). Je m'attachai dans cette pièce à fustiger un travers qui régnait alors dans la haute société et qui pouvait produire des résultats désastreux : c'était une sotte affectation de dédaigner tout ce qui était national : langue, usages, plaisirs, jusqu'à la Moldavie elle-même ! Toute personne qui avait passé la frontière pour aller à l'étranger, fût-ce même à Tchernowitz, se croyait bon genre d'affecter de ne plus pouvoir vivre dans son pays. Je couvris de tant de ridicule les deux principaux personnages de ma comédie, qu'à partir de la première représentation, le travers avait disparu comme par enchantement. On n'ose plus faire parade d'antinationalité, de peur d'être confondu avec Georges de Sadagoura ou avec M-me Gafitza ; et bien plus, on finit par faire de moi une sorte d'épouvantail : „Prenez garde", se disait-on à l'oreille, „Alecsandri peut te mettre en scène".

Je me rappelle cette première représentation comme d'hier, parce qu'elle a laissé une profonde impression dans mon esprit. Le théâtre était comble ; le prince Stourdza et

* Originalul, rupt.

toute la haute société s'y étaient rendus pour la première fois depuis bien des années. J'étais dans la loge de mon père et je tremblais Dieu sait comme ! Le premier acte se termine au bruit d'applaudissements, le second, au bruit de trépignements, au troisième, la salle se lève debout et appelle l'auteur avec un véritable bruit d'orage. J'hésite ; on me force à me montrer au rebord de notre loge, les bravos m'assourdissent et, au sortir de la loge, dames et messieurs se jettent sur moi, m'embrassent, me passent de l'un à l'autre et font si bien, que je rentre chez moi malade d'émotion et que je garde le lit pendant une semaine. Certes, c'était bien flatteur pour un jeune homme de 22 ans d'obtenir une pareille ovation de la part de ses compatriotes, mais la récompense la plus douce m'attendait chez moi, et je l'ai trouvée dans les embrassements de mon père. Il pleurait en m'embrassant.

Après cette première comédie, je fis jouer une seconde, *Iassi au Carnaval* ou le *Complot*, tableau en trois actes, dans lequel je tournai en ridicule les complots imaginaires, dont le prince Stourdza et le consul de Russie effrayaient les esprits dans l'intérêt de la politique du protectorat.

Pendant la représentation, le préfet de police voulut faire baisser le rideau, par ordre supérieur, mais le public l'en empêcha. Alors, il vint me signifier de retirer ma pièce, ou si non, on m'enfermerait pour quelque temps dans un monastère ; je lui répondis que la pièce appartenait déjà au public et que, si l'on m'envoyait au monastère, je ferai une nouvelle pièce à ce sujet. On me laissa tranquille et, ma comédie continuant ses représentations avec succès, les bruits de complot imaginaires tombèrent à plat. Cette pièce fut suivie d'un vaudeville en un acte, *La Pierre de la maison* (sobriquet que certains parents avaient pour habitude de donner à leurs enfants de sexe féminin). Dans cette pièce je critiquai amèrement la conduite des parents qui marient leurs enfants pour s'en débarrasser et je touchai la corde de l'affranchissement des esclaves. Succès complet.

Après ce vaudeville vint un tableau national, joué au bénéfice des pauvres, par les personnes de la société : *La Noce villageoise*. Les dames étaient jolies en costumes de

paysannes, Millo, l'acteur, était si drôle dans le rôle d'un professeur grec, la hora, représentée sur la scène pour la première fois, était d'un effet si gracieux, que ma pièce réussit au-delà de mes espérances. On appelle l'auteur, comme toujours, et l'auteur fut obligé cette fois de venir saluer le public sur la scène. Plus tard j'essayai d'un petit opéra-comique, dont un jeune compositeur, Mr. Flechtenmacher [7], fit la musique ; il eut un succès d'estime, mais je me rattrapai ensuite au moyen des Mdme *Kiritza à Iassi*, *Madame Kiritza en province*, *Les deux morts vivants* et *quelques chansonnettes comiques*, qui eurent des succès colossaux.

J'ai eu, ainsi, le bonheur de battre en brèche plusieurs préjugés invétérés, de fustiger plusieurs ridicules, de placer notre théâtre dans la véritable voie nationale et de prouver que notre langue se prêtait admirablement et à la comédie, et à la musique. Mais je vous l'avoue, ma satisfaction la plus grande c'est d'avoir contribué, par le théâtre, à rendre les grecs impossibles dans mon pays. Je les ai rendus si ridicules, par des personnages de ma pièce qu'on n'en veut plus comme gendre en ville. Ils m'en veulent encore, je le sais, mais moi, je m'en ris, tant je suis bonne fille, comme dit Béranger.

Encore un mot avant d'en finir avec ces notices sur ma carrière dramatique. Les pièces de théâtre ne raportent à leurs auteurs que la satisfaction de les voir plus ou moins bien jouées. Mon répertoire a rapporté jusqu'à présent entre Jassi, Bucarest, Galatz et Kraïova plus de cent mille francs aux directeurs, et toutes les fois qu'on se trouve à court d'argent pour payer les appointements des acteurs, on monte immédiatement quelqu'une de mes pièces ou de celles de Millo. (Je compose actuellement un grand drame national, dont le sujet est tiré de l'histoire de la Moldavie) [8] Tout cela vous prouve une chose, mon cher Ubi, c'est qu'il y a pénurie d'auteurs dramatiques en Moldo-Valachie.

En 1844, Cogalniceano, Jean Ghika (de Samos) et moi entreprîmes la publication hebdomadaire du *Progrès*, feuille scientifique et littéraire, qui eut neuf mois d'existence et qui fut suspendue par ordre du prince Stourdza. Il s'était produit à cette époque un grand mouvement dans les idées tant en Valachie, qu'en Moldavie ; la jeunesse ouvrait ses ailes... Les sentiments de nationalité et l'indépendance se frayaient

jour par tous les moyens. Alexandresco écrivait des fables politiques, Donici moulait, de son côté, de petites fables charmantes, Jean Ghika faisait un cours d'économie politique à Jassi, Cogalniceanu, un cours d'histoire nationale, Balcesco réunissait les matériaux du *Magasin historique*, Eliade combattait dans son *Courrier des deux sexes* le [***] slavisme par des recherches savantes de linguistique, moi j'apportais, comme preuve à l'appui de notre nationalité, les chants populaires, les superstitions, les usages, qui montraient au grand jour de l'évidence notre parenté avec la race latine. On avait beau à Petersburg nous contester nos droits et notre nationalité, on a fait beau nous confondre à Paris avec les slaves, nous préparions nos travaux, nous cherchions nos documents, pour que le jour venu, nous puissions révendiquer notre véritable nom. Ce jour nous l'avons vu éclore et la victoire nous est restée. On nous connaît en fin !!!

Dans le *Progrès* j'ai inséré plusieurs articles en prose et la plupart de mes *Doïnas*. Les premiers sont *L'histoire d'un ducat*, *Excursion dans les montagnes*, une *Critique du poème d'Aristia* [9] *à la louange du prince Bibesco* etc. Cette critique a failli faire crever de dépit le vil flatteur du prince, et il n'a jamais voulu me la pardonner. A mon arrivé à Bucarest, en 1845, le prince Bibesco me fit un accueil des plus aimables et me dit, en riant et en me montrant un magnifique cheval de selle : „Voilà le cheval que Aristia a chanté dans son poème !" „Pauvre bête" ! ai-je répondu. „Mais vous l'avez bien vengé, a repris le prince, et je vous en remercie."

La direction du théâtre valaque de Bucarest était aux abois. Mr Karajiali [10], le directeur, avait été forcé d'engager jusqu'aux effets de sa femme pour soutenir sa troupe, lorsque l'idée lui vint de monter *Georges de Sadagoura*. Il eut salle comble pendant une série de plusieurs représentations et fit fortune. Le prince Bibesco décida, à cette occasion, de donner une subvention de 300 ducats au théâtre national. Le directeur m'écrivit une lettre pleine de reconnaissance. J'arrivai sur ses entrefaites à Bucarest et j'y fus reçu de la manière la plus flatteuse en qualité d'auteur dramatique et de rédacteur du *Progrès*, qui fait fureur à Bucarest. Les jeunes gens ayant à leur tête notre pauvre ami, Constakitza Philipesco, me donnèrent un banquet, que les

jeunes gens de Jassi rendront plus tard *au jeune député* de la Valachie lorsqu'il vint nous trouver. [11]

Cette même année de 1845 je fis un voyage à Constantinople et je faillis mourir aux Iles des Princes. J'y rencontrai Mr Hommaire de Hell [12] et je pris rendez-vous avec lui pour le printemps de 1846, à l'effet d'entreprendre un voyage en Perse, mais je ne l'y trouvai plus lorsque je me rendis à Constantinople.

En 1846, je quittai de nouveau la Moldavie, je visitai Constantinople, Broussa, Athènes, les Iles Ioniennes et j'allai m'établir à Venise [13], pour y faire un séjour de deux mois. Ces deux mois furent la plus heureuse époque de ma vie, mais je la payai cher, car la destinée me soumit à la plus cruelle épreuve qui puisse briser un coeur de 24 ans. Mon absence dura 11 mois, pendant lesquels j'ai composé une grande partie de mes *Lacrimioare*.

En 1847, au mois de mai, je retournai en Moldavie, désespéré et malade. J'allai visiter Balta-Alba en Valachie (dont la description a paru dans l'*Illustration*), et Méhadia, où je découvris la ballade d'Hercule [14].

1848. Deux semaines avant les événements de Jassi j'avais fait partie d'une représentation donnée par les personnes de la société de Jassi au bénéfice des pauvres. (C'est alors qu'on joua pour la première fois *La noce villageoise* et j'y gagnai une fluxion de poitrine.) Les événements me surprirent malade. On vient m'arracher de mon lit pour réclamer mon concours, j'improvisai le *Réveil de la Roumanie*, dont je vous envoie ci-joint le texte et la traduction, et cette marseillaise enflamma les esprits. Je ne comprenais un mouvement dans nos pays qu'en vue de l'union de tous les Roumains en un seul corps. Mais le principal meneur, Constantin Moruzi, était un misérable instrument du Consulat russe et... la farce fut jouée au profit de l'occupation de la Moldavie par les armées du Czar. Tous les coeurs honnêtes furent dupes de cette mascarade révolutionnaire et il s'en suivit un débâcle ridicule.

La plupart de mes amis furent pris par trahison, indignement traités par le prince Grégoire Stourdza, attachés comme des malfaiteurs et envoyés à Matchine, au-delà du

Danube. Moi je parvins à me sauver dans les montagnes, chez les Cantacuzènes, espérant qu'ils armeraient leurs paysans pour descendre sur Jassi. Les Cantacuzènes étaient sujets russes. Ils armèrent leurs paysans, mais c'était pour se garder eux-mêmes. (C'est là que j'ai vu cette admirable scène de nuit, que je vous ai racontée une fois, chez vous : les paysans tenant d'une main leurs fusils et de l'autre des cierges allumés, pendant la fête de la Résurrection, et se penchant sur une caisse remplie de poudre, au risque de sauter en l'air.) [15]

Dix jours après mon arrivée à Hango, je passai la frontière dans l'obscurité la plus complète et je fus arrêté, vers une heure du matin, dans le village de Toulguiche en Transylvanie. On me retint prisonnier pendant une semaine, jusqu'à ce que je me suis procuré un passeport, et enfin je me rendis à Cronstadt. Plusieurs émigrés y arriverent au fur et à mesure, entre autres : Négri et mon frère qui s'en retournaient de Paris, après les evenements de février et auxquels le prince Stourdza avait interdit l'entrée du pays. Nous vécumes là près de deux mois, exposés à la colère sourde des Hongrois qui nous consideraient comme des émissaires russes et la haine des Saxons qui nous prenaient pour des emissaires vallaques. Un beau jour, le général, commandant la place, fit venir quelques-uns d'entre nous chez lui et nous dit confidentiellement que nous étions exposés à être massacrés d'un moment à l'autre par les Hongrois et les Saxons et qu'il nous conseillait de partir de Cronstadt. Ce qui avait contribué à irriter encore plus nos ennemis, c'étai la présence des quelques Moldaves à la grande reunion de Blaje, et le *Réveil de la Roumanie* que l'on chantait déjà en Transylvanie .Nous suivimes le conseil du général et nous nous rendîmes en Bukovine, à Tchernovitz, à travers des populations déjà en plein insurrection et à travers les allées de poternes et de pals que les autorités hongroises avaient élevées le long des routes, autours des villes et au seins des villages roumains.

Les emigrés de Tchernowitz organisèrent un comité dont je fus nommé le secrétaire, puis ce comité me confia la mission d'aller plaider notre cause auprès du gouvernement provisoire de France. Je traversai la Gallicie, au milieu d'une

mortalité affreuse (le choléra sévissait dans toute sa force), et j'arrivai à Paris sain et sauf. Là je trouvai Alexandre Gollesco, le noir, et à nous deux nous allons voir quelques-uns des députés de la Constituante. C'était une époque où lorsqu'on annonçait un Moldave dans un salon de Paris, le maître de la maison demandait si c'était une bête apprivoisée, si elle ne mordait pas etc. Je vis Ledru Rollin[16], Xavier Durrieu, l'aide de camp du général Cavaignac[17], plusieurs rédacteurs-en-chef de principaux journaux, tels que le *National*, la *Réforme*, le *Siècle*, etc. J'allai voir aussi Mr Armand Bertier des *Débats* et Mr. Manguin.

Ces deux Mrs me déclarerent catégoriquement que les Moldovalaques devaient subir leur sort, et plier la tête sous le joug de la Russie. „Mrs". leur ai-je répondu, „j'espérais entendre d'autres paroles de votre bouche, sous le régime de la République française. Vous savez très bien que la Russie est toute puissante, mais ce que vous semblez ignorer, et ceci m'étonne de votre part, c'est qu'une nation qui a survecu à tant de calamité pendant 20 siècle n'est pas destiné à perire en plein 19 siècle".

Pendant cinq mois, Gollesco et moi, aidés du rédacteur actuel de la *Presse d'Orient*, Mr de Beyne, nous avons fait les avocats de la cause moldo-valaque verbalement et par écrit. Mon appartement était transformé en bureau de rédaction, d'où partaient journellement une foule d'articles qui trouvaient leur place dans les journaux. Que de belles phrases j'ai attribué du fond de mon cabinet aux principaux personnages de la révolution de Bucarest ! Sous quelles magnifiques couleurs j'ai présenté cette révolution aux yeux du public français ! Maghero est encore à se demander si jamais il a dit que si son pays avait deux ennemis, son sabre avait deux tranchants !... Ce travail dura jusqu'à l'arrivée à Paris du gouvernement provisoire valaque, puis il finit par me lasser, et je partis pour Constantinople, où je devais trouver mon frère, Négri, le prince Ghika et plusieurs autres compatriotes.

De Constantinople je reviens à Paris, pour m'entendre avec les emigrés valaques au sujet des travaux à poursuivre

dans les principautés et enfin je rentrai en Moldavie par cet affreux hiver de 1849, après 22 mois d'exil.

1850 — Je reviens aux occupations littéraires et je livre à la scène plusieurs pièces.

1851 — Je pars pour la France, je visite l'Allemagne et l'Angleterre, retour dans le pays.

1852 — Je m'occupe de l'impression de mon répertoire dramatique et de la 1-ère partie des ballades populaires.

1853 — Départ pour Paris ; j'imprime mes *Doïnas ;* voyage au Maroc et en Espagne, publication de la 2e partie des ballades.

1854 — Mon père meurt en mon absence. Je quitte Paris pour venir affranchir mes esclaves. L'exemple est suivi par un grand nombre de propriétaires.

1855 — Départ pour l'Exposition de Paris, retour par les côtes d'Italie et Constantinople. Je visite la Crimée et les ruines de Sévastopol. Je fais la connaissance de plusieurs officiers supérieurs de l'armée française et je fais une propagande active en faveur des principautés. Retour dans le pays pendant l'hiver, à travers la Bulgarie infestée de bachebouzouks.

1856 — Le comité de Jassi, organisé en vue de l'union des principautés, me confie la mission d'aller m'entendre avec nos frères de Bucarest. Le prince Stirbey donne l'ordre de m'arrêter en cas de tentative de ma part de faire des manifestations, mais je réussis a dépister la police. J'entre dans la collaboration du journal *L'Etoile du Danube* et j'y publie un dialogue politique, en vers, au sujet de l'Union, ainsi que la *Hora de l'Union*, qui est devenue populaire.

Fonctions successives. Sous le règne du prince Stourdza, j'ai servi, pendant cinq ans, comme chef de bureau à la section des pensions. J'ai longtemps été le soutien de la veuve et de l'orphelin, mais je me suis bien ennuyé dans mon emploi. Sous Ghica, j'ai été nommé directeur des Archives

de la principauté, mais j'ai donné ma démission après un an de service.

Grades et titres divers. Avant la nomination de Stourdza au trône de Moldavie, j'étais *comisse*, sous Stourdza je devins *spatar*, et sous Ghika, *postelnik*. A quels titres cela corresponde-t-il je n'en sais rien.

Evénements publics. J'ai participé, comme vous l'avez vu, à tous les événements politiques et littéraires qui ont eu lieu dans le sens honnête. Ma conscience n'a rien à se reprocher.

Faits particuliers. J'ai beaucoup aimé, il me sera beaucoup pardonné.

[1856—1857][1]

Am scris atunci sau, mai bine zis, am improvizat cele mai bune poezii ale mele: *Baba Cloanța, Strunga, Doina, Hora, Crai-nou* etc., și mi-am propus să las deoparte încercările mele de versificație franceză pentru ca să urmez calea pe care mi-am deschis-o singur în domeniul adevăratei poezii românești. Publicarea cîtorva dintre aceste bucăți într-un *Calendar* din 1843 a provocat o mulțime de critici. În marile saloane erau denumite *poezii de colibă*. O singură persoană[2], care abia mă cunoștea, și care, în urmă, a exercitat o influență divină asupra tinereții mele, mi-a scris de departe o scrisoare încîntătoare, în care îmi spunea: „Urmați cum ați început, cel mai frumos titlu de glorie la care un poet trebuie să năzuiască este acela de poet național și popular!" Ei îi datorez tot ceea ce am făcut mai bun, și, dacă nu aș fi avut nenorocirea de a o pierde, aș fi făcut capodopere. (Îți deschid inima mea, dragă Ubi, dar fac asta *numai pentru tine.)*

Odată găsit filonul minei, m-am gîndit la o operă dragă mie și pioasă, la colecția poeziilor populare ale țării mele și, în acest scop, am colindat munții și cîmpiile, amestecîndu-mă cu țăranii prin bîlciuri, intrînd curajos cu ei în cîrciumi, asistînd la hore în sate, cățărîndu-mă pe vîrfurile munților pentru a găsi pe păstorii barzi, parcurgînd ruinele Cetății Neamțului, vizitînd mănăstirile, ascultînd peste tot povestirea basmelor populare, a legendelor fantastice etc., și stenografiind la repezeală tot ce-mi ajungea la ureche. La sfîrșitul a treipatru ani, posedam o mare amestecătură de versuri deformate de gura cîntăreților, de legende ciuntite, de piese confundate într-o dezordine înspăimîntătoare, dar pietrele prețioase erau acolo, sub mîna mea; nu trebuia decît să le lustruiesc, să le pun la locul lor de la început, să le înlănțuiesc corect, pentru a reconstitui vechile giuvaeruri poetice ale strămoșilor noștri. Această muncă ar fi fost imposibilă pentru oricare altul în afară de mine, după chiar mărturia colegilor mei; pentru mine nu era decît o ocupație plină de interes și farmec. Căpătasem o asemenea ușurință de lucru în acest gen, încît mi s-a întîmplat adesea să unesc diverse părți ale unei balade prin versuri create de mine și să regăsesc mai tîrziu aceleași versuri în gura vreunui bătrîn, care îmi recita o legendă necunoscută.

Știi că am publicat deja două broșuri cu balade populare[3], îmi mai rămîne încă material pentru alte două broșuri. Îmi rezerv această muncă pentru la primăvară, cînd mă voi instala la Paris; îmi propun să reunesc atunci baladele și celelalte cîntece populare într-un singur volum de lux[4].

În 1844, prințul Sturza ne-a impus lui Kogălniceanu, Negruzzi și mie cele două direcții ale teatrului francez și ale teatrului moldovenesc. Pînă atunci, scena națională, condusă mai întîi de Asachi [și] de un profesor de la Academie, abia se putea susține datorită proastei alegeri a unor proaste traduceri. Périercourt[5], cu dramele sale, și Kotzebue[6], cu comediile sale, împlineau toate nevoile reprezentațiilor. Nu exista o singură piesă originală în tot repertoriul. Nimeni nu se apucase de teatru pentru motivul că limba noastră nu era formată. Am avut curajul să încerc și am obținut un succes colosal. Prima piesă care mi s-a jucat a fost o [comedie] în trei acte, intitulată *Iorgu de la Sadagura** (Sadagura este un mic orășel din Bucovina). Mă sileam în această piesă să biciuiesc un defect care domnea atunci în înalta societate si care putea provoca rezultate dezastruoase, și anume: proasta afectare de a disprețui tot ceea ce era național: limbă, obi-

* Toate titlurile periodicelor și creațiilor literare ale poetului, folosite în textul original al scrisorii, sînt traduse de V. Alecsandri în limba franceză.

ceiuri, plăceri, și chiar Moldova însăși ! Orice persoană care trecuse frontiera pentru a merge în străinătate, chiar și numai pînă la Cernăuți, se credea îndreptățită să afecteze că nu mai poate trăi în țara sa. Atît le-am acoperit de ridicol pe cele două personaje ale comediei mele, încît, începînd de la prima reprezentație, defectul dispăruse ca prin farmec. Nu mai îndrăznește nimeni să facă paradă de antinaționalism, de frică să nu fie confundat cu Iorgu de la Sadagura sau cu doamna Gafița ; mai mult încă, au ajuns să facă din mine un fel de sperietoare : „Bagă de seamă", se șoptea la ureche, „Alecsandri te poate zugrăvi pe scenă".

Îmi amintesc această primă reprezentație ca și cum ar fi fost ieri, pentru că a lăsat o impresie adîncă în mintea mea. Teatrul era arhiplin, prințul Sturdza și toată înalta societate se adunaseră acolo pentru prima dată după mulți ani. Eram în loja tatălui meu și numai Dumnezeu știe cum tremuram !

Primul act se termină în zgomotul aplauzelor, cel de al doilea, în zgomotul tropăielilor, la al treilea, sala se ridică în picioare și cheamă pe autor cu zgomot de adevărată furtună. Stau la îndoială ; sînt forțat să mă arăt în marginea lojei noastre, aplauzele mă asurzesc și, la ieșirea din lojă, doamne și domni se aruncă asupra mea, mă îmbrățișează, mă trimit de la unul la celălalt și o fac în așa măsură, încît mă întorc acasă bolnav de emoție și rămîn în pat timp de o săptămînă. Desigur, era foarte măgulitor pentru un tînăr de 22 de ani să primească asemenea ovații din partea compatrioților săi, dar cea mai scumpă recompensă mă aștepta acasă, și am aflat-o în îmbrățișările tatălui meu. Plîngea îmbrățișîndu-mă.

După această primă comedie, mi s-a jucat o a doua, *Iașii în Carnaval* sau *Complotul*, tablou în trei acte, în care luam în rîs comploturile închipuite, cu care prințul Sturdza și consulul Prusiei speriau spiritele în interesul politicii protectoratului.

În timpul reprezentației, prefectul de poliție a vrut să se tragă cortina — din ordin venit de sus —, dar publicul l-a împiedicat. Atunci a venit să mă înștiințeze că trebuie să-mi retrag piesa, căci, dacă nu, mă vor închide pentru cîtva timp într-o mănăstire ; i-am răspuns că piesa aparținea deja publicului și că, dacă mă vor trimite la mănăstire, voi face o nouă piesă cu acest subiect. M-au lăsat în pace și, comedia mea

continuîndu-și cu succes reprezentațiile, zvonurile despre comploturi închipuite au căzut baltă. Această piesă a fost urmată de un vodevil într-un act, *Piatra din casă* (poreclă pe care unii părinți aveau obiceiul să o dea copiilor lor de sex feminin). În această piesă criticam cu amărăciune purtarea părinților care își căsătoresc copiii pentru a scăpa de ei și atingeam și coarda dezrobirii țiganilor. Succes complet.

După acest vodevil a urmat un tablou național, jucat în beneficiul săracilor, de persoane din societate : *Nunta țărănească*. Doamnele erau frumoase în costume de țărănci, Millo, actorul, era așa de caraghios în rolul unui profesor grec, hora, reprezentată pentru prima dată pe scenă, arăta așa de grațioasă, încît piesa a reușit mai presus de toate speranțele mele. Autorul este iarăși chemat, ca întotdeauna, și, de data aceasta, obligat să salute publicul de pe scenă. Mai tîrziu am încercat o mică operă comică, pentru care un tînăr compozitor, dl. Flechtenmacher [7], a făcut muzica ; succesul s-a datorat numai stimei de care mă bucuram, dar m-am revanșat după aceea datorită *Chiriței la Iași, Chiriței în provincie, Doi morți vii* și *cîteva cîntece comice*, care au avut succese nemaiauzite.

Astfel, am avut fericirea să distrug multe prejudecăți înrădăcinate, să biciuiesc multe defecte, să îndrum teatrul nostru pe adevărata cale națională și să dovedesc că limba noastră se potrivește admirabil și pentru comedie, și pentru muzică.

Dar, vă mărturisesc, mulțumirea mea cea mai mare este de a fi contribuit, prin teatru, să-i fac nesuferiți, în țara mea, pe greci. I-am făcut așa de ridicoli, prin unele personaje din piesa mea, încît nimeni, în oraș, nu-i mai dorește de gineri. Sînt supărați pe mine, știu, dar eu rîd de aceasta, așa fată bună sînt, cum spune Béranger.

Încă un cuvînt înainte de a termina cu aceste notițe asupra carierei mele dramatice. Piesele de teatru nu aduc autorilor lor decît satisfacția de a le vedea mai bine sau mai rău jucate. Repertoriul meu a adus, pînă acuma, directorilor, între Iași, București, Galați și Craiova, mai mult de o sută de mii de franci, și, ori de cîte ori sînt lipsiți de bani pentru a plăti lefurile actorilor, se montează îndată vreuna din piesele mele sau din cele ale lui Millo. (Compun acum o mare dramă națională, al cărei subiect este scos din istoria Moldovei [8]). Toate acestea îți dovedesc un singur lucru, dragă Ubi, acela că este mare lipsă de autori dramatici în Moldo-Valahia.

În 1844, Kogălniceanu, Ion Ghica (de Samos) și eu am început publicarea revistei hebdomadere *Propășirea*, foaie științifică și literară, care a avut nouă luni de existență și care a fost suspendată din ordinul prințului Sturdza. Se produsese în această vreme o mare mișcare în idei atît în Valahia, cît și în Moldova; tineretul își desfăcea aripile... Sentimentele de naționalitate și de independență își făceau drum prin toate mijloacele. Alexandrescu scria fabule politice, Donici crea, la rîndul său, mici fabule încîntătoare, Ion Ghica ținea un curs de economie politică la Iași, Kogălniceanu, un curs de istorie națională, Bălcescu aduna materiale pentru *Magazinul istoric*, Eliade combătea în *Curierul de ambe sexe* [***] tendința slavistă prin cercetări savante de lingvistică, eu aduceam, ca dovadă a naționalității noastre, cîntecele populare, superstițiile, obiceiurile, care scoteau în evidență înrudirea noastră cu rasa latină. Degeaba nu ni se recunoșteau la Petersburg drepturile noastre și naționalitatea, degeaba ne confundau la Paris cu slavii, noi ne pregăteam lucrările, ne căutam documentele, pentru ca atunci cînd va veni ziua să putem să ne revendicăm adevăratul nostru nume. În ziua aceea l-am văzut apărînd și victoria ne-a rămas. Sîntem în sfîrșit, cunoscuți !!!

În *Propășirea* am publicat mai multe articole în proză și cele mai multe din *Doinele mele.* Primele sînt *Istoria unui galbîn, Excursie în munți, O critică a poemului lui Aristia*[9] *spre lăuda prințului Bibescu* etc. Această critică era gata să-l facă să crape de ciudă pe josnicul lingușitor al prințului, și nu a vrut niciodată să mi-o ierte. La sosirea mea în București, în 1845, prințul Bibescu mi-a făcut o primire din cele mai amabile și mi-a spus rîzînd, arătîndu-mi splendidul său cal de călărie: „Iată calul pe care Aristia l-a cîntat în poemele sale!" „Bietul animal!" am răspuns eu. „Dar l-ai răzbunat bine, a spus din nou prințul, și îți mulțumesc."

Direcția teatrului valah de la București se găsea la mare strîmtoare. Dl. Caragiale[10], directorul, fusese nevoit să amaneteze pînă și lucrurile soției sale pentru a-și ține trupa, cînd i-a venit ideea să monteze *Iorgu de la Sadagura.* A avut săli pline în timpul unei serii de reprezentații și a făcut avere. Prințul Bibescu a hotărît, cu acest prilej, să dea o subvenție de 300 ducați Teatrului Național. Directorul mi-a scris o scrisoare plină de recunoștință. Am sosit la București tocmai pe-atunci și am fost primit în chipul cel mai măgulitor, ca autor dramatic și

redactor la *Propășirea,* care se bucură de mare succes la București. Tinerii, avînd în fruntea lor pe sărmanul nostru prieten, Costăchiță Filipescu, mi-au oferit un banchet pe care tinerii din Iași îl vor da mai tîrziu *tînărului deputat* al Valahiei cînd va veni să ne vadă.[11]

În același an 1845, am făcut o călătorie la Constantinopol și era gata să mor pe insula Princhipo. Am întîlnit acolo pe dl. Hommaire de Hell[12] și mi-am dat întîlnire cu el pentru primăvara lui 1846, cu scopul de a întreprinde o călătorie în Persia, dar nu l-am mai găsit cînd m-am dus la Constantinopol.

În 1846, am părăsit din nou Moldova, am vizitat Constantinopolul, Brussa, Atena, Insulele Ionice și m-am dus să mă stabilesc la Veneția[13] pentru două luni. Aceste două luni au constituit epoca cea mai fericită a vieții mele, dar am plătit-o scump, căci destinul m-a supus la cea mai crudă încercare care poate distruge o inimă de 24 de ani. Absența mea a durat unsprezece luni, în timpul cărora am compus o mare parte din *Lăcrimioarele* mele.

În 1847, în luna mai, m-am reîntors în Moldova, disperat și bolnav. Am vizitat Balta-Albă în Valahia (a cărei descriere a apărut în *l'Illustration)* și Mehadia, unde am descoperit balada lui Hercule[14].

1848. Două săptămîni înainte de evenimentele de la Iași, luasem parte la o reprezentație dată de persoane din societatea lașului în beneficiul săracilor. (Atunci s-a jucat pentru prima dată *Nunta țărănească* și m-am ales cu o răceală). Evenimentele m-au surprins bolnav. M-au smuls din pat pentru a-mi cere concursul, am improvizat *Deșteptarea României,* al cărei text și traducere ți le trimit alăturat, și această marseleză a aprins spiritele. Nu înțelegeam o mișcare în țările noastre decît în vederea unirii tuturor românilor într-un singur corp. Dar principalul conducător Constantin Moruzi, era un mizerabil instrument al Consulatului rus și... farsa a fost jucată în profitul ocupării Moldovei de către armatele țarului. Toate inimile cinstite au fost păcălite de această mascaradă revoluționară și a urmat un dezastru ridicol.

Cei mai mulți dintre prietenii mei au fost prinși prin trădare, tratați în chip nedemn de prințul Grigore Sturdza, legați ca niște răufăcători și trimiși la Măcin, peste Dunăre. Eu am izbutit să scap în munți, la Cantacuzinești, sperînd că vor înarma pe țăranii lor pentru a coborî asupra Iașilor. Cantacuzinii erau

supuși ruși. Ei ș-au înarmat țăranii, dar asta pentru a se păzi pe ei. (Aici am văzut, noaptea, acea admirabilă scenă pe care ți-am povestit-o odată, la tine: țăranii ținînd într-o mînă pușt ile lor și într-alta lumînări aprinse, în timpul sărbătorii Învierii, și plecându-se asupra unei lăzi pline cu praf de pușcă, cu riscul de a sări în aer.) [15]

Zece zile după sosirea mea la Hangu, treceam frontiera în cel mai adînc întuneric și am fost arestat, pe la ora unu dimineața, în satul Tulgheș, în Transilvania. M-au ținut prizonier o săptămînă, pînă cînd mi-am procurat un pașaport, și, în sfîrșit, m-am dus la Brașov. Mai mulți emigrați au sosit rînd pe rînd, între alții: Negri și fratele meu care se întoarceau de la Paris, după evenimentele din februarie și cărora prințul Sturdza le interzisese intrarea în țară. Am trăit acolo mai mult de două luni, expuși la supărarea ascunsă a ungurilor care ne socoteau ca pe niște emisari ruși și la ura sașilor care ne luau drept emisari valahi. Într-o bună zi, generalul, comandant al pieții, a chemat pe unii dintre noi la el și ne-a spus în taină că eram expuși să fim masacrați dintr-o clipă în alta de către unguri și sași și că ne sfătuia să plecăm de la Brașov. Ceea ce a contribuit să irite încă mai mult pe inamicii noștri era prezența cîtorva moldoveni la marea adunare de la Blaj și *Deșteptarea României* care se cînta deja în Transilvania. Am urmat sfatul generalului și ne-am dus în Bucovina, la Cernăuți, printre populații deja în plină răscoală și printre aleile de spînzurători și țepe, pe care autoritățile ungurești le ridicaseră de-a lungul drumurilor, în jurul orașelor și în sînul satelor românești.

Emigrații de la Cernăuți au organizat un comitet al cărui secretar am fost numit eu, pe urmă acest comitet mi-a încredințat misiunea de a merge să pledez cauza noastră pe lîngă guvernul provizoriu al Franței. Am traversat Galiția, în mijlocul unei mortalități înfricoșătoare (holera bîntuia cu toată puterea), și am ajuns la Paris teafăr. Acolo am găsit pe Alexandru Golescu, Arăpilă, și împreună ne ducem să vedem pe unii deputați ai Constituantei. Era într-o vreme în care dacă era anunțat un moldovean într-un salon din Paris, stăpînul casei se întreba dacă este vorba de un animal domestic, dacă nu mușcă etc. Am văzut pe Ledru Rollin [16], Xavier Durrieu, aghiotantul generalului Cavaignac [17], mai mulți redactori-șefi ai principalelor jurnale, ca le *Național*, la *Réforme*, le *Siècle* etc. Am fost să văd de asemenea pe dl. Armand Bertier, de la *Débats*, și pe dl. Manguin.

Acești doi domni mi-au declarat hotărît că moldo-valahii trebuiau să-și primească soarta și să plece capul sub jugul Rusiei. „D-lor", le-am răspuns eu, „nădăjduiam să aud alte cuvinte din gura dumneavoastră, sub regimul Republicii Franceze. Știți foarte bine că Rusia este atotputernică, dar ceea ce se pare că nu știți, și aceasta mă miră din partea dumneavoastră, este că o națiune care a supraviețuit la atîtea nenorociri timp de 20 de secole nu este sortită să piară în plin secol al 19-lea."

Timp de cinci luni, Golescu și cu mine, ajutați de redactorul actual de la *Presse d'Orient*, dl. de Beyne, am făcut pe avocații cauzei moldo-valahe prin vorbă și scris. Apartamentul meu fusese transformat în birou de redacție, de unde porneau zilnic o mulțime de articole care își găseau locul în jurnale. Ce frumoase fraze am atribuit, din fundul biroului meu, principalelor personaje ale revoluției din București! Sub ce splendide culori am prezentat această revoluție în ochii publicului francez! Magheru se întreabă și acum dacă el a spus vreodată că, dacă țara sa ar avea doi dușmani, sabia sa ar avea două tăișuri!... Această muncă a durat pînă la sosirea la Paris a guvernului provizoriu valah, apoi a început să mă obosească, și am plecat la Constantinopol, unde trebuia să găsesc pe fratele meu, pe Negri, prințul Ghica și mulți alți compatrioți.

De la Constantinopol m-am întors la Paris, pentru a mă înțelege cu emigrații valahi despre lucrările ce urma să le facem în principate și, în sfîrșit, m-am întors în Moldova în timpul acelei îngrozitoare ierni a lui 1849, după 22 de luni de exil.

1850 — Mă reîntorc la ocupațiile literare și ofer scenei mai multe piese.

1851 — Plec în Franța, vizitez Germania și Anglia, întoarcere în țară.

1852 — Mă ocup de tipărirea repertoriului meu dramatic și de prima parte a baladelor populare.

1853 — Plecarea la Paris; tipăresc *Doinele* mele; călătoria în Maroc și în Spania, publicarea celei de a doua părți a baladelor.

1854 — Tatăl meu moare în lipsa mea. Părăsesc Parisul pentru a veni să-mi eliberez robii. Exemplul este urmat de un mare număr de proprietari.

1855 — Plecare pentru Expoziția de la Paris, întoarcere pe coastele Italiei și prin Constantinopol. Vizitez Crimeea și ruinele Sevastopolului. Fac cunoștința mai multor ofițeri superiori ai armatei franceze și fac o propagandă activă în favoarea principatelor. Întoarcere în țară în timpul iernii, prin Bulgaria înțesată de bașbuzuci.

1856 — Comitetul de la Iași, organizat în vederea Unirii principatelor, îmi încredințează misiunea de a mă înțelege cu frații din București. Prințul Știrbei dă ordin să fiu arestat în cazul unei încercări din partea mea de a face manifestații, dar am izbutit să înșel poliția. Intru colaborator la ziarul *Steaua Dunării* și public un dialog politic în versuri, având ca subiect Unirea, ca și *Hora Unirii*, care a devenit populară.

Funcții succesive. Sub domnia prințului Sturdza am servit, timp de cinci ani, ca șef de birou la secția pensiilor. Mult timp am fost sprijinul văduvei și al orfanului, dar m-am plictisit mult în slujba mea. Sub Ghica, am fost numit director al Arhivelor principatului, dar mi-am dat demisia după un an de serviciu.

Grade și titluri diverse. Înainte de numirea lui Sturdza pe tronul Moldovei, am fost *comis*, sub Sturdza devin *spătar*, și sub Ghica, *postelnic*. La ce titluri corespund acestea habar n-am.

Evenimente publice. Am luat parte, după cum ai văzut, la toate mișcările politice și literare care au avut loc în mod cinstit. Conștiința mea nu are nimic să-și reproșeze.

Fapte deosebite. Mult am iubit, multe îmi vor fi iertate.

CĂTRE IOSEFINA STURDZA

97

20 janvier 1857

Madame [1],

Mon ami Négri vient de me lire un passage de votre lettre où il est question de certain petit meuble de fumeur

que vous m'avez promis et que vous vou proposez de confectionner de vos propres mains. Il est inutile de vous dire combien cette aimable attention de votre part me fera plaisir. Ce que je désire que vous sachiez, Madame, c'est que tout ce qui m'en vient de la famille Négri m'est précieux et me touche profondément. Je me suis habitué depuis longues années à la considérer comme ma propre famille. C'est tout vous dire en quelques mots.

Une bourse à tabac c'est la compagne inséparable du voyageur, c'est souvent une source de satisfactions intimes qui lui font oublier les petites misères qui encombrent sa route. Moi qui suis fumeur et voyageur, je vous promets d'user de votre bourse à tabac dans les circonstances les plus difficiles de ma carrière de Moldave errant et cela avec d'autant plus de plaisir, que je la devrai à la fille chérie de mon meilleur et de mon unique ami.

Veuillez, Madame, en agréer d'avance mes remerciements, et l'expression de mes sentiments d'amitiée la plus sincère.

Alecsandri

J'ai remis à Madame Plithos, pour vous, quatre volumes d'Alfred de Musset : ses poésies anciennes et nouvelles, ainsi que les *Comédies et proverbes*.

Adresa pe verso : Madame Joséphine Romalo

20 ianuarie 1857

Doamnă [1],

Prietenul meu Negri mi-a citit acum un pasaj din scrisoarea dumneavoastră unde este vorba de o mică mobilă de fumător pe care mi-ați făgăduit-o și pe care vă propuneți să o lucrați cu propriile dumneavoastră mîini. Nu mai este nevoie să vă spun cît de mare plăcere îmi va face această amabilă atenție din partea dumneavoastră. Ceea ce doresc să știți, doamnă, este că tot ceea ce îmi vine din partea familiei Negri îmi este scump și mă mișcă adînc. M-am obișnuit de mulți ani

să o socotesc ca pe propria mea familie. Aceasta vă spune totul în cîteva cuvinte.

O pungă pentru tutun este tovarășa nedespărțită a călătorului, este adesea un izvor de mulțumire sufletească care îl face să uite micile mizerii care îi împiedică drumul. Eu care sînt fumător și călător vă făgăduiesc să mă folosesc de punga de tutun a dumneavoastră în împrejurările cele mai grele ale carierei mele de moldovean rătăcitor, și aceasta cu atît mai multă plăcere, cu cît o voi datora fiicei iubite a celui mai bun și singurului meu prieten.

Binevoiți, doamnă, să primiți dinainte mulțumirile mele și expresia sentimentelor mele de cea mai adevărată prietenie.

Alecsandri

Am dat doamnei Plithos, pentru dumneavoastră, patru volume de Alfred de Musset: poeziile sale vechi și noi, cum și *Comédies et proverbes.*

Adresa pe verso: Doamna Josefina Romalo

CĂTRE ALEXANDRU HURMUZAKI

98

Iași, 8 februarie 1857

Iubite Alecu,

M-am bucurat foarte mult că prietenul nostru Mikuli [1] a compus o nouă melodie pentru *Hora Unirei* [2] și sînt încredințat că trebuie să fie minunată. Bucuria mea însă ar fi și mai mare dacă ați putea voi litografia notele la Cernăuți pe formatul ce ți-am trimis, pentru ca să le adaug la sfîrșitul tomului meu. [3] Acest tom are să fie gata pe la sfîrșitul lui martie, tocmai pe cînd sperăm că presa va putea să-și întinză aripile mai pe larg. Aici în Iași avem un singur litograf și acela lucrează astfel de încet, că te face să pierzi toată răbdarea. Înțeleg că *Hora Unirei* nu se poate tipări în Austria. Nu s-ar putea însă închipui ceva la Lemberg pe sub cumpăt? Combinați împreună cu Mikuli cum îți știi, și dacă veți găsi că nu este alt chip decît a trimite la Paris notele horei, expediați-le mie cît mai în grabă, pentru ca să am vreme de a scrie fratelui meu.

Oricum să fie, îmbrățișează pe Mikuli din parte-mi și-i spune că am mare dorință de a lucra ceva împreună cu el; vreo operă sau vreo scenă istorică, fantastică, romantică etc. cum i-a plăcea.

Îmi scrii că publicarea muzicei *Babei Hîrcă* te-au nemulțumit, fiind lipsită de cuvintele acelei operete. Trebuie însă să-ți descarci mînia asupra lui Codrescu, pentru că el au făcut acea publicare. Eu n-am știut nimica despre dînsa pînă mai dăunăzi.

În volumul ce scot acum la lumină, îți dedic ție studiile mele asupra poeziei poporale, [4] fiind tu cel dintîi care le-ai publicat în foaia *Bucovinei.* Am adunat în acel volum tot ce-am scris în proză pînă acum și am adaos vreo două piese de teatru nouă, o comedie și un dram istoric [5] în trei acturi ce au a se reprezenta în curînd. Aș fi dorit mult să-mi coronez volumul cu hora lui Mikuli.

Al tău frate,

Alecsandri

Arată complimentele mele familiei tale.

Am dat fratelui Costachi o colecție a tuturor uvrajelor ce am publicat păn-acum, spre a le trimite Bibliotecei studenților români din Bucovina.

Adresa pe plic: M. Alexandre Hurmuzaki Czernevitz

CĂTRE VICTOR PLACE

99

Bucarest, mars 1857

Mon cher Mr Place, [1]

Je vous ai promis de vous écrire de Bucarest pour vous mettre au courant de nos démarches auprès de Mrs les

commissaires [2]. Je suis heureux de pouvoir vous donner de bonnes nouvelles. Nous avons contribué à hâter le départ de quelques uns d'entre eux pour Jassi, et je sais qu'ils s'y rendent dans le but de malmener le tripot Vogoridis-Catargi. Mr le baron de Talleyrand [3] est au sein de la commission ce que vous êtes vous même au milieu de nous, le défenseur ferme et intelligent de nos droits, le représentant de la nation généreuse par excellence, un vrai Roumain civilisé. Nous serons comme cela dans une vingtaine d'années quand nous serons déphanaritisés, dérussisés, dégermanisés, etc. Merci pour la bonne lettre que vous m'avez donné pour Mr le baron de Talleyrand. Demandez à Rolla de vous lire la lettre que je lui ai envoyée, vous y verez le compte rendu de nos démarches ici, jusqu'à ce jour.

A bientôt, mon cher Mr Place, et tout à vous,

Alecsandri

Adresa pe verso : Monsieur Place
Consul de France
Jassi

București, martie 1857

Iubite d-le Place, [1]

V-am făgăduit să vă scriu de la București pentru a vă pune la curent cu demersurile noastre pe lîngă d-nii comisari. [2] Sînt fericit să vă pot da veşti bune. Am contribuit să grăbim plecarea cîtorva dintre ei la Iaşi, şi ştiu că merg acolo cu scopul de a distruge tripoul Vogoride-Catargi. Dl. baron de Talleyrand [3] este în sînul comisiei ceea ce sînteţi dumneavoastră înşivă în mijlocul nostru, apărătorul hotărît şi inteligent al drepturilor noastre, reprezentantul naţiunii generoase întru totul, un adevărat român civilizat. Aşa vom fi noi peste douăzeci de ani cînd vom fi desfanariotizaţi, desrusificaţi, desgermanizaţi etc. Mulţumesc pentru buna scrisoare pe care mi-aţi dat-o pentru dl. baron de Talleyrand. Cereţi lui

Rolla să vă citească scrisoarea pe care i-am trimis-o, veţi găsi acolo darea de seamă a demersurilor noastre aici, pînă în ziua de astăzi.

Pe curînd, iubite d-le Place, şi al dumitale,

Alecsandri

Adresa pe verso : Domnul Place
Consul al Franţei
Iaşi

CĂTRE EDOUARD GRENIER

100

Mai 1857

Mon cher Grenier,

En attendant que je me décide à vous écrire une longue lettre, je vous annonce une bonne nouvelle. Mme Zoé [1] et sa soeur Mlle Pulchérie viennent de partir pour Paris. Elles y seront dans peu. Toutes nos dames émigrent cet été. C'est un véritable abandon. La politique absorbe les hommes au point de les rendre bêtes à rester sur place. Je suis du nombre : plaignez-moi.

Tout à vous,

Alecsandri

Mai 1857

Iubite Grenier,

Pînă să mă hotărăsc să-ţi scriu o scrisoare lungă, îţi anunţ o veste bună. D-na Zoe [1] şi sora sa d-ra Pulheria au plecat

spre Paris. Vor ajunge acolo peste puțin timp. Toate doamnele noastre emigrează în această vară. Este o adevărată părăsire. Politica îi absoarbe pe bărbați pînă a-i prosti de tot. Sînt și eu din numărul lor : plînge-mă.

Al dumitale,

Alecsandri

101

Jassi, mai 1857

Mon cher Grenier,

Vous me demandez des aperçus rapides sur la différence de caractère et de moeurs qui existe entre les Valaques et les Moldaves. Que vous dirai-je ? Cette différence ne consiste que dans quelques nuances assez difficiles à saisir. Notre ami Rousso [1] a dit dans un moment de bonne humeur que les Valaques étaient les Gascons de la Roumanie, et il ne s'est pas trompé de beaucoup. La vérité est que nos frères d'au delà le Milkow ont un penchant très prononcé pour ce qu'on appelle vulgairement la blague, mais cela provient du genre de vie qu'ils mènent et du peu d'intérêt qu'ils attachent au soin de leurs affaires. Toute la Valachie est dans Bukarest, c'est-à-dire que tout homme jouissant de quelque fortune aspire à goûter les délices de cette Capoue [2] valaque, en sorte que les propriétés sont abandonnées à des fermiers avides, pour la plupart Grecs ou Bulgares ou Serviens. Cet usage, dont les conséquences sont fatales pour les fortunes, engendre d'autres maux qui portent atteinte aux moeurs et aux caractères des individus. La grande agglomération d'oisifs dans les villes principales de la province, et particulièrement à Bucarest, a crée des goûts et des ambitions d'un ordre mesquin. Le paraître est devenu un but, une nécessité. C'est à qui produirait le plus d'effet par sa mise, par ses équipages, par son allure personnelle, et, comme on n'y est encore civilisé qu'à demi, vous vous imaginez bien les excentricités drôlatiques qui se produisent journellement. Mais ces petits travers ne préjugent en rien de la bonté et de l'aménité du caractère valaque. On est en Valachie bon, aimable, hospitalier, tout comme en Moldavie. On y est plus gai, plus blagueur. Voilà toute la différence.

Les événements politiques de 1848 ont eu aussi une grande part d'influence sur une certaine classe de la population, celle des villes. La révolution de cette époque a laissé dans les esprits des germes d'enthousiasme peu modéré. A toute occasion, on est prêt à Bucarest à se parer de cocardes tricolores et à faire des manifestations soi-disant populaires. Mais dans tout cela il entre plus d'enthousiasme, susceptible d'évaporation, que de raison solide. En tout cas, les mobiles en sont toujours bons et patriotiques. A Bucarest, on adopte toute innovation politique, littéraire ou même sociale, avec une légèreté étonnante, tandis qu'à Jassi on y réfléchit à dix fois avant de l'adopter. Il suffit qu'un Monsieur quelconque présente un système nouveau d'orthographe, par exemple, fût-il stupide et impraticable, on en fait un culte. C'est ce qui arrive actuellement avec la terminaison *ciune* [3] que l'on ajoute à la plupart des mots et avec la lettre *ŭ* dont on fait le fondement de l'orthographe. Il en est des modes et des idées comme des systèmes de linguistique, tout sert d'étincelle qui met le feu aux poudres.

Le caractère valaque est plus méridional que le nôtre, les moeurs s'en ressentent un peu, mais, à première vue, elles sont les mêmes qu'en Moldavie. La vie est plus en dehors à Bucarest qu'à Jassi, on s'y promène davantage, on s'y ruine plus facilement.

En mettant cependant tout esprit de clocher de coté, je trouve qu'il y a plus de sérieux, plus de tact, plus de comme il faut dans la société moldave que dans la société valaque. Nous avons des femmes beaucoup plus instruites et plus distinguées et des hommes beaucoup plus pratiques. La littérature valaque a produit plus, mais non mieux que la littérature moldave, au contraire. Enfin, pour me résumer, j'ajouterai que la véritable cause des légères différences qui existent entre les habitants de Jassi et de Bucarest,

c'est que nous autres sommes plus indépendants du gouvernement que les Valaques. Le peuple est le même dans les deux principautés.

Tout à vous,

V. A.

Je vous enverrai bientôt la traduction littérale du conte des *Perles.* [4]

Iași, mai 1857

Iubite Grenier,

Îmi ceri cîteva scurte aprecieri asupra diferenței de caracter și de moravuri care există între valahi și moldoveni. Ce ți-aș putea spune? Această diferență nu constă decît în cîteva nuanțe destul de greu de sesizat. Prietenul nostru Russo [1] a spus într-un moment de bună dispoziție că valahii sînt gasconii României și nu s-a înșelat prea mult. Adevărul este că frații noștri de dincolo de Milcov au o înclinație foarte pronunțată pentru ceea ce se numește vulgar glumă, dar aceasta provine din felul de viață pe care-l duc și din puținul interes pe care îl acordă treburilor lor. Toată Țara Românească se rezumă la București, adică însemnează că orice om bucurîndu-se de ceva avere rîvnește să guste plăcerile acestei Capua [2] valahe, astfel că proprietățile sînt lăsate arendașilor lacomi, în cea mai mare parte greci, sau bulgari, sau sîrbi. Acest obicei, ale cărui consecințe sînt fatale pentru averi, dă naștere la alte rele, care dăunează moravurilor și caracterului indivizilor. Marea aglomerație de trîndavi în orașele principale ale provinciei, și mai cu seamă la București, a creat gusturi și ambiții de un gen meschin. A părea a devenit un scop, o necesitate. Se întrec în a produce mai mult efect prin ținută, prin echipagii, prin atitudinea personală, și, cum nu s-au civilizat decît pe jumătate, vă puteți închipui excentricitățile caraghioase care se produc zilnic. Dar aceste mici cusururi nu prejudiciază cu nimic bunătatea și amabilitatea caracterului valah. În Țara Românească oamenii sînt tot atît de buni, de

amabili, de ospitalieri, ca și în Moldova. Acolo sînt ceva mai veseli, mai glumeți. Iată toată diferența.

Evenimentele politice din 1848 au avut de asemenea o mare parte de influență asupra unei anumite clase a populației, cea din orașe. Revoluția din această epocă a lăsat în spirite germeni de entuziasm puțin moderat. Cu orice ocazie, la București sînt gata să se gătească cu cocarde tricolore și să facă manifestații, așa zise populare. Dar în toate acestea intră mai mult entuziasm, susceptibil să se evaporeze, decît motive solide. În orice caz, scopurile sînt întotdeauna bune și patriotice. La București, se adoptă orice inovație politică, literară sau chiar socială, cu o ușurință uimitoare, în timp ce la Iași te gîndești de zece ori pînă să o adopți. Este de ajuns ca un domn oarecare să prezinte un sistem nou de ortografie, de exemplu, chiar dacă este stupid și impracticabil, se face din el un cult. Este ceea ce se întîmplă actualmente cu terminația *ciune* [3], care se adaugă la majoritatea cuvintelor și cu litera *ă* din care se face fundamentul ortografiei. Cu moda și cu ideile se întîmplă ca și cu sistemele de lingvistică, orice servește drept scînteie care pune foc pulberei.

Caracterul valah este mai meridional decît al nostru, moravurile se resimt puțin, dar, la prima vedere, sînt aceleași ca în Moldova. La București viața se petrece mai mult în afară decît la Iași, te plimbi mai mult, te ruinezi mai ușor.

Totuși, lăsînd la o parte orice spirit strîmt, găsesc că este mai multă seriozitate, mai mult tact, mai multă ținută în societatea moldoveană decît în societatea valahă. Noi avem femei mult mai instruite și mai distinse și bărbați cu mult mai practici. Literatura valahă a produs mai mult, dar nu mai bun decît literatura moldovenească, dimpotrivă. În sfîrșit, pentru a rezuma, voi adăuga că adevărata cauză a ușoarelor diferențe care există între locuitorii din Iași și cei din București este că noi ceilalți sîntem mai independenți față de guvern decît valahii. Poporul este același în cele două principate.

Al dumitale,

V. A.

Îți voi trimite în curînd traducerea literală a povestei *Mărgăritelor.* [4]

[1857 vara][1]

LES PERLES

CONTE POPULAIRE

Dédié à Madame Zoe [Cantacuzène][2]

Trois jeunes filles d'empereur
Restent pensives dans leur palais.
Elles tressent de beaux colliers,
De beaux colliers de perles blanches.
Voilà qu'un oiseau mystérieux
Paraît soudain à la fenêtre
Et, battant gaiement de ses ailes,
Il dit d'une voix caressante :
— Soyez, soyez les bien trouvées,
Charmantes fleurs de l'Orient.
— Sois-le bien venu du Paradis,
Oiseaux à la voix harmonieuse.
— Moi j'arrive avec le printemps
Pour enchanter vos petits coeurs.
Je suis venu dans vos parages,
Amenant le joli mois de mai,
Le joli mois des blancs muguets
Et de doux rêves d'amour.
J'apporte aussi un conte merveilleux
Tel qu'il n'en fut et n'en est pas d'autre.
— Petit oiseau, dis-nous, dis-nous
Ce conte si merveilleux.
Et pour toi, nous tresserons trois colliers,
Trois colliers de perles blanches.

I.

„Perles blanches, rangez-vous
Le long, le long des fils d'or,
Comme une hora étincelante.
Comme les paroles de mon conte."

Il fut, il fut jadis au monde
Une douce et fière jeune fille
Au visage si enchanteur
Que vous pourriez regarder le soleil en face,
Mais ses brillants yeux à elle
Et son visage point ne les auriez pu regarder
Les fleurs l'appelaient fleur,
Les étoiles étoile brillante,
En sorte que sans cesse fleurs et étoiles
Se disputaient la nuit entre elles.
Voici qu'un jour, à l'aurore,
Sur l'herbe verdoyante d'un champ,
La jeune fille avec deux autres filles
Se promenaient dans l'herbe en filant.
L'une dit : „J'ai rêvé cette nuit
D'un jeune fils d'empereur.
Si le sort voulait qu'il vint
Et qu,il me choisit pour épouse
Je lui apporterais en cadeau de noces
Un épervier de cheval
Qui s'élance et qui vole
Par-dessus montagnes et mers
Et fait le tour de la terre
Plus rapidement que le vent."
— La seconde dit : „Soeurs chéries,
Moi je tisserai pour lui, debout,
Une chemise d'un tissu merveilleux,
Brodée avec des enchantements,
Qui lui porte bonheur
Et le garantisse de l'atteinte du feu
Et des souffrances de l'âme
Et des maladies du corps."
— La jeune fille, à son tour,
Dit ainsi de sa douce voix :
„Moi je lui ferais deux enfants,
Deux petits frères jumeaux,
Avec des chevelures dorées
Et des visages en fleur
Tels qu'il n'y en aurait pas d'autres,
Aimables comme eux, comme eux jolis,

Car ils seraient resplendissants
Comme deux yeux nageant dans le bonheur."
— „Si tu me fais de pareils enfants,
C'est toi qui seras ma fiancée,
Dit soudain le jeune roi
Qui chassait sur le vert coteau.
„Sois donc ma fiancée bien-aimée,
Ma reine et mon épouse,
Toi, merveille enchanteresse,
Toi, précieux fragment du soleil."
La jeune fille, dans son bonheur,
Est saisie d'une émotion profonde.
Ses yeux se ferment avec langueur,
Ses doigts délicats s'entr'ouvrent,
Le fuseau tombe, il se dévide,
Et la jeune fille s'affaisse dans l'herbe.
Mais le jeune roi, vaillant,
La prend tendrement dans ses bras
Et, avec ce précieux trésor,
Il s'élance sur son cheval.
Le coursier dresse sa crinière,
Il saute, il vole, il hennit
Et, avant que son hennissement ne cesse,
Il arrive au perron du palais.

Sept jours s'écoulèrent à peine,
On fit de magnifiques noces
En présence d'hôtes innombrables,
Ainsi qu'il convient aux empereurs.
La renommée de cette fête vola
Par-dessus neuf mers et neuf continents.
Furent présents des rois fameux,
Portant sur leurs fronts des couronnes,
Et autant de reines célèbres
Par leur beauté et leur distinction.
Furent aussi des oiseaux merveilleux
Et de merveilleuses fleurs du Paradis,
Et des Zmeis * aux yeux ardents,
Et de valeureux Fetzi-frumossi. **

*, ** Etres fantastiques [Nota lui V. Alecsandri].

Mais d'entre tous qui rayonnait
De plus vives lumières ?
La belle fiancée du roi,
La jeune et charmante reine.
Elle ravissait les regards
Par son sourire et par sa danse,
Car le sourire de la jeune fille
Eclarait comme une aurore,
Et sa danse gracieuse voltigeait
Comme un léger papillon.
Moi-même je fus présent
A cette noce sans pareille,
Et les merveilles que j'y ai vues,
Nul ne pourrait les raconter.

II.

„Perles blanches, rangez-vous
Le long, le long des fils d'or,
Comme les paroles de mon conte,
Car j'en ai encore long à dire."

Un mois s'écoula, deux s'écoulèrent,
Il s'en écoula cinq, il s'en écoula neuf.
La reine mit au monde deux enfants,
Deux petits frères jumeaux,
Avec des chevelures dorées
Et des visages en fleur.
Tous deux charmants, resplendissants
Comme deux yeux nageant dans le bonheur.
Ah ! mes soeurs, mes soeurs chéries,
Qui d'entre vous pourra me dire
Ce qu'il y a de meilleur dans la vie
Que les douceurs de l'amour ?
Ce qu'il y a de plus sacré au monde
Qu'une mère allaitant son enfant ?
Ce qu'il y a de plus aimable et de plus aimé
Qu'un petit enfant nouveau-né ?
La reine mère tout heureuse,
Ornée de ses deux enfants,

Les tenait tendrement serrés contre son sein
Comme deux papillons sur un lis.
Et des tresses de sa longue chevelure
Elle leur faisait des langes,
Et de son sein, pour les endormir,
Elle leur faisait un doux berceau.
Elle les admirait jour et nuit,
Leur parlait avec de tendres paroles
Et se sentait émue en les regardant.
C'est elle qui les réveillait, elle qui les endormait,
Les endormait avec des chants
Et les réveillait avec des baisers.
Quand c'était pour les endormir,
Elle chantait ainsi, avec amour ;
„Nani, nani, petits enfants,
Chers petits enfants de votre mère,
Dormez, votre mère vous berce
Avec des chants mélodieux.
Et votre mère vous soignera,
Et votre mère vous embrassera,
Et elle priera le bon Dieu
Qu'il vous promène dans son Paradis,
Afin que vous soyez, chers petits,
De beaux anges assis sur des arcs-en-ciel,
Et des pluies de rayons et d'étoiles
Tombant sur des champs de fleurs.
Et je prierai encore le bon Dieu
Que vous deveniez, selon mes désirs,
De grands héros, des Fetzi-frumossi,
Deux météores éblouissants.
Que les jeunes filles s'éprennent de vous,
Que les ennemis vous redoutent,
Que vous ayez heureux sort, grand renom,
Et que votre renom emplisse le monde."

Ah ! mes soeurs, soeurs chéries,
Il n'était point, sous le soleil,
De jardin plus richement fleuri
Que n'était la reine bienheureuse.
Mais dans le monde passe souvent
Souffle de mort, frisson glacial,

Et soudain alors se fane
Tout ce qui est vert, tout ce qui est beau.
L'azur se change en nuages,
La vie en nuit sans aurore,
La joie en cruels tourments
Et les chants en gémissements.
Voici qu'au jour du mois de mai
La renommée vint au ciel
De ces deux beaux petits enfants.
Et tous les anges, en une seule volée,
Vinrent portés, sur un nuage d'or
Pour voir s'il existait
Des anges comme eux sur la terre :
„Doux sont-ils à voir, Seigneur !
Disent-ils, profondément émus.
Beaux sont-ils, Seigneur, tous les deux,
Beaux et bien plus beaux que nous-mêmes !
A peine ils dirent et, soudain,
Comme un éclair de feu dévorant,
Le cruel *diochio* atteint
Les enfants et les pénètre.
Les pauvres petits pleurent, gémissent,
Leurs lèvres quittent le sein maternel ;
Ils regardent dans les yeux de leur mère,
Penchent la tête, tombent et meurent.
Malheur à la forêt qui perd
Son bruissement de vert feuillage,
Malheur au coeur désert
Qui reste ici-bas dépareillé.
Mais cent fois plus malheur en ce monde
Aux enfants privés de leurs mères
Et aux mères atteintes du *doru*
Qui perdent leurs enfants bien-aimés.

III.

„Perles blanches, rangez-vous
Le long, le long des fils d'or,
Comme les paroles de mon conte,
Car j'en ai encore long à dire."

Les enfants aux bras entrelacés,
Dans un petit berceau couchés,
Le roi, leur père, les a enterrés
Auprès de lui, auprès du palais,
Sous la fenêtre du jardin,
A la racine d'une touffe de mélilot,
Et voici que du sein de la tombe
Il poussa jusqu'à l'aurore
Deux beaux sapins semblables en tout
Comme deux jumeaux d'un même sein,
Ils grandirent, grandirent toujours
Depuis l'aurore jusqu'au soir,
Jusqu'à ce qu'ils parvinrent
A la fenêtre impériale.
— „Frère, ô mon petit frère,
Que vois-tu dans l'intérieur du palais ?
— Je vois ma mère... Entends-tu, frère,
Ses gémissements incessants ?
— La bien-aimée ! Elle nous regrette,
Et de regret elle se consume.
— Hélas ! sa voix ne se tait plus !
Laisse-moi la voir, aussi ce qu'elle fait ?
— Ses yeux sont deux sources
De larmes brûlantes.
— Hélas ! vois comme elle nous cherche
Dans la maison triste et vide ?
— Comme elle nous appelle, comme elle nous pleure,
Comme elle tord ses bras de désespoir !
— Mère, ma mère, notre mère chérie,
Nous voici à la fenêtre,
Viens à nous avec de doux baisers
Et avec de douces caresses,
Car il y a longtemps, pauvres de nous,
Que tu nous manques à tous les deux !"

Ainsi les sapins chuchotaient
Et leurs branches les balançaient
Par la fenêtre dans la grande salle...
Leur mère, en larmes, tressaille,
Vient, accourt, s'arrête, ne croit pas.
Elle voit les sapins et ne les voit pas.

Elle essuie soudain ses yeux :
— „Oh ! mes enfants, mes chers petits enfants,
C'est vous ! Mon coeur me dit
Que vous êtes revenus ici,
Près du sein de votre mère
Qui nourrit un amer tourment.
Chers jolis petits de votre mère,
Enfants, mes bien-aimés enfants,
Vous avez eu bien froid au sein de la terre,
Puisse le Seigneur Dieu la punir !
Et maintenant personne ne s'inquiète
De votre blanche fragilité,
Ni ne vous berce avec des chants,
Ni ne vous endort avec des baisers.
— Tais-toi, mère désolée, -
Nous t'apportons des consolations.
Ne plains pas ainsi notre sort,
Car le ciel prend souci
Et des morts et des vivants,
Et des fleurs et des enfants.
Les douces soirées du printemps
Nous baignent avec de douces larmes,
Le vent nous endort légèrement
Avec son soupir plaintif,
Et les rayons de l'astre muet
Nous couvrent de lumineux baisers.
— Que parlez-vous de printemps
Et des étoiles du soir ?
Ne voyez-vous point les nuanges terribles,
Comme ils s'aglomèrent avec des éclairs ?
N'entendez-vous pas comme le ciel tonne
Et comme la terre effrayée retentit ?
Le vent souffle et plie vos tiges,
Sur vous tombent des torrents de pluie...
O mes enfants, mes pauvres enfants,
Comment faire pour les défendre !"
La pauvre reine n'a point fini,
Que le ciel a foudroyé les sapins,
Et, sous les yeux de la malheureuse mère,
Il les a embrasée du feu céleste.
Les sapins tombent à terre,

Ils brûlent avec de longs gémissements,
Et vers la reine qui les regarde
Ils tendent leurs branches noircies.
La pauvre mère, échevelée,
Saisie d'effroi, égarée,
Se penche sur la fenêtre
Et veut se jeter dans les flammes,
Lorsque soudain ses yeux
Aperçoivent deux étincelles
D'entre les flammes se détachant,
Dans l'air sombre étincelant,
Vers les étoiles montant,
Et toutes deux parmi elles
Se changent en deux étoiles.
Sa figure, à cette vue,
Resplendit de bonheur
Comme brille la lune
Après un affreux orage.
Joyeuse, avec précipitation,
Elle sort la nuit dans les champs
Et s'en va dans son égarement
Tenant les yeux fixés sur le ciel ;
Ainsi s'en va, sans que rien puisse l'arrêter,
Le doru sans limites.

IV.

„Perles blanches, rangez-vous
Le long, le long des fils d'or,
Comme les paroles de mon conte,
Car je n'ai plus long à dire."

Dans cette vallée d'herbe sauvage,
Auprès d'un ruisseau limpide,
La reine mère reste étendue
Et regarde avec amour
Tantôt le ciel constellé
Où son coeur s'est envolé,
Tantôt la surface tranquille du ruisseau
Où les lueurs célestes
Se reflètent et miroitent,

Et étincellent mystérieusement.
La pauvre mère gémit doucement,
Et avec une branche fleurie de mélilot
Elle caresse tendrement
La surface du ruisseau,
Puis elle s'arrête et regarde,
Quand l'eau troublée reprend son calme,
Quelles étoiles, les premières,
Apparaîtront dans son cristal.

L'ombre noire de la vallée
La pénètre de sa tristesse
Et écoute en silence
Son murmure douloureux,
Car elle exorcise les astres
Et, pleurant, elle chante ainsi :
„Autant d'étoiles qu'il y a au ciel
Jusqu'au jour, elles disparaissent toutes.
Deux seulement sont fixes à leur place
Jusqu'au lever du soleil.
Elles prennent part à ma douleur.
Puisse Dieu les faire descendre sur terre.

Petites étoiles, douces étoiles,
Vous, les yeux de mon coeur,
Vous vous êtes fermées sur la terre
Et vous êtes rouvertes au ciel
Pour être témoins de ma douleur.
Puisse Dieu vous faire descendre sur terre.
Doux est pour vous, bien doux,
Le séjour du ciel lumineux,
Mais le plus radieux Paradis
N'est pas aussi doux que le sein d'une mère.
Oh ! mes enfants, auprès de mon sein,
Puisse Dieu vous faire descendre."

O merveille, là-haut, dans le ciel,
Deux étoiles soudain disparaissent
Et, rapides comme la flèche,
A travers l'espace, les voici
Venir, les voici descendre,

En laissant de longues traces lumineuses,
Jusqu'à ce qu'elle tombent près du ruisseau
Dans un large et long champ de blé,
Et se transforment en deux perles,
Dans le sein d'un épi doré.

Qui, dans le monde, qui pourrait
Traverser les mers à la nage,
Pénétrer les forêts vierges
Et compter les feuilles de leurs arbres ?
Qui pourrait découvrir
Combien de vagues sont sur la mer,
Combien de rayons sont dans le soleil,
Combien de parfum contient une fleur ?
Seul le *doru* d'une mère peut
Pénétrer tous ces mystères,
Pour trouver un peu de consolation
A ses cruelles souffrances.
Ainsi la reine, jusqu'à la ceinture,
Entre dans le champ de blé
Et cherche sans s'arrêter
Les deux étoiles qui sont tombées du ciel.
Elle arrache les épis l'un après l'autre
Et tamise les grains dans sa main,
Les embrasse, les caresse,
Afin de retrouver ses enfants.
Jour d'été, jusqu'au soir, *
Elle ne quitte pas le champ,
Mais elle glane, elle glane toujours
Et ne pense pas au repos.
Le champ diminue, un seul épi reste encore.
O Seigneur ! voici qu'elle découvre enfin,
Dans un épi riche et doré,
Deux blanches petites perles.
Et dès lors, la mère attendrie,
Dans sont ravissement d'amour,
Range, du matin au soir,
Ces deux perles sur des fils d'or,

* Pendant la longueur d'un jour d'été. [Nota lui V. Alecsandri].

Et les presse contre son coeur.
Et tantôt elle rit, et tantôt elle pleure.
Elle les égrène de nouveau,
Et de nouveau les range en chantant :
„Rangez-vous, perles blanches,
Le long des fils d'or,
Comme mes larmes
Le long des rayons des étoiles.
Rangez-vous, perles blanches,
Le long des fils d'or,
Comme mes années de deuil
Le long du cours de la douleur.
Rangez-vous, perles blanches,
Le long des fils d'or,
Jusqu'à ce que le *doru* de la pauvre mère
Cessera de verser des larmes."

Mon cher Grenier,

Voici le conte des *Perles*, traduit littéralement. Corrigez-en le style, faites ce que vous en voudrez. Je regrette que la traduction ne puisse pas rendre certaines harmonies de l'original. Le conte vous plairait mieux. Enfin, je vous le livre tel quel, comme une chose faite à la hâte. Vous pouvez toujours prendre une idée de la nature de l'imagination populaire de notre pays.

Tout à vous,
Alecsandri

ÎNȘIRĂ-TE MĂRGĂRITE
Poveste populară

[1857 vara][1]

Dedicată doamnei Zoe [Cantacuzino][2]

[— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —]*

Dragă Grenier,

Iată povestea *Mărgăritelor*, tradusă literal. Îndreaptă-i stilul, fă ce vei crede de cuviință. Regret că traducerea nu poate

* Cf. aici p. 274—285 textul în traducerea franceză a lui V. Alecsandri.

reda anumite armonii ale orginalului. Povestea ți-ar plăcea și mai mult. În sfîrșit, ți-o încredințez așa cum este, ca pe un lucru făcut la repezeală. Poți totuși să-ți faci o idee despre natura imaginației populare a țării noastre.

Al dumitale,

Alecsandri

CĂTRE ION BĂLĂCEANU

103

Juin 1857, Jassi

Mon cher Balatchiano, [1]

Mrs Grégoire Varnav [2] et Démétre Stourdza se rendent à Bucarest [3], porteurs de la protestation du district de Roman contre les listes éléctorales publiées par le Gouvernement de la Calotte [4]. Ces Mrs sont deux de nos meilleurs patriotes et à ce titre je te les recommande chaudement. Fais pour eux ce que tu ferais pour moi et que la grâce d'en haut descende sur toi avec tous les avantages y attachés. Puisse-t-elle t'engager de m'écrire. As tu reçu mes deux ou trois lettres ? Le nombre en est si grand que je m'y perds.

Tout à toi,

Alecsandri

Presente ces Mrs à Bulwer [5] particulièrement

Iunie 1857, Iași

Dragă Bălăceanu, [1]

D-nii Grigore Vîrnav [2] și Dimitrie Sturdza se duc la București [3], purtători ai protestului ținutului Roman împotriva listelor electorale publicate de guvernul [lui Vogoride] [4]. Acești d-ni

sînt doi din cei mai buni patrioți ai noștri și în această calitate ți-i recomand cu căldură. Fă pentru ei ceea ce ai face pentru mine și harul de sus să se coboare asupra ta cu toate bunurile sale. Fie ca el să te facă să-mi scrii. Ai primit două sau trei scrisori de la mine ? Numărul este atît de mare încît nu mai știu.

Al tău,

Alecsandri

Prezintă pe acești d-ni mai cu seamă lui Bulwer [5].

CĂTRE I. I. FILIPESCU

104

Jassi, 1857 juin

Mon cher Filipesco, [1]

Tu dois avoir déjà appris que tous les districts de la Moldavie envoient des députés à Bucarest [2] porteurs de protestations collectives contre les menées de Vogoridès et Consorts et contre les listes électorales publiées il y a quelques jours. Mrs Grégoire Vîrnav et Démètre Stourdza ont été choisis par le district de Roman, ils se rendent à Bucarest comme dans un pays inconnu. C'est à toi et à tes amis qu'est réservée la mission de prouver aux Moldaves qu'ils sont chez eux quand il se trouvent à Bucarest.

Tout à toi,

Alecsandri

Iași, 1857 iunie

Iubite Filipescu, [1]

Trebuie să fi aflat deja că toate ținuturile din Moldova trimit deputați la București [2], purtători de proteste colective îm-

potriva intrigilor lui Vogoride și Consorțiul și împotriva listelor electorale publicate de cîteva zile. D-nii Grigore Vîrnav și Dimitrie Sturdza au fost aleși pentru ținutul Roman și se duc la București ca într-o țară necunoscută. Ție și prietenilor tăi vă este rezervată misiunea de a dovedi moldovenilor că sînt la ei acasă, cînd se găsesc la București.

Al tău,

Alecsandri

CĂTRE DIM. A. STURDZA

105

Iași, 23 iulie 1857 [1]

Section française

Bravo, mon cher Stourdza. Vous avez dignement fait vos premiers armes dans la cause sacrée de notre pays. Vous êtes désormais un des nôtres, un vétéran, et nous serions heureux de voir votre génération animée de mêmes sentiments d'honneur et de patriotisme que ceux dont vous avez fait preuve. Courage, mon ami. Vous remplissez un devoir sacré et le pays vous compte déjà parmi ses meilleurs enfants. Je pars dans deux heures pour les bains de Dieppe. Ma santé est délabrée.

Alecsandri

Iași, 23 iulie 1857 [1]

Secția franceză

Bravo, dragă Sturdza. Ți-ai făcut cu demnitate primele arme* în cauza sfîntă a țării noastre. Ești de acum înainte unul

* Expresie folosită în scrimă.

de ai noștri, un veteran și vom fi fericiți de a vedea generația voastră însuflețită de aceleași sentimente de onoare și de patriotism ca acelea pe care le-ai dovedit. Curaj, prietene. Îndeplinești o datorie sfîntă și țara te socotește deja printre cei mai buni fii ai săi. Plec peste două ore la băile de la Dieppe. Sănătatea mea este zdruncinată.

Alecsandri

CĂTRE EDOUARD GRENIER

106

23 août 1857

Mon cher Grenier,

Je suis en France depuis une dizaine de jours, tantôt à Dieppe, tantôt à Paris, malade et sans domicile, telle est ma position sociale en ce moment. Et vous, heureux poète, je vous vois d'ici, affectueusement blotti sous l'aile maternelle et composant quelque nouveau poème. Votre sort est à envier. Quand vous verrai-je ?

Si ma santé ne m'obligeait de courir à Dieppe pour y prendre des bains de mer, je viendrais à Besançon vous serrer la main et vous taquiner un peu, selon mon affreuse habitude ; mais, hélas ! il me faut suivre les conseils de M. Rostan [1] et aller au plus tôt puiser des forces dans les flots de la Manche.

Les luttes politiques [2] de mon pays m'ont brisé moralement et physiquement. Je ne vaux pas un ministre de chez nous.

Adieu et tout à vous,

Alecsandri

Dieppe, rue Aguado 5.

23 august 1857

Dragă Grenier,

Sînt în Franța de zece zile, cînd la Dieppe, cînd la Paris, bolnav și fără domiciliu, aceasta este poziția mea socială în acest moment. Și dumneata, fericit poet, te văd de aici, adăpostit călduros sub aripa maternă și compunînd vreun nou poem. Soarta dumitale este de invidiat. Cînd am să te văd?

Dacă sănătatea mea nu m-ar obliga să alerg la Dieppe pentru a face băi de mare, aș veni la Besançon să-ți strîng mîna și să te necăjesc puțin, după urîtul meu obicei, dar, vai! trebuie să urmez sfaturile d-lui Rostan[1] și să mă duc să-mi refac forțele în valurile Mînecii.

Luptele politice[2] din țara mea m-au frînt moralmente și fizicește. Nu prețuiesc cît un ministru de la noi.

Adio și al dumitale,

Alecsandri

Dieppe, rue Aguado 5

107

Dieppe, [1857][1]

Mon cher Grenier,

Je suis enchanté que vous ayez pris la résolution de venir à Dieppe. Descendez chez moi, rue Aguado 27. J'ai un petit appartement situé sur la plage. On y jouit d'une vue admirable et on a la mer sous la main. Vous trouverez beaucoup de Moldaves faisant la coupe, en attendant que la question d'Orient prenne une fin. Pour ma part, je cherche la santé et j'espère la trouver dans les flots de la Manche. Le spectacle que j'ai sous les yeux me rend heureux comme un vieux marin ; votre présence sera un excellent auxiliaire pour ma cure. Je vous attends vendredi prochain avec la cigarette parfumée de l'amitié.

Tout à vous,

Alecsandri

Dieppe, [1857][1]

Dragă Grenier,

Sînt încîntat că ai luat hotărîrea de a veni la Dieppe. Oprește-te la mine, rue Aguado 27. Am un mic apartament situat pe plajă. Te bucuri de aici de o vedere minunată și ai marea la îndemînă. Vei găsi mulți moldoveni înotînd, așteptînd ca chestiunea Orientului să ia sfîrșit. În ce mă privește, eu îmi caut sănătatea și sper să o găsesc în valurile Mînecii. Spectacolul pe care îl am sub ochi mă face fericit ca pe un bătrîn marinar ; prezența dumitale va fi un foarte bun ajutor pentru cura mea. Te aștept vinerea viitoare cu țigara parfumată a prieteniei!

Al dumitale,

Alecsandri

108

[1857][1]

Mon vieux infidèle,

Il fait un temps à promener à pied et à m'empêcher de faire la sieste.

N'êtes vous pas disposé à l'arpentage? Je vous attends jusqu'à six heures, après quoi je me *laisse* sur mon lit de douleur.

Bonjour,

Alecsandri

[1857][1]

Dragă necredinciosule,

Este un timp potrivit pentru o plimbare pe jos și care să mă împiedice de a-mi face siesta.

Nu ai chef să umbli ? Te aştept pînă la ora şase, după care mă *las* pe patul meu de durere.

Bună ziua,

Alecsandri

CĂTRE VICTOR PLACE

109

Dieppe, 20 7bre [s.n.] 1857)

Mon cher Mr Place,

Je viens me consulter avec vous comme avec le meilleur ami de mon pays et j'attends de vous une réponse claire et catégorique.

J'ai quitté Jassi, comme vous savez, à la suite de la grande victoire que nous avons remportée dans les premières élections, au moyen de l'abstention générale du pays, et je me suis rendu en France, dans le double but de soigner ma santée fortement delabrée, et d'agir, autant que faire se peut, auprès des personnes qui s'intéressent à notre avenir.

Voici d'abord le bulletin de ma santé. Les medecins de Paris ont trouvé que j'avais besoin de me soigner sérieusement et de passer l'hiver dans un climat chaud. Ils ont commencé par m'envoyer à Dieppe pour y faire une cure de bain de mer. Je ne sais au juste quel pourra être le résultat de cette cure, mais je sais bien qu'arrivé aux bords de la mer je suis tombé malade, au point de garder le lit pendant plusieurs jours et que la moindre fatigue, en ce moment, suffirait pour me donner une rechute. Cette considération est pourtant tout à fait secondaire à mes yeux en présence des intérêts de mon pays, et je me tiendrai prêt à tenter le voyage dans le cas où vous me diriez un seul mot : *Venez.*

Une dépêche télégraphique de Rolla, ainsi que la plupart des grands journaux de France, m'ont appris que les

nouvelles élections[1] ont produit des résultats extrémement favorables à l'Union. Tous nos amis politiques sont élus. La cause du pays est donc entre bonnes mains et la victoire est certaine, avec ou sans ma participation directe.

Ne pensez-vous pas qu'il serait utile pour les grandes questions qui vont se traiter au Divan ad-hoc, d'avoir à Paris un homme dévoué à la cause, lequel fut en état d'intéresser la presse et de l'éclairer au sujet de ces mêmes questions ?

Grâce aux lettres de recommandation que vous m'avez données lors de mon départ, ainsi qu'aux *moyens* dont je puis disposer, ne croyez-vous pas que je pourrais rendre des services plus importants à mon pays en le représentant à Paris, qu'en allant faire nombre au Divan ad-hoc ?

Je jouis, il est vrai, d'une certaine considération auprès de mes compatriotes et je suis à même d'exercer une certaine influence sur leur esprit, mais s'il est vrai que les Rolla, les Mavrojeni, les Cogalniceano, les Hurmuzaki, les Catardgji, les Négri etc. sont élus députés, le pays ne manquera pas de bons avocats à Jassi tandis qu'il n'en possède aucun à Paris, à Londres, à Berlin et à Turin.

C'est à Paris que va être tranché le noeud gordien de la question roumaine. Ne vous semblet-il pas juste et rationnel qu'un roumain, au moins, assistât à cette opération délicate ? Tous les émigrés vallaques ont déserté Paris pour se rendre à Bucarest ; les Moldaves partent par bandes nombreuses chaque jour, et bientôt il n'en restera plus même de quoi satisfaire à la curiosité publique.

Je termine donc, en vous priant, de conclure vous même, en quelques mots, sur la question que je vous ai posée.

Faut-il partir, immédiatement pour la Moldavie ?

Faut-il rester à Paris, avec la mission de travailler par tous le moyens en mon pouvoir au succès de notre cause ?

Me croyez-vous plus utile à Jassi qu'à Paris ? J'attends votre réponse par voie télégraphique. Envoyez la moi à l'adresse de mon frère : rue de Rivoli 174.

Toute à vous de coeur,

Alecsandri

Dieppe, 20 septembrie [s.n.]1857

Iubite d-le Place,

Vin să mă sfătuiesc cu dumneavoastră ca fiind cel mai bun prieten al țării mele și de la care aștept un răspuns limpede și categoric.

Am părăsit Iașul, după cum știți, în urma marii victorii pe care am cîștigat-o în primele alegeri, prin mijlocirea abținerii generale a țării, și m-am dus în Franța, cu dublul scop de a-mi îngriji sănătatea foarte zdruncinată și de a lupta, atît cît se poate, pe lîngă persoane care se interesează de viitorul nostru.

Iată mai întîi buletinul sănătății mele. Doctorii din Paris au găsit că aveam nevoie de a mă îngriji serios și de a petrece iarna într-un climat cald. Au început prin a mă trimite la Dieppe pentru a face acolo o cură de băi de mare. Nu știu sigur care va putea fi rezultatul acestei cure dar știu că, sosit pe țărmul mării, am căzut bolnav, trebuind să rămîn la pat timp de mai multe zile și cea mai mică oboseală, în acest timp, ar fi fost de ajuns pentru a-mi întoarce boala. Acest lucru este totuși puțin însemnat în ochii mei față de interesele țării mele, și voi sta pregătit pentru a încerca această călătorie în cazul în care îmi veți spune un singur cuvînt : *Veniți.*

O depeșă telegrafică a lui Rolla, cum și cele mai multe ziare din Franța, mi-au adus la cunoștință că noile alegeri[1] au rezultate foarte favorabile pentru Unire. Toți prietenii noștri politici sînt aleși. Cauza țării este deci în mîini bune și victoria este sigură, cu sau fără participarea mea directă.

Nu credeți că ar fi necesar pentru marile chestiuni care urmează să se discute în Divanul ad-hoc, să avem la Paris un om devotat cauzei, care să fie în măsură să intereseze presa și să o lămurească în legătură cu aceste chestiuni ?

Datorită scrisorilor de recomandare pe care mi le-ați dat cu ocazia plecării mele, cum și cu *mijloacele* de care mă pot folosi, nu credeți că aș putea să aduc servicii mai importante țării mele reprezentînd-o la Paris, decît ducîndu-mă să măresc numărul în Divanul ad-hoc ?

Mă bucur, este adevărat, de o oarecare considerație pe lîngă compatrioții mei și sînt în măsură de a exercita oarecare influență asupra spiritului lor, dar dacă este adevărat că Rolii,

Mavroghenii, Kogălnicenii, Hurmuzăcheștii, Catargii, Negrii etc. sînt aleși deputați, țara nu va duce lipsă de avocați la Iași, în timp ce nu are nici unul la Paris, Londra, Berlin și Turin.

La Paris se va tăia nodul gordian al chestiunei românești. Nu vi se pare drept și cu judecată ca un român, cel puțin, să fie de față la această operație delicată ? Toți emigrații munteni au părăsit Parisul pentru a se duce la București ; moldovenii pleacă în grupuri numeroase în fiecare zi și, în curînd, nu va mai rămîne nici cu ce să mulțumești curiozitatea publică.

Închei deci rugîndu-vă să trageți concluzia dumneavoastră înșivă, în cîteva cuvinte, asupra chestiunii pe care v-am pus-o.

Trebuie să plec numaidecît spre Moldova ?

Trebuie să rămîn la Paris, cu misiunea de a lucra prin toate mijloacele care îmi stau în putere la succesul cauzei noastre ?

Mă socotiți mai folositor la Iași decît la Paris ? Aștept răspunsul dumneavoastră telegrafic. Trimiteți-mi-l la adresa fratelui meu : rue de Rivoli 174.

Al dumitale din inimă,

Alecsandri

CĂTRE DIVANUL AD-HOC

110

[a. 10 septembrie s.v., 1857][1]

Starea sănătății mă împiedică de a veni în Moldova și dar mă văd silit a renunța la mandatul mieu de deputat. Dimisia mea va urma în curînd acestei depeșe.

[Alecsandri]

CĂTRE COSTACHE ROSETTI-TEȚCANU

111

Diepa, 20 sept. [s.n.] 1857 [1]

Iubite cucoane Costachi, [2]

O depeșă telegrafică de la Iași mi-au făcut cunoscut că am fost ales deputat în ținutul Bacăului. Această veste m-au cuprins totodată și de mulțemire și de măhnire, și m-au pus într-o poziție foarte grea.

În adevăr, nu poate fi pentru un român mai mare măgulire sufletească decît de a se videa ales între compatrioții săi spre a sprijini și apăra drepturile patriei lor, ci cît pentru mine, mă simt mîndru de rolul ce mi-au încredințat alegătorii din Bacău, căci toată viața mea nu am avut alt țel decît binele și mărirea Nației noastre. Dar spre a putea îndeplini această nobilă îndatorire, ar trebui ca puterile mele să fie pe măsura bunăvoinței care am arătat în toate împrejurările atingătoare de interesul neamului românesc.

Din nenorocire însă puterile-mi lipsesc, căci sînt bolnav și supus unui regim care nu-mi iartă cea mai mică osteneală.

După o luptă necontenită, de mai multe luni de zile, în chestia Unirii, și după izbînda căștigată de noi asupra dușmanilor prin abținerea noastră de la alegerile cele dintîi, am plecat la Paris spre a-mi căuta de sănătate și spre a mă întîlni cu persoanele însemnate care se interesează de viitorul nostru.

Doctorii din Paris m-au trimis la Diepa ca să ieu băi de mare, dar aice am căzut la pat și după vro cîteva zile abie m-am putut scula ca să reîncep cura băilor. Acum mă găsesc mai bine, cu adevărat, dar orice osteneală mi-ar pricinui noi suferinți. Îmi este dar peste putință de a întreprinde o călătorie de 12 zile spre a mă întoarce la Moldova.

Mă cunoști destul, socot, pentru ca să înțelegi toată măhnirea ce simt în sufletul meu de a fi silit a sta deoparte în împreju[ră]rile de față. Singura idee ce-mi alină puțin măhnirea este că alegerile de pe urmă au produs o majoritate însuflețită de cele mai bune simțiri, și au adunat în Divanul ad-hoc oamenii cei mai vrednici și mai stimabili

din țară. Ei vor face pentru românie tot ce este de făcut și cauza noastră va triumfa precum dorim cu toții.

Acesta este țelul la care trebuie să privim, lăsînd de o parte orice ambiție personală.

Cît pentru mine, fiindcă mă văd silit prin starea sănătății mele a ședea în Paris și a petrece o parte din iarnă într-o climă călduroasă, voi căuta a profita de înlesnirile ce pot avea aice spre a conlucra cu d-voastră la binele obștesc. Este mult de făcut în Paris prin jurnalurile franceze și prin persoanele care se află în capul guvernului, căci în Paris are să se hotărască chestia noastră. Prin urmare, e mult mai folositor pentru țara noastră de a avea în Paris un apărător gata de a face orice jertfe, decît de a avea în Iași un deputat bolnav care n-ar putea să-și ridice glasul în favorul ei.

De la sosirea mea în Franția, m-am pus în relație cu mai mulți jurnaliști pe care i-am înduplecat a sprijini în foile lor chestia prințului străin și, la întoarcerea mea în Paris, am de gînd să mă înfățișez la dl Walevski și la ceilalți miniștri spre a-i dispoza în favorul dorințelor noastre. În sfîrșit, deși starea sănătății mele nu mă iartă a răspunde la chemarea băcăuanilor, sînt bine încredințat că prin lucrările mele în Paris voi ști a mă arăta vrednic de încrederea lor.

Binevoiește a ceti la mai mulți din d-lor acest răvaș și a le arăta din parte-mi toată recunoștința mea pentru onorul ce mi-au făcut, alegîndu-mă deputat, și toată măhnirea ce simt de a nu putea primi această nobilă însărcinare. Îmi pun toată încrederea în prietenia dtale ca să mă aperi împotriva celor ce n-ar vroi să înțeleagă adevărul. Și rămân a d-tale prietin și frate întru Unire,

Alecsandri

P.S. Am întărziet de a-ți trimite această scrisoare pînă astăzi, 5 oct., cu sperarea că, găsindu-mă mai bine, aș putea pleca însumi la Moldova, dar văd că, din nenorocire, nu-mi rămîne alta de făcut decît de a-mi da demisia din deputăție. Chibzuiește ca să se aleagă un unist în locul meu. [3]

Îți trimet o scrisoare către d-nii alegători din Bacău [4] pe care te rog să le-o împărtășești. Ea cuprinde espresia mulțumirii mele către d-lor. Binevoiește a o arăta mai întăi lui Rolla.

CĂTRE ALEGĂTORII DIN ŢINUTUL BACĂULUI

112

Paris, [septembrie]1857

CĂTRĂ D-LOR DOMNII ALEGĂTORI DIN ŢINUTUL BACĂULUI

Domnilor !

Cea întîi datorie a mea este de a vă mulţemi pentru încrederea ce mi-aţi arătat şi pentru onorul ce mi-aţi făcut, giudecîndu-mă vrednic de a reprezenta la Divanul Ad-hoc [1] un ţinut atît de însemnat ca ţinutul Bacăului, carele s-au deosebit în împregiurările de faţă prin o energie neclintită şi un patriotism puternic şi înţelept.

În adevăr, nu poate fi pentru un român mai mare măgulire sufletească decît aceea de a se videa ales de compatrioţii săi spre a sprijini şi apăra drepturile Patriei lor, şi, cît pentru mine, mă simt mîndru de misia ce mi-aţi încredinţat, căci toată viaţa mea nu am avut alt ţel, altă dorinţă, decît binele şi mărirea Naţiei noastre.

Spre a putea însă îndeplini această nobilă îndatorire, ar trebui ca puterile mele să fie de măsura bunei-voinţi care m-au însufleţit în toate luptele critice a ţării mele şi, din nenorocire pentru mine, puterile-mi lipsesc !

După mai multe luni de luptă în chestia Unirei Prinţipatelor, după izbînda cîştigată de noi asupra răuvoitorilor, prin abţinerea majorităţii la alegerile cele dintîi [2], am plecat la Paris cu hotărîre de a-mi căuta de sănătate şi cu gîndul de a profita de venirea mea în Franţia spre a fi folositor cauzei noastre, dar în privirea sănătăţii nu am izbutit încă la nici un rezultat favorabil şi acum mă găsesc în neputinţa de a întreprinde o călătorie lungă şi ostenitoare.

Nu cred că am nevoie de a vă exprima, domnilor, toată măhnirea ce simt văzîndu-mă silit a asista de departe la lucrările prietenilor mei de la Divanul ad-hoc. Singura idee ce mă mîngăie puţin este că alegerile de pe urmă au produs o majoritate impozantă şi însufleţită de cele mai nobile simţiri. Oamenii cei mai vrednici a ţerii noastre se află acum

adunaţi în Divanul ad-hoc ; ei vor face pentru România tot ce este de făcut şi cauza sfîntă a naţionalităţilor şi a viitoriului nostru va triumfa fără nici o împotrivire.

Această este ţelul la care trebuie cu toţii să privim, lăsînd departe orice ambiţie personală. Facă tot românul datoria sa în ţeară sau în străinătate şi atunci ţeara va intra pe calea fericirei şi a puterei.

Fiind dar că starea sănătăţii mele mă sileşte a sta pe loc şi a petrece iarna într-o climă călduroasă, voi căuta din parte-mi a mă folosi de înlesnirile ce pot avea aice spre a mă pune în relaţie cu persoanele care au apărat pînă acum drepturile noastre, şi am buna sperare că prin lucrările mele mă voi arăta vrednic de încrederea d-voastră. Este mult de făcut aice, căci în Paris au să se hotărască soarta românilor. Prin urmare fiinţa unui român în Paris este de neapărată trebuinţă.

Acum nu-mi remăne, domnilor, decît a vă arăta toată recunoştinţa mea pentru glasurile ce mi-aţi dat la alegerea deputaţilor şi a vă ruga, dacă ar cere trebuinţa numaidecît, să binevoiţi a numi în locul meu pe un altul dintre d-voastre, carele să fie pătruns că viitoriul nostru atîrnă de la Unirea Principatelor subt un domn străin.

Al d-voastră frate,

B. Alecsandri

CĂTRE NICOLAE LUCHIAN

113

[Dieppe, p. 20 septembrie] 1857 [1]

Mon cher Loukian, [2]

Je vous ai écrit il y a près d'un mois et vous ne m'avez pas encore répondu. J'aime à croire que vous avez été absent de Jassi et que ma lettre ne vous a point trouvé. Cette supposition vous sauve d'un certain embarras que

je comprends, mais elle vous engage en même temps à m'écrire de suite pour me donner les détails [3] que je vous ai demandés. Mettez-moi au courant des affaires du Théâtre National. Racontez-moi de temps en temps vos succès comme directeur et comme acteur. Cela m'intéressera beaucoup, vous le savez. Maintenant que les choses ont changé de face et que l'Union est certaine, rien ne vous empêche de jouer *Pacala et Tandala* [4]. Mettez-la en scène pour le début de la saison théâtrale de cette année. Vous aurez, je l'espère, un succès de circonstance. Je compte retourner à Paris dans trois jours et vous envoyer par la poste une collection de pièces nouvelles [5].

Bonne chance,

V. Alecsandri

[Dieppe, p. 20 septembrie] 1857 [1]

Iubite Luchian, [2]

Ţi-am scris acum aproape o lună şi încă nu mi-ai răspuns. Îmi place să cred că ai lipsit din Iaşi şi că scrisoarea mea nu te-a găsit. Această bănuială te scapă de o oarecare încurcătură pe care o înţeleg, dar în acelaşi timp te obligă să-mi scrii imediat, pentru a-mi da amănuntele [3] pe care ţi le-am cerut. Pune-mă în curent cu afacerile Teatrului Naţional. Povesteşte-mi din cînd în cînd succesele dumitale ca director şi ca actor. Aceasta mă va interesa mult, o ştii. Acuma, cînd lucrurile şi-au schimbat faţa şi cînd Unirea este sigură, nimic nu te împiedică să joci *Păcală şi Tîndală* [4]. Pune-o în scenă pentru începutul stagiunii teatrale a anului acesta. Vei avea, sper, un succes potrivit împrejurărilor. Socotesc să mă întorc la Paris peste trei zile şi să-ţi trimit prin poştă o colecţie de piese noi [5].

Noroc,

V. Alecsandri

CĂTRE VICTOR PLACE

114

Paris, 20 oct. 1857

Mon cher Mr Place,

Vous êtes vous jamais figuré de braves soldats chargés de garder une position loin du champ de bataille, le jour même où l'on doit livrer un combat décisif ? Ces malheureux regardent faire leurs camarades et ils se mangent le coeur en entendant leurs cris de victoire. La seule satisfaction qui leur soit permise c'est celle de jurer pendant qu'ils gardent l'arme au bras, et ils en usent tout en essuyant souvent de grosses larmes de rage.

Telle est ma position actuelle, après avoir participé activement au travail de la propagande de l'Union, sous un prince étranger, après avoir contribué pour ma faible part à préparer mes compatriotes au rôle important qu'ils allaient être appelés à jouer devant les puissances occidentales, j'ai dû songer un peu à ma santé délabrée et aller chercher en France de nouvelles forces pour les luttes à venir.

A peine arrivé à Dieppe, la nouvelle de mon élection à Bakou, vint me surprendre dans mon lit où je souffrais le martyre depuis plusieurs jours. Mon premier mouvement fut de me lever et de partir, mais j'étais raide, et mon frère ainsi que mes amis me forcèrent à garder ma position horizontale. Quelques jours après je connus la composition du Divan et je me calmais, en me rassurant sur le résultat de ses futurs travaux. Je connaissais mon monde et je ne doutais plus un seul instant de la victoire. C'est alors seulement que je me suis décidé à suivre l'avis des médecins, c'est-à-dire à rester pour continuer mon traitement et je vous envoyais par dépêche télégraphique une espèce de démission.

Maintenant, ai-je bien fait de rester à Paris pour servir la cause de mon pays ? Bien des personnes me donneront tort, mais le vote unanime des membres du Divan en faveur de l'Union et d'un prince étranger prouve que je ne m'étais pas trompé en me croyant plus utile en France qu'in-

dispensable à Jassi. Puisque la victoire était certaine, en dehors de la moindre lutte, ma présence au Divan n'eût servi qu'à ma satisfaction personnelle, et c'est la chose à laquelle je pense le moins quand il s'agit des services à rendre à mon pays [1].

Ma décision prise, j'allai voir Mr votre frère [2] que j'ai trouvé aussi bon, aussi amical que vous-même et qui m'a serré la main comme à une vieille connaissance. Il approuva le projet que j'avais fait de représenter mon pays à l'étranger et de défendre ses intérêts par tous les moyens ; il me donna les meilleurs conseils en ce sens et eut la bonté de me faire avoir une entrevue avec Mr Faugère [3]. C'était le matin même de la réception de votre dépêche, qui annonçait le résultat de la grande séance du Divan. Je dis à Mr Faugère que mon pays avait fait dignement son devoir, que, par sa conduite calme et patriotique, il venait de donner le plus éclatant démenti aux accusations perfides de l'Autriche, que par le choix de ses mandataires il avait fait preuve de tact et de bon sens, et qu'enfin le Divan en formulant les voeux du pays, tels qu'ils étaient exprimés dans votre dépêche, avait su concilier et les intérêts de notre avenir et ceux de la politique de l'empereur.

En conséquence, la Moldavie attendait en toute confiance la confirmation de ses voeux, car elle était certaine de l'appui de la France. Mr Faugère me répondit que l'Empereur serait très satisfait du vote de l'Assemblée moldave ; puis il me demanda si l'on ne pourrait pas réellement trouver un indigène qui fût à la hauteur du trône de la Roumanie. Je lui ai répondu : „Non, non, cent fois non", et cela pour mille et une raisons, que je lui [ai] énumérées et qu'il trouve fort concluantes. J'ajoutai enfin que l'empereur n'ayant pas l'habitude de faire les choses à demi, nous avions tout lieu d'espérer qu'en nous accordant l'Union, il ne nous fera pas défaut d'un prince étranger.

Sur ce, je pris congé de Mr Faugère et j'en reçus la promesse d'être bientôt introduit auprès du comte Walewski [4].

Avant de terminer, je dois vous faire savoir que je me suis mis en rapport avec les plus grands journaux et que le *Siècle*, le *Constitutionnel*, la *Presse*, la *Patrie* et les *Débats* se sont constitués nos défenseurs les plus chaleureux [5]. Lisez-les, vous en serez satisfait.

Adieu, gardez-moi toujours une place dans votre bonne amitié.

Tout à vous,

Alecsandri

Paris, 20 oct. 1857

Iubite domnule Place,

V-aţi închipuit vreodată nişte soldaţi viteji, însărcinaţi să apere o poziţie departe de cîmpul de luptă, chiar în ziua în care trebuie să se dea o bătălie decisivă ? Aceşti nenorociţi privesc pe camarazii lor luptînd şi îi doare inima auzind strigătele lor de victorie. Singura satisfacţie care le este permisă este aceea de a înjura în timp ce stau cu arma în braţe, şi folosesc această permisiune ştergîndu-şi adesea lacrimi de furie.

Aceasta este poziţia mea actuală, după ce am participat activ la munca pentru propaganda Unirii, sub un prinţ străin, după ce am participat, cu slaba mea parte, la pregătirea compatrioţilor mei pentru rolul important pe care erau chemaţi să-l joace în faţa Puterilor occidentale, a trebuit să mă gîndesc puţin la sănătatea mea zdruncinată şi să mă duc să caut în Franţa noi forţe pentru luptele viitoare.

De-abia ajuns la Dieppe, vestea alegerii mele la Bacău a venit să mă surprindă pe patul de suferinţă, unde de mai multe zile înduram toate chinurile. Primul meu gest a fost să mă ridic şi să plec, dar eram înţepenit, şi fratele meu, cum şi prietenii, m-au forţat să-mi păstrez poziţia orizontală. Cîteva zile după aceea, am aflat compoziţia Divanului şi m-am potolit, liniştindu-mă asupra rezultatului lucrărilor sale viitoare. Îmi cunoşteam oamenii şi nu mă mai îndoiam nici o clipă de victorie. Abia atunci m-am hotărît să urmez sfatul medicilor, adică să rămîn pentru a-mi continua tratamentul şi v-am trimis printr-o depeşă telegrafică un fel de demisie.

Acum, făcut-am eu bine rămînînd la Paris pentru a servi cauza ţării mele ? Multe persoane vor spune că am greşit, dar

votul unanim al membrilor Divanului în favoarea Unirii și a unui prinț străin dovedesc că nu m-am înșelat socotindu-mă mai folositor în Franța decît indispensabil în Iași. Deoarece victoria era sigură, excluzînd cea mai neînsemnată luptă, prezența mea în Divan nu ar fi servit decît satisfacției mele personale și acesta este lucrul la care mă gîndesc cel mai puțin, cînd este vorba de a aduce servicii țării mele [1].

Odată hotărîrea luată, m-am dus să văd pe fratele [2] dumneavoastră, pe care l-am găsit tot atît de bun, de prietenos, ca și dumneavoastră, și care mi-a strîns mîna ca unei vechi cunoștințe. A aprobat proiectul pe care îl făcusem de a reprezenta țara mea în străinătate și de a apăra interesele ei prin toate mijloacele ; el mi-a dat cele mai bune sfaturi în acest sens și a avut bunătatea de a-mi mijloci o întrevedere cu d-nul Faugère [3]. Era chiar în dimineața primirii depeșei dumneavoastră, care anunța rezultatul marii ședințe a Divanului. Am spus d-lui Faugère că țara mea și-a făcut datoria cu demnitate, că, prin purtarea sa calmă și patriotică, dăduse cea mai răsunătoare dezmințire acuzațiilor perfide ale Austriei, că prin alegerea mandatarilor săi făcuse o dovadă de tact și de bun simț și că, în sfîrșit, Divanul formulînd dorințele țării, așa cum erau exprimate în telegrama dumneavoastră, a știut să împace interesele viitorului nostru, cu cele ale politicii împăratului.

În consecință, Moldova așteaptă cu toată încrederea confirmarea dorințelor sale, căci era sigură de ajutorul Franței. Domnul Faugère îmi răspunse că împăratul va fi foarte mulțumit de votul Adunării moldovene ; pe urmă m-a întrebat dacă în adevăr nu s-ar putea găsi un indigen care să fie la înălțimea tronului României. I-am răspuns : „Nu, nu, de o sută de ori nu", și aceasta pentru o mie și unul de motive, pe care i le-am înșirat și pe care le găsește foarte concludente. Am mai adăugat, în sfîrșit, că împăratul, neavînd obiceiul să facă lucrurile pe jumătate, era cazul să sperăm că, acordîndu-ni-se Unirea, nu ne va lipsi de un prinț străin.

Cu acestea, am plecat de la d-nul Faugère și am primit făgăduiala de a fi în curînd introdus pe lîngă contele Walewski [4].

Înainte de a termina, trebuie să vă fac cunoscut că m-am pus în legătură cu cele mai mari jurnale și că le *Siècle*, le *Constitutionnel*, la *Presse*, la *Patrie* și les *Débats* s-au constituit ca apărătorii noștri cei mai călduroși [5]. Citiți-le, veți fi satisfăcut.

Adio, păstrați-mi întotdeauna un loc în prietenia dumneavoastră prețioasă.

Al. dv.,

Alecsandri

CĂTRE COSTACHE NEGRI

115

Paris, 21 octob. 1857

Monsieur Négri
Jassi
Moldavie

S'il en est temps encore et si ma voix peut compter, je vote pour l'Union avec prince étranger. [1]

Alecsandri

Paris, 21 octombr. 1857

Domnului Negri
Iași
Moldova

Dacă mai este încă timp și dacă vocea mea poate conta, votez pentru Unire cu principe străin. [1]

Alecsandri

CĂTRE NICOLAE LUCHIAN

116

[a. 13 noiembrie] 1857 [1]

Mon cher Loukian,

Je vous ai fait un choix d'une soixantaine de pièces, drames et vaudevilles, en un, deux et trois actes, que je vous enverrai par la première occasion. J'en chargerai Mrs Léonida Ghica ou Mr Ortgies. Vous trouverez dans cette collection de quoi vous défrayer pour tout l'hiver.

Je vous recommande particulièrement les farces Labiche, ces sont les meilleures. *Les dames de Montenfriche* ont eu beaucoup de succès. En fait de drames, j'ai pris au hasard, en me guidant sur les titres. Lisez les *Aventures de Mandrin, Les fils de l'Aveugle, L'Espion du Grand Monde, Le Secret du cavalier.* Vous y trouverez, peut-être, quelque chose à votre convenance. Ainsi bonne chance, travaillez ferme et faites-vous couvrir d'applaudissements et de pluie d'or. J'ai reçu votre lettre et j'ai été satisfait d'apprendre que vous avez complété votre troupe par quelques artistes de Bucarest. Pascaly [2] a du talent ; il vous sera d'une grande utilité pour monter certaines pièces à jeunes premiers rôles. Tout dépend maintenant de votre savoir-faire et du tact que vous mettrez dans le choix des pièces et dans la distribution des rôles.

Allez revoir la personne [3] en question et ne lui parlez de mon projet de rester l'hiver à l'étranger qu'après qu'elle sera complétement soulagée et rétablie. Préparez la, petit à petit, en attendant, et, si elle a besoin de quelque chose, mettez-vous à sa disposition. Vous me ferez plaisir.

Tout à vous,

Alecsandri

rue Rivoli 172 *

* Pe verso, însemnare probabil de mîna lui Luchian : „# 50 dat la 17 dekembri 1857."

[a. 13 noiembrie] 1857 [1]

Iubite Luchian.

Ți-am făcut o alegere de șaizeci de piese, drame și vodeviluri, într-unul, două și trei acte, pe care ți le voi trimite cu prima ocazie. Voi însărcina pe dl. Leonida Ghica sau dl. Ortgies. Vei găsi în această colecție cu ce să te întreții pentru toată iarna.

Îți recomand în special farsele Labiche, sînt cele mai bune. *Les dames de Montenfriche* au avut mult succes. Cît privește dramele, am ales la întîmplare, luîndu-mă după titluri. Citește *Les Aventures de Mandrin, Les fils de l'Aveugle, L'Espion du Grand Monde, Le Secret du cavalier.* Veți găsi, poate, ceva care să se potrivească. Deci noroc, lucrează zdravăn și să ajungi copleșit de aplauze și de o ploaie de aur. Am primit scrisoarea dumitale și am fost mulțumit aflînd că ți-ai împlinit trupa cu cîțiva artiști de la București. Pascaly [2] are talent ; îți va fi de mare folos pentru a monta unele piese cu roluri de june-prim. Totul depinde acuma de ce vei ști să faci și de tactul pe care îl vei dovedi la alegerea pieselor și la distribuirea rolurilor.

Du-te să revezi persoana [3] în chestiune și nu-i vorbi de proiectul meu de a rămîne peste iarnă în străinătate, decît după ce va fi complet ușurată și restabilită. Pregătește-o, puțin cîte puțin, în așteptare, și, dacă are nevoie de ceva, pune-te la dispoziția ei. Îmi vei face plăcere.

Al dumitale,

Alecsandri

rue Rivoli 172

117

Paris, 13 novembre 1857

Mon cher Luchian,

Vous avez dû recevoir déjà la collection de pièces de théâtre que je vous ai envoyé par Mr Léon Ghica. Vous y

trouverez quelques unes qui pourront aller parfaitement à la scène moldave. De mon côté, je tâcherai de vous faire quelque chose pour cet hiver. Ecrivez-moi de suite et donnez-moi des nouvelles de votre théâtre, des pièces que vous y avez fait déjà jouer, de celles que vous comptez faire monter et de tout ce qui concerne le Théâtre National.

Votre tout dévoué,

V. Alecsandri

Paris, 13 noiembrie 1857

Iubite Luchian,

Trebuie să fi primit deja colecţia pieselor de teatru pe care ţi le-am trimis prin Leon Ghica. Vei găsi acolo unele care vor putea merge foarte bine pe scena moldovenească. La rîndul meu, voi încerca să-ţi fac ceva pentru această iarnă. Scrie-mi numaidecît şi dă-mi veşti despre teatrul vostru, despre piesele pe care le-aţi jucat deja, de cele pe care socoteşti să le montezi şi despre tot ceea ce priveşte Teatrul Naţional.

Al dumitale devotat,

V. Alecsandri

CĂTRE COSTACHE ROSETTI-TEŢCANU

118

Paris, 16 noembr. 1857

Iubite prietene,

Scrisoarea d-tale mi-au dat adus *[sic]* o mare mîngăiere încredinţându-mă că lipsa[1] mea din ţară în împrejurările de faţă nu au schimbat simţirile de prietenie ce mi-ai arătat de cînd ne cunoaştem mai de aproape.

Acea lipsă pricinuită prin starea sănătăţii mele au trebuit negreşit să aducă mirare la mulţi şi poate chiar să tragă asupră-mi critici aspre din partea celor ce nu mă cunosc, dar opinia prietinilor mei şi glasul conştiinţii mele au mai multă importanţă pentru mine decăt hula sau lauda mulţimei.

De douăzeci de ani lucrez necontenit pentru renaşterea patriei noastre şi cred că am contribuit îndestul la izbutirea dorinţelor obşteşti pentru ca să rămîn în pace cu cugetul meu. Am luptat cît mi-au slujit puterile şi n-am părăsit cămpul luptei decît atuncea cînd însuşi prietenii mei şi chiar dl. Plas m-au îndemnat a merge în străinătate spre a-mi căuta de sănătate. Mădulării Comitetului din Iaşi pentru Unire pot să mărturisească că am lucrat din tot sufletul pentru sprijinirea şi apărarea drepturilor noastre, călcate atunci în picioare de Vogoridi şi de toţi vînzătorii ţării. Dar nu cred că am nevoie de a mă desvinovăţi căci nu mă simt vinovat. Am făcut, fiind la Moldova, tot ce mi-au fost prin putinţă pentru binele ei, şi acum, găsindu-mă în Paris, urmez acelaş drum. M-am pus în relaţie cu toţi jurnaliştii gazetelor celor mari şi văd cu mulţemire că ei s-au făcut abonaţii noştri cei mai serioşi. Nu-i zi în Paris să nu se trateze chestia Prinţipatelor în favorul nostru şi ştiu din izvor sigur că Napoleon este hotărît a ne sprijini cu toată energia ce au arătat păn-acum în orice întămplare politică.

Dorinţele exprimate de divanurile Moldovei şi a Valahiei, au fost mult apreţiate aice şi pot zice că au dobîndit aprobarea desăvîrşită a guvernului. Toate jurnalele au vorbit de divanul Moldovei cu o admirare care ne onorează şi care ne-au recomandat Europei mai presus decît aş fi crezut, am auzit pre mulţi din oamenii cei mai importanţi dînd laude nesfîrşite deputaţilor divanurilor pentru tactul, moderaţia şi dignitatea ce au arătat într-o împrejurare atît de solenelă. Coraj dară, fraţilor, convicţia mea este că vom cîştiga tot ce dorim, căci Napoleon ne-au luat la ochi bun şi a hotărît a merge, cum să zice, pănă la scara murgului. În zădar cearcă a se împotrivi duşmanii noştri. Clevetirile lor ne fac mai mult bine decăt rău, căci ele vădesc deşărtăciunea pretenţiilor lor şi dreptatea cererilor noastre.

Eu, acum, sînt ocupat a organiza la Paris o societate filo-română, sub numirea de „Société franco-roumaine“ [2], care, avănd ramuri în toate alesele soţietăţii franţeze, va exersa o înruire *[sic]* favorabilă interesurilor noastre asupra opiniei publice şi chiar asupra lucrărilor ministeriale. Toţi jurnaliştii, o mare parte din senători, mai mulţi generali, cari, cu toţii vor fi mulţumiţi a contribui la renaşterea unui neam şi la înfiinţarea unui stat nou.

Am trimis lui Rolla programul acelei soţietăţi.

Adio, altădată ţi-oi scrie mai multe şi ţi-oi vorbi de malurile mării pe care le iubim amîndoi deopotrivă.

Al d-tale frate,

V. Alecsandri

P.S. Prieteneşti închi[nă]ciuni din partea lui A. Cantacuzin. Lui Brăescu asemine, atăt din parte-i, cît şi din parte-mi.

Adresa pe plic: Monsieur Constantin Rosetti Tezkano

CĂTRE NICOLAE LUCHIAN

119

Paris, déc. 1857

Mon cher Loukian,

Vous êtes un grand paresseux. Je vous ai écrit il y a passablement longtemps au sujet de choses qui m'intéressait beaucoup et vous ne m'avez pas encore répondu. Je ne pense pas pourtant que vos occupations, quoique nombreuses, ne vous laissent pas un peu de temps pour me donner les nouvelles que je vous ai demandées.

A mon départ P[auline][1] était indisposée. Comment va-t-elle en ce moment ?

Avez-vous eu la bonté de lui venir en aide en lui avançant l'argent nécéssaire au rétablissement de sa santé ?

Allez-vous quelquefois la voir et lui parler de ce dont nous sommes convenus ?

Renseignez-moi de suite sur tous ces points, car je serais désolé que par négligence, la pauvre enfant se trouvat dans la gêne au moment où elle aurait besoins de tant de soins.

Adieu, j'attends votre réponse avec une grande impatience.

V. Alecsandri

rue de Rivoli 172 *

Paris, dec. 1857

Iubite Luchian,

Eşti un mare leneş. Ţi-am scris, este deja mult de atunci, despre lucruri care mă interesează foarte mult şi nu mi-ai răspuns încă. Totuşi nu cred că ocupaţiile dumitale, cu toate că numeroase, nu îţi lasă un pic de timp pentru a-mi da veştile pe care ţi le-am cerut.

La plecarea mea P[aulina][1] nu se simţea bine. Cum se simte ea acum ?

Ai avut bunătatea să-i vii în ajutor dîndu-i banii necesari restabilirii sănătăţii sale ?

Te duci să o vezi cîteodată şi să-i vorbeşti despre ceea ce ne-am înţeles ?

Lămureşte-mă repede asupra acestor puncte, căci aş fi nefericit ca, din neglijenţă, biata copilă să se găsească în lipsă în momentul în care va avea nevoie de atîtea îngrijiri.

Adio, aştept răspunsul dumitale cu o mare grabă.

V. Alecsandri

rue de Rivoli 172

* Pe verso, însemnare probabil de mîna lui Luchian: „primit 5 decembrie 1857“.

CĂTRE ION BĂLĂCEANU

120

Paris, 31 janv. 1858

Mon cher Balaciano,

Je t'écris deux mots pour t'avertir que je viens de mettre à la poste un nouvel ouvrage roumain, qui vient de sortir à peine de sous presse. C'est un voyage de D. Ralleto [1] à Constantinople, à travers la Valachie et la Bulgarie. Il contient de bonnes choses. Tu le trouveras poste restante. Comment vas-tu avec ta petite famille ? Nous allons passablement par ici. La grippe sévit sur toute la ligne.

Tout à toi,

Alecsandri

J'ai envoyé à Mr Ruscalla [2] un exemplaire de l'ouvrage de Ralleto.

Paris, 31 ian. 1858

Iubite Bălăceanu,

Îți scriu două cuvinte pentru a te anunța că am pus la poștă o nouă lucrare românească, care abia a ieșit de sub presă. Este o călătorie a lui D. Ralet [1] la Constantinopole, prin Valahia și Bulgaria. Conține lucruri bune. Ai să o găsești post-restant. Ce faci tu și mica ta familie ? Pe aici ne merge destul de bine. Gripa bîntuie peste tot.

Al tău,

Alecsandri

Am trimis d-lui Ruscalla [2] un exemplar din lucrarea lui Ralet.

CĂTRE NICOLAE LUCHIAN

121

Paris, 16 février 1858

Mon cher Loukian, je viens de recevoir votre lettre et je vous remercie de tout ce que vous avez fait pour moi. A mon retour à Jassi, c'est à dire, dans les premiers jours de mai, je vous remettrai les 200 ducats que vous avez avancés pour mon compte. Le dernier service que j'ai à vous demander au sujet de P[auline] [1] c'est d'aller la trouver *seule* et de lui dire de ma part que j'ai été fort surpris et péniblement affécté des scénes qu'elle et sa tante ont faites, des cris qu'elles ont jetés et des reproches qu'elles ont proférés lorsque vous leurs avez annoncé mon intention de passer l'hiver à l'étranger et mon projet de mariage. J'ai toujours connue P[auline] comme une personne raisonable et j'ai cru qu'elle était assez mon amie pour m'épargner des désagréments. J'étais donc fondé de croire qu'elle comprenait parfaitement la nature des relations qui ont existé entre nous. Rien n'a pu l'autoriser à leurs prêter un caractère sérieux, car, il n'y a jamais eu aucun engagement de ma part. De quoi se plaint-on ? N'ai-je pas été bon et délicat envers elle ? L'ai je bercée d'espérances irréalisables ? Lui ai-je fait des promesses fausses ? Non. Dès le premier jour de notre liaison elle a accepté sa position, franchement, position d'une femme ayant un amant qui ne la laisse manquer de rien. Pourquoi donc ne continue-t-elle pas à se montrer gentille et raisonnable comme par le passé, pourquoi se livre-t-elle à des rêves qu' elle sait impossibles et pourquoi suit-elle des conseils qui peuvent lui faire du tort à mes yeux ? Autant je suis bon et généreux envers les personnes qui le méritent, autant je deviens indifférent et je m'éloigne de celles qui manquent de délicatesse à mon égard.

Je conseille donc à P[auline] de rester avec moi dans les termes de la bonne amitié et de se rappeler ce que j'ai été pour elle dans le passé, si elle tient à ce que je sois encore à l'avenir. Mon intention est de me marier [2], et le plus prochainement possible. Vous pouvez l'annoncer et même dire que je suis fiancé. Il faut régler les choses et couper court à toute illusion chimérique de sa part. Voilà ce qui vous

reste encore à faire, mon cher Loukian ; c'est le dernier acte et vous savez que c'est toujours celui qui demande le plus de talent, d'esprit et de vigueur.

Je suis enchanté d'apprendre que le théâtre fait de bonnes affaires et que mon répertoire continue à être en vogue. Je verrai à arranger quelque chose pour le bénéfice de Gabrielle [3].

En attendant portez-vous bien et bonne chance.

Tout à vous,

Alecsandri

Je m'étonne que vous n'ayez pas encore reçu la collection des pièces françaises que je vous ai envoyées par A. Cantacuzène [4], ou par Nico Canta, je ne sais au juste lequel. Adressez-vous à ces Mrs. Je vous abonnerai aujourd'hui même à *l'Illustration*. L'abonnement comptera du 1-er janvier 1858.

Paris, 16 februarie 1858

Iubite Luchian,

Tocmai am primit scrisoarea dumitale și îți mulțumesc de tot ceea ce ai făcut pentru mine. La întoarcerea mea la Iași, adică prin primele zile ale lui mai, îți voi restitui cei 200 ducați pe care i-ai avansat în contul meu. Ultimul serviciu pe care am să ți-l cer în privința P[aulinei] [1] este de a te duce să o găsești *singură* și să-i spui din partea mea că am fost foarte mirat și nemulțumit de scenele pe care le-au făcut, ea și mătușa ei, de strigătele pe care le-au scos și de învinuirile pe care le-au adus atunci cînd dumneata le-ai anunțat hotărîrea mea de a petrece iarna în străinătate și proiectul de a mă căsători. Am cunoscut întotdeauna pe P[aulina] ca pe o persoană cu judecată și am crezut că îmi era destul de prietenă pentru a mă scuti de neplăceri. Eram deci îndreptățit să cred că înțelegea foarte bine natura legăturilor care au existat între noi. Nimic nu a putut-o îndreptăți să le acorde un caracter serios, căci niciodată nu mi-am luat vreun angajament. De ce se plînge ? Nu am fost bun și delicat cu ea ? Am legănat-o cu speranțe de

neîndeplinit ? I-am făcut făgăduieli neadevărate ? Nu. Din prima zi a legăturii noastre ea, și-a acceptat situația, cinstit, situația unei femei avînd un amant care se îngrijește să nu-i lipsească nimic. Pentru ce deci nu continuă să se arate drăguță și cu judecată ca în trecut, pentru ce se dedă ea la visuri pe care le știe de neîmplinit și pentru ce urmează sfaturi care pot să-i dăuneze în ochii mei ? Pe cît sînt de bun și de generos față de persoane care o merită, pe atît devin indiferent și mă îndepărtez de cele care sînt lipsite de delicatețe față de mine.

O sfătuiesc deci pe P[aulina] să rămînă în termeni buni de prietenie cu mine și să-și aducă aminte de ceea ce am fost pentru ea în trecut, dacă ține ca să mai fiu încă și în viitor. Gîndul meu este să mă căsătoresc [2], și cît mai curînd. Poți să o anunți și chiar să-i spui că sînt logodit. Trebuie lămurite lucrurile și să se reteze scurt orice iluzie neîntemeiată din partea sa. Iată ce-ți mai rămîne să faci, dragă Luchian, este ultimul act și știi că este întotdeauna acela care cere cel mai mult talent, spirit și vigoare.

Sînt încîntat aflînd că teatrul face afaceri bune și că repertoriul meu continuă să fie la modă. Voi încerca să aranjez ceva pentru beneficiul Gabrielei [3].

Pînă atunci să fii sănătos și mult noroc.

Al dumitale,

Alecsandri

Mă mir că nu ai primit încă colecția de piese franțuzești pe care ți-am trimis-o prin A. Cantacuzino [4] sau prin Nicu Canta, nu știu bine care. Adresează-te acestor domni. Am să te abonez chiar astăzi la *l'Illustration.* Abonamentul va fi socotit de la 1 ianuarie 1858.

CĂTRE COSTACHE NEGRUZZI

122

Paris, 30 mars 1858

Mon cher Negruzzi,

Les Roumains ont à Turin un chaud défenseur de leurs intérêts, dans la personne de Mr Vegezzi Ruscalla [1], rédac-

teur du *Monde littéraire*. Cet estimable confrère en littérature s'occupe activement de faire connaître à l'Italie les illustrations de nos pays et c'est dans ce but que je lui ai envoyé, il y a quinze jours votre ouvrage accompagné d'une notice biographique.

Mr Vegezzi-Ruscalla en a profité pour écrire l'article ci joint. Lisez-le et ne manquez de lui remercier dans une lettre en langue roumaine, car vous avez à faire à un philo-roumain qui connait bien notre idiome.

Sur ce je prie Dieu qu'il vous ait en sa sainte et digne garde.

Tout à vous,

Alecsandri

Paris, 30 martie 1858

Iubite Negruzzi,

Românii au la Turin un călduros apărător al intereselor lor, în persoana d-lui Vegezzi Ruscalla[1], redactorul lui *Monde littéraire*. Acest stimat confrate în literatură se ocupă activ pentru a face cunoscute în Italia personalităţile din ţările noastre şi, în acest scop, i-am trimis, acum cincisprezece zile, lucrarea dumitale însoţită de o notiţă biografică.

Dl. Vegezzi-Ruscalla s-a folosit de ea pentru a scrie alăturatul articol. Citeşte-l şi nu uita să-i mulţumeşti într-o scrisoare în limba română, căci ai de-a face cu un filoromân care cunoaşte bine graiul nostru.

Cu aceasta, rog pe Dumnezeu să te aibă în sfînta şi înalta sa pază.

Al dumitale,

Alecsandri

CĂTRE ION BĂLĂCEANU

123

15 mai 1858 Paris

Mon cher Balaciano,

Je suis bien en retard avec toi, mais je suis puni de mon mutisme par une éruption à la peau, que la Faculté appelle „Zona" et qui depuis plusieurs jours me fait souffrir le martyre. Je ne puis me coucher sur aucun côté sans voir trente-six mille, millions de chandelles... et moi, qui ne les aime pas !... Que ne suis-je Cosaque... je serais si heureux !

Les Conférences[1] vont enfin s'ouvrir ! Je ne sais pourquoi j'attends cet événement comme un condamné à mort attend l'heure de son exécution. C'est peut-être l'effet du „Zona".

Et ton ouvrage[2] où en est-il ? J'attends un exemplaire avec toute l'impatience d'un gourmet avide de bonnes choses. Ne me soumets pas plus longtemps au supplice de Tantale. J'en ai assez de mon autre supplice !

Adieu, j'ai si mal au côté, que je ne peux plus continuer.

Ton ami,

Alecsandri

15 mai 1858, Paris,

Iubite Bălăceanu,

Îţi răspund cu mare întîrziere, dar sînt pedepsit de tăcerea mea printr-o erupţie a pielei, pe care Facultatea o numeşte „Zona" şi care de mai multe zile mă face să sufăr martiriul. Nu mă pot culca pe nici o parte fără să văd treizeci şi şase de mii, milioane de lumînări... şi eu, care nu le pot suferi !... De ce nu sînt cazac... aş fi aşa de fericit !

Conferinţele[1] se vor deschide în sfîrşit ! Nu ştiu de ce aştept acest eveniment aşa cum un condamnat la moarte aşteaptă ora execuţiei. Este poate efectul „Zonei".

Și lucrarea[2] ta în ce stadiu se găsește ? Aștept un exemplar cu toată nerăbdarea unui cunoscător dornic de lucruri bune. Nu mă supune prea mult supliciului lui Tantal. Îmi este de ajuns celălalt supliciu !

Adio, așa de rău mă doare într-o parte, că nu mai pot continua.

Prietenul tău,

Alecsandri

CĂTRE DEPARTAMENTUL DIN LĂUNTRU

124

12 sept. 1858

Onorat Departament din Lăuntru

La invitarea ce mi s-au făcut de către acest onorat departament spre a regula înființarea unei școli sătești pe moșia mea Mircești din ținutul Romanului, am onor a răspunde că, dacă împrejurările nu m-au iertat nici acum a realiza dorința ce am avut necontenit de a întemeia asemine școală la Mircești, hotărîrea mea este ca în vara viitoare negrișit să o înființez pe planul ce mi s-au împărtășit de Departamentul Instrucții Publice.

Totodată, ieu îndrăzneala a observa onoratului Minister din Lăuntru că numai înființarea de tîrg este legată cu condiția zidirei de școală pe Mircești, iar cu hrisovul ce încuviințează 12 iarmaroace pe an la acea moșie nu cuprinde nicidecum asemine condiție.

B. Alecsandri

CĂTRE EDOUARD GRENIER

125

1 oct. 1858, Jassi

Votre lettre de Venise m'a doucement ému, cher Grenier, elle a réveillé en moi l'essaim des souvenirs, chères abeilles dorées qui bourdonnent si agréablement dans mon cœur toutes les fois qu'on les réveille ! Vous avez donc réalisé le rêve que vous aviez tant caressé, celui d'aller vous bercer en gondole sur les lagunes de Venise ; vous avez enfin vu cette merveille de l'Adriatiques qui laisse de si fortes impressions à l'âme des poètes. Ne sentez-vous pas, après ce voyage, que vos forces sont doublées, que votre imagination a pris de plus vastes ailes pour parcourir le royaume du bleu ? Chantez donc, cher poète, tant que vous avez encore devant les yeux le magnifique panorama de Venise avec ses canaux, ses palais, ses gondoliers, ses porteuses d'eau et surtout avec ce *non so chè* de mystérieux qui attache et qui inspire les chanteurs. Vous avez vu, sans doute, les porteuses d'eau qui vont chaque jour remplir leurs seaux de cuivre au puits du palais des doges ? Quand j'étais à Venise[1], mon gondolier, Toni, m'a raconté la légende suivante :

Du temps de je ne sais plus quel doge, l'une de ces jeunes filles, la plus jolie (cela va sans dire), se rendit un matin dans la cour du palais ducal pour puiser de l'eau. Pendant qu'elle était penchée sur la margelle du puit et qu'elle regardait en souriant son image flotter à la surface de l'eau, le fils du doge, accoudé à l'une des fenêtres du palais, admira la taille gracieuse de la jeune fille. Il aperçut un instant après sa figure dorée par le soleil et *s'infiamo d'amore*. Immédiatement il chercha à s'en faire aimer et à la séduire, mais la charmante enfant résista bravement à toutes miroiteries de l'amour patricien du duc. Elle aimait, de son côté, Nello, le plus brave gondolier de Venise, le chanteur le plus célèbre des lagunes et de *la riva dei Schiavoni*. Pendant ce temps, la guerre éclata entre les Vénitiens et les Turcs. Le fils du doge partit avec les galères de la République, remporta une victoire signalée sur la flotte ennemie aux environs

de Chypre et revint à Venise pour recevoir les grands honneurs qui l'attendaient. Le doge, son père, lui demanda, au nom de la République, quelle faveur il désirait pour prix de ses services. Il n'exigea que le droit d'élever jusqu'à lui une fille du peuple. La demande fut accordée et le mariage du jeune héros vénitien avec la jolie porteuse d'eau fut publié à haute voix sur les canaux et sur les places de Venise. Quelques jours après, il fut célébré dans l'église Saint-Marc et, au sortir de la cérémonie, les nobles époux montèrent en gondole pour aller prendre part à la course de Santa Martha. Cette course a lieu hors du canal de la Giudeca, en pleine mer. Or, il arriva que la gondole du duc, lancée à toute vitesse, fut brusquement coupée et coulée à fond par une autre gondole. Vous devinez sans doute que celle-ci était conduite par Nello.

N. B. C'est depuis ce triste accident que les gondoles vénitiennes sont peintes en noir.

Voilà ma légende, cher Grenier, faites-en votre profit, si vous la trouvez intéressante et digne d'un petit poème. [2] Et maintenant, parlons affaires politiques et autres. Mon mariage est remis au printemps pour cause de préoccupations politiques. La lutte qui va s'engager bientôt chez nous sera très violente. Le parti, intelligent et désintéressé, a ses vues sur Negri. [3]

Adieu, cher ami, je regrette que vous n'ayez pas poussé votre excursion jusque chez nous. Vous aimez la Moldavie, mais on vous y aime aussi beaucoup, et toutes vos connaissances et amis me chargent pour vous des meilleures amitiés.

Tout à vous,

Alecsandri

1 oct. 1858, Iași

Scrisoarea d-tale din Veneția m-a impresionat plăcut, dragă Grenier, ea a trezit în mine un roi de amintiri, dragi albine aurite, care zumzăie atît de plăcut în inima mea, ori de cîte ori sînt

trezite. Ai realizat deci visul pe care l-ai nutrit atîta, acela de a te duce să te legeni în gondolă pe lagunele Veneției ; ai văzut, în sfîrșit, această minune a Adriaticei care lasă atît de puternice impresii asupra sufletului poeților. Nu simți oare, după această călătorie, că puterile dumitale sînt îndoite, că imaginația a prins aripi mai întinse, ca să străbată împărăția albastră a apelor ? Cîntă deci, poete drag, atît cît ai încă în fața ochilor măreața panoramă a Veneției, cu canalele sale, cu palatele sale, cu gondolierii săi, cu femeile care cară apă și mai ales cu acel *nu știu ce* * misterios, care leagă și inspiră pe cîntăreți. Ai văzut, fără îndoială, pe aducătoarele de apă care se duc în fiecare zi să-și umple căldările de aramă la puțul palatului dogilor ? Cînd eram la Veneția [4], gondolierul meu, Toni, mi-a povestit legenda următoare :

În timpul nu mai știu cărui doge, una din aceste tinere fete, cea mai frumoasă (aceasta-i de la sine înțeles) se duse într-o dimineață în curtea palatului ducal pentru ca să ia apă. În timp ce ea era aplecată pe marginea puțului și privea surîzînd imaginea sa plutind la suprafața apei, fiul dogelui, rezemat de una din ferestrele palatului, admiră talia grațioasă a tinerei fete. El zări o clipă după aceea figura sa aurită de soare și *se aprinde de dragoste* **. Imediat caută să se facă iubit și să o seducă, dar fermecătoarea copilă rezistă curajos tuturor amăgirilor de dragoste patriciană a ducelui. Ea iubea, la rîndul său, pe Nello, cel mai brav gondolier al Veneției, cîntărețul cel mai celebru al lagunelor și de *la riva dei Schiavoni*. În acest timp, izbucni războiul între venețieni și turci. Fiul dogelui plecă cu galerele Republicii, obținu o victorie vestită asupra flotei dușmane în împrejurimile Ciprului și reveni la Veneția, pentru a primi marile onoruri care îl așteptau. Dogele, tatăl său, îl întrebă, în numele Republicii, ce favoare dorea ca preț al serviciilor sale. El nu pretinse decît dreptul de a ridica pînă la el o fată din popor. Cererea îi fu acordată și căsătoria tînărului erou venețian cu frumoasa fată care cără apă a fost strigată cu voce tare pe canale și pe piețele Veneției. Cîteva zile după aceea, ea a fost celebrată în biserica San-Marco și, la ieșirea de la ceremonie nobilii soți se urcară în gondolă pentru ca să ia parte la cursa Santa Martha. Această cursă are loc în afara canalului Giudeca, în plină mare. Dar, se întîmplă că, gondola ducelui, pornită cu

*** În original, în limba italiană.

toată viteza, fu brusc tăiată și scufundată de o altă gondolă. Ghicești fără îndoială că aceasta era condusă de Nello.

N. B. De la acest trist accident gondolele venețiene sînt vopsite în negru.

Iată legenda mea, dragă Grenier, profită de ea,. dacă o găsești interesantă și demnă de un mic poem. [2]

Și acum, să vorbim despre afaceri politice și altele. Căsătoria mea s-a amînat pentru primăvară din cauza preocupărilor politice. Lupta care va începe în curînd la noi va fi foarte violentă. Partidul, inteligent și dezinteresat, își îndreaptă privirile către Negri. [3]

Adio, dragă prietene, regret că n-ai împins excursia ta pînă la noi. Iubești Moldova, dar și aici ești de asemenea iubit, și toate cunoștințele și prietenii mă însărcinează pentru dumneata cu cele mai bune amiciții.

Al dumitale,

Alecsandri

CĂTRE DIM. A. STURDZA

126

[Iași, p. 23 octombrie / 4 noiembrie 1858] [1]

Mon cher Mititza,

Voici la traduction française du Réglement de la Chambre. [2] Faites en l'usage que vous croirez convenable.

Adieu,

Alecsandri

[Iași, p. 23 octombrie / 4 noiembrie 1858] [1]

Iubite Mitiță,

Iată traducerea franceză a Regulamentului Camerei [2]. Folosește-o cum vei crede de cuviință.

Adio,

Alecsandri

CĂTRE AGENȚIA AUSTRIACĂ

127

Copie de la note adressée par le Secrétariat d'État à l'hon. Agence et Consulat général de S. M. Imple. et Royale Apostolique en date du 31 octobre / 12 novembre 1858 sous No 5098

Plusieurs Israelites indigènes auxqueles des passeports ont été délivrés par le Secretariat d'Etat pour se rendre en Autriche, viennent de porter à la connaissance du soussigné, par leur requête collective, en date d'aujourd'hui, que l'honorable Agence et Consulat général aurait refusé d'apposer son visa à ces passeports.

En signalant cette plainte à l'hon. Agence Imple et Royale, le soussigné [1] a l'honneur de la prier de vouloir bien lui communiquer les raisons qui auraient déterminé de sa part l'adoption d'une mesure qui tiet en souffrence les intérêts des individus munis des passeports susmentionnés, serait elle l'effet de réclamations existantes à leur charge ou bien celui de quelque irrégularité que l'honorable Agence et Consulat Général aurait remarqué dans la forme de ces passeports ? [2]

Dans l'un ou l'autre cas, le soussigné est fondé à espérer que l'hon. Agence Imple et Rle voudra bien à éclairer au plus tôt le Secrétariat sur cette question attendu que tout retard pourrait devenir préjudiciable aux personnes intéresses à faire usage des passeports dont elles se trouvent en possession.

Le soussigné profite de cette occasion pour renouveler à Monsieur l'Agent et Consul Général l'assurance de sa considération la plus distinguée.

Le Secrétaire d'Etat,

V. Alecsandri

Copia notei adresate de Secretariatul de Stat on. Agenții și Consulat general al m.s. imp. și regale apostolice cu data de : 31 octombrie/12 noiembrie 1858 sub nr. 5098.

Mai mulţi israeliţi indigeni cărora le-au fost eliberate paşapoarte de către Secretariatul de Stat pentru a merge în Austria, au venit să aducă la cunoştinţă subsemnatului, prin cererea lor colectivă, cu data de astăzi, că onorabila Agenţie şi Consulat general ar fi refuzat să-şi pună viza pe aceste paşapoarte.

Semnalînd această plîngere onorab. Agenţii imp. şi reg., subsemnatul [1] are cinstea să o roage să binevoiască a-i comunica motivele care au îndreptăţit, din partea sa, adoptarea unei măsuri care face să sufere interesele persoanelor deţinătoare ale paşapoartelor sus-menţionate; se datoreşte cumva unor reclamaţii împotriva lor, sau unor nereguli pe care onorabila Agenţie şi Consulat general le-ar fi băgat de seamă în forma acestor paşapoarte ? [2]

Într-un caz sau în altul, subsemnatul este îndreptăţit să nădăjduiască că on. Agenţie imp. şi reg. va binevoi să lămurească cît mai curînd Secretariatul asupra acestei chestiuni, înţeles fiind că orice întîrziere ar putea deveni păgubitoare persoanelor interesate să se folosească de paşapoartele în a căror posesie se găsesc.

Subsemnatul mă foloseşc de acestă împrejurare pentru a reînnoi domnului agent şi consul general asigurarea consideraţiei sale celei mai distinse.

Secretar de stat,

V. Alecsandri

128

Communication du Secrétariat d'Etat à l'Agence Imple et Rle d'Autriche, en date du 2 novembre [s.v.] 1858 sous No. 5129

Le soussigné a reçu la réponse de l'honorable Agence Imple et Rle, en date du 12 novembre, portant la déclaration formelle de refuser son visa aux passeports délivres par le

gouvernement local et munis de l'épigraphe de Principautés Unies de Moldavie et de Valachie [1].

Le soussigné a l'honneur d'observer à l'honorable Agence Impl et Rle que la dénomination de Principautés Unies est acquise à la Moldavie et à la Valachie de par la Convention laquelle est en vigueur dans le pays du jour même de sa promulgation.

Que cette dénomination a été reconnue juste et applicable aux Principautés par les représentants des sept Puissances, qui leur ont octroyé cette convention et au nombre desquels figure aussi celui de Sa Majesté l'empereur d'Autriche.

Que la Convention est un acte diplomatique européen qui définit nettement les droits des Principautés et qui oblige également au respect le plus absolue et les habitants de ces Principautés, et les agents des Augustes Souverains qui l'ont ratifiée.

Quel que soit donc le caractère qu'on prête à la dénomination de Principautés Unies, elle appartient désormais à la Moldavie et à la Valachie comme un droit acquis et à ce titre, le gouvernement local pénétré des intentions généreuses du Congrès de Paris croirait manquer aux Augustes Souverains signataires de ce traité et commettre par là un acte de lèse Majesté, s'il n'adoptait immédiatement une dénomination aussi importante que légale.

Telles sont les considérations qui ont engagé le gouvernement à faire apposer sur tous ses papiers officiels un titre qui se trouve stipulé dans le I-er article de la Convention, comme un symbole de paix propre à satisfaire tous les partis et à calmer les agitations politiques produites par les derniers événements.

En conséquence, le soussigné regrette non sans raison de voir l'honorable Agence Imple et Rle décidée à ne point reconnaître la validité d'un droit accordé à la Moldavie par Sa Majesté l'Empereur d'Autriche elle-même, et il déclare ici que le gouvernement local, en vertu de l'art. II de la Convention, qui sanctionne l'autonomie de Principautés, croit de son devoir et de sa dignité de maintenir la dénomination de Principautés Unies sur tous ses actes officiels, documents, passeports etc.

Avant de terminer, le soussigné, désireux de conserver la plus complète harmonie entre l'honorable Agence Imple

et Rle et le gouvernement local, vien plaider encore une fois en faveur des personnes qui attendent le visa de l'Agence. Ces personnes pourraient éprouver des torts considérables par suite des entraves qui les retiennent sur place, et si plus tard des réclamations de dommages et intérêts venaient à surgir, ces réclamations devront retomber, comme de juste, à la charge de l'honorable Agence, et nullement à celle du gouvernement local, celui-ci ayant fait délivrer sans difficulté des passeports en bonne et due forme et s'étant placé ainsi à l'abri de toute responsabilité.

Dans l'espoir que l'honorable Agence reviendra sur une décision qui porte en elle-même le germe de complications fâcheuses, le soussigné prie Monsieur l'agent d'agréer etc.

V. Alecsandri *

1858

Comunicarea Secretariatului de Stat către Agenţia imp. şi reg. a Austriei, cu data de 2 noiembrie [s.v.] 1858 sub nr. 5129.

Subscrisul a primit răspunsul onorabilei Agenţii imp. şi reg. cu data de 12 noiembrie, aducînd declaraţia sa formală de a refuza viza sa pe paşapoartele eliberate de guvernul local şi purtînd antetul de Principatele Unite ale Moldovei şi Ţării Româneşti [1].

Subsemnatul are onoarea de a atrage atenţia onorabilei Agenţii imp. şi reg. că denumirea de Principatele Unite este cîştigată de Moldova şi de Ţara Românească prin Convenţia care este în vigoare în ţară din ziua chiar a promulgării ei.

Că această denumire a fost recunoscută îndreptăţită şi aplicabilă Principatelor Unite de către reprezentanţii celor şapte Puteri, care le-au stabilit această convenţie, şi în numărul cărora figurează de asemenea acela al majestăţii-sale împăratul Austriei.

* Semnătura şi anul sînt adăugate de altă mînă decît cea a copistului.

Că Convenţia este un act diplomatic european care defineşte clar drepturile Principatelor şi care obligă de asemenea la respectul cel mai absolut şi pe locuitorii acestor Principate, şi pe agenţii augustilor suverani care au ratificat-o.

Oricare ar fi deci caracterul pe care l-ai da denumirii de Principate Unite, ea aparţine de acum înainte Moldovei şi Ţării Româneşti ca un drept cîştigat şi cu acest titlu, guvernul local pătruns de intenţiile generoase ale Congresului din Paris ar socoti că greşeşte faţă de augustii suverani semnatari ai acestui tratat şi că comite prin aceasta un act de les-majestate dacă nu ar adopta numaidecît o denumire tot atît de importantă cît de legală.

Acestea sînt consideraţiile care au îndemnat guvernul să aplice pe toate hîrtiile sale oficiale un titlu care se găseşte stipulat în primul articol al Convenţiei, ca un simbol de pace menit să mulţumească toate părţile şi să liniştească agitaţiile politice produse de ultimele evenimente.

În consecinţă, subsemnatul regretă, nu fără dreptate, văzînd onorabila Agenţie imp. şi reg. hotărîtă să nu recunoască validitatea unui drept acordat. Moldovei de către chiar majestatea-sa împăratul Austriei, şi declară aici că guvernul local, în virtutea art. II al Convenţiei, care sancţionează autonomia Principatelor, crede de datoria sa şi de demnitatea sa să menţină denumirea de Principate Unite pe toate actele sale oficiale, documente, paşapoarte etc.

Înainte de a termina, subsemnatul, dornic de a păstra întreaga înţelegere între onorabila Agenţie imp. şi reg. şi guvernul local, vine să pledeze încă o dată în favoarea persoanelor care aşteaptă viza Agenţiei. Aceste persoane ar putea să aibă neplăceri destul de mari de pe urma piedicilor care îi reţin pe loc, şi dacă, mai tîrziu, ar apărea reclamaţii de daune şi interese, aceste reclamaţii vor trebui să cadă, de drept, în sarcina onorabilei Agenţii şi nicidecum în aceea a guvernului local, acesta eliberînd fără dificultate paşapoartele în forma lor corectă şi plasîndu-se astfel la adăpost de orice responsabilitate.

În nădejdea că onorabila Agenţie va reveni asupra unei decizii care poartă în ea însăşi germenul unor complicaţii supărătoare, subsemnatul roagă pe domnul agent să primească etc., etc.

V. Alecsandri

1858

129

Communication du Secrétariat d'Etat adressée a l'Agence Imple et Rle d'Autriche, en date de 5/17 novbre 1858 sous No 5180

Le Secrétariat[1] a l'honneur de transmettre, ci-joint, à l'honorable Agence Imple et Rle [la] traduction de deux requêtes qui lui ont été présentées par quelques personnes, munies de passeports moldaves, auxquels l'honorable Agence Ile et Rle a refusé d'apposer son visa, sans autre raison, que celle qu'elle croit devoir tirer de l'épigraphe placée en tête de ces documents.

Malgré les objections soulevées par l'honorable Agence et Consulat général contre l'emploi de cette épigraphe, le Secrétariat ne peut opposer une fin de non recevoir aux demandes articulées dans les requêtes, précitées, demandes dont il reconnaît la légitimité ; en conséquence, il se trouve dans l'obligation de les recommander à l'honorable Agence Ile et Rle, et décline toute responsabilité pour le cas où celle-ci persisterait dans un refus dont les conséquences pourraient devenir éventuellement préjudiciables aux pétitionnaires.

Le soussigné saisit cette occasion pour renouveler à Monsieur l'Agent et Consul Général l'assurance de sa considération la plus distinguée.

Signé/Le Secrétaire d'Etat

V. Alecsandri *

1858

Comunicarea Secretariatului de Stat adresată Agenţiei imp. şi reg. a Austriei, cu data de 5/17 noiemb. 1858 No. 5180

Secretariatul[1] are onoarea de a transmite aici, alăturat, onorabilei Agenţii imp. şi reg. traducerea a două plîngeri care

* Semnătura şi anul sînt adăugate de altă mînă decît cea a copistului.

i-au fost prezentate de cîteva persoane, posesoare de paşapoarte moldoveneşti, pe care onorabila Agenţie imp. şi reg. a refuzat să îşi pună viza sa, fără alt motiv decît acela, de care crede că trebuie să ţină seamă, al antetului acestor documente.

Cu toate obiecţiile ridicate de onorabila Agenţie şi Consulat general împotriva folosirii acestui antet, Secretariatul nu poate să nu ţină seama de cererile din plîngerile mai înainte citate, cereri a căror legalitate o recunoaşte ; în consecinţă el se vede obligat să le recomande onorabilei Agenţii imp. şi reg., şi îşi declină orice responsabilitate pentru cazul în care aceasta ar persista într-un refuz ale cărui consecinţe ar putea deveni poate păgubitoare petiţionarilor.

Subsemnatul profită de această ocazie pentru a reînnoi domnului agent şi consul general asigurarea consideraţiei sale celei mai distinse.

Semnat / secretar de stat,

V. Alecsandri

1858

CĂTRE ION FOTIADE

130

Service de Gouvernement

N. 5178

Jassi, 5/17 novembre 1858

Monsieur le Hetman Jean Photiades[1]
à Constantinople

La Convention du 19 août ayant été promulguée et la caïmacamie installée le 19/31 octobre dernier, vous êtes informé qu'en vertu de l'art. 9 de la Convention vos fonctions de Kapou-Kehaya à Constantinople ont cessé dès la date du 19/31 octobre, précitée.

Les émoluments attachés à votre charge s'arrêtant à la date ci-dessus, vous êtes invité jusqu'à nouvel avis de garder par devers vous, sous inventaire, tous papiers et actes, concernant les fonctions qui vous étaient confiées.

Le Secrétaire d'Etat,

B. Alecsandri

Serviciul guvernului

Nr. 5178

Iași, 5/17 noiembrie 1858

Domnul hatman Ion Fotiade[1]
la Constantinopol

Convenția din 19 august fiind promulgată și Căimăcămia instalată în 19/31 octombrie trecut, sînteți informat că, în virtutea articolului 9 al Convenției, funcțiile dumneavoastră de capuchehaie la Constantinopol au încetat de la această dată de 19/31 octombrie, mai înainte citată.

Drepturile bănești cuvenite sarcinii dumneavoastră încetînd la data de mai sus sînteți invitat, pînă la o nouă înștiințare, să păstrați la dumneavoastră, sub inventar, toate hîrtiile și actele privind funcțiile care vă erau încredințate.

Secretar de stat,

V. Alecsandri

CĂTRE AGENȚIA AUSTRIACĂ

131

7 9bre 1858

En prenant connaissance de la note de l'honorable Agent [1] Ile et Rle, en date du... novembre, le soussigné a été heureux d'y trouver l'assurence des sentiments de conciliation

qui animent personnellement Mr l'Agent d'Autriche à l'égard des rapports entre les deux gouvernements. Il y a été d'autant plus sensible qu'il avait été presque autorisé de penser un instant à l'éventualité d'une rupture aussi regretable qu'intempestive.

En effet, comment expliquer le refus de l'honorable Agence de viser les passeports et d'accepter les pièces officielles du gouvert. local, portant l'épigraphe de Principautés Unies, lorsqu'il est aujourd'hui de notorieté publique que tous les actes de la Caïmakamie sont munis de cette épigraphe ?

Comment expliquer également une décision qui est de nature à établire une sorte de blocus sur toute la ligne frontière de l'Autriche, quand tous les autres agents des Puissances signataires du traité de Paris se sont empressés d'apposer leur visa sur les passeports moldaves, malgré ou peut-être même à cause de l'épigraphe susmentionnée ?

Refuser de recevoir les passeports officiels d'un gouvert, auprès du quel on est accrédité et créer des obstacles aux relations internationales des deux peuples limitrophes n'est-ce pas amener directement la céssation des rapports entre les deux gouvernements ?

Le soussigné laisse cette appréciation à l'esprit éclairé et à la loyauté de Mr l'agent pour répondre aux autres parties de la note du 13 nov. [s.n.], il a l'honneur d'observer que * pour définir nettement la nouvelle phase politique dans laquelle les Principautés viennent d'entrer, la Convention les a constituées sous la dénomination de Principautés Unies. C'est là un fait averré, irrévocable et qui rentre dans les domaines si puissant des faites accomplies. Comme tel, on est tenu de l'accepter ou de la subir de bonne grâce.

Le gouvernement local est responsable envers les Puissences signataires du traité de Paris de la stricte application de la Convention du 7/19 août. Il est tenu de la respecter et de la faire respecter, et, puisque l'honorable Agence semble avoir des doutes sur le véritable sens du 1-er art. de

* Urma un pasaj relativ la elementele din Convenție care subliniau unirea celor două principate chiar sub domni diferiți, pasaj anulat de V. Alecsandri, textul continuînd ca mai sus.

cette Convention, le gouvernement se fera un devoir de soumettre cet incident diplomatique à qui de droit.

En attendant, pour donner une nouvelle preuve de l'esprit de modération qui l'anime, le gouvert. s'abstiendra d'user de représailles à l'égard des passeports délivrés par l'Agence, ainsi qu'il en aurait le droit, mais il décline toute responsabilité au sujet des réclamations qui se sont déjà produites par suite de la mesure prise par l'honorable Agence, et dont le soussigné lui a communiqué copie.

Le soussigné profite de cette occasion...

V. Alecsandri *

1858

7 noiembrie 1858

Luînd cunoştinţă de nota onorabilului agent[1] imp. şi reg. cu data de... noiembrie, subsemnatul a fost fericit să găsească aici asigurarea sentimentelor de înţelegere care animă personal pe agentul Austriei faţă de raporturile dintre cele două guverne. A fost cu atît mai sensibil cu cît a fost aproape autorizat să se gîndească o clipă la eventualitatea unei rupturi pe cît de regretabilă, pe atît de nepotrivită.

În adevăr, cum să explici refuzul onorabilei Agenţii de a viza paşapoartele şi de a accepta piesele oficiale ale guvernului local, purtînd antetul cu Principatele Unite, cînd este astăzi cunoscut public că toate actele Căimăcămiei sînt prevăzute cu acest antet.

De asemenea, cum să explici o hotărîre care este făcută să stabilească un fel de blocus pe toată linia graniţei cu Austria, cînd toţi ceilalţi agenţi ai Puterilor semnatare ale tratatului de la Paris s-au grăbit să-şi pună viza pe paşapoartele moldoveneşti, cu tot şi poate tocmai din cauza antetului mai sus numit?

* Semnătura şi anul sînt adăugate de altă mînă decît cea a copistului.

A refuza să primeşti paşapoartele oficiale ale unui guvern pe lîngă care eşti acreditat şi să creezi piedici relaţiilor internaţionale a două popoare vecine nu înseamnă a aduce de-a dreptul încetarea raporturilor dintre cele două guverne?

Subsemnatul lasă această apreciere spiritului luminat şi loialităţii d-lui agent pentru a răspunde celorlalte părţi ale notei din 13 nov. [s.n.], are onoarea să observe că, pentru a defini clar noua fază politică în care au intrat acum Principatele, Convenţia le-a constituit sub denumirea de Principate Unite. Este acesta un fapt dovedit, irevocabil şi care intră în domeniul aşa de puternic al faptelor împlinite. Astfel eşti ţinut a-l accepta sau a-l suporta de bunăvoie.

Guvernul local este răspunzător faţă de Puterile semnatare ale tratatului de la Paris pentru stricta aplicare a Convenţiei de la 7/19 august. Este obligat să o respecte şi să o facă respectată, şi, pentru că onorabila Agenţie pare să aibe îndoieli asupra adevăratului sens al primului articol din această Convenţie, guvernul îşi va face o datorie de a supune acest incident diplomatic celor în drept.

Pînă atunci, pentru a da o nouă dovadă de spiritul de moderaţie care îl animă, guvernul se va abţine de a uza de represalii faţă de paşapoartele eliberate de Agenţie, aşa cum ar avea dreptul, dar îşi declină orice răspundere în legătură cu reclamaţii care s-au produs deja, ca urmare a măsurii luate de onorabila Agenţie, şi despre care subsemnatul a comunicat o copie.

Subsemnatul profită de această ocazie...

V. Alecsandri

1858

CĂTRE IANCU ALECSANDRI

132

Nov. 25 [s.n. 1858]

Mon cher Jean,[1]

Tu dois être curieux de savoir ce qui se passe chez nous. Voici un sommaire historique des derniers événements que je

te charge de communiquer aux journaux et particulièrement à Léon Plée [2] et à Ubicini.

Pendant les premiers dix jours de l'installation de la nouvelle Caïmakamie réglementaire, les trois membres de ce gouvernement perdirent un temps précieux à discuter sur les questions suivantes :

1 Si les Caïmakams devaient garder leurs portefeuilles de ministres ? Mrs Stourdza [3] et Pano [4] étaient pour la négative, mais Mr Catargi [5], mû par des velléités ambitieuses, par des arrière-pensées de dictature et conseillé par les Costino Catargi [6], Balanesco, l'Agence d'Autriche, ne consentit en aucune façon à lâcher son portefeuille. Il comptait, comme chef du ministère de l'Intérieur avoir la haute main sur les affaires et diriger les opérations électorales à sa guise en se servant des administrateurs nommés par Vogoridi comme d'instruments serviles.

La question fut tranchée par l'exemple de la Valachie et, les consuls aidant, les Caïmacams gardèrent leurs portefeuilles.

2 La question d'admettre le principe de la majorité dans les travaux de la Caïmakamie. Après bien des luttes, ce principe fut admis et consacré par les signatures de trois Caïmakams.

3 La nomination d'un nouveau ministère. Grande résistance de la part de Catargi pour mon admission au ministère des Affaires étrangères. Enfin, victoire pour la majorité.

Cette première phase passée au grand étonnement du pays, les choses commencerent à prendre une meilleure allure. Le lendemain de ma nomination, je proposai au Conseil d'affranchir la presse qui, depuis deux ans, était suspendue par l'effet d'une simple lettre vizirielle. (Ci-joint tu trouveras mon référé au Conseil.) [7] Mes collègues, à l'unanimité, admettent ma proposition. Basile Stourza et Pano la confirment. Catargi la repousse ; mais, en vertu du principe de majorité adopté, la proposition est publiée et prend force de loi. Trois journaux politiques ont pris naissance depuis : *l'Etoile du Danube*, le *Zimbrul* et le *Constitutionnel*.

Le surlendemain un office de la Caïmakamie vint charger le Conseil de préparer des instructions pour l'application de la loi électorale. Le Conseil nomma à cet effet une commission composée de Zizine [8], Doultchesco et moi. Deux jours après le travail fut prêt, approuvé par le Conseil, soumis aux Caïmakams, confirmé par eux et livré à la publicité ! (Ci-joint les instructions.) [9]

À peine Mr Catargi eut-il signé ces instructions, que Zizine, A. Cousa et moi crûmes devoir interpeller les caïmakams sur leur inaction depuis 15 jours. Nous leur déclarâmes que nous avions répondu [à] leur appel, non pour diriger les travaux de nos départements, mais pour les aider dans un travail politique, pour les appuyer dans leur lutte contre les partis qui divisaient le pays. Que depuis 15 jours le pays se demandait que font les caïmakams ? Les employés nommés par Vogoridi étaient devenus les instruments serviles des Stourza, père et fils ; et le pays attend et demande leur destitution... etc. En un mot, nous déclarâmes que, si le gouvernement était décidé à rester dans l'inertie en face des dangers qui menacent la patrie, nous donnerions nos démissions... À cette interpellation véhémente, Basile Stourza et Pano déclarèrent qu'ils agiraient de façon à contenter l'opinion publique et nous prièrent de rester à nos postes.

En effet, à peine fûmes-nous sortis du cabinet des caïmakams, que ces Mrs engagèrent une discussion des plus violentes. Catargi prétendant conserver dans leurs fonctions tous les ispravniks (créatures de Stourza). Pano et Stourdza, en vertu de leur droit de gouvernement, supérieur au chef du département de l'Intérieur, et en vertu du principe de majorité, déclarèrent qu'ils les destitueraient le jour même. Bref, Catargi, exaspéré, quitta son fauteuil et depuis ne revint plus pour prendre part aux travaux de la Caïmakamie.

Dans la nuit de ce jour mémorable, les ministres furent convoqués au palais et chargés de présenter aux caïmakams une liste de candidats destinés à remplacer les administrateurs de Vogoridi. Ceci fait, les ordres partirent le lendemain pour les districts. Le préfet de Jassi, Guitze Caliman, fit mine de résister lorsqu'il fut enjoint de céder sa place au nouvel administrateur [10] ; il fut immédiatement arrêté

pour cet acte d'insubordination et enfermé à la caserne pendant 24 heures. Celui de Berlad, Alexandre Catargi, neveu du ministre de l'Intérieur, envoya par télégraphe une démission insolente. Il fut arrêté également et, à titre d'aide de camp, condamné à passer par un jugement militaire.

Pendant ce temps, Catargi (Stephan), encouragé par les vieilles canailles et soutenu en cachette par l'Agent d'Autriche, télégraphia à Constantinople. Le malheureux ! contrairement à la Convention, il demanda l'intervention étrangère ! Aali-Pacha envoya une dépêche vizirielle à Afif-bey (celui qui a apporté le Hatichérif et la Convention à Jassi) par laquelle il désapprouvait, au nom du Sultan la conduite de la majorité des caïmakams. Grande rumer en ville à cette nouvelle. Stephan Catargi et ses acolytes se rendirent au palais en compagnie d'Afif-bey qui fit la lecture de la dépêche vizirielle. Cette pièce ne produisit aucun effet et on y répondit avec autant de dignité que de prudence. (Ci-joint ces deux pièces.) [11] Depuis, Catargi est rentré sous sa tente pour bouder et travailler avec Afif-bey et Göedel [12] à quelque nouvelle infamie. On attend de pied ferme les événements et on est décidé de sauter plutôt que de céder sur le terrain constitutionnel.

De mon côté, à titre de secrétaire d'État, je destituai Photiadis [13] (ci-joint la dépêche) et j'engageai avec l'agent d'Autriche une polémique du plus grand intérêt. Nos nouveaux passeports ont en tête l'épigraphe des Principautés Unies conformément à l'art. 1 de la Convention. L'agent [11] d'Autriche se refuse pour cette raison d'accorder son visa tandis que tous les autres consuls n'y font aucune opposition. Il se refuse même de recevoir les paquets du Secrétariat qui portent un cachet avec l'inscription de „Principautés Unies". J'ai donné l'ordre de leur envoyer tous les papiers des diverses chancelleries sous ce cachet. En sorte que son refus de les accepter tient en souffrance les intérêts de ses sujets. Nous verrons comment tout cela finira. En attendant le pays est avec nous et nous applaudit. Fais-en autant et embrasse Noémi et les trois grâces de ma part.

Ton frère,

Alecsandri

Nov. 25 [s.n. 1858]

Iubite Iancule, [1]

Sigur că eşti curios să ştii ce se întîmplă la noi. Iată un scurt istoric al ultimelor evenimente pe care te însărcinez să le comunici ziarelor şi mai cu seamă lui Leon Plée [2] şi lui Ubicini.

În primele zece zile ale instalării noii Căimăcămii regulamentare, cei trei membri ai acestui guvern au pierdut un timp preţios discutînd asupra chestiunilor următoare :

1. Dacă caimacamii trebuia să-şi păstreze portofoliile de miniştri. D-nii Sturdza [3] şi Panu [4] erau împotrivă, dar dl. Catargi [5], împins de dorinţe ambiţioase, de gînduri ascunse de dictatură şi sfătuit de Costin Catargi [6], Bălănescu, Agenţia austriacă nu a consimţit în nici un fel să-şi depună portofoliul. El nădăjduia, ca şef al Ministerului de Interne, să aibă direcţia afacerilor şi să conducă operaţiile electorale, după bunul său plac, folosindu-se de administratorii numiţi de Vogoride ca de instrumente supuse.

Chestiunea a fost hotărîtă după exemplul Ţării Româneşti, şi, cu ajutorul consulilor, caimacamii şi-au păstrat portofoliile.

2 Chestiunea de a admite principiul majorităţii în lucrările Căimăcămiei. După multe lupte, acest principiu a fost admis şi întărit prin semnătura celor trei caimacami.

3 Numirea unui nou minister. Puternică opoziţie din partea lui Catargi pentru admiterea mea la Ministerul Afacerilor Externe. În sfîrşit, victoria pentru majoritate.

Această primă fază trecută spre mirarea ţării, lucrurile au început să aibă o înfăţişare mai bună. A doua zi după numirea mea, am propus consiliului să dea libertate presei care, de doi ani, era suspendată prin efectul unei simple sesizări viziriale. (Alăturat vei găsi referatul meu către consiliu.) [7] Colegii mei, în unanimitate, admit propunerea mea. Vasile Sturdza şi Panu o confirmă. Catargi o respinge ; dar, în virtutea principiului de majoritate adoptat, propunerea este publicată şi capătă putere de lege. De atunci au luat naştere trei ziare politice : *Steaua Dunării, Zimbrul* şi *Constituţionalul.*

A treia zi, o dispoziţie a Căimăcămiei însărcinează consiliul să pregătească instrucţiuni pentru aplicarea legii electorale. Consiliul numeşte în acest scop o comisie compusă din Zizin [8], Dul-

cescu și eu. Două zile mai tîrziu, lucrarea a fost gata, aprobată de consiliu, supusă caimacamilor, confirmată de ei și dată publicității ! (Alăturat instrucțiunile.) [9]

Dl. Catargi de-abia semnase instrucțiunile, cînd Zizin, A. Cuza și eu, am crezut de cuviință să interpelăm pe caimacami asupra inactivității lor de 15 zile. Noi le-am declarat că am răspuns la cererea lor, nu pentru a dirija lucrările departamentelor noastre, dar pentru a-i ajuta într-o muncă politică, pentru a-i sprijini în lupta lor împotriva partidelor care dezbinau țara. Că de 15 zile țara se întreba ce fac caimacamii ? Funcționarii numiți de Vogoride deveniseră uneltele supuse ale Sturdzeștilor, tată și fiu ; și țara așteaptă și cere destituirea lor... etc. ! Într-un cuvînt, am declarat că, dacă guvernul era hotărît să stea pe loc în fața pericolelor care amenință țara, noi o să ne dăm demisiile... La această interpelare zgomotoasă, Vasile Sturdza și Panu au declarat că vor lua măsuri în așa fel încît să mulțumească opinia publică și ne-au rugat să rămînem la posturile noastre.

În adevăr, de-abia ieșiserăm noi din cabinetul caimacamilor că acești d-ni au început o discuție din cele mai violente. Catargi pretinzînd să păstreze în funcțiile lor pe toți ispravnicii (oamenii lui Sturdza), Panu și Sturdza, în baza dreptului lor de guvernare, superior șefului Departamentului de Interne, și în baza principiului majorității, au declarat că îi vor destitui chiar în ziua aceea. Pe scurt, Catargi, înfuriat, și-a părăsit fotoliul și, de atunci, nu a mai revenit pentru a lua parte la lucrările Căimăcămiei.

În noaptea acelei zile de neuitat, miniștrii au fost convocați la palat și însărcinați să prezinte caimacamilor o listă de candidați meniți să înlocuiască pe administratorii lui Vogoride. Lucrul odată terminat, ordinele au plecat a doua zi spre ținuturi. Prefectul de Iași, Ghiță Căliman, a încercat să se opună cînd i s-a dispus să dea locul său noului administrator [10] ; a fost arestat numaidecît pentru acest act de nesupunere și închis în cazarmă pentru 24 de ore. Cel de la Bîrlad, Alexandru Catargi, nepotul ministrului de Interne, a trimis prin telegraf o demisie obraznică. A fost de asemenea arestat și, în calitate de aghiotant, condamnat să fie predat justiției militare.

În timpul acesta, Catargi (Ștefan), încurajat de vechile canalii și susținut pe ascuns de agentul Austriei, a telegrafiat

la Constantinopol. Nefericitul ! împotriva Convenției, a cerut intervenția străină ! Aaali-pașa a trimis o depeșă vizirială lui Afif-bei (aceluia care a adus la Iași Hatișeriful și Convenția) prin care dezaproba, în numele sultanului, purtarea majorității caimacamilor. Mare zarvă în oraș la această veste. Ștefan Catargi și partizanii lui s-au dus la palat împreună cu Afif-bei, care a dat citire depeșei viziriale. Această piesă nu a făcut nici un efect și s-a răspuns cu demnitate și tot atîta prudență. (Alăturat cele două piese.) [11] De atunci, Catargi s-a retras sub cortul său pentru a-și arăta nemulțumirea și pentru a lucra cu Afif-bei și Göedel [12] la vreo nouă infamie. Se așteaptă cu fermitate evenimentele și este hotărît ca mai degrabă să cădem decît să cedăm pe tărîm constituțional.

La rîndul meu, ca secretar de stat, l-am destituit pe Fotiade [13] (alăturat depeșa) și am început cu agentul austriac o polemică de cel mai mare interes. Noile noastre pașapoarte au ca antet titlul „Principatele Unite" conform cu articolul 1 din Convenție. Agentul [14] Austriei refuză pentru acest motiv să dea viza sa în timp ce toți ceilalți consuli nu fac nici o opoziție. Refuză de asemenea să primească pachetele Secretariatului care poartă o ștampilă cu inscripția „Principatele Unite". Am dat ordin să li se trimită hîrtiile de la diverse cancelarii cu aceeași ștampilă. Astfel încît refuzul său de a le primi face să sufere interesele supușilor săi. Vom vedea cum se vor termina toate acestea. Pînă atunci țara este cu noi și ne aplaudă. Fă la fel și sărută pe Noémi și pe cele trei grații din partea mea.

Fratele tău,

Alecsandri

133

Iassi, 15 nov. [s.v.] 1858

Mon cher Jean,

En attendant que je puisse te donner des nouvelles de l'affaire Ternauka, [1] laquelle est en ce moment pendante à cause des circonstances politiques du pays, voici quelques

détails sur les événements actuels que tu communiqueras à Léon Plée.

Ma dernière lettre a dû t'apprendre la grande colère d'Étienne Catargi,[2] l'un des trois caïmakams, pour n'avoir pas réussi à placer ses neveux et amis dans les postes de préfets. En vertu du principe de la majorité admise par la Caïmakamie pour tous les travaux, les nouveaux préfets choisis par Basile Stourdza et Pano occupent en ce moment la place des hommes de Vogorides que celui-ci comptait dédier à Michel Stourza. Depuis ce jour mémorable où les ministres interpellèrent violemment les caïmakams sur leur inertie, les choses ont pris une toute autre tournure. Catargi s'est retiré sous sa tente et ses collègues sont restés à leur poste pour agir fermement dans la voie de la légalité. Cinq jours après il s'est présenté au palais accompagné d'Afif-bey, le porteur du firman d'installation et de plusieurs grands boyards. Le turc lut une dépêche de Constantinople qui désapprouvait la majorité de la Caïmakamie et qui ordonnait de revenir sur des faits déjà accomplis. Stourza et Pano demandèrent copie de la dépêche et répondirent à Afif-bey que l'on aviserait. En effet, le soir même on envoya au Turc une réponse précise par laquelle on lui déclarait que sa mission étant terminée du jour même de la lecture du firman et la dépêche en question n'étant pas communiquée directement au gt local, on ne pouvait lui donner que la valeur d'une opinion personnelle qui n'était nullement de nature à infirmer la conduite de la majorité de la Caïmakamie. Coup de théâtre manqué ! Le malheureux Catargi n'avait pas craint de demander l'intervention turque dans les affaires du pays, alors que la Convention sanctionnait l'autonomie des Principautés, mais sa démarche resta sans effet. Il ne se tint pourtant pour battu. Excité par les Costino Catargi, Balanesco et autres traîtres de cette espèce, encouragé à la résistance par Afif-bey et l'agent d'Autriche il sollicita de nouveau l'intervention vizirielle en demandant un firman de destitution contre Mrs Stourdza et Pano. Hier, en effet, sont arrivés de Constantinople deux nouvelles dépêches adressées toujours à Afif-bey et celui-ci vient de nouveau les communiquer au gouvernement. Ces dépêches contenaient également, comme la première, une désapprobation contre

les actes de la majorité de la Caïmakamie, mais seulement en ce qui touchait les changements en masse de certains fonctionnaires, et la nouvelle formule de Ptés Unies, adoptée par l'autorité sur tous ses actes officiels. (Ici on voit percer le bout de l'oreille de l'Autriche.) Mrs B. Stourdza et Pano dirent à Afif-bey qu'ils lui répondraient plus tard. Sur quoi celui-ci se retira assez penaud.

N. B. À cette seconde communication de dépêche, Catargi n'assista pas. Preuve que le Turc reconnaissait la majorité de la Caïmakamie pour le véritable gouvernement.

Je fus chargé, à titre de sécrétaire, de la réponse. J'allais donc ce matin chez le Turc et voici les paroles textuelles que je lui dis, autant que je puis me les rappeler :

„Excellence ! je suis chargé par la majorité de la Caïmakamie de vous apporter sa réponse relativement aux deux dépêches de Constantinople que V. E. lui a communiquées hier. Cette réponse est verbale, car n'ayant pu obtenir de V. E. copie de ces dépêches, le gt n'a pu considérer votre communication que comme une communication verbale.

La majorité de la Caïmakamie ignore à quel titre et en quelle qualité V. E. est venue, pour la seconde fois, lui soumettre des notes qui vous sont toutes personnelles ? N'ayant encore reçu de Constantinople aucune lettre vizirielle qui accrédite V. E. auprès du gt local à titre d'agent officiel, en dehors de la mission que vous avez eue relativement à la lecture du firman, et qui est terminée du jour même de cette lecture, le gt ne peut entrer en aucune relation diplomatique avec V. E. En conséquence, aux dernières dépêches télégraphiques de Const. le gt ne croit devoir donner d'autre réponse que celle qu'il vous a envoyée lors de votre première communication.

Ce que je viens d'avoir l'honneur de dire à V. E. est la première partie de ma mission. Je vais maintenant aborder la seconde.

Le gt sur qui pèse l'immense responsabilité de l'ordre public, a vu avec peine se grouper autour de V. E. certain parti factieux qui cherche par tous les moyens à entretenir une certaine agitation dans les esprits. On a vu ce parti se porter en masse au palais à la suite de V. E., lors de la communication de la première dépêche, et depuis les bruits les plus étranges circulent dans la foule et y jettent une

appréhension fâcheuse. Les ennemis de l'ordre légal, qui règne actuellement en vertu de la Convention elle-même, répandent traîtreusement la nouvelle de l'arrivée prochaine d'un firman de destitution, et, au besoin, l'éventualité d'une intervention armée de la part de la Turquie. Or, quelques absurdes que soient ces bruits, ils n'en sont pas moins alarmants pour la foule et le gt a toutes les peines du monde à les démentir, car les dépêches télégraphiques de Constantinople qui se suivent et se ressemblent depuis que V. E. réside parmi nous, donnent malheureusement un certain poids à ces bruits. Bien plus, la foule attribue toutes ces nouvelles à V. E. — En conséquence, le gt croit de son devoir d'en avertir V. E. et de la prier d'aviser aux moyens de mettre un terme à un état de choses qui produit des agitations incompatibles avec le calme exigé pour l'exercice des opérations électorales. Cet avis est en même temps donné à V. E. en faveur du respect dû à la sainte loi de l'hospitalité !"

Le Turc répondit à ces paroles par de pauvres excuses qui n'eurent aucune valeur aux yeux de Mrs B. Stourza et Pano, lesquels continuent leurs travaux avec toute la dignité d'un Gouvernement pénétré de sa grave responsabilité envers le pays ainsi qu'envers les puissances signataires du traité de Paris. On se demande de quel droit aujourd'hui la Turquie ose envoyer des notes, approbatives ou non, à un gt autonome ? La Convention est-elle une vérité ou un mensonge ? De quel droit Afif-bey réside à Jassi, après avoir terminé sa mission ? Est-ce pour encourager les factieux et exercer une pression occulte sur les élections ? Nous attendons de nouvelles dépêches et même un firman peut-etre, mais nous y répondrons dignement. Je te tiendrai au courant de tout.

Ton frère,

A.

Michel Stourza est arrivé. Il a fait une piètre entrée à Jassi. Son parti, loin d'augmeter, semble perdre du terrain et se décourager. Grégoire Stourza [3] travaille activement, mais, depuis que le gouvernement a pris une allure franche et digne, le parti national gagne des prosélytes.

Iași, 15 nov. [s.v.] 1858

Iubite Iancule,

Pînă cînd voi putea să îți dau vești despre afacerea Tîrnauca,[1] chestiune care nu s-a judecat acum din pricina împrejurărilor politice din țară, iată cîteva amănunte despre întîmplările actuale pe care ai să le împărtășești lui Léon Plée.

Ultima mea scrisoare te-a lămurit, desigur, asupra marii supărări a lui Ștefan Catargi[2], unul din cei trei caimacami, pentru că nu a putut să-și pună nepoții și prietenii în posturile de prefecți. În virtutea principiului majorității admis de Căimăcămie pentru toate lucrările, noii prefecți aleși de Vasile Sturdza și Panu ocupă în clipa de față locul oamenilor lui Vogoride, pe care acesta socotea să-i dăruiască lui Mihai Sturdza. Din ziua de neuitat, în care miniștrii au interpelat zgomotos pe caimacami asupra lipsei lor de activitate, lucrurile au luat o cu totul altă întorsătură. Catargi s-a retras sub cortul său și colegii săi au rămas la locurile lor pentru a acționa cu fermitate pe calea legalității. Cinci zile mai tîrziu s-a prezentat la palat însoțit de Afif-bei, purtătorul firmanului de instalare, și de mai mulți boieri. Turcul a citit o depeșă din Constantinopol care dezaproba majoritatea Căimămiei și care ordona să se revină asupra unor fapte deja împlinite. Sturdza și Panu au cerut o copie de pe depeșă și au răspuns lui Afif-bei că se va lua o hotărîre. În adevăr, chiar în aceeași seară s-a trimis turcului un răspuns clar, prin care i se declara că misiunea sa era încheiată chiar din ziua citirii firmanului și că depeșa în chestiune nefiind comunicată direct guvernului local, nu i se putea da decît valoarea unei opinii personale, care nu era nicidecum de natură să infirme purtarea majorității Căimăcămiei. Lovitură de teatru nereușită ! Nefericitul de Catargi nu se temuse să ceară intervenția turcă în treburile țării, în timp ce Convenția sancționa autonomia principatelor, dar demersul său a rămas fără efect. Nu s-a dat însă bătut. Împins de Costin Catargi, Bălănescu și alți trădători de același fel, încurajat la rezistență de Afif-bei și de agentul Austriei, a cerut din nou intervenția vizirială pretinzînd un firman de destituire împotriva d-lor Sturdza și Panu. Într-adevăr, ieri au sosit de la Constantinopol două noi depeșe adresate tot lui Afif-bei și acesta vine

din nou să le împărtășească guvernului. Aceste depeșe conțin de asemenea, ca și prima, o dezaprobare împotriva actelor majorității Căimăcămiei, dar numai în ceea ce se atingea de schimbările în masă ale unor anumiți funcționari și noua formulă „Principatele Unite", adoptată de autorități pe toate actele sale oficiale. (Aici se vede apărînd vîrful urechii Austriei.) D-nii V. Sturdza și Panu au spus lui Afif-bei că-mi vor răspunde mai tîrziu. După care acesta s-a retras destul de plouat.

N. B. La această de a doua comunicare a depeșei, Catargi nu a fost de față. Dovadă că turcul recunoștea majoritatea Căimăcămiei ca pe adevăratul guvern.

În calitatea mea de secretar, am fost însărcinat cu răspunsul. M-am dus deci azi-de-dimineață la turc și iată textual cuvintele pe care i le-am spus, atît cît pot să mi le amintesc :

„Excelență ! sînt însărcinat de majoritatea Căimăcămiei să vă aduc răspunsul său privitor la cele două depeșe de la Constantinopol pe care e.v. le-a comunicat ieri. Acest răspuns este verbal, căci neputînd obține de la e.v. copia acestor telegrame, guvernul n-a putut socoti comunicarea dumneavoastră decît ca pe o comunicare verbală.

Majoritatea Căimăcămiei nu știe cu ce titlu și în ce calitate e.v. a venit, pentru a doua oară, să-i supună note care vă sînt adresate personal ? Pentru că nu a primit încă de la Constantinopol nici o scrisoare vizirială care să acrediteze pe e.v. pe lîngă guvernul local, cu titlul de agent oficial, în afară de misiunea pe care ați avut-o relativă la citirea firmanului, și care a încetat chiar din ziua acestei citiri, guvernul nu poate intra în nici un fel de relație diplomatică cu e.v. Prin urmare, guvernul nu crede că la ultimele depeșe telegrafice din Const. trebuie să dea alt răspuns decît cel pe care vi l-a trimis cu ocazia primei dumneavoastre comunicări.

Ceea ce am avut onoarea să spun e.v. este prima parte a misiunii mele. Acum trebuie să o încep pe a doua.

Guvernul, asupra căruia apasă marea răspundere a ordinei publice, a văzut, cu părere de rău, grupîndu-se în jurul e.v. un oarecare partid răzvrătit care caută prin toate mijloacele să întrețină o anumită agitație în spirite. Acest partid a

fost văzut ducîndu-se în masă la palat în urma e.v., cu ocazia comunicării primei depeșe, și de atunci zvonurile cele mai ciudate circulă prin mulțime și stîrnesc presimțiri rele. Inamicii ordinei legale, care domnește acum în virtutea Convenției înșăși, răspîndesc în chip înșelător vestea sosirii apropiate a unui firman de destituire, și, la nevoie, posibilitatea unei intervenții armate din partea Turciei. Ori, cît ar fi de neîntemeiate aceste zvonuri, nu sînt cu mai puțin îngrijorătoare pentru mulțime și guvernul întîmpină toate greutățile din lume pentru a le dezminți, pentru că depeșele telegrafice de la Constantinopol, care vin unele după altele și se aseamănă de cînd e.v. rezidă printre noi, dau, din nefericire, oarecare greutate acestor zvonuri. Ba mai mult, mulțimea atribuie toate aceste vești e.v. Prin urmare, guvernul crede de datoria sa de a înștiința pe e.v. și de a o ruga să hotărască asupra mijloacelor de a pune capăt unei stări de lucru care produce agitații nepotrivite cu liniștea cerută pentru exercitarea operațiilor electorale. Acest sfat este în același timp dat e.v. pentru respectul datorat sfintei legi a ospitalității !"

Turcul a răspuns la aceste cuvinte cu niște biete scuze care n-au avut nici un preț în ochii d-nilor V. Sturdza și Panu, care continuă lucrările lor cu toată demnitatea unui guvern pătruns de greaua sa răspundere față de țară cum și față de puterile semnatare ale tratatului de la Paris. Se întreabă cu ce drept Turcia îndrăznește astăzi să trimită note, aprobative sau nu, unui guvern autonom ? Convenția este ea un adevăr sau o minciună ? Cu ce drept Afif-bei stă la Iași, după ce și-a terminat misiunea ? Este pentru a încuraja pe răzvrătiți și a exercita o presiune ocultă asupra alegerilor ? Așteptăm alte noi depeșe și poate chiar un firman, dar vom răspunde acestora cu demnitate. Am să te țin la curent cu toate.

Fratele tău,

A.

Mihai Sturdza a sosit. Intrarea în Iași a fost jalnică. Partidul său, departe de a crește, pare să piardă teren și să se descurajeze. Grigore Sturdza[3] lucrează neîncetat, dar, de cînd guvernul a luat o înfățișare cinstită și demnă, partidul național cîștigă prozeliți.

CÂTRE HENRY BULWER

134

Jassi, 18/30 novembre 1858

Excellence, [1]

L'accueil bienveillant et, j'ose même dire, affectueux que j'ai reçu de Votre Excellence, tant à Bucarest [2], qu'à Paris, m'encourage à venir vous entretenir confidentiellement des affaires de mon pays. Etant à la veille d'une réorganisation fondamentale et se trouvant en conséquence le théâtre de nombreuses intrigues qui pourraient induire en erreur l'opinion des hommes éminents qui sont à la tête de la politique européenne, il est utile et prudent de placer sous leurs yeux un tableau fidèle de la situation des Principautés. En ce qui concerne la Moldavie c'est un devoir pour moi, en ma qualité de Secrétaire d'Etat, d'adresser un pareil tableau aux ambassadeurs des grandes Puissances garantes de nos droits et c'est, en même temps, un veritable bonheur pour moi de trouver le bienveillant Sir Bulwer dans la personne de l'éminent ambassadeur D'Angleterre. Que Votre Excellence veuille donc écouter cette fois non le secrétaire d'Etat, mais l'homme privé que vous avez honoré de votre précieuse amitié.

Après avoir subi patiemment les Vogoriades, qui ont tant réjoui l'Europe, la Moldavie compta comme un jour de grande prospérité celui de 19 octobre, car c'était la date solenelle de la promulgation de la Convention octroyée aux Principautés par la volonté de sept augustes souverains. Les Roumains, dans leur bonne foi de véritables paysans du Danube, se crûrent dès ce jour rentrés dans la jouissance de leurs antiques droits et se fièrent avec enthousiasme à la pensée de l'inviolabilité de leur nouvelle constitution ; mais hélas ! ils comptèrent sans leurs hôtes, l'agent d'Autriche et Afif-bey.

En effet, dès le lendemain de la lecture du firman d'instalation, l'un des membres du nouveau gouvernement, Mr Etienne Catargi [3], mû par des *instigations occultes*, fut pris tout à coup de velleités ambitieuses qui lui montraient en perspective le trône de Moldavie, et, afin de concourir puissament à la réalisation de ses rêves de grandeur, il conçut un petit plan de manoeuvres renouvelé des Grecs, je veux dire de Vogorides. Ce plan consistait à garder son portefeuille de chef au département de l'Intérieur pour avoir la haute main sur l'administration exclusive du pays, à former un ministère d'hommes pour le moins complaisants, (*Il proposa à cet effet quelques uns des hommes les plus tarés dans l'opinion publique*), à nommer ses cousins et neveux aux postes de préfets dans les districts, et, muni de ces instruments puisés dans l'arsenal du Népotisme, à composer une chambre enthousiaste qui le proclamât avec bonheur prince de Moldavie !

Malheureusement pour ce nouveau prétendent du lendemain, il compta, à son tour, sans ses deux collègues, Mr Basile Stourza et Pano, lesquels arrivaient au pouvoir avec la ferme décision de respecter et de faire respecter la Convention. La Caïmakamie se trouva donc partagée de prime abord en deux camps, celui d'une minorité ambitieuse et celui d'une majorité impartiale, mais pour ne point entraver la marche des travaux et pour se donner mutuellement un éclatant témoignage de leur désir de faire régner la plus parfaite harmonie dans le sein du gouvernement, les trois lieutenants princiers reconnurent d'un commun accord la nécessité d'admettre le principe constitutionnel de la *majorité* comme base de tous leurs actes futurs. Ils procédèrent ensuite à la composition du ministère et, après une quinzaine de jours de luttes relatives à la question des portefeuilles et à celle du choix des nouveaux ministres, ils finirent par s'accorder à l'unanimité sur les *Instructions* [4] concernant l'application de la loi électorale. Ces instructions furent immediatement confirmées et publiées par le *Moniteur officiel* de Moldavie.

Jusqu'ici tout alla assez bien quoique avec des lenteurs et des tiraillements incompatibles avec le terme prescrit par la Convention pour l'application de la loi électorale. Mais à partir d'ici, commence une nouvelle phase, toute parsemée de péripéties étranges, d'incindents scandaleux commis par la malheureuse opiniâtreté de Mr Catargi, et surtout de tentations contre la Convention systématiquement exécutées par l'agent d'Autriche et par Afif-bey.

Et d'abord, en dépit de l'article I de cette convention qui constitue la Moldavie et la Valachie sous la dénomina-

tion de Principautés Unies, l'Agent [5] d'Autriche, seul parmi tous ses collègues de Jassi, commença l'attaque en refusant de viser les passeports délivrés par le gouvernement local, sous le prétexte spécieux qu'ils étaient munis de l'épigraphe de Principautés Unies. Cette mesure aussi rigoureuse que surprenante établissant une sorte de blocus sur la ligne frontière de l'Autriche, mit en souffrance et les intérêts des nationaux appelés à l'étranger pour affaires, et ceux des propres sujets de l'Agence, car Mr Göedel-Lannoy [6] pousse l'horreur du titre susmentionné jusqu'à renvoyer, sans les ouvrir, les notes officielles des autorités locales dont les cachets portent sur l'exergue l'inscription de Principautés Unies.

Ce beau fait d'armes accompli par l'Autriche encouragea bientôt la Turquie de faire à son tour une charge brillante sur le second article de la Convention, et, pour mieux y réussir, elle chercha à se ménager des intelligences dans la place. Mr Catargi était son homme. Il reçut le mot d'ordre et la lutte commença. Le jour même de la confirmation des *Instructions* par les trois caimakams, Messieurs Basile Stourza et Pano, pénétrés de la grave responsabilité qui pèse sur eux, et se méfiant, non sans raison, de livrer les opérations électorales aux mains des créatures du trop célèbre Vogorides, crûrent urgent d'opérer quelques changements dans le corps des administrateurs des districts et proposèrent pour candidats des hommes intègres et indépendents par leurs opinions. Résistance opiniâtre de la part de Mr Catargi d'accéder à cette proposition, et cela non par ce sentiment de respect exagéré, invoqué plus tard, pour les limites que le firman imperial pose au changements des fonctionnaires, mais dans des vues personnelles ; la preuve en est dans le changement proposé ce même jour par Mr Catargi lui même, des préfets de quatre districts. Cette résistance se traduisit par des mouvements de colère véhémente ; après quoi, déclarant ne plus vouloir se soumettre au principe de la majorité, il quitta brusquement ses collègues pour ne plus revenir à son poste.

On eut beau le prier, l'inviter, le sommer de venir prendre part aux travaux de la caimakamie ; il s'enferma comme Achille dans sa colère et n'invoqua plus d'autre divinité que Mr Göedel Lannoy et Affif-bey. Ces Messieurs, soutenus de quelque vieux frondeurs, l'encouragèrent dans sa opiniâtreté

et lui conseillèrent de porter plainte à Constantinople. En attendant, la marche des affaires était arrêtée, le terme prescrit pour les élections approchait, les *Instructions* devaient partir pour les districts, le pays était ému, agité. Que faire ? On écrivit à Mr Catargi pour lui adresser une dernière invitation ; il y répondit par des fins de non recevoir. Alors on crût être en droit d'agir sans la coopération du noble récalcitrant, et en vertu du principe de la majorité et en vertu du principe de l'autorité, Messieurs Stourza et Pano décrétèrent la destitution des créatures de Vogorides ainsi que leur remplacement immédiat par des hommes impartiaux. Ajoutons, pour mieux expliquer encore la cause de la colère de Mr Catargi, que dans le nombre des préfets éliminés se trouvaient un de ses neveux et le directeur du Département de l'Intérieur, un certain Prouncoul, âme damnée de tous les mauvais gouvernements, réunissant à une incapacité reconnue tous les vices de la fraude, de la concussion et de la trahison.

Quelques jours après cet incident, Mr Catargi se présenta au palais, accompagné d'Affif-bey et armé d'une dépêche télégraphique de Constantinople adressée à ce haut fonctionnaire par Aali-Pacha. Cette dépêche blâmait sévèrement la conduite de la majorité de la caïmakamie et ordonnait à celle-ci, comme au temps de l'illustre Vogorides, de revenir sur des actes déjà accomplis. Elle venait ainsi attaquer l'article II de la Convention, celui-là même qui consacre l'autonomie du pays. Le gouvernement se contenta de répondre que ne reconnaissant à cette communication aucun caractère officiel et considérant la mission d'Afif-bey comme terminée du jour même de la lecture du firman d'installation, il ne pouvait accorder à la dépêche susmentionnée que la valeur d'une opinion personnelle. Depuis, tous les quatre jours la même scène se répète. Afif-bey apporte des dépêches dont il refuse de donner copie et il remporte regulièrement la même réponse. Enfin, hier, le gouvernement a reçu de Fuad-Pacha [7] une dépêche qui lui annonce que Afif-bey était chargé de lui faire des communications auxquels il était invité à se conformer ; mais le haut fonctionnaire s'étant refusé de faire les communications par écrit, le gouvernement n'a cru devoir prendre aucune mesure décisive à leur égard.

Tels sont les événements qui se sont passés depuis l'installation de la Caimacamie. On y voit d'un côté un gouvernement qui marche dans la voie de la légalité et, de l'autre, un vieux boyard qui sert d'instrument aveugle aux machinations de la Turquie et de l'Autriche. Le pays a assisté avec calme au spectacle des faits regretables que je viens d'avoir l'honneur d'imposer à Votre Excellence, pourtant en présence de la mesure prise de l'agent d'Autriche à l'égard des papiers officiels du gouvernement Moldave lorsque tous les autres consuls résidant à Jassi ont reconnu sans difficulté le droit à la Moldavie de porter un titre stipulé par le premier article de la Convention, en présence du droit d'ingérence que la Porte tente de s'arroger, en présence de l'appui qu'un membre égaré de la Caimacamie cherche à trouver à Constantinople en dépit même de l'autonomie de son pays, on se demande avec appréhension si la Convention est une vérité ou un leurre et si les Puissances garantes de nos droits nous ont accordé une charte à notre usage ou bien à l'usage de la Turquie et de l'Autriche ?

Votre Excellence jugera des hommes et des choses de la Moldavie avec l'expérience de l'homme d'Etat et avec l'impartialité de l'homme de coeur. Elle voudra bien aussi, j'ose l'espérer, me pardonner l'importunité de cette longue lettre en faveur des sentiments de haute considération et de loyal attachement que lui porte.

Son très humble et très dévoué serviteur,

V. Alecsandri *

Iași, 18/30 noiembrie 1858

Excelență, [1]

Primirea binevoitoare și, îndrăznesc să spun, chiar afectuoasă pe care mi-a făcut-o excelența-voastră, atît la București [2], cît și la Paris, mă încurajează să vin să vă vorbesc confidențial despre treburile țării mele. Fiind la începutul unei reorganizări fundamentale și găsindu-se deci teatrul numeroaselor intrigi care ar putea înșela opinia oamenilor eminenți care sînt în fruntea politicii europene, este de folos și prudent de a pune sub ochii lor un tablou adevărat al situației din Principate. În ceea ce privește Moldova, este o datorie pentru mine, în calitatea mea de secretar de stat, să adresez un asemenea tablou ambasadorilor marilor Puteri garante ale drepturilor noastre, și este, în același timp, o adevărată fericire pentru mine să găsesc pe binevoitorul Sir Bulwer în persoana eminentului ambasador al Angliei. Excelența-voastră să binevoiască deci să asculte de data aceasta nu pe secretarul de stat, ci pe simplul particular pe care l-ați onorat cu prețioasa voastră prietenie.

După ce a suportat cu răbdare vogoridismele care au înveselit atît Europa, Moldova a socotit ca pe o zi de mare prosperitate aceea de 19 octombrie, căci era data solemnă a promulgării Convenției acordate Principatelor prin voința a șapte augusți suverani. Românii, în buna lor credință de țărani de la Dunăre, s-au socotit din acea zi reintrați în vechile lor drepturi și s-au încrezut cu entuziasm în inviolabilitatea noii lor constituții ; dar vai ! au socotit, fără oaspeții lor, agentul Austriei și Afif-bei.

În adevăr, chiar de a doua zi după citirea firmanului de instalare, unul din membrii noului guvern, dl. Ștefan Catargi, [3] împins de *instigații oculte*, a fost cuprins deodată de ambiții care îi deschideau perspectiva tronului Moldovei, și pentru a lucra cu stăruință la realizarea visurilor sale de mărire, a înjghebat un mic plan de manevre reamintind de greci, vreau să spun de Vogoride. Planul însemna să-și păstreze portofoliul său de șef al Departamentului de Interne pentru a avea mînă liberă asupra administrării exclusive a țării, să formeze un minister de oameni cel puțin îngăduitori *(el a propus în acest scop pe unii din oamenii cei mai corupți în opinia publică)*, să numească pe verii și nepoții săi în posturile de prefecți în ținuturi și, înarmat cu aceste instrumente culese în arsenalul nepotismului, să compună o cameră entuziastă care să-l proclame cu bucurie prinț al Moldovei !

Din nefericire pentru acest nou pretendent de ultimă oră, a socotit, la rîndul său, fără cei doi colegi ai săi, dl. Vasile

* Pe dosul scrisorii este scris de Bulwer, cu creionul : „J'ai reçu votre lettre et je vous en remercie. La Porte a fait une convention concernant les Principautés. Elle est responsable pour son exécution et on ne peut pas laisser les autorités du pays, quelqu'ils soyent, la violer."

Sturdza și Panu, care veneau la putere cu toată hotărîrea de a respecta și de a face să fie respectată Convenția. Căimăcămia s-a găsit deci împărțită de la început în două tabere, aceea a unei minorități ambițioase și aceea a unei majorități nepărtinitoare, dar pentru a nu împiedica mersul lucrărilor și pentru a-și da pe tăcute o dovadă strălucită despre dorința lor de a face să domnească cea mai bună înțelegere în sînul guvernului, cei trei locotenenți princiari au recunoscut în bună înțelegere nevoia admiterii principiului constituțional al *majorității* ca bază pentru toate actele lor viitoare. Au procedat apoi la formarea ministerului și, după cincisprezece zile de lupte privitoare la chestiunea portofoliilor și la aceea a alegerii unor noi miniștri, au terminat prin a se înțelege în unanimitate asupra *Instrucțiunilor*[4] privind aplicarea legii electorale. Aceste instrucțiuni au fost îndată confirmate și publicate de *Monitorul oficial* al Moldovei.

Pînă aici totul a mers destul de bine, cu toate că, cu așteptări și sîcîieli nepotrivite cu termenul prescris de Convenția pentru aplicarea legii electorale. Dar, de acum înainte, începe o nouă fază, semănată cu peripeții ciudate, cu întîmplări scandaloase cauzate de nefericita încăpățînare a d-lui Catargi și, mai cu seamă, de atacurile împotriva Convenției executate sistematic de agentul Austriei și de Afif-bei.

Și mai întîi, neținînd seamă de articolul I al acestei convenții care constitua Moldova și Țara Românească sub numele de Principatele Unite, agentul[5] Austriei, singurul dintre toți colegii săi de la Iași, a început a-l ataca refuzînd să vizeze pașapoartele eliberate de guvernul local, sub pretextul special că era prevăzut cu antetul de Principate Unite. Această măsură tot atît de riguroasă pe cît de surprinzătoare, stabilind un fel de blocus pe linia graniței cu Austria, a făcut să sufere atît interesele conaționalilor chemați în străinătate pentru afaceri, cît și pe acelea ale propriilor supuși ai Agenției, căci dl. Göedel-Lannoy[6] împinge groaza pentru titlul mai sus menționat pînă la a înapoia, fără a le deschide, notele oficiale ale autorităților locale ale căror sigilii poartă în exergă inscripția de Principatele Unite.

Această frumoasă lovitură dată de Austria a încurajat în curînd Turcia să facă, la rîndul său, o strălucită șarjă asupra

celui de al doilea articol al Convenției, și, pentru a izbuti cît mai bine, ea a încercat să-și asigure legături la fața locului. Dl. Catargi era omul său. A primit cuvîntul de ordine și lupta a început. Chiar în ziua confirmării *Instrucțiunilor* de către cei trei caimacami, domnii Vasile Sturdza și Panu, pătrunși de grava responsabilitate care apasă asupra lor, și temîndu-se, nu fără dreptate, de a da pe mîna creaturilor mult prea celebrului Vogoride operațiile electorale, au crezut că este urgent să opereze cîteva schimbări în corpul administrativ al ținuturilor și au propus drept candidați oameni integri și independenți prin opiniile lor. Rezistența încăpățînată din partea d-lui Catargi de a accepta această propunere, și aceasta nu din acel sentiment de respect exagerat, invocat mai tîrziu, pentru limitele pe care firmanul imperial le-a pus schimbărilor de funcționari, dar din pricina unor vederi personale ; dovada este în schimbarea propusă în aceeași zi de dl. Catargi însuși, a prefecților a patru județe. Această rezistență s-a tradus prin izbucniri puternice de mînie ; după care, declarînd că nu vrea să se mai supună principiului majorității a părăsit brusc pe colegii săi pentru a nu mai reveni la postul său.

Degeaba l-au rugat, invitat, somat să vină să ia parte la lucrările căimăcămiei, el s-a închis ca Achile în mînia sa și nu a mai invocat altă divinitate decît pe dl. Göedel-Lannoy și Afif-bei. Acești domni, sprijiniți de cîțiva vechi revoltați, l-au încurajat în încăpățînarea sa și l-au sfătuit să facă plîngere la Constantinopol. Așteptînd, mersul treburilor era oprit, termenul prescris pentru alegeri se apropia, *Instrucțiunile* trebuiau să plece la ținuturi, țara era uimită, agitată. Ce era de făcut ? I s-a scris d-lui Catargi pentru a i se adresa o ultimă invitație ; a răspuns refuzînd. Atunci s-au crezut îndreptățiți de a acționa fără cooperarea nobilului nesupus și, în virtutea principiului majorității și în virtutea principiului autorității, domnii Sturdza și Panu au decretat destituirea creaturilor lui Vogoride cum și înlocuirea lor numaidecît cu oameni nepărtinitori. Să adăugăm, pentru a explica mai bine cauza supărării d-lui Catargi, că în numărul prefecților scoși se găseau unul dintre neopoții săi și directorul departamentului de Interne, un oarecare Pruncul, sufletul blestemat al tuturor guvernelor rele, reunind la o incapacitate recunoscută toate viciile fraudei, ale delapidării și trădării.

Cîteva zile după această întîmplare, dl. Catargi s-a prezentat la palat însoțit de Afif-bei și înarmat cu o depeșă telegrafică de la Constantinopol, adresată acestui înalt funcționar de Aali-pașa. Această depeșă condamna cu severitate purtarea majorității Căimăcămiei și ordona acesteia, ca pe timpul ilustrului Vogoride, să revină asupra unor acte deja împlinite. Ea ataca de asemenea articolul II al Convenției, acela chiar care hotărăște autonomia țării. Guvernul s-a mulțumit să răspundă că, nerecunoscînd acestei comunicări nici un caracter oficial și socotind misiunea lui Afif-bei ca terminată chiar din ziua citirii firmanului de instalare, nu putea să acorde depeșei sus-numite decît valoarea unei opinii personale. De patru zile se repetă aceeași scenă. Afif-bei aduce depeșe refuzînd să dea copiile lor și primește regulat același răspuns. În sfîrșit, ieri, guvernul a primit de la Fuad-pașa[7] o depeșă prin care era anunțat că Afif-bei era însărcinat să-i facă comunicări cărora era poftit să se supună, dar înaltul funcționar refuzînd să facă comunicările în scris, guvernul nu a socotit că trebuie să ia nici o măsură hotărîtă în privința lor.

Acestea sînt evenimentele care s-au petrecut de la instalarea Căimăcămiei. Se vede de-o parte un guvern care merge pe calea legalității și, de cealaltă parte, un boier bătrîn care servește ca instrument orb la uneltirile Turciei și Austriei. Țara a asistat în liniște la întîmplările neplăcute pe care am avut onoarea să le expun excelenței-voastre, totuși, față de măsura luată de agentul Austriei privitor la hîrtiile oficiale ale guvernului Moldovei, atunci cînd toate celelalte consulate de la Iași au recunoscut fără greutate dreptul Moldovei de a purta un titlu stipulat în primul articol al Convenției față de dreptul amesteculuí pe care Poarta încearcă să și-l ia, față de sprijinul pe care un membru rătăcit al Căimăcămiei caută să-l găsească la Constantinopol chiar în dauna autonomiei țării sale, ne întrebăm cu îndoială dacă Convenția este un adevăr sau o înșelătorie și dacă Puterile garante ale drepturilor noastre ne-au dat o lege pentru folosul nostru sau pentru folosul Turciei și Austriei ?

Excelența-voastră va judeca oamenii și faptele din Moldova cu experiența unui om de stat și cu nepărtinirea omului de inimă. Ea va voi de asemenea, îndrăznesc să nădăjduiesc, să-mi

ierte neplăcerea acestei lungi scrisori, față de sentimentele de înaltă considerație și loaialul atașament pe care i-l poartă,

Preasupusul și prea devotatul său servitor,

V. Alecsandri *

CĂTRE COSTACHE ROSETTI-TEȚCANU

135

Iași, 19 novembre 1858

Iubite cucoane Costachi,

Am primit răspunsul d-tale și m-am mîhnit văzînd că ești descurajat. Nu se cuvine să slăbim tocmai în ceasul luptei, cînd mai ales de la acea luptă atîrnă soarta țării noastre. Să ni facem datoria, și, chiar de nu vom avea biruință, vom fi măcar împăcați cu cugetul nostru.

Eu am multă sperare că vom izbuti a depărta din biata Moldovă răul ce-o amenință, căci opinia publică a început a lua o prefacere sănătoasă, de cînd noul guvern ține piept cu turcii și cu nemții și apără cu energie drepturile și demnitatea țării. Curaj dar, iubite cucoane Costachi, și Dumnezeu va fi cu noi, dacă trebuie să credem că Românii au un Dumnezeu !

Oamenii au început a înțelege, și cred că vor înțelege încă și mai lămurit, cu cît se vor apropia de ziua alegerilor, că mai bine-i de a trăi subt o cîrmuire dreaptă și nepărtinitoare. Însă pentru ca să se pătrundă mai mult de acest adevăr, trebuie ca guvernul de față să deie pildă de acea nepărtinire.

Trebuie dar ca toți oamenii cari iau parte la administrație să se ferească de a cădea în vreun exces de firea acelor ce au discreditat alegerile făcute supt Căimăcămia lui Vogoride. Știu că noii ispravnici sînt insuflați de cele mai sănă-

* Pe dosul scrisorii este scris de Bulwer cu creionul : „Am primit scrisoarea dumneavoastră și vă mulțumesc. Poarta a făcut o convenție privitoare la Principate. Ea este răspunzătoare de executarea ei și nu pot fi lăsate autoritățile țării, oricare ar fi ele, să o violeze."

toase prinţipuri, dar mă tem să nu se compromită par *excès de zèle*.

Mi s-a spus că, în Bacău, noul administrator a răspins din lista de alegători pe vreo cîţiva din acei cu drituri. N-am crezut nicidecum o asemenea clevetire, că nu mi-ar plăcea de a vedea înformîndu-se o mare opoziţie împotriva alegerilor viitoare şi trimiţîndu-se pe la Constantinopole protestări care să pricinuiască Dumnezeu ştie ce greutăţi în împiedicări rezultatului dorit.

Prin urmare, te rog foarte mult, iubite cucoane Costachi, ca să întrebuinţezi toată influenţa dumitale spre a ţinea lucrurile pe calea legilor. Cred că principiul acesta va face un însemnat serviciu cauzei naţionale.

Al d-tale prieten,

Alecsandri

N. B. Se poate face tot ce m-ai întrebat în post-scriptum scrisorii date.

CĂTRE IANCU ALECSANDRI

136

9/21 déc. 1858, Jassi

Mon cher Jean,

Voici quelques dates :

19 octobre, vieux style. Installation de la Caïmakamie.
23 octobre, Destitution motivée du ministère Vogoridis (a). *
23 octobre, Nomination du nouveau ministère.

* (a) Ce ministère avait publié quelques jours avant la chute de Vogoridis une réponse à son office d'adieux par laquelle ils avaient fait ouvertement leur profession de foi en faveur de la candidature de ce miserable Karagioz. Ils ne pouvaient donc inspirer aucune confiance au nouveau Gt. [Nota lui V. Alecsandri.]

25 octobre, Remise en vigueur de la loi sur la presse, suspendue par une simple lettre vizirielle.
31 octobre, Confirmation par les trois Caïmakams des listes électorales et brouille de Mr Catargi.
2 novembre — Nomination du nouveau directeur du Ministère de l'Intérieur et des huit préfets de districts.
9 novembre Première dépêche arrivée de Constantinople à Afif-bey et communiquée verbalement par celuici à B. Stourza et Pano.
14 novembre Communication de la seconde dépêche.
18 novembre Troisième dépêche. (Toutes les trois exprimant un blâme sévère contre la conduite de la majorité de la Caïmakamie, blâme fondé sur les rapports mensongers d'Afif-bey, de Catargi et de Göedel.)
24 novembre Quatrième dépêche concernant certaine dette de 28.000# des moines grecs envers le gt. Elle donne l'ordre aux Caïmakams de suspendre toute mesure relative à cette affaire, quoique la dette en question soit obligatoire en vertu du Réglement Organique.

Le gt répond à toutes ces communications par une réserve digne et prudente et n'en continue pas moins ses travaux. [1]

Le 5 nov. — Destitution de Photiades.

Voici le texte de la dépêche envoyée par le secrétaire d'État à Constantinople : „La Convention du 7/19 août ayant été promulguée et la Caïmakamie installée le 19/31 octobre, vous êtes informé, Monsieur, qu'en vertu de l'art. 9 de la dite Convention vos fonctions de Kapou Kehaya à Constantinople ont cessé dès la date du 19/31 octobre. Les émoluments attachés à votre charge s'arrêtant à la date ci-dessus, vous êtes invité jusqu'à nouvel avis, de garder par devers vous, sous inventaire, tous papiers et actes concernant les fonctions qui vous étaient confiées". (Signé V. Alecsandri). [2]

La Porte a exprimé un grand mécontentement au sujet de cette destitution et particulièrement au sujet du remplace-

ment de Photiades, remplacement qui n'a pas eu lieu et auquel la Caïmakamie n-a jamais pensé, puisque elle rentre dans les prérogatives du prince futur. C'est un des nombreux griefs sans fondement sur lesquels elle s'appuie pour s'immiscer dans nos affaires, afin de se créer des antécédents d'ingérence.

Le gt local a cru devoir donner aux diverses dépêches relatives au différend Catargi la valeur d'opinions personnelles, d'avis officieux, car ils ont cru manquer à la Porte en leur attribuant un but caché d'immixtion. Pourtant on dut se rendre à l'évidence par rapport à l'attitude qu'elle voulait prendre vis-à-vis des Principautés lorsque, le 9 décembre, Afif-bey lui communiqua la dépêche suivante qui est aussi blessante, par la forme, pour la dignité du gt que préjudiciable, par le fond, pour les droits autonomiques du pays.

„Dites à la Caïmakamie de ne rien faire relativement aux monastères grecs jusqu'à l'époque où cette affaire sera définitivement réglée d'après le firman." Quel firman ? La Porte a-t-elle encore le droit d'envoyer des ordres aux Principautés ? Est-elle tenue de respecter les stipulations de la Convention ? Et celle-ci a-t-elle été faite pour servir à l'usage de la Porte ou à celui des Ptés ?

Cette dépêche a été motivée par une mesure administrative prise dernièrement au sujet d'une somme de 28.000 ducats due par les monastères grecs à la Moldavie, en vertu de l'art. ...du Réglement Organique. Aux termes de cet article, les monastères grecs sont tenus de payer au trésor une subvention annuelle de 12 500#, et pourtant depuis deux ans ils refusent de faire ce versement ; et ils se prévalent pour cela du firman qui en 1856 est venu suspendre les mesures proposées par feu le prince Ghica relativement aux revenus immenses de ces couvents. Ce firman ne peut donc pas avoir d'effet rétroactif sur les dispositions du *Réglement*. De quel droit vient-on aujourd'hui, surtout, empêcher le paiement d'une dette exigée par un gt autonome pour subvenir aux nécessités urgentes du pays ?

Mais ceci n'est rien encore. Aujourd'hui même Afif-bey vient de communiquer à la Caïmakamie un mémorandum [3] émané de l'entente de tous les représentants des Puissances garantes à Constantinople, relatif à la conduite de la majorité et aux difficultés actuelles. Notez que le mémorandum

a été élaboré sur les plaintes seules et les protestations de Mr Catargi, et que Mrs les représentants n'ont pas cru devoir attendre les justifications de la majorité pour la condamner (voyez ci-joint cette pièce curieuse). Mr Catargi s'est rendu ce matin au palais à l'effet de délibérer avec ses collègues sur le contenu du mémorandum, mais au lieu d'y apporter un esprit de conciliation propre à mettre fin au différend regrettable qui existe entre les membres de la Caïmakamie, il a prétendu annuler tout ce qui avait été fait précédemment avec ou sans sa participation, c'est-à-dire réintégrer dans leurs postes les anciens ministres, le directeur du département de l'Intérieur ainsi [que] tous les préfets et autres fonctionnaires destitués.

Si l'on faisait droit à cette prétention absurde, il faudrait suspendre les élections qui vont commencer dans cinq jours, c'est-à-dire le 17/29 décembre, confectionner de nouvelles listes, de nouvelles publications et outrepasser ainsi le terme fixé par la Convention elle-même pour les opérations électorales. On a dû nécessairement se refuser d'admettre ses prétentions, d'autant plus qu'elles sont conseillées par Michel Stourdza. Le plan de ce vieux filou consiste à faire changer tout le personnel du Gouvernement et à conduire ensuite les Elections à sa guise pour se faire nommer prince, et dans l'exécution de ce plan il est appuyé par la Turquie. Notez que l'ex-secrétaire intime du prince Vogoridis, un certain Baragnon, se trouve actuellement à Constantinople et que le prince Stourdza lui a donné carte blanche pour *faire toutes sortes de promesses*. On ne sait si Catargi reviendra pour occuper son poste, mais en attendant la Porte continue sa politique d'ingérence directe.

Voici, pour mettre le comble à l'évidence de son but, la dépêche que la Caïmakamie vient de recevoir aujourd'hui même et jugez de la situation que les Puissances nous ont faite.

„18 décembre 1858. Le ministre des Affaires étrangères à S. Ex. Afif bey. [4] Les lois qui régissent la presse se trouvent dans la catégorie des lois fondamentales qu'il n'appartient nullement à une administration provisoire, dont la mission spéciale est clairement et positivement désignée par un acte international, de les modifier de son propre chef et à son gré. Donc, la mesure prise en dernier lieu par une partie de la

Caïmakamie de Moldavie, à l'égard de la presse de cette principauté est illégale et contraire à l'esprit de la Convention du 19 août et capable d'amener des suites graves. La S. Porte, comme les hautes Puissances garantes, désirant avant tout le maintien de la tranquillité dans ce pays et voulant en écarter tout ce qui peut le menacer et empêcher la fidèle exécution des mesures adoptées d'un commun accord afin d'assurer le bonheur des Ptés, invite les caïmakams à rétablir immédiatement le régime révoqué et de veiller à ce que les fauteurs de troubles et de fraudes ne puissent pas trouver un moyen de propager leurs principes subversifs dans les journaux du pays. (Pour copie conforme Afif.)"

Que dit la France de tout ceci ?

Alecsandri

9/21 dec. 1858, Iași

Iubite Iancule,

Iată cîteva date :

19 octombrie, stil vechi. Instalarea Căimăcămiei.
23 octombrie, Destituirea motivată a ministerului Vogoride (a) *.
23 octombrie, Numirea noului minister.
25 octombrie, Repunerea în vigoare a legii presei, suspendate printr-o simplă scrisoare vizirială.
31 octombrie, Confirmarea de către cei trei caimacami a listelor electorale și supărarea d-lui Catargi.
2 noiembrie — Numirea noului director al Ministerului de Interne și a celor opt prefecți de ținuturi.
9 noiembrie Prima depeșă sosită de la Constantinopol către Afif-bei și comunicată verbal de acesta lui V. Sturdza și Panu.
14 noiembrie Comunicarea celei de a doua depeșe.

* (a) Acest mirister publicase, cu cîteva zile înainte de căderea lui Vogoride, un răspuns la nota sa de rămas-bun prin care și-au arătat pe față profesia lor de credință în favoarea candidaturii acestui mizerabil caraghios. Deci ei nu puteau inspira nici o încredere noului guvern. [Nota lui V. Alecsandri.]

18 noiembrie A treia depeșă. (Cîteșitrele exprimă un blam sever împotriva comportării majorității Căimăcămiei, blam care se bizuie pe rapoartele mincinoase ale lui Afif-bei, Catargi și Göedel.)
21 noiembrie A patra depeșă privind unele datorii de 28.000 # ale călugărilor greci către guvern. Ea ordonă caimacamilor să oprească orice măsură relativă la această afacere, cu toate că datoria în chestiune este obligatorie în virtutea Regulamentului Organic.

Guvernul răspunde la toate aceste comunicări printr-o rezervă demnă și prudentă și își vede mai departe de treabă. [1] — 5 nov. — Destituirea lui Fotiade.

Iată textul depeșei trimise de către secretarul de stat la Constantinopol : „Convenția din 7/19 august fiind promulgată și căimăcămia instalată la 19/31 octombrie, sînteți informat, domnule, că, în virtutea art. 9 al numitei Convenții, funcțiunile dumneavoastră de capuchehaie la Constantinopol au încetat de la data de 19/31 octombrie. Drepturile bănești acordate sarcinii dumneavoastră încetînd la data de mai sus, sînteți poftit pînă la o nouă dispoziție să păstrați în posesia dumneavoastră, sub inventar, toate hîrtiile și actele privitoare la funcțiile care v-au fost încredințate". (Semnat V. Alecsandri). [2]

Poarta a arătat o mare nemulțumire privitor la această destituire și mai cu seamă privitor la înlocuirea lui Fotiade, înlocuire care nu a avut loc și la care Căimăcămia nu s-a gîndit niciodată, pentru că ea intra în prerogativele viitorului prinț. Este una din numeroasele nemulțumiri nejustificate pe care se sprijină pentru a se amesteca în afacerile noastre, în așa fel încît să-și creeze antecedente de amestec.

Guvernul local a socotit că trebuie să dea diverselor depeșe relative la scandalul Catargi valoarea unor opinii personale, de avize oficioase, căci au socotit că ar greși față de Poartă atribuindu-i un scop ascuns de amestec. Cu toate acestea, a trebuit să se lămurească în legătură cu atitudinea pe care ea voia să o ia față de Principate atunci cînd, la 9 decembrie, Afif-bei i-a comunicat următoarea depeșă care este și jignitoare, prin forma ei, pentru demnitatea guvernului și dăunătoare, prin fondul ei, pentru drepturile autonome ale țării.

„Spuneți Căimăcămiei să nu facă nimic relativ la mănăstirile grecești pînă cînd această afacere va fi definitiv lămurită

prin firman." Ce firman ? Poarta mai are ea dreptul să trimită ordine Principatelor ? Trebuie ea să respecte stipulațiile Convenției ? Și aceasta a fost ea făcută pentru a servi nevoilor Porții sau ale Principatelor ?

Această depeșă a fost motivată de o măsură administrativă luată în ultima vreme pentru suma de 28.000 de ducați datorați de mînăstirile grecești Moldovei, în virtutea art. ... al Regulamentului Organic. În baza acestui articol, mînăstirile grecești sînt obligate să plătească visteriei o subvenție anuală de 12.500 #, și, cu toate acestea, de doi ani ele refuză să facă această plată ; și se prevalează pentru aceasta de firmanul care în 1856 a suspendat măsurile propuse de răposatul prinț Ghica, relative la marile venituri ale acestor mănăstiri. Acest firman nu poate deci avea un efect retroactiv asupra dispozițiilor Regulamentului Organic. Cu ce drept se vine astăzi, mai ales, să se împiedice plata unei datorii pretinse de un guv. autonom pentru a face față nevoilor urgente ale țării ?

Dar aceasta nu este încă nimic. Astăzi Afif-bei a comunicat căimăcămiei un memorandum[3] emanat prin înțelegerea tuturor reprezentanților Puterilor garante de la Constantinopol, relativ la comportarea majorității și la greutățile de față. De notat că memorandumul a fost elaborat numai după plîngerile și protestele d-lui Catargi și că d-nii reprezentanți nu au crezut că trebuie să aștepte justificările majorității pentru a o condamna (vezi alăturat această curioasă piesă). Dl. Catargi s-a dus în dimineața aceasta la palat cu scopul de a discuta cu colegii săi despre conținutul memorandumului, dar în loc de a aduce un spirit de înțelegere potrivit pentru a pune capăt neplăcutei neînțelegeri care există între membrii Căimăcămiei, el a pretins anularea a tot ce a fost făcut mai înainte, cu sau fără participarea sa, adică reintegrarea în posturile lor a vechilor miniștri, a directorului Departamentului de Interne cum și a tuturor prefecților și a altor funcționari destituiți.

Dacă s-ar admite aceste pretenții absurde, ar trebui suspendate alegerile care vor începe peste cinci zile, adică la 17/29 decembrie, făcute noi liste, noi publicații și a depăși astfel termenul fixat chiar de Convenție pentru operațiile electorale. A trebuit în mod necesar să se refuze admiterea acestor pretenții, cu atît mai mult cu cît sînt sugerate de Mihai Sturdza. Planul acestui bătrîn bandit este de a face să fie schimbat tot personalul guvernului și apoi să conducă alegerile după bunul său

plac pentru a face să fie numit prinț, și în îndeplinirea acestui plan este sprijinit de Turcia. Notează că fostul secretar intim al prințului Vogoride, un oarecare Baragnon, se găsește acum la Constantinopol și că prințul Sturdza i-a dat mînă liberă pentru a *face orice fel de făgăduieli.* Nu se știe dacă Catargi se va reîntoarce pentru a-și ocupa postul, dar pînă atunci Poarta continuă politica sa de amestec direct.

Și iată, ca culme a evidenții scopului său, telegrama pe care Căimăcămia a primit-o chiar astăzi și judecă situația pe care ne-au făcut-o Puterile.

„18 decembrie 1858. Ministerul Afacerilor Străine către ex. s. Afif-bei.[4] Legile care dirijează presa fac parte din categoria legilor fundamentale pe care o administrație provizorie, a cărei misiune specială este limpede și precis stabilită printr-un act internațional, nu are dreptul să le modifice după voia și placul său. Deci, măsura luată în urmă de o parte din căimăcămia Moldovei față de presa acestui principat este ilegală și contrară spiritului Convenției din 19 august și capabilă de a aduce urmări grave. S. Poartă, ca și Puterile garante, dorind înainte de orice păstrarea liniștii în această țară, și dorind să îndepărteze orice ar putea să o amenințe și să împiedice credincioasa executare a măsurilor adoptate de comun acord cu scopul de a asigura liniștea Principatelor, invită pe caimacami să restabilească deîndată regimul revocat și să vegheze ca cei vinovați de turburări și de înșelătorii să nu poată găsi un mijloc de a răspîndi principiile lor subversive în jurnalele țării. (Pentru copie conformă Afif.)

Ce spune Franța despre toate acestea ?

Alecsandri

CĂTRE DIM. A. STURDZA

137

Bakau, 29 déc. [s.n.] 1858

Mr Démètre Stourdza

Jassi

Arrivé ici après avoir été malade à ma terre. J'ai trouvé les partis en grande lutte. Les petits propriétaires partagés

en deux camps, l'un pour Cracti, l'autre pour Loupachko. Les électeurs de la ville étaient également aux prises avant mon arrivée, mais j'ai joué le rôle de la pomme de concorde et l'on ma élu.[1] Envoiez-moi de suite la liste des députés élus dans tous les districts. Rolla et Cogalnicheanu ont ils des chances ? Répondez vite et catégoriquement.

Alecsandri

Bacău, 29 dec. [s.n.] 1858

Dl. Dimitre Sturdza

Iași

Sosit aici după ce am fost bolnav la mine la moșie. Am găsit partidele în mare luptă. Micii proprietari împărțiți în două tabere, una pentru Cracti, cealaltă pentru Lupașcu. Alegătorii din oraș erau de asemenea în luptă înainte de sosirea mea, dar am jucat rolul mărului concordiei și m-au ales.[1] Trimite-mi numaidecît lista deputaților aleși în toate ținuturile. Rolla și Kogălniceanu vor izbuti ? Răspunde-mi repede și sigur.

Alecsandri

CĂTRE CAIMACĂMIE

138

Bakau, 30 dec. [s.n.] 1858

Înaltei Căimăcămii

Iași

Astăzi, întrunindu-să alegătorii[1] de proprietari mari în număr de 30, s-au ales un biurou provizor pentru apelul nominal și înființarea biuroului definitiv ; după apelul nominal hatman Alecu Aslan au înfățoșat o protestare cuprinzătoare de cuvinte încuveniente asupra cîrmuirei și iscălită de partida grigoriană,[2] apoi puindu-să hîrtia în buzunare, s-au retras toată ace partidă, nevroind a lua parte la alegere ; noi sîntem hotărîți a proceda la operație electorală în toată liniștea.

Alecsandri

139

Bacău, 1 janvier [s.n.] 1859

A l'honorable Caimacamie

Jassi

Je suis resté jusqu'à ce matin à Bakau dans le but de contribuer à mettre d'accord les électeurs de la petite propriété. Impossible. Ils sont trop tenaces. Cracti parviendra peut-être à [accomplire] ce prodige, mais pour cela il faut le maintenir encore pendant une dizaine de jours dans ses fonctions de préfect.[1]

Le Secrétaire d'État, *Alecsandri*

Bacău, 1 ianuarie [s.n.] 1859

Cinstitei Căimăcămii

Iași

Am rămas pînă în dimineața aceasta la Bacău în scopul de a conlucra la înțelegerea alegătorilor mici proprietari. Cu neputință. Sînt prea îndărătnici. Cracti poate va izbuti să înfăptuiască această minune, dar pentru aceasta trebuie să fie păstrat încă zece zile în funcția sa de prefect.[1]

Secretar de stat, *Alecsandri*

CĂTRE IANCU ALECSANDRI

140

[Iași, 28 decembrie s.v. 1858]

Mon cher Jean,

Aujourd'hui 28 décembre, vieux style, a eu lieu l'ouverture de l'Assemblée générale moldave. Après avoir assisté à un Te-Deum chanté dans l'ancienne église de St. Nicolas, les députés se sont rendus à pied à la Chambre, entre deux rangées de soldats qui présentaient les armes et aux cris enthousiastes, de la foule.

Quand tout le monde fut placé, j'ai du monter à la tribune pour lire le discours d'ouverture (imprimé dans le *Moniteur* ci-joint) [1] lequel fut accueilli aux cris de *Vive la nation roumaine !* Après quoi on a procédé à la formation des deux commissions chargées de la vérification des titres et à celle de la rédaction du réglement.

Le parti national indépendant l'a emporté à la grande majorité sur les partis Michel et Gr. Stourza qui s'étaient pourtant fusionnés à cette occasion. La séance a duré trois heures et s'est passée avec la plus grande dignité, à la satisfaction des consuls et de la société qui y ont assisté.

Ma candidature [2] à la principauté devient sérieuse, trop sérieuse hélas ! pour mes goûts et mes idées. Mais qu'y faire ? J'y suis porté par un parti assez grand et je suis combattu par tous nos amis et connaissances qui se croient membres de la haute aristocratie. Des tiraillements de carte se sont produits déjà dans le parti national, et je crains fort que Gr. Stourdza ou son père ne profitent de cette scission.

Négri [3], quoique élu dans le district de Cahoul, a donné sa démission des députés, parce qu'il ne peut justifier d'un revenu de 400# exigé par la Convention. La chambre a refusé sa démission et lui a adressé l'invitation de ne point se désister de son mandat. Nous espérons qu'il sera touché de cette marque de haute considération de la part des représentants de la nation et qu'il retirera sa démission. Après-demain, la suite.

Tout à toi,

Alecsandri

Iubite Iancule,

Astăzi 28 decembrie, stil vechi, a avut loc deschiderea Adunării generale moldovenești. După ce au luat parte la un tedeum cîntat în vechea biserică „Sf. Nicolae", deputații s-au dus pe jos la cameră, printre două rînduri de soldați care prezentau arma și în strigătele entuziasmate ale mulțimii.

Cînd toată lumea s-a așezat, a trebuit să mă sui la tribună pentru a citi discursul de deschidere (imprimat în *Monitorul* alăturat) [1] care a fost primit cu strigătele de *Trăiască națiunea română !* După care s-a procedat la formarea a două comisii însărcinate cu verificarea titlurilor și cu redactarea regulamentului.

Partida națională independentă a întrecut cu mare majoritate partidele Mihail și Gr. Sturdza care cu toate acestea fuzionaseră cu această ocazie. Ședința a durat trei ore și s-a petrecut cu cea mai mare demnitate, spre satisfacția consulilor și a societății care au asistat.

Candidatura [2] mea la domnie devine serioasă, chiar, vai ! prea serioasă pentru gusturile și ideile mele. Dar ce să fac ? Sînt împins pînă aici de un partid destul de mare și sînt combătut de toți prietenii și cunoștințele noastre care se cred membri ai înaltei aristocrații. Sorții s-au tras deja în partidul național, și tare mă tem că Gr. Sturdza sau tatăl său să nu profite de această sciziune.

Negri [3], cu toate că ales în ținutul Cahul, și-a dat demisia de la deputați, pentru că nu poate justifica un venit de 400# pretinși de Convenție. Camera i-a refuzat demisia și i-a adresat invitația de a nu renunța la mandatul său. Sperăm că va fi atins de această dovadă de înaltă considerație din partea reprezentanților națiunii și că își va retrage demisia. Urmarea, poimîine.

Al tău,

Alecsandri

141

1 janvier [s.v.] 1859, Jassi

Mon cher Jean,

Ta lettre est venue me trouver aujourd'hui au saut du lit ; elle m'a apporté des voeux partis du coeur, de ceux qui ont le don de me faire venir les larmes aux yeux. Je ne puis y répondre que par des embrassements. Oh, cher ami, que ne donnerai-je en ce moment pour être entouré de ta petite famille et pour oublier au milieu de cette atmosphère de bonheur intime tout ce murmure discordant et assourdissant que font autour de moi les passions aveugles, les intrigues, les ambitions éveillées ! Tu as beau dire, malgré mon titre d'Excellence [1], malgré mon poste de secrétaire d'Etat, je suis toujours le même, le poète d'autrefois, aimant le beau à outrance et le chantant parfois avec plus ou moins de succès. Ce qui me plaît dans mon état de poète c'est cette admirable disposition de coeur et d'esprit qui nous rend impressionnables au bien et nous sauvegarde du mal. C'est pour cela peut-être que les hommes matériels qui considèrent le mal comme un fond exploitable nous traitent d'enfants, de fous, que sais-je ?

Quoiqu'il en soit, je m'honore d'être le poète aimé de mon pays, et je suis heureux, dans les circonstances actuelles, d'en être aussi le ministre des Affaires Étrangères. Le gouvernement dont je fais partie est digne, il est national et énergique ; il a compris sa force et l'a exercée avec modération, il a compris les droits du pays, il a su les défendre avec fermeté ! Au milieu de nombreuses complications qui l'ont assailli de tous côtés, il a marché le front haut, et il a accompli son mandat. Aujourd'hui la chambre des députés est convoquée. Elle a déjà eu deux séances et à en juger par le début, il y a tout lieu d'espérer qu'elle fera honneur à la nation. Le parti libéral est en majorité et les partis de Michel Stourza et de son fils ont été battus à plate couture, dans toutes les questions qui ont été à l'ordre du jour. Il reste maintenant à élire un prince, et c'est là le grand danger.

Tu connais les deux prétendants Michel et Grégoire Stourza, mais ce que tu ignores, c'est que depuis la fin des élec-

tions, l'ambition a mordu au coeur une foule de gens, comme Lascar Catargi, Lascar Rosetti, Cogalniceano, Mavrojeni et Basile Stourza. Chacun de ces nouveaux prétendants a sa petite coterie qui le soutient, qui le prône et qui intrigue ; en sorte que notre pauvre parti national s'est trouvé dès-l'abord fractionné comme une glace brisée. Moi-même, hélas ! le croirais-tu, sans y avoir jamais songé, je me suis trouvé tout à coup porté à la candidature princière par un certain parti dont je ne partage nullement les principes exclusifs, celui de la seconde classe ! J'ai eu beau me défendre d'un pareil honneur dont je ne veux d'aucune façon, on m'a répondu que l'on se jetterait plutôt dans les bras du prince Grégoire plutôt que de contribuer à la nomination de l'un de mes compétiteurs. Les libéraux de la I-re classe, sauf quelques exceptions honorables, ont déclaré, de leur côté, qu'ils ne permettraient jamais à un Alecsandri de parvenir au trône... et, pendant ces magnifiques professions de foi, les princes Michel et Grégoire se frottaient les mains.

Ainsi, moi, l'homme le moins ambitieux du monde, moi, le poète indépendant par excellence, je me suis vu devenir subitement la pomme de discorde du parti national, le pivot sur lequel se tenait en équilibre la destinée de mon pays. C'était intolérable, et pourtant j'ai dû supporter jusqu'aux calomnies que l'on n'a pas manqué de répandre à pleines mains sur ma conduite et sur mon caractère. J'ai supporté tout avec patience, afin de retenir dans la bonne voie les hommes qui m'avaient choisi pour leur drapeau, car tu les connais, les Pisozki, Radou, Casimir, Hasnache etc., ne sont pas hommes à se donner des indigestions de principes. Leur rêve de caste a été leur sauvegarde jusqu'à ce jour. Qu'en sera-t-il dans quelques jours, je n'en sais rien. Toujours est-il que ce soir je compte me rendre à la réunion préparatoire [2] du parti national, pour leur déclarer qu'il est honteux le spectacle que nous donnons au pays de nos misérables divisions ; que tous les partis doivent se fondre en un seul pour sauver la situation et pour combattre victorieusement Michel et Grégoire Stourza, et que, pour un pareil résultat, moi tout le premier je me désiste de tous mes droits en faveur de Négri, lequel est destiné par la Providence à concilier tous les partis.

J'aurai pour adhérents à ma proposition les partis Basile Stourza, L. Rosetti, Cogalniceano, Mavrojeni peut-être, et la moitié des personnes qui ont pensé mal à propos faire de moi un prince. Si le parti Lascar Catargi se refuse d'accéder à cette proposition, il * restera du moins en petite minorité et, au lieu d'avoir six fractions dans le parti libéral, nous n'en aurons plus que deux. Voilà, cher Jean les étrennes que je compte me donner pour le jour de ma fête. Fasse le ciel qu'elles tournent au bien du pays. Dans cet espoir, je vous embrasse tous de coeur.

Alecsandri

1 ianuarie [s.v.] 1859, Iași

Iubite Iancule,

Scrisoarea ta mi-a sosit astăzi chiar la sculare ; ea mi-a adus urări pornite din inimă, dintre acelea care au darul de a face să-mi dea lacrimile. Nu pot să răspund decît prin îmbrățișări. Ah ! dragul meu, ce n-aș da în clipa aceasta să fiu înconjurat de mica ta familie și să uit în mijlocul acestei atmosfere de fericire intimă tot acest murmur discordant și asurzitor pe care îl fac în jurul meu oarbele pasiuni, intrigile, ambițiile trezite ! Orice ai spune tu, cu tot titlul meu de excelență,[1] cu tot postul de secretar de stat, sînt mereu același, poetul de altădată, iubind frumosul peste măsură și cîntîndu-l cîteodată, cu mai mult sau mai puțin succes. Ceea ce îmi place în situația mea de poet este această minunată stare sufletească și de spirit care ne face simțitori la bine și ne păzește de rău. Poate pentru aceasta oamenii materiali, care socotesc răul ca pe un fond bun de exploatat, ne tratează de copii, de nebuni, mai știu eu ?

Oricum ar fi, eu am mîndria de a fi poetul iubit al țării mele și sînt fericit, în împrejurările actuale, de a fi de asemenea ministrul Afacerilor Străine, Guvernul din care fac parte este demn, național și energic ; el și-a înțeles forța și a folosit-o cu moderație, a înțeles drepturile țării, a știut să le apere

* În original, greșit *„elle"*.

cu tărie ! În mijlocul numeroaselor încurcături care l-au asaltat din toate părțile, a pășit cu fruntea sus, și și-a îndeplinit mandatul. Astăzi Camera deputaților este convocată. A avut deja două ședințe și, judecînd după început, este cazul să se spere că va face cinste națiunii. Partidul liberal este în majoritate și partidele lui Mihai Sturdza și a fiului său au fost bătute definitiv, în toate chestiunile care au fost la ordinea zilei. Rămîne acum să fie ales un prinț, și aici este marele pericol.

Îi cunoști pe cei doi pretendenți, Mihail și Grigore Sturdza, dar ceea ce nu știi, este că, de la sfîrșitul alegerilor, ambiția a încolțit în inima a mai multor oameni, ca : Lascăr Catargi, Lascăr Rosetti, Kogălniceanu, Mavrogheni și Vasile Sturdza. Fiecare dintre acești noi pretendenți are micul său grup care îl susține, care îl laudă și care face intrigi ; astfel încît bietul nostru partid național s-a găsit de la început fărîmițat ca o oglindă spartă. Eu însumi, vai ! ai crede-o ? fără să mă fi gîndit niciodată, m-am găsit deodată împins spre candidatura la domnie de un anume partid ale cărui principii exclusive nu le împărtășesc deloc, acela al stării a doua. Degeaba m-am apărat de o asemenea onoare, pe care nu o doresc deloc, mi s-a răspuns că mai bine se vor arunca în brațele prințului Grigore, decît să contribuie la numirea unuia dintre concurenții mei. Liberalii din prima categorie, în afara cîtorva excepții onorabile, au declarat, la rîndul lor, că nu vor îngădui niciodată unui Alecsandri să ajungă pe tron... și, în timpul acestor mărețe profesiuni de credință, prinții Mihail și Grigore își freacă mîinile.

Astfel, eu, omul cel mai puțin ambițios din lume, eu, poetul indepéndent prin excelență, m-am văzut deodată devenind mărul de discordie al partidei naționale, pivotul pe care se ținea în echilibru destinul țării mele. Este de neîngăduit, și totuși a trebuit să suport pînă și calomniile care n-au lipsit să fie răspîndite din belșug asupra purtării mele și a caracterului meu. Am îndurat totul cu răbdare cu scopul de a reține pe calea cea bună pe oamenii care mă aleseseră ca drapel al lor, căci îi cunoști Pisoski, Radu, Cazimir, Hasnaș etc., nu sînt oameni să facă mult caz de principii. Visul lor de castă a fost apărarea lor pînă în ziua de astăzi. Ce va fi peste cîteva zile, nu știu nimic. Sigur este că în seara aceasta socotesc să mă duc la reuniunea pregătitoare[2] a partidei naționale pentru a le declara că este rușinos spectacolul mizerabilelor noastre neînțelegeri pe

care îl înfățișăm țării ; că toate partidele trebuie să se unească într-unul singur pentru a salva situația și pentru a combate victorios pe Mihail și Grigore Sturdza, și că, pentru un asemenea rezultat, eu cel dintîi mă lipsesc de toate drepturile mele în favoarea lui Negri, care este destinat de providență să împace toate partidele.

Voi avea ca părtași ai propunerii mele partidele Vasile Sturdza, L. Rosetti, Kogălniceanu, poate Mavrogheni și jumătate dintre persoanele care greșit au gîndit să facă din mine un domnitor. Dacă partidul Lascăr Catargi refuză să adere la această propunere, el va rămîne cel puțin în minoritate și, în loc de a avea șase fracțiuni în partidul liberal, nu vom mai avea decît două. Iată, dragă Iancule, cadourile pe care socotesc să mi le dau de ziua mea. Facă cerul ca ele să se întoarcă spre binele țării. Cu această speranță, vă îmbrățișez pe toți din inimă.

Alecsandri

CĂTRE ALEXANDRU JORA

142

[ianuarie-octombrie 1859]

Mr Alexandre Jora [1],

Galatz. Moldavie

J'arrive de Botochany. Le froid sera pour le brouchaha du jardin si on ne sort pas du sacs [?]. Ne faites plus de dépêches chiffrées, je n'y comprends rien. Envoyez nouvelles et journaux par la marchand[e]. Je verrai encore 253 et je vous écrirai aussitôt. Courage, prudence.

Alecsandri — ministre

Dl. Alexandru Jora [1],

Galați. Moldova

Sosesc de la Botoșani. Frigul va fi pentru vuietul grădinii dacă nu se iese din saci [?]. Nu mai scrieți depeșe cifrate, nu înțeleg nimic. Trimiteți noutăți și ziare prin vînzătoare. Voi revedea pe 253 și vă voi scrie imediat. Curaj, băgare de seamă *.

Alecsandri — ministru

CĂTRE COSTACHE NEGRI

143

Iași, 9 ianuarie [s.v.] 1859

Principatele Unite
Ministerul Trebilor Străine
a
Moldovii
Secția Limbi străine
nr. 136

Domnule,

Alăturat pe lîngă aceasta, am onorul a vă comunica copie legalizată de pe actul prin care Adunarea Electivă a Moldovei, în seanța sa din 5/17 ianuarie, au exprimat mulțemirea și recunoștința sa Puterilor subscriitoare tratatului de Paris, pentru că au recunoscut și garantat drepturile Principatelor Române și vă invită a o comunica oficial Înaltei Porți, binevoind a mă încunoștința de rezultat.

* Traducere *ad literam*, textul pare convențional și cifrat. *Sacs* poate însemna *saci* dar și *distrugeri*.

Primește, domnule, încredințarea deosebitei mele consideratii.

Ministrul Trebilor Streine,

V. Alecsandri *

CĂTRE SECRETARUL DE STAT AL ȚĂRII ROMÂNEȘTI

144

Iași, 10 ianuarie 1859

Principautés Unies
Ministère
des Affaires étrangères
de
Moldavie
section II nr. 34
Jassi în 10 ianuarie 1859

Primit la 15 ianuarie
1859/305 Nr. 121
Spre știință la dosier
ianuarie 26

Domnule secretar de stat

Subscrisul are onor a vă face cunoscut că Adunarea Electivă a Principatului Moldovei întrunindu-se la 5 a curentei luni, am procedat, potrivit Convenției, în a noua zi după deschiderea ei la alegerea domnului... Acest mare act s-au desăvîrșit cu unanimitatea voturilor în folosul dsale colonelul Alexandru Cuza. Noul domn, suindu-se în tron și luînd în mînă frînele guvernului, au adoptat puterea sub

Alexandru Ioan I
Cu mila lui Dumnezeu și voința națională
domn Moldovei

Subscrisul este fericit de a fi chemat prin postul său a vesti oficial acest act solemn guvernului Valahiei, căci are

* Dedesupt, apostila lui C. Negri: „Nu l-au primit turcii".

bunăsperare că țeara vecină și sororă va simți aceeași bucurie de care s-au pătruns Moldova la numirea noului nostru domn.

Cu această nouă ocazie, subscrisul oferează d-lui secretar de stat a Valahiei... a sale asigurări de înaltă considerație.

Ministru și secretar de stat,

V. Alecsandri

CĂTRE ABDOLONYME UBICINI

145

Jassi, le 15/27 janvier 1859

Voici les instructions[1] adoptées par la chambre pour l'élection du prince ; ce qui manque c'est le serment du prince que je t'ai envoyé et que tu trouveras dans le manifeste de Couza. Négri, Nico Catargi et le colonel Mavriki viennent de partir pour Constantinople pour aller chercher l'investiture.[2] La formation du nouveau ministère a présenté quelques difficultés. Pano avait été chargé, à titre de chef de cabinet, de présenter une liste, mais il s'est embarassé pendant une dizaine de jours dans [des] combinaisons qui n'ont abouti à aucun résultat. Il a fini par y renoncer. Hier à peine, on est parvenu à acoucher et voici le résultat :

Basile Stourza — ministre de l'Intérieur et Président du Conseil
M. Epureano — de la Justice
Rolla — du Culte et de l'Instruction Publique
Alecsandri — des Affaires étrangères
L. Rosetti — des Finances
D. Miklesco — des Travaux Publics
Milicesco — Hàtman

Ayant été souffrant tous ces jours-ci et étant encore au point de garder la chambre à cause d'un violent réfroidissement, je n'ai pu m'occuper d'affaires. J'espère reprendre mon poste dans deux ou trois jours.

Chose assez amusante ! Tous les jours je vois de personnes, plus ou moins connues, qui viennent me dire que le pays s'attendait à me voir prince-régnant,[3] que c'était là une chose arrêtée dans l'esprit de tout le monde et que l'on ne peut comprendre pourquoi j'ai fait act d'abnégation.

„J'ai cru sauver le pays des griffes de Michel et de Grégoire Stourdza, leur dis-je. Mais ils ne veulent et ne peuvent comprendre qu'en tenant le trône dans sa main, on aurait le courage d'ouvrir cette main en faveur d'un autre. Voilà le monde, cher ami ; on comprend l'égoisme plus facilement que l'abnégation.

Et pourtant, si l'on savait combien je suis heureux d'avoir rendu ce service à mon pays et d'être resté un simple poète, comme devant, aimé de tous et ayant plus que jamais la conscience de ce que je pourrai produire quand je serai libre !

La nomination de Couza est non seulement une victoire nationale, mais c'est en même temps le triomphe de la moralité. Dans un moment comme celui-ci, où les plus riche manque d'argent, le pays a résisté noblement aux infâmes tentations du prince Michel Stourdza. La veille de l'élection du prince, plus [de] 300.000# ont couru les rues pendant toute la nuit et pas un des députés ne s'est souillé au contact de cet or maudit. Que les Autrichiens disent encore que nous sommes un peuple corrompu et que l'élection du prince est une question de chiffres !

N.B. important

L'arrivée du prince Gr. Stourdza dans le pays a été suivie, en cachette, par celle de plusieurs polonais déguisés, qui avaient servi dans l'armée turque pendant la guerre, et de plusieurs autres venues de la Galicie.

Ces aventuriers, commandés par un certain Verjbiski (Mourad-bey) ami et compagnon de Gr. Stourdza, faisaient partie d'un complot[4] dont le but était de tenter un coup de main dans le pays pour renverser le nouveau gt et pour proclamer prince Grégoire Stourdza. La police a eu vent de la chose et des nombreuses arrestations viennent d'être faites à Jassi, Bakaou et Fokchani. Plus de 60 polonais sont en prison actuellement. Murad-bey, arrêté à Fokchani, avec deux autres chefs, ont été dirigés sur Jassi. On dit le prince Grégoire fort compromis dans cette ténébreuse affaire et on

parle de le placer sous la surveillance de la police en attendant que le gt demande la permission de la Chambre de le soumettre à l'action des tribunaux.

On affirme également que l'assassinat, le pillage et l'incendie formaient les bases du complot et que plus de 16 personnes étaient désignées au coups des assassins.

Parmi ces personnes étaient compris tous ceux des députés qui avaient combattu courageusement la candidature du prince Grégoire, c'est-à-dire Couza, Epureano, moi, Cogălniceano, Rolla, L. Catargi etc. Si toute cela est vrai, nous venons d'échapper belle ! Ce diable de prince Grégoire a-t-il soif des grandeurs ! Je t'écrirai bientôt une lettre détaillée sur cette affaire curieuse.

Alecsandri

Iași, 15/27 ianuarie 1859

Iată instrucțiunile[1] adoptate de Cameră pentru alegerea prințului ; ceea ce lipsește este jurămîntul prințului pe care ți l-am trimis și pe care îl vei găsi în manifestul lui Cuza. Negri, Nicu Catargi și colonelul Mavriki au plecat la Constantinopol pentru a obține învestitura[2]. Formarea noului minister a dovedit cîteva dificultăți. Panu, ca șef de Cabinet, fusese însărcinat să prezinte o listă, dar s-a încurcat timp de zece zile în combinații care n-au ajuns la nici un rezultat. A terminat prin a renunța. De-abia ieri a ajuns să i se dea naștere și iată rezultatul :

Vasile Sturdza — ministru al Afacerilor Interne și președintele Consiliului.
M. Epureanu — Justiție
Rolla — Culte și Instrucție Publică
Alecsandri — Afaceri Străine
L. Rosetti — Finanțe
D. Miclesu — Lucrări Publice
Milicescu — Hatman

Fiind bolnav în toate zilele acestea și mai fiind încă chiar nevoit să stau în casă din pricina unei violente răceli, nu m-am

putut ocupa de afaceri. Sper să-mi reiau postul peste două-trei zile.

Un lucru destul de hazliu! În fiecare zi văd persoane, mai mult sau mai puțin cunoscute, care vin să-mi spună că țara se aștepta să mă vadă prinț domnitor,[3] că acesta era un lucru bine stabilit în spiritul tuturor și că nu se poate înțelege pentru ce am făcut act de abnegație.

„Am crezut că scap țara din ghearele lui Mihai și Grigore Sturdza", le spun eu. Dar nu vor și nu pot să înțeleagă că, ținînd tronul în mînă, poți să ai curajul să deschizi această mînă în favoarea altuia. Iată lumea, dragul meu; egoismul poate fi înțeles mai ușor decît abnegația.

Și totuși, dacă s-ar ști ce fericit sînt de a fi făcut acest serviciu țării mele și de a fi rămas un simplu poet, ca mai înainte, iubit de toți și avînd mai mult decît oricînd conștiința despre ceea ce voi putea să produc cînd voi fi liber.

Numirea lui Cuza este nu numai o victorie națională, dar este în același timp triumful moralității. Într-un moment ca acesta, în care cei mai bogați nu au bani, țara a rezistat cu noblețe ticăloaselor ispite ale prințului Mihail Sturdza. În ajunul alegerii prințului, mai mult de 300.000 # au curs pe străzi toată noaptea și nici un deputat nu s-a murdărit atingîndu-se de acest aur blestemat. Să mai spună austriecii că sîntem un popor corupt și că alegerea prințului este o chestiune de cifre!

N.B. importantă

Sosirea prințului Gr. Sturdza în țară a fost urmată, pe ascuns, de aceea a mai multor polonezi deghizați, care serviseră în armata turcă în timpul războiului, și de mai mulți alții veniți din Galiția.

Acești aventurieri, comandați de un oarecare Verjbiski (Murad-bei), prieten și tovarăș al lui Gr. Sturdza, făceau parte dintr-un complot[4] al cărui scop era de a încerca o lovitură în țară pentru a răsturna noul guv. și pentru a proclama prinț pe Grigore Sturdza. Poliția a aflat acest lucru și numeroase arestări s-au făcut la Iași, Bacău și Focșani. Mai mult de 60 polonezi sînt și astăzi în închisoare. Murad-bei, arestat la Focșani, împreună cu alți doi șefi, au fost îndreptați spre Iași. Se spune că prințul Grigore este foarte compromis în această încîlcită afacere și se vorbește despre punerea sa sub supravegherea poliției, pînă cînd guv. va cere învoirea camerei să-l supună cercetării tribunalelor.

Se mai spune de asemenea că asasinatul, jaful și incendiul formau baza complotului și că mai mult de 16 persoane erau sortite loviturilor asasinilor.

Printre aceste persoane erau socotiți toți acei deputați care combătuseră cu curaj candidatura prințului Grigore, adică: Cuza, Epureanu, eu, Kogălniceanu, Rolla, L. Catargi etc. Dacă toate acestea sînt adevărate, am scăpat ușor. Acest afurisit de prinț Grigore este însetat de măriri! Îți voi scrie în curînd o scrisoare amănunțită asupra acestei ciudate afaceri.

Alecsandri

CĂTRE DOMNITORUL ALEX. I. CUZA

146

19 janvier [s.v.] 1859

Mon Prince,

Jean vous écrit une lettre[1] pleine de sentiments chaleureux. Veuillez l'agréer comme venant d'un bon Roumain et d'un ancien ami.

Votre tout dévoué,

B. Alecsandri

Le journal *l'Illustration* demande à reproduire votre portrait. Où pourrais-je me le procurer?

19 ianuarie [s.v.] 1859

Prințe,

Iancu vă scrie o scrisoare[1] plină de sentimente călduroase. Binevoiți să o primiți ca venind de la un bun român și de la un vechi prieten!

Al vostru devotat,

V. Alecsandri

Ziarul *l'Illustration* cere să reproducă portretul vostru. De unde aș putea să mi-l procur?

CĂTRE IANCU ALECSANDRI

147

Jassi, 20 janvier [s.v.] 1859

Mon cher Jean,

Voici le récit des derniers événements ; tu y verras comment j'ai failli devenir prince régnant [1] et comment j'ai fait un bel acte d'abnégation en faveur de la bonne cause. J'en parle à mon aise parce que c'est là, peut-être, ce que j'ai fait de plus méritoire dans ma vie.

Les élections des députés terminées, on se compta. Trois partis bien distincts étaient en présence. Le parti Michel Stourza, composé de quelques vieux vampires ; celui de son fils, composé d'un nombre assez fort de fanatiques, et le parti national, lequel était en majorité puisqu'à lui seul il comprenait plus de la moitié des députés.

Nous commençâmes par choisir un local pour nos réunions préparatoires et nous choisîmes l'appartement de notre pauvre ami Ralleto [2], au Cabinet d'histoire naturelle, ce qui fit donner à notre société le nom de la Société de l'Eléphant. Une fois installés, nous rédigeâmes un journal par lequel nous nous engagions sur l'honneur de combattre à outrance les candidatures des princes Michel et Grégoire Stourza, et de voter à l'Assemblée pour celui d'entre nous qui réunirait le plus grand nombre de voix.

Jusque-là tout alla fort bien, mais bientôt l'ambition vint mordre au coeur plusieurs d'entre nous. Mavrojeni, Lascar Rosetti, Basile Stourza et Lascar Catargi organisèrent leurs partis et bientôt notre camp se trouva divisé en plusieurs fractions fort ennemies les unes des autres. Cogalniceano, de son côté, furieux de n'avoir aucune chance à être porté en avant jeta le brandon de discorde parmi nous et seconda sans s'en douter les intrigues de Mavroïeni. Cependant un nouveau parti se formait au milieu de ce tumulte de sottes passions, c'était celui des députés de la seconde classe, qui ne voulant plus de Ghika, Balche, Stourza etc. sur le trône, avaient jeté les yeux sur moi. Ce parti était le plus nombreux, le plus actif et un beau jour je me trouvai à la tête de la majorité dans le parti

national. Ma candidature prenait de la consistance à vue d'oeil, on en parlait en ville, en province et elle semblait satisfaire généralement le public. C'est alors que les haines se déchaînèrent, on alla jusqu'à répandre toutes sortes de calomnies sur mon compte et plusieurs personnes que j'avais cru jusque là des amis, prouvèrent dans cette circonstance la pauvreté de leur coeur. Pendant que mes adhérents déclaraient qu'ils préféraient plutôt Grégoire Stourza que les Basile Stourza, Lascar Catargi, Mavroïeny etc., quelques-uns de ces messieurs disaient : „n'importe qui, excepté Alecsandri" ; en sorte que grâce à nos discensions Grégoire Stourza avait très beau jeu. Son parti était compact, tandis que le nôtre, divisé en plusieurs fractions, pouvait du jour au lendemain se débander et aller grossir les rangs de nos ennemis.

L'esprit de caste commençait à étouffer les principes salutaires qui avaient guidé jusqu'alors le parti national, et celuici avait dégénéré en un foyer d'intrigues et d'animosités personnelles qui contribuaient puissamment au but de Grégoire Stourza.

Il fallait sortir de cette situation et sauver le pays par un acte d'abnégation. Je m'offris le premier à faire cet acte et, l'avant-veille de l'élection du prince, me rendant à la salle de nos réunions, je tins à peu près ce langage : „Mrs, les circonstances sont plus graves que jamais ; l'ambition a mordu au coeur quelques-uns d'entre nous et nous a fait oublier les intérêts de notre pays en faveur de nos intérêts personnels. Voulons-nous perdre ou sauver le pays ? Voulons-nous le rendre la proie de nos adversaires ? Non, direz-vous. C'est bien, mais il faut le prouver, et, quant à moi, je prie Dieu de me foudroyer ici, sous vos yeux, avant que je contribue directement ou indirectement au triomphe de Grégoire ou de Michel Stourza. Je viens donc déclarer hautement que je me désiste de tous mes droits au trône, quoique mon parti soit le plus puissant, et je demande à ce que chacun de nous suive mon exemple, en faveur d'un homme qui réunisse toutes les sympathies et qui groupe tous les partis en un seul. Vous avez deviné que c'est en faveur de Négri. Mr. Lascar Rosetti, vous désistez-vous en faveur de Négri ? (réponse : oui), Mr. Basile Stourza, vous désistez-vous en faveur de Négri ? (rép. : oui), Mr. Mavroieni, êtes vous pour la candidature de Négri ? (oui), Mr. Cogalniceano soutiendrez vous notre ami Négri ?

(oui), et vous, Mr. L. Catargi ? (réponse négative). Vous êtes donc le seul qui ne veuillez pas céder de vos prétentions. Hé bien, si nos ennemis l'emportent, que la responsabilité retombe sur vous et les vôtres !"

C'était une scène d'un effet dramatique saisissant. On vint de tous côtés me complimenter sur ma conduite, et notre parti national ne fut plus partagé qu'en deux camps. Le camp Négri et le camp L. Catargi. Pourtant les personnes qui m'avaient choisi pour drapeau furent très mécontentes de mon désistement ; ils ne voulaient pas de Négri [3] à cause de sa faiblesse de caractère et de sa parenté ; les Catargi n'en voulaient non plus à cause de ses idées sur le partage de la propriété. Ils s'entendirent donc ensemble pour opposer Couza [4] à Négri, et lorsque nous procédâmes au tirage du scrutin, la veille de l'élection du prince, Couza eut la majorité des voix. Mavrojeni malgré toutes ses menées occultes n'eut que 5 voix, et Négri 11. En un mot, Couza profita de toutes mes chances. Il ne pouvait en revenir de ce tour de roue de la fortune ; il croyait à une plaisanterie. Pourtant il fallut bien se rendre à l'évidence lorsque le lendemain nous nous rendîmes à la chambre, avec la ferme décision de soutenir notre candidat et de combattre à outrance le prince Grégoire. Observons ici, à l'honneur de notre pays, que dans la nuit qui précéda l'élection du prince, Michel Stourza avait ouvert ses caisses et avait mis 300.000 ducats à la disposition des députés, pour se faire un parti, mais que personne ne toucha à son or maudit. Aussi le lendemain n'eut-il pas une seule voix à l'Assemblée. En revanche, il s'est fait saigner deux fois, pour échapper à des attaques d'apoplexie.

Quelques jours auparavant on avait fait les généreux envers le prince Grégoire en l'admettant sur la liste des députés, malgré ses états de service à l'étranger [5] et peut-être eût-on poussé cette imprudente générosité jusqu'à l'admission de ce Mr sur la liste des candidats au trône, sans un incident qui vint indigner l'Assemblée. La veille de l'élection du prince, je montais à la tribune pour engager le prince Grégoire à modérer son ambition et à nous prouver qu'il plaçait les intérêts de son pays au-dessus de ses propres intérêts : „Vous voulez devenir prince de Moldavie, lui dis-je. Cette ambition est grande et noble, car, aux yeux des Moldaves, il

n'est pas de couronne plus belle que la couronne de Moldavie : mais avez-vous fait assez de sacrifices pour ce pays, pour mériter un pareil honneur ? Avez-vous été notre compagnon de travail, avez-vous été simple soldat dans nos rangs avant d'aspirer à devenir notre chef ? Non. Vous avez été jusqu'à présent loin de nous. Vous ne nous êtes pas assez connu. Travaillez donc d'abord avec nous, faites-vous apprécier, faites-vous aimer et l'avenir pourra vous réserver de grandes destinées. Rappelez-vous des paroles que vous avez prononcées il y a quelques jours : „Il n'est pas de plus grand honneur que celui de faire partie d'une Assemblée aussi patriotique que celle-ci !" Tenez-vous en d'abord à cet honneur, votre rôle est indiqué. Vous occupez la place d'un représentant de la nation roumaine, et cette place, vous devez le savoir, est, dans bien des circonstances, supérieure à celle qu'occupe un prince régnant, de même que cette tribune, ce trône sacré de la nation toute entière est bien au-dessus du trône d'un seul homme. Hé bien, si vous avez un véritable coeur de roumain, montez souvent à cette tribune pour défendre les droits de votre pays, montez-y surtout dans un esprit de conciliation pour déclarer que vous vous désistez de vos prétentions au trône et le pays applaudira avec enthousiasme à cet acte de patriotique abnégation... etc."

Je fus sublime, dit-on, dans ce moment, mais mon éloquence ne produisit aucun effet sur le prince Grégoire. Son satellite, Hourmousaki [6], répondit par un discours maladroit dans lequel il voulut soutenir que personne n'avait fait autant pour la Moldavie, que son maître. À ces mots, la Chambre fut saisie d'indignation. On rappela les scènes de 1848 et on décida de voter contre l'admission du prince Grégoire sur la liste de candidats au trône. C'est ce qui eu lieu, et notre homme fut repoussé à la grande majorité des voix. Dès ce moment, le parti Grégorien, n'ayant plus de chef, vint se ranger sous notre drapeau.

Le lendemain, c'est-à-dire le neuvième jour après l'ouverture de l'Assemblée, nous procédâmes à l'élection du prince. Tous les soldats étaient sous les armes, et la ville entière sur pieds. Les tribunes de la chambre pouvaient à peine contenir le monde qui s'y pressait dès huit heures du matin. À midi juste, l'opération commença. Chaque député, à son tour, monta à la tribune, pour faire le serment d'usage ; la main

placée sur l'évangile, chacun dut dire : *„Giur şi Dumnezeu să-mi fie întru agiutor !"*. * Puis, quand vint le tour du scrutin, chacun dut déclarer ouvertement le nom de son candidat et l'inscrire sur un parchemin préparé ad hoc. L'appel nominal étant fait par ordre alphabétique, j'étais toujours premier à ouvrir la marche. Je déclarais donc à haute voix que je votais pour Alexandre Couza... et tout le monde suivit mon exemple.

Grégoriens et Micheliens nous donnèrent la main pour proclamer notre prince à *l'unanimité* !

Te dire l'enthousiasme qui produisit cette élection est chose impossible. La joie d'avoir échappé aux deux Stourza a été si spontanée, si grande que pendant trois jours la population de Jassi s'est livrée à de véritables folies. Des masses d'hommes, portant des torches et des transparents alégoriques, parcouraient les rues en criant : „Vive le Prince ! Vivent les députés ! À bas les *strigoï*, à mort Michel Stourza !" Le corps des officiers, heureux d'avoir un prince sorti de leurs rangs, vinrent nous trouver, nous autres députés, au Cabinet d'histoire naturelle ; ils s'emparèrent de nous, nous portèrent en triomphe et nous disloquèrent à qui mieux mieux, dans leur accès d'enthousiasme. Je leur fis un speech qui manqua me devenir fatal, tant on me donna des preuves d'admiration. Le lendemain, jour de la St. Jean, je me rendis vers les neuf heures du soir chez Zizine, lorsque je rencontrai une immense foule de peuple armé de torches, de drapeaux etc. J'eus beau vouloir éviter cette rencontre, on me reconnut dans mon traîneau et, en un clin d'oeil, je me vis entouré de plus de 3.000 hommes qui se mirent à crier en me saluant : „Vive Alecsandri ! Vive notre député, vive notre poète !" On voulut m'arracher du traîneau pour me porter en triomphe ; deux commissaires de police qui se trouvaient là me défendirent en disant à la foule que j'étais malade. Enfin je pris la parole pour dire : *„Fraţilor ! Să trăiască steagul Moldovei ! Steagul românesc, pe care îl purtaţi cu atîta fală !"* ** À ces mots, je faillis être assourdi par les hourras. C'était une scène de nuit de plus fantastiques. Au milieu de ce tumulte, j'entendis une voix de véritable stentor criant : *„Unde-i muzica ?"* *** La bande militaire s'avança à travers la masse compacte qui

*,**,*** În original, cu caractere chirilice.

m'entourait. Alors la même voix reprit : *„Cîntaţi, măi, «Hora Unirii», că Alecsandri au făcut-o !"* * Nouveaux hourras accompagnés de danse, de chants. C'était magnifique ! Je fus ainsi ahuri pendant une heure, après quoi la foule me laissa libre pour aller fêter Cogalniceano, Pano et d'autres.

En un mot, tout le monde est content d'avoir un prince nouveau et d'avoir échappé aux dangers qui menaçaient le pays. Les vieux grands boyards seuls ne savent où donner de la tête ; ils n'y comprennent rien. „Comment !" disent-ils, „un Couza prince régnant ! C'est impossible, c'est un cauchemar !" Et pourtant, le lendemain de l'élection de Couza, ils allèrent tous faire les petits chiens devant lui. Jusqu'à Grégoire Stourza, jusqu'à Michel Stourdza eux-mêmes, tous se sont humblement prosternés devant le nouvel astre ! O ! vile engeance de *ciocoïs !*

Adieu, cher Jean, je suis heureux d'être resté avec ma chère indépendance et d'avoir contribué puissamment à sauver mon pays d'une immense calamité.

Ton frère,

Alecsandri

Peut-être te verrai-je bientôt, car le prince veut me charger de porter ses lettres de remerciements aux rois et empereurs qui ont ratifié le traité de Paris.

Iaşi, 20 ianuarie [s.v.] 1859

Iubite Iancule,

Iată povestirea ultimelor evenimente ; vei vedea din ele cum era gata să devin prinţ domnitor[1] şi cum am făcut un frumos act de abnegaţie în favoarea cauzei celei bune. Vorbesc despre aceasta fără greutate pentru că este, poate, ceea ce am făcut mai meritoriu în viaţa mea.

Odată terminate alegerile, a început numărătoarea. Erau prezente trei partide bine distincte. Partidul lui Mihail Sturdza, compus din cîţiva bătrîni vampiri ; acela al fiului său, compus

*,**,*** În original, cu caractere chirilice.

dintr-un număr destul de mare de fanatici, și partidul național, care era în majoritate, pentru că el singur cuprindea mai mult de jumătate din deputați.

Noi începurăm prin a alege un local pentru reuniunile noastre pregătitoare și am ales apartamentul bietului nostru Ralet[2], la Cabinetul de istorie naturală, ceea ce făcu să se dea societății noastre numele de Societatea Elefantului! Odată instalați, am întocmit un jurnal, prin care ne angajăm pe onoare să combatem cu înverșunare candidaturile prinților Mihai și Grigore Sturdza și să votăm la Adunare pentru acela dintre noi care va întruni cel mai mare număr de voturi.

Pînă aici totul a mers foarte bine, dar în curînd ambiția mușcă de inimă pe mai mulți dintre noi. Mavrogheni, Lascăr Rosetti, Vasile Sturdza și Lascăr Catargi organizară partidele lor și în curînd lagărul nostru se găsi împărțit în mai multe fracțiuni dușmane între ele. Kogălniceanu, de partea sa, furios de a nu avea nici o șansă să fie împins înainte, a aruncat mărul discordiei printre noi și a ajutat, fără să bănuiască, intrigile lui Mavrogheni. În acest timp, un nou partid se forma în mijlocul acestui tumult de pasiuni josnice, era acela al deputaților clasei a doua, care, nemaivoind nici pe Ghica, Balș, Sturdza, etc. pe tron, aruncaseră ochii pe mine. Acest partid era cel mai numeros, cel mai activ și, într-o bună zi, eu mă găsii în fruntea majorității în partidul național. Candidatura mea se întărea văzînd cu ochii, se vorbea despre ea în oraș, în provincie și părea că satisface în general publicul. Atunci se dezlănțuiră urile, se merse pînă a răspîndi toate soiurile de calomnii pe socoteala mea și mai multe persoane pe care le crezusem pînă atunci prietene dovediră în această împrejurare micimea inimii lor. În timp ce aderenții mei declarau că ei preferau mai degrabă pe Grigore Sturdza decît pe Vasile Sturdza, Lascăr Catargi, Mavrogheni etc., cîțiva din acești domni ziceau: „oricare aitul, numai Alecsandri nu"; așa încît, mulțumită neînțelegerilor noastre, Grigore Sturdza avea foarte multe șanse. Partidul său era compact, în timp ce al nostru, divizat în mai multe fracțiuni, putea de pe o zi pe alta să se risipească și să sporească rîndurile dușmanilor noștri.

Spiritul de castă începea să înăbușe principiile salutare, care conduseseră pînă atunci partidul național, și acesta degenerase într-un focar de intrigi și animozități personale, care contribuiau puternic la scopul lui Grigore Sturdza.

Trebuia să ieșim din această situație și să salvăm țara printr-un act de abnegație. Eu mă oferii primul să fac acest act și, în preajmul alegerilor de domn, ducîndu-mă la sala reuniunilor noastre, ținui cam această cuvîntare: „Domnilor, împrejurările sînt mai grave ca niciodată; ambiția a mușcat de inimă pe unii dintre noi și ne-a făcut să uităm interesele țării în favoarea intereselor personale. Oare vrem noi să pierdem sau să salvăm țara? Vrem noi să o dăm pradă dușmanilor noștri? Nu, veți spune dv. Bine, dar trebuie să o dovedim, și, în ceea ce mă privește, mă rog lui Dumnezeu să mă trăsnească aici, sub ochii dumneavoastră, mai înainte de a contribui direct sau indirect la triumful lui Grigore sau Mihail Sturdza. Vin deci să declar sus și tare că eu renunț la toate drepturile mele la tron, cu toate că partidul meu este cel mai puternic, și cer ca fiecare din noi să-mi urmeze exemplul, în favoarea unui om care să reunească toate simpatiile și care să grupeze toate partidele într-unul singur. Ați ghicit că este în favoarea lui Negri. D-le Lascăr Rosetti, renunțați în favoarea lui Negri? (răspuns: da), dle Vasile Sturdza, renunțați în favoarea lui Negri? (răspuns: da), dle Mavrogheni, sînteți pentru candidatura lui Negri? (da), dle Kogălniceanu, veți susține pe prietenul nostru Negri? (da) și dumneavoastră, dle L. Catargi? (răspuns negativ). Sînteți deci singurul care nu vrea să cedeze din pretențiile sale. Ei bine, dacă inamicii noștri ne-o iau înainte, răspunderea să cadă asupra dumneavoastră și a alor dumneavoastră!"

Era o scenă de un efect dramatic, impresionant. Au venit din toate părțile să mă felicite pentru conduita mea, și partidul nostru național nu a mai fost împărțit decît în două tabere. Tabăra Negri și tabăra L. Catargi. Totuși, persoanele care mă aleseseră ca reprezentant au fost foarte nemulțumite de renunțarea mea: ei nu voiau pe Negri[3] din pricina slăbiciunii sale de caracter și a rudeniei sale; Catargii nu-l voiau nici ei din cauza ideilor lui asupra împărțirii proprietății. Ei se înțeleseră deci împreună pentru a opune pe Cuza[4] lui Negri, și cînd am procedat la scrutin, în ajunul alegerii prințului, Cuza a avut majoritatea voturilor. Mavrogheni, cu toate intrigile sale oculte, nu a avut decît 5 voturi, și Negri 11. Într-un cuvînt, Cuza a profitat de toate șansele mele. El nu putea să-și revină din această întorsătură a soartei; credea că este o glumă. Cu toate acestea, a trebuit să accepte evidența, cînd a doua zi ne-am dus la cameră, cu hotărîrea fermă să susținem pe candidatul nostru și

să combatem cu înverșunare pe prințul Grigore. Să observăm aici, spre cinstea țării noastre, că în noaptea care a precedat alegerea prințului, Mihail Sturdza și-a deschis cuferele și a pus 300.000 de ducați la dispoziția deputaților, pentru ca să-și facă un partid, dar nimeni nu s-a atins de aurul său blestemat. De aceea a doua zi nu a avut nici un singur vot în Adunare. În schimb, a pus să i se ia sînge de două ori, ca să scape de atacurile de apoplexie.

Cu cîteva zile mai înainte au făcut pe generoșii față de prințul Grigore, admițîndu-l pe lista deputaților, cu tot stagiul său de serviciu în străinătate[5], și poate s-ar fi împins această imprudentă generozitate pînă la admiterea acestui domn pe lista candidaților la tron, dacă nu era un incident care a indignat Adunarea. În ajunul alegerii prințului, mă urcam la tribună pentru ca să hotărăsc pe prințul Grigore să-și modereze ambiția și să ne dovedească că el pune interesele țării sale deasupra propriilor sale interese: „Vreți să deveniți prinț al Moldovei, îi spusei. Această ambiție este mare și nobilă, căci, în ochii moldovenilor, nu este coroană mai frumoasă decît coroana Moldovei; dar ați făcut destule sacrificii pentru această țară, pentru a merita o asemenea onoare? Ați fost oare tovarășul nostru de muncă, ați fost simplu soldat în rîndurile noastre, mai înainte de a năzui să deveniți șeful nostru? Nu. Ați fost pînă acum departe de noi. Nu ne sînteți destul de cunoscut. Munciți deci mai întîi cu noi, faceți-vă apreciat, faceți-vă iubit și viitorul va putea să vă rezerve o soartă măreață. Amintiți-vă cuvintele pe care le-ați pronunțat acum cîteva zile: «Nu este o mai mare onoare decît aceea de a face parte dintr-o Adunare atît de patriotică ca aceasta!„ Mărginiți-vă mai întîi la această onoare, rolul dv. este indicat. Ocupați locul unui reprezentant al națiunii române, și acest loc, trebuie să o știți, este, în multe împrejurări, superior aceluia pe care îl ocupă un prinț domnitor, după cum această tribună, acest tron sacru al națiunii întregi este deasupra tronului unui singur om. Ei bine, dacă aveți o adevărată inimă de român, urcați des la această tribună pentru a apăra drepturile țării dumneavoastră, urcați-vă mai ales într-un spirit de împăciuire pentru a declara că ați renunțat la pretențiile dv. la tron, și țara va aplauda cu entuziasm acest act de abnegație patriotică... etc."

Se zice că am fost sublim în acest moment, dar elocvența mea nu a produs nici un efect asupra prințului Grigore. Satelitul său Hurmuzaki[6], răspunse printr-un discurs stîngaci, în care voia să susțină că nimeni nu făcuse atît pentru Moldova, ca stăpînul său. La aceste cuvinte, camera a fost cuprinsă de indignare. S-au amintit scenele din 1848 și se decise să se voteze contra admiterii prințului Grigore pe lista candidaților la tron. Este ceea ce a avut loc, și omul nostru a fost respins cu o mare majoritate de voturi. Din acest moment, partidul Gregorian, nemaiavînd șef, a venit să se așeze sub drapelul nostru.

A doua zi, adică a noua zi după deschiderea Adunării, procedarăm la alegerea prințului. Toți soldații erau înarmați, și tot orașul în picioare. Tribunele camerei abia puteau să mai cuprindă lumea care se înghesuia de la ora opt de dimineață. Fix la amiază, operația a început. Fiecare deputat, la rîndul său, se urcă la tribună, pentru a face jurămîntul obișnuit; cu mîna pe evanghelie, fiecare a trebuit să spună: „*Giur și Dumnezeu să-mi fie întru agiutor!*"* Pe urmă, cînd a venit rîndul scrutinului, fiecare a trebuit să declare deschis numele candidatului său și să-l înscrie pe un pergament preparat ad-hoc. Apelul nominal fiind făcut în ordine alfabetică, eram mereu primul ca să deschid marșul. Declaram deci cu voce tare că votam pentru Alexandru Cuza... și toată lumea urmă exemplul meu.

Gregorienii și Mihăilenii ne dădură mîna pentru a proclama pe prințul nostru *în unanimitate!*

Ca să-ți spun entuziasmul pe care îl produsese alegerea este lucru imposibil. Bucuria de a fi scăpat de cei doi Sturdza a fost atît de spontană, atît de mare, încît timp de trei zile populația Iașului s-a dedat la adevărate nebunii. Mase de oameni, purtînd torțe și tablouri alegorice, străbăteau străzile strigînd: „Trăiască prințul! Trăiască deputații! Jos *strigoii***, la moarte Mihail Sturdza!" Corpul ofițerilor, fericit de a avea un prinț ieșit din rîndurile lor, veniră să ne găsească, pe noi, deputații, la Cabinetul de istorie naturală; ei puseră mîna pe noi, ne duseră în triumf și ne dislocară, care mai de care, în accesul lor de entuziasm. Eu le-am ținut un *speech****, care puțin a lipsit să-mi devină fatal, atîtea dovezi de admirație mi s-au dat. A doua zi, ziua de Sf. Ion, m-am dus către ora 9 seara la Zizin, cînd întîlnii o mulțime imensă de oameni înarmați cu torțe, cu dra-

* În original, în limba română cu caractere chirilice.
** În original, în limba română.
*** În original, în limba engleză.

pele etc. Degeaba am vrut să evit această întîlnire, am fost recunoscut în sania mea și, într-o clipă, mă văzui înconjurat de mai mult de 3000 de oameni, care începură să strige salutîndu-mă: „Trăiască Alecsandri! Trăiască deputatul nostru, trăiască poetul nostru!" Au vrut să mă smulgă din sanie, pentru ca să mă ducă în triumf; doi comisari de poliție care se găseau acolo mă apărară spunînd mulțimei că eram bolnav. În sfîrșit, am luat cuvîntul pentru a spune: *„Fraților! Să trăiască steagul Moldovei! Steagul românesc, pe care îl purtați cu atîta fală"* *! La aceste cuvinte, am fost gata să fiu asurzit de urale. Era o scenă de noapte dintre cele mai fantastice. În mijlocul acestui tumult, am auzit o voce de veritabil stentor strigînd: *„Unde-i muzica!"* **. Muzica militară înaintă prin masa compactă care mă înconjura. Atunci, aceeași voce începu: *„Cîntați, măi, «Hora Unirii», că Alecsandri au făcut-o!"* *** Noi urale întovărășite de dansuri, de cîntece. Era minunat! Am fost astfel aiurit timp de o oră, după care mulțimea m-a lăsat liber pentru ca să se ducă să sărbătorească pe Kogălniceanu, Panu și alții.

Într-un cuvînt, toată lumea este mulțumită de a avea un prinț nou și de a fi scăpat de pericolul care amenința țara. Numai bătrînii mari boieri nu mai știu ce să facă; ei nu înțeleg nimic. „Cum!" spun ei, „un Cuza prinț domnitor! Este imposibil, este un coșmar!" Și totuși, a doua zi după alegerea lui Cuza, se duseră cu toții să facă sluj în fața lui. Pînă și Grigore Sturdza, pînă și Mihail Sturdza, ei înșiși, cu toți s-au prosternat cu umilință în fața noului astru! O! josnic neam de *ciocoi* ****!

Adio, dragă Iancule, sînt fericit de a fi rămas cu iubita mea independență și de a fi contribuit puternic să salvez țara mea de o imensă calamitate.

Fratele tău,

Alecsandri

Poate te voi vedea în curînd, căci prințul vrea să mă însărcineze să duc scrisorile de mulțumire regilor și împăraților care au ratificat tratatul de la Paris.

*,**,*** În original, în limba română cu caractere chirilice.
**** În original, în limba română.

CĂTRE GEORGE SION

148

Iassi, 20 ghenar [s.v.] 1859

Iubite Sioane,[1]

Am primit raportul ce mi-ai trimis prin Administrația de Focșani, și dacă nu ți-am scris încă nimica, asta au provenit din multele ocupări ce am avut în timpul Caimacamiei și în zilele cele dintîi ale domniei.

De la rînduirea mea în postul de ministru Trebilor Străine, am redijat tomuri întregi de corespondență cu Constantinopoli și de memuaruri adresate ambasadorilor de acolo, și crede că n-am avut nici măcar vreme ca să scriu fratelui meu.

Cînd au fost să plec la Bacău pentru alegerea mea de deputat, ți-am trimis o depeșă telegrafică, prin care te invitam a primi să fii agentul Caimacamiei în București, și tot atunce am făcut cunoscută această dispoziție d-lui secretar de stat a Valahiei. D-lui însă, nevoind a înțelege că între două țeri surori, precum sînt ale noastre, nu se încape multă țeremonie, mi-au adresat o notă oficială prin care părea a se tîngui de oareșicare lipsă de forme în rînduirea d-tale. Asemine notă, ce ar fi putut avea loc numai între străini, m-au ofensat, încît n-am găsit cu cale a-i respunde, și Caimacamia noastră trăgînd de moarte, am găsit de prisos a intra în o mai întinsă corespondenție cu Secretariatul din București. Dl. Brăiloiu[2] au arătat o rea-voință pe care poate întîmplările politice și deosebirea sistemelor ambelor guverne i-au dictat-o. Oricum să fi fost, postul d-tale de agent este desființat acum. Mai pe urmă vom vedea, cînd se va hotărî soarta țerii românești, de va fi nevoie sau nu de asemine post. Pănă atunce însă, nu oi lipsi de a vorbi cu domnul despre d-ta.

Scrie-mi în particular, prin poșta rusească, cum merg trebile pe acolo, căci nu știm nimică în Iași. Banchetul pentru numirea lui Cuza fost-au entuziast? Rostitu-s-au multe și frumoase cuvinte? Închinatu-s-au multe toaste? La noi lucrurile au luat un drum cu totul constituțional și avem

bună sperare că vom propăşi. Complotul lui Murad-bey [3] se reduce mult din ceea ce [se] auzise, dar încă nu se ştie nimic de pozitiv. Eu, din pricina unei receli, am şezut în casă zece zile şi n-am aflat încă nimic lămurit despre ramificaţiile sale.

Cît pentru Brănişteanu, voi face cercetările cuvenite. Camera au decretat o medalie de recunoştinţă Caimacamiei, adică lui Panu şi V. Sturza.

Ministerul este format ; eu ocup tot postul meu de ministru Trebilor Străine şi de prieten a poetului Sion,

V. Alecsandri

Iată o scrisoare pentru Ştephan Golesco.

CĂTRE IANCU ALECSANDRI

149

21 janvier [s.v.] 1859

Mon cher Jean,

Je viens de parler à Couza de ta proposition touchant l'Agence [1] officieuse de Moldavie à établir à Paris. Il a parfaitement goûté ce projet et il a été le premier à prononcer ton nom quand il s'est agi du choix d'une personne capable de représenter dignement notre pays en France. Ainsi, c'est convenu, c'est toi qui sera notre premier agent officieux, ou semi-officiel, mais, en tout cas, un agent qui pourra nous rendre de grands services au point de vue du commerce, des travaux publics, de l'armée, des finances et de l'instruction publique, car nous avons grandement besoin d'hommes spéciaux et nous désirons les aller chercher en France et rien qu'en France.

Et, pour commencer, tu es chargé de demander adroitement à Léon Plée s'il ne voudrait pas accepter le poste de secrétaire [2] intime et officiele du Prince, ainsi que celui de

directeur et de rédacteur en chef du *Moniteur* [3] que nous voulons fonder à Jassi ? Ce journal destiné à être repandu dans toute l'Europe devra paraître moitié en français et moitié en moldave, et acquerra, sans doute, sous la direction de notre ami, Léon Plée, une importance réelle. Vas de ce pas lui en parler et réponds de suite. En cas d'acceptation, on désire connaître les conditions du contrat, clairement et nettement définies.

Grenier a eu le tort de n'accepter à venir en Moldavie que pour quelques mois, et l'on s'est vu dans l'obligation de renoncer à ses services.

Couza désire te faire reinscrire dans les cadres de l'armée, afin que dans les rapports officieux ou officiels que tu pourrais avoir avec le gouvernement français, tu portas l'uniforme de... major. Je te vois faire la grimace, mais laisse faire et tais-toi. Pas de scrupules ridicules, je t'en prie, quand il s'agit de servir le pays.

Encore un mot avant de terminer. Je tiens beaucoup à ce que les journaux fassent mention des chances que j'ai eues à devenir prince [4] et du nombreux parti qui a voulu me porter au trône, ainsi que de mon acte d'abnégation en faveur de la cause. C'est une petite faiblesse que j'ai, je veux faire enrager Cogalniceano qui est mon plus grand ennemi. Je compte sur toi pour cela. Brûle cette lettre,

Alecsandri

La Princesse désirerait avoir un piano à queue. Prends Batto et rends-toi chez Pleyl ou chez Evard[?], pour choisir quelque chose de soigné et envoie-moi les prix.

21 ianuarie [s.v.] 1859

Iubite Iancule

I-am vorbit lui Cuza despre propunerea ta privind Agenţia [1] oficioasă a Moldovei de stabilit la Paris. I-a convenit foarte mult acest proiect şi a fost primul care a pronunţat numele tău

cînd a fost vorba de alegerea unei persoane capabile de a reprezenta cu demnitate ţara noastră în Franţa. Astfel, este înţeles, tu vei fi primul nostru agent oficios, sau semi-oficial, dar, în orice caz, un agent care va putea să ne aducă mari servicii din punct de vedere al comerţului, lucrărilor publice, armatei, finanţelor şi al instrucţiunii publice, căci avem mare nevoie de oameni speciali şi dorim să mergem să-i găsim în Franţa şi numai în Franţa.

Şi, pentru început, eşti însărcinat să întrebi cu dibăcie pe Léon Plée dacă nu ar vrea să primească postul de secretar[2] intim şi oficial al prinţului, cum şi pe acela de director şi de redactor-şef al *Monitorului*[3] pe care vrem să-l fondăm la Iaşi? Acest jurnal destinat a fi răspîndit în toată Europa va trebui să apară jumătate în franceză şi jumătate în moldoveneşte, şi va căpăta, fără îndoială, sub direcţia prietenului nostru, Léon Plée, o reală importanţă. Du-te şi-i vorbeşte în felul acesta şi răspunde numaidecît. În caz de acceptare, dorim să cunoaştem condiţiile contractului, limpede şi precis definite.

Grenier a făcut rău că nu a primit să vină în Moldova decît pentru cîteva luni, şi ne-am văzut obligaţi să renunţăm la serviciile sale.

Cuza doreşte să te reînscrie în cadrele armatei, astfel încît în raporturile oficioase sau oficiale pe care ai putea să le ai cu guvernul francez, să porţi uniforma de... maior! Te văd strîmbîndu-te, dar lasă să se facă şi taci. Fără scrupule ridicole, te rog, cînd este vorba să-ţi serveşti ţara.

Încă un cuvînt înainte de a termina. Ţin foarte mult ca jurnalele să facă o menţiune despre şansele pe care le-am avut să devin domnitor[4] şi de numerosul partid care a dorit să mă urce pe tron, cum şi despre renunţarea mea în favoarea cauzei. Este o mică slăbiciune pe care o am, vreau să-l fac să turbeze pe Kogălniceanu care este cel mai mare duşman al meu. Mă bizui pe tine pentru aceasta. Arde această scrisoare!

Alecsandri

Prinţesa ar dori să aibă un pian cu coadă. Ia-l pe Batto şi du-te la Pleyel sau la Fayard[?], pentru a alege ceva de bună calitate şi trimite-mi preţul.

CĂTRE REPREZENTANŢII MARILOR PUTERI LA POARTĂ

150

[a. 24 ianuarie 1859]

Prince,

J'ai l'honneur de vous informer[1] que S.A.S. le Prince Alexandre Couza, appelé au Trône de Moldavie par le vote unanime de l'Assemblée élective, convoquée en vertu de la Convention de 7/19 août dernier, vient de prendre les freins du gouvernement et que S.A. a accepté le titre de: *Alexandre Jean I par la grâce de Dieu et la volonté nationale. Prince Régnant de Moldavie*, titre qui sera placé en tête des actes publics emanés de S.A.S. ou en Son nom.

En prenant connaissance de ce fait qui établit définitivement le gouvernement de Moldavie, permettez-moi d'espérer, Prince, que vous voudrez bien, le cas échéant, prêter à celui-ci tout le concurs qu'il est fondé à attendre de la part de représentant de l'une des Puissance garantes.

Je saisis cette occasion pour vous offrir, Prince, les assourances de ma considération la plus distinguée.

Le ministre secrétaire d'Etat,

V. Alecsandri

[a. 24 ianuarie 1859]

Prinţe,

Am onoarea să vă informez[1] că a.s.s. prinţul Alexandru Cuza, chemat la tronul Moldovei prin votul unanim al Adunării Elective, convocate conform Convenţiei de la 7/19 august trecut, a luat frînele guvernului şi că a.s. a primit titlul de: *Alexandru Ion I prin graţia lui Dumnezeu şi voinţa naţională, prinţ domnitor al Moldovei*, titlu care va fi pus în fruntea actelor publice emise de a.s.s. sau în numele său.

Luînd cunoştinţă despre acest fapt care stabileşte definitiv guvernul Moldovei, îngăduiţi-mi să nădăjduiesc, prinţe, că veţi binevoi ca, atunci cînd va fi nevoie, să daţi acestuia tot concursul pe care este îndreptăţit să-l aştepte din partea reprezentantului uneia dintre Puterile garante.

Profit de această ocazie pentru a vă oferi, prinţe, asigurările consideraţiei mele celei mai distinse.

Ministru secretar de stat,

V. Alecsandri

CĂTRE IANCU ALECSANDRI

151

1859, févr. 4[s.n.], Jassi

Mr Alecsandri,
rue Rivoli 172, Paris

Informez nous de suite s'il y a possibilité de contracter un emprunt de quatre millions de francs au compte du gouvernement moldave. Faites des démarchez à cé sujet auprès du gouvernement de l'empereur et répondez par télégraphe.

Le ministre des Affaires étrangères,

V. Alecsandri

1859 febr. 4 [s.n.], Iaşi

Domnul Alecsandri,
rue de Rivoli 172, Paris

Informează-ne numaidecît dacă este posibil să se contracteze un împrumut de patru milioane de franci în contul guvernului moldovenesc. Fă demersuri în legătură cu aceasta pe lîngă guvernul împăratului şi răspunde prin telegraf.

Ministrul Afacerilor Străine,

V. Alecsandri

152

Iassi, le 5 fév. [s.n.], 4 h. 25' [1859][1]

[Paris,], nr. 11 341
M. Alecsandri
Rue Rivoli 172, Paris

L'Assemblée valaque a proclamé à l'unanimité Alexandre Couza, prince de Valachie. Les voeux de l'Union se sont réalisés.

Alecsandri

Iaşi, 5 febr. [s.n.], ora 4,25' [1859][1]

[Paris], nr. 11 341
Dl. Alecsandri
Rue Rivoli 172, Paris

Adunarea valahă a proclamat în unanimitate pe Alexandru Cuza, domnitor al Valahiei. Dorinţele Unirii s-au realizat.

Alecsandri

153

Iassi, le 7 février [s.n.] 1859
No. 1631

[Paris], no. 11890

Mr. Alecsandri
rue de Rivoli 172, Paris

L'élection de Couza en Valachie a produit dans les deux pays un enthousiasme immense... Tous les districts lui ont envoyé des félicitations ; la Caïmacamie valaque lui a remis les pouvoirs et l'armée a fait acte de dévouement à sa personne. Le calme le plus parfait règne partout. Une députation est partie [de] Bucarest pour venir féliciter le Prince à Jassi.

Le ministre des Affaires étrangères,

V. Alecsandri

Iași, 7 februarie [s.n.] 1859

No. 1631

[Paris], no. 11890

Dl. Alecsandri
rue de Rivoli 172, Paris

Alegerea lui Cuza în Valahia a produs în cele două țări un mare entuziasm... Toate ținuturile i-au trimis felicitări. Căimăcămia valahă i-a înmînat puterile și armata a făcut act de devotament față de persoana sa. Calmul cel mai perfect domnește peste tot. O deputație a plecat din București pentru a veni să felicite pe prinț la Iași.

Ministrul Afacerilor Străine,

V. Alecsandri

154

Iassi, le 10 février [s.n.] 1859
No. 1820

[Paris], no. 3144

Mr. Alecsandri
rue Rivoli 172, Paris

Aujourd'hui a eu lieu réception de la députation valaque aux acclamations du peuple et au bruit des canons. Le Prince a reçu l'acte de l'Assemblée de Bucarest qui constate son élection et a répondu à la députation avec tact, avec dignité et avec coeur. L'enthousiasme populaire est extrême. Les cloches sonnent à toute volée. L'ordre le plus parfait règne partout. Après cette présentation, la députation valaque a été reçue par l'Assemblée moldave réunie en séance extraordinaire. Plusieurs députés, tant valaques que moldaves, ont monté à la tribune et leurs discours ont été accueillis par les cris de : „Vive l'Union !

Le ministre des Affaires étrangères,

V. Alecsandri.

Iași, 10 februarie [s.n.] 1859

No. 1820

[Paris], no. 3144

Dl. Alecsandri
rue Rivoli 172, Paris

Astăzi a avut loc recepția deputației valahe în aclamațiile poporului și în zgomot de tunuri. Domnitorul a primit actul Adunării de la București care constată alegerea sa și a răspuns deputației cu tact, cu demnitate și inimă. Entuziasmul popular este foarte mare. Clopotele sună din toate puterile. Ordinea cea

mai perfectă domneşte peste tot. După această prezentare, deputăţia valahă a fost primită de Adunarea moldovenească reunită în şedinţa extraordinară. Mai mulţi deputaţi, atît munteni, cît şi moldoveni, s-au urcat la tribună şi discursurile lor au fost primite cu strigăte : „Trăiască Unirea !"

Ministrul Afacerilor Străine,

V. Alecsandri

CĂTRE DOMNITORUL ALEX. I. CUZA

155

[a. 14 februarie, s.n. 1859][1]

Mon cher Prince,

Vous aller vous trouver dans peu de jours au milieu d'une population enthousiaste qui va vous acclamer chef de la Roumanie ; vous serez entouré d'une société que vous ne connaissez guère et qui cherchera à donner une signification à chacun de vos gestes et à la moindre de vos paroles. Votre rôle, en dehors de la grandeur que les événements lui prêtent, a aussi certains côtés difficiles et ennuyeux ; car, en ce moment, toutes les imaginations valaques sont en fermentation et l'on se fait de vous à Bucarest des portraits impossibles. Attachez-vous donc à donner de l'éclat au premier effet que vous produirez, car, bien souvent, tout dépend de la première impression. Vous êtes homme à vous faire adorer par le peuple et par la bourgeoisie, mais il ne faut pas négliger pour cela cette portion de la société qui occupe dans nos pays une haute position. C'est là que vous trouverez le plus de disposition à la malveillance et vous devez la prévenir. Autant que je connais nos frères, les Valaques, ils aiment l'apparence. Acceptez donc franchement

tous les honneurs que l'on vous décernera et faites en sorte que l'on aperçoive toujours le prince dans le bon camarade. Soyez ce qu'on appelle en français... bon prince.

Je n'ai pas besoin d'ajouter que par les femmes vous parviendrez à vous créer des auxiliaires puissants dans la place.

Soyez aux petits soins avec ces charmants auxiliaires et tâchez d'en faire un véritable bataillon de coeurs dévoués.

Mes conseils vous feront rire. C'est fort bien : riez mais suivez-les ! et n'oubliez pas de vous attacher à Golesco et Jean Balaciano. Ce dernier est un homme de beaucoup de coeur et d'infiniment d'esprit. Je désire que vous en fassiez votre ami et alors gare à qui ferait mine de ne pas vous porter dans leur coeur.

Je vous recomande aussi Jean Floresco, le frère de celui que vous connaissez, un homme instruit et qui peut rendre des services au pays ; Nicolas Cretzulesco, un homme prudent... et quelque soient vos préventions à l'égard de Jean Ghika de Samos, je n'hésiterai jamais de vous dire que c'est un des hommes les plus fins et les plus capables de notre pays. Le seul défaut qu'on lui trouve c'est d'être ambitieux, mais quel mal y-a-t-il à vouloir être hors ligne ? Croyez-moi, laissez toute prévention de côté et mettez cet homme à la place qu'il mérite. Le pays s'en ressentira en bien.

Et maintenant que je suis à la quatrième page et que je vous ai ennuyé de politique, permettez-moi, cher Prince, de vous rappeler encore une fois les intérêts de mon frère[2]. Vous savez que je n'ai pas hesité un instant de l'abandonner, quand il s'est agi de rendre service à notre pays. Je pars et Dieu sait ce qu'il adviendra de moi et du reste. Mais je dis selon mon habitude : fais ce que tu dois, advienne que pourra ; Ai-je besoin d'ajouter que je n'emporte aucune crainte par rapport aux intérêts de Jean ? Non, car la justice est pour lui et je suis certain que la justice sera respectée sous votre régime.

Adieu, cher Prince ; soyez heureux autant que le désire

Votre ancien ami et camarade,

V. Alecsandri

[a. 14 februarie s.n. 1859][1]

Iubite prinţe,

Vă veţi găsi peste puţine zile în mijlocul unei populaţii entuziaste care vă va aclama ca şef al României ; veţi fi înconjurat de o societate pe care nu o cunoaşteţi deloc şi care va căuta să dea o semnificaţie fiecăruia din gesturile voastre şi celui mai neînsemnat cuvînt al vostru. Rolul dumneavoastră, în afară de măreţia pe care i-o dau chiar evenimentele, are de asemenea şi părţi grele şi plictisitoare ; căci, în acest moment, toate minţile valahe sînt în fierbere şi la Bucureşti vi se fac portrete imposibile. Încercaţi deci să daţi strălucire primului efect pe care îl veţi produce, căci, foarte adesea, totul depinde de prima impresie. Sînteţi bărbatul indicat să fie adorat de popor şi de burghezie, dar nu trebuie din pricina aceasta să neglijaţi acea parte din societate care ocupă în ţările noastre o înaltă poziţie. Aici veţi găsi cea mai mare înclinaţie spre rea voinţă şi va trebui să o preveniţi. Atît cît îi cunosc pe fraţii noştri, valahii, lor le place aparenţa. Acceptaţi deci sincer toate onorurile care vi se vor da şi faceţi în aşa fel ca să se întrevadă întotdeauna prinţul în bunul camarad. Fiţi ceea ce se cheamă în franţuzeşte... un prinţ generos.

Nu am nevoie să adaug că prin femei veţi parveni să vă creaţi alianţe puternice în acest rang.

Fiţi plin de atenţie pentru aceste fermecătoare ajutoare şi încercaţi să vă faceţi din ele un veritabil batalion de inimi devotate.

Sfaturile mele vă vor face să rîdeţi. Foarte bine, rîdeţi, dar urmaţi-le ! şi nu uitaţi să vă apropiaţi de Golescu şi Ion Bălăceanu. Acesta din urmă este un om cu multă inimă şi infinit spirit. Doresc ca el să vă devină prieten şi apoi vai de cine ar părea să nu vă aibă la inimă.

Vă recomand, de asemenea, pe Ioan Florescu, fratele aceluia pe care îl cunoaşteţi, un om instruit şi care poate să aducă servicii ţării ; Nicolae Kretzulescu, un om prudent... şi oricare v-ar fi îndoielile faţă de Ion Ghica de Samos, nu voi şovăi niciodată să vă spun că este unul dintre bărbaţii cei mai fini şi cei mai capabili din ţara noastră. Singurul defect care i se găseşte este de a fi ambiţios, dar ce rău este de a voi să fii excepţional ? Credeţi-mă, lăsaţi orice îndoială deoparte şi puneţi pe acest om la locul pe care îl merită. Ţara se va resimţi în bine.

Şi acum, că sînt la a patra pagină şi că v-am plictisit cu politica, permiteţi-mi, iubite prinţe, de a vă reaminti încă o dată interesele fratelui[2] meu. Ştiţi că nu am şovăit nici o clipă să-l părăsesc, cînd a fost vorba să fac un serviciu ţării noastre. Eu plec şi Dumnezeu ştie ce se va întîmpla cu mine şi cu restul. Dar eu spun după obiceiul meu : fă ceea ce trebuie, fie ce-o fi ! Oare am nevoie să adaug că nu am nici o temere referitoare la interesele lui Iancu ? Nu, căci dreptatea este de partea lui şi sînt sigur că dreptatea va fi respectată sub regimul vostru.

Adio, iubite prinţe ; fiţi fericit atît cît o doreşte
Vechiul vostru prieten şi camarad,

V. Alecsandri

CĂTRE IANCU ALECSANDRI

156

Jassi, 14 févr. [s.n.]1859

Monsieur Alecsandri
rue de Rivoli 172, Paris

Le Prince vous a nomé son agent[1] officieux à Paris. Je vous en apporte moi-même le décret, je pars à l'instant. Trouve-moi un joli appartement dans les environs de ta maison.

Alecsandri

Iaşi, 14 febr. [s.n.] 1859

Domnul Alecsandri
rue de Rivoli 172, Paris

Prinţul te-a numit agentul[1] său oficios la Paris. Îţi aduc chiar eu decretul, plec chiar acum. Găseşte-mi un frumos apartament în jurul casei tale.

Alecsandri

CĂTRE DOMNITORUL ALEX. I. CUZA

157

Paris, le 25 février [s.v.] 1859

Cher Prince,

Je me suis acquitté avec bonheur de la mission [1] que vous m'avez confiée. Après un affreux voyage de neuf jours, à travers neige, boue et autres misères, j'ai trouvé à Paris du soleil et un acceuil extremement amical de la part des plus grands dignitaires de l'État. Sa Majesté l'empereur, M. le comte Walewski, M. de Thouvenel [2] etc. m'ont reçu comme le représentant d'un prince estimé au plus haut degré, et m'ont exprimé [les sentiments] les plus affectueux à son égard. On m'a demandé des détails sur votre double élection, sur votre caractère, sur les pays que vous êtes appelé à gouverner et l'on a paru fort satisfait de mes réponses. Vous pouvez donc compter fortement sur l'appui de la France, dans toutes les occasions, et quelles que soient les difficultés que rencontrera votre double élection au sein des prochaines conférences, l'Empereur défendra chaudement le fait accompli dans les Principautés-Unies. Mais, entendons nous bien, je parle du fait accompli de votre double élection et non de ceux que certains esprits avancés vous engageaient d'accomplir à Fokchany. Tout ce qui amènerait de nouvelles complications à la situation actuelle, tout acte nouveau de notre part qui serait en dehors des clauses stipulées dans la Convention nous serait fatal et compromettrait gravement nos intérêts, car on ne pourrait plus nous défendre.

Ce serait tomber dans une immense erreur, que de croire qu'une série de faits accomplis sur un pied révolutionnaire nous acquerrait des sympathies en Europe et avancerait la question de l'Union. Les grandes Puissances ont signé une Convention qu'elles sont tenues de faire respecter, et il serait de la plus grande imprudence pour nous de déchirer cette Convention, sans avoir les moyens de soutenir par les armes un acte aussi violent. Ce qui fait notre force c'est l'ordre parfait qui a présidé à votre double élection, c'est *l'unanimité des votes des deux Chambres.* Voilà les argu-

ments que nos amis feront valoir aux Conférences. On appuira fortement sur l'esprit de modération et sur le tact parfait dont les populations roumaines ont donné preuve dans ces dernières circonstances et l'on cherchera ainsi à eluder ce que le fait de la double élection présente d'irrégulier aux yeux de nos antagonistes. Nous sommes donc tenus de faciliter l'oeuvre de nos amis par une conduite prudente et l'on compte entièrement sur votre fermeté, pour maintenir l'ardeur des *Zèlés* [3] dans les limites des convenances légales. En un mot, vous devez vous considérer Prince des deux pays, sur le même pied que le Roi de Suède et de Norvège ; *organiser vos deux gouvernements* afin de maintenir le bon ordre, et attendre tranquillement les décisions des Conférences. Pas de grands rêves irréalisables en ce moment pas d'entrainement funeste, pas de convocation de Chambres à Fokchany, pas de fusion des ministères, pas de manifestation prematurée, pas de proclamation de l'Union. Le temps n'est pas encore propice à un aussi beau coup d'Etat. Evitez non seulement de prendre l'initiative dans des mesures de ce genre, mais empêchez même de toute votre autorité l'action irréfléchie de ceux qui cherchent à précipiter le cours des événements.

Telles sont, mon cher Prince, les opinions de tous les hommes d'État que j'ai vus. Le conte Walewski considère votre double élection comme la réalisation la plus légale, la plus inespérée de l'union des Principautés et S. M. l'Empereur a exprimé la même pensée, en ajoutant que : *la nation roumaine, après avoir fait un pas aussi gigantesque, devrait s'en tenir là et constituer ses forces militaires et financières, pour se trouver prête à profiter des événements.* Après ces paroles, qui doivent être pour nous un oracle, S. M. a eu la bonté de s'enquérir minutieusement de notre force armée, de nos ressources financières, de nos espérances et de nos besoins. Je lui ai répondu franchement que nous manquions de tout et que pourtant, si l'on nous aidait, nous pourrions mettre à la disposition de S. M. plus de 50.000 combattants. „Sire, lui ai-je dit, le Prince Alexandre Jean vous est acquis corps et âme ; il veut faire de son pays une petite France, et il n'espère que dans votre magnanime générosité, pour accomplir l'oeuvre de la régénération de la nation roumaine". S. M. a paru sensible à tout ce que je lui ai dit de vos sen-

timents personnels et *a promis généreusement* * să ne deie zece mii de puște [4] nouă ; să ne trimită ofițeri instructori pentru organizarea armiei, ingineri pentru toate trebuințele țării, oameni speciali pentru deschidere de fonderii și uzine, un ofițer superior pentru ridicarea unui plan de apărare și pentru comanda armiei la vreme de război, etc... Totodată mi-au făgăduit că se va ocupa de împrumutul bănesc ce vroim a face, Majestatea-sa însuși au hotărît suma de zece milioane franci. Într-un cuvînt Napoleon are pentru țările noastre o simpatie de necrezut și pare a destina un mare rol nației române. Trebuie dar să ne pregătim a răspunde la așteptarea sa, cînd va suna ceasul și să ne pătrundem de acest mare adevăr, adecă : Mai bine să perim cu toții, decît să pierdem prestigiul ce l-am dobîndit în ochii împăratului și a Europei. Astăzi numele prințului Cuza este în toate gurile : acest nume este cel mai popular în Europa ; el are simpatiile tuturor, căci el personifică o nație întreagă vrednică de un mare viitor. Gîndește-te dar că ai o mare și frumoasă misie de înplinit și te rădică la înălțimea rolului ce ți-au destinat Dumnezeu. Napoleon așteaptă mult de la Domnul românesc. Fii gata și mai cu samă fii discret ca mormîntul. Arată acest ravaș numai prietenilor serioși și adevărați.

Votre tout dévoué,

V. Alecsandri

J'ai exprimé à S. M. votre désir d'avoir à Paris un agent [5] officieux — et j'ai parlé de mon frère. S. M. l'a agrée de la façon la plus gracieuse. Ainsi désormais il faudra vous adresser à Jean dans toutes les questions d'intérêt politique ou commercial. Il est homme à vous bien servir.

J'écris à la Princesse [6] au sujet d'un costume national destiné à S. M. l'Impératrice, et un autre destiné au prince impérial.

Le porteur [7] de cette lettre est un étudiant moldave, neveu de Pisoski ; je l'expédie à mes frais à Bucarest. Renvoyez-le moi de suite avec des instructions, si vous avez à me donner. Je pars dans deux jours pour Londres. [8]

* Textul continuă în limba română cu caractere chirilice.

Paris, 25 februarie [s.v.] 1859

Iubite prințe,

Am îndeplinit cu bine misiunea [1] pe care mi-ați încredințat-o. După o călătorie îngrozitoare de nouă zile, prin zăpadă, noroi și alte mizerii, am găsit la Paris soare și o primire foarte prietenească din partea celor mai mari demnitari ai statului. Majestatea-sa împăratul, dl. conte Walewski, d'. de Thouvenel,[2] etc. m-au primit ca pe reprezentantul unui principe stimat în cel mai înalt grad, și mi-au exprimat sentimentele cele mai afectuoase la adresa sa. Mi s-au cerut amănunte asupra dublei voastre alegeri, asupra caracterului vostru, asupra țărilor pe care sînteți chemat să le guvernați și au părut foarte mulțumiți de răspunsurile mele. Puteți deci să vă bizuiți sigur pe sprijinul Franței, în toate împrejurările, și oricare ar fi greutățile pe care le va întîmpina dubla voastră alegere în sînul apropiatei conferințe, împăratul va apăra cu căldură faptul împlinit în Principatele Unite. Dar să ne înțelegem, vorbesc despre faptul împlinit al dublei voastre alegeri și nu despre cele ce anumite spirite grăbite v-ar îndemna să îndepliniți la Focșani. Tot ceea ce ar aduce noi complicații la situația de față, orice act nou din partea noastră care ar fi în afara clauzelor stipulate în Convenție ne-ar fi fatale și ar compromite în mod serios interesele noastre, căci *nu ar mai putea să ne apere.*

Ar fi să se cadă într-o mare greșală dacă s-ar crede că fapte împlinite într-un mod revoluționar ne-ar cîștiga simpatii în Europa și ar grăbi chestiunea Unirii. Marile Puteri au semnat o Convenție pe care sînt obligate să o respecte, și ar fi cea mai mare greșală din partea noastră de a rupe această Convenție, fără să avem mijloacele de a sprijini cu armele un act atît de violent. Ceea ce face puterea noastră este buna ordine care a prezidat dubla voastră alegere, este *unanimitatea voturilor celor două Camere.* Iată argumentele pe care prietenii noștri le vor folosi la Conferințe. Se vor sprijini mult pe spiritul de moderație și pe purtarea perfectă de care populația română a dat dovadă în aceste ultime împrejurări și se va căuta astfel să se înlăture cu dibăcie ceea ce face ca dubla alegere să apară în ochii antagoniștilor noștri ca o abatere. Sîntem deci obligați să ușurăm opera prietenilor noștri printr-o purtare prudentă, și

toți se bizuie în întregime pe puterea voastră pentru a stăpîni înfocarea *Zeloșilor*[3] în limitele raporturilor legale. Într-un cuvînt, trebuie să vă socotiți principe al celor două țări, pe același picior cu regele Suediei și Norvegiei ; *să organizați cele două guverne ale voastre* astfel încît să păstrați ordinea și să așteptați liniștit hotărîrile conferinței. Fără mari vise de neîmplinit, în această clipă, fără porniri funeste, fără convocare a Camerelor la Focșani, fără contopirea ministerelor, fără manifestări ne la timpul lor, fără proclamare a Unirii. Timpul nu este încă nimerit pentru o așa de frumoasă lovitură de stat. Feriți-vă nu numai de a lua inițiativa cu măsuri de acest fel, dar chiar împiedicați cu toată autoritatea voastră acțiunea nechibzuită a celor care caută să precipite cursul evenimentelor.

Acestea sînt, iubite prințe, părerile tuturor oamenilor de stat pe care i-am văzut. Contele Walewski socotește dubla voastră alegere ca pe o împlinire cît se poate de legală, cea mai nesperată a unirii principatelor și m.s. împăratul a exprimat aceeași părere, adăugînd că : *națiunea română, după ce a făcut un pas așa de mare, ar trebui să se oprească aici și să-și organizeze forțele sale militare și financiare, pentru a fi pregătită să profite de evenimente.* După aceste vorbe, care trebuie să fie pentru noi un oracol, m.s. a avut bunătatea să se intereseze cu de-amănuntul despre forța noastră armată, despre resursele noastre financiare, despre speranțele și nevoile noastre. I-am răspuns cinstit că totul ne lipsește și că totuși, dacă am fi ajutați, am putea pune la dispoziția m.s. mai mult de 50.000 de luptători. „Sire, i-am spus, prințul Alexandru Ion vă este cîștigat cu trup și suflet ; vrea să facă din țara lui o mică Franță și nu speră decît în marea voastră dărnicie, pentru a îndeplini opera de regenerare a națiunii române." M. s a părut sensibil la tot ce i-am spus despre sentimentele voastre personale și *a făgăduit mărinimos*

[. . . . . .]*

Al vostru devotat,

V. Alecsandri

* Textul original continuă pînă la sfîrșit în limba română, cu caractere chirilice, Cf. aici p. 406.

Am arătat m.s. dorința voastră de a avea la Paris un agent oficios și i-am vorbit despre fratele meu. M.s. l-a agreat în chipul cel mai amabil. Astfel, de acum înainte va trebui să vă adresați lui Iancu în toate chestiunile de interes politic sau comercial. Este omul potrivit pentru a vă servi.

Scriu Doamnei[6] despre un costum național destinat m.s. împărăteasa, și un altul destinat prințului imperial.

Aducătorul[7] acestei scrisori este un student, moldovean, nepot al lui Pisoski ; l-am trimis pe socoteala mea la București. Trimiteți-mi-l înapoi repede cu instrucțiuni, dacă aveți să-mi dați. Plec peste două zile la Londra.[8]

CĂTRE DOAMNA ELENA CUZA

158

25 février [s.v.] 1859

Madame la Princesse,

Je prends la liberté de vous écrire, pour vous suggérer une idée que vous seule pouvez réaliser en ce moment : c'est celle de faire broder un costume complet de paysanne roumaine, pour Sa Majesté l'Impératrice des Français et un petit costume pour le Prince Impérial. Cette attention de votre part produira le meilleur effet à la cour de France et leurs Majestés y seront très sensibles. L'Impératrice aime beaucoup notre costume national et je ne doute pas que celui que vous lui ferez présenter de votre part ne lui fasse un extrême plaisir. Consultez-vous à ce sujet avec Mme Cathynka Balche et d'autres personnes de goût, telles que Madame Docan[1] et Madame Zoé Cantacuzène, et combinez quelque chose de très-joli, très original et pourtant très simple, car en fait de luxe nous ne saurions jamais atteindre à la hauteur de celui qui est habituel à Sa Majesté.

Il est urgent que votre travail arrive au plus tôt possible aux Tuileries, car en ce moment les Roumains sont en vogue, et le Prince Couza y jouit d'une faveur toute particulière.

C'est pourquoi, je vous prie, Madame, de vous en occuper de suite, étant sûr que vous enverrez à l'Impératrice un petit chef-d'oeuvre de bon goût.

Agréez, Madame la Princesse, l'assurance du profond respect avec lequel je suis Votre très-devoué ami et serviteur,

V. Alecsandri

25 februarie [s.v.] 1859

Doamnă,

Îmi iau libertatea să vă scriu, pentru a vă da o idee pe care numai voi singură o puteţi realiza în acest moment: aceea de a face să se brodeze un costum întreg de ţărancă românca, pentru majestatea-sa împărăteasa francezilor şi un mic costum pentru prinţul imperial. Această atenţie din partea voastră va produce mare efect la curtea Franţei şi majestăţile -lor vor fi foarte mişcate. Împărătesei îi place foarte mult costumul nostru naţional şi nu mă îndoiesc că cel pe care i-l veţi dărui din partea voastră îi va face multă plăcere. Sfătuiţi-vă despre aceasta cu d-na Catinca Balş şi alte persoane cu gust, ca doamna Docan [1] şi doamna Zoe Cantacuzino, şi aranjaţi ceva foarte frumos, foarte original şi totuşi foarte simplu, căci, în ce priveşte luxul, nu vom putea niciodată să ajungem la înălţimea aceluia cu care este obişnuită majestatea-sa.

Este urgent ca lucrul vostru să sosească cît mai curînd la Tuileries, căci în această clipă românii sînt la modă, şi prinţul Cuza se bucură acolo de o favoare specială. De aceea, vă rog, doamnă, să vă ocupaţi numaidecît, fiind sigur că veţi trimite împărătesei o capodoperă de bun gust.

Primiţi, Doamnă, asigurarea profundului respect cu care sînt al vostru devotat prieten şi servitor,

V. Alecsandri

CĂTRE DIM. A. STURDZA

159

Paris, 21/2 [s.n.] 1859

Monsieur Démètre Stourdza à Bucarest

Assemblée moldave a-t-elle demandé réunion des chambres à Fokşani? Qu'a fait le Prince? Colonel Cipriano est-il ici mission du Prince? L'Union a-t-elle été décrétée? Toutes ces nouvelles sont graves. Repondez [1] sans restrictions, tenez-moi au courent de tout. C'est urgent.

Alecsandri

Paris, 21/2 [s.n.] 1859

Domnul Dimitrie Sturdza la Bucureşti

Adunarea moldovenească a cerut reunirea camerelor la Focşani? Ce a făcut prinţul? Colonelul Cipriano este aici în misiune pentru prinţ? Unirea a fost decretată? Toate aceste noutăţi sînt grave. Răspundeţi [1] fără rezerve, ţineţi-mă la curent cu totul. Este urgent.

Alecsandri

CĂTRE DOMNITORUL ALEX. I. CUZA

160

Paris, 14 mars [s.n.] 1859

Mon cher Prince,

Voici une longue lettre toute confidentielle; elle renferme des choses de la plus grande importance que vous seul devez connaître et que vous ne communiquerez, si besoin

était, qu'à des amis intimes et sous le sceau du plus profond secret. Je vous l'envoie par Mr Mirzesco [1], un de nos étudiants moldaves que j'ai dérangé de ses travaux pour en faire votre courrier extraordinaire. Veuillez me répondre de suite et le charger de m'apporter votre lettre que j'attends avec impatience. Depuis mon départ de Jassi, je n'ai reçu aucune nouvelle, de sorte que je me trouve dans le plus grand embarras quand on s'adresse à moi pour apprendre quelque chose concernant nos affaires. C'est, sans doute, à l'indiscrétion de la poste autrichienne que je dois attribuer l'escamotage des lettres que l'on a dû m'écrire, aussi c'est elle seule que j'accuse.

Après avoir accompli ma mission à Paris, [2] je suis parti pour Londres, où j'ai passé huit jours à conférer et à discuter avec lord Malmesbury, lord John Russel et lord Clarendon, pour leur prouver qu'ils avaient des opinions très erronées sur la situation des affaires et des esprits en Moldovalachie. Le duc de Malakoff, ambassadeur de France à Londres, m'avait prévenu que nous avions été fort desservis par Mr Mussurus [3], auprès du gouvernement anglais et, en effet, je trouvai les lords d'Angleterre préoccupés de l'idée que les Roumains travaillaient à la dissolution des liens qui les attachent à l'Empire Ottoman. J'ai dû combattre une à une toutes ces accusations calomnieuses et assurer ces Mrs que les Roumains ne rêvaient qu'à une seule conquête, la conquête des richesses incommensurables renfermées dans leur sol et que dans aucune circonstance ils n'avaient manifesté des sentiments hostiles à la Porte. En 1821, ils se refusaient de prendre part à la révolution grecque, en 1848, ils brulèrent le *Règlement Organique* aux cris de : „Vive le Sultan !", et, enfin, lors de la dernière campagne des Russes sur les bords du Danube, la milice moldave a formellement résisté aux insinuations et aux menaces des ennemies, de la Turquie. Bref, j'ai soutenu de toutes mes forces que nous voulions le respect des traités et que la double élection du prince Couza était la meilleure preuve de notre respect pour la Convention, car c'est en simplifiant les rouages de la machine gouvernamentale que nous parviendrons à appliquer cette Convention. Deux princes, deux Chambres et un comité central c'était le chaos et certes on ne peut nous blâmer d'avoir

cherché à sortir d'un pareil chaos par une voie légale et qui n'avait pas été prévue et défendue par les grandes Puissances etc. etc.

A Londres, ma première visite a été pour le maréchal Pelissier auprès duquel j'ai été introduit par une lettre du comte Walewski. Le maréchal m'a donné de bons conseils sur ma manière d'être vis-à-vis des hommes d'Etat de l'Angleterre, conseils que j'ai suivis et qui m'ont été profitables surtout dans mes rapports avec lord Malmesbury [4]. Celui-ci m'a reçu sans difficulté, mais il a eu soin de me prévenir d'avance qu'il ne me recevrait qu'à titre de simple particulier et nullement comme une personne officielle, *le gouvernement anglais ne pouvant reconnaître le titre et le caractère de prince au colonel Couza avant l'investiture de la Porte*. Je répondis au lord que je comprenais parfaitement les scrupules du gouvernement anglais et que c'était pour cette raison même que je n'avais pas fait valoir mon titre de ministre des Affaires Étrangères de Moldavie, en demandant une audience du Foreigne Office. Ceci réglé, lord Malmesbury reçut votre lettre de bonne grâce et m'adressa plusieurs questions sur votre âge, votre caractère, vos tendances ainsi que la manière dont votre double élection s'éffectua à Jassi et à Bucarest. Il me demanda si cette double élection n'avait pas produit des mécontentements dans les deux pays et si elles n'avaient pas eu lieu sous la pression de quelque circonstance illégale etc. Enfin, il s'enquit si effectivement vous auriez déjà convoqué les deux Chambres à Fokchany et proclamé l'Union de votre propre autorité ? Je répondis que vos tendances étaient celles d'un homme ferme et intelligent, que vous désiriez maintenir la foi des traités avec la Porte, que vous professiez le plus profond respect pour la Convention, que votre double élection avait été, non le résultat d'une intrigue de parti, mais l'expression spontanée et unanime des deux Chambres, que tous les prétendants aux trônes s'étaient noblement désisté en votre faveur, que les populations vous avaient acclamé avec enthousiasme, que tous les partis qui divisaient le pays s'étaient fraternellement groupés autour de votre personne, que l'ordre le plus parfait régnait dans les deux provinces et que malgré le voeu exprimé par la chambre moldave de convoquer les deux assemblées à Fokchany, vous avez fermement maintenu le

statu quo, en attendant la décision des Conférences. J'ai ajouté, enfin, que la lettre que vous avez écrite aux gouvernements des Puissances garantes était d'ailleurs une preuve suffisante de votre déférence envers elles, puisque vous leur déclariez être prêt à rentrer dans la vie privée le jour où ces Puissances trouveraient juste et opportun de décréter l'union définitive sous un prince étranger. Un pareil acte d'abnégation était de nature à inspirer une entière confiance dans le caractère d'un homme et à lui gagner toutes les sympathies etc. etc.

Lord Malmesbury m'écouta avec attention et me dit, au moment où j'allais me retirer : „Je suis très satisfait de tout ce que vous venez de m'apprendre, Monsieur, et s'il est vrai que vous voulez rester fidèles à vos traités avec la Porte et que le prince Couza veut respecter et faire respecter la Convention, vous l'assurerez, de ma part, que l'Angleterre désire le bonheure de tous les peuples et qu'elle s'intéresse particulièrement à votre prospérité. Quant à moi personnellement, j'apporterai aux prochaines Conférences les sentiments les plus amicaux pour la personne du prince que vous avez élu."

Quelques jours après, je vis lord Clarendon [5] et lord John Russel [6] qui manifestèrent les meilleurs sentiments à notre égard, tout en se montrant fort préoccupés de l'idée de notre hostilité contre la Porte et de nos dispositions révolutionnaires. Le nom des Bratiano équivaut, aux yeux de ces Mrs, à une torche incendiaire, qui serait destinée à mettre le feu aux poudres. Je combattis de mon mieux ces fantômes noirs et je reçus des deux nobles lords la promesse de nous soutenir dans tout ce que nos voeux auraient de légitime. En un mot, j'ai quitté Londres suffisamment satisfait de mes démarches et j'en ai remporté la conviction que l'Angleterre ne se montrera pas systématiquement hostile à votre double élection. Elle y adhérera même assez volontiers, à la condition pourtant que ce fait accompli ne pût pas servir de précédent pour l'avenir et que votre conduite, comme prince, depuis le jour de votre élection, fût conforme à la Convention.

A mon retour à Paris, j'ai revu le comte Walewski, ainsi que l'Empereur, qui m'ont parus très satisfaits du résultat de

ma mission à Londres et des nouvelles reçues de Jassi et de Bucarest. L'empereur vous a en haute estime et vous appuiera fermement. On compte sur votre prudence et votre énergie pour résister à des entraînements qui pourraient amener de nouvelles complications et augmenter les difficultés du moment. Attendez traquillement la décision des Conférences et soyez prince constitutionnel autant que faire se peut, dans un pays comme le nôtre.

Acum * să vorbim de lucruri mai serioase. Te rog să pui toată luarea-aminte la cetirea celor ce vreau să-ţi scriu şi să păstrezi o taină adîncă asupra lor. Astăzi la 2 ceasuri am fost la împăratul şi am găsit în cabinetul său pe ministrul de Război. Împăratul, cu o bunătate mai presus de toată sperarea, mi-au dat mîna şi au întrebat despre rezultatul misiei mele la Londra şi mi-au cerut novitale de prinţul Cuza. Pe urmă, mi-au spus că au dat poruncă ministrului de faţă ca să pregătească zece mii de puşti [7] nouă cu capsule precum şi o cătime de cartuşe pe care le dăruieşte românilor. Acele arme au a fi puse în lăzi şi trimise la Marsilia spre a se îmbărca pentru Galaţi. Frate-meu este însărcinat cu închipuirea mijloacelor de transport *în ascuns*, căci nu trebuie să afle nime de unde, cum şi pentru ce vin atîte arme la Moldova. Cea mai mică indiscreţie ne-ar pricinui o mare pagubă, căci turcii le-ar opri la Ţarigrad şi ne-ar pierde de reputaţie în ochii împăratului. Compromeţându-l, am compromeţa viitorul nostru, căci atunci el ar avea dreptul de a ne rădica toată simpatia ce are pentru noi. Sosind la Galaţi, armele trebuie să fie disbarcate în taină şi aduse la Iaşi fără ştirea nimănui. Pînă atunce însă, nici vorbă să nu iasă despre dînsele Fratele meu a da de ştire la vreme despre toate.

Împăratul vrea să ne trimeată în ţară instructori militari şi un colonel de artilerie, un om învăţat, deprins la război şi care este în stare să organizeze tot ce se atinge de arta militară, precum fonderii, fabrici de praf, de capsule, de plumb etc. Acei oameni aleşi de către chiar ministrul de Război, trebuie să-i primim cu condiţiile cele mai avantajoase. Totodată vom avea şi un ofiţer de *genie* care să ştie a organiza un plan de apărare în caz de atac din partea duşmanilor. Dacă ne vom purta ca nişte oameni serioşi şi vom răspunde la aş-

* Textul continuă în limba română, cu caractere chirilice.

teptarea împăratului, el ne va dărui şi tunuri etc.. Totul atîrnă de la mărimea sau de la micşurimea rolului ce vom vroi să avem în lume şi în împrejurările care se pregătesc. Vîntul suflă a război ;[8] poate ca să fim chemaţi a lua şi noi parte la el şi precît am înţeles, *on compte sur nous.* * Împăratul are bună opinie de români şi de domnul lor. Primirile ce mi-au făcut mi-au dovedit că se interesează mult de soarta noastră şi că te consideră ca pe *întîiul său adiotant*. Iubite Cuza, ai o mare şi glorioasă misie. Arată-te vrednic de dînsa. Eu plec peste trei zile la Turin şi, la întoarcerea mea în Paris, mă voi înfăţişa încă o dată la împăratul, precum însuşi au cerut.

Am vorbit din nou despre împrumutul de zece milioane de franci. Împăratul mi-au făgăduit că va recomanda această treabă unuia din banchieri, lui Perreire, pentru ca să ne înlesnească cît mai degrabă. Trebuie însă să-i prezentez o notiţie despre veniturile cu care am putea garantui asemine mare împrumut. Adună sfaturile ambelor ministerii şi trimeti-mi îndată o statistică lămurită despre averile statului în a căror socoteală am contracta acea datorie însemnată. Toate aceste chestii sînt serioase şi cer mare cumpănire din partea ţărilor noastre. Să dăm laudă lui Dumnezeu că am găsit un sprijin atît de puternic în cel mai mare om din veacul nostru şi să ştim a profita de bunăvoinţa sa în interesul renaşterii naţiei române.

Vechiul şi adevărat prietin,

Alecsandri

N-am înţăles nici una din depeşile telegrafice şifrate ce mi-ai trimes, căci nemţii le schimoşesc înadins. Trimeti-mi un curier cu instrucţii lămurite şi spune-mi curat dacă te simţi gata a răspunde la aşteptarea împăratului.

În curînd are să vie *oarecine*, un om cunoscut prin faptele sale, cu misia de a se înţălege despre oareşicare trebi importante. El nu-i nici român, nici rus, nici neamţ, nici franţuz... dar numele lui îţi este cunoscut de zece ani acum şi *poţi să-i dai toată încrederea la cele ce-ţi va spune*[9].

* Se pune bază pe noi (limba franceză).

Paris, 14 martie [s. n.] 1859

Iubite prinţe,

Iată o lungă scrisoare confidenţială ; ea conţine lucruri de cea mai mare importanţă pe care numai voi singur trebuie să le cunoaşteţi şi pe care nu le veţi împărtăşi, dacă va fi nevoie, decît prietenilor apropiaţi şi sub pecetea tainei celei mai mari. V-o trimit prin dl. Mîrzescu[1], unul dintre studenţii noştri moldoveni, pe care l-am luat de la lucrările sale pentru a face din el curierul vostru extraordinar. Binevoiţi a-mi răspunde numaidecît şi însărcinaţi-l să-mi aducă scrisoarea voastră, pe care o aştept cu nerăbdare. De la plecarea mea din Iaşi, nu am primit nici o veste, astfel încît mă găsesc în cea mai mare încurcătură cînd mi se adresează cineva pentru a afla cîte ceva privind afacerile noastre. Fără îndoială, trebuie să dau pe seama indiscreţiei poştei austriece ascunderea scrisorilor care mi-au fost scrise, deci ea este aceea pe care o acuz.

După ce mi-am îndeplinit misiunea la Paris,[2] am plecat la Londra, unde am petrecut opt zile conferenţiind şi discutînd cu lordul Malmesbury, lordul John Russel şi lordul Clarendon, pentru a le dovedi că aveau opinii foarte greşite despre situaţia afacerilor şi spiritelor din Moldovlahia. Ducele de Malakoff, ambasadorul Franţei la Londra, mă prevenise că noi fusesem foarte deserviţi de către dl. Mussurus,[3] pe lîngă guvernul englez şi, în adevăr, am găsit pe lorzii Angliei preocupaţi de ideea că românii lucrau pentru a distruge legăturile care îi leagă de Imperiul Otoman. A trebuit atunci să combat una cîte una toate aceste acuzaţii calomnioase şi să asigur pe aceşti domni, că românii nu visau decît la o singură cucerire, cucerirea bogăţiilor nemăsurate închise în solul lor şi că în nici o împrejurare nu manifestaseră sentimente ostile Porţii. În 1821, au refuzat să ia parte la revoluţia greacă, în 1848, au ars *Regulamentul Organic* în strigăte de „Trăiască sultanul !" ; şi, în sfîrşit, cu ocazia campaniei ruşilor pe malurile Dunării, miliţia moldovenească a rezistat hotărît insinuărilor şi ameninţărilor inamicilor Turciei. Pe scurt, am susţinut din toate puterile că noi doream respectul tratatelor şi că dubla alegere a prinţului Cuza era cea mai bună dovadă a respectului nostru pentru Convenţie, căci, numai simplificînd ruajul maşinei guvernamentale, vom ajunge să aplicăm această Convenţie. Doi prinţi, două camere şi un comitet central însemna haosul şi sigur nu putem fi dojeniţi de a fi

căutat să ieşim dintr-un asemenea haos printr-o cale legală şi care nu fusese prevăzută şi interzisă de marile Puteri etc. etc.

La Londra, prima mea vizită a fost la mareşalul Pelissier, pe lîngă care am fost introdus printr-o scrisoare a contelui Walewski. Mareşalul mi-a dat sfaturi bune pentru felul meu de a mă purta faţă de oamenii de stat ai Angliei, sfaturi pe care le-am urmat şi care mi-au folosit mai cu seamă în raporturile mele cu lordul Malmesbury.[4] Acesta m-a primit fără greutate, dar a avut grijă să-mi spună de la început că nu mă primea decît ca pe un simplu particular şi nicidecum ca pe o persoană oficială, *guvernul englez neputînd să recunoască titlul şi calitatea de prinţ colonelului Cuza înainte de a fi fost învestit de Poartă.* Am răspuns lordului că înţelegeam foarte bine grija guvernului englez şi că tocmai pentru aceasta nu mă folosisem de titlul meu de ministru al Afacerilor Străine al Moldovei, cerînd o audienţă la Foreign Office. Acestea puse la punct, lordul Malmesbury a primit scrisoarea voastră cu plăcere şi mi-a adresat mai multe întrebări asupra vîrstei, caracterului, tendinţelor voastre cum şi felul în care s-a făcut dubla voastră alegere la Iaşi şi la Bucureşti. M-a întrebat dacă această dublă alegere nu a produs nemulţumiri în cele două ţări şi dacă ele nu au avut loc sub presiunea unei împrejurări ilegale etc. În sfîrşit, s-a informat dacă în adevăr aţi convocat deja cele două camere la Focşani şi aţi proclamat Unirea din propria voastră autoritate?

Am răspuns că tendinţele voastre erau cele ale unui om hotărît şi inteligent, că doreaţi să păstraţi credinţă tratatelor cu Poarta, că aveţi cel mai adînc respect pentru Convenţie, că dubla voastră alegere fusese nu rezultatul unei intrigi de partid, ci expresia spontană şi unanimă a celor două camere, că toţi pretendenţii la tron s-au desistat cu nobleţe în favoarea voastră, că populaţiile v-au aclamat cu entuziasm, că toate partidele care despărţeau ţara se adunaseră frăţeşte în jurul persoanei voastre, că ordinea cea mai desăvîrşită domnea în cele două provincii şi că, cu toată dorinţa arătată de camera moldovenească de a convoca cele două adunări la Focşani, aţi păstrat cu hotărîre *statu quo*, aşteptînd decizia Conferinţelor. Am mai adăugat, în sfîrşit, că scrisoarea pe care aţi scris-o guvernelor Puterilor garante era, dealtfel, o dovadă cu prisosinţă a respectului vostru faţă de ele, pentru că le declaraţi că sînteţi gata să reintraţi în viaţa particulară în ziua în care aceste Puteri vor găsi drept şi potrivit să declare unirea definitivă sub un prinţ străin.

Un asemenea act de abnegaţie era de natură să inspire o întreagă încredere în caracterul unui om şi să-i cîştige toate simpatiile etc. etc.

Lordul Malmesbury m-a ascultat cu atenţie şi mi-a spus, în momentul în care mă pregăteam să mă retrag: „Sînt foarte mulţumit de tot ceea ce mi-aţi făcut cunoscut, domnule, şi, dacă este adevărat că vreţi să rămîneţi credincioşi tratatelor voastre cu Poarta şi că prinţul Cuza vrea să respecte şi să facă să fie respectată Convenţia, îl veţi încredinţa, din partea mea, că Anglia doreşte fericirea tuturor popoarelor şi că se interesează în mod deosebit de prosperitatea voastră. În ceea ce mă priveşte, voi aduce la apropiatele Conferinţe sentimentele cele mai prieteneşti pentru persoana prinţului pe care l-aţi ales."

Cîteva zile mai tîrziu, am văzut pe lordul Clarendon[5] şi pe lordul John Russel[6], care au arătat cele mai frumoase sentimente pentru noi, fiind totuşi foarte îngrijoraţi de ideea ostilităţii noastre împotriva Porţii şi de dispoziţiile noastre revoluţionare. Numele de Brătieni este egal, în ochii acestor d-ni, cu o torţă incendiară, care ar fi destinată să pună foc prafului de puşcă. Am combătut cît am putut aceste fantome negre şi am primit din partea celor doi lorzi făgăduiala de a ne susţine în tot ceea ce dorinţele noastre vor fi legitime. Într-un cuvînt, am părăsit Londra destul de mulţumit de demersurile mele şi cu convingerea că Anglia nu se va arăta sistematic împotriva dublei voastre alegeri. Ea va adera la aceasta chiar cu destulă bunăvoinţă, cu condiţia totuşi că în acest fapt împlinit nu poate să servească de precedent pentru viitor şi că purtarea voastră ca prinţ, din ziua alegerii voastre, a fost conformă cu Convenţia.

La întoarcerea mea la Paris, am revăzut pe contele Walewski, cum şi pe împărat, care mi-au părut foarte mulţumiţi de rezultatul misiunii mele la Londra şi de noutăţile primite din Iaşi şi Bucureşti. Împăratul vă are în mare stimă şi vă va sprijini cu hotărîre. Se bizuie pe prudenţa şi energia voastră pentru a vă opune la înfăptuiri care ar putea să aducă noi complicaţii şi să mărească greutăţile momentului. Aşteptaţi liniştit hotărîrea Conferinţelor şi fiţi prinţ constituţional, atîta cît se poate într-o ţară ca a noastră.

[. . . . . .]*

* Textul original continuă pînă la sfîrşit în limba română cu caractere chirilice. Cf. aici p. 415—416.

CĂTRE ION GHICA

161

Paris, 3 mars [s.v.] 1859

Mon cher vieux,

Je te félicite et je félicite mon pays de ta nomination au poste de ministre de l'Intérieur en Moldavie. J'avais parlé de toi à Couza, lors de la formation du Ministère en Valachie, et je suis enchanté de voir que notre Prince sait si bien apprécier les hommes de mérite réel. [1]

La situation actuelle semble difficile au premier abord, mais tu es homme à vaincre les difficultés ; c'est pourquoi je serai heureux de pouvoir te donner un coup d'épaule dans toutes les circonstences critiques qui pourront se présenter. Ecris-moi pour me mettre exactement au courant des choses de chez nous. Mon séjour ne se prolongera que jusqu'à l'époque des Conférences, [2] mais, comme celles-ci ne s'ouvriront pas avant une quinzaine de jours, tu auras tout le temps de m'écrire.

Mon frère est nommé Agent officieux du Prince à Paris. C'est un garçon intelligent, actif, sérieux et discret. Tu peux tout lui dire et compter sur son dévouement à la cause nationale.

Adieu et tout à toi,

Alecsandri
rue de Rivoli 172

Voici quelques lettres que je te prie de faire porter à leurs adresses.

Celle qui est destinée à mon intendant, tu la feras jeter à la poste Moldave.

Adresa pe verso : Monsieur Jean Ghika,
ministre de l'Intérieur
Jassi Moldavie

Paris, 3 martie [s.v.] 1859

Iubite prietene,

Te felicit și îmi felicit țara pentru numirea ta în postul de ministru de Interne al Moldovei. Vorbisem despre tine lui Cuza [1], cu ocazia formării ministerului din Țara Românească, și sînt încîntat de a vedea că Prințul nostru știe atît de bine să prețuiască pe oamenii de adevărat merit. [1]

Situația de acum pare grea la prima vedere, dar tu ești om în stare de a învinge greutățile ; pentru aceasta voi fi fericit să te sprijin în toate împrejurările critice care s-ar putea ivi. Scrie-mi pentru a mă pune clar la curent cu treburile de la noi. Șederea mea aici nu se va prelungi decît pînă în vremea conferințelor [2], dar, cum acestea nu se vor deschide înainte de cincisprezece zile, vei avea tot timpul să-mi scrii.

Fratele meu este numit agent oficios al prințului la Paris. Este un tînăr inteligent, activ, serios și discret. Poți să-i spui orice și să te bizui pe devotamentul său la cauza națională.

Adio și al tău,

Alecsandri
rue de Rivoli 172

Iată cîteva scrisori pe care te rog să le trimiți la adresele lor.

Cea care este destinată intendentului meu o vei pune la poșta moldovenească.

Adresa pe verso : Domnului Ion Ghica,
ministru de Interne
Iași Moldova

CĂTRE IANCU ALECSANDRI

162

Turin, 24 mars 1859

Am văzut pe contele Cavour [1] și am vorbit împreună despre transportul armelor [2]. Contele e de idee să le trimi-

tem de la Marsilia la Gena prin Messageries impériales, ca arme destinate pentru Tunis, şi de la Gena vor fi îmbarcate pe corăbii sardeneze şi duse la Galaţi sau în vreun alt port românesc de pe Dunăre.

Contele este chemat la Paris şi pleacă astăzi cu trenul de 8 ore. Eu însămi sînt hotărît a mă porni mîni la Gena pentru ca să mă întorc mai degrabă la Paris. Pîn-a nu purcede însă, voi merge la craiul cărui voi fi prezentat de către generalul de la Marmora. Fiindcă contele Cavour are a şidea numai vro trei zile în Paris şi prin urmare, fiindcă eu nu voi mai avea prilej a-l videa spre a pune la cale cele de cuviinţă pentru expeduirea armelor, i-am cerut voia ca să te prezentezi din parte-mi excelenţei-sale şi să tratezi în locul meu tot ce s-a atinge de chestia noastră. Te-am recomandat contelui ca o persoană serioasă, ce merită deplină încredere şi dar nu mă îndoiesc că va grăi cu tine tot aşa deschis ca şi cu mine. Spune-i lucrurile cum sînt, adică, că noi românii nu sîntem pregătiţi, că n-avem bani, nici arme, nici ştiinţă militară şi că prin urmare nu putem să ne legăm de a lua vreo parte activă la nici o mişcare în anul acesta, că poziţia noastră geografică şi politică nu ne iartă de a face cauză comună cu ungurii şi, într-un cuvînt, că tot ce am putea face este de a înlesni trecerea armelor destinate pentru maghiari. Opinia contelui este potrivită cu aceste expuse mai sus. El ne sfătuieşte să ne ţinem în linişte pentru ca nu prin o mişcare nesocotită să aducem nouă complicaţii în contra Italiei. L-am rugat să vorbească în sensul acesta cu împăratul, încît se atinge de noi, pentru ca nu împăratul să-şi facă mari iluzii asupra agiutorului nostru în caz de război.

Mergi îndată de vezi pe contele Cavour, el va avea de mare mulţămire a te videa, şi pune la cale chipul de a expedui armele, căci, de nu vom izbuti la altăceva în misia noastră, să izbutim măcar a cîştiga mijloace de a ne apăra de turci, dacă aceştia ar premedita vreun *coup de main* * asupra noastră.

Aici am găsit o ospeţie cu totul frăţească. Contele Cavour ne-au pus logia ministerială la dispoziţia noastră, pentru toată vremia cît vom şidea la Turin, şi, de nu era să

* Vreo lovitură (limba franceză).

plece deseară la Paris, ne-ar fi dat o masă mare duminică. Poftirele era făcute, dar politica ne-au şters bucăţica din gură.

Am primit depeşea şi scrisoarea ta. Demisia [3] colectivă a ministerului nostru trebuie ţinută secretă pînă ce vom sfîrşi treaba armelor. În cît mă priveşte pe mine, răspunde lui Rolla [4] că eu fiind dus la Turin, aştepţi întoarcerea mea la Paris, pentru ca să-mi comunici depeşa lui. Vreu să cîştig vreme pănă a nu lua vreo hotărîre atingătoare de postul meu de ministru şi aceasta în interesul succesului misiei ce am. Îţi mărturisesc însă că nu sînt mâhnit de a mă videa liberat, ceea ce mă mâhneşte este că oamenii noştri cei mai serioşi sînt nişte copii care îşi pun personalitatea şi amor propriul înaintea interesului obştesc. Nu era tocmai acum vreme de a face schimbări în ministerii, căci duşmanii vor profita de acest incident ca să ne săpe. Într-un noroc!

Adieu, je t'embrasse, *

V. A.

163

Turin, 25 mars 1859

Mon cher Jean,

Je viens de rencontrer le comte Rossi dans les rues de Turin. Il s'est rendu au Piémont pour s'engajer dans l'armée de l'indépendance, mais il manque de recommandations. Rends lui le service de parler de lui à Mr. Nigra [1], afin que celui-ci, à son tour, dispose le comte de Cavour en sa faveur. Le comte reviendra bientôt à Turin et recommendera Rossi au générale de la Marmora.

* Adio, te îmbrăţişez, (limba franceză).

J'ai vu le roi [2] aujourd'hui à 11 heures ; il m'a reçu de la façon la plus gracieuse et m'a parlé des affaires d'Italie avec un enthousiasme tout chevaleresque.

Nous avons causé de la Roumanie et des espérances légitimes de cette nation. Le roi a manifesté beaucoup de sympathie pour notre cause et m'a chargé de ses compliments pour le prince Couza. En un mot je suis très satisfait de mon voyage à Turin, politiquement parlant, car autrement je puis dire que je n'ai rien vu de la ville ; Noémi, en revanche, court toute la journée en compagnie des dames Nigra, dans une magnifique voiture à quatre chevaux.

Si Mîrzesko [3] arrive en mon absence et apporte des dépêches, je t'autorise à les ouvrir.

A bientôt, je t'embrasse,

Alecsandri

Turin, 25 martie 1859

Iubite Iancule,

M-am întîlnit cu contele Rossi pe străzile Turinului. A venit în Piemont pentru a se angaja în armata independenței, dar îi lipsesc recomandațiile. Fă-i serviciul de a vorbi despre el dlui Nigra [1], astfel ca acesta, la rîndul său, să cîștige bunăvoința contelui de Cavour în favoarea sa. Contele va reveni în curînd la Turin și va recomanda pe Rossi generalului de la Marmora.

L-am văzut pe rege [2] astăzi la ora 11 ; m-a primit în modul cel mai plăcut și mi-a vorbit despre afacerile Italiei cu un entuziasm plin de cavalerism.

Am vorbit despre România și despre speranțele îndreptățite ale acestei națiuni. Regele a arătat multă simpatie cauzei noastre și m-a însărcinat cu salutările sale pentru prințul Cuza. Într-un cuvînt, sînt foarte mulțumit de călătoria mea la Turin, politicește vorbind, căci altfel pot spune că nu am văzut nimic din oraș ; Noémi, în schimb, aleargă toată ziua împreună cu doamnele Nigra, într-o minunată trăsură cu patru cai.

Dacă Mîrzescu [3] sosește în lipsa mea și aduce telegrame, te autoriz să le deschizi.

Pe curînd, te îmbrățișez,

Alecsandri

164

25 mars 1859. Turin

Mon cher Jean,

Je t'ai écrit hier pour t'engager d'aller te présenter au comte de Cavour qui est parti pour Paris et qui a manifesté le désir de faire ta connaissance. Dans ton entrevue, tu tâcheras de convenir avec son Excellence des moyens de transport des objets [1] que tu sais et tu lui parleras de la nécéssité de fonder à Turin une chaire de littérature roumaine à l'effet de populariser notre cause en Italie. Mr. Vegezzi [2] se chargerait volontiers de faire ce cours et il ne demande aucuns émoluments pour cela. En même temps, tu remercieras le comte de notre part pour la bibliothèque italienne [3] dont il a fait don à l'Université de Bucarest et tu lui demanderas pour notre pays la faveur d'envoyer des élèves à l'école militaire de Piémont. Ce sont autant de moyens de resserer les liens de parenté et de sympathie qui existent entre les Italiens et les Roumains. Je te laisse le soin de développer cette thèse avec ce talent oratoire que tu possèdes quand il le faut.

L'aspect que le Piémont présente en ce moment est admirable. On s'arme, on se prépare à une grande lutte, et tout cela se fait dans le plus grand ordre et dans un silence effrayant. Les contingents arrivent de toutes parts et vont prendre leur place dans les rangs de l'armée comme de vieux soldats disciplinés. Près de sept mille refugiés sont venus s'enroler et chaque jour on en voit arriver de tous les coins de l'Italie, c'est beau, c'est sublime et Dieu doit protéger une cause aussi sacrée que celle de l'indépendance de l'Italie.

Ce qui me frappe surtout c'est le sérieux, le calme avec lequel on va se ranger sous les drapaux. On dirait assister à l'approche d'un orage terrible précédé d'un morne silence. Aussi quel que soit l'attitude de la France, le Piémont ne peut plus reculer. Ses engagements vis-à-vis [de] la nation italienne et l'état de ses finances exigent une solution prompte, tranchée par le sabre.

Le comte de Cavour étant parti et ma mission étant terminée, nous partons [4] aujourd'hui même pour Gênes, afin d' abréger notre absence de Paris.

Tout à toi,

V. A.

25 martie 1859, Turin

Iubite Iancule,

Ți-am scris ieri pentru a te îndemna să te duci să te prezinți contelui Cavour care a plecat la Paris și care și-a arătat dorința de a te cunoaște. În întrevederea ta, vei încerca a te înțelege cu excelența-sa, asupra mijloacelor de transport a obiectelor [1] pe care le știi și îi vei vorbi despre nevoia de a funda la Turin o catedră de literatură română cu scopul de a populariza cauza noastră în Italia. Dl. Vegezzi [2] s-ar însărcina bucuros să facă acest curs și nu cere nici o plată pentru aceasta. În același timp, vei mulțumi contelui din partea noastră pentru biblioteca italiană [3] pe care a dăruit-o Universității din București și îi vei cere pentru țara noastră favoarea de a trimite elevi la școala militară din Piemont. Acestea sînt toate mijloace de a strînge legăturile de rudenie și de simpatie care există între italieni și români. Îți las grija de a dezvolta această teză cu acel talent oratoric pe care îl stăpînești cînd trebuie.

Aspectul pe care Piemontul îl prezintă în această clipă este minunat. Se înarmează, se pregătește pentru o mare luptă, și toate acestea se fac în cea mai mare ordine și într-o tăcere înspăimîntătoare. Contingentele sosesc din toate părțile și se duc să-și ia locul lor în rîndurile armatei ca niște bătrîni soldați disciplinați. Aproape șapte mii refugiați au venit să se înroleze și în fiecare zi se văd venind din toate colțurile Italiei, este frumos, este minunat și Dumnezeu trebuie să apere o cauză atît de sfîntă ca aceea a independenței Italiei.

Ceea ce mă uimește mai ales este seriozitatea, calmul cu care se duc să-și ia locul sub drapele. S-ar zice că ești de față la apropierea unei furtuni teribile precedate de o întunecată tăcere. Astfel, oricare ar fi atitudinea Franței, Piemontul nu mai poate da înapoi. Angajamentele sale față de națiunea italiană și starea finanțelor sale cer o soluție imediată, hotărîtă cu sabia.

Contele Cavour fiind plecat și misiunea mea fiind terminată, plecăm [4] chiar astăzi spre Genova, pentru a scurta absența noastră din Paris.

Al tău.

V. A.

CĂTRE DOMNITORUL ALEX. I. CUZA

165

Paris, 2 avril [s.n.] 1859

Mon cher Prince,

J'arrive de Turin où j'ai été porter votre lettre au Comte Cavour. Cette nouvelle course, assez fatigante, m'a pris une douzaine de jours, mais je ne regrette pas les fatigues que j'ai subies au passage des Alpes car j'ai réussi parfaitement dans cette partie de ma mission. Le roi Victor Emmanuel, ainsi que tous ses ministres, m'ont accueilli aussi bien que je pouvais le souhaiter, dans l'intérêt de votre dignité personnelle et dans celui de l'avenir de notre pays. J'ai trouvé partout une profonde sympathie pour le succès de notre cause et c'est à titre de frères que l'on nous traite en Italie. Sa Majesté le Roi m'a chargé pour Votre Altesse de compliments affectueux et a paru très sensible aux hommages que je lui ai portés de votre part.

Votre nom, cher Prince, grandit chaque jour aux yeux des Puissances amies ; vous êtes le représentant légitime d'une nationalité nouvelle qui vient d'apparaître à l'Europe sous un jour plus que favorable. L'unanimité qui a présidé à votre double élection est un fait qui a mis en relief notre nation et lui a donné une valeur dont nous sommes loin de nous douter nous-mêmes. Il faut donc que nous nous attachions à conserver scrupuleusement le prestige que nous avons acquis et c'est par une conduite prudente autant qu' énergique que nous y parviendrons. Les hommes d'Etat qui dirigent la politique européenne comptent sur votre patriotisme intelligent et sur votre fermeté pour le maintien du bon ordre dans les Principautés. Agissez donc en prince constitutionnel et, pour me servir d'une expression plus claire, faites comme V. Emmanuel *, tant en Valachie qu'en Moldavie.

* Numele regelui, scris cu altă cerneală, poate tot de mîna lui V. Alecsandri, peste cuvintele „chez vous", care se potrivesc mai bine cu „expression plus claire" !

Les Conférences vont s'ouvrir prochainement et je ne doute nullement de la consécration de votre double élection, malgré les objections de la Turquie et de l'Autriche. Ces objections, d'ailleurs, perdent beaucoup de leur importance à côté de la gravité de la question italienne qui va être l'objet d'un Congrès tout spécial. Ainsi, pas d'inquiétude, pas de défaillance. Occupons-nous tranquillement de notre ménage et faisons en sorte que notre attitude calme et réfléchie puisse plaider en notre faveur au sein des Conférences.

Je vous fais compliment, mon cher Prince, sur le choix que vous avez fait dans la personne de Ion Ghika [1] pour le poste de ministre de l'Intérieur. C'est un homme solide, d'une haute capacité administrative, rompu aux affaires et d'un patriotisme éclairé. Vous avez eu la main également heureuse en nommant Balaciano préfet de police à Bucarest. Avoir immensément d'esprit et autant de coeur, se sont là des qualités dignes d'être appréciées par un chef d'Etat et mon ami Jean Balaciano fera, j'en suis convaincu, un des employés les plus intelligents de nos pays. C'est un homme d'avenir et qui est appelé à passer d'une seule enjambée de la préfecture de police au Ministère des Affaires étrangères.

Je ne connais pas les autres nominations que vous avez faites à Bucarest, car, depuis mon départ de Moldavie, personne ne m'a tenu au courant des choses de chez nous et à cette occasion je ne puis m'empêcher de faire des réflexions assez tristes sur la légèreté avec laquelle on traite les affaires les plus graves sous le beau ciel de la Roumanie. Comment ! Je suis ici en mission auprès des plus hauts personnages de l'époque et l'on m'y oublie au point de ne pas même me donner nouvelles. On me place ainsi par une insouciance injustifiable dans la plus embarrasante des situations, celle de répondre à *tout le monde* que, malgré mon titre de ministre des Affaires étrangères et malgré le caractère de ma mission, j'ignore entièrement ce qui se passe en Moldovalachie. J'avoue que je ne serais pas parti de Jassi si j'avais pu me douter que mes collègues me planteraient dans une position aussi fausse.

À la manière dont on agit envers moi, je ne serais nullement étonné d'apprendre que l'on m'accuse à Jassi de perdre mon temps à courir les spectacles et les soirées de Paris

et, sous prétexte de mission, de me tenir prudemment loin des luttes ridicules qui affligent notre pays. Ainsi traverser la Gallicie en plein hiver, traverser la Manche dans la saison des gros temps, traverser les Alpes dans la neige c'est courir sur le chemin fleuri des plaisirs, et passer des nuits blanches en voyages c'est se livrer aux doux enivrements des folles nuits parisiennes !... Mais quoiqu'on en puisse dire, je ne m'en émeus nullement. Mon ambition est de mener à bonne fin la mission dont je me suis chargé, après quoi je vous demanderai la permission, cher Prince, de prendre ma retraite pour soigner un peu ma santé qui se trouve fort ébranlée par suite de toutes mes fatigues.

En attendant, je vous suis tout acquis parce que je vous crois homme à dominer la situation et à vous sacrifier pour votre pays. Nos anciens liens d'amitié me tiendront toujours près de vous, par le coeur, et m'autoriseront, je l'espère, à vous parler toujours librement.

J'ai appris que vous avez l'intention de partir de nouveau pour Bucarest. C'est une excellente idée, mais je crois de mon devoir de vous avertir que votre premier voyage n'a pas répondu pleinement à l'enthousiasme des Valaques, car vous vous êtes tenu trop à l'écart. Je sais combien il vous est pénible de vous donner en spectacle et d'écouter des discours et de voire faire des courbettes, mais, puisque votre haute position l'exige, il faut dompter vos aversions dans l'intérêt de votre popularité. Soyez prodigue de votre personne, mon cher Prince, et faites-vous voir tant qu'on voudra, car, après tout, vous êtes l'élu de la Nation et la Nation a des droits incontestables sur vous. Fréquentez la société valaque sur toutes ses échelles, et, avec un peu d'amabilité, vous vous ferez adorer. Il est si facile de passer à l'état d'idole quand on est déjà sur un piédestal élevé ! Visitez souvent les établissements publics, les écoles, les hôpitaux, les casernes, les municipalités ; encouragez le théâtre national, la bonne littérature ; allez visiter la petite Valachie afin d'y effacer les traces des Bibesco et Cie., et le diable m'emporte si votre nom ne devient d'ici à peu de temps le mot d'ordre de tout ce qu'il y a de Roumain dans le monde. Faites des phrases même, lorsque l'occasion se présente, mais

faites-les courtes et substantielles, selon votre habitude, car elles sont reproduites par les journaux étrangers et tout ce que vous avez dit jusqu'à présent a été goûté en France.

Mais assez de conseils comme cela, venons au plus pressé. J'ai écrit depuis longtemps pour demander des notions exactes sur les biens [2] de l'Etat que l'on pouvait offrir comme garantie à l'emprunt que nous voulons faire. On ne m'a encore rien envoyé. La question de l'emprunt est donc remise jusqu'à l'époque où les deux ministères des Finances, valaque et moldave, voudront bien se concerter à ce sujet et élaborer un travail complet sur les ressources financières des deux pays, travail qui sera destiné à être soumis aux grandes maisons de Banque avec lesquelles on devra traiter pour l'emprunt. Quant à l'autre question importante dont je vous ai entretenu dans ma dernière lettre, elle est en train de plein succès. Mon frère et moi nous nous en occupons entièrement. Je vous enverrai bientôt une dépêche détaillée par Rodolphe Golesco.

Mon séjour [3] ici se prolongera jusqu'après les conférences. Le prince Napoléon, que j'ai vu ce matin, m'a engagé de rester encore jusqu'à ce que la question de votre double élection fût résolue. On pourrait avoir besoin de renseignements exacts sur la manière dont les faits se sont passés chez nous et il faut que je sois là pour contremener les calomnies émises par Mr Mussurus. Mon frère a été agrée par l'Empereur comme votre agent officieux à Paris et j'en suis vraiment enchanté. Jean est un homme sérieux, discret, actif et intelligent. Vous devez avoir pleine et entière confiance en lui. Je l'ai mis en rapport avec le comte Cavour et, dans deux jours, je le présenterai au prince Napoléon qui, à son tour, le présentera à l'Empereur. Vous ne sauriez avoir un ami plus dévoué, aussi ferez-vous bien de donner à sa position semi-officielle le plus d'importance qu'il sera possible. Le succès de ses négociations auprès des personnes qui entourent l'Empereur aura bien plus de chances, quand il se présentera avec le titre d'aide de camp du prince Couza.

Votre ancien et tout dévoué ami,

V. Alecsandri

Paris, 2 aprilie [s.n.] 1859

Iubite prinţe,

Sosesc de la Turin, unde am fost să duc scrisoarea voastră contelui Cavour. Această nouă cursă, destul de obositoare, mi-a luat o duzină de zile, dar nu regret oboselile pe care le-am suferit la trecerea Alpilor, căci am izbutit foarte bine în această parte a misiunii mele. Regele Victor Emmanuel, cum şi toţi miniştrii săi, m-au primit cum mi-o puteam dori mai bine, în interesul demnităţii voastre personale şi în cel al viitorului ţării noastre. Am găsit peste tot o adîncă simpatie pentru succesul cauzei noastre şi sîntem trataţi în Italia ca fraţi. Majestatea-sa regele m-a însărcinat pentru alteţa voastră cu salutări afectuoase şi a părut foarte sensibil la omagiile pe care i le-am adus din partea voastră.

Numele vostru, iubite prinţe, creşte în fiecare zi în ochii Puterilor prietene ; sînteţi reprezentantul legitim al unei naţiuni noi care a apărut în ochii Europei sub o lumină mai mult decît favorabilă. Unanimitatea care a prezidat dubla voastră alegere este un fapt care a pus în relief naţiunea noastră şi care i-a dat o valoare de care sîntem departe să ne dăm seama chiar noi înşine. Trebuie deci să ne luptăm ca să păstrăm cu grijă, prestigiul pe care l-am cîştigat şi vom ajunge la aceasta printr-o purtare pe cît de prudentă pe atît de energică. Oamenii de stat care conduc politica europeană se bizuie pe patriotismul vostru inteligent şi pe hotărîrea voastră de a menţine ordinea în Principate. Purtaţi-vă deci ca un prinţ constituţional şi pentru a mă servi de o expresie mai clară, faceţi ca V. Emmanuel, atît în Ţara Românească, cît şi în Moldova.

Conferinţele se vor deschide în curînd şi nu mă îndoiesc de recunoaşterea dublei voastre alegeri, cu toate obiecţiile Turciei şi ale Austriei. Aceste obiecţii, dealtfel, pierd mult din importanţa lor alături de gravitatea chestiunii italiene care va fi obiectul unui congres special. Deci, fără îndoieli, fără descurajări. Să ne ocupăm în linişte de treburile noastre şi să facem în aşa fel încît atitudinea noastră liniştită şi socotită să poată să vorbească pentru noi în sînul Conferinţelor.

Vă felicit, iubite prinţe, pentru alegerea pe care aţi făcut-o în persoana lui Ion Ghica [1] pentru postul de ministru de Interne. Este un om solid, cu o mare pricepere administrativă,

priceput în afaceri și de un patriotism luminat. Ați avut de asemenea o mînă fericită numind pe Bălăceanu prefect de poliție la București. A avea foarte mult spirit și tot atîta inimă, acestea sînt calități demne de a fi prețuite de un șef de stat și prietenul meu Ion Bălăceanu va însemna, sînt sigur, unul din funcționarii cei mai inteligenți ai țărilor noastre. Este un om de viitor și care este chemat să nu facă decît un pas de la prefectura de poliție la Ministerul Afacerilor Străine.

Nu cunosc celelalte numiri pe care le-ați făcut la București, căci, de la plecarea mea din Moldova, nimeni nu m-a ținut la curent cu lucrurile de la noi și, cu această ocazie, nu mă pot împiedica de a face reflecții destul de triste asupra ușurinții cu care se tratează sub frumosul cer al României treburile cele mai grave. Cum! Sînt aici în misiune pe lîngă cele mai înalte personaje ale epocii și sînt dat uitării în așa măsură încît nici nu *mi* se dau noutăți. Astfel printr-o nepăsare de nejustificat sînt lăsat în cea mai neplăcută situație, aceea de a răspunde la *toată lumea* că, cu tot titlul meu de ministru al Afacerilor Străine și cu tot caracterul misiunii mele, nu cunosc nimic din ce se petrece în Moldovlahia. Mărturisesc că nu aș fi plecat din Iași dacă aș fi putut bănui că colegii mei mă vor lăsa într-o situație atît de falsă.

După felul cum se procedează față de mine, nu aș fi deloc mirat aflînd că sînt acuzat la Iași că îmi pierd timpul alergînd pe la spectacolele și seratele din Paris și că, sub pretextul misiunii, mă țin cu grijă departe de luptele ridicole care necăjesc țara noastră. Deci, să străbați Galiția în plină iarnă, să treci Canalul Mînecii în timpul furtunilor, să străbați Alpii pe zăpadă însemnează să alergi pe drumul înflorit al *plăcerilor*, și să petreci nopți albe în călătorii însemnează să te dedai dulcelui farmec al nebunești*lor* nopți pariziene!... Dar orice s-ar putea spune nu mă tulbură deloc. Ambiția mea este de a duce la un sfîrșit misiunea cu care m-am însărcinat, după care, iubite prințe, vă voi cere îngăduința să mă retrag pentru a-mi îngriji puțin sănătatea care este foarte zdruncinată, în urma atîtor oboseli.

Pînă atunci, sînt cîștigat de voi pentru că vă socotesc om în stare să stăpîniți situația și să vă sacrificați pentru țara voastră. Vechile noastre legături de prietenie mă vor ține întotdeauna alături de voi, din inimă, și mă vor îndreptăți, nădăjduiesc, să vă pot vorbi liber oricînd.

Am aflat că aveți de gînd să plecați din nou la București. Este o foarte bună idee, dar cred de datoria mea să vă avertizez că prima voastră călătorie nu a răspuns pe deplin entuziasmului valahilor, pentru că v-ați ținut prea deoparte. Știu cît vă este de greu să vă dați în spectacol și să ascultați discursuri, și să vedeți făcîndu-se plecăciuni, dar, pentru că înalta voastră poziție o cere, trebuie să vă stăpîniți neplăcerile în interesul popularității voastre. Fiți darnic cu persoana voastră, iubite prințe, și arătați-vă atît cît o vor dori, căci, pînă la urmă, sînteți alesul Națiunii și Națiunea are drepturi de netăgăduit asupra voastră. Frecventați societatea valahă, toate treptele ei, și, cu puțină bunăvoință, vă veți face adorat. Este așa de ușor să devii idol cînd ești deja pe un piedestal înalt! Vizitați adesea instituțiile publice, școlile, spitalele, cazărmile, municipalitățile; încurajați teatrul național, literatura bună; vizitați Oltenia ca să ștergeți astfel urmele Bibeștilor și comp., și să mă ia dracu dacă numele vostru nu va deveni de acum în scurt timp parola pentru tot ce este mai român în lume. Vorbiți chiar, cînd se prezintă ocazia, dar scurt și cu miez, după obiceiul vostru, căci vorbele voastre vor fi reproduse de jurnalele străine și tot ceea ce ați spus pînă acum a fost gustat în Franța.

Dar de ajuns cu asemenea sfaturi, să ne întoarcem la lucruri mai grabnice. Am scris de mult timp pentru a cere informații exacte despre bunurile[2] de stat care s-ar putea oferi ca garanție pentru împrumutul pe care dorim să-l facem. Nu mi s-a trimis încă nimic. Chestiunea împrumutului este deci amînată pînă la epoca în care cele două ministere de Finanțe, valah și moldovean, vor binevoi să se înțeleagă asupra acestui subiect și să elaboreze o lucrare completă asupra resurselor financiare ale celor două țări, lucrare care va fi destinată să fie supusă marilor case de bancă cu care va trebui să se trateze acest împrumut. Cît despre cealaltă chestiune importantă pe care v-am făcut-o cunoscută în ultima mea scrisoare, este pe punctul să reușească. Fratele meu și cu mine ne ocupăm de toate. Vă voi trimite în curînd o depeșă amănunțită prin Radu Golescu.

Șederea[3] mea aici se va prelungi pînă după Conferințe. Prințul Napoleon, pe care l-am văzut în dimineața aceasta, m-a îndemnat să rămîn încă pînă cînd chestiunea dublei voastre alegeri va fi rezolvată. S-ar putea să fie nevoie de lămuriri exacte

asupra felului în care s-au petrecut lucrurile la noi și trebuie să fiu aici pentru a combate calomniile răspîndite de dl. Mussurus. Fratele meu a fost agreat de împărat ca agentul vostru oficios la Paris și sînt cu adevărat încîntat. Iancu este un om serios, discret, activ și inteligent. Trebuie să aveți în el încredere deplină. L-am pus în legătură cu contele Cavour și, în două zile, îl voi prezenta prințului Napoleon care, la rîndul său, îl va prezenta împăratului. Nu veți putea avea un prieten mai devotat, de aceea ați face bine să dați poziției sale semioficiale cea mai mare importanță posibilă. Succesul negocierilor sale pe lîngă persoanele care înconjoară pe împărat va avea mai mulți sorți de izbîndă, cînd se va prezenta cu titlul de aghiotant al prințului Cuza.

Vechiul și devotatul vostru prieten,

V. Alecsandri

CĂTRE IANCU ALECSANDRI

166

Turin, 2 juin 1859

Je t'ai envoyé hier une dépêche pour t'annoncer mon arrivée à Turin, et comme il est fort possible que tu ne quittes pas Paris aujourd'hui, je t'écris cette lettre à tout hasard. Ma journée d'hier a été perdue à ne rien faire, car je n'ai pu voir ni le comte de Cavour, ni notre ami Nigra. Mr. Vegezzi est le seul individu que j'ai rencontré, mais ce n'a été qu'un moment. En revanche, aujourd'hui j'ai vu tout mon monde et j'ai obtenu du comte un laissez-passer sur toute la ligne occupée par les armées alliées. L'Empereur n'étant plus à Alexandrie et ne sachant où trouver le générale Rose [1], il m'eût été impossible d'approcher du quartier général sans être muni d'une autorisation supérieure, pour circuler à travers les camps ; d'ailleurs, il est expressement

interdit aux civils de franchir certaines lignes et les chemins de fer, eux-mêmes, refusent de les transporter. En temps de guerre, il faut être militaire pour avoir le droit d'aller au gré de sa fantaisie. Bref, je pars aujourd'hui même pour Gênes, le comte de Cavour m'ayant remis une dépêche de Benzi qui réclame d'urgence ma présence dans cette ville. Après-demain je me mettrai en quête du cartier général de l'Empereur où j'ai donné rendez-vous à Nigra et, si j'ai de la chance, j'assisterai à quelque magnifique affaire. Les deux armées ennemies sont en présence l'une de l'autre et l'on pense qu'aujourd'hui ou demain aura lieu une grande bataille pour fêter l'anniversaire de celle de Marengo [2]. Je crois voir déjà la déroute formidable des Autrichiens et je sens mon coeur bondir. Depuis mon entrée en Piémont, j'ai la fièvre, mais une fièvre d'enthousiasme, qui me transporte et me grandit à mes propres yeux, car rien n'est plus salutaire pour l'âme humaine que de se sentir dans une atmosphère de vertus sublimes, comme celle qui anime tout un peuple pour l'indépendance de son pays et la défense de sa nationalité.

J'ai rencontré plusieurs convois militaires se rendant au théâtre de la guerre et, de ma fenêtre, j'ai assité hier au passage de deux batteries d'artillerie française qui traverssaient la grande place du palais royal. Chaque soldat était décoré d'un bouquet de fleurs offert par le peuple de Turin, les uns le portaient à leur chakos en guise de pompons, les autres l'avaient fiché au bout de leurs fusils, mais la plupart le tenaient en main et rougissaient de plaisir comme de jeunes débutants ingénus à leur premier succès. Voici un fragment de conversation que j'ai surpris entre deux pioupious ornés de fleurs comme des rosiers :

— „Dis donc, Grabouille, qu'est que t'as dans ton bouquet ?

— J'ai des roses moucheuses, et toi ?

— Moi j'ai un dindon de Rome (rododindron).

— Ça sent'il bon ?

— Ça sent la gloire.

— Hé bien, fourres-y ton nez, sans éternuer etc. etc."

Turin est presque désert, le Roi étant parti avec toute son armée pour aller abîmer les Autrichiens et il paraît qu'il n'y va pas de main morte à en juger par la proclamation cijointe. Il paraît qu'il y a eu une affaire assez chaude le 31

mai à Palestro et que les Autrichiens ont éprouvé, comme toujours, une défaite et de grandes pertes d'hommes. Cette fois les zouaves ont donné et ils ont pris cinq canons à la force du poignet.

J'ai vu hier un vieux zouave se promenant dans les rues ; il était le point de mire de tous les passants, on l'a bourré de sucreries et de cigarres.

Adieu, mon cher Jean, si tu reçois cette lettre réponds-y à Gênes poste-restante, je trouverai ta réponse à mon retour du Quartier général. Embrasse ta femme et tes enfants de ma part. Mes amitiés au docteur. [3]

V. A.

Turin, 2 iunie 1859

Ți-am trimis ieri o depeșă pentru a-ți vesti sosirea mea la Turin, și, cum este foarte posibil ca tu să nu părăsești astăzi Parisul, îți scriu această scrisoare la întîmplare. Ziua de ieri mi-am pierdut-o fără să fac nimic, căci nu am putut să văd nici pe contele Cavour, nici pe prietenul nostru Nigra. Dl. Vegezzi este singura persoană pe care am întîlnit-o, dar numai pentru o clipă. În schimb, astăzi am văzut pe toată lumea și am obținut de la conte un permis pentru toate liniile ocupate de armatele aliate. Împăratul nemaifiind la Alexandria și neștiind unde să-l găsesc pe generalul Rose [1], mi-ar fi fost cu neputință să mă apropii de cartierul general fără a fi prevăzut cu o autorizație superioară, pentru a circula prin cîmpurile de luptă ; dealtfel, este cu totul interzis civililor să străbată anumite linii și chiar și căile ferate refuză să-i transporte. În timp de război, trebuie să fii militar pentru a avea dreptul de a merge după fantezia ta. Pe scurt, plec chiar astăzi la Genova, contele Cavour înmînîndu-mi o depeșă a lui Benzi, care cere de urgență prezența mea în acest oraș. Poimîine mă voi apuca să caut cartierul general al împăratului unde i-am dat întîlnire lui Nigra și, dacă am noroc, voi asista la vreo confruntare măreață. Cele două armate inamice sînt una în fața celeilalte și se crede că astăzi sau mîine va avea loc o mare bătălie

pentru a sărbători aniversarea celei de la Marengo [2]. Mi se pare că văd deja fuga dezordonată a austriecilor și îmi simt inima săltînd de bucurie. De la intrarea mea în Piemont am fierbinți, dar fierbinți de încîntare, care mă ridică și mă înalță în proprii mei ochi, căci nimic nu este mai de folos pentru sufletul omenesc decît să se simtă într-o atmosferă de virtuți înalte, ca acelea care animă un întreg popor pentru independența țării sale și apărarea naționalității sale.

Am întîlnit mai multe convoaie militare îndreptîndu-se spre teatrul de luptă și, de la fereastra mea, am fost de față ieri la trecerea a două baterii de artilerie franceze care traversau marea piață a palatului regal. Fiecare soldat era împodobit cu un buchet de flori oferit de locuitorii din Turin, unii îl purtau la chipiul lor în loc de pompon, alții îl înfipseseră în vîrful puștilor lor, dar cei mai mulți îl țineau în mînă și se înroșeau de plăcere ca niște tineri debutanți ingenui la primul lor succes. Iată o frîntură de convorbire pe care am surprins-o între doi soldați împodobiți de flori ca niște trandafiri :

— „Ia spune, Grabouille, ce ai în buchetul tău ?

— Am trandafiri *, și tu ?

— Eu am un rododendron.

— Miroase frumos ?

— Miroase a glorie.

— Ei bine, vîră-ți nasul în el fără să strănuți" etc. etc.

Turinul este aproape deșert, regele fiind plecat cu întreaga sa armată pentru a merge să distrugă pe austrieci și o ia foarte în serios, judecind după proclamația alăturată. Se pare că a fost o înfruntare serioasă la 31 mai la Palestro și că austriecii s-au ales, ca întotdeauna, cu o înfrîngere și o mare pierdere de oameni. De data aceasta, s-au băgat zuavii și au luat cinci tunuri cu brațele lor.

Am văzut ieri un bătrîn zuav plimbîndu-se pe străzi ; era ținta privirii tuturor trecătorilor, l-au îndopat cu zaharicale și țigări.

Adio, dragă Iancule, dacă primești această scrisoare, răspunde la Genova post-restant, voi găsi răspunsul tău la întoarcerea mea de la Cartierul general. Îmbrățișează pe soția și copiii tăi din partea mea. Amiciții mele doctorului [3].

V. A.

---

* Cuvînt intraductibil.

CĂTRE ABDOLONYME UBICINI

167

Milan, 10 iunie/29 mai 1859

Scumpul meu amic, armata franceză au făcut o intrare triumfală în Milan, după ce au pus în afară din luptă mai mult de 20.000 de austrieni la Bufalora şi la Magenta. Politice e plină de steaguri franceze şi sarde, şi populaţia este în entuziasmul cel mai frenatic. De dimineaţă până la miez de noapte, nu e alta decît strigătul : „Trăiască Italia ! Trăiască Francia !", decît o ploaie de flori peste capul soldaţilor, decît procesiuni cu torcii ! Privelişte cea mai frumoasă, şi se simte că Italia respiră în toată sănătatea plămînilor sale, aerul dătător de viaţă a libertăţei.

Ieri, imperatorele şi regele Victor-Emanuel s-au dus la catedră unde au asistat la tedeum ! În viaţa mea n-am văzut nimică asemenea, cu toate astea, ştii că şi poporul nostru ca şi acesta cît de bine ştie a face să se vadă entuziasmul său. Buchetele plouă din balcoane întru atîta, încît cortejul împărătesc şi regesc mergea pe un tapet de flori. În mijlocul uliţei mari, un om ţiind în braţe un copilaş plăcut, îmbrăcat în zuav de gardă, se înainti spre majestăţile-lor. Băieţelul dede imperatorelui o coroană de flori ornată cu cordele de culorele Franciei, şi o alta cu coloarele Pedemontelui.

Iată cea mai frumoasă parte a rezbelului. Dar pe cealaltă faţă a medaliei ! A ! Cînd îmi aduc aminte de ce am văzut, simţesc o mare tristeţă şi mă îndoiesc despre umanitate. Am vizitat cămpurile de bătaie de Bufalora şi de Magenta, şi de atunci nu oi închide ochii ca să nu visez movili de cadavre, lungi tabere cu răniţi, cai roşiind pete mari de sînge şi toate aste pe un loc bogat şi înverzit. Sînt asemin privelişti ce se întipăresc aşa de adînc în sufletul omului, încît nimic nu le poate şterge : priveliştea marelor mizerii omeneşti.

În noaptea care am trecut-o la Magenta, cîţiva paşi de la un mare local de răniţi carii gemeau, un drăcuşor de privighetoare a cîntat până în ziuă în grădina casei care locuiam. Ce-ţi închipui de un aşa contrast ? Casele gemeau de răniţi. Am văzut mai mult de o mie de ăşti nenorociţi, culcaţi în colb, aşteptînd moartea. Droagele nu agiungeau spre a-i transporta şi, între aceste, soldaţii francezi le dedeau îmgrijerile unor aievea surori de caritate. A ! scumpul meu amic ! cît de bine e aşezată inima francezului şi ce dreptate am de a iubi mult pe naţiunea d[ta]le. Ai fi fost mişcat pînă la a plînge văzînd pe ăşti bravi războinici, în serviciul de îngrijitori de bolnavi. Ei luau nişte îngrijiri neauzite pentru a ridica pe răniţi şi a-i aşeza pe droagele de transport, fără a le excita durerea. Mînele lor cele aspre deveniseră mîni de femeie atingînd rănile neamicilor şi aceiaşi oameni carii dimineaţă preurmăriseră pe austrieni străpungîndu-i cu baionetele se înduioşeau seara privind efectele faptei lor.

Am văzut tot ce doream să văd şi mi-am pus în gînd să părăsesc Milano pentru a merge la Genua. Am urmat armata mare în mersul său victorios, am asistat la destrucţiunea austrieanilor ; este destul pentru acuma. Imperatorele va părăsi curînd Milano pentru a continua de a goni pe austrieni ca pe o cireadă înaintea sa. Armata franceză e în cele mai bune condiţiuni de succes, voioasă şi în stare bună.

Adio ! scumpul meu amic, şi ca italienii mă înscriu : Trăiască Italia ! Trăiască Francia !

V. Alecsandri

CĂTRE DOMNITORUL ALEX I. CUZA

168

Galaţi, 27 iulie 1859

Au Prince Régnant
Tabara [1]

Je suis arrivé à Galatzi. Votre Altesse désire-t-elle que je me rende auprès d'elle pour lui rendre compte de ma mission ? Ou bien veut-elle me permettre d'aller à Jassi ?

Vasile Alecsandri

Galați, 27 iulie 1859

Prințului domnitor
Tabăra [1]

Am sosit la Galați. Altețea-voastră dorește să vin la ea pentru a-i da socoteală de misiunea mea? Sau vrea ca să-mi îngăduie să mă duc la Iași?

Vasile Alecsandri

169

Jassi, [p. 27] juillet 1859 [1]

Mon Prince,

Vous connaissez suffisamment la droiture de mon caractère et mon dévouement à la cause de notre pays pour ne jamais douter de mon zèle à la servir en toutes circonstances. J'ose donc espérer que Votre Altesse appreciera à leur véritable valeur les motifs qui m'engagent à Lui présenter ma démission du poste de ministre des Affaires étrangères de Moldavie.

En effet, pendant les six mois passés hors du pays dans l'accomplissement de la mission difficile que Votre Altesse m'avais confiée, plusieurs ministères [2] se sont succédés et ont élaboré une série de travaux dont je n'ai eu nulle connaissance pendant mon séjour à l'étranger. Quelle que soit, donc, ma manière d'envisager la nature et l'opportunité de ces actes, il m'est impossible d'en accepter la solidarité vis-à-vis de la Chambre qui va s'ouvrir prochainement.

D'un autre côté, continuer à occuper un poste dont je me considère démis du jour même où mes premiers collègues ont quitté leurs portefeuilles, (et Votre Altesse sait que, si je n'ai pas suivi leur exemple à cette époque, ça n'a été que dans l'intérêt du succès de ma mission...). Continuer, après la chutte de deux ministères, à me maintenir ferme et inébranlable à ma place, envers et contre toutes les régles du régime constitutionnel, se serait me placer dans la position singulière d'un homme amoureux de son titre de ministre et profitant, pour le conserver, de l'amitié du Prince régnant.

Votre Altesse m'évitera, j'en suis convaincu, un rôle si peu compatible avec mes principes et me donnera une véritable preuve de bonne amitié en me plaçant à l'abri de toute atteinte et en dehors de toute solidarité avec un ordre de choses auquel mon absence m'a empêché de participer.

Dans cet espoir, je prie Votre Altesse de me considérer toujours un de ses amis les plus dévoués,

V. Alecsandri

Iași, [p. 27] iulie 1859 [1]

Prințe,

Cunoașteți îndeajuns corectitudinea caracterului meu și devotamentul meu pentru cauza țării noastre pentru a nu vă îndoi niciodată de sîrguința mea în a o servi în orice împrejurare. Îndrăznesc deci să nădăjduiesc că altețea-voastră va aprecia la adevărata lor valoare motivele care mă îndeamnă să îi prezint demisia mea din postul de ministru al Afacerilor Străine al Moldovei.

În adevăr, în timpul celor șase luni petrecute în afara țării pentru îndeplinirea grelei misiuni pe care mi-a încredințat-o altețа-voastră, s-au succedat mai multe ministere [2] și au elaborat o serie de lucrări despre care nu am avut nici o știre, în timpul șederii mele în străinătate. Oricare ar fi, deci, felul meu de a vedea natura și oportunitatea acestor acte, îmi este imposibil să accept solidaritatea în fața Camerei care se va deschide în curînd.

Pe de altă parte, a continua să ocup un post din care mă consider demisionat din chiar ziua în care primii mei colegi și-au părăsit portofoliile (și altețа-voastră știe că, dacă nu le-am urmat exemplul la acea epocă, aceasta nu a fost decît în interesul succesului misiunii mele...), a continua, după căderea a două ministere, să mă mențin ferm și de nezdruncinat pe locul

meu, împotriva tuturor regulelor regimului constituțional, ar fi să mă situez în poziția ciudată a unui om îndrăgostit de titlul său de ministru și profitînd, pentru a-l păstra, de prietenia prințului domnitor.

Alteța-sa mă va scuti, sînt sigur, de un rol așa de puțin potrivit cu principiile mele și îmi va da o adevărată probă de bună prietenie, punîndu-mă la adăpost de orice atingere și în afară de orice solidaritate cu o ordine de lucruri la care lipsa mea m-a împiedicat să iau parte.

Cu această nădejde, rog pe alteța-voastră să mă socotească întotdeauna unul dintre prietenii săi cei mai devotați,

V. Alecsandri

CĂTRE ION GHICA

170

Jassi, 25 oct. 1859

Mon cher Ghika,

Le porteur de ce billet se rend à Bucarest pour assister aux enchères des fournitures de l'armée. Il prétend agir par la concurence d'une manière favorable aux intérêts du gouvernement, et il se propose de faire acte de désintéressement. Je ne sais jusqu'à quel point il faut se rapporter à sa profession de foi, mais il me prie de le recommander aux autorités de Valachie. Je le fais sous toutes réserves car je ne le connais nulement.

Tout à toi,

Alecsandri

Iași, 25 oct. 1859

Iubite Ghica,

Purtătorul acestui bilet se duce la București pentru a asista la licitația furniturilor armatei. El susține că va lucra prin concurență într-un fel favorabil intereselor guvernului și își făgăduiește să facă act de dezinteresare. Nu știu pînă unde trebuie să dai crezare mărturisirii sale, dar el mă roagă să-l recomand autorităților din Țara Românească. O fac cu toată temerea pentru că nu îl cunosc deloc.

Al tău,

Alecsandri

171

Jassi, 25 8bre 1859

Mon cher vieux,

Je t'envoi un gros paquet en parchemin contenant une lettre du Prince et deux registres relatifs aux dépêches télégraphiques transmises en 1856 entre les administrations valaque et française.

Nous venons d'apprendre le résultat des élections municipales de Bucarest. Il n'est pas brillant. Comment se fait-il que les mêmes hommes aient réussi à se faire élires après l'échec du 28 7bre ?

Dis à Balaciano que j'ai reçu son petit mot et que je me conformerai à son désir.

Tout à toi,

Alecsandri

Mes amitiés aux tiens.

Iași, 25 octombrie 1859

Iubite prietene,

Îți trimit un mare pachet conținînd o scrisoare a prințului și două registre relative la depeșele telegrafice transmise în 1856 între administrațiile valahă și franceză.

Am aflat acum rezultatul alegerilor municipale din București. Nu este strălucit. Cum se face că aceiași oameni au izbutit să fie aleși după căderea de la 28 7bre ?

Spune-i lui Bălăceanu că am primit rîndurile sale și că voi face după dorința lui.

Al tău,

Alecsandri

Amiciţiile mele alor tăi.

CĂTRE ION BĂLĂCEANU

172

Jassi, 27 oct. 1859

Mon cher Balaciano,

Je viens t'entretenir d'une affaire fort délicate et pour la solution de laquelle *nous comptons tous* sur tes sentiments d'abnégation et de patriotisme. Ceci posé, voici de quoi il s'agit :

Le Prince, dans ses excellentes dispositions à ton égard, a prévenu tes désirs en t'offrant le poste de commissaire du Danube pour la Valachie, et, à cette occasion, le ministre chargé de lui présenter ton décret à signer ne lui a point fait mention des stipulations du Traité de Paris relatives à la constitution de la Commission riveraine du Danube et qui accordent à la Sublime Porte le droit d'agréer ou de ne pas agréer le choix des commissaires moldo-valaques. Ca été de

la part du ministre un oubli d'autant plus fâcheux qu'il était de nature à donner lieu à des complications ultérieurs.

C'est ce qui arrive, en effet. Nous venons d'apprendre de *source certaine* que ta nomination ne serait pas agrée par la Porte.[1] Que faire en cette occurence ? T'imposer quand même ? C'est entrer dans une série de luttes oiseuses et dont le résultat est plus que problématique. Revenir sur un décret déjà publié ? C'est faire un acte incompatible avec la dignité de l'autorité et avec l'estime que l'on te porte. Il faut pourtant sortir de ce cercle vicieux, mais comment ? par quelle issue ? Je n'en vois qu'une seule et il serait beau de ta part que tu la fournisses toi-même dans l'intérêt de la dignité du gouvernement. Tu m'as déjà compris. En prenant pour prétexte constitutionnel ta répulsion de cumuler deux emplois, l'un de ministre et l'autre de commissaire, tu adresses au Prince une démission noblement motivée, un de ces morceaux choisis de littérature bureaucratique qui font l'admiration des badauds et qui sauvent une situation pénible.

Le Prince et tes amis intimes t'en sauront un gré infini, et l'avenir te consacrera une lithographie qui fera le pendant de celle qui représente Hippocrate refusant les présents des Perses.[2] C'est beau cela, hein ?

Allons, mon cher Jean, fais la chose de bonne grâce, puisque la nécessité l'exige ; car en agissant ainsi tu nous évites un embarras excessivement ennuyeux et tu escamotes adroitement aux sublimes Portiers la satisfaction de profiter du paragraphe du Traité de Paris qui leur accorde le droit de refuser Jean Balaciano !

Quand tu voudras partir pour accompagner ta mère, tu n'auras qu'à m'écrire deux mots par télégraphe.

Tout à toi,

V. Alecsandri

Iași, 27 oct. 1859

Iubite Bălăceanu,

Vin să-ți vorbesc într-o chestiune deosebit de delicată și pentru soluționarea căreia *ne bizuim toți* pe sentimentele tale de abnegație și patriotism. Acestea fiind zise, iată despre ce e vorba :

Prințul, în excelentele lui intenții față de tine, a luat-o înaintea dorințelor tale, oferindu-ți postul de comisar al Dunării pentru Valahia și, cu această ocazie, ministrul însărcinat să-i prezinte spre semnare decretul tău nu i-a făcut mențiune despre stipulațiile Tratatului de la Paris relative la constituirea Comisiei riverane a Dunării, care acordă Sublimei Porți dreptul de a agrea sau de a nu agrea alegerea comisarilor moldovlahi. Aceasta a fost, din partea ministrului, o uitare cu atît mai supărătoare, cu cît putea da loc la complicații ulterioare.

Și, în adevăr, așa s-a și întîmplat. Am aflat recent, din *sursă sigură*, că numirea ta n-ar fi agreată de Poartă.[1] Ce e de făcut în această împrejurare? Să fii totuși impus? Asta înseamnă să intrăm într-un șir de lupte zadarnice, al căror rezultat e mai mult decît problematic. Să se revină asupra unui decret deja publicat? Înseamnă să facem un act incompatibil cu demnitatea autorității și cu stima de care te bucuri. Totuși, trebuie să ieșim din acest cerc vicios, dar cum? pe ce cale? Nu văd decît una singură și ar fi frumos din partea ta să ne-o procuri tu însuți în interesul demnității guvernului. M-ai înțeles deja. Luînd drept pretext constituțional repulsia ta de a cumula două posturi, unul de ministru și celălalt de comisar, adresezi prințului o demisie nobil motivată, una din acele pagini alese ale literaturii birocratice, care fac admirația prostimii și care salvează o situație penibilă.

Prințul și prietenii tăi intimi îți vor fi foarte recunoscători și viitorul îți va consacra o litografie care va face perechea aceleia care reprezintă pe Hippocrate refuzînd darurile perșilor.[2] E frumos, nu?

Haide, scumpul meu Ion, fă aceasta de bunăvoie, pentru că necesitatea o cere; căci, procedînd astfel, ne eviți o încurcătură extrem de plicticoasă și răpești cu îndemînare sublimilor Portari satisfacția de a profita de paragraful din Tratatul de la Paris care le dă dreptul de a refuza pe Ion Bălăceanu.

Cînd vei dori să pleci pentru a însoți pe mama ta, nu vei avea decît să-mi scrii două vorbe prin telegraf.

Al tău,

V. Alecsandri

CĂTRE ION GHICA

173

Iași, 27 oct. 1859

D-le ministru,

Înălțimea-sa prințul domnitor m-au însărcinat a vă răspunde în cauza numirei unui director la Prefectura poliției despre care i-ați și trimis un raport confidențial. Măria-sa încuviințează proiectul înființării unui asemine post, însă nu poate admite acum deodată depărtarea maiorului Vellara din serviciul polițienesc fiindcă acest militar au fost scos din cadrurile armiei spre a ocupa postul său actual, după însăși recomandarea d-lui maior Crețulescu. Loc vacant în armie nu se află acum pentru întrebuințarea d-lui Vellara. Prin urmare, trebuie a se mai aștepta pînă va fi chip de a face o combinare carele să unească toate condițiile dorite.

Vă înștiințez totodată că C. Negri este numit gerant ad interim a postului de agent Țării Românești în Constantinopole.

Al domniei-voastre prieten și coleg,

V. Alecsandri

174

Jassi, 28 [octombrie] 1859

Monsieur Jean Ghica, ministre de l'Intérieure
Bucarest

La nomination de Balaciano[1] au poste de commissaire crée de grands embarras, car on sait de source certaine que notre ami ne sera pas agrée par la Porte. Je lui ai écrit à ce sujet une lettre pour le prier de nous tirer de cet embarras en optant pour le controle et en évitant par là de cumuler deux emplois. Balaciano a vu dans cette démarche un côté offensant pour son amour propre et il m'a répondu dans ce sens en me déclarant qu'il attendrait à Vienne une dépêche

définitive. Je viens donc de lui télégraphier aujourd'hui même que nous comptions tous sur sa démission du poste de commissaire et sur maintien à celui de ministre. Ecris-lui aussi pour l'empêcher de faire quelque facheux coup de tête.

Alecsandri, ministre des Affaires étrangères

Iași, 28 [octombrie] 1859

Domnul Ion Ghica, ministrul Afacerilor Interne
București

Numirea lui Bălăceanu[1] în postul de comisar crează mari încurcături, căci se știe din sursă sigură că prietenul nostru nu va fi agreat de Poartă. I-am scris în legătură cu aceasta o scrisoare pentru a-l ruga să ne scoată din această încurcătură optînd pentru control și ferindu-se prin aceasta de a cumula două slujbe. Bălăceanu a văzut în acest demers o latură jignitoare pentru amorul său propriu și mi-a răspuns în acest sens, declarîndu-mi că va aștepta la Viena o depeșă definitivă. I-am telegrafiat deci chiar astăzi, că ne bizuim toți pe demisia sa din postul de comisar și pe menținerea aceluia de ministru. Scrie-i și tu pentru a-l împiedica să facă cine știe ce greșeală.

Alecsandri, ministrul Afacerilor Străine.

CĂTRE ION BĂLĂCEANU

175

Jassi, 10 nmbre 1859

Meur Jean Balaceano, ministre de Controle
nr. 5169
Bucarest

Votre congé[1] est accordé, mais ne partez pas avant l'arrivée du courrier que j'expedie aujourd'hui et qui vous apporte une lettre fort importante.

Ministre des Affaires étrangères, *Alecsandri*

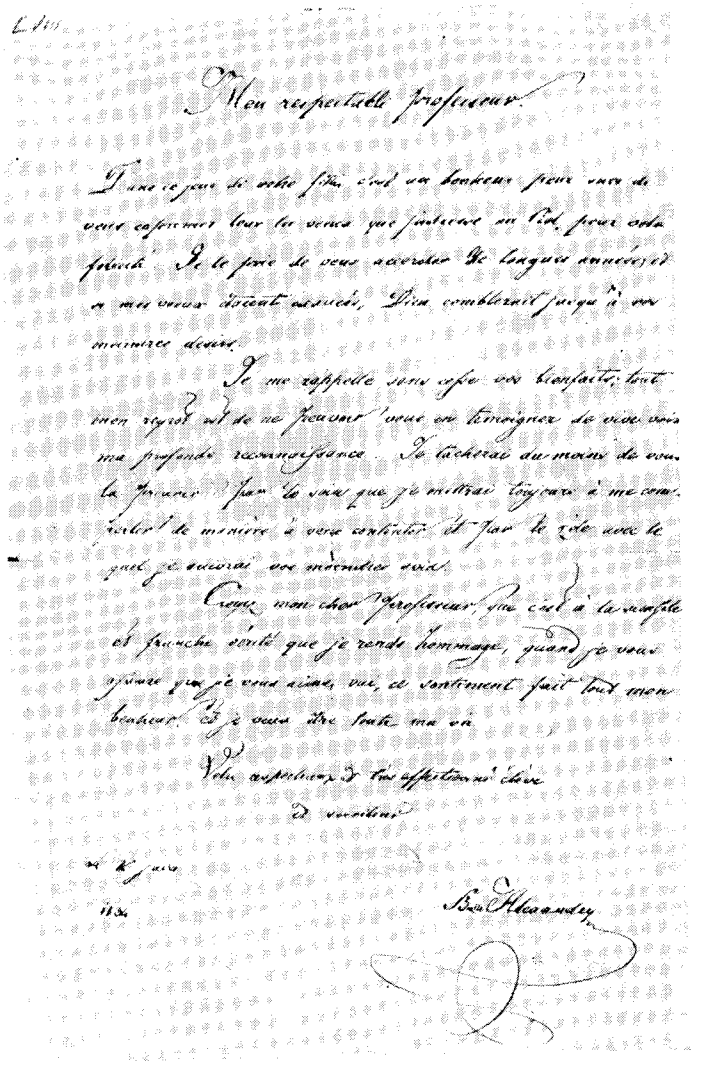

Scrisoare către Victor Cuénin, din 25 iunie 1834.
(B.A.R., S 8/LVIII)

Vasile Alecsandri, tînăr. Miniatură pe fildeș.
(B.A.R., Stampe, inv. 32348)

Zulnia, sora lui Costache Negri, căsătorită cu cumnatul Vasile Sturdza.
(B.A.R., Stampe, F I 18795)

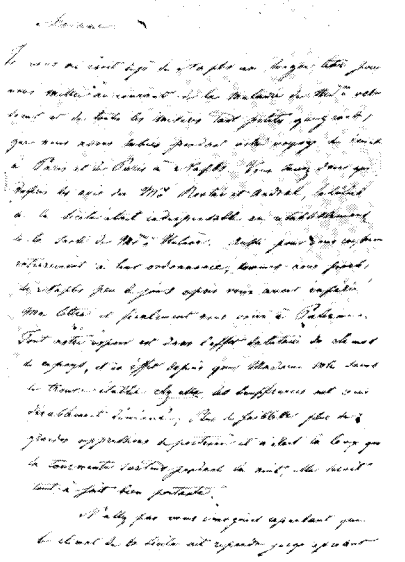

Începutul scrisorii către Zulnia Sturdza, din 8 februarie 1847.
(B.A.R., S 47(I)/LVIII)

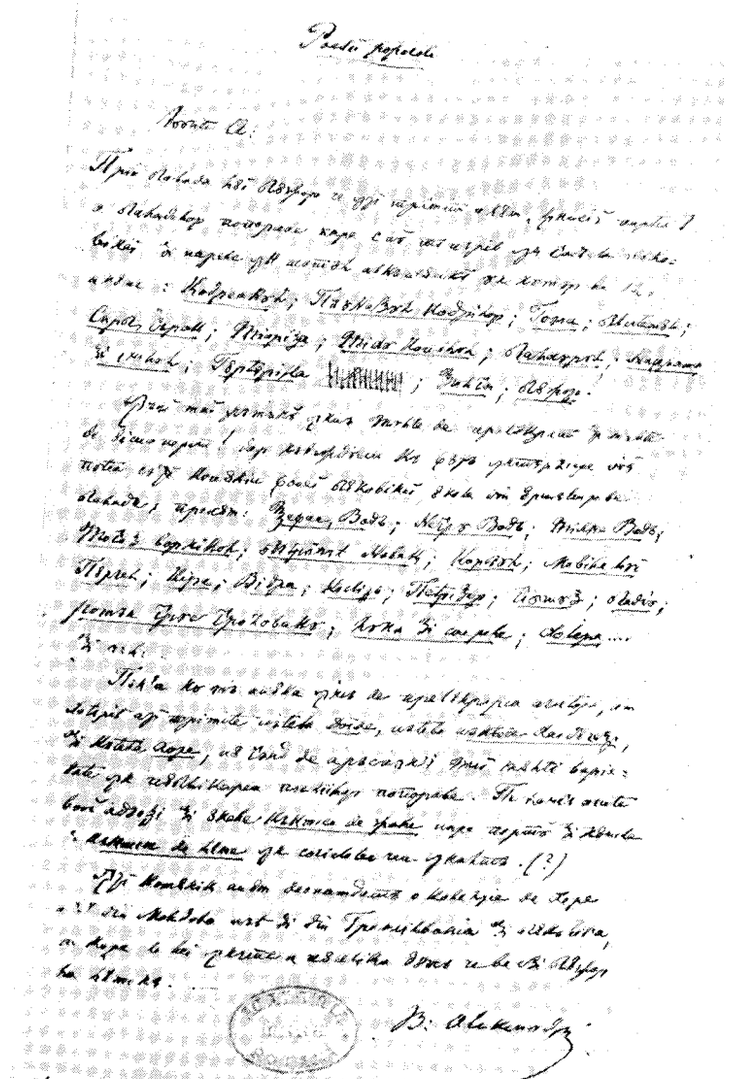

Scrisoare către Alexandru Hurmuzaki [iunie 30 / iulie 12, 1850]
(B.A.R., ms. rom. 3349, f. 6)

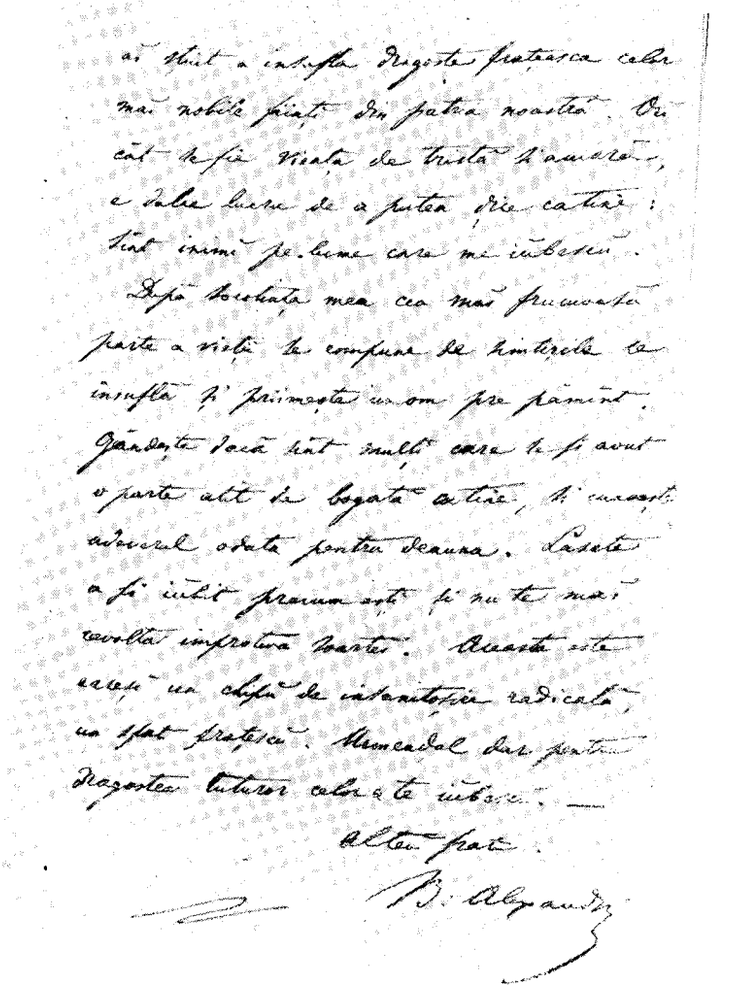

Sfîrșitul scrisorii către Nicolae Bălcescu, din octombrie 1851.
(B.A.R., ms. rom. 803 f. 42)

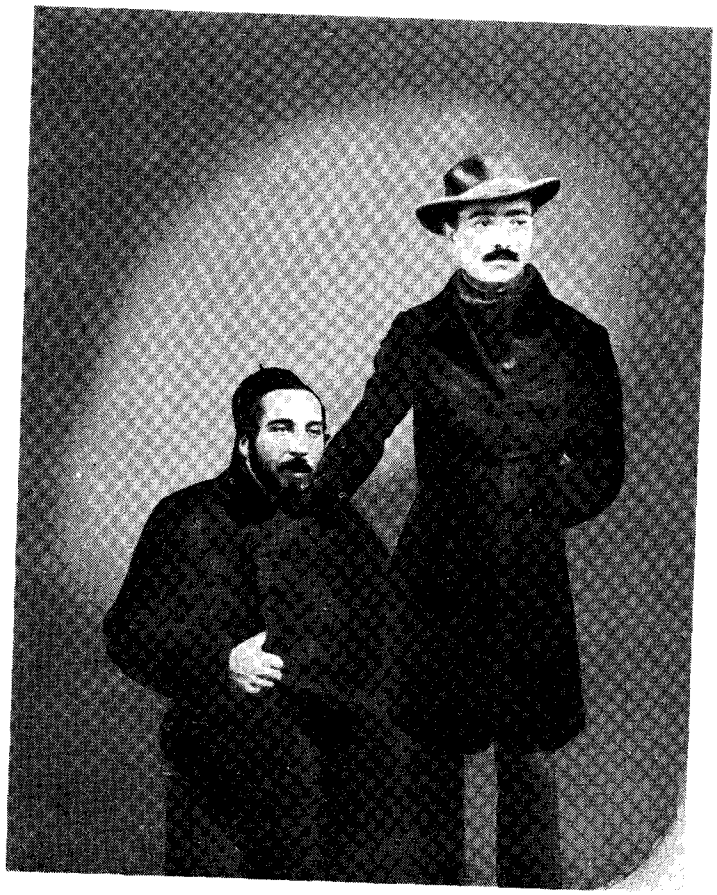

Vasile Alecsandri și Ion Ghica la Constantinopol, în anul 1854. (B.A.R., Stampe, F I 10434)

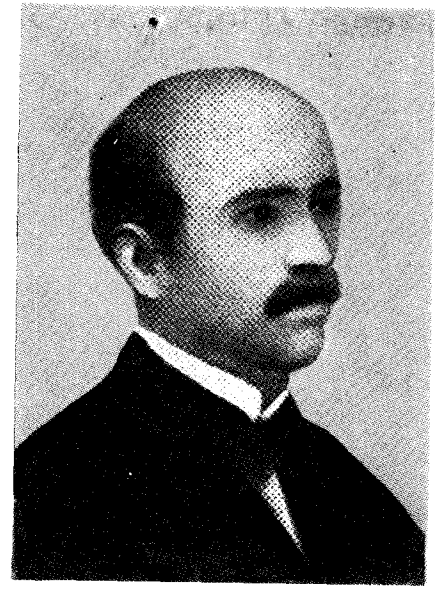

Vasile Alecsandri, portret — cca. 1859. (*Universul* — supliment festiv, 27 mai 1912)

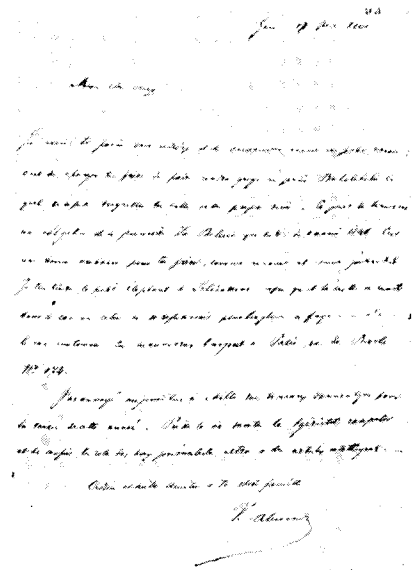

Scrisoare către Ion Ghica, din 17 noiembrie 1860. (B.A.R., ms. rom. 803, f. 93)

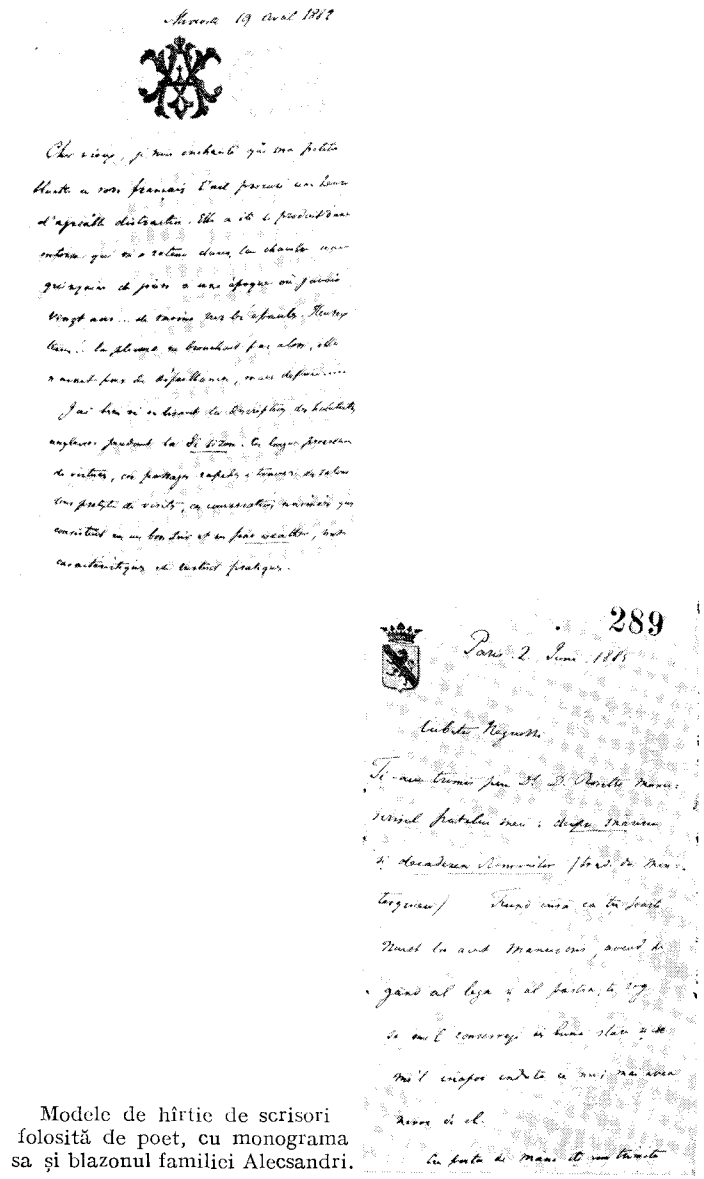

Modele de hîrtie de scrisori folosită de poet, cu monograma sa și blazonul familiei Alecsandri.

Iași, 10 nov. 1859

Dl. Ion Bălăceanu, ministrul de Control
nr. 5169
București

Concediul [1] vă este acordat, dar nu plecați înainte de sosirea curierului pe care îl expediez astăzi și care vă aduce o scrisoare foarte importantă.

Ministrul Afacerilor Străine, *Alecsandri*

CĂTRE ION GHICA

176

Jassi, 27/11 1859

Mr Jean Ghika, Président de Conseil
Buc.

Ton rapport au Prince n'est pas encore arrivé. En attendant, envoie des noms. Je partirai d'ici dans une semaine. Donne des ordres pour que dans ces huits jours on prépare l'appartement. Charge Gabriel [1] de cela.

Alecsandri, ministre des Affaires étrangères

Iași, 27/11 1859

Dl. Ion Ghica, președintele Consiliului
Buc.

Raportul tău către Prinț nu a sosit încă. Pînă atunci, trimite nume. Voi pleca de aici într-o săptămînă. Dă ordine pentru ca în aceste opt zile să se pregătească apartamentul. Însărcinează cu aceasta pe Gabrieli. [1]

Alecsandri, ministrul Afacerilor Străine

177

Jassi, 28/11 1859

Monsieur le Président du Conseil
Bucarest

Envoyez-nous dans le plus bref délai les budgets séparés des dépenses de chaque Ministère de cette année, chacun devra être accompagné d'un tableau de l'augmentation des dépenses prévues pour l'année 1860. Le Ministère des Finances fournira également son budget particulier des dépenses actuelles et pour 1860, ainsi que le tableau des recettes générales qui doivent couvrir les dépenses de 1860.

Ces éléments nous sont indispensables à Paris, relativement à ce que vous savez.[1]

Le Ministre des Affaires étrangères de Valachie,

Alecsandri

Iași, 28/11 1859

Domnul președinte al Consiliului
București

Trimiteți-ne în cel mai scurt timp bugetele separate ale cheltuielilor fiecărui minister din anul acesta, fiecare va trebui să fie însoțit de un tablou al creșterii cheltuielilor prevăzute pentru anul 1860. Ministerul de Finanțe va furniza de asemenea bugetul său particular de cheltuieli actuale și pentru 1860, cum și tabloul rețetelor generale care trebuie să acopere cheltuielile din 1860.

Aceste elemente ne sînt de neapărată trebuință la Paris, relativ la ceea ce știți.[1]

Ministrul Afacerilor Străine al Țării Românești,

Alecsandri

178

Jassi, 2 décem. [s.n.] 1859

Mr Jean Ghica, Président du Conseil
Bucarest

Je t'ai envoyé par télégraphe la copie du décret de convocation, mais tu as dû observer qu'il y est dit : vu le rapport du Conseil sous Nr, il faut donc que vous envoyez de suite un rapport conforme aux stipulations de la Convention qui fixent l'ouverture des Chambres pour le 6 Décembre et afin que je puisse vous expédier le décret en règle, signé par le Prince, envoyez-moi par télégraphe le numero de votre rapport que je placerai moi-même sur le décret. C'est le jeune lieutenant Vacaresco[1] qui est chargé de vous l'apporter.

Alecsandri, ministre des Affaires étrangères

Iași, 2 decem. [s.n.] 1859

Dl. Ion Ghica, președintele Consiliului
București

Ți-am trimis prin telegraf copia decretului de convocare, dar tu trebuie să fi observat că se spune acolo : avînd în vedere raportul Consiliului sub nr., trebuie deci ca să trimiteți numaidecît un raport conform cu stipulațiile Convenției care fixează deschiderea camerelor pentru 6 decembrie, și, pentru ca să pot să vă trimit decretul în regulă, semnat de prinț, trimiteți-mi prin telegraf numărul raportului vostru pe care îl voi pune eu însumi pe decret. Tînărul locotenent Văcărescu[1] este însărcinat să vi-l aducă.

Alecsandri, ministrul Afacerilor Străine

179

Jassi, [a. 29] nov. [s. n. 1] 859

Mon cher vieux,

Je t'envoie par le jeune Vacaresco le décret de convocation de l'Assemblée valaque, signé par le Prince et que tu devras contrasigner à titre de ministere de l'Intérieur. Tu nous enverras en revanche le rapport ainsi que l'arrêté du Conseil dont il est fait mention dans ce décret, afin que tout soit en ordre.

Je suis enchanté que la nomination de Floresco [1] au poste de ministre de la Guerre ait acquis ton assentiment ainsi que celui de Golesco, car je désire que le plus parfait accord régne parmi les membres du Conseil, et en me guidant sur les conversations que j'ai eu avec notre nouveau collègue, j'espère que nous marcherons dans la meilleure entente.

As-tu reçu quelque dépêche ou quelque lettre de Balaciano ? [2] Je crains fort que ce cher Bébé ne fasse un coup de tête regretable et que, poussé par un faux amour-propre, il ne donne sa démission du Ministère [3] qu'il occupe pour aller cuver sa mauvaise humeur à Nice. C'est là, du moins, ce dont il m'a menacé dans sa dernière lettre, parce que sa nomination au poste [de] * Commissaire du Danube n'ayant aucune chance d'être agréé par la Porte, je lui ai écrit à ce sujet pour le prier de nous sauver d'un grand embarras, en se désistant lui même d'une place qu'il lui est impossible de cumuler en même temps que celle de controleur.

Interpose ton influence amicale pour empêcher quelque facheux scandale, que diable ! Balaciano est un garçon d'esprit, et je serais désolé de lui voir commettre une grosse bêtise. Cela ne lui ressemblerait pas.

Mon départ est fixé au 28 de ce mois. J'attends une coupée de Vienne pour affronter le grand trajet de Jassi à Bucarest. Je crains le froid et je n'ose m'y exposer en voiture découverte pendant l'espace de 24 postes. Ma santé se refuse à de pareils tours de force. En attendant, que fait-on de mon appartement au palais ? Le prepare-t-on ? Gabrieli [4] m'avait promis qu'il s'en occuperait. Presse-le de tout terminer pour mon arrivée car il me serait fort pénible de descendre à l'hôtel ou bien d'aller demander l'hospitalité à quelque habitant de Bucarest, quand se ne serait que pour peu de jours.

Adieu, je compte sur toi pour tout ceci et, en récompense, je t'embrasse fortissimo.

Ton vieux,

Alecsandri

Mes amitiés à ta femme et aux collègues.

* În original *au*.

Iaşi, [a. 29] nov. [s. n. 1] 859

Iubite prietene,

Îţi trimit prin tînărul Văcărescu decretul de convocare a Adunării valahe, semnat de prinţ şi pe care tu va trebui să-l contrasemnezi ca ministru de Interne. Ne vei trimite în schimb raportul, cum şi hotărîrea Consiliului despre care se vorbeşte în decret, astfel încît totul să fie în ordine.

Sînt încîntat că numirea lui Florescu [1] în postul de ministru de Război a primit asentimentul tău, cum şi pe acela al lui Golescu, pentru că doresc ca cea mai mare înţelegere să domnească printre membrii Consiliului şi, luîndu-mă după convorbirile pe care le-am avut cu noul nostru coleg, nădăjduiesc că vom merge în cea mai perfectă înţelegere.

Ai primit vreo depeşă sau vreo scrisoare de la Bălăceanu ? [2] Îmi este teamă că dragul de Bebe să nu facă o greşală de neiertat şi că, împins de un fals amor propriu, să nu-şi dea demisia din ministerul [3] pe care îl ocupă pentru a se duce să-şi stingă reaua dispoziţie la Nisa. Cel puţin cu aceasta m-a ameninţat în ultima lui scrisoare, pentru că numirea sa în postul de comisar al Dunării neavînd sorţi de izbîndă să fie primit de Poartă, i-am scris despre aceasta pentru a-l ruga să ne scape dintr-o mare încurcătură, renunţînd el singur la un loc pe care îi era cu neputinţă să-l cumuleze în acelaşi timp cu cel de controlor.

Pune la mijloc influența ta prietenească pentru a împiedica vreun scandal supărător, ce dracu! Bălăceanu este un tînăr cu spirit, și aș fi foarte supărat să-l văd făcînd vreo mare prostie. Aceasta n-ar fi în felul său.

Plecarea mea este hotărîtă la 28 a acestei luni. Aștept un cupeu de la Viena pentru a înfrunta marea călătorie de la Iași la București. Mă tem de frig și nu îndrăznesc să mă expun în trăsură descoperită timp de 24 de poște. Sănătatea mea nu poate face asemenea tururi de forță. Pînă atunci ce se face cu apartamentul meu de la palat? Îl pregătesc? Gabrieli[4] îmi făgăduise că se va ocupa. Grăbește-l să termine totul pentru sosirea mea căci îmi va fi foarte greu să mă opresc la hotel sau să merg să cer ospitalitate vreunui locuitor din București, chiar dacă nu ar fi decît pentru puține zile.

Adio, mă bizui pe tine pentru toate acestea și, ca recompensă, te îmbrățișez foarte tare.

Prietenul tău,

Alecsandri

Amiciţiile mele soţiei tale şi colegilor.

180

Jassi, 29/11 1859

Mr Ion Ghika, Président du Conseil
București

Le décret concernant la convocation de la Chambre a été fait, signé par le Prince et expedié à Bucarest par un des derniers courriers. Ce décret sous la forme d'une ordonance est en tout semblable à celui qui a été imprimé dans le *Moniteur de Moldavie*. Envoyez de suite le travail provisoire que tu proposes.

Alecsandri, ministere des Affaires étrangères

Iași, 29/11 185[illegible]

Dl. Ion Ghica, președintele Consiliului
București

Decretul privitor la convocarea camerei a fost semnat de prinț și expediat la București prin unul dintre ultimii curieri. Acest decret sub forma unei ordonanțe este întru totul asemănător aceluia care a fost imprimat în *Monitorul Moldovei*. Trimite numaidecît lucrarea provizorie pe care o propui.

Alecsandri, ministrul Afacerilor Străine

181

[noiembrie/decembrie 1859][1]

Mon cher,

Parcours un peu ce projet de discours d'ouverture et fais y les corrections que tu jugeras convenables. Il ne faut pas perdre de vue que le Prince veut quelque chose de court et de substantiel, car les longues tartines lui répugnent.

Tu me remettras cette pièce au Conseil.

Bonjour,

Alecsandri

[noiembrie/decembrie 1859][1]

Dragul meu,

Parcurge puțin acest proiect de discurs de deschidere și fă corecturile pe care le vei crede potrivite. Nu trebuie să pierzi din vedere că Prințul vrea ceva scurt și substanțial, căci nu-i plac poliloghiile.

Îmi vei da această piesă la Consiliu.

Bună ziua,

Alecsandri

182

[noiembrie/decembrie 1859]

Voici l'autorisation demandée pour faire quelques petites modifications au texte du message.
Observe la dernière phrase de la dépêche,
À bientôt,

Alecsandri

[noiembrie/decembrie 1859]

Iată autorizația cerută pentru a face unele mici modificări textului mesajului.
Observă ultima frază a depeșei.
Pe curînd,

Alecsandri

CĂTRE COSTACHE NEGRI

183

Jassi, 3/12 1859

Mr Négri
Tecoutche
chez le Préfet
Je pars pour Bucharest, le 28 de ce mois, afin d'y être le premier décembre, je n'espère pas te trouver à Tecoutch, car sans doute tu seras alors sur la route de Constantinople Adieu. Floresco est nommé ministre de la Guerre pour la Valachie. Envoie au Département de la Justice la déclaration dont nous sommes convenus. [1]

Alecsandri, ministre des Affaires étrangères

Iași, 3/12 1859

Dl. Negri
Tecuci
la prefect
Plec la București, la 28 ale acestei luni, ca să fiu acolo la întîi decembrie, nu sper să te găsesc la Tecuci, căci cu siguranță vei fi atunci pe drum spre Constantinopol. Adio. Florescu este numit ministru de Război pentru Țara Românească. Trimite Departamentului de Justiție declarația despre care ne-am înțeles. [1]

Alecsandri, ministrul Afacerilor Străine

CĂTRE ION GHICA

184

Jassi, 7/12 1859

Mr Jean Ghika, Président du Conseil
Bucarest
Mr Paleologue se trouve en garnison à Bolgrad (Bessarabie). Je partirai dimanche matin de Jassi, je télégraphierai de Focsani où de Bouzeo.

Alecsandri, ministre des Affaires étrangères

Iași, 7/12 1859

Dl. Ion Ghica, președintele Consiliului
București
Dl. Paleologu se găsește în garnizoană la Bolgrad (Basarabia). Voi pleca duminică dimineață de la Iași, voi telegrafia de la Focșani sau de la Buzău.

Alecsandri, ministrul Afacerilor Străine

CĂTRE COSTACHE NEGRI

185

Bucarest, 8 déc. [s.v.] 1859

Mon cher Négri,

Je suppose, que tu es déjà arrivé à Constantinople et que tu as déjà mis la main à l'organisation de tes Chancelleries. Le principe qui doit te guider dans ce travail est des plus louable, car il repose sur l'exclusion des *Danaos et dona ferentes*. Dans cette certitude, je crois te rendre un vrai service en te recommandant particulièrement un des meilleurs employés du ministère des Affaires étrangères de Valachie, Mr Vrana [1], qui t'a déjà été recommandé par notre spirituel ami, Jean Balaciano, ainsi que par notre vieux Alexandre Golesco. Ce que je puis ajouter de plus en sa faveur c'est qu'il connaît parfaitement les affaires courantes du ministère où il sert depuis plusieurs années et qu'il a le quadruple avantage de connaître bien le Valaque, le Français, le Grec et l'Allemand. C'est donc une excellente acquisition pour notre Chancellerie de Constantinople et, quoique ce soit une véritable perte pour mon ministère [2] que de me séparer de Mr Vrana, j'en fais le sacrifice avec plaisir en pensant q'il te rendra à toi-même de très bons services.

Je me trouve depuis quelque jours à Bucarest, fort occupé et non moins ennuyé, mais tu sais la chanson : La Patrie le veut ! Attends-moi pourtant au printemps prochain, car je me propose de te surprendre et de recommencer avec toi nos fameuses partis de Bosphore.

Adieu, soigne ta santé et écris-moi quelquefois,

V. Alecsandri

Mr Vrana mérite à tous les titres le poste de directeur de la Chancellerie. Il a même, je crois, ta promesse à ce sujet.

București, 8 dec. [s.v.] 1859

Iubite Negri,

Bănuiesc că ai ajuns deja la Constantinopol și că te-ai apucat deja să-ți organizezi cancelariile. Principiul care trebuie să te conducă în această operație este dintre cele mai lăudabile, căci el se sprijină pe înlăturarea *Grecilor și cînd fac daruri* *. Cu această convingere, cred că îți fac un adevărat serviciu recomandîndu-ți în mod special pe unul dintre cei mai buni funcționari ai Ministerului Afacerilor Străine al Țării Românești, dl. Vrana [1], care ți-a mai fost recomandat de spiritualul nostru prieten, Ion Bălăceanu, cum și de bătrînul nostru Alexandru Golescu. Ceea ce mai pot adăuga în sprijinul său este că cunoaște foarte bine treburile curente ale ministerului unde servește de mai mulți ani și că are împătritul avantaj de a cunoaște bine româna, franceza, greaca și germana. Este deci o foarte bună achiziție pentru Cancelaria noastră de la Constantinopol și, cu toate că este o adevărată pierdere pentru ministerul [2] meu să mă despart de dl. Vrana, fac cu plăcere sacrificiul gîndindu-mă că îți va aduce ție foarte bune servicii.

Mă găsesc de cîteva zile la București, foarte ocupat și nu mai puțin plictisit, dar știi cîntecul : Patria o dorește ! Așteaptă-mă totuși primăvara viitoare, căci îmi făgăduiesc să te iau pe neașteptate și să reîncep cu tine renumitele noastre partide de Bosfor.

Adio, îngrijește-ți sănătatea și scrie-mi cîteodată,

V. Alecsandri

Dl. Vrana merită cu prisosință postul de director al Cancelariei. El are chiar, cred, făgăduiala ta în legătură cu aceasta.

CĂTRE ION GHICA

186

[decembrie 1859]

Mon cher vieux,

Etant disposé à garder la chambre toute la journée, je voudrais profiter de mon temps pour travailler le référé au

* În original, în limba latină (Virgil, *Eneida*).

Conseil [1] relatif à la création de l'Agence officieuse qu'a fait l'objet de la lettre du Prince.

Cherche donc parmi tes paperasses le projet que mon frère t'a envoyé et remet le au porteur.

Tout à toi,

Alecsandri

[decemvrie 1859]

Iubite prietene,

Fiind dispus să rămîn în cameră toată ziua, aş vrea să profit de timpul meu pentru a lucra la referatul către Consiliu [1] privitor la crearea Agenţiei oficioase care a făcut obiectul scrisorii Prinţului.

Caută deci printre hîrtiile tale proiectul pe care fratele meu ţi l-a trimis şi dă-l aducătorului.

Al tău,

Alecsandri

CĂTRE ABDOLONYME UBICINI

187

Bucarest, 28 déc. [s.v.] 1859

Monsieur,

Les deux ministères, de Moldavie et de Valachie, ont sur ma proposition arrêté ce qui suit :

Considérant les avantages qui résulteront pour les Principautés Unies d'un système de relations permanentes entre celles-ci et la presse française, il sera créé dans la Chancellerie de chacun des ministères des Affaires étrangères un bureau de correspondance [1] qui à partir du 1-er Janvier 1860, vieux style, s'occupera spécialement de la rédaction d'un journal à la main destiné a être envoyé à Paris.

Ce journal, sous forme épistolaire, contiendra toutes les nouvelles politiques, commerciales, industrielles et littéraires des principautés et sera conjointement avec la copie des pièces officielles du Gouvernement, traduites en français, expédié deux fois par semaine à l'adresse d'une personne résidant à Paris et chargée de communiquer ces documents aux bureaux de rédaction des journaux les plus importants, tant français qu'étrangers.

Un troisième bureau de correspondance et de rédaction sera établi à Paris et la direction en sera confiée à M. Ubicini, R. d'Enfer 13. Ce bureau central, se trouvant en relation directe avec ceux de Jassi et de Bucarest, fera naturellement partie, comme ceux-ci, de la Chancellerie des deux ministères des Affaires étrangères.

Mr Ubicini, jouissant pleinement de la confiance du gouvernement des deux principautés aura pour mission de faire ouvrir les correspondances des journaux susmentionnés aux nouvelles et articles de fonds concernant la Roumanie et communiquera aux deux ministères des Affaires étrangères les publications y relatives qui présenteront le plus d'intérêt.

Il sera tenu de rédiger ces articles lui-même ou bien en collaboration avec les personnes compétentes de son choix, en s'attachant à ce que la rubrique des Principautés Unies figure le plus souvent possible dans les organes de la presse.

A cet effet, Mrs les ministres de Finances auront à s'entendre pour ouvrir un crédit de 12.000, soit douze mille francs par an au bureau central de la correspondance et de rédaction de Paris. Et cette somme sera perçue à raison de mille francs par mois, chaque mois par Mr Ubicini à dater du 1-er Janvier même style, sa répartition étant réglée ainsi qu'il suit : 6.000 f. par an soit 500 f. par mois alloués à M. Ubicini, à titre de directeur général du bureau centrale de rédaction, 6000 f. par an pour frais de collaboration, de chancellerie etc... 12.000 f.

En vous communiquant l'arrêté ci-contre, confirmé par son Altesse le Prince régnant, je me félicite, Monsieur, de voir la cause de mon pays, confiée à l'un des plus capables

et des plus chaleureux défenseurs des intérêts de la Roumanie, et je me flatte de l'espoir que les futures Assemblées législatives sauront apprécier assez l'importance de la cause, ainsi que le talent de l'avocat, pour ne point refuser leurs votes à la mesure prise par les deux ministères.

En attendant, son Altesse le Prince régnant, qui vous a en estime toute particulière, m'a chargé de vous exprimer ses sentiments de gratitude pour vos travaux passés, ainsi que la confiance qu'il place dans la loyauté de votre caractère pour la nature des travaux que vous êtes appellé à élaborer. Je suis également chargé par son Altesse de vous faire part de son désir de savoir M. Grün attaché à la collaboration de votre bureau, avec la jouissance de trois mille francs par an sur les 6000 f. alloués à cet effet.

Agréez, Monsieur, l'assurance de ma considération très distinguée.

Le Ministre des Affaires étrangères,

V. Alecsandri

București, 28 dec. [s.v.] 1859

Domnule,

Cele două ministere, al Moldovei și al Țării Românești, au stabilit, la propunerea mea, cele ce urmează.

Ținînd seamă de avantajele ce ar rezulta pentru Principatele Unite dintr-un sistem de relații permanente între acestea și presa franceză, va fi creat în cancelaria fiecărui Minister al Afacerilor Externe un birou de corespondență[1] care, începînd de la 1 ianuarie 1860, stil vechi, se va ocupa în mod deosebit de redactarea unui ziar, scris de mînă, destinat să fie trimis la Paris.

Acest ziar, sub formă epistolară, va conține toate noutățile politice, comerciale, industriale și literare ale principatelor și, împreună cu copia pieselor oficiale ale guvernului, va fi tradus în franceză, expediat de două ori pe săptămînă la adresa unei persoane care locuiește în Paris și însărcinată să comunice aceste

documente birourilor de redacție ale jurnalelor celor mai importante, atît franceze cît și străine.

Un alt treilea birou de corespondență și de redacție va fi stabilit la Paris și direcția sa va fi încredințată d-lui Ubicini, R. d'Enfer 13. Acest birou central, găsindu-se în legătură directă cu cele din Iași și București, va face desigur parte, ca și acestea, din cancelaria celor două Ministere ale Afacerilor Străine.

Dl. Ubicini, bucurîndu-se în întregime de încrederea guvernului celor două principate, va avea ca sarcină să deschidă corespondențele ziarelor mai sus numite noutăților și articolelor de fond privind România și va comunica celor două Ministere ale Afacerilor Străine publicațiile relative la aceasta care vor prezenta mai mult interes.

Va fi obligat să redacteze el însuși aceste articole sau în colaborare cu persoane pricepute alese de el, luptîndu-se ca rubrica Principatelor Unite să figureze cît mai des cu putință în organele presei.

În acest scop, d-nii miniștri de Finanțe vor trebui să se înțeleagă pentru a deschide un credit de 12.000, adică douăsprezece mii de franci pe an biroului central de corespondență și de redacție de la Paris. Această sumă va fi percepută, de dl. Ubicini, în cîte o mie de franci pe lună, începînd de la 1 ianuarie, același stil, repartiția sa fiind stabilită așa cum urmează: 6000 f. pe an, adică 500 f. pe lună alocați d-lui Ubicini, ca director general al biroului central de redacție, 6000 f. pe an pentru cheltuieli de colaborare, cancelarie etc... 12.000 f.

Comunicîndu-vă hotărîrea alăturată, confirmată de alteța-sa prințul domnitor, mă felicit, domnule, de a vedea cauza țării mele încredințată unuia dintre cei mai capabili și mai entuziaști apărători ai intereselor României, și mă mîngîi cu speranța că viitoarele adunări legislative vor ști să aprecieze îndeajuns importanța cauzei, cum și talentul avocatului, pentru a nu refuza votul lor la măsura luată de cele două ministere.

Pînă atunci, alteța-sa prințul domnitor, care vă stimează în mod deosebit, m-a însărcinat să vă exprim sentimentele sale de gratitudine pentru lucrările dumneavoastră trecute, cum și încrederea pe care o pune în cinstea caracterului dumneavoastră pentru felul lucrărilor pe care sînteți chemat să le elaborați. Sînt, de asemenea, însărcinat de alteța sa de a vă face parte de dorința sa de a ști pe dl. Grün atașat la colaborarea biroului

dumneavoastră dispunînd de trei mii de franci pe an, din cei 6000 f. alocați în acest scop.

Primiți, domnule, asigurarea considerației mele foarte distinse.

Ministrul Afacerilor Străine,

V. Alecsandri

CATRE COSTACHE NEGRI

188

[începutul anului 1860]

Mon cher Négri,

Tu es prié d'expédier la lettre incluse, par voie de mer, et d'en payer la poste jusqu'à Paris. Elle porte à Ubicini des nouvelles de Valachie, destinées a être publiées.

J'ai organisé des bureaux de correspondance [1], chargés d'envoyer régulièrement deux fois par semaine à Ubicini des matériaux pour des journaux, et je crois que c'est là un véritable service rendu au Principautés.

J'ai également organisé une correspondance semblable, avec l'Agence de Constantinople.

Tu auras donc, par chaque courrier, d'amples détails sur tout ce que se passe ici.

Adieu,

Alecsandri

[începutul anului 1860]

Dragă Negri,

Ești rugat să expediezi scrisoarea alăturată, pe calea mării, și să plătești poșta pînă la Paris. Ea aduce lui Ubicini vești din Valahia, destinate să fie publicate.

Am organizat birouri de corespondență [1], însărcinate de a trimite regulat de două ori pe săptămînă lui Ubicini materiale pentru ziare, și cred că acesta este un adevărat serviciu adus principatelor.

De asemenea, am organizat o corespondență asemănătoare, cu Agenția din Constantinopol.

Vei avea deci, prin fiecare curier, bogate amănunte despre tot ce se petrece aici.

Adio,

Alecsandri

CĂTRE ALEXANDRINA GHICA

189

[1860] [1]

Aux attentions aimables et fraternelles je ne sais répondre que par une bonne et franche poignée de main, où je mets tout mon coeur. Votre coussin est joli et d'autant plus précieux, pour moi, qu'il a été travaillé par une personne que je considère et que j'aime comme ma soeur.

Agréez donc, chère Madame [2], mes remerciements les plus sincères et les plus affectueux,

V. Alecsandri

[1860] [1]

Atențiilor plăcute și frățești nu știu să le răspund decît printr-o bună și sinceră strîngere de mînă, în care pun toată inima. Perna dumneavoastră este frumoasă și cu atît mai prețioasă, pentru mine, cu cît a fost lucrată de o persoană pe care o respect și o iubesc ca pe o soră.

Primiți deci, iubită doamnă [2], mulțumirile mele cele mai sincere și cele mai afectuoase,

V. Alecsandri

190

[1860] [1]

Madame,

Un courrier de Constantinople, de passage par Bucarest, vient de m'apporter de la part de Négri, toute une gerbe d'artichaux.

Permettez de les porter en offrande sur l'autel de notre souper du Réveillon.

Votre ami tout dévoué,

Alecsandri

[1860] [1]

Doamnă,

Un curier de la Constantinopol, în trecere prin București, mi-a adus din partea lui Negri, un mare buchet de anghinarii.

Îngăduiți să le duc ca ofrandă pe altarul supeului nostru de revelion.

Prietenul vostru devotat,

Alecsandri

CĂTRE ION GHICA

191

[1860]

D-lui Ion Ghica

Voici le *journal des économistes* qui relate la scéance où l'on a donné lecture du message du Prince. Ne serait-il pas à-propos de publier dans le *Moniteur* ce que se rapporte a cet acte ? J'en ai marqué quelques passages au crayon.

Alecsandri

[1860]

D-lui Ion Ghica

Iată *jurnalul economiștilor* care relatează ședința în care s-a dat citire mesajului prințului. Nu ar fi potrivit să se publice în *Monitor*, ceea ce se raportează la acest act ? Am însemnat cîteva pasaje cu creionul.

Alecsandri

CĂTRE COSTACHE NEGRI

192

Bucarest, 4 janvier 1860

Cher ami,

J'avoue que je ne me serais jamais attendu à recevoir de toi une lettre comme celle du 14/26 décembre. Elle m'a fortement peiné, car je ne te reconnais plus.

Il est permis d'être suspectible et soigneux de son honneur, mais je ne crois pas qu'il soit permis de douter de l'affection et, par conséquent, des procédés honorables de ses amis. Hé quoi ! parce que à l'époque d'une crise politique où la destinée de notre pays était en jeu, quelques hommes, animés de bonnes intentions, ont cru savuer la situation en te considérant comme le candidat [1] le plus digne à la Principauté, ces hommes, à tes yeux, auraient commis des scandales à compromettre ton nom, ils auraient fait bon marché de ton honneur et t'auraient exposé à des humiliations amères ?

Si c'est là ta manière de comprendre les choses, il ne me reste plus qu'à te demander pardon mille fois, pour ma part, car je suis un de ces hommes. En voyant mon pays à deux doigts de sa perte, j'ai voulu te réserver l'honneur de

le sauver et, pour cela, je me suis désisté de mes propres chances en ta faveur. Dieu m'est témoin que je ne pensais pas, en agissant ainsi, t'exposer à des humiliations chimériques que tu n'as jamais subies, d'ailleurs, et dont tu me parles avec une certaine âcreté. Je t'ai cru l'homme le plus digne en Moldavie de monter sur le trône, comme plus tard je t'ai recommandé au Prince comme le plus capable de bien représenter la dignité des Principautés à Constantinople. Or, si dans tout cela il y a de quoi me jeter un blâme, je m'humilie de la meilleure grâce du monde et je t'en demande pardon encore une fois.

Mais ce que je n'admets pas, c'est que tu attribues pour mobile à la demande que je t'ai faite au sujet du legs, la crainte d'une infamie de la part des tiens. Me supposer, comme tu viens de le faire crûment, des soupçons contre ta famille que j'ai toujours respectée autant que la mienne, c'est m'offenser de la manière la plus cruelle. Mais brisons là-dessus, car c'est un sujet par trop délicat, et je ne puis en parler plus au long sans avoir le coeur gros.

Je te renvoie ton *papier privé* et je te prie de ne plus songer à l'affaire du legs. Toute démarche que tu tenterais désormais relativement à elle, je la considérerai comme blessante.

J'ai sondé Bolintineano au sujet du poste que tu veux lui confier, il m'a semblé assez disposé à aller te rejoindre à Constantinople, dès que le beau temps sera revenu, c'est-à-dire au printemps prochain. En [attendant, notre]* ami est en lutte violente avec tous les autres journaux de B[ucarest] et je ne crois pas qu'il veuille quitter le champ de bataille des élections. Quant à Mr Vrana, j'ai cru, en te le recommandant, sur la prière de Balaciano, venir en aide aux embarras de ta chancellerie. Mais comme tu es seul comp[étent dans] cette matière et que Mr Vrana semble ne pas te [plaire], je retire ma proposition et je garde mon homme qui m'est très nécessaire d'ailleurs.

Adieu, ton vieil ami quand même,

V. Alecsandri

* Scrisoarea fiind ruptă pe margini, cuvintele în paranteze drepte au fost introduse de editor.

București, 4 ianuarie 1860

Iubite prietene.

Mărturisesc că nu m-aș fi așteptat niciodată să primesc de la tine o scrisoare ca aceea de la 14/26 decembrie. M-a durut mult, pentru că nu te mai recunoșteam.

Este permis să fii susceptibil și grijuliu pentru onoarea ta, dar nu cred că este permis să te îndoiești de dragostea și, prin urmare, de procedeele cinstite ale prietenilor. Ei cum! pentru că în epoca unei crize politice, în care era în joc soarta țării noastre, cîțiva oameni, animați de bune intenții, au crezut că salvează situația socotindu-te drept candidatul[1] cel mai demn la domnie, acești oameni, în ochii tăi, ar fi comis scandaluri menite să compromită numele tău, și-ar fi bătut joc de cinstea ta și te-ar fi expus la umilințe amare?

Dacă acesta este felul tău de a înțelege lucrurile, nu-mi mai rămîne decît să-ți cer de o mie de ori iertare, din partea mea, pentru că sînt unul din acei oameni. Văzîndu-mi țara la două degete de pierzare, am vrut să-ți las ție cinstea de a o salva și, pentru aceasta, am renunțat la propriile mele șanse în favoarea ta. Dumnezeu îmi este martor că nu mă gîndeam, procedînd astfel, să te expun la umilințe himerice, pe care nu le-ai îndurat niciodată, dealtfel, și despre care îmi vorbești cu oarecare nemulțumire. Te-am crezut omul cel mai demn din Moldova pentru a te urca pe tron, așa cum mai tîrziu te-am recomandat Prințului ca pe cel mai capabil de a reprezenta demnitatea Principatelor la Constantinopol. Or, dacă în toate acestea este ceva pentru care să mă condamni, mă supun cu cea mai mare umilință și îți cer încă o dată iertare.

Dar ceea ce nu admit este că tu atribui ca mobilul cererii pe care ți-am făcut-o în legătură cu legatul, temerea de o infamie din partea alor tăi. A-mi atribui, așa cum o faci fără milă, bănuieli împotriva familiei tale, pe care am respectat-o întotdeauna tot atît cît și pe a mea, înseamnă să mă jignești în modul cel mai crud. Dar să nu mai vorbim de asta, căci este un subiect prea delicat, despre care nu pot să vorbesc mai mult fără să am inima îndurerată.

Îți trimit înapoi *hîrtia ta particulară* și te rog să nu te mai gîndești la afacerea legatului. Orice demers vei mai încerca de acum înainte privitor la el îl voi socoti ca jignitor.

Am întrebat pe Bolintineanu despre postul pe care vrei să i-l încredințezi, mi s-a părut destul de dispus să vină la tine la Constantinopol, de îndată ce vremea frumoasă va reveni, adică în primăvara viitoare.

[Pînă atunci], prietenul [nostru] este în mare luptă cu toate celelalte jurnale din B[ucurești] și cred că nu vrea să părăsească cîmpul de luptă al alegerilor. Cît despre domnul Vrana, am socotit, recomandîndu-ți-l, la rugămintea lui Bălăceanu, să vin în ajutorul încurcăturilor cancelariei tale. Dar cum ești singurul comp[etent] în această chestiune și cum dl. Vrana se pare că nu-ți [place], îmi retrag propunerea și îmi păstrez omul, care, dealtfel, îmi este foarte necesar.

Adio, vechiul tău prieten, oricum,

V. Alecsandri

193

Bucarest, 5 janvier 1860

Mon cher Négri,

Au moment d'expédier le courrier de Constantinople, j'ai reçu ta réponse à l'article de N. Rosetti. [1]

Mon opinion est que ce serait manquer à ta dignité que de descendre dans la lice avec un personnage de cette espèce. L'honorabilité de ton caractère, suffisamment connue dans nos pays, et l'importance du poste que tu occupes, s'opposent à toute polémique de journaux entre toi et tes détracteurs. D'ailleurs, Bolintineano dans la *Dîmbovitza* et la *Réforme* a chaleureusement combattu les infâmes insinuations du susdit personnage, et ce serait peut-être donner lieu à de nouveaux articles infamants de sa part que de s'abaisser jusqu'à leur répondre.

Son premier essai de calomnie a soulevé ici l'indignation générale, cela suffit, car il vaut mieux être défendu par l'opi-

nion publique que par soi-même. C'est là ma manière de sentir dans cette circonstance. Après cela, si tu tiens absolument à faire publier ton plaidoyer, j'attendrai ta première dépêche pour le faire.

Ghica et moi sommes tous les jours attaqués par certains journaux et par des libelles, mais nous en rions, sans daigner y répondre.

Tout à toi,

Alecsandri

București, 5 ianuarie 1860

Iubite Negri,

În clipa expedierii curierului pentru Constantinopol, am primit răspunsul tău la articolul lui N. Rosetti. [1]

Părerea mea este că ar însemna să treci peste demnitatea ta dacă ai intra în luptă cu un personaj de această speță. Cinstea caracterului tău, destul de cunoscută în țările noastre, și importanța postului pe care îl ocup i se opun oricărei polemici, prin ziare, între tine și ponegritorii tăi. Dealtfel, Bolintineanu în *Dîmbovița* și *Reforma* a combătut cu căldură murdarele insinuări ale sus-numitului personaj, și poate s-ar da ocazie la alte noi articole jignitoare din partea sa dacă s-ar coborî cineva să le răspundă.

Prima sa încercare de ponegrire a stîrnit aici indignarea generală, aceasta ajunge, căci este mai bine să fii apărat de opinia publică decît de tine însuți. Acesta este felul meu de a simți în această împrejurare. După aceasta, dacă ții numaidecît să-ți publici pledoaria, voi aștepta prima ta depeșă pentru a o face.

Ghica și cu mine sîntem atacați în fiecare zi de anumite ziare și publicații defăimătoare, dar noi rîdem, fără să binevoim să răspundem.

Al tău,

Alecsandri

194

Bucarest, 5/17 janvier 1860
Reg. no. 45

Monsieur l'Agent, [1]

Le courrier extraordinaire arrivé aujourd'hui à Jassi et partant demain pour Constantinople me laisse le loisir de compléter ma correspondance en vous adressant encore quelques lignes qui, sans cette occasion, devaient attendre le prochain courrier ordinaire.

Le Gouvernement, sentant le besoin de vous tenir au courant non seulement de *tous* ses actes, mais encore de tous les incidents qui intéressent directement ou indirectement sa politique, j'aurai soin de vous en informer à mesure qu'ils se produisent.

Les anciennes capitulations étant inconciliables avec le libre exercice de nos droits autonomes, consacrés par les récents traités, il s'en suit un état de choses peu tolérable et auquel nous espérons bientôt mettre un terme, avec l'intervention et l'appui des Puissances protectrices.

En attendant, comme il importe, à la marche régulière des affaires, que nous obtenions une prompte solution sur plusieurs questions de principes controversées entre notre Gouvernement et diverses Agences étrangères, je vous adresserai, dans le plus court délai possible, l'exposé de toutes ces questions, ainsi que des moyens de droit que nous opposent à nos contradicteurs, pour que vous puissiez, de votre côté, les faire valoir auprès des représentants des Puissances à Constantinople.

Pour aujourd'hui, j'ai à vous faire connaître deux faits principaux :

Dans le courant de mois dernier, environ quinze barques turques, montées par des hommes armés, ont abordé une île boisée, appartenant à la Valachie, et située en face de Calafat. Ces hommes se disposaient à couper des bois pour les transporter sur la rive droite, lorsque, sommés, en vertu des ordres émanés du ministère de la Guerre, de quitter ce mouillage, sous peine d'y être contraints par la force, ils se sont enfin retirés. L'affaire n'a pas eu d'autres suites, mais, tout récemment, encore trente trois barques turques ont abordé

une autre île, appartenant à la Valachie et située entre Rustchuk et Giurgevo et y ont jeté l'ancre. Les hommes qui montent ces barques se montrent disposés à hiverner dans l'île, sans doute pour commettre des déprédations, selon leur habitude. Aujourd'hui encore, j'ai adressé au Pacha de Rustchuk une dépêche télégraphique l'invitant à donner des ordres pour que ces barques quittent immédiatement leur mouillage, sauf dans le cas où elles voudraient aborder la rive roumaine, à se rendre sur le point qui leur serra allégué par l'autorité militaire. Si le Pacha de Roustchuk ne défère pas à l'invitation qui lui est faite par cette dépêche, l'autorité militaire fera évacuer l'île par la force, après sommation préalable. J'espère que nous n'aurons pas besoin de recourir à cette extrémité, mais, pour prévenir des conséquences de cette nature, qu'une plus longue tolérance pourrait nécessiter, je vous prie de vouloire bien vous entendre avec la S. Porte, en la priant de donner aux Pachas de Syndjaks de Rustchuk et de Vidin des instructions conformes à l'objet de notre réclamation.

Vous savez, Monsieur l'agent, que les baux de fermage des douanes, des salines et des droits d'exportation ont cessé depuis la fin de 1859 et que le Gouvernement fait girer par ses propres agents ces diverses branches de révenus de l'Etat, à partir du premier janvier courant. Je dois, à cette occasion, vous faire savoir qu'une quantité d'environ cinq millions d'oques de sel a été déposé, pour être vendue, sur plusieurs points du littoral. Cette circonstance intéressant les populations de la rive droite et le commerce de la Turquie, je vous prie de la faire connaître officiellement au ministère du Commerce ottoman.

Les dernières nouvelles que nous avons reçues de Paris sont trés favorables à notre emprunt. Nous espérons qu'il pourra se réaliser bientôt.

Aujourd'hui, pour l'anniversaire de l'élection du Prince en Moldavie, un *Te Deum* a été chanté à la Métropole. Les ministres et les principales autorités civiles et militaires assisteront à cette solennité, ainsi que les membres du corp diplomatique et consulaire à l'exception du M. M. les Agents et Consuls généraux d'Autriche et d'Angleterre qui se sont excusés en me faisant connaître par écrit leur légitime empêchement.

L'Eglise et ses abords étaient encombrés de personnes appartenant à toutes les classes.

Agréez, je vous prie, Monsieur l'agent, la nouvelle assurance de ma considération la plus distinguée.

V. Alecsandri

Monsieur Négri, agent de la Principauté de Valachie à Constantinople

București 5/17 ianuarie 1860
Reg. nr. 45

Domnule agent,[1]

Curierul special sosit astăzi la Iași și care va pleca mîine la Constantinopol îmi dă răgazul de a-mi completa corespondența adăugîndu-vă încă cîteva rînduri care, fără această ocazie, ar fi trebuit să aștepte următorul curier obișnuit.

Guvernul, simțind nevoia să vă țină la curent nu numai cu *toate* actele sale, dar și cu toate întîmplările care interesează în mod direct sau indirect politica sa, voi avea grijă să vă informez pe măsură ce ele se vor produce.

Vechile capitulații nepotrivindu-se cu libera folosire a drepturilor noastre autonome, consfințite prin recentele tratate, urmează o stare de lucruri de nesuportat și căreia sperăm să-i punem capăt curînd, cu intervenția și sprijinul Puterilor protectoare.

Pînă atunci, cum este nevoie, pentru mersul regulat al afacerilor, să obținem o soluție rapidă asupra mai multor chestiuni de principiu controversate între guvernul nostru și diferite agenții străine, vă voi adresa, în cel mai scurt timp cu putință, prezentarea tuturor acestor chestiuni, cum și mijloacele de drept pe care le punem în fața opozanților noștri, pentru ca să puteți, la rîndul dumneavoastră, să le folosiți pe lîngă reprezentanții Puterilor la Constantinopol.

Pentru astăzi, vă voi face cunoscut două fapte principale.

În cursul ultimei luni, aproape cincisprezece bărci turcești, echipate cu oameni înarmați, au acostat lîngă o insulă împădurită, aparținînd Țării Românești și așezată în fața Calafatului. Acești oameni se pregăteau să taie lemne pentru a le transporta pe malul drept, cînd, somați, în virtutea ordinelor emanate de la Ministerul de Război, să părăsească acest loc de acostare, sub amenințarea de a fi constrînși cu forța, s-au retras în sfîrșit. Afacerea nu a avut alte urmări, dar, de curînd, încă treizeci și trei de bărci turcești au acostat lîngă o altă insulă aparținînd Țării Românești și așezată între Rusciuc și Giurgiu și au lăsat ancora. Oamenii care echipează aceste bărci se arată dispuși să ierneze în insulă, pentru a jefui, fără îndoială, după obiceiul lor. Și astăzi am adresat pașii din Rusciuc o depeșă telegrafică, poftindu-l să dea ordine pentru ca aceste bărci să părăsească numaidecît locul de acostare, afară de cazul în care ele ar dori să acosteze pe malul românesc și să se ducă la locul care le va fi arătat de către autoritatea militară. Dacă pașa din Rusciuc nu va consimți la invitația care i-a fost făcută prin această depeșă, autoritatea militară va evacua insula cu forța, după o somație prealabilă. Nădăjduiesc că nu vom avea nevoie să recurgem la această ultimă formă, dar, pentru a preveni urmările de acest fel, pe care o prea îndelungată îngăduință ar putea să le facă necesare, vă rog să binevoiți a vă înțelege cu S. Poartă, rugînd-o să dea pașalelor din sindgiapurile Rusciuc și Vidin instrucțiuni potrivite întocmai cu obiectul reclamației noastre.

Știți, domnule agent, că contractele de arendă a vămilor, ocnelor de sare și drepturilor de export au încetat de la sfîrșitul lui 1859 și că guvernul lasă girate de proprii săi agenți aceste diferite ramuri ale veniturilor statului, începînd de la întîi ianuarie curent. Trebuie, cu această ocazie, să vă fac cunoscut că o cantitate de aproape cinci milioane de ocale de sare a fost depusă, pentru a fi vîndută, în mai multe puncte de pe litoral. Această împrejurare interesînd pe localnicii malului drept și comerțul Turciei, vă rog să o faceți cunoscută oficial Ministerului Comerțului otoman.

Ultimele noutăți pe care le-am primit de la Paris sînt foarte favorabile împrumutului nostru. Nădăjduim că se va îndeplini în curînd.

Astăzi, pentru aniversarea alegerii Prințului în Moldova, un tedeum a fost cîntat la Mitropolie. Miniștrii și principalele autorități civile și militare vor asista la această solemnitate,

cum și membrii corpului diplomatic și consular, cu excepția domnilor agenți și consuli generali ai Austriei și Angliei care s-au scuzat, făcîndu-mi cunoscut în scris legitima lor împiedicare.

Biserica și împrejurimile sale erau năpădite de persoane aparținînd tuturor claselor.

Primiți, vă rog, domnule agent, noua asigurare a distinsei mele considerații.

V. Alecsandri

Domnului Negri, agent al Principatului Valahiei la Constantinopol

195

București 12/24 ianuarie 1860

Principatele Unite
Ministerul Afacerilor Străine
a Țării Românești

Domnule agent,

Am primit scrisoarea pe care mi-ați trimis-o la 12/24 ianuarie curent, nr. 6, și mă grăbesc să vă răspund.

Guvernul alteței-sale privește cu îngrijorare restricțiile aduse de excelența-sa ambasadorul britanic, măsurile luate în ceea ce privește patentele la care și-au dat asentimentul toate consulatele, afară de cel al Angliei în Ț. Românească, așa cum v-am mai spus-o, și a cărei aplicare ei au ordonat-o tuturor celor de resortul lor. Măsura este generală ; ea se aplică întregului comerț fără deosebire. Nu se deosebește cu nimic în Principate, deși în toate țările Europei noi găsim patenta și taxele care derivă din aceasta, eșalonate proporțional cu diferitele clase de comerț și industrie. Este momentul să se remarce că drepturile de patentă nu sînt decît justa compensație a statului, pentru cheltuielile și sarcinile ce îi revin

ca urmare a supravegherii și a protecției cu care el înconjoară interesele patentarilor.

Guvernul n-ar putea deci, asociindu-se părerii excelenței-sale, să vadă, în măsura luată, o suprataxă indirectă adăugată importului. Într-adevăr, dreptul de patentă lovește pe individ, și nu lucrul. Între aceste două condiții nu se poate face confuzie, căci dacă în tranzacții dreptul de patentă se calculează, natural, între contractanți, nu mai este același lucru cu dreptul de patentă pe care inferioritatea sa îl face neobservat.

Sperăm totodată că intervenția dv. va avea ca efect, cu timpul, de a-l face pe domnul Bulwer să aibă o părere mai echitabilă și mai potrivită cu drepturile noastre. În așteptare, este o deosebire pe care ați putea s-o faceți să iasă în relief față de acesta ; este aceea care rezultă din export și import. Primul, prin faptul că ne aduce un avantaj direct, acela al intrării capitalurilor străine în schimbul produselor noastre, ar putea, poate, să devină obiectul unei favorizări speciale. Astfel, negustorul, speculantul, care se dedau exclusiv comerțului „en gros" în export par să se bizuie pe această favoare care îi scutește de drepturile de patentă. Dar nu este același lucru cu cel care importă numai și răspîndește în țară produsele străine. Acesta ne procură un avantaj mai puțin direct ; el nu favorizează în același grad industria națională. El se prezintă în aceleași condiții ca și comerciantul indigen și, ca atare, el trebuie să fie în mod obligatoriu supus patentei.

Eu vă indic aceste argumente, nu pentru că ele vă servesc ca bază, ci pentru că la nevoie ați putea să le faceți să folosească unei tranzacții, în așteptarea unei soluții complete.

Anexez tabelul taxei proporționale a patentei comerciale și industriale.

Așa cum v-am anunțat prin ultima mea scrisoare, adaug cu aceasta, sub formă de expunere, principalele probleme pe care consulatele persistă în a le rezolva în termeni ficși, deși aplicarea lor în cazurile de care este vorba este incompatibilă nu numai cu exercitarea liberă a autonomiei noastre, ci cu toate principiile de drept public internațional pe care le invocăm în sprijinul tezei noastre, așa cum vă veți con-

vinge, domnule agent, din observaţiile care întovărăşesc enunţul fiecărei probleme.

Cum noi trebuie să căutăm ca toate aceste probleme să fie rezolvate într-un sens mai conform cu drepturile noastre în timpul revizuirii proiectate a tratatelor, vă rog, după ce vă veţi fi pătruns de consideraţiile care militează în favoarea acestei soluţii, de a le pune în valoare faţă de cine va aparţine, pentru ca să putem ieşi definitiv din poziţia anormală în care ne-am menţinut pînă astăzi. Profit de această ocazie, pentru a vă asigura, domnule agent, de consideraţia mea cea mai distinsă.

V. Alecsandri

Domnului ministru Negri,
agentul Principatului Valahiei
la Constantinopol etc. etc.

196

Bucarest, ce 26 janv. 1860

Principautés Unies
Cabinet du ministre
des Affaires étrangères
de Valachie

Mon cher Négri,

Je n'ai que le temps de t'embrasser et de t'annoncer l'arrivée du Prince à Bucarest le jour même du 24 janvier.[1] Enthousiasme général ! Bal à la municipalité, banquet offert par le corps des officiers, représentation de circonstance au Théâtre National, illuminations, distributions de secours aux familles pauvres, amnistie pour tous les procès politiques, ainsi que pour tous les délits de presse, rien n'a manqué pour ce grand jour du 24. Tout cela est fort beau assurément, mais *l'aurea mediocritas* d'Horace est préférable sous

mille rapports. Avoir une jolie maison au bord de la mer, avec un délicieux jardin, et, par-dessus tout, une femme charmante, voilà l'idéal du bonheur ! Ajoute à cela de la fortune, de la santé, quelques heures de travail intellectuel et un bon vieil ami comme toi. C'est le bonheur complet !

Hors de là, tout est vanité.

J'attends le printemps avec l'impatience d'un prisonnier qui espère l'heure de la délivrance. L'atmosphère des grandeurs m'étouffe parce qu'il s'y mêle beaucoup d'air corrompu par la bassesse et la flatterie.

Le Ministère me fait l'effet d'une galère et, en fait de galère, j'aime mieux un caïque ou, mieux encore, une gondole.

Adieu, je t'embrasse,

Alecsandri

Bucureşti, 26 ian. 1860

Principatele Unite
Cabinetul ministrului
Afacerilor Străine

Iubite Negri,

Nu am decît timpul să te îmbrăţişez şi să-ţi anunţ sosirea prinţului în Bucureşti chiar în ziua de 24 Ianuarie.[1] Bucurie generală ! Bal la primărie, banchet oferit de corpul ofiţerilor, reprezentaţie de circumstanţă la Teatrul Naţional, iluminaţii, distribuiri de ajutoare familiilor sărace, amnistie pentru toate procesele politice, cum şi pentru toate delictele de presă, nimic nu a lipsit în cinstea acestei mari zile de 24. Toate acestea sînt, cu siguranţă, frumoase, dar *aurea mediocritas** a lui Horaţiu este preferabilă sub o mie de raporturi. A avea o casă frumoasă la marginea mării, cu o grădină frumoasă, şi, pe lîngă toate acestea, o femeie încîntătoare, iată idealul fericirii ! Adaugă

* Mediocritatea de aur (Horaţiu, *Ode)* (în original, în limba latină).

la această avere, sănătate, cîteva ore de lucru intelectual și un vechi prieten ca tine. Iată adevărata fericire!

În afară de aceasta, totul este deșertăciune.

Aștept primăvara cu neastîmpărul unui prizonier care năzuiește spre ora eliberării. Atmosfera măririlor mă sufocă, pentru că se amestecă acolo mult aer stricat de josnicie și lingușire.

Ministerul îmi face impresia unei galere și, în materie de galeră, prefer un caic sau, și mai bine, o gondolă.

Adio, te îmbrățișez,

Alecsandri

197

București 2/14 febr. 1859

Principatele Unite
Ministerul Afacerilor Străine
din Țara Românească

Domnule agent,

Am primit scrisoarea dv. din 15/27 ianuarie curent, nr. 8, cu traducerea pe care ați binevoit s-o anexați a pasajului din nota noastră, privitor la dreptul de patentă [1] trimisă de ambasada Angliei domnilor consuli ai acestei națiuni, ca și chitanța scrisoarei de la Paris și care este recomandată cu multă grijă.

Guvernul este încîntat de încrederea pe care o manifestați în rezultatul demersului pe care l-ați făcut pe lîngă Ministerul Afacerilor Străine a Sublimei Porți, relativ la invazia insulelor [2] noastre de pe Dunăre de către turci; în legătură cu aceasta am informat de asemenea și Ministerele de Finanțe și de Război. Sper că ordinele pe care le-ați provocat vor avea de acum înainte tot efectul pe care putem să-l sperăm.

Cît despre stabilirea liniei telegrafice proiectată între Odesa și Constantinopol, am scris imediat colegului de la Iași, pentru a-i cere informațiile necesare în sensul notei dv.

Vă mulțumesc, domnule agent, pentru comunicarea pe care ați binevoit să mi-o faceți prin extrasul scrisorii adresată de dv. prințului. În legătură cu aceasta am discutat cu alteța-sa. Guvernul, pătruns de acest adevăr, ca și dv., ca și de gravele probleme de rezolvat într-un alt punct al Europei care, cel puțin pentru un timp, au abătut atenția Puterilor de la noi, nu poate decît să aprobe rezerva dv. înțeleaptă și să consimtă cu oarecare interes care îl forțează să temporizeze lucrurile în vederea soluției cea mai potrivite dorințelor și drepturilor noastre. Este destul să vă spun că în ceea ce privește afacerea Agapiadi, momentul oportun cînd va putea fi prezentată este lăsat la libera dv. apreciere.

Anexa acestei scrisori, traducerea în franțuzește a mesajului alteței-sale la Cameră, precum și copia proiectului Constituției elaborată de Comisia de la Focșani pe care mi le-ați cerut. Am cerut de la domnul ministru de Interne informațiile asupra Alexandrinei Conlecicova și locul nașterii sale, dar nu le-am putut obține pînă în prezent.

Tarifele drepturilor stabilite de predecesorii dv. și percepute în cancelaria dv. sub diferite titluri nepărîndu-mi-se bazate pînă astăzi pe reguli fixe, așa cum m-am putut convinge examinînd tabloul de încasări și cheltuieli trimis prin domnul Logodi, trebuie să înceteze această situație ilegală și să se facă o fixare legală. Vă rog deci pe dv., domnule agent, să stabiliți acest tarif așa cum îl veți socoti mai convenabil pentru ca să primească ulterior consacrarea acestui minister. Eu vă rog numai să observați în primul rînd că diferitele drepturi de perceput trebuiesc calculate în piaștri ai Țării Românești (și nu în piaștri turcești) la valoarea de 60, 30/40 piaștri pentru lira turcească, valoarea legală adoptată de guvernul nostru și în mod proporțional pentru subdiviziunile lirei. Trebuie să adaug că nivelul încasărilor cancelariei trebuie să rămînă în casă ca fiind parte, după cum știți, din veniturile de stat, pentru a primi destinația care le va fi asigurată de Ministerul Afacerilor Străine fără a putea fi deloc afectat altor cheltuieli decît acelea din serviciul acelei cancelarii, așa cum s-a practicat și în trecut.

Ne propunem să supunem necontenit * Camerei un proiect care să stabilească drepturi de diplomă asupra navelor, înlocuind un drept fix perceput în mod primitiv, cu un drept proporţional în mod echitabil, după tonajul lor. Eu vă rog să-mi daţi cu titlul de informaţii, privitor la această chestiune, o scurtă copie, după registrele Cancelariei dv., de toate diplomele scoase din 1831, de către domnii agenţi de la Constantinopol, indicîndu-se numele căpitanilor sau a vaselor (navelor) sau măcar cu aproximaţie, dacă acest lucru ar fi prea dificil. În această privinţă, informaţiile căpătate în cele din urmă prin domnul Logodi nefiind complete, vă rog, domnule agent, să mă informaţi dacă toate aceste diplome au fost acordate exclusiv românilor din Ţara Românească şi dacă nu s-au atribuit streinilor nenaturalizaţi.

În momentul stabilirii bugetului Ministerului Afacerilor Streine, am nevoie să cunosc pe acel pe care îl credeţi că poate fi acceptat definitiv pentru Agenţia Princiară, în ceea ce priveşte Ţara Românească. V-aş fi recunoscător dacă mi l-aţi trimite prin viitorul curier, camera trebuind să fie sesizată de această problemă, la deschiderea sa.

Primiţi, domnule agent, asigurarea consideraţiei cea mai distinsă.

V. Alecsandri

Domnului Negri, agent al Principatelor Unite la Constantinopol.

CĂTRE ION BĂLĂCEANU

198

Bucarest, 10 février 1860

Mon cher Balaciano,

Je me suis empressé de remettre au Prince ta lettre de remerciements et je m'empresse, non moins, de t'assurer qu'elle a produit un éxcéllent effet sur l'esprit de son Altesse.

* Traducere greşită, este „numaidecît".

Comment pourrait-il en être autrement ?

Ce même Prince dont tu as toujours eu a te plaindre estime au plus haut dégré les qualités de ton coeur et de ton esprit et il m'a chargé de te dire qu'il regrette beaucoup de te savoir malade et qu'il fait des voeux pour ta prompte guérison. Un homme comme Balaciano, a t-il ajouté, se doit plus qu'un autre à son pays car, s'il est vrai que noblesse oblige, honneur et intelligence obligent encore d'avantage dans une société comme la notre.

Bref, le Prince t'envoie l'assurance de ses sentiments affectueux, avec lesquels je t'embrasse,

Alecsandri

N.B. Tu t'es encore fouré le doigt dans l'oeil en avançant que le poste d'agent[1] officieux à Paris m'était destiné. Quand cesseras-tu d'abuser ainsi de tes doigts ?

Bucureşti, 10 februarie 1860

Iubite Bălăceanu,

M-am grăbit să înmînez prinţului scrisoarea ta de mulţumire şi mă grăbesc, nu mai puţin, să te asigur că ea a produs un efect dintre cele mai bune asupra alteţei-sale.

Cum ar putea să fie altfel ?

Acest prinţ de care te-ai plîns întotdeauna apreciază în cea mai înaltă măsură calităţile inimii şi inteligenţei tale şi m-a însărcinat să-ţi spun că regretă mult că te ştie bolnav şi că face urări pentru apropiata ta vindecare. Un om ca Bălăceanu, a adăugat el, trebuie, mai mult decît oricare altul, să fie al ţării sale, căci, dacă este adevărat că nobleţea obligă, onoarea şi inteligenţa obligă încă şi mai mult într-o societate ca a noastră.

Pe scurt, prinţul îţi trimite asigurarea sentimentelor afectuoase, cu care te îmbrăţişez.

Alecsandri

N.B. Iar te-ai lăsat înşelat bănuind că postul de agent[1] oficios la Paris îmi era hărăzit mie. Cînd vei înceta să mai te foloseşti peste măsură de degetele * tale ?

CĂTRE COSTACHE NEGRI

199

Bucarest, 20 févr. 1860

Mon cher vieux,

Ayant oublié de te parler, dans ma longue lettre d'aujourd'hui, de deux choses très importantes je reprend la plume.

Le Prince, ayant pour Bolintineano une estime toute particulière et plaçant toute sa confiance en lui, désire le garder en Valachie, mais, voulant en même temps lui créer une position indépendante, il lui destine le poste de membre de la Comission riveraine du Danube. Ce poste, bien retribué, mettra notre ami dans une position convenable sous tous les rapports, et le Prince gardera ainsi, près de sa personne, un excellant conseiller.

Tu es donc chargé de sonder le terrain à Constantinople, et de le préparer même de façon à ce que la nomination de Bolintineano ne subisse pas le même échec que celle de Balaciano.[1]

Je t'annonce l'arrivée prochaine de Baligot[2] à Constantinople. Son intention est de se rendre imédiatement après à Jassi auprès du Prince, mais ici se présente une difficulté. Le Prince ne veut se créer une Chancellerie qu'autant que les Chambres voteront une somme quelconque pour son entretien.

En conséquence, Baligot ne devrait pas courir le risque d'un voyage en pure perte, avant que cette malheureuse question de Chancellerie ne soit résolue.

* Fără sens în limba română, în limba franceză legîndu-se de expresia *se fourer le doigt...*

Retiens-le à Constantinople et écris en au Prince pour lui rappeler que, sur sa promesse de prendre Baligot auprès de sa personne, nous avons pris en quelque sorte des engagements envers celui-ci ; que notre ami, sur la foi de cette promesse, s'est défait de la direction de son journal et qu'en fin nul ne pourra servir Son Altesse avec plus de dévouement et d'intelligence que Baligot.

Adieu,

A.

Bucureşti, 20 febr. 1860

Dragul meu,

Uitînd, în lunga mea scrisoare de astăzi, să-ţi vorbesc despre două lucruri foarte importante, reiau condeiul.

Prinţul, avînd pentru Bolintineanu o deosebită stimă şi punîndu-şi toată încrederea în el, doreşte să-l păstreze în Valahia, dar, dorind în acelaşi timp să-i creeze o poziţie independentă, îi rezervă postul de membru al Comisiei riverane a Dunării. Acest post, bine plătit, va pune pe prietenul nostru într-o situaţie convenabilă din toate punctele de vedere, şi prinţul va păstra astfel ,pe lîngă persoana sa, un foarte bun sfătuitor.

Eşti deci însărcinat să sondezi terenul la Constantinopol, şi chiar să-l pregăteşti în aşa fel încît numirea lui Bolintineanu să nu sufere aceeaşi nereuşită ca aceea a lui Bălăceanu[1].

Îţi vestesc apropiata sosire a lui Baligot[2] la Constantinopol. Gîndul său este de a se duce de îndată la Iaşi lîngă prinţ, dar aici se iveşte o greutate. Prinţul nu doreşte să-şi creeze o cancelarie pînă cînd camerele nu vor vota o sumă oarecare pentru întreţinerea ei.

Prin urmare, Baligot nu ar trebui să încerce o călătorie păgubitoare, înainte ca această nefericită chestiune a cancelariei să fie rezolvată.

Reţine-l la Constantinopol şi scrie-i prinţului pentru a-i aminti că, după făgăduiala sa de a lua pe Baligot pe lîngă persoana sa, ne-am luat într-un fel angajament faţă de acesta ;

că prietenul nostru, în baza acestei făgăduieli, a părăsit direcția ziarului său și că, în sfîrșit, nimeni nu va putea servi pe altețа-sa cu mai mult devotament și inteligență decît Baligot.

Adio,

A

CĂTRE ION GHICA

200

Bucarest, ce 28 févr. 1860

Principautés Unies
Cabinet du ministre
des Affaires étrangères
de Valachie
Travaux de correspondance avec Paris

Mon cher vieux,

J'aurai à t'entretenir de quelques particularités intéressantes. Si tu n'as rien de mieux à faire dans la matinée, veux-tu passer un instant chez moi ?

Il s'agit de régler la question [1] dont nous avons touché quelques mots hier.

Bonjour,

Alecsandri

București, 28 febr. 1860

Principatele Unite
Cabinetul ministrului
Afacerilor Străine
al Țării Românești
Lucrările de corespondență cu Parisul

Dragul meu,

Am să-ți vorbesc despre unele particularități interesante. Dacă nu ai nimic mai bun de făcut de dimineață, vrei să treci o clipă pe la mine ?

Este vorba de a aranja o chestiune [1] despre care am schimbat cîteva cuvinte ieri.

Bună ziua,

Alecsandri

201

[București, primăvara 1860]

Mon cher Président,

Des circonstances que je t'exliquerai nous empêchent, Crezeano et moi, de prendre part, ce soir, aux travaux du Conseil, mais nous déclarons tous les deux adhérer entièrement à tout ce qui sera décidé en notre absence.

Faites comme nous en consideration de l'enterrement du carnaval.

À bientôt,

Alecsandri

[București, primăvara 1860]

Iubite președinte,

Împrejurări pe care ți le voi explica ne împiedică, pe Crețanu și pe mine, să luăm parte, în seara aceasta, la lucrările Consiliului, dar declarăm amîndoi că aderăm pe de-a întregul la tot ceea ce se va hotărî în lipsa noastră.

Fă ca noi în cinstea îngropării carnavalului.

Pe curînd,

Alecsandri

CĂTRE COSTACHE NEGRI

202

București, 5 martie 1860

Domnule agent,

Articolul 27 din convenția din 19 august a fixat sediul Comisiei Centrale la Focșani. Situația intermediară a acestui oraș ar părea într-adevăr mai prielnică relațiilor celor două guverne cu corpul central.

Experiența a demonstrat, cu toate acestea, cîteva inconveniente grave legate de această alegere, inconveniente dintre care unele sînt numai materiale, în timp ce altele afectează raporturile dintre cele două puteri de stat, atît de dorit să le vezi funcționînd într-o perfectă armonie.

Știți, domnule, că orașul Focșani nu contează decît pe un foarte mic număr de locuințe. Acest număr, astăzi, n-ar putea să fie suficient membrilor Comisiei Centrale care vor veni în curînd să se adaoge celor de la Curtea de Casație, fără a mai pune la socoteală personalul numeros atașat acestor două corpuri. Însă, lipsa de locuințe a determinat și va determina încă pe persoanele cele mai potrivite, poate, pentru aceste importante funcțiuni să le refuze, pentru ca să evite de a se transporta într-un oraș lipsit de cea mai mare parte a condițiilor indispensabile vieții. De aici rezultă pentru guvern și pentru camere o restricție simțitoare în alegerea acestor funcționari, și aceasta un timp mai îndelungat chiar, căci nu este probabil ca noile construcții să ofere în curînd adăposturi suficiente tuturor acestor oaspeți.

Pe de altă parte, lucrările Comisiei vor fi împiedicate la Focșani prin totala lipsă a unor izvoare intelectuale, pe care n-ar putea să le întîlnească decît într-o rezidență, prevăzută cu arhive, bibliotecă, imprimerii etc. Pentru a-și procura astăzi ceea ce trebuie în această privință, ea întreține o corespondență vastă, de unde rezultă o mare parte din timp adesea nefolositor, căci cercetările făcute prin altcineva n-ar putea să înlocuiască pe acelea făcute în mod direct.

Dar cel mai important este faptul că îndepărtarea Comisiei de centrele guvernamentale exclude posibilitatea oricărui

schimb preliminar de păreri între guvern și membrii Comisiei. Se ivesc neînțelegeri care încetul cu încetul iau proporții de adevărate conflicte ; ura și amorul propriu adăugîndu-se, de aici rezultă orientări vicioase irevocabile, curente care se neutralizează unul pe altul, în timp ce ar fi posibil adesea, dacă nu ușor, să se evite aceste divergențe regretabile dacă relații mai apropiate ar permite explicații în prealabil și în mod continuu.

Dumneavoastră știți, domnule, în această privință, că guvernul nu este reprezentat în Comisia Centrală prin miniștrii săi, cum este în camere. Îndepărtarea guvernului de sediul Comisiei îl lipsește de mijlocul prevenirii, prin explicații private date în timp util, a complicațiilor totdeauna supărătoare și uneori fatale pentru armonia puterilor de stat și deci chiar la mersul guvernului.

Aceste diferite inconveniente au fost semnalate încă de multă vreme prințului, de către membrii Comisiei, în convorbiri particulare. În dorința sa de a evita tot ceea ce poate face o aparență anti-convențională, alteța-sa n-a vrut să dea curs pînă în prezent înfățișărilor ce i-au fost făcute, însă nu poate să le nesocotească.

Alteța-sa a crezut necesar să mă însărcineze să vă scriu, domnule agent, pentru a vă informa, cu titlul confidențial totuși, pe lîngă guvernul Porții și a reprezentanților Puterilor garante, dacă mutarea Comisiei de la Focșani în București ar fi de natură să provoace din partea lor obiecții și dificultăți serioase. Veți scoate în evidență motivele enunțate mai sus care implică, după cum veți vedea, pe de o parte o forță majoră, într-un anumit fel, și pe de alta, necesitatea unei mai bune înțelegeri între puterea executivă și Comisie.

Contez pe tactul dv. pentru a face să se convingă cei ce se cuvine, că nu este vorba aici de nici o idee preconcepută, de deviere de spirit a convenției, care se va îngriji necontenit de mersul guvernului alteței-sale ,ci numai de îndepărtarea obstacolelor materiale adăugate unor oarecare condiții secundare, puse la cale fără să se fi putut ține seamă de circumstanțe locale.

Vă rog să mă informați imediat despre rezultatul demersurilor făcute de dv. și să-mi indicați — dacă este cazul —

mijloacele oficiale cele mai potrivite pentru a ajunge la rezultatul dorit.

În așteptarea răspunsului dv. în această privință, vă rog, domnule agent, să primiți asigurarea considerațiunii mele cele mai distinse.

V. Alecsandri

Domnului Constantin Negri
agent al Principatelor Unite pe lîngă Sublima Poartă

203

14 mars 1860, Bucarest

Mon cher Négri,

La pièce[1] ci-jointe tu la méditeras serieusement et tu en donneras lecture à Fuad Pacha, d'abord, et ensuite aux ambassadeurs amis. Le Prince m'a dit de t'écrire que tu étais libre de revenir quand tu voudras. Moi-même je pars dans cinq à six jours pour Jassi, afin d'y passer les fêtes de Paques, après quoi je reviendrai à mon poste.

La Chambre valaque a commis assez de balourdises, jusqu'à présent, grâces aux passions personnelles qui l'agitent. On dit que la majorité est décidée de refuser tous les projets présentés par le Ministère actuel et de rogner le budget de façon à mettre le gouvernement dans l'impossibilité de marcher. En ce cas, on enverra la Chambre prendre l'air de la campagne ![2]

Plus on touche de près aux passions humaines et plus on aspire après la solitude.

Adieu, je t'embrasse,

Alecsandri

14 martie 1860, București

Iubite Negri,

Piesa[1] alăturată o vei studia cu seriozitate și o vei citi lui Faud-pașa, mai întîi, și apoi ambasadorilor prieteni. Prințul mi-a spus să-ți scriu că ești liber să te întorci cînd vei dori. Eu însumi plec în cinci-șase zile la Iași, ca să petrec sărbătorile Paștelui, după care mă voi întoarce la postul meu.

Camera valahă a făcut destule greșeli, pînă acum, datorită pasiunilor personale care o frămîntă. Se zice că majoritatea este hotărîtă să refuze toate proiectele prezentate de Ministerul actual și să micșoreze bugetul în așa fel încît să pună guvernul în neputință de a lucra. În acest caz, Camera va fi trimisă să ia aer la țară ![2]

Cu cît te atingi mai de aproape de pasiunile omenești, cu atît rîvnești mai mult la singurătate.

Adio, te îmbrățișez,

Alecsandri

CĂTRE ION GHICA

204

Jassi, 17/4 [s.n.] 1860

Ioan Ghica, ministre de l'Intérieur
Bucarest

Par erreur qu'on a télégraphié le nom de Grégoire Marghiloman, C'est son frère Michel qui a été nomé provisoirement au poste de Prefet de Police. Par ordre de son Altesse.

Alecsandri, ministre des Affaires étrangères

Iași, 17/4 [s.n.] 1860

Ioan Ghica, ministrul Afacerilor Interne
București

Din greșală s-a telegrafiat numele lui Grigore Marghiloman. Fratele său Mihail este cel care a fost numit provizoriu în postul de prefect de poliție. Prin ordinul alteței-sale.

Alecsandri, ministrul Afacerilor Străine

205

Jassi, 10 avril [s.v.] 1860

Mon cher vieux,

Bolintineano te dira tout ce que je pourrais t'en écrire, il est donc inutile que je lui fasse concurence.

La seule chose que j'ajouterai à sa narration c'est que les choses ne marchent pas dans la voie qui leur est naturellement prescrite. Pour ma part, j'en suis, non découragé, mais ennuyé.

Je compte partir vers la fin du mois pour venir vous retrouver et recommencer nos luttes avec les Mirabeaux de la Chambre. Je le fais par acquit de conscience et nullement par goût car, tu me connais et tu sais que je déteste les discussions oiseuses.

J'ai encore plusieurs affaires qui me retiennent et qui doivent décider de mes beaux plans de voyage. Aussi ne manque-je pas d'y attacher la plus grande importance.

A bientôt donc, mon cher vieux. Je suis heureux de te dire que le Prince est entièrement satisfait de son ministère de Bucarest.

Mes amitiés aux tiens et aux nôtres,

Alecsandri

Iași, 10 aprilie [s.v.] 1860

Iubite prietene,

Bolintineanu îți va spune tot ce aș putea să-ți scriu, este deci inutil să-i fac concurență.

Singurul lucru pe care l-aș adăuga la povestirile lui este că lucrurile nu merg pe calea care le este pregătită. În ce mă privește, sînt, nu descurajat, dar plictisit.

Socotesc să plec pe la sfîrșitul lunii pentru a veni să vă regăsesc și să începem luptele noastre cu acei Mirabeaux din Cameră. O fac pentru a fi cu sufletul împăcat, dar nu din plăcere, căci mă cunoști și știi că nu pot să sufăr discuțiile nefolositoare.

Mai am încă multe treburi care mă reține și care trebuie să hotărască despre frumoasele mele planuri de călătorie. De aceea nu încetez de a le da cea mai mare importanță.

Pe curînd deci, iubite prietene. Sînt fericit să-ți spun că prințul este pe de-a întregul mulțumit de ministerul său de la București.

Amiciția mele alor tăi și ator noștri,

Alecsandri

206

Jassi, 23/4 [s.n.] 1860

Mr Ion Ghica, ministere de l'Intérieur,
Bucarest

On n'a pas encore de ministère. Mavrojeni et Hurmuzaki ont déclaré ne pouvoir en former un. L'affaire du Bulletin sera réglée plus tard.

Alecsandri, ministre des Affaires étrangères

Iași, 23/4 [s.n.] 1860

Dl. Ion Ghica, ministrul Afacerilor Interne
București

Nu avem încă minister. Mavrogheni și Hurmuzaki au declarat că nu pot să formeze unul. Afacerea Buletinului va fi aranjată mai tîrziu.

Alecsandri, ministrul Afacerilor Străine

207

Jassi, 18 avril [s.v.] 1860

Mon cher Ghica,

Tu connais Mr Levassor, je n'ai donc pas besoin de te le recommander. Il veut distraire un peu les habitants de Bucarest des ennuis et des préoccupations politiques. C'est la mission la plus charitable qu'un homme de grand talent puisse se donner, et nous devons lui donner tout notre concours en faveur de cette belle oeuvre qu'on pourrait appeler le désopillement de la râte.

A bientôt,

Alecsandri

Iaşi, 18 aprilie [s.v.] 1860

Iubite Ghica,

Cunoşti pe dl. Levassor, nu mai am deci nevoie să ţi-l recomand. El vrea să-i distreze puţin pe locuitorii Bucureştiului de plictiselile şi preocupările politice. Este misiunea cea mai caritabilă pe care un om de mare talent şi-o poate da, şi trebuie să-i dăm tot concursul pentru această frumoasă operă pe care am putea să o numim stîrnirea rîsului.

Pe curînd,

Alecsandri

208

Jassi, 20 avril 1860

Mon cher vieux,

Les affaires ici ne vont pas du tout. Mavrojeni et Hurmuzaki ont fait fausse couche. Stefanica Catargi est chargé du nouvel enfantement ministériel, mais on doute qu'a son âge... Enfin arrive que pourra, je garde pour ma part, la plus grande réserve et ne me mêle de rien.

Ce début est pour t'annoncer l'arrivée prochaine à Bucarest de Levassor du Palais Royal. Il vient y donner une douzaine de représentations, afin de faire concurence aux orateurs burlesques de la Chambre. J'en ai écrit à Mr. Bengesco pour le prier de préparer le terrain et de propager cette bonne nouvelle dans Bucarest.

Levassor a fait, de bonnes affaires à Jassi, malgré la saison déjà avancée. J'espère qu'il en fera de meilleures à Bucarest, où la societé est avide de réjouissances. Donne lui un coup de main, car ce comique de premier ordre se propose d'enlever tous les lauriers de Jean Brătiano et consorts.

A bientôt,

Alecsandri

Mes amitiés à tous les tiens.

Iaşi, 20 aprilie 1860

Iubite prietene,

Treburile nu merg deloc aici. Mavrogheni şi Hurmuzaki au avansat. Ştefănică Catargi este însărcinat să dea naştere noului minister, dar sînt îndoieli că la vîrsta sa... În sfîrşit, întîmplă-se ce s-o întîmpla, în ce mă priveşte, eu mă ţin deoparte şi nu mă amestec în nimic.

Acest început este pentru a-ţi anunţa apropiata sosire la Bucureşti a lui Levassor de la Palais Royal. El vine să dea o duzină de reprezentaţii, ca să facă concurenţă caraghioşilor oratori de la Cameră. I-am scris d-lui Bengescu pentru a-l ruga să pregătească terenul să se răspîndească această bună veste în Bucureşti.

Levassor a făcut afaceri bune la Iaşi, cu tot sezonul avansat. Nădăjduiesc că va face şi mai bune la Bucureşti, unde societatea este dornică de distracţii. Dă-i o mînă de ajutor, căci acest comic de primul rang îşi făgăduieşte să răpească toţi laurii lui Ion Brătianu şi consorţii.

Pe curînd,

Alecsandri

Amiciţiile mele tuturor alor tăi.

209

Iași, 28 aprilie 1860

Mon cher vieux,

On s'est furieusement disputé à la Chambre dans les deux dernières réunions. Résultat ?... Un vote de désapprobation contre le ministre Epoureano lequel avait donné sa démission depuis une quinzaine de jours. Cogalniceano est chargé de la formation du nouveau Cabinet... pourvu qu'il n'en fasse pas un d'aisance.

Je pars dans peu de jours. Mes amitiés à tous les tiens et à tous les nôtres.

V. A.

Iași, 28 aprilie 1860

Iubite prietene,

S-au certat cu furie la Cameră în ultimile două reuniuni. Rezultatul... ? Un vot de dezaprobare împotriva ministrului Epureanu care își dăduse demisia de cincisprezece zile. Kogălniceanu este însărcinat cu formarea noului Cabinet... numai de nu ar face un closet.*

Plec peste cîteva zile. Amiciţiile mele tuturor alor tăi și tuturor alor noștri.

V.A.

210

Jassi, 13/5 [s.n.] 1860

D-lui Ion Ghica, prezidentul Consiliului
București

Colegiul alegătorilor direcţi în districtul Buzeu[1] înconsciintîndu-mă că m-au ales deputat, am telegrafiat d-lui president colonel Crăsnar că împrejurările nu mă iartă a primi mandatul cu care m-au onorat. Binevoiţi dar, d-le ministru, a lua măsurile ce veţi găsi de cuviinţă pentru procedare la o nouă alegere în locul meu și totodată a face cunoscut d-lui prezident al camerei dimisionarea mea de deputat.

V. Alecsandri

* În limba franceză, joc de cuvinte: *Cabinet, cabinet d'aisance (closet).*

211

Jassi, 13 mai [s.n.] 1860

Monsieur Jean Ghica, ministre de l'Intérieur
Bucarest

Je t'ai déclaré, en partant, que, si j'étais élu député en Valachie, je ne retournerai plus à Bucarest. Si tu veux que j'y revienne, fais d'abord proceder à de nouvelles élections à Bouzeu. J'ai d'ailleur télégraphié au (Bouzeu) président du colège électoral que je ne pouvais accepter le mandat de député. Ma décision est irrévocable.

Alecsandresco est-il parti pour Jassi ?

Alecsandri

Iași, 13 mai [s.n.] 1860

Domnul Ion Ghica, ministrul Afacerilor Interne
București

Ţi-am declarat, cînd am plecat, că, dacă voi fi ales deputat în Ţara Românească, nu mă voi mai reîntoarce la București. Dacă vrei ca să mă întorc, procedează mai întîi la noi alegeri la Buzău. Am telegrafiat dealtfel la (Buzău) președintelui cole-

giului electoral că nu puteam să primesc acest mandat de deputat. Hotărîrea mea este de nestrămutat.

Alecsandrescu a plecat spre Iași ?

Alecsandri

212

Jassi, 15/5 1860

Mr Ion Ghica, Président du Conseil des ministres
Bucarest

Ministère [1] formé. Cogălniceano Président du Conseil et ministre de l'Intérieur. Michel Jora Affaires étrangères. Corradini Travaux publics. Alcaze Finances. Adrian Guerre. Bojinca Justice. L'archimandrite Melchisedek Culte et Instruction publique.

Regards à ma dépêche d'hier, relative à mon retour.

Alecsandri, ministre des Affaires étrangères

Iași, 15/5 1860

Dl. Ion Ghica, președintele Consiliului de miniștri
București

Minister [1] format. Kogălniceanu președintele Consiliului și ministrul Afacerilor Interne. Mihail Jora Afacerile Străine. Corradini Lucrări Publice. Alcaz Finanțe. Adrian Război. Bojinca Justiție. Arhimandritul Melchisedec Culte și Instrucție Publică.

Uită-te peste depeșa mea de ieri, privitoare la întoarcerea mea.

Alecsandri, ministrul Afacerilor Străine

CĂTRE MIHAIL KOGĂLNICEANU

213

Roman [1], 22 mai 1860

Mr Cogalniceano
Jassi

La clef du chiffre de Négri est assez compliquée, elle repose sur la connaissance d'une frase convenue tenir [*sic*] les correspondants. Il faudrait donc savoir d'abord si la dépêche que vous venez de recevoir est combinée avec la phrase convenue entre Négri et mon frère ou bien avec celle convenue entre Négri et moi. Veuillez m'envoyer par télégraphe les premiers mots de cette dépêche pour que j'essaie d'en trouver l'explication et, en cas de succes, je vous enverai immediatement la phrase qui lui sert de clef.

V. Alecsandri

Roman, [1] 22 mai 1860

Dl. Kogălniceanu
Iași

Cheia cifrului lui Negri este destul de complicată, ea se bazează pe cunoașterea unei fraze convenite între corespondenți. Trebuie mai întîi să se știe dacă depeșa pe care ai primit-o este combinată cu fraza convenită între Negri și fratele meu sau cu cea convenită între Negri și mine. Trimite-mi prin telegraf primele cuvinte din această depeșă ca să încerc să-i găsesc explicația și, în caz de succes, îți voi trimite numaidecît fraza care îi servește de cheie.

V. Alecsandri

CĂTRE BARONUL EDER

214

Bucarest, 24 mai 1860

M. l'Agent et Consul général, [1]

A une époque où les rapports de l'Autriche avec la Moldavie et la Valachie n'avaient pas encore l'importance qu'ils ont acquise, les princes placés à la tête de ces Principautés avaient obtenu du Cabinet de Vienne la faculté d'avoir dans cette capitale des agents officieux permanents. Me fondant sur cet antécédent et surtout sur les dispositions bienveillantes du gouvernement impérial à notre égard, je recours à vous, M. le Baron, pour vous prier de vouloir bien lui demander s'il consentirait à donner à un Agent Moldo-Valaque régulièrement établi, bien qu'officieux, le crédit accordé au précédents. La nature, l'étendue, les conditions des fonctions d'un semblable poste seraient, en cas d'adhésion de Votre gouvernement, l'objet d'une entente subséquente qui aurait lieu à Vienne même, si par votre intermédiaire obligent, M. le comte de Rechberg voulait bien permettre à l'aide de camp de S. A. le Prince Régnant, M. le major Alecsandri, de s'acquitter auprès de S. Exe. de cette mission. Ces deux points indiqués, je crois superflu, M. le Baron, de réclamer de votre obligence la recommandation d'un projet à l'exécution duquel nos rapports de toute nature sont directement intéressés. Je sais, pour ma part, quel grand prix vous attachez au développement et à l'intimité des relations existant entre nos pays et j'ai tant lieu de croire que dans votre communication au Gouvernement Impérial vous voudrez bien attribuer à un sentiment identique la proposition que je vous prie de lui transmettre de la part même de S. A. le Prince Régnant. Dans cette conviction, je profite de cette nouvelle occasion pour vous réitérer, M. l'Agent et Consul Général, l'assurence de ma considération la plus distinguée.

Le ministre des Affaires étrangères de Valachie,

V. Alecsandri

București, 24 mai 1860

Dl. agent și consul general. [1]

Într-o vreme în care raporturile Austriei cu Moldova și Țara Românească nu aveau încă importanța pe care au căpătat-o, prinții aflați în fruntea acestor principate obținuseră de la Cabinetul din Viena libertatea de a avea în această capitală agenți oficioși permanenți. Bazîndu-mă pe aceste antecedente și mai cu seamă pe dispozițiile binevoitoare ale guvernului imperial în privința noastră, mă adresez dumneavoastră, dl. baron, pentru a vă ruga să binevoiți să-l întrebați dacă ar consimți să acorde unui agent moldo-valah stabilit în regulă, cu toate că oficios, creditul acordat celor dinainte. Natura, întinderea, condițiile de funcționare ale unui asemenea post vor fi, în caz de primire de către guvernul dumneavoastră, obiectul unei înțelegeri următoare, care va avea loc chiar la Viena, dacă prin binevoitoarea dumneavoastră mediere, dl. conte de Rechberg ar vrea să îngăduie aghiotantului a.s. prințului domnitor dl. maior Alecsandri, să se achite pe lîngă excelența-sa de această misiune. Aceste două puncte arătate, cred că nu mai este nevoie, dl. baron, să cerem de la bunăvoința dumneavoastră recomandarea unui proiect la a cărui îndeplinire raporturile noastre de tot felul sînt direct interesate. Știu, în ce mă privește, ce mare preț puneți pe dezvoltarea și apropierea relațiilor existente între țările noastre și am dreptul să cred că în comunicarea dumneavoastră adresată guvernului imperial veți binevoi să atribuiți unui sentiment asemănător propunerea pe care vă rog să i-o transmiteți chiar din partea a. s. prințului domnitor. Cu această convingere, profit de această nouă ocazie pentru a vă reînnoi, dl. agent și consul general, asigurarea considerației mele celei mai distinse.

Ministrul Afacerilor Străine al Țării Românești,

V. Alecsandri

CĂTRE COSTACHE NEGRI

215

Bucarest, ce 28 mai 1860

Principautés Unies
Cabinet du ministre
des Affaires étrangères
de Valachie

Mon cher vieux,

C'est la dernière fois que je t'écris sur du papier ministériel car, aujourd'hui même, mes collègues et moi nous cédons nos portefeuilles à Mrs :

Nicolae Golesco — Guerre
D. Brătiano — Intérieur
J. Brătiano — Finances
Jean Filipesco (Kurkan) — Affaires étrangères
Boerescu — Justice
Vlădoiano — Controle
C. Rosetti — Culte et Instruction publique.

Nous nous retirons devant une misérable cabale, la conscience pure et avec le sentiment du devoir accompli, à d'autre maintenant à conduire les affaires pour la plus grande prospérité de la Nation Roumaine. Quant à moi, je me retire à Mircesti, cette chère Capoue, où l'on ne parle pas politique, et dans quelque temps je prendrai mon vol vers Paris et l'Amerique.

Le Prince se rendra bientôt à Constantinople. Ce sera le moment de lui présenter notre ami Baligot.[1] En attendant, le nouveau ministère est chargé de présenter aux Chambres un projet de Chancellerie princière et de faire voter des fonds. Toute la question dépend de ce vote. S'il passe, Baligot est nommé d'emblée. Voilà tout le secret de polichinelle.

Adieu, je t'embrasse, mais je ne crois pas que je viendrai à Constantinople.

Alecsandri

Bucureşti, 28 mai 1860

Principatele Unite
Cabinetul ministrului
Afacerilor Străine ale
Ţării Româneşti

Iubite prietene,

Este pentru ultima dată cînd îţi scriu pe o hîrtie ministerială căci, chiar astăzi, colegii mei şi cu mine ne-am cedat portofoliile d-lor :

Nicolae Golescu — Război
D. Brătianu — Afaceri Interne
I. Brătianu — Finanţe
Ion Filipescu (Curcanache) — Afaceri Străine
Boerescu — Justiţie
Vlădoianu — Control
C. Rosetti — Culte şi Instrucţie Publică.

Ne retragem, în faţa unei nenorocite intrigi, cu conştiinţa curată şi cu sentimentul datoriei împlinite ; este rîndul altora acum, să conducă afacerile spre cea mai mare prosperitate a naţiunii române. În ce mă priveşte, mă retrag la Mircesti, această fericită Capuă, unde nu se vorbeşte despre politică, şi peste cîtva timp îmi voi lua zborul spre Paris şi America.

Prinţul se va duce la Constantinopol. Va fi momentul potrivit să i-l prezinţi pe prietenul nostru Baligot.[1] Pînă atunci, noul minister este însărcinat să prezinte camerelor un proiect de cancelarie princiară şi să voteze fonduri. Toată chestiunea depinde de acest vot. Dacă trece, Baligot este numit fără nici o greutate. Iată tot secretul lui polichinelle.

Adio, te îmbrăţişez, dar nu cred că voi veni la Constantinopol.

Alecsandri

CĂTRE DIM. A. STURDZA

216

Mircești [sfîrșit 1859—1860][1]

Iubite prietene,

Am mare dorință a mă întîlni cu d-ta, pentru ca să vorbim împreună despre mai multe obiecte foarte interesante, însă, după starea în care au agiuns drumurile, numai calare poate cineva a merge dintr-un loc în altul, fie cît de apropiat. Neavînd alt cal de călărie decît vechiul Pegaz carele au schiopat de o bucată de vreme, nu-mi rămîne de făcut altă decît ca să te rog a te răpezi d-ta la mine pe surul, dacă vei ave mîni, duminică, vreo oră disponibilă. Îmi vei pricinui o mare mulțumire dovedindu-mi că generația cea tinără nu se înspăimîntă de obstacole.

Al d-tale prieten,

V. Alecsandri

Dacă posezi în bibliotecă regulamentul Adunării din Iași sau din București, mă vei îndatori trimițindu-mi-l cu aducătorul astui ravaș.

217

[1860][1]

Mon cher ami,

Je vous remercie cent fois pour le meuble que vous avez eu l'obligeance de m'envoyer ; il me servira à continuer mes coups de patte sur les doigts des grotesques qui font l'ornement de notre société.

Ma santé va beaucoup mieux depuis quelque jours, les palpitations dont je soufrais ont disparu complettement, ainsi je vous prie de faire agréer me remerciements au Dr Theodorou.

Je vous enverrai quelques-unes de mes poésies écrites en lettres latines, aussitôt mon retour de Jassi. Des affaires m'y appellent de suite, aussi je compte partir d'ici au plus tôt.

Monsieur Gr. Balche[2] à trouvé plus fin que lui, ce n'était pas très difficile ; il doit être joliment vexé, pour peu que son amour propre ait le volume de sa taille.

Tout à vous de coeur,

V. Alecsandri

Mes compliments amicaux à tous les vôtres.

[1860][1]

Iubite prietene,

Îți mulțumesc de o sută de ori pentru mobila pe care ai avut bunătatea să mi-o trimiți ; îmi va folosi să continui cu loviturile mele peste degetele caraghioșilor care împodobesc societatea noastră.

Sănătatea mea merge mult mai bine de cîteva zile, palpitațiile de care sufeream au dispărut cu totul, de aceea te rog să-i prezinți doctorului Theodoru mulțumirile mele.

Îți voi trimite unele dintre poeziile mele scrise cu litere latine, îndată după întoarcerea mea de la Iași. Niște treburi mă cheamă acolo numaidecît, de aceea socotesc să plec de aici cît mai curînd.

Domnul Gr. Balș[2] a găsit pe cineva mai deștept decît el ; nu era foarte greu ; trebuie să fie foarte ofensat, numai dacă amorul său propriu este pe măsura taliei sale.

Al dumitale din inimă,

V. Alecsandri

Salutările mele prietenești pentru toți ai dumitale.

CĂTRE ION GHICA

218

Mircesti, 30 juin 1860

Mon cher vieux,

Connais-tu ce bonheur incommensurable qui consiste à regarder la marche triomphale d'une troupe d'oies à travers champs ? De temps à autre, ces nobles descendantes des sauveurs du Capitole se livrent à des accès d'harmonie qui rappellent les mouvements oratoires d'une Chambre patriotique. Et pour peu que l'on ait le cœur bien placé, on se sent empoigné d'un noble orgueil en pensant aux Mirabeau et autres volatiles éloquents qui sauvent régulièrement la patrie [1] pendant trois mois de l'année.

C'est à ce genre de spectacles que j'assiste depuis mon séjour à Mircesti et j'y trouve un charme bien autrement puissant que celui que j'étais forcé de subir à l'époque de notre splendeur, pendant que nous étions assis sur la sellette ministérielle [2], exposés aux éloquentes improvisations des Jean Bratiano, Otetelişano et Prijbeano. Là, par respect pour la nation, je devais oublier la bête pour le titre et accorder à tout individu la considération de député, quelle que fût d'ailleurs la catégorie animale à laquelle il appartînt, tandis qu'ici j'ai la faculté d'appeler chaque objet par son nom et ce n'est pas un mince plaisir que de pouvoir crier librement et hautement : «Midas a des oreilles d'âne».

Sais-tu quelle est ma principale occupation à la campagne ? La chasse aux grives et la pêche aux goujons. Cette dernière surtout m'attire par les réflexions politiques qu'elle me suggère. Puis je fais des promenades interminables à travers mes champs de blé, d'orge et de maïs et je fonde sur leur production l'espoir de mes prochaines course à travers le monde. Si Dieu d'abord et les sauterelles ensuite veulent bien épargner ma récolte, je quitterai le pays vers la fin de 7bre [3] et je m'en irai, m'en irai, m'en irai jusqu'à l'extinction de ma chaleur naturelle.

Passerai-je par Bucarest ? Peut-être qui, peut-être non. En tout cas, je te prie de présenter mes fraternelles amitiés

à Madame Ghiça et d'embrasser de ma part ton aîné et Sir Charles [4]. Quant à toi, mon cher vieux, je t'embrasse cordialement à la manière du bon vieux temps.

V. Alecsandri

Une petite commission. Fais-moi le plaisir de remettre le billet ci-inclus à Jean Floresco [5] et de donner de bonnes poignées de main à ton frère, à Balaciano, Bolintiniano, Gradovici [6], ainsi qu'à toutes les charmantes personnes qui fréquentent ton salon et qui ont l'immense avantage de ne pas appartenir à notre sexe si fort, mais si laid. Je t'envoie une seconde lettre pour Gabrieli.

Mircești, 30 iunie 1860

Iubite prietene,

Cunoşti tu acea fericire nemăsurată care constă în a privi mersul triumfal al unui cîrd de gîşte pe cîmp ? Din cînd în cînd, aceste nobile descendente ale salvatoarelor Capitoliului se dedau la accese de armonie care amintesc discursurile oratorice ale unei camere patriotice. Şi, dacă eşti un om de inimă, te simţi cuprins de o nobilă mîndrie, gîndindu-te la acei Mirabeau şi alte zburătoare elocvente care, în mod regulat, timp de trei luni pe an, salvează patria. [1]

De cînd sînt la Mircești asist la acest fel de spectacole şi le găsesc un farmec mult mai mare decît acela pe care eram obligat să-l îndur în epoca strălucirii noastre, pe cînd şedeam pe banca * ministerială, [2] expuşi la elocventele improvizaţii ale unor Ion Brătianu, Otetelişanu şi Prejbeanu. Acolo, din respect pentru naţiune, trebuia să uit dobitocul pentru titlu şi să acord oricărui individ consideraţia de deputat, indiferent de categoria animală căreia i-ar fi aparţinut, în timp ce aici am posibilitatea să-i spun fiecărui lucru pe nume şi nu mică este plăcerea să poţi striga liber şi cît te ţine gura : „Midas are urechi de măgar".

* *Sellette,* însemnează „banca acuzării" !

Știi tu care este principala mea ocupație la țară ? Vînătoarea de sturzi și pescuitul de porcușori. Acesta din urmă mai cu seamă mă atrage prin reflecțiile politice pe care mi le inspiră. Fac apoi plimbări nesfîrșite prin lanurile mele de grîu, orz și porumb și îmi întemeiez pe recolta lor nădejdea viitoarelor mele călătorii prin lume. Dacă Dumnezeu mai întîi și lăcustele pe urmă se vor îndura să-mi cruțe recolta, voi părăsi țara către sfîrșitul lui septembrie [3] și mă voi duce, mă voi duce, mă voi duce cît mă vor ține puterile.

Dacă voi trece prin București ? Poate că da, poate că nu. În orice caz, te rog să prezinți frățeștile mele salutări doamnei Ghica și să îmbrățișezi din parte-mi pe fiul tău cel mare și pe Sir Charles. [4] Pe tine, dragul meu, te îmbrățișez din toată inima, ca odinioară.

V. Alecsandri

Un mic comision. Fă-mi plăcerea să dai biletul alăturat lui Ion Florescu [5] și să transmiți afectuoase strîngeri de mînă fratelui tău, lui Bălăceanu, Bolintineanu, Gradovici [6], precum și tuturor persoanelor încîntătoare care frecventează salonul tău și care au marele noroc să nu aparțină sexului nostru atît de puternic, dar atît de urît. Îți trimit o a doua scrisoare pentru Gabrieli.

CĂTRE PANTAZI GHICA

219

Mircesti, 5 juillet 1860

Mon cher Pantazi, [1]

Votre lettre du 20 juin en venant bras dessus, bras dessous avec Mons. *Pacală* [2] me rendre visite dans le petit coin du monde que j'habite, se sont mis à bavarder spirituellement et à attirer mon attention vers un ordre de choses

entièrement effacé de mon esprit. *Ille ego qui quondam...* (c'est du latin, mais rassurez-vous, j'ai oublié le reste) et qui aujourd'hui me trouve absorbé par le plaisir de la chasse aux étourneaux et par celui non moins attrayant de la pêche aux goujons, j'avais perdu de vue complètement les étourneaux, les goujons et autres dindons politiques qui voltigent, frétillent et se pavanent sur la scène officielle. (Balaciano aurait écrit *Seine* à cause des poissons susmentionnés.) Or, si vous n'aviez réussi à force d'esprit à m'intéresser à ce tableau que je pourrais appeler plus artistement une croûte, je vous aurais accablé d'une foule de malédictions, vu le voeu de chasteté politique que j'ai fait en quittant Bucarest ; mais puisque le mal est fait, puisque vous avez si adroitement promené devant mes regards ces ombres chinoises qui font l'ornement de votre Chambre obscure [3], je ne saurais moins faire que vous complimenter. Votre journal fera rire toutes les couleurs politiques de la Roumanie et, ce qui est mieux, il les fera rire de toutes les couleurs, jaune surtout. Vous avez du mordant et du zèle ; ayez-en beaucoup du premier et pas trop du second.

Vous avez en outre un collaborateur qui fait la revue des séances de la Chambre en perfection. Dites-lui de ma part que je ne l'ai nullement deviné et, pour preuve, tirez-lui la chaîne de sa montre.

Vous me demandez dans votre lettre deux choses qu'il m'est bien difficile de faire actuellement : 1. des abonnés, 2. des articles. Etant à la campagne et me promettant d'y rester le plus longtemps possible, je ne saurais m'adresser aux arbres de la forêt pour les engager à s'abonner à votre journal ; les arbres me répondraient que le journalisme est une véritable forêt de Bondy [4]. Malgré cette réponse judicieuse, je me propose pourtant d'écrire à Jassi à Mr Fotino, le directeur du ministère des Affaires étrangères, pour le charger de placer vos 20 numéros.

Quant aux articles humoristiques, hélas ! la sainte paresse dont j'ai été envahi depuis que j'ai mis le pied à Mircesti me défend de mettre la main à la plume et encore moins la plume à la main. Quoiqu'il en soit cependant, je tâcherai, par une journée de grande pluie de devenir aussi

spirituel que faire se pourra, afin de répondre poliment à l'aimable visite de *Pacală*. En attendant, je vous embrasse tout bêtement, c'est-à-dire tout cordialement, et vous charge d'en faire autant de ma part à votre frère et à Balaciano. Après cela, vous prendrez votre air le plus galant pour présenter mes amitiés bien sincères à Madame Ghica (Ion), à Madame Ghica (Pantazi), à Madame Greciano et à la toute charmante et non moins méchante demoiselle Alexandrine. Et Dieu vous bénira *in secula seculorum [sic]*.

Votre ami dévoué,

V. Alecsandri

J'attends avec impatience le no suivant de *Pacală*.

Mircești, 5 iulie 1860

Iubite Pantazi,[1]

Scrisoarea dumitale din 20 iunie venind braț la braț cu domnul *Păcală*[2] să mă viziteze în micul colț de lume pe care îl locuiesc, s-au apucat să pălăvrăgească plini de haz și să-mi atragă atenția asupra unei stări de lucruri cu totul șterse din mintea mea. *Eu acela care odinioară* *... (este pe latinește, dar liniștește-te, am uitat restul) și care mă găsesc astăzi cufundat în plăcerea vînătorii de grauri și a pescuitului de porcușori, pierdusem cu totul din vedere graurii, porcușorii și alți curcani politici care fîlfîie din aripi de colo pînă colo, se agită și se împăunează pe scena oficială. (Bălăceanu ar fi scris *Seine* ** din pricina peștilor mai sus menționați.) Or, dacă n-ai fi izbutit cu ajutorul glumelor să mă faci să mă interesez de acest tablou, pe care aș putea să-l numesc mai artistic o mîzgălitură, te-aș fi copleșit cu o mulțime de blesteme, avînd în vedere legămîntul de castitate politică pe care l-am făcut părăsind Bucureștiul;

* În original, în limba latină.
** Joc de cuvinte pe omonimele : *scène-Seine.*

dar pentru că răul s-a produs, pentru că ai plimbat cu atîta dibăcie prin fața privirilor mele aceste umbre chinezești care fac podoaba Camerei voastre obscure[3], nu pot face altceva decît să te complimentez. Jurnalul dumitale va face să rîdă toate culorile politice din România, ba mai mult, îi va face să rîdă în toate culorile, mai cu seamă galben. Ai spirit mușcător și zel ; caută să ai cît mai mult din primul și nu prea mult din cel de al doilea.

Ai de asemenea un colaborator, care face la perfecție dările de seamă de la ședințele Camerei. Spune-i din partea mea că nu l-am putut ghici și, ca probă, trage-l de lanțul ceasornicului.

Îmi ceri în scrisoarea dumitale două lucruri pe care îmi este foarte greu să le fac acum : 1. abonamente, 2. articole. Fiind la țară și avînd intenția să rămîn aici cît mai mult timp posibil, nu m-aș putea adresa arborilor pădurii pentru a-i îndemna să se aboneze la jurnalul dumitale ; arborii mi-ar răspunde că ziaristica este o adevărată capcană[4]. Cu tot acest răspuns potrivit, îmi propun totuși să scriu la Iași d-lui Fotino, directorul Ministerului Afacerilor Străine, pentru a-l însărcina să plaseze cele 20 de numere ale dumitale.

Cît despre articole umoristice, vai ! sfînta lene de care am fost cuprins de cînd am pus piciorul la Mircești mă împiedică să pun mîna pe condei și încă și mai mult să pun condeiul în mînă. Totuși, orice ar fi, voi încerca într-o zi cu ploaie mare să devin atît de spiritual, cît îmi va fi cu putință, ca să răspund politicos la plăcuta vizită a lui *Păcală*. Pînă atunci, te îmbrățișez prostește, adică din toată inima, și te însărcinez să faci la fel din partea mea cu fratele tău și cu Bălăceanu. După aceea îți vei lua aerul cel mai galant pentru a prezenta sincerele mele salutări prietenești doamnei Ghica (Ion), doamnei Ghica (Pantazi), doamnei Greceanu și încîntătoarei și nu mai puțin relei domnișoare Alexandrina. Și Dumnezeu să te binecuvînteze *in vecii vecilor* *.

Prietenul dumitale devotat,

V. Alecsandri

Aștept cu nerăbdare nr. următor din *Păcală*.

* În original, în limba latină.

CĂTRE ION GHICA

220

Mircesti, 6 aug. 1860

Floresco m'a apporté ta lettre à la campagne, mon cher vieux, et, dans le couple d'heures qu'il a passé chez moi, il m'a mis au courant de bien des choses cocasses que j'ignorais.

Ainsi le célèbre Firfirig, ce vorace terrible, n'est qu'un lièvre déguisé, sous la peau d'une hyène, je m'en suis toujours douté, pour ma part, et j'ai toujours consideré le parti qui hant «Fialkowski» [1] comme une ramassis d'ogres ridicules ; ils finiront par se dévorer entre eux pour se donner en spectacle aux populations, car c'est la leur monomanie.

Certes j'ai vu bien des absurdités, bien des folies de toutes sortes depuis que je connais les Bratiano et Cie, mais je n'ai jamais pensé que l'on put pousser le manque de tact jusqu'à vouloir offrir une sabre d'honneur à l'Empereur Napoléon ! Ceci depasse tout ce que l'imagination la plus boufonne peut inventer de monstrueusement comique. La Chambre aurait du voter une enquète pour examiner l'état du cerveau de Jean Brătiano ; il est fort possible que sa chutte ministérielle ait derangé ses facultés intellectueles.

Ubicini se rend à Bucarest et se charge de t'apporter cette lettre. Je souhaite que lui et elle te trouve en bonne santé. Pour ma part, je vais assez bien pour un campagnard occupé de travaux d'agriculture sur une grande échelle et j'attends le mois d'octobre pour me diriger vers Paris [2]. Je passerai, sans doute, alors par Bucarest afin de revoir mes bons amis et de leur serrer la main.

J'ai reçu quelques numeros de *Pacală* ; sauf quelques mots risqués et qui appartiennent au bagage de *Nikipercia*, c'est un journal qui fera son chemin. Dis à ton frère [3] de maîtriser un peu la fougue de sa verve et envoie-moi par la poste les nos du nouveau *Nikipercia* et ceux des *Aripe furtunoase*, pour pouvoir juger du progrès de l'esprit dans un certain monde de Bucarest.

Si tu vois Tabaia [4], rappelle-lui les plans de maison et d'auberge, qu'il s'est chargé d'exécuter pour moi, et, si ces travaux sont achevés, envoie-les moi à Mircesti.

Adieu et mille bonnes amitiés à Mame Ghica, ainsi qu'a toute ta famille.

V. Alecsandri

Mircești, 6 aug. 1860

Florescu mi-a adus scrisoarea ta la țară, dragul meu, și, în cele două ore pe care le-a petrecut la mine, m-a pus la curent cu multe lucruri caraghioase pe care nu le știam.

Deci celebrul Firfirig, acest lacom groaznic, nu este decît un iepure travestit în pielea unei hiene, în ce mă privește am bănuit-o întotdeauna și am socotit grupul care merge la „Fialkowski" [1], ca pe o adunătură de căpcăuni caraghioși ; vor sfîrși prin a se sfîșia între ei pentru a se da în spectacol populației, căci aceasta este monomania lor.

Desigur am văzut multe absurdități, multe nebunii de tot felul de cînd cunosc pe Brătieni și comp., dar nu m-am gîndit niciodată că se poate împinge lipsa de tact pînă acolo încît să vrei să oferi o sabie de onoare împăratului Napoleon ! Aceasta depășește tot ceea ce imaginația cea mai hazlie poate inventa ca groaznic caraghioslîc. Camera ar fi trebuit să voteze o anchetă pentru a examina starea creierului lui Ion Brătianu ; căderea sa ministerială este foarte posibil să-i fi zdruncinat facultățile intelectuale.

Ubicini se duce la București și se însărcinează să-ți aducă această scrisoare. Doresc ca el și ea să te găsească sănătos. În ce mă privește, sînt destul de bine pentru un om de la țară ocupat cu lucrări de agricultură pe o scară mare și aștept luna octombrie pentru a mă îndrepta spre Paris [2]. Voi trece atunci, desigur, prin București pentru a-mi vedea prietenii și a le strînge mîna.

Am primit cîteva numere din *Păcală* ; în afară de cîteva cuvinte prea tari care aparțin bagajului lui *Nikipercia*, este un ziar care are să meargă. Spune-i fratelui tău [3] să-și stăpînească

puțin focul spiritului și trimite-mi prin poștă numerele noului *Nikipercia* și pe acele ale *Aripilor furtunoase*, pentru a putea să judec progresul spiritului într-o anumită lume a Bucureștiului.

Dacă-l vezi pe Tabaia[4], adu-i aminte de planurile de casă și han pe care s-a însărcinat să le execute pentru mine, și, dacă aceste lucrări sînt terminate, trimite-mi-le la Mircești.

Adio și mii de bune amiciții doamnei Ghica, cum și întregii tale familii.

V. Alecsandri

221

Mircesti, 26 oct. 1860

Mon cher vieux,

J'ai reçu les plans exécutés par Mr Tabaia[1] et je te prie de l'en remercier de ma part, de toutes façons, même pécuniairement, après quoi tu m'indiqueras la somme que tu auras avancer pour que je te l'expédie de suite à Bucarest. Je suis en veine de payer mes dettes ! Voilà le grand mot laché. Dans peu de jours je quitte la campagne pour rentrer en ville, puis je file plus loin, malgré le mauvais temps qui m'a surpris dans ces parages. Passerai-je par Bucarest ? C'est ce que je me demande tous les jours et tous les jours je me réponds tantôt oui, tantôt non, car nous avons un fier ruban de route de Jassi là-bas. Enfin, nous verons !...

J'ai promis à Madame Ghica de travailler pour le théâtre et de mettre en scène plusieurs types qui font l'ornement de «Fialkowski»[2] et l'ennemi de la Chambre. Je te pris de lui annoncer que c'est fait. Dans ces derniers quinze jours j'ai été pris d'une sorte de fièvre de travail qui a eu pour résultat cinq ouvrages dramatiques, dont voici la liste :

1. *Lipitorile satului* — drame en 5 actes.
2. *Zgîrcitul răsipitor* — drame en 4 actes.

3. *Satul lui Cremine* — farce en 4 actes.
4. *Le Rétrograde* — chansonette comique.
5. *Le Démagogue* — yedem *[sic]*.

Afin de tenire ma promesse, j'ai fait entrer dans le personnel de *Zgîrcitul* deux saltimbanques politiques du nom de *Clevetici* et de *Tribunescu* dont le profil est calqué sur celui de Rosetaki[3] et de Jean Bratiano. Ils te ferons rire, je l'espère, car mes personnages sont tout aussi grotesques que leurs modeles. Quant à la chansonette du *Démagogue*, c'est le portrait craché du célébre orateur de la Chambre, qui a évoqué avec autant de succés l'ombre d'Ali-pacha de Janina. J'ai cru devoir lui faire débiter sur la scène un discours pareil à celui qui nous a tant desopillé la rate le jour de la fameuse interpellation. La chansonette est moitié prose, moitié couplets. Je transcris ici ces derniers pour t'amuser un instant, mais je t'engage à ne pas les livrer à la publicité avant que Millo n'ait débité la chansonette sur la scène.

Demagogul

Eu sînt celebrul Clevetici
Cunoscut nu demult pe-aici
Liberal ultra, jurnalist
Și constituționalist !
Unii îmi zic că-s demagog,
Alții, în glumă : *De, mă*, Gog !...
Dar eu n-asud, eu sufer tot,
Căci sînt un mare patriot.

Sînt novator, am idei mari,
Idei revoluționare,
Vreau să croiesc, să schimb, să dreg...
Dar ce cîștig ? Cu ce m-aleg ?
Unii îmi zic : vrednic roman,
Alții pretind că-s șarlatan,
Dar eu n-asud, eu sufer tot
Căci sînt un mare patriot !

Munții cei nalți cu ai lor stînci
Vreau să-i răstorn prin văi adînci,
Să nivelez tot pe pămînt...
Dar cine-mi crede de cuvînt ?

Unii îmi zic că sînt tribun,
Alţii pretind că sînt nebun,
Dar eu n-asud, eu sufer tot
Căci sînt un mare patriot !

Vreau pe români să-i fac pe loc
Romani antici, viteji de foc,
Ca să ţinem răsbel cu ruşi,
englezi, chinezi, turci, nemţi şi pruşi.
(*Aude afară un sunet de tobă şi se sparie.*)
Unii îmi zic că-s harţagos,
Alţii pretind că-s cam... fricos,
Dar eu n-asud, eu sufer tot
Căci sînt un mare patriot.

N.B. (*Ici vint le fameux discours*, après quoi *il ajoute en s'adressant au public :*)

Fraţi cauzaşi ! m-aţi auzit
Sînt elocvent apelpisit.
Vorbesc, vorbesc, vorbesc, vorbesc,
Pîn-ce pe toţi îi obosesc.
Unii îmi zic ritos : hazliu,
Alţii îmi zic : palavragiu,
Dar eu n'asud, eu sufer tot
Căci sînt un mare patriot !

Cette bluette, si je ne me trompe, est destinée à produire une profonde sensation sur le public du théâtre de Bucarest. Les uns riront de bon coeur, d'autre riront jaune et sifleront, peut-être, mais quoi-qu'il arrive, il faut que la chansonette leur soit servie par Millo. J'enverrai bientôt à celui-ci mes cinque pièces. Tu parcoureras le *Zgîrcitul*, ainsi que le *Démagogue*, et, si Millo hésitait à monter ces ouvrages, tu tâcheras de le pousser pour le faire aller de l'avant.

Ceci dit, je t'embrasse et te prie de présenter mes amities fraternelles à Madame Ghica, ainsi que mes compliments bien respectueux à Sir Charles [4].

Adieu et tout à toi,

V. Alecsandri

Voici un petit mot pour Mr Tabaia.

Mircești, 26 oct. 1860

Iubite prietene,

Am primit planurile executate de dl. Tabaia [1] şi te rog să-i mulţumeşti din partea mea, în orice fel, chiar şi băneşte, după care îmi vei indica suma pe care a-i avansat-o pentru ca şă ţi-o trimit numaidecît la Bucureşti. Sînt în măsură să-mi plătesc datoriile ! Iată azvîrlită marea vorbă ! Peste puţine zile plec de la ţară pentru a mă reîntoarce în oraş, apoi o şterg mai departe, cu toată vremea rea care m-a prins pe aceste meleaguri. Voi trece oare prin Bucureşti ? Este ceea ce mă întreb în fiecare zi şi în fiecare zi îmi răspund o dată da, o dată nu, pentru că avem un drum grozav de la Iaşi pînă acolo. În sfîrşit, vom vedea !...

Am făgăduit doamnei Ghica să lucrez pentru teatru şi să pun în scenă mai multe tipuri care fac podoaba lui „Fialkowski“ [2] şi inamicul Camerei. Te rog să o vesteşti că s-a făcut. În aceste ultime cincisprezece zile am fost prins de un fel de febră a lucrului care a avut ca rezultat cinci lucrări dramatice a căror listă iat-o :

1. *Lipitorile satului* — dramă în 5 acte.
2. *Zgîrcitul răsipitor* — dramă în 4 acte.
3. *Satul lui Cremine* — farsă în 4 acte.
4. *Retrogradul* — cîntecel comic.
5. *Demagogul — idem.*

Pentru a-mi ţine făgăduiala, am făcut să intre în personalul din *Zgîrcitul* doi saltimbanci politici cu numele de *Clevetici* şi *Tribunescu* al căror tip este copiat după acela al lui Rosetaki [3] şi al lui Ion Brătianu. Au să te facă să rîzi, nădăjduiesc, căci personajele mele sînt tot atît de caraghioase cît şi modelele lor. Cît despre cîntecelul *Demagogul*, este portretul întocmai al celebrului orator al Camerei, care a evocat cu atîta succes umbra lui Ali-paşa din Ianina. Am crezut că trebuie să-l fac să spună pe scenă un discurs asemănător cu acela care ne-a stîrnit atîta rîsul în ziua renumitei interpelări. Cîntecelul este jumătate proză, jumătate cuplete. Transcriu aici pe acestea din urmă pentru a te distra o clipă, dar te îndemn să nu le dai publicităţii înainte ca Millo să fi spus cîntecelul pe scenă.

[. . . . .] *

* Urmează textul cîntecelului. Cf. aici p. 515—516.

Acest cîntec, dacă nu mă înșel, este făcut să producă o mare senzație asupra publicului teatrului din București. Unii vor rîde cu dragă inimă, alții vor rîde galben și vor fluiera, poate, dar, orice s-ar întîmpla, acest cîntecel trebuie să le fie servit de Millo. Îi voi trimite în curînd acestuia cele cinci piese ale mele. Vei parcurge *Zgîrcitul*, cum și *Demagogul*, și, dacă Millo are îndoieli pentru a monta aceste lucrări, vei încerca să-l împingi pentru a-l face să meargă înainte.

Și cu aceasta, te îmbrățișez și te rog să prezinți amiciții mele frățești doamnei Ghica cum și salutările mele respectuoase lui Sir Scarlat [4].

Adio, al tău,

V. Alecsandri

Iată cîteva cuvinte pentru dl. Tabaia.

222

Jassi, 17 nov. 1860

Mon cher vieux,

Je viens te faire mes adieux et te demander encore un petit service, c'est de charger ton frère de faire rendre gorge au prince Babebibobu [1], lequel se refuse d'acquitter les dettes de sa propre mère. Ci-joint tu trouveras une obligation de la princesse Zoé Bibesco [2], qui date de l'année 1846. C'est une bonne aubaine pour ton frère, comme avocat et comme journaliste. Je lui livre le petit éléphant de Schönbrunn, afin qu'il le mette en maître dans le cas ou celui-ci se refuserait plus longtemps à payer. Dans le cas contraire, tu m'en verseras l'argent à Paris, rue de Rivoli No. 174.

J'ai envoyé aujourd'hui à Millo mes travaux dramatiques pour la saison de cette année. Presse-le de monter le *Zgîrcitul răsipitor* [3] et de confier les rôles des deux journalistes ultra à des artistes intelligents.

Adieu et mille amitiés à ta chère famille.

V. Alecsandri

Iași, 17 nov. 1860

Iubite prietene,

Vin să-mi iau rămas bun de la tine și să-ți mai cer un mic serviciu, acela de a însărcina pe fratele tău să-l facă pe prințul Babebibobu [1] să plătească, acesta nevrînd să achite datoriile propriei sale mame. Aici alăturat vei găsi o obligație a prințesei Zoe Bibescu [2], care datează din anul 1846. Este o bună pleașcă pentru fratele tău, ca avocat și ca jurnalist. Îi dau pe mînă pe micul elefant de la Schönbrunn, astfel încît să îi vină de hac în cazul în care acesta ar refuza încă să plătească. În cazul contrar, îmi vei trimite banii la Paris, rue de Rivoli No. 174.

Am trimis astăzi lui Millo lucrările mele dramatice pentru stagiunea acestui an. Grăbește-l să monteze *Zgîrcitul răsipitor* [3] și să încredințeze rolurile celor doi ziariști ultra, unor artiști inteligenți.

Adio și multe amiciții iubitei tale familii,

V. Alecsandri

NOTE

CORESPONDENȚA LUI V. ALECSANDRI

Vechiul deziderat al publicării integrale a corespondenței lui V. Alecsandri începe să ia ființă cu volumul de față.

Valoarea netăgăduită a scriitorului și farmecul epistolierului au făcut ca numeroase scrisori să fie publicate în volume sau în periodice, începînd chiar din timpul vieții poetului și pînă în ziua de astăzi. Această formă de omagiu, dacă a avut darul să informeze asupra creației sale literare, a activității politice sau vieții intime, i-a dăunat în același timp prin lipsa de unitate, prin redarea unei imagini descompuse a vieții, pe care numai publicarea integrală a corespondenței sale le putea îndrepta.

Într-o literatură ca aceea română, destul de săracă în mărturisiri autobiografice pentru secolul XIX, scrisorile — autentice documente personale și sursă de prețioasă informație — împlinesc multe goluri, atunci cînd sînt publicate cronologic. Căci, citite sub această formă, care asigură menținerea continuității și evoluției atît a faptelor, cît și a ideilor, sentimentelor cuprinse în ele, valoarea lor o egalează pe aceea a unor însemnări zilnice, a unor memorii sau a unui jurnal intim, care dezvăluie cititorului personalitatea autorului lor, atmosfera în care a trăit și a scris, ajutînd la înțelegerea creației sale, a raporturilor cu lumea contemporană lui.

În cazul lui V. Alecsandri — despre a cărui corespondență s-a scris îndeajuns de mult — este izbitor faptul că tocmai publicarea incompletă a scrisorilor sale i-a atras greșite aprecieri din partea criticilor și istoricilor literari. Prima publicație mai întinsă, volumul *Scrisori*, editat de Il. Chendi și Eug. Car-

calechi, în anul 1904, care cuprinde numai scrisori în limba română, adresate soției și cîtorva personalități ale vieții culturale din epoca sa, oferind numai o parte din marea sa corespondență, și nu pe cea mai grăitoare, a determinat observații nedrepte, ca aceea a lui N. Iorga: „Cine s-ar aștepta să găsească părerile poetului asupra chemării sale literare, ideile sale asupra marilor întrebări ale vieții, portrete bine schițate ale contemporanilor, descrieri meșteșugite despre cărțile văzute de dînsul s-ar înșela"[1], iar în *Românul*[2], la rubrica *Note critice*, Caton își intitulează prezentarea volumului de scrisori de la V. Alecsandri *Oameni mici și oameni mari*, acuzînd pe editor că prin publicarea acestor scrisori micșorează valoarea poetului. În presă s-au publicat atunci numeroase prezentări ale acestei apariții, făcute cu destulă rezervă. Izolat de restul masivei corespondențe, lotul publicat pare lipsit de semnificație, deci cu atît mai mult micile grupuri publicate aiurea nu puteau ajuta la crearea unei sinteze.

Pentru revizuirea tuturor celor ce se cunosc, cît și, mai ales, pentru cele ce nu se cunosc despre V. Alecsandri, merită ca, lăsînd deoparte scrisorile care se încadrează vădit în literatura epistolară, corespondența sa personală să fie publicată integral.

Cadrul corespondenței personale a fost însă mult lărgit, socotindu-se că tot atît de *personală* este și o scrisoare oficială, în măsura în care ea este redactată direct de semnatarul ei, aflat atunci într-o funcție oficială. Cazul este clar pentru V. Alecsandri care a intrat în anul 1858 în funcția de secretar de stat sub Căimăcămia de Trei, funcție pe care a continuat să o ocupe în Moldova după Unire, pînă în octombrie 1859, iar în Țara Românească pînă în iunie 1860, timp în care toate hîrtiile oficiale sînt *gîndite* și *redactate* de poet. Aceeași observație este valabilă și pentru puținele scrisori oficiale scrise în perioada din martie 1861—septembrie 1862, cînd a girat postul de agent al Principatelor la Paris. S-a socotit cu atît mai mult că aceste scrisori oficiale, puține la număr, trebuie să rămînă incluse în corespondența personală a poetului, cu cît adevărata corespondență de interes politic pentru această perioadă o formează *scrisorile personale*, adresate de poet celor trei principali corespondenți ai săi interesați în problemele politico-diplomatice ale timpului: domnitorul Cuza, Iancu Alecsandri și Ion Ghica.

Scrisorile adresate fratelui său, în anii 1858—1859, au aspectul unor buletine informative, care urmau să fie transmise presei franceze spre publicare, completate, pentru Iancu, cu considerații de ordin personal. Modul cum a decurs alegerea lui Cuza ca domn al Moldovei și entuziasmul dezlănțuit la Iași, cu această ocazie, fac din scrisoarea adresată lui Iancu la 20 ianuarie documentul istoric cel mai autentic, dar și o pagină epistolară antologică. Din misiunile în care este trimis de domnitorul Cuza, îndată după Unire, poetul adresează acestuia scrisori-rapoarte în care folosește tonul deferent al sfetnicului, dar, cînd într-o asemenea scrisoare dorește să-i dea un sfat sau o informație confidențială, poetul nu se sfiește să părăsească și tonul oficial, și limba franceză, și caracterele latine, pentru a i se adresa în limba română, cu caractere chirilice, pe tonul familiar al prieteniei de totdeauna, îngăduindu-și unele intimități foarte puțin diplomatice! Lui Ion Ghica, prim-ministru al guvernului din care făcea și el parte, îi scrie scrisori sau telegrame de strictă necesitate politică în care, ici, colo, presară păreri și gînduri personale. Or, o atît de strînsă legătură *personal-oficial* nu poate fi ignorată și, mai cu seamă, nu poate fi destrămată de dragul unui criteriu strict formal!

Între anii 1848—1860 se înscrie clocotitoarea perioadă a participării poetului la viața politică, ceea ce creează trăsătura specifică a personalității sale din acea epocă. Activitatea sa politică, începută sub imperiul entuziasmului romantic revoluționar, se transformă, în zbuciumații ani premergători Unirii, în lupta omului matur, răspunzător de soarta țării sale. Nici o biografie nu poate ignora această perioadă a vieții sale, care se ilustrează tocmai prin îmbinarea conținutului corespondenței personale cu acela al corespondenței oficiale.

O cifră exactă a scrisorilor poetului nu poate fi stabilită pentru că, dacă în anul 1957 se cunoșteau c. 2 157 de scrisori, astăzi numărul lor se ridică la c. 2 500, cu tot ce a intrat în bibliotecile publice, cu ce s-a găsit în arhive din străinătate și cu cele ce au fost descoperite prin publicații, iar procesul de îmbogățire continuă.

Colecții de scrisori. Cabinetul de manuscrise al Bibliotecii Academiei R.S.R. deține cel mai bogat fond de scrisori de la

[1] Cf. *Semănătorul*, III, nr. 31, august 1904, p. 482—484.
[2] Cf. *Românul*, 12 decembrie 1904, p. 219.

V. Alecsandri, el se cifrează la c. 1875 de piese. Prezența lor aici se datorește, în primul rînd, donațiilor făcute acestei instituții de către destinatarii respectivelor scrisori, gest făcut de cei mai mulți chiar în anul morții poetului, 1890. Aceștia sînt: I. Ghica, D. A. Sturdza, T. Maiorescu, Al. Papadopol-Calimah, I. Negruzzi, Alex. Hurmuzaki, N. Pisoski, G. Bengescu, iar Paulina Alecsandri, la rîndul său, a dăruit Academiei, odată cu unele manuscrise ale poetului, și scrisorile primite de ea de la acesta.

După vechiul mod de organizare a colecțiilor, scrisorile au fost legate în volume de manuscrise, după destinatarii lor, astfel ms. rom. 803—807 conțin scrisorile către I. Ghica (în ms. rom. 803 păstrîndu-se și cele trei scrisori către Bălcescu și una către Gr. Alexandrescu, aflate în posesia lui I. Ghica), ms. rom. 808, către I. Negruzzi, ms. rom. 824, către Al. Papadopol-Calimah, ms. rom. 3349, către frații Hurmuzaki, ms. rom. 3370 către G. Bengescu. Scrisorile poetului care nu formau manuscrise integrale au fost trecute în marele fond de corespondență, în fișierele căruia se poate găsi evidența lor, cum și a scrisorilor primite de poet. Alte scrisori au rămas alături de manuscrise literare, ca de exemplu scrisorile către Alex. Odobescu, din ms. rom. 311, legate împreună cu manuscrisele lui Alecu Russo, pentru a căror publicare pleda poetul în scrisori.

Fondul de la Cabinetul de manuscrise a continuat să se îmbogățească prin numeroase achiziții de la particulari sau cu microfilme și facsimile de pe scrisorile aflate în arhive străine, ca de exemplu: microfilmul corespondenței cu Edouard Grenier, de la Biblioteca din Besançon, și facsimilele scrisorilor către Mistral, de la Muzeul „Mistral" din Maillane.

Originale ale scrisorilor lui V. Alecsandri se mai găsesc în București în colecțiile Ministerului Afacerilor Externe, Arhivelor Statului, Bibliotecii Centrale de Stat, Muzeul literaturii române, Muzeul de Istorie și Arheologie al orașului București și Muzeul Teatrului Național.

În țară, principalele colecții de scrisori de la V. Alecsandri se găsesc la Cluj-Napoca în Biblioteca Centrală Universitară, la Galați în Biblioteca „V. A. Urechia", la Iași în Arhivele Statului și Muzeul literaturii, în Muzeul Municipiului Ploiești, în Biblioteca Municipiului Drobeta-Turnu Severin, în Muzeul Municipiului Bacău și la Sibiu în Arhivele Statului, precum și în alte muzee și biblioteci, cîteva piese răzlețe.

În străinătate, în afară de cele mai sus amintite, se mai găsesc, la Avignon, douăzeci și șase de scrisori ale poetului român, adresate unora dintre scriitorii felibri, din Provența, descoperite de profesorul Gerhart Hess, din Republica Federală Germania, care pregătește o teză de doctorat despre Alecsandri și felibri; domnia-sa a acceptat să publice anticipat aceste scrisori la noi în țară, unde au apărut în mai multe numere din revista *Manuscriptum*, 1977—1979.

Bibliografia corespondenței. S-a menționat deja volumul V. Alecsandri, *Scrisori*, I. Publicație îngrijită de Il. Chendi și E. Carcalachi, Buc., 1904, XXXIX + 317 p. În ordine cronologică urmează: *Lettres inédites du poète roumain Basile Alecsandri à Edouard Grenier* 1855—1885, publiées avec une introduction et des notes par Georges Gazier, Paris, 1911, 82 p.; V. Alecsandri, *Scrisori inedite*. Corespondența sa cu Edouard Grenier, 1855—1885, traduse și publicate cu o introducere de Alecsandrescu-Dorna, Buc., f.a. 89 p.; Marie G. Bogdan, *Autrefois et aujourd'hui 1920—1923*, Buc., 1929, 228 p.; V. Alecsandri, *Corespondență*, „Documente literare inedite". Ediție îngrijită și note de Marta Anineanu. Cu o prefață de G. C. Nicolescu, Buc., E.P.L., 1960, XXXIV + 272 p.; V. Alecsandri, *Scrisori, însemnări*, „Studii și documente". Ediție îngrijită, note și indici de Marta Anineanu, Buc., E.P.L., 1964, VII + 274 p.; Vasile Alecsandri, *Publicistică. Scrisori*, „Clasicii literaturii moldovenești". Ediție îngrijită, prefață, note și indici de H. Corbu, Chișinău. Cartea Moldovenească, 1968, 448 p. Se publică aici 335 de scrisori, reproduse după edițiile precedente și *Convorbiri literare*; la textele originale în limba franceză fiind date numai traducerile. Ultima ediție de corespondență apărută: Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori*, „B.P.T.". Text ales și stabilit, traducere, prefață, tabel cronologic, note, indici de Marta Anineanu, Buc., Editura Minerva, 1972, XXXIII + 462 p.

În cîteva lucrări de interes istoric și literar s-au publicat, de asemenea, grupuri de scrisori ale poetului. Astfel, scrisori către domnitorul Cuza sînt publicate de A. D. Xenopol în *Domnia lui Cuza-Vodă*, II (VIII *al Istoriei românilor)*, Iași, Dacia, 1903 și în R. Bossy, *Agenția diplomatică a României la Paris și legăturile politice franco-române sub Cuza Vodă*, Buc., 1931, 402 p.; scrisori către același și către Iancu Alecsandri în Marta Anineanu, *Activitatea diplomatică a lui Vasile Alecsandri*, în

Studii și materiale de istorie modernă, II, Buc., p. 257—272; scrisori către cei doi și către D. A. Sturdza, în volumul *Documente privind Unirea Principatelor*, III. *Corespondență politică (1855—1859)*. Culegerea documentelor, studiu introductiv, rezumatele, notele și indicele de Cornelia Bodea, Buc., Editura Academiei, 1963, 700 p.; Al. Săndulescu ilustrează și cu cîteva scrisori ale lui V. Alecsandri volumul său *Literatura epistolară*, „*Universitas*", Buc., Editura Minerva, 1972, p. 95—103.

În periodice au început să se publice unele scrisori ale poetului fără ca el să le fi destinat acestora. Astfel *Monitorul oficial*, în 1862, publică scrisoarea prin care poetul dăruiește manuscrisul *Poeziilor populare* doamnei Elena Cuza, în beneficiul Azilului. Au mai apărut, în alte periodice, între anii 1862—1869, scrisorile adresate de poet redactorilor acestora, fie pentru a-i încuraja în inițiativa de a fi creat o revistă literară, fie pentru a-și oferi colaborarea; amintim scrisorile către: Alex. Odobescu, din 1862, I. Negruzzi, din 1867, B. P. Hasdeu, din 1867, Alex. Hurmuzaki, din 1867—1868, I. Vulcan, din 1869. În urma triumfului de la Montpellier, în 1878, toată presa românească a publicat, timp de cîteva luni, scrisorile de felicitare primite de poet și răspunsurile acestuia.

După moartea lui V. Alecsandri, I. Negruzzi a început să publice în *Convorbiri literare*, în anul 1895, scrisorile primite de la acesta între anii 1867—1889. În anii 1896—1898, N. Petrașcu publică în *Literatură și artă română* mai multe grupuri; I. Vulcan publică în *Familia*, în anii 1869—1900, scrisorile primite de la poet. Scrisorile către D. Ollănescu-Ascanio și V. A. Urechia s-au publicat în *Viața literară și artistică*, III, 1908, cele către George Sion, în *Viața românească*, XX, 1928, cele către Gr. Ventura, în *Jurnalul literar*, Iași, II, 1939, iar dintre cele mai recente publicații semnalăm corespondența cu Mistral, publicată în *Steaua*, XVI, 1965, și cea către cîțiva poeți felibri, publicată în *Manuscriptum*, între anii 1977—1979. O enumerare a tuturor periodicelor în care s-au publicat scrisori de ale lui V. Alecsandri este de prisos, titlurile acestora găsindu-se în nota bibliografică a fiecărei scrisori.

Cu excepția ediției lui G. Gazier și a edițiilor moderne, editarea corespondenței lui V. Alecsandri nu s-a făcut după metode științifice. Lăsînd la o parte fluctuațiile ortografice ale epocii și intervenția zețarilor și redactorilor, trecînd peste lecțiunile

greșite, fie ele în limba franceză sau în limba română, rămîne grav faptul că s-a intervenit în text, omițîndu-se pasaje pentru a prezenta pe poet numai în lumină favorabilă sau pentru a menaja susceptibilitățile contemporanilor. Este cazul chiar al fiicei sale, Marie Bogdan. Din numeroasele scrisori primite de la tatăl său și editate în *Autrefois et aujourd'hui 1920—1923*, s-au păstrat numai cîteva originale la B.C.S. și M.I.A.O.B., care, comparate cu textele publicate, nu lasă nici o îndoială asupra intervențiilor practicate de editoare, care omite chiar pasaje întregi. În majoritatea periodicelor scrisorile au fost publicate numai în traducere, de ecele mai dese ori prea puțin fidele și într-o redactare mediocră.

Repertorii. Unica încercare de acest fel o constituie *Catalogul corespondenței lui V. Alecsandri*, întocmit de Marta Anineanu, Buc., Editura Academiei R.P.R., 1957, XII + 618 p.. În prima parte a lucrării s-au rezumat 1801 scrisori, aflate atunci în colecțiile Academiei, iar în partea a doua 356 de scrisori, aflate în alte colecții și publicații.

V. Alecsandri recunoștea corespondenței o valoare specială, chiar dacă mai mult pentru informațiile biografice pe care le conține, ceea ce-l determinase să intervină, în anul 1876, pentru publicarea corespondenței lui N. Bălcescu. În propria sa arhivă, colecționa sub titlul de „Autografe" scrisori și mici piese literare primite, din păcate majoritatea lor pierdute, după afirmația Mariei Bogdan, în urma primului război mondial.

A-și face corespondența nu însemna pentru V. Alecsandri a se achita de o obligație mondenă, caracteristică epocii, ci însemna o dublă necesitate. Sociabil din fire, a scrie și a primi scrisori era mijlocul de a avea un schimb de idei, de „a grăi împreună", așa cum scria el lui Alex. Hurmuzaki, cu contemporanii săi, iar stabilirea sa la Mircești — care nu însemna o izolare de lume, ci crearea în jurul său a unei lumi care convenea vieții sale sufletești, nevoii sale de creație — îl obliga să întrețină o cît mai largă corespondență pentru a nu rămîne în afara prefacerilor culturale și politice ale țării.

Interesul arătat corespondenței merge pînă la a-și procura hîrtie specială de scrisori din Franța și a o împodobi cu monograma cunoscută sau cu blazonul familiei Alecsandri, inventat după indicațiile baronului de Tourtoulon. Pînă a ajunge la gra-

fia cunoscută, scrisul poetului era de format mai mare și semna mai adesea : B. Alexandri.

I. Negruzzi[1] afirma că poetul scria pe linii trase dinainte, afirmația nu se verifică, dar cum de obicei scria pe hîrtie „vergé", desigur nu era greu să deprindă o scriere rectilinie. De asemenea, nu se verifică folosirea ciornelor decît în cazul scrisorilor oficiale, în care, evident, fondul trebuie bine cumpănit, iar forma respectă unele convenții. Și totuși, în cîteva cazuri este ciudat pentru ce folosește un cuvînt în locul altuia cu un aspect grafic cumva asemănător, de exemplu scrie : *à partir* în loc de *à paraître*, sau *dissoudre* în loc *de résoudre* ; s-ar explica aceasta prin copierea distrată a unei ciorne ?

Grafia chirilică o folosește foarte rar în scrisori, și adesea mai curînd ca pe un fel de „cifru", în corespondența de interes politic, pentru a înșela vigilența cenzurilor europene.

Dacă stilul scrisorilor lui V. Alecsandri este plin de farmec, iar uneori de-a dreptul poetic, aceasta nu ne îndreptățește să credem că le-a scris stăpînit în subconștient de ideea unei eventuale publicări a lor în viitor. Dealtfel îngrijorarea pe care o manifestă cînd află că *Revista nouă* are de gînd să publice corespondența sa cu Ion Ghica este îndeajuns de grăitoare. Poetul s-a folosit de forma epistolară în scrisorile sale literare, în memorialistică și descrierile de călătorie, cum și în ingenioasele sale prefețe de la volumul de *Teatru*, 1875, și *Despot-Vodă*, 1880. Tot scrisori-prefață sînt și scrisoarea adresată lui George Sion, ca prefață la traducerea *Phedrei* lui Racine, făcută de acesta în 1874, și aceea adresată lui Petre Ispirescu, ca prefață la *Legendele sau basmele românilor*, din 1882. Cum aceste două scrisori nu au fost incluse în proza poetului și cum ele există efectiv sub formă de scrisori originale, au fost incluse în volumele de corespondență. Scrisoarea de dedicație către M. Kogălniceanu s-a tipărit în fruntea ediției piesei *Boieri și ciocoi*, din 1874.

Scrise intenționat pentru a fi publicate sînt cele două scrisori adresate lui Alex. Hurmuzaki, în 1849, cu ocazia morții lui Grigore Romalo, și scrisoarea către același din 30 iunie/12 iulie 1850, care poartă și titlul de *Poezii populare*, toate publicate în *Bucovina*. De asemenea, V. Alecsandri a dat publicității, prin

[1] Iacob Negruzzi, *Autografe române*, în *Analele Academiei Române*, mem. secț. lit., S III, t. I, p. 5.

la Voix de la Roumanie, scrisoarea către Ulysse de Marsillac, în care pentru prima și ultima dată protestează împotriva criticelor ce i se aduceau, pe viitor preferînd să răspundă cu tăcerea sa. Mai este, în sfîrșit, scrisoarea în versuri către gl. I. Em. Florescu, dată intenționat publicității pentru a condamna nedreptățile politice, făcute acestuia.

Două scrisori ni se pare că și-ar fi găsit mai curînd locul în proza poetului : scrisoarea către M. Kogălniceanu, din 15 decembrie 1855, prin care îi descrie călătoria sa pe cîmpul de luptă de la Sevastopol, și scrisoarea adresată lui I. Negruzzi, din 1867, septembrie, căruia chiar poetul i-a fixat și un titlu : *Galerie dramatică de tipuri contemporane*, prin care explică rolul „cînticelelor comice".

Scrisori de acest fel justifică observația lui Perpessicius că V. Alecsandri se dovedește în corespondență un mare prozator. Folosind în scrisori mai mult limba franceză, el nu adoptă total stilul clasic epistolar al acesteia, ci izbutește să-și creeze un stil mai personal, mai original, în care introduce expresii traduse direct din limba română, inventă cuvinte ca *sarmalerons*, după modelul francez al lui *saucisserons*, folosește numeroase jocuri de cuvinte de dragul hazului lor, dar și pentru a biciui. Desigur limba franceză scrisă de V. Alecsandri nu era perfectă, o dovedesc numeroasele greșeli ortografice. Marie Bogdan, crescută în pensioane pariziene, deci cunoscînd perfect limba franceză, la editarea scrisorilor tatălui său, intervine adesea în forma de exprimare a acestuia pentru a fi mai în spiritul limbii franceze. Totuși, editorul său francez, G. Gazier socotește că : „...este de ajuns să le parcurgi pentru a constata cu cîtă stăpînire mînuia acest străin limba noastră. Stilul său curge cu o limpezime nemaipomenită, pentru a-și exprima gîndul, știe să găsească totdeauna cuvîntul potrivit și imaginea cea mai expresivă, cîteodată cea mai pitorească. Unele pasaje ne fac să ne gîndim la Lamartine..." iar academicianul E. Faguet, cu ocazia apariției volumului de *Lettres inédites...*, a relevat meritele poetului român.

Limba română folosită în scrisori este o limbă literară, corectă, așa cum o cerea poetul în toate discuțiile academice, bogată în imagini, expresivă, dar, pe lîngă aceasta, mai folosește și o limbă neaoș moldovenească, atunci cînd scrie soției sale Paulina, limbă auzită și din gura unora dintre personajele sale din teatru. Această posibilitate de a cunoaște cum vorbea Alec-

sandri ni s-a părut că merită să fie reținută, intervenind cît mai puțin la editarea acestor scrisori. Dealtfel, Alecsandri poseda arta de a se adapta corespondentului său și adesea întîlnești aceleași fapte redate în două moduri diferite, în funcție de cel căruia i se adresa. Este ciudat cum reținea anumite forme de exprimare pentru a le folosi, aproape identic, peste ani de zile. Persoanele amintite în scrisorile sale capătă viață numai din cîteva cuvinte cu care le caracterizează, atunci cînd nu le face chiar un portret, ca în cazul lui Mistral, pe care îl descrie astfel lui Iancu: „Mistral este o personalitate de seamă în Provența și ar fi oriunde, datorită geniului său poetic. Are o ținută frumoasă, frunte înaltă, încununată de plete cărunte, surîs atrăgător și înfățișare sinceră și nobilă."

Nevoia copleșitoare de a trăi în mijlocul naturii, pe care o împărtășește unora dintre corespondenții săi, îi dă prilejul să scrie adevărate pagini de literatură, ca elogiul adus Mirceștilor, despre care scria lui G. Bengescu: „căsuța mea însorită, pomii grădinii mele încărcați de fructe, foștii mei clăcași, cățeii mei, caii mei, pînă și curtea păsărilor, pînă la firicelele de iarbă din pajiște..., toți mi-au urat bun-venit cu o expresie de mulțumire care m-a atins adînc".

Tot proză literară este și scrisoarea plină de humor și dinamism adresată lui T. Maiorescu, în vederea obținerii de cărți bisericești pentru biserica arsă a Mirceștilor și refăcută prin osîrdia dascălului Constantin și dărnicia poetului!

Nici versurile, chiar și cele în stil popular, nu lipsesc din scrisorile sale, unele ca urări de sărbători, altele ca simple glume.

Tonul vesel și nepăsător, din scrisorile din tinerețe, evoluează, odată cu maturitatea, spre seriozitatea cuvenită, dar humorul nu l-a părăsit niciodată.

Calitatea literară a scrisorilor sale este demonstrată și de ușurința cu care o scrisoare poate deveni sursa unor pagini de proză literară, cum este cazul schiței *Borsec* care își are izvorul în scrisoarea către Ion Ghica, din iulie 1844, de la Borsec, sau *Istoria misiilor mele politice*, construită pe baza scrisorilor-memoriu, trimise domnitorului Cuza, din misiunile politice cu care a fost însărcinat.

Din scrisorile poetului lipsește însă nota de intimitate sufletească, pe care pare să o fi atins numai în corespondența sa

cu N. Bălcescu, Zulnia Sturdza și Costache Negri. În general, poetul păstrează o mare discreție asupra sentimentelor sale.

Este drept că nici una dintre legăturile sale epistolare nu s-a păstrat într-o suită completă. În primul rînd, în corespondența poetului există o mare lacună pentru perioada tinereții: între anii 1834—1841 nu se cunosc decît scrisorile primite de poet de la părinții săi și o scrisoare de la M. Kogălniceanu, care pot da o idee despre tonul scrisorilor din perioada de studii de la Paris.

Publicarea în ultimii ani a scrisorilor[1] primite de poet împlinește într-un fel golurile dialogului dintre el și contemporani.

Singura corespondență mai numeroasă care s-a păstrat este aceea către Ion Ghica, 525 de scrisori dintre anii 1842—1890, cu unele hiatusuri explicabile prin dezacordul lor politic, din unele perioade. Din păcate, din răspunsurile lui Ion Ghica nu s-au păstrat decît opt scrisori. Această corespondență, prin întinderea sa, în timp, între anii exuberanței și anii înțelepciunii bătrîneții, este un neprețuit fragment de jurnal al unei vieți, ilustrînd totdeodată pe autorul său, cît și epoca în care a trăit.

Mult mai puțin numeroasă, dar mai intensă ca sentimente și chiar ca preocupări politice, pentru o perioadă ceva mai scurtă, este corespondența cu Costache Negri, de la care păstrîndu-se și un număr mai mare de scrisori către poet, se reconstituie mai cuprinzător raportul dintre cei doi.

Scrisorile către fratele său Iancu și cele primite de la acesta, din păcate păstrate într-un număr redus, pe lîngă importanța lor istorică sînt și cele mai însemnate documente literare care te introduc în laboratorul de lucru al poetului, dezvăluie metodele, sursele de inspirație și mai cu seamă îndoielile asupra creației sale, care îl făceau să apeleze adesea la finul simț critic al fratelui său.

Grația și tactul cu care s-a achitat de rolul său de părinte și bunic sînt ilustrate de corespondența cu fiica sa Marie și soțul dintîi al acesteia, Dimitrie Catargi.

---

[1] *Scrisori către Vasile Alecsandri*, „Documente literare". Ediție îngrijită, prefață, note, traduceri de Marta Anineanu, Buc., Editura Minerva, 1978.

Unora dintre aceste legături epistolare li s-au consacrat binevenite studii monografice[1] și numărul lor ar putea să crească.

Dacă totalitatea scrisorilor poate înlocui niște însemnări zilnice, gruparea unor scrisori pe o temă literară duce la adevărate „caiete de creație". Este, spre exemplu, cazul *Pastelurilor*, comentate în corespondența cu I. Negruzzi, dar mai cu seamă s-ar putea vorbi despre „caietele" *Fîntînii Blanduziei* sau ale lui *Ovidiu*. Adresate mai cu seamă lui Iancu Alecsandri, dar și lui T. Maiorescu, D. Ollănescu-Ascanio, Ion Ghica, scrisorile vădesc strădania poetului spre atingerea unei măiestrii artistice necunoscute încă în dramaturgia românească. Scene întregi sînt modificate pentru a satisface cerințe scenice, dar și pentru perfecțiunea literară, operînd modificări chiar și cînd piesele se găseau sub tipar la Socec.

Scrisorile poetului stau mărturie cît de conștient a fost de rolul său social. Ca într-un vast program se desprind din ele liniile urmate de poet în viața și opera sa pentru realizarea ideaturilor politice de libertate și unire, pentru crearea unei literaturi de înalt nivel artistic.

[1] Cf. E. Carcalechi, *Alecsandri și Ion Ghica*, în *Arhiva*, Iași, XVI, nr. 9, septembrie 1905, p. 388—390 ; E. Boldan, *Prietenia și colaborarea literară dintre Costache Negri și V. Alecsandri*, în *Limbă și literatură*, VI, 1962, p. 347—368.

CĂTRE VICTOR CUÉNIM

1

25 iunie 1834

B.A.R., S 8/LIII ; original.

Bibliografie : Marta Anineanu, *Catalogul corespondenței lui Vasile Alecsandri*, Buc., Editura Academiei R.P.R., 1957, p. 585, facsimil ; V. Alecsandri, *Scrisori, însemnări*, „Studii și documente". Ediție îngrijită, note, traduceri și indici de Marta Anineanu, Buc., E.P.L., 1964, p. 28 ; Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori*, text ales și stabilit, traduceri, prefață, tabel cronologic, note și indici de Marta Anineanu, Buc., Editura Minerva, 1972, p. 1—2.

[1] Victor Cuénim, ofițer francez din armata lui Napoleon, rămas în Moldova după retragerea trupelor franceze din Rusia. În martie 1826, a deschis la Iași un pensionat francez pentru băieți, care a funcționat aproape treizeci de ani. Aici au învățat mai toți tinerii din generația lui V. Alecsandri. Acesta a schițat cîteva aspecte din viața de pension în scrisoarea către Ion Ghica, *Vasile Porojan*. (Cf. V. Alecsandri, *Opere*, IV, *Proză*. Text ales și stabilit, note și variante de Georgeta Rădulescu-Dulgheru, Buc., Editura Minerva, 1974, p. 469—477.) Pentru modul de funcționare a pensionului, cf. G. Bogdan-Duică, *Vasile Alecsandri, Povestea unei vieți*, Buc., 1926, p. 8—9 ; N. Cartojan, *Pensionatele franceze din Moldova în prima jumătate a veacului al XIX-lea*, în *Omagiu lui Ramiro Ortiz*, Buc., 1929, p. 70—71, 73—75.

CĂTRE LUDOVIC STEEGE

2

Iași, 19 oct. 1841

Bibliografie: Mihail I. Kogălniceanu, *Știri noi despre viața și activitatea lui Ludovic Steege*, în *Arhiva românească*, t. IX, 1944, P. II, p. 269—271.

[1] Ludovic Steege (1813—1872), medic și jurist, dintr-o familie suedeză stabilită în principate; a fost căsătorit cu o româncă, rudă cu Costache Negri; a ocupat funcțiile de agent diplomatic, membru al Comisiei Centrale de la Focșani, membru al Curții de Casație, ministru al Afacerilor Străine ad-interim și de mai multe ori ministru de Finanțe. M. I. Kogălniceanu i-a dedicat studiul amplu citat mai sus, în care publică în anexe și corespondența sa. Cf. *Arhiva românească*, t. VI—X (1941—1946); G. Z. Petrescu, *Ludovic Steege, medic*, în *Arhiva românească*, t. IX, P. II, (1943), p. 281—335.

[2] Surorile lui Costache Negri.

[3] Nicolae Docan, văr primar cu domnitorul Cuza, fiind fiul Zoiței, sora postelnicului Ioan Cuza, căsătorită cu medelnicerul Panaite Docan. Unionist, a contribuit la alegerea lui Cuza, a ocupat posturi politice. Căsătorit cu Smărăndița, sora lui C. Rolla, cumnatul lui V. Alecsandri.

[4] Philadelphe Cuénim[?].

[5] Alecu Rosetti-Roznovanu (1798—1853), fiul lui Iordache și al Profirei Balș.

[6] Răducanu Rosetti.

[7] Nicolae Rosetti-Roznovanu.

3

Iași, 16 noiembrie 1841

Bibliografie: Mihail I. Kogălniceanu, *Știri noi...*, în *Arhiva românească*, t. IX, 1944, P. II, p. 271—273.

[1] Ludovic Steege. Cf. aici p. 536, n. 1.

[2] Philadelphe Cuénim [?].

[3] Nicolae Docan. Cf. aici p. 536, n. 3.

CĂTRE ION GHICA

4

Lemberg, Sîmbătă, [februarie-martie] 1842

B.A.R., ms. rom. 803, f. 1—2; original.

Bibliografie: V. Alecsandri, *Corespondență*, „Documente literare inedite". Ediție îngrijită și note de Marta Anineanu. Cu o prefață de G. C. Nicolescu, Buc., E.S.P.L.A., 1960, p. 50—52; Vasile Alecsandri, *Publicistică. Scrisori.* „Clasicii literaturii moldovenești." Ediție îngrijită, prefață, note și indici de H. Corbu. Chișinău, Cartea moldovenească, 1968, p. 162—163, traducere.

[1] După moartea mamei sale (2 sau 3 februarie 1842), V. Alecsandri, cu sănătatea foarte zdruncinată, pleacă însoțit de doctorul C. Vîrnav într-o călătorie la Viena, prin Lemberg, pentru a face un tratament. La Viena se afla și tatăl său, care, probabil, s-a reîntors imediat în Moldova, după cum rezultă și din scrisoarea următoare, adresată tot lui Ion Ghica (cf. aici p. 29—30; 538 n. 2). Plecarea poetului a avut loc la sfîrșitul lunii februarie, începutul lunii martie. Cf. Elena Rădulescu-Pogoneanu, *Viața lui Alecsandri*, Craiova, Scrisul românesc, f.a., p. 60—62.

[2] Dunin Józef Borkowski. (1809—1843), scriitor polonez, helenist. Și-a făcut studiile la Varșovia, Lemberg și Viena; a avut legături cu emigrații greci de la Cernăuți. A studiat limba greacă și limba română, scriind chiar versuri românești despre eroii greci de la 1821, traduse apoi în limba greacă. A tradus pe Homer în limba polonă, cum și o istorie a literaturii grecești și altele. A fost membru al „Societății științifice" de la Iași, ceea ce explică și prietenia sa cu G. Asachi. A avut de gînd să scrie și o istorie a literaturii române, pentru care aduna materiale.

[3] Michel Corradini, scriitor italian, român după mamă. Şi-a făcut studiile în Franţa şi Italia, a călătorit mult, întorcîndu-se în Moldova cu idei progresiste care îl fac să ia parte la revoluţia de la 1848, cînd dispare, dispărînd odată cu el şi manuscrisele sale, majoritatea în limba franceză. V. Alecsandri intervine chiar în anul 1876, prin Gheorghe Sion, pe lîngă Constantin Esarcu, atunci agent diplomatic la Roma, pentru ca acesta să încerce să caute urmele lui Corradini şi manuscrisele sale. V. Alecsandri i-a evocat figura în două rînduri, aceste evocări fiind de fapt unicele date despre Corradini. Cf. V. Alecsandri, *Opere*, IV, Buc., 1974, p. 351, 462—464 şi note p. 825—826 ; Id., *Corespondenţă*, Buc., 1960, p. 46—47. De Corradini s-au mai ocupat : N. Iorga în *Oameni cari au fost*, IV, Buc., 1939, p. 292 ; George D. Florescu, *Un român necunoscut la Paris acum un veac şi reflecţiile sale asupra compatrioţilor săi. Patru scrisori ale lui George Philites către Ludovic Steege (1840—1841)*, în *Arhiva românească*, t. VI, 1941, p. 176—179 şi 196—197.

[4] În 1842, Ion Ghica este numit de domnitorul Mihail Sturdza profesor de geologie şi mineralogie la Academia Mihăileană din Iaşi.

5

De la Lemberg, [februarie-martie 1842]

B.A.R., ms. rom. 807, f. 127 ; original.

[1] Cf. aici p. 537 n. 1.

[2] În perioada cît a funcţionat ca profesor la Academia Mihăileană din Iaşi, Ion Ghica a locuit în casa postelnicului Vasile Alecsandri, un timp împreună şi cu Ludovic Steege.

6

Iaşi, iulie 1842

B.A.R., ms. rom. 803, f. 3—4, original.

Bibliografie : N. Petraşcu, *V. Alecsandri, Studiu critic*, Buc., 1894, p. 71, fragment, traducere ; E. Carcalechi, *Alecsandri şi Ion Ghica*, în *Arhiva Societăţii ştiinţifice şi literare*, Iaşi, XVI, Nr. 9, septembrie 1905, p. 388—390, traducere.

[1] Ion Ghica, aflat în vacanţă în Ţara Românească, a făcut, împreună cu Grigore Alexandrescu, o excursie în munţii Olteniei ; sub influenţa sentimentelor încercate acolo, poetul a scris cîteva din cunoscutele sale poezii.

[2] Aluzie, poate, la tratamentul de la Sanatoriul Priessnitz din Gräfenberg, în Silezia, unde se pare că ar fi făcut o cură, în urma şocului primit prin moartea mamei sale. Cf. El. Rădulescu-Pogoneanu, *Viaţa lui Alecsandri*, Craiova, f.a., p. 61—62.

[3] Sub această denumire, V. Alecsandri indica pe cunoscutul general rus Duhamel.

[4] Glumă pe seama demnitarului turc Sekibb Mohamed-efendi.

[5] Grigore Alexandrescu.

7

[Iaşi, iulie-august 1842]

B.A.R., ms. rom. 807, f. 126 ; original.

[1] Paşa Sekibb Mohamed-efendi. Cf. aici p. 30—33, scrisoarea din iulie 1842 după care a fost datată şi aceasta.

[2] Capitol din romanul lui Victor Hugo, *Notre Dame de Paris*, în care se descrie la *Fête des Fous*, aceste reminiscenţe ale cultului păgîn constînd din ceremonii şi procesiuni caraghioase, manifestaţii populare, prin care erau ridiculizate clerul şi cultul bisericii catolice, fapt ce a dus la interzicerea lor în secolul al XVII-lea.

[3] Grigore Alexandrescu.

8

[1842—1844]

B.A.R., ms. rom. 807, f. 116 ; original.

[1] Data scrisorii nu poate fi stabilită. Reiese din conţinut că V. Alecsandri se găsea la Iaşi, iar Ion Ghica undeva la o moşie

a lui V. Rosetti, aceasta putîndu-se întîmpla oricînd în anii şederii lui I. Ghica la Iaşi. Poate este Vasile Rosetti-Pribagul, prieten cu poetul, soţul Catincăi Negri.

9

[1843—1844]

B.A.R., ms. rom. 807, f. 117 ; original.

[1] V. Alecsandri, plecat deseori din Iaşi, fie pentru a însoţi pe tatăl său prin Moldova, fie pentru a vizita Suceava sau a umbla prin munţi, îi scrie lui Ion Ghica cîteva scrisori, nedatate, în timp ce acesta se afla la Iaşi. Datarea acestora nu se poate face cu precizie. Se ştie că Ion Ghica şi-a dat demisia din postul de profesor la Academia Mihăileană la 14 martie 1844. Tot în martie a plecat la Bucureşti, cînd V. Alecsandri se grăbeşte să-i dea o scrisoare pentru Grigore Alexandrescu (cf. aici p. 44—46). La 4 aprilie se afla încă în Bucureşti, unde îi scrie poetul (cf. aici p. 46—49), dar în mai, iunie şi iulie, cu unele excepţii, se găseşte iarăşi la Iaşi, unde, de la 16 mai la 13 iunie, N. Bălcescu îi scrie în legătură cu publicarea în *Propăşirea* a studiului *Puterea armată la români* (cf. N. Bălcescu, *Opere*, IV, *Corespondenţă. Scrisori. Memorii. Adrese. Documente. Note şi materiale.* Ediţie critică de G. Zane, Buc., Editura Academiei R.P.R., 1962, p. 53—60), iar în iulie V. Alecsandri îi scria de la Borsec (cf. aici p. 63—65) pe adresa de la Iaşi. Am încercat să dăm acestor scrisori cîte o dată limită care să fie în acord, cît de cît, şi cu conţinutul lor. Din textul glumeţ al scrisorii de faţă nu se poate reţine decît că poetul era plecat şi că Ion Ghica se afla la Iaşi, deci aceasta se putea întîmpla oricînd în decursul şederii acestuia aici între anii 1842—1844.

CĂTRE GRIGORE ALEXANDRESCU

10

Iaşi, mart. 1844

B.A.R., ms, rom. 803, f. 5—6 ; original.

Bibliografie : *Luceafărul*, Buda, IV, nr. 11, 1 iunie 1905, p. 229—230 ; Il. Chendi, *Scrisorile lui Vasile Alecsandri*, II, în *Tribuna*, Arad, XIII, nr. 229, 22 octombrie/4 noiembrie 1909, p. 1—2 ; Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori*, Buc., 1972, p. 14—16.

[1] Plecarea lui Ion Ghica la Bucureşti, după demisia din 14 martie de la Academia Mihăileană. Scrisoarea a fost poate dată lui Gr. Alexandrescu, dar ea trebuie să fi rămas pînă la urmă tot la Ion Ghica, de aceea se găseşte legată în manuscrisul românesc 803 de la B.A.R., împreună cu scrisorile adresate lui de V. Alecsandri, corespondenţă pe care Ion Ghica a dăruit-o Academiei.

[2] Constantin Aristia, poetul muntean ridiculizat de Alecsandri. Cf. aici p. 603 n. 9.

[3] Gr. Alexandrescu fusese numit, încă dinaintea venirii la domnie a lui Gh. Bibescu, ca şef de masă a doua a jălbilor şi a registraturii Postelniciei, unde trebuia să citească, să rezume şi să înregistreze toate jălbile. V. Alecsandri, la rîndul său, cunoştea ce însemnează munca de birou pentru un poet, căci din 1839, prin grija tatălui său, fusese numit „şef de masă la serviciul scutelnicilor şi al pensiilor", o slujbă de care se achita corect, şi din care a demisionat la 29 martie 1846. Deci, departe de a-l ironiza pe poetul muntean, Alecsandri glumea la adresa soartei poeţilor slujbaşi.

[4] Prima piesă literară publicată de Gr. Alexandrescu în *Propăşirea*, după această invitare, este descrierea *Coza*, în nr. 16, 30 aprilie 1844, p. 121—125.

[5] Probabil, Ion Voinescu II. Cf. aici p. 543 n. 4.

CĂTRE ION GHICA

11

Iaşi, 4 aprilie 1844

B.A.R., ms. rom. 803, f. 7—8 ; original.

[1] Probabil, Panait I. Balş. Cf. aici p. 550 n. 5.

[2] Alecu Ghica, fiul domnitorului Grigore A. Ghica, ministru, preşedinte al Adunării obşteşti.

[3] Revista *Propășirea*, apărută la Iași, la 9 ianuarie 1844. Titlul, socotit de cenzură revoluționar, a fost înlocuit prin *Foaie științifică și literară*. La B.A.R., Cabinetul de manuscrise — carte rară, se păstrează unicul exemplar necenzurat, în care titlul figurează la locul său. Revista a fost suprimată la 29 octombrie, din pricina unui articol al lui Costache Negruzzi, *Toderică*, socotit ca antireligios. Cf. N. Cartojan, *Soarta unei reviste literare în 1844: Propășirea*, în *Convorbiri literare*, XLI, nr. 2, februarie 1907, p. 197—204; aprilie, p. 429—456; N. Bălcescu, *Opere*, IV, Buc., 1962, note p. 468—469; D. Păcurariu, *Ion Ghica*, Buc., 1965, p. 71—81. I. Ghica avea la București obligația să găsească fonduri, deci în primul rînd abonați și materiale literare și științifice, de care deseori redacția ducea lipsă.

[4] Invocă numele lui Bertrand, tipul interesatului creat de La Fontaine în fabula *Le Seinge et le Chat*.

[5] *Istoria unui galbîn și a unei parale* s-a publicat în *Propășirea*, 1844, între 9 aprilie și 15 octombrie, p. 97, 108, 116, 129, 173, 189, 304, 308, 317. Suprimarea revistei a împiedicat continuarea publicării acestei satire sociale, deci istoria „paralei" nu va mai fi scrisă niciodată, poetul republicînd mai tîrziu povestea sub titlul, corespunzător conținutului rămas, *Istoria unui galbîn*. Cf. V. Alecsandri, *Opere*, IV, 1974, p. 13—52 și note p. 706.

12

[Iași, iunie 1844]

B.A.R., ms. rom. 807, f. 118—119.

[1] Catinca Rolla (1817?—1857), sora poetului, căsătorită în 1835 cu Costache Voinescu, cu care a avut trei fete și un băiat; neînțelegerile grave dintre soți au dus la divorț în 1843 (cf. B.A.R., 201/CCLXVII). În 1845, Catinca s-a recăsătorit cu Costache Rolla, unul dintre bunii prieteni ai lui V. Alecsandri. Se pare că a fost nu numai o femeie frumoasă, așa cum o arată portretul lui Levaditi, dar și inteligentă, spirituală, cultivată, bună muziciană. Plecarea cu fratele său Iancu, la Ems, care l-a necăjit pe poet, trebuie să fi avut loc în iunie 1844, deci cînd

Catinca era văduvă. Confirmarea datei propuse o avem într-o scrisoare a poetului către Ludovic Steege, din iunie 1844 (cf. aici p. 54—55), în care îi scrie că, probabil, sora și fratele său au ajuns la Ems și îi mulțumește pentru sfaturile medicale date. Alte indicații că scrisoarea este din vara anului 1844 sînt preocupările pentru mersul *Propășirei*.

[2] Revista *Propășirea* întîmpină greutăți financiare și adesea îi lipseau articolele necesare.

[3] Gr. Alexandrescu.

[4] Ion E. Voinescu II (1812—1855), om politic și scriitor. Și-a început activitatea politică alături de colonelul Cîmpineanu, a aderat la societatea secretă „Frăția" și a fost unul dintre luptătorii însemnați ai revoluției de la 1848; în timpul Guvernului provizoriu și al Locotenenței a fost ministru al Afacerilor Străine; după înfrîngerea revoluției a rămas exilat la Paris, unde a avut o existență foarte grea. Ca literat și om de cultură, a participat la „Societatea filarmonică", „Societatea literară", devenită „Asociația literară a României". A tradus din literatura universală. Din creația sa personală amintim prima biografie a lui N. Bălcescu, cu ocazia necrologului publicat la Paris în 1853; *Arabescuri, O călătorie pe Dunăre în ghimie*, Paris, f.a., în *România literară* a lui V. Alecsandri a publicat: articolele *O duminică la Paris*, I, nr. 19, 21 mai 1855, p. 229—231, și *O plimbare la băile din Pirenei*, I, nr. 27, 24 septembrie 1855, p. 433—435. Aportul său la cunoașterea literaturii române în străinătate a fost traducerea doinelor lui V. Alecsandri: *Poésie roumaine. Les doïnas, poésies, moldaves*, traduites par I. E. Voinesco, Paris, 1853 [pe copertă 1852], 111 p.; la ediția a II-a, din 1855, a adăugat articolul *Coutumes du pays roumain (Nunta de la țară)* și traducerea în limba franceză a nuvelei lui C. Negruzzi, *Alexandru Lăpușneanu*, care fusese publicată în *Revue de l'Orient, de l'Algérie et des colonies*, Paris, t. XVI, 1853, p. 316—326, și t. XV, 1854, p. 12—29. Cf. Valeriu Stan, *Ion Voinescu II, către Vasile Alecsandri*, în *Manuscriptum*, VII, nr. 3(24), 1976, p. 115—125, studiu introductiv, texte și note; reeditate în *Scrisori către Vasile Alecsandri*, „Documente literare", ediție îngrijită, prefață, note, traduceri de Marta Anineanu, Buc., Editura Minerva, 1978, p. 431—439.

CĂTRE LUDOVIC STEEGE

13

Iunie 1844

Bibliografie : M. I. Kogălniceanu, *Știri noi..*, în *Arhiva românească*, t. X, 1945/1946, p. 147—148.

[1] N. Vogoride, viitorul caimacam din 1857—1858, a cărui soră, Smaranda, se căsătorise în mai 1834 cu domnitorul Mihail Sturdză ; trimis de Poartă în Moldova pentru a aduce mitropolitului Moldovei decorația turcească, Nișanul, găsește în Iași un teren propice pentru parvenire politică și matrimonială. El face totul pentru a se căsători cu Cocuța Conachi, moștenitoarea marii averi a poetului Costache Conachi, soră, după mamă, cu Costache Negri și surorile acestuia, deci și cu Elena Negri, care se împotrivea acestei căsătorii. Cu toată încrederea lui V. Alecsandri că inteligența acesteia va triumfa, căsătoria se face, dar Cocuța Vogoride, alături de soțul său grec, și-a păstrat într-atîta sentimente românești, încît ea însăși a ajutat la demascarea intrigilor antiunioniste ale soțului său. Discuțiile în jurul acestei căsătorii i-au inspirat lui V. Alecsandri o baladă în limba franceză, *Tzélébiade*. Cf. aici p. 546—547 n. 10.

[2] Elena Negri (1820—1847), soră cu Costache Negri, Catinca Negri, Zulnia Sturdza și Maria Negri călugărită la Văratic, sub numele de Eugenia, copiii lui Petrache Negri și ai frumoasei Smaranda Donici, recăsătorită mai tîrziu cu poetul Costache Conachi. Elena Negri a fost, pentru scurt timp, căsătorită cu A. Vîrnav-Liteanu. Întîlnită la Blînzi, moșia sa de lîngă Tecuci, și la Mînjina lui Costache Negri, ea a însemnat pentru poet marea iubire a vieții sale. În urma călătoriei făcute împreună prin Europa, grav bolnavă de plămîni, ea moare pe drumul de întoarcere în țară, la intrarea în Bosfor, în mai 1847.

CĂTRE ION GHICA

14

[Vara 1844]

B.A.R., ms. rom. 807, f. 113—114 ; original.

[1] Pentru datarea aproximativă a scrisorii, vezi aici p. 540 n. 1. Din conținut rezultă că era vară, că Ion Ghica era la

Iași și că probabil este din anul 1844, cînd acesta se pregătea să plece la București, dar scrisoarea poate fi tot atît de bine și din anul 1843, iar plecarea lui Ghica din Iași să fi fost numai pe timpul vacanței.

15

[Fălticeni, vara 1844]

B.A.R., ms. rom. 807, f. 115 ; original.

[1] Pentru datare, vezi nota de mai sus. Îndemnul de a vizita tîrgul de la Neamț și ruinele cetății, precum și propriile sale planuri de excursii la cetatea Suceava și mînăstirea Slatina situează scrisoarea în timpul verii.

Borsec, iulie 1844

16

B.A.R., ms. rom. 803, f. 9—10 ; original.

Bibliografie : M. Kogălniceanu, *Știri noi, ...*, în *Arhiva românească*, t. X, 1945/1946, p. 151—152 ; Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori*, Buc., 1972, p. 17—22.

[1] Suplice-Guillaume Chevalier, zis Gavarni (1804—1866), desenator francez, colaborator al revistei umoristice *Charivari*, a reprezentat cu mult spirit, în desenele sale, societatea din timpul domniei regelui Louis Philippe. Remus Niculescu, în articolul *Contemporani cu Daumier, scriitori români și caricaturiști francezi între 1835 și 1860* în *Studii și cercetări de istoria artei*, seria Arta plastică, t. 18, nr. 2, 1971, p. 282—284 și p. 302, în legătura cu plasticele descrieri din această scrisoare, amplificate în nuvela cu același nume, atrage atenția asupra influenței pe care trebuie să o fi suferit V. Alecsandri, în contact cu creația sati-

rică a pictorilor pe care îi citează și, în special, cu seria *Les Baigneurs*, a lui Daumier.

[2] Cf. aici p. 539 n. 2.

[3] Gérard Grandville (1803—1847), desenator și caricaturist francez, care a redat cu vervă ridicolul epocii sale.

[4] Fîntînă fabuloasă, care avea darul să întinerească pe cei ce sorbeau din apele ei. În sens figurat, ceea ce întinerește. Jouvence, numele nimfei pe care Jupiter a preschimbat-o în fîntîna tinereții.

[5] Prima parte a articolului plănuit, *Borsec*, apare chiar în acea toamnă în ultimul număr din *Propășirea*, I, nr. 42, 29 octombrie 1844, p. 334—336, iar urmarea, în altă revistă, în anul următor. Cf. V. Alecsandri, *Opere*, IV, Buc., 1974, p. 169—178 și note p. 731—733.

[6] Marele ban Iordache Filipescu (1782—1854), fost caimacam la 1813, căsătorit cu Catinca Balș.

[7] Zoe (Zuzuca) Filipescu, fiica precedentului, căreia îi dedică romanța *Frumoasa copiliță*. Cf. aici p. 82.

[8] Rudă a familiei Filipescu.

[9] *Propășirea*. Cf. aici p. 542 n. 3.

[10] Balada, în limba franceză, *Tzélébiade* fusese scrisă de poet pentru a ridiculiza pe N. Vogoride, care aspira să se căsătorească cu Cocuța Conachi (cf. aici p.544 n. 1). Poezia, care se putea cînta pe o arie din *Fra Diavolo*, a avut o largă răspîndire în societatea ieșeană, circulînd în copii manuscrise. Cf. B.A.R., Arh. V. Alecsandri, I ms. 6 b, o copie : *Tzélébiade*. Ballade à l'instar de celle de *Fra Diavolo*, même air ; *Impromptu* : Supplement à la Ballade *Tzélébiade*. Începutul suna astfel :

„Quel est ce Tzélébi
Que le Nichan décore ?
C'est le Prince Bibi
Des rives du Bosphore"...

iar fiecare strofă se încheia cu numele ridicolului pretendent Koulafoglou ! (Cf. și personajul din *Iorga de la Sadagura*.) Titlul de *Tzélébiade* vine din turcescul *čelebvk*, care, după sensul arhaic, însemnează : „nobil, de bun neam", titlu acordat de turci europenilor și echivalent cu *efendi*, acordat numai turcilor. În epoca fanariotă, cuvîntul, pronunțat *telebi*, are sens de titlu de politețe, echivalent lui *chir*. Forma modernă de *cilibiu* însemnează : „frumos, elegant" (cf. și altă copie în ms. rom. 21, f. 165). I. C. Filitti, în *Domniile române sub „Regulamentul Organic"*, Buc., Socec, 1915, p. 663, înglobează greșit balada între satirele epocii, adresate boierimii incapabile din vremea lui Mihail Sturdza. Cf. și corespondența adresată de Emmeline Raymond, prietena Elenei Negri, lui I. Ghica, prin intermediul căruia versurile lui Alecsandri făceau înconjurul societății, B.A.R., S 38(1—6)/DCXXI.

17

Iași [p. iulie 1844]

B.A.R., ms. rom. 807, f. 121 ; original.

[1] Pentru datare, vezi aici p. 540 n. 1. Propunerea făcută de V. Alecsandri lui Ion Ghica de a relua corespondența dintre ei ne face să presupunem că aceasta se întîmpla după stabilirea lui Ghica în București, deci după luna iulie, cînd se mai găsea încă la Iași.

18

Iași, 14 septembrie 1844

B.A.R., ms. rom. 803, f. 11—12 ; original.

Bibliografie : E. Carcalechi, *Alecsandri și Ion Ghica*, în *Arhiva*, Iași, XVI, nr. 9, septembrie 1905, p. 383, fragment, traducere.

[1] Emmeline Raymond (1828—1902), prietena Elenei Negri, fiica unui ofițer belgian din armata austriacă, născută la Cernăuți. A înființat la Paris la *Mode illustrée* și a scris mai multe

romane. Se păstrează cîteva scrisori ale ei către Ion Ghica (cf. B.A.R., S 38 (1—6) DCXXI). Încercarea lui Emil Boldar de a explica lipsa de temei a identificării Emiliei din *Moartea Emiliei*, de C. Negri, cu Emmeline Raymond, rămîne gratuită, dată fiind vîrsta înaintată pînă la care a trăit aceasta. Cf. C. Negri, *Scrieri*, II. Text ales, stabilit, note și studiu introductiv de Emil Boldan, Buc., Editura Minerva, 1966, p. 363—365.

[2] *Propășirea*. Cf. aici p. 542 n. 3.

[3] Ion Voinescu II. Cf. aici p. 543 n. 4.

[4] Grigore Alexandrescu.

19

Iași, 9 dec. 1844

B.A.R., ms. rom. 803, f. 13—14 ; original.

Bibliografie : N. Petrașcu, *De la cei ce nu mai sînt*, în *Literatură și artă română*, II, nr. 1, 25 noiembrie, 1897, p. 540—541, traducere ; *Luceafărul*, Buda, IV, nr. 4, 1 iunie 1905, p. 230, traducere ; II. Chendi, *Scrisorile lui V. Alecsandri*, II. în *Tribuna*, Arad, XIII, nr. 229, 22 octombrie 1909, p. 2, traducere ; Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori*, Buc., 1972, p. 22—27.

[1] Ion Ghica locuise și el în Iași pînă în vara lui 1844. Cf. aici p. 540 n. 1.

[2] *Propășirea*. Cf. aici p. 542 n. 3.

[3] Secretariatul Statului acordă în 14 noiembrie 1844 lui Ion Ghica, N. Bălcescu și A. G. Golescu dreptul de a scoate o gazetă. Revista *Săptămîna* nu a putut fi realizată. Cf. aici p. 82.

[4] Moșia lui Costache Negri, din ținutul Covurlui, unde s-au întîlnit adesea muntenii cu moldovenii.

[5] În legătură cu proiectul de plecare la București, Cf. aici p. 550 n. 2.

[6] Gluma la care face aluzie ne-a rămas nelămurită.

[7] Murise tatăl lui Ion Ghica, marele logofăt Dimitrie Ghica.

20

Iași, 5 ianuarie 1845

B.A.R., ms. rom. 803, f. 15—16 ; original.

[1] Poetul evocă moartea mamei sale, care îi pricinuise o mare durere. Cf. aici p. 537 n. 1.

[2] Nici familia Șuțu, de origine greacă, nu a fost scutită de glumele versificate ale poetului în legătură cu goana după căsătorii cu tinerele moldovence bogate. Cf. B.A.R., Arh. V. Alecsandri I ms. 6 a-b, copie : *Petite chansonnette à la grande invasion des petits Soutzo en Moldavie en 1846.*

21

[Iași, începutul anului 1845]

B.A.R., ms. rom. 807, f. 124—125 ; original.

Bibliografie : V. Alecsandri, *Corespondență*, Buc., 1960, p. 52—55 ; Vasile Alecsandri, *Publicistică. Scrisori*, Chișinău, 1968, p. 163—165, traducere.

[1] Scrisoarea poate să fie scrisă la începutul anului 1845, căci în 9 decembrie 1844 îi scrisese despre sfîrșitul trist al *Propășirii* și al unora dintre redactori și despre perspectiva apariției *Săptămînii* ; cere acolo explicații despre scrisoarea îndoliată primită de la Ion Ghica, după care nu poate urma, logic, decît scrisoarea de condoleanțe a poetului, din 5 ianuarie 1845. Scrisoarea de față, în care reia planul călătoriei la București, soarta *Săptămînii* și lichidarea datoriilor rămase de pe urma *Propășirii*, trebuie să fi fost scrisă cîndva după scrisoarea de condoleanțe, deci la începutul anului. S-ar mai putea presupune că scrisoarea a fost scrisă între 9 decembrie 1844 și 5 ianuarie 1845, date fiind proiectele vesele pe care le face pentru ședera în București, dar totuși primise scrisoarea îndoliată ! Amintim că adresa Secretariatului Statului pentru înființarea revistei *Săp-*

tămîna era din 14 noiembrie 1844, deci au trebuit să treacă cîteva luni pentru apariția și totodată dispariția revistei.

[2] Premiera piesei *Iașii în carnaval* sau *Un complot în vis*, dată în beneficiul artiștilor români, a avut loc la 22 decembrie 1845. Cf. Ioan Massoff, *Teatrul românesc.* Privire istorică, I, Buc., E.P.L., 1961, p. 282—283. Pentru plecarea la București cf. aici p. 550 n. 2.

[3] Romanța *Frumoasa copiliță*, dedicată domnișoarei Zuzuca Filipescu. Cf. aici p. 546 n. 7.

[4] Cf. aici p. 548 n. 3.

[5] Panait I. Balș (1817—1889), om politic. A participat la mișcarea de la 1848 din Iași, a fost secretar de Stat în timpul căimăcămiei lui Vogoride, ministru de Finanțe. Colaborase la revista *Propășirea.*

[6] Anastase Panu (1810—1867), om politic. A participat la mișcarea de la 1848 din Iași, a fost ministru de Justiție sub Gr. Ghica, 1852, membru în Divanul ad-hoc al Moldovei, membru al Căimăcămiei de Trei, din 1858—1859, unionist, după Unire este numit președinte al Camerei din Iași. Mai tîrziu, ostil lui Cuza.

22

[Iași, începutul anului 1845]

B.A.R., ms rom. 807, f. 122—123 ; original.

[1] După conținut, scrisoarea se situează aproximativ în această epocă și după scrisoarea precedentă. Cf. aici p. 81—82.

[2] La 9 decembrie, poetul scria cu entuziasm lui I. Ghica despre posibilitatea călătoriei la București (cf. aici p. 74). La începutul anului 1845, proiectul era pe punctul de a se realiza, condiționat de vornic de reprezentarea în prealabil a piesei *Iașii în Carnaval* (cf. aici p. 81). Din februarie 1845 se păstrează cererea poetului de pașaport pentru Țara Românească și cererea de concediu (Arh. St. Iași, Fond Secretariatul de Stat, dosar 1239, f. 284—285). Tot pe atunci cerea pașaport și Iancu Alecsandri pentru București (*ibidem*, p. 258—259). Contrar celor afirmate de G. C. Nicolescu, V. Alecsandri nu a fost la București

în februarie-martie 1845, nici pentru a-și consola prietenul, Ion Ghica, de moartea tatălui său, nici pentru a participa la căsătoria lui Ion Em. Florescu cu fiica domnitorului Gheorghe Bibescu, care a avut loc în februarie (cf. G. C. Nicolescu, *Viața lui Vasile Alecsandri*, ed. II, Buc., E.P.L., 1962, p. 107—108). Scrisoarea de față către Ion Ghica este convingătoare și ea se acordă foarte bine cu cele două scrisori ale lui Const. Filipescu către același, din Iași, 10 februarie 1845, și Filipești, 12 martie 1845, în care îi vorbește despre șederea sa în Iași și călătoria la Bohotin împreună cu alții printre care Alecsandri și C. Negri, împreună cu care s-a dus apoi, la începutul lui martie, la Mînjina și Blînzi, unde se aflau Emmeline Raymond și Elena Negri. Cf. și Cornelia Bodea, *Lupta românilor pentru unitatea națională, 1834—1849*, Buc., Editura Academiei R.S.R., 1967, p. 269—272 (Documente).

[3] Costache Filipescu. Cf. aici p. 557—558 n. 2.

[4] Emmeline Raymond.

CĂTRE SMĂRĂNDIȚA DOCAN

23

[1845—1850]

B.A.R., S 37 (5)/LVII ; original.

[1] Cf. aici p. 536 n. 3.

[2] Acest serviciu, poetul îl putea cere Smărăndiței Docan tot atît de bine în timpul cît trăia Elena Negri, cît și după moartea acesteia, cu aceeași grijă de a nu se comite vreo indiscreție asupra legăturii dintre cei doi (cf. aici p. 554 n. 4). Relațiile de prietenie cu Smărăndița durau, în orice caz, din anul 1845, de cînd fratele acesteia, C. Rolla, devenise cumnatul lui V. Alecsandri. Nu am putut stabili epoca în care Emmeline Raymond, prietena Elenei Negri, a plecat definitiv în Franța. Totuși, după aspectul său grafic, credem că scrisoarea este scrisă pînă în anul 1850. Deci propunem pentru datare, perioada dintre anii 1845—1850, dar fără nici o siguranță.

CĂTRE ION GHICA

24

Iaşi, 20 mai 1846

B.A.R., ms. rom. 803, f. 17—18 ; original.

Bibliografie : I. Ghica, *Scrisori,* vol. IV, „B.P.T.", ed. II, Il. Chendi [Buc.], Alcalay, p. 7, nr. 1, fragment, traducere.

[1] În înţelegere cu Elena Negri, care pleca în străinătate pentru a-şi îngriji sănătatea, poetul pleacă la 7/19 iunie 1846 într-o călătorie spre Constantinopol şi Asia Mică, apoi va veni în Italia, spre a se întîlni la 5 septembrie cu Elena Negri la Triest, de unde vor pleca împreună spre Veneţia. Cf. C. D. Papastate, *Vasile Alecsandri şi Elena Negri, cu un jurnal inedit al poetului...* Buc., 1947, jurnal reeditat în V. Alecsandri, *Scrisori, însemnări,* Buc., 1964, p. 174—237. Cf. şi G. C. Nicolescu, *Viaţa lui Vasile Alecsandri,* Buc., 1962, E.P.L., p. 107—121.

[2] Lui V. Alecsandri i se făcuse la Bucureşti o manifestaţie frăţească, ca unui reprezentant al mişcării naţionale moldovene, aşa cum la rîndul lor muntenii N. Bălcescu şi Costăchiţă Filipescu, fuseseră primiţi în Moldova. V. Alecsandri povesteşte această primire în scrisoarea autobiografică către Ubicini, din 1856 (cf. aici p. 251—252) făcînd unele confuzii de date. (Cf. şi Cornelia Bodea, *Lupta românilor pentru unitatea naţională, 1834—1849.* Buc., 1967, p. 73). Concludentă este şi scrisoarea lui Costache Negri din 1 aprilie 1846, adresată lui Costăchiţă Filipescu : „Mi-a spus Alecsandri despre buna primire ce i-aţi făcut şi mă căiesc că nu m-am izbit şi eu pînă la voi, spre a lega, cu cît aş fi putut, şi mai de aproape prieteşug şi frăţie de român cu român". Cf. C. Negri. *Scrieri,* I, Buc., 1966, p. 263—264.

CĂTRE ZULNIA STURDZA

25

Palermo, 8 februarie 1847

B.A.R., S 47(1)/LVIII ; original.

Bibliografie : V. Alecsandri, *Corespondenţă,* Buc., 1960, p. 227—229 ; reprodusă traducerea ca notă la *[Jurnal de Călătorie în Italia]* în V. Alecsandri, *Scrisori, însemnări,* Buc., 1964, p. 237—239 ; Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori,* Buc., 1972, p. 30—37 ; V. Alecsandri, *Opere,* IV, Buc., 1974, note p. 896—898, traducere.

[1] Zulnia Sturdza (1823—1901), soră cu Costache Negri, Catinca, Elena şi Eugenia. Căsătorită foarte tînără cu N. Mavrocordat, de care s-a despărţit în februarie 1846, recăsătorindu-se în anul 1850 cu Vasile Sturdza, viitorul caimacam din 1858.

[2] Gabriel Andral (1799—1876), profesor al Facultăţii de medicină din Paris, medic la spitalul Charité, cunoscut ftiziolog, a introdus în clinică cercetarea obligatorie a sîngelui. A lăsat cinci volume de *Cliniques médicales* (1829—1833). Louis Rostan (1790—1866), profesor al Facultăţii de medicină din Paris, autor al unor interesante lucrări. Ambii sînt doctorii care l-au îngrijit şi pe N. Bălcescu. Cf. N. Vătămanu, *Bălcescu bolnav,* în *Studia et acta Musei Nicolae Balcescu,* 1960—1961, Buc., 1971, p. 323—339.

[3] Aici au locuit împreună cu N. Bălcescu. V. Alecsandri, într-o scrisoare către un prieten imaginar, descrie felul de viaţă pe care îl duceau acolo. Cf. *Teatru,* Buc., 1875, p. XVII—XVIII ; V. Alecsandri, *Albumul unui bibliofil. Nicolae Bălcescu,* în *Opere,* IV, Buc., 1974, p. 456—461.

26

Neapole, 2 aprilie 1847

B.A.R., S 47(2)/LVIII ; original.

Bibliografie : V. Alecsandri, *Corespondenţă,* Buc., 1960, p. 229—233 ; reprodusă traducerea ca notă la *[Jurnal de Călătorie în Italia],* în V. Alecsandri, *Scrisori, însemnări,* Buc., 1964, p. 239—240 ; Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori,* Buc., 1972, p. 38—44 ; V. Alecsandri, *Opere,* IV, Buc., 1974, note p. 896—898, traducere.

[1] Între hîrtiile poetului se păstrează biletul de vapor cu data de 23 martie 1847, eliberat lui „Sigr Balgesku, Siga Negri şi Sigr V. Alecsandri" pentru călătoria de la Palermo la Nea-

pole, cum și invitația „Delegației maritime din Neapole" pentru a se înscrie la prefectura poliției. Cf. B.A.R., Arhiva V. Alecsandri, II Varia 22.

[2] Cf. aici p. 553 n. 2.

[3] Manolache Costache Epureanu (1824—1880), unionist și însemnat om politic, prim-ministru ; văr cu Costache Negri și surorile sale, prin mama lor.

[4] Împrejurările care îl împiedicau să se întoarcă în patrie nu erau de natură politică, dovadă că s-a întors la numai cîteva zile după moartea Elenei Negri. Obligați însă să păstreze discreție asupra relațiilor dintre ei, chiar de la plecarea spre Italia, fiecare a luat altă cale ; în străinătate s-au ferit de a se întîlni cu români, iar la întoarcere trebuiau să folosească aceeași prevedere.

27

Iași, 1847, august

B.A.R., S47(3)/LVIII ; original.

Bibliografie : V. Alecsandri, *Corespondență*, Buc., 1960, p. 233—234.

[1] Cf. aici p. 252 Tot atunci se găsea la Balta-Albă și Alex. Odobescu, în vîrstă de 14 ani, care își amintește : „Însoțisem pe tatăl meu la băile de la Balta Albă, unde se adunase, în acel an, sarea și marea, precum a și povestit-o cu atîta spirit dl. Vasile Alecsandri, pe carele atunci, acolo, pentru prima oară l-am văzut, domnia-lui tînăr, vesel și încă de atunci cunoscut prin farmecul neacș românesc al muzei ce-l inspiră, eu copilul, crezînd că tot ce zboară se mănîncă". Cf. Alex. Odobescu, *Pseudokinegheticos, Scrieri literare și istorice*, vol. III, Buc., 1874, p. 21 ; și aici p. 604 n. 14 pentru nuvela *Balta-Albă*.

[2] Eugenia Negri, sora lui Costache Negri, călugăriță la mănăstirea Văratic, unde devenise stareță, reunea adesea în jurul său pe membrii familiei sale și societatea lor.

[3] Costache Negri.

CĂTRE SMĂRĂNDIȚA DOCAN

28

[august-septembrie 1847]

B.A.R., S 37 (6)/LVII ; original.

[1] Rezultă din acest bilet că poetul venea de departe, din străinătate, dacă servitorul său îl preceda cu cîteva săptămîni. Acest Gheorghe Damian figurează pe pașaportul lui V. Alecsandri, din iulie 1847, pentru Mehadia. Deci s-ar putea ca la întoarcerea de acolo să-l fi trimis pe acesta la Smărăndița, cu biletul și fotografia. Tot atît de bine s-ar putea ca acest lucru să se fi petrecut și mai tîrziu, ținînd seamă că un servitor putea rămîne o viață întreagă la aceeași casă.

CĂTRE ZULNIA STURDZA

29

Iași, decembrie 1847

B.A.R., S 47 (4)/LVIII ; original.

Bibliografie : V. Alecsandri, *Corespondență*, Buc., 1960, p. 234—256.

[1] Costache Negri.

30

[1847—1848 ?]

Originalul în posesia d-lui L. Kalustian.

Bibliografie : L. Kalustian, *Facsimile*, „Biblioteca Eminescu", Buc., Editura Eminescu, 1975, *Vasile Alecsandri și „neurasteniile*

de primăvară", p. 284—294, traducere și facsimilul începutului și sfîrșitului scrisorii.

[1] După cum rezultă din adresa de pe plic, este scrisă din țară și, tot după această adresă, formulată : *„Madame Zulnie Négri"*, rezultă că ea a fost scrisă în perioada în care aceasta era divorțată. Căsătorită în 1839 cu Nicolae Mavrocordat, se desparte de acesta în februarie 1846 și se recăsătorește cu Vasile Sturdza în anul 1850. Din datele comunicate de dl. Paul Păltînea, la 2 februarie 1850, Zulnia semna încă „Negri", iar în 14 noiembrie „Zulnia Sturdza", deci căsătoria a avut loc între aceste două date. Scrisoarea este scrisă între februarie 1846 și primăvara-vara 1850. *„Le retour du printemps"* poate să însemneze venirea primăverii, dar și *reîntoarcerea* primăverii, care nu poate avea loc decît într-o primăvară întreruptă de zile de iarnă sau toamna, cînd, uneori, reînfloresc liliecii și castanii ! Urmărind primăverile și toamnele din perioada indicată ca posibilă pentru trimiterea scrisorii, este evident că ea nu a putut fi scrisă nici în anul 1846, nici în primăvara anului 1847, cînd poetul era în Italia cu Elena Negri, care moare la 4 mai, la Constantinopol. În toamna acestui an nu ar fi cu neputință, pentru că, dacă în primele scrisori cunoscute i se adresa protocolar *„Madame Zulnie"*, în august 1847 i se adresează *„Chère Zulnie"* (cf. aici p. 103). Din diverse relatări se știe că moartea Elenei Negri a apropiat și mai mult pe poet de familia Negri, care l-a socotit ca pe un membru al ei. Zulnia, în special, a fost confidenta durerii sale. Chemarea ei la Constantinopol în primăvara anului 1849, cînd el vine acolo de la Paris, în legătură cu organizarea comitetului emigrației, este o încercare de a se reuni în familie, cu Costache Negri, surorile sale, Catinca și Zulnia, și cu Catinca Rolla, sora poetului, care făgăduise să vină și ea (cf. aici p. 135). Referirea la primăvara care îi trezește amintiri dureroase credem că privește dramatica primăvară din 1847.

E posibil ca scrisoarea să fie scrisă în primăvara lui 1848, pînă la mișcarea revoluționară din martie, de la Iași, după înăbușirea căreia poetul pleacă imediat în Ardeal, apoi Cernăuți și Paris, unde rămîne pînă în decembrie 1849 și de unde este sigur că nu este scrisă scrisoarea. În funcție de căsătoria Zulniei, ar mai putea fi și primăvara anului 1850, cînd, credem însă, că deja amintirile dureroase se mai șterseseră, prins de luptele politice și episodul Dridri ! În orice caz, este o scrisoare de profundă prietenie, așa cum numai epoca romantică a știut să o cultive, și care, credem, nu ascunde și alte sentimente. Această scrisoare și cele adresate Zulniei și doctorului Steege, după episodul din 1848 (cf. aici p. 119—120) sînt mărturii ale stărilor depresive la care era expus poetul din pricina unei sensibilități aproape maladive. Cf. interpretarea delicată a d-lui L. Kalustian, *op. cit.*, care bănuiește posibilitatea unei idile între cei doi.

CĂTRE COSTACHIȚĂ FILIPESCU

31

Iași, decembrie 1847

M.L.R., 4.986 ; original.

Bibliografie : Perpessicius, *Alecsandri inedit* în *Alte mențiuni de istoriografie literară și folclor*, III, 1963—1967, Buc., E.P.L., 1967, 245—248 ; Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori*, Buc., 1972, p. 44—50.

[1] Semnalăm că plicul care însoțește scrisoarea nu aparține acesteia, ci alteia anterioare, adresată de poet lui C. Filipescu, la Paris, pe adresa : *Monsieur Constantin Philipescu, Chaussé d'Antin 39*, purtînd pe ștampila poștii pariziene anul 1846. Se știe că, în iunie 1846, C. N. Filipescu, împreună cu N. Bălcescu și C. Negri plecaseră la Paris, deci acolo îi scrisese V. Alecsandri o scrisoare care, din păcate, nu este cunoscută. Dealtfel, din conținutul scrisorii de față se înțelege că Filipescu era la București.

[2] Costăchiță N. Filipescu (1807—1854), maior, membru al „Frăției" și al „Asociației literare", deputat în Adunarea obștească, în care a ținut un discurs răsunător împotriva concesionării minelor de către Trandafiloff ; dezbaterile care au avut loc în Adunare cu acest prilej și atitudinea luată de C. Filipescu, care „au vorbit ca un înger", sînt relatate cu amănuntul de N. Bălcescu în scrisoarea către Ion Ghica din [8 februarie 1844] (cf. N. Bălcescu, *Opere*, IV, Buc., 1964, p. 46—48 ; cf. și

scrisorile lui N. Bălcescu către Filipescu, *ibidem*, p. 62—63 și 71—72). Prin călătoria pe care o face în februarie-martie 1845 la Iași și Mînjina, stabilește legătura între tineretul revoluționar muntean și cel moldovean. Vezi scrisorile lui către Ion Ghica în legătură cu călătoria în Moldova, cum și date despre activitatea sa, la Cornelia Bodea, *Lupta românilor pentru unitatea națională 1834—1849*, Buc., 1967, p. 269 și 271—272. Semnificative sînt scrisorile pe care i le scrie C. Negri în martie 1845 și aprilie 1846. Acesta îl sfătuia : „Lucrează, dragul meu Filipescu, din toate puterile dumitale, la întîlnirea plănuită. Nu da înapoi în fața ciudățenii lucrului și să nu ai în vedere decît bazele solide ale Unirii, pe care, chiar prin această întîlnire, o putem stabili între două mici popoare, care nu trebuie să formeze decît unul singur" (cf. C. Negri, *Scrieri*, Buc., 1966, p. 259—264). V. Alecsandri, care îl socotește „unul din cei mai frumoși și mai eleganți tineri din societatea Bucureștilor", l-a evocat în portretul publicat pentru prima dată în *Revista română*, II, iulie 1862, p. 313—314 (cf. V. Alecsandri, *Opere*, IV, p. 345—346, note p. 822). Poetul mai scrisese despre C. Filipescu și în scrisoarea autobiografică adresată lui Ubicini în 1856. Cf. aici p. 252.

[3] Diplomația europeană urmărea cu mult interes problemele din Orientul Apropiat, unde echilibrul de forțe politice se schimba prin slăbirea puterii otomane.

[4] Sora poetului, Catinca, măritată cu C. Rolla, și sora acestuia, Smărăndița, măritată mai tîrziu cu N. Docan.

CĂTRE ZULNIA STURDZA

32

[Hangu, martie-aprilie 1848]

B.A.R., S 47 (9)/LVIII ; original.

Bibliografie : V. Alecsandri, *Corespondență*, Buc., 1960, p. 236—238.

[1] Mișcarea revoluționară de la Iași din martie 1848, netemeinic organizată și trădată chiar de conducătorii ei, dar cu

consecințe foarte grave pentru cei care au participat cu bună-credință, a fost ușor înăbușită de domnitorul Mihail Sturdza și fiii săi, Dimitrie și Grigore. Modul în care a fost înșelat în speranțele sale de a se realiza o schimbare în soarta țării l-a deprimat mult pe poet, dar i-a lăsat speranța că, luptînd alături de românii din Țara Românească și Transilvania, revoluția va triumfa, iar după înfrîngerea și a acestora, a înțeles că este necesară o luptă politică pentru a trezi interesul marilor Puteri asupra soartei românilor, luptă căreia i se dedică în anii de emigrație și pe care o va continua pînă la Unire.

[2] Frații Răducanu, Lascăr și Dimitrie Rosetti.

[3] Familia cneazului Alexandru Cantacuzino.

33

[martie 1848, a. 1850]

B.A.R., S 47 (5)/LVIII ; originai.

[1] Scrisoarea pare să fie scrisă din Iași. În lipsa altor elemente de datare credem că ea se plasează înainte de plecarea lui V. Alecsandri, după mișcarea de la Iași din martie 1848 și, în orice caz, înainte de a doua jumătate a anului 1850, cînd Zulnia, căsătorindu-se cu Vasile Sturdza, nu mai este doamna Negri !

CĂTRE LUDOVIC STEEGE

34

Cernăuți, 24 iulie 1848

B.A.R., S. 44(2) / LVIII ; original.

[1] De la Cernăuți, unde V. Alecsandri se găsea de pe la începutul lunii iunie, el nu va mai putea pleca în Țara Românească, de unde veneau știri grave despre înfrîngerea revoluției,

ci va pleca la Paris, unde se afla la 22 septembrie, cînd este recomandat de diplomatul Billecocq și de filoromânul J. Vaillant ca membru în *Société orientale*. Cf. la B.A.R., Arh. V. Alecsandri I_2 Acte 3, diploma din 13 octombrie 1848.

La Paris va lua contact cu ceilalți emigrați politici din Principate și mai cu seamă cu ziariști francezi, alături de care va duce o intensă campanie prin presă, de propagandă în folosul luptei naționale a românilor. Poetul rămîne aici pînă în decembrie 1849, cînd este rechemat în țară de vornicul V. Alecsandri. Cf. G. C. Nicolescu, *Viața lui Vasile Alecsandri*, Buc., 1962, p. 160—191.

CĂTRE NICOLAE BĂLCESCU

35

Cernăuți, 25 iulie/6 august 1848

Bibliografie : I. Mușlea, *O scrisoare inedită a lui Alecsandri și C. Negri către Bălcescu* în *Gînd românesc*, V, nr. 11—12, noiembrie-decembrie 1937, p. 558 și 562, la p. 560 facsimil ; St. Meteș, *Din relațiile și corespondența poetului Gheorghe Sion cu contemporanii săi*, Cluj, 1935, p. 1 ; G. C. Nicolescu, *Viața lui Vasile Alecsandri*, Buc., 1962, p. 168, reproduce scrisoarea lui Alecsandri, fără cîteva rînduri de la urmă ; I. Lăcustă, *Scrisori de departe*, în *Magazin istoric*, XII, nr. 6(135), iunie 1978, p. 20—21

[1] Facsimilul publicat nu prezintă și fila pe care a fost scrisă adresa. Aceasta se găsește în notele lui I. Mușlea, *loc. cit. : fratelui N. Bălcescu, București.* În aceeași scrisoare scriu și Costache Negri și Lascăr Rosetti, întărind și mai mult dorința de Unire proclamată în scrisoarea lui V. Alecsandri. Moldovenii, înfrînți în încercarea lor revoluționară, își pun toată încrederea în izbînda revoluției din Țara Românească ; „mai întîia dorința noastră", scrie Negri, „este de a ne uni cu voi neapărat și spre acest sfîrșit ce are a ne aduce a forma o țară puternică și cu îndoit viitor, vom lucra...". Iar Lascăr Rosetti scrie : „și nimic nu dorim mai fierbinte decît unirea surorelor țări..."

CĂTRE ALECU RUSSO

36

Cernăuți, 26 iulie 1848

Bibliografie : Marie G. Bogdan, *Autrefois et aujourd'hui, 1920—1923*, Buc., 1929, p. 199—200.

[1] Pluralul folosit de Alecsandri se explică prin prezența a încă doi prieteni care îi scriu lui Russo în aceeași scrisoare cu poetul, pe paginile doi și trei. Vasile Rosetti, care se amuză de aventura lui și-i dă știri despre retragerea rușilor (cu data Cernăuți, 27 iulie 1848), și Manolache Costache-Epureanu, care îl anunță că îi expediază banii și că a anunțat pe ministrul de Interne din Pesta, pentru a fi eliberat din închisoarea de la Cluj. Cf. și Ion Radu Mircea, *Un pașoptist român în închisorile Vienei*, în *Manuscriptum*, VII, nr. 2(23), 1976, p. 62—80.

CĂTRE O DOAMNĂ DIN PARIS

37

[Paris], 14 oct. 1848

Bibliografie : Nestor Ureche, *O scrisoare a lui Vasile Alecsandri către o doamnă*, în *Propilee literare*, I, nr. 14, octombrie 1926, p. 26, traducere ; *32 opere din literatura română*. Analize literare... Activitatea „Societății pentru studiul literaturii române" a elevilor din clasele VI și VII ale Liceului „Gh. Șincai" din București 1932—1933. Sub conducerea profesorului I. M. Rașcu, Buc., 1933, p. 40—41. Publicat textul original în limba franceză al scrisorii.

[1] Adolphe Billecocq, avocat, diplomat timp de treizeci de ani, consul francez la București, Constantinopol etc. Criticînd politica lui Guizot, este rechemat din Țara Românească. A scris *Le nostre prigioni* sau *Le journal de Billecocq*, 2 vol., 1849, Paris, în care relatează pe larg și situația din principate. A activat în „Société orientale" și la *Revue de l'Orient*. În timpul ședерii la

noi în țară a cunoscut și apreciat valoarea poporului român și frumusețile țării, devenind, în străinătate, un apărător al luptei noastre naționale. Împreună cu pictorul francez Michel Bouquet (1807—1888), care fusese în țara noastră între anii 1840—1842, a tipărit un *Album Moldo-Valaque, ou guide politique et pittoresque à travers les Principautés du Danube*, Paris, 1848. În legătură cu scrisoarea de față, scrisese unui „boyard de la Moldavie, à Paris", pentru a-i da „une espèce de certificat... ou laisser-passer, qui prouve à tous les miens que votre pays n'est pas un mythe, que, Moldaves ou Valaques, vous existez et que ce n'est pas moi qui vous ai découvert" („unui boier din Moldova, la Paris", pentru a-i da „un fel de certificat... sau pașaport, care să dovedească alor mei că țara dumneavoastră nu este un mit, că, moldoveni sau valahi, existați și că nu eu v-am descoperit"). La această cerere V. Alecsandri adresează unei doamne, prietenă a lui Billecocq, o scrisoare spirituală, care evocă frumusețile și năzuințele țării noastre pentru care se pasionase diplomatul francez.

[2] Plastica exprimare populară a ideii de permanență a încîntat pe poet, care a folosit-o, cu adînci înțelesuri, ca etichetă, sub care a fost trimisă la concursul de la Montpellier poezia *Ginta latină*.

CĂTRE ZULNIA STURDZA

38

Paris, 10 noiembrie 1848

B.A.R., S 47 (6)/LVIII ; original.

Bibliografie : V. Alecsandri, *Corespondență*, Buc., 1960, p. 238—240.

[1] Costache Negri.

[2] Edgar Quinet (1803—1875), scriitor francez, profesor universitar și om politic ; a participat la revoluția de la 1848. Filoromân, a sprijinit mult țările române prin opera sa de propagandă. A fost căsătorit cu Hermiona, fiica lui Gh. Asachi.

CĂTRE ION GHICA

39

Paris, 26 decembrie 1848

B.A.R., ms. rom. 803, f. 19—20 ; original.

Bibliografie : E. Carcolechi, *Alecsandri și Ion Ghica*, în *Arhiva*, Iași, XVI, nr. 9, septembrie 1905, p. 383—384, fragment în traducere ; V. Alecsandri, *Corespondență*, Buc., 1960, p. 55—57.

[1] Adolphe Billecocq, cf. aici p. 561—562 n. 1.

[2] Hippolyte Desprez, cf. aici p. 590 n. 1.

[3] Spiritul revoluționar și generos francez, manifestat mai cu seamă prin presă, îmbrățișase cu entuziasm soarta poporului român oprimat care încerca să lupte pentru libertatea și independența sa. Intrat în legătură cu cîteva mari ziare pariziene, sprijinit de Baligot de Beyne, de Ubicini..., V. Alecsandri s-a luptat să țină la curent presa franceză cu evenimentele din principate și să canalizeze interesul conducătorilor politici spre cauza românească.

[4] Petre Cazimir (1822—1850), jurist, a studiat la Atena. A fost director al Departamentului Cultelor în Moldova sub domnia lui Grigore Ghica. În memoria acestuia a scris V. Alecsandri *La moartea lui P. Cazimir*.

[5] Ion Ionescu de la Brad.

CĂTRE ZULNIA STURDZA

40

Constantinopol, 25 aprilie 1849

B.A.R., S 47 (7)/LVIII ; original.

[1] Stabilit la Paris din toamna anului 1848, V. Alecsandri este trimis de emigrația română din Franța în Turcia, pentru a se încerca alcătuirea unui comitet unic al emigrației române cu

cei aflați acolo. Va pleca de la Constantinopol înapoi la Paris prin luna iulie. Cf. aici p. 566 n. 1. Pluralul folosit se explică prin prezența alături de poet a lui C. Negri, care, după o scurtă ședere la Constantinopol, se reîntoarce în Moldova.

CĂTRE ALEXANDRU HURMUZAKI

41

Constantinopoli, 12 mai 1849

B.A.R., ms. rom. 3349, f. 3—4 ; original.

Bibliografie : II. Chendi și E. Carcalechi, *Alecsandri și românii din Bucovina*, în *Voința națională*, XXI, nr. 5873, 16/29 noiembrie 1904, p. 1—2 ; II. Chendi, *Corespondența lui V. Alecsandri cu bucovinenii*, în *Convorbiri literare*, XL, nr. 6—8, iunie-august 1906, p. 585—587 ; II. Chendi, *Scrisorile lui V. Alecsandri, II*, în *Tribuna*, Arad, XIII, nr. 231, 24 octombrie-6 noiembrie 1909, p. 1—2 ; Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori*, Buc., 1972, p. 55—59.

[1] Alexăndru Hurmuzaki (1823—1871), fiul lui Eudoxiu Hurmuzaki, începătorul colecției de documente Hurmuzaki, și al Elenei Murguleț ; frate cu Gheorghe, Constantin, Eudoxiu, Nicolae și Eliza, căsătorită cu Gheorghe Sturdza, și cu Eufrosina, căsătorită cu Petre Petrino. Alexandru a studiat dreptul la Viena și a fost printre românii din Bucovina un însemnat om politic și publicist, care, împreună cu fratele său Gheorghe, au redactat gazeta *Bucovina* și au înființat „Societatea pentru cultura și literatura română în Bucovina", în mai 1862. A fost membru al Academiei Române.

[2] Încercarea de roman de moravuri a lui Ion Ghica a fost identificată și publicată de Dim. Păcurariu în Ion Ghica, *Documente literare inedite*, Buc., E.S.P.L.A., 1959, p. VII—XV. Cf. și D. Păcurariu, *Ion Ghica*, Buc., 1965, p. 101—116. Autorul demonstrează, folosindu-se chiar de indicația din această scrisoare a lui V. Alecsandri, că, în adevăr, este vorba de un roman în

genul lui *Jérôme Paturot* al lui L. Reybaud. Manuscrisul acestei încercări de roman îl cerea Ion Ghica, exilat la Constantinopol, lui Gr. Alexandrescu, la care credea că îl lăsase ; el figurează astăzi în colecția Cabinetului de manuscrise, de la B.A.R., sub cota 2822, și este *Istoria lui Alecu* și nu *Don Juanii din București*, pe care i l-au atribuit Eug. Carealechi, Gh. Bogdan-Duică și N. Iorga.

[3] Generalul rus Grabbe, trimis în misiune extraordinară la Constantinopol, în mai 1849. Discuțiile purtate atunci au dus la un important succes diplomatic pentru Rusia.

[4] Fabula s-a publicat în *Zimbrul*, nr. 2, 6 iulie 1850, sub inițialele poetului.

42

[Constantinopol, mai 1849]

B.A.R., S 26(1) /LVIII ; copie cu caractere chirilice.

Bibliografie : *Bucovina*, nr. 24, 5/17 august 1849, p. 133.

[1] Grigore Romalo (1820 ?—1849) a participat la mișcarea revoluționară de la Iași ; arestat și trimis în exil, se îmbolnăvește grav și moare la Constantinopol. V. Alecsandri i-a închinat poezia *La mormîntul lui Gr. Romalo*.

[2] V. Alecsandri se afla la Constantinopol din luna aprilie și va rămîne pînă în luna iulie. Scrisorile sînt redactate într-un stil dramatic, menite să producă impresie, ele fiind destinate în mod special publicării. S-a păstrat dealtfel numai o copie chirilică, pe aceeași filă fiind transcrise ambele scrisori (cf. scrisoarea următoare) și cu prezentarea făcută de redacție și motivarea întîrzierii publicării.

43

[Constantinopol] 31 mai 1849

B.A.R., S 26(2) /LVIII ; copie cu caractere chirilice.

Bibliografie : *Bucovina*, nr. 24, 5/17 august 1849, p. 133.

CĂTRE ION GHICA

44

[Constantinopol, iulie 1849]

B.A.R., ms. rom. 807, f. 128 ; original.

[1] Scrisoarea, fiind adresată lui Ion Ghica la Boyadjykeuy, deducem că a fost scrisă din Constantinopol, unde poetul se afla de la sfîrșitul lunii martie 1849 și de unde pleacă la sfîrșitul lunii iulie a aceluiași an pentru a se reîntoarce la Paris. V. Alecsandri făcuse această călătorie la Constantinopol și Brusa, în legătură cu încercarea emigranților români de a alege un comitet unic care să susțină în fața marilor Puteri cauza libertății și unirii Principatelor. V. Alecsandri, care se bucura de mult prestigiu, a fost ales în unanimitate în acest comitet. Cf. G. C. Nicolescu, *Viața lui Vasile Alecsandri*, Buc., 1962, p. 182—183.

45

Arles, 9 august 1849

B.A.R., ms. rom. 803, f. 21 ; original.

[1] V. Alecsandri, întorcîndu-se de la Constantinopol, unde șezuse din martie pînă la sfîrșitul lui iulie (cf. supra n. 1), în drum spre Paris se oprește cîteva ore la Arles.

[2] Marchizul de Bedmar, însurat cu o româncă, Lucia Palladi. Cf. aici p. 569 n. 1.

[3] Pipelet (Monsieur), portarul din romanul lui Eugène Sue, *Les mystères de Paris*, personaj care întruchipează tipul popular al portarului (ca și soția sa, portăreasa Mme Pipelet !).

[4] Cabrion, personaj din același roman, era inamicul supărător al lui Monsieur Pipelet. Numele folosit la plural indică rolul pe care cei doi prieteni l-au jucat pe lîngă acel Dumburgh.

46

Paris, 11 sept. 1849

B.A.R., ms. rom. 803, f. 23—24 ; original.

Bibliografie : Luceafărul, Buda, IV, nr. 11, 1 iunie, p. 231, traducere ; Il. Chendi, *Scrisorile lui V. Alecsandri*, II, în *Tribuna*, Arad, XIII, nr. 229, 22 octombrie 1909, p. 2, traducere.

[1] Cf. aici p. 142.

[2] Revoluția din Ungaria, în care românii își puseseră mare nădejde, fusese înfrîntă la 13 august de armatele țariste.

[3] Constantin Aristia, autorul *Prințului român*. Cf. aici p. 609 n. 9.

47

Paris, 12 oct. 1849

B.A.R., ms. rom. 803, f. 25 ; original.

48

Paris, 17 octombrie 1849

B.A.R., ms. rom. 131, f. 319 ; original.

Bibliografie : N. Bălcescu, *Opere*, IV, Buc., 1964, p. 533—534.

[1] Rîndurile scrise de V. Alecsandri lui Ion Ghica și semnate și de fratele său sînt adăugate la scrisoarea lui N. Bălcescu către același, cu data de mai sus, prin care îl anunță că a sosit la Paris folosind minciuna, curajul și diferite deghizări pentru a trece prin Ungaria și Austria.

[2] Cf. aici p. 147.

49

Paris, 1 decembrie 1849

B.A.R., ms. rom. 803, f. 27—28 ; original.

Bibliografie : E. Carcalechi, *Alecsandri și Ion Ghica,* în *Arhiva*, Iași, XVI, nr. 9, septembrie 1905, p. 384, fragment în traducere ; V. Alecsandri, *Corespondență*, Buc., 1960, p. 58—60 ; Vasile Alecsandri, *Publicistică, Scrisori,* Chișinău, 1968, p. 165—166, traducere.

[1] În urma convenției de la Balta Liman, fusese numit domn în Moldova Grigore Ghica, om cult, cu idei liberale și progresiste, adept al ideii de unire a principatelor, deci perspectivele pentru Moldova erau acum altele, iar vornicul V. Alecsandri socotește că fiul său trebuie să se întoarcă în țară spre a lupta pentru viitorul acesteia.

[2] V. Alecsandri, plecat la Constantinopol la sfîrșitul lui martie 1849, se reîntorsese la Paris în august, Cf. aici p. 566 n. 1.

[3] Aceea pe care o considera soția sa era artista franceză Dridri, pe numele ei adevărat Marie-Angélique Chataignez. Poetul i-a dedicat o poezie și încercarea de roman, oarecum autobiografic, *Dridri*. Cf. V. Alecsandri, *Opere,* IV, Buc., 1974, p. 412—135 și note p. 836—839.

[4] Titlul exact al memoriilor lui Eliade este : *Souvenirs et impressions d'un proscrit,* Paris, 1850, 304 p.

[5] Poemul lui C. Aristia, ridiculizat de V. Alecsandri. Cf. aici p. 603 n. 9.

[6] Marin Serghiescu. Cf. aici p. 573 n. 1.

CĂTRE MARCHIZUL DE BEDMAR

50

Iași, 20 ianuarie 1850

Originalul, în arhiva Bedmar de la Paris ; facsimil în posesia editorului, primit de la domnul Mihai D. Sturdza, căruia îi mulțumim pe această cale.

[1] Emanoil-Gaetan-Iosef d'Acuna, marchiz de Bedmar y Escolova, conte de Obedosy Prado y Casafuerte, grande de Spania, a fost căsătorit cu Lucia Palladi, fiica marelui hatman Constantin Palladi, care mai fusese căsătorită cu Nicolae Cantacuzino-Pașcanu, ceea ce a determinat pe unii să spună că Bedmar a fost căsătorit cu o Cantacuzino (cf. C. Gane, *Trecute vieți de doamne și domnițe*, III, Buc., Editura ziarului „Universul", f.a., p. 155, n. 1). Unde și cînd l-a cunoscut V. Alecsandri pe marchizul de Bedmar, nu ne este cunoscut, știm doar, din chiar spusele poetului, că, întorcîndu-se el de la Constantinopol, în drum spre Paris, s-a oprit să viziteze orașul Arles împreună cu Bedmar (cf. aici p. 566 n. 1). V. Alecsandri s-a reîntîlnit în anul 1853, la Madrid, cu marchizul de Bedmar, cu ocazia călătoriei sale în Africa și Spania. Cf. V. Alecsandri, *Prosper Mérimée,* în *Opere*, IV, Buc., 1974, p. 374 ; G. C. Nicolescu, *Viața lui Vasile Alecsandri,* Buc., 1962, p. 226.

[2] Pentru motivele care au determinat plecarea grabnică a lui V. Alecsandri din Paris, vezi aici scrisoarea acestuia către Ion Ghica, din 1 decembrie 1849.

[3] Eaux-bonnes, localitate cu ape termale din Basse-Pyrénées, Franța.

CĂTRE ALEX. G. GOLESCU-ARĂPILĂ

51

Iași, [30] aprilie [s.v.] 1850

B.C.S., Arh. Kogălniceanu LXXXV, doc. 3 ; original perforat în carantină.

[1] Scrisoarea poartă pe verso ștampila poștei din Iași cu data de 15 mai [s.n.], deci s-ar putea ca ea să fi fost scrisă pe la 30 aprilie [s.v.], dată care se potrivește și cu cea de 17 [s.n.] la care i-a scris Golescu lui V. Alecsandri pentru a-i cere acești bani. Cf. *Scrisori către Vasile Alecsandri,* Buc., 1978, p. 218—221.

[2] Scrisoare scrisă pe un ton care dovedea o stare de deprimare, motivează cererea de bani „avînd în vedere o datorie cu

caracter superior" și se adresează de preferință lui V. Alecsandri după o mai veche înțelegere a lor de la Paris și socotind că dintre toți, poetul avea situația materială cea mai bună. Scopul pentru care se dusese la Viena privea lupta lor comună : „Este grabnică nevoie să ne vedem". Golescu nu era unicul emigrat care avea nevoie de ajutorul material al poetului, așa au procedat și D. Bolintineanu și N. Bălcescu.

CĂTRE ION GHICA

52

Iași, iunie 1850

B.A.R., ms. rom. 803, f. 29—30 ; original.

Bibliografie : N. Petrașcu, *De la cei ce nu mai sînt*, în *Literatură și artă română*, I, 1897, p. 541—543, traducere.

[1] „Căuzaș" se spunea la 1848 celor care luptau pentru cauza națională.

[2] Henri Ehrlich (1822—1899), muzicolog, pianist, a fost profesor la Conservatorul din Berlin. Cf. Le *Minestrel*, Journal du Monde Musical, LXVI, 1900, p. 7. Albumul despre care scrie V. Alecsandri este : *Airs nationaux roumains transcrits pour piano* par Henri, Viena, 1850. Prefața albumului a încîntat pe V. Alecsandri care o reproduce în articolul său, *Melodiile românești* în *România literară*, I, nr. 9, 27 februarie 1855, p. 110—113, reprodus în *Convorbiri literare*, LXV, mai-iulie 1932, p. 404—414 ; în acest articol îl numește pe Ehrlich *„un om competent și nepărtinitor, un pianist de mare talent* ce au petrecut cîțiva ani printre noi, dl. Henri Ehrlich", iar în *Poezii populare ale românilor*, Buc., 1866, p. 223, îl amintește ca pe : *„un călător străn, muzic de mare talent"*. Cf. și G. Breazu, *Culegerea melodiilor populare*, în *Melos*, Craiova, [1941], p. 379—398 ; *id.*, *Pagini din istoria muzicii românești*, Buc., Editura Muzicală, 1966—1970, 2 volume ; I, p. 234—256.

[3] Carol Miculi, cf. aici p. 592—593 n. 6.

CĂTRE ALEXANDRU HURMUZAKI

53

[Iași, 30 iunie/12 iulie 1850]

B.A.R., ms. rom. 3349, f. 6—9, original cu caractere chirilice.

Bibliografie : Il. Chendi și E. Carcalechi, *Alecsandri și românii din Bucovina*, în *Voința națională*, *XXI*, nr. 5873, noiembrie 16/29 1904, p. 1 ; Il. Chendi, *Corespondența lui V. Alecsandri cu bucovinenii*, în *Convorbiri literare*, XL, nr. 6—8, iunie-august, 1906, p. 587—588 ; *Tribuna*, Arad, XIII, nr. 232, 25 octombrie 1909, p. 9 ; Marta Anineanu, *Catalogul corespondenței lui Vasile Alecsandri*, Buc., 1957, p. [587] facsimil ; Vasile Alecsandri, *Publicistică. Scrisori*, Chișinău, 1968, planșă, facsimil.

[1] Ștampila poștei din Iași poartă data „12 iulie" stil nou, deci 30 iunie stil vechi, iar ștampila poștei din Cernăuți poartă data „14 iulie" stil nou, adică diferență de două zile, timp obișnuit pentru ajungerea unei scrisori între cele două orașe.

[2] Anexate la scrisoare două file cu *Hora din Transilvania* și *Hora din Bucovina*.

[3] *Bujor* s-a publicat în *Bucovina*, 31 iulie 1850, p. 173.

CĂTRE ION GHICA

54

Iași, 3 oct. 1850

B.A.R., ms. rom. 803, f. 31—32 ; original.

Bibliografie : V. Alecsandri, *Corespondență*, Buc., 1960, f. 60—63 ; Vasile Alecsandri, *Publicistică. Scrisori*, Chișinău, 1968, p. 167, fragment în traducere.

[1] Noguèz, ziarist francez, directorul gazetei *Journal de Constantinople*.

[2] Vasile Ghica, agă, ispravnic de Vaslui în 1840, pîrcălab de Covurlui în 1841, ministru de Finanțe în 1853, logofăt și ministru al Afacerilor Interne în 1857.

[3] Prin convenția de la Balta Liman, din 1849, dintre Turcia și Rusia, aceasta își păstra dreptul de control în principate, de aceea cenzura la punctul de intrare în Moldova, Galați, se făcea de autoritățile moldovenești, dar și de cele țariste, care, temîndu-se de creșterea spiritului revoluționar, de ideile de libertate și unire care începeau să prindă forță, găsea pretexte de condamnare pentru fapte uneori minore. Din păcate nu ni s-a păstrat scrisoarea lui Ion Ghica pentru a ne da seama de gravitatea ei, dar prin însăși faptul că pînă la urmă ea ajunge în mîinile destinatarului, împreună și cu proiectul de instrucție publică, se pare că conținutul ei nu era prea grav.

[4] Grigore Cuza (1800—1862), spătar, frate cu postelnicul Ioan Cuza, tatăl domnitorului. A fost ispravnic de Vaslui și Fălciu, a participat la mișcarea de la 1848. În timpul domniei lui Grigore Ghica a fost ministru al Departamentului bisericesc al Instrucției Publice ; în acest timp s-a făcut legea învățămîntului. A luat parte la realizarea Unirii. Din scrisoarea poetului către Ion Ghica, din 29 octombrie 1850, rezultă totuși că articolul nu a fost dat. Cf. aici p. 166—168.

[5] Glumă amintind de cunoscutul epitaf al poetului francez Alexis Piron (1689—1773), compus cînd Ludovic al XV-lea nu a vrut să ratifice alegerea sa la Academia Franceză :

„Ci-gît Piron, qui ne fut rien,
Pas même académicien".

[6] La 16 martie 1851, Dim. Bolintineanu îi scrie lui V. Alecsandri spre a-i mulțumi pentru „o scrisoare grasă" și rotundă, cum poate fi de grasă și de rotundă suma de patru sute de franci", pe care va încerca să i-o „întoarcă" sau, „ca și mai mult să te mulțumesc a-i întrebuința într-o faptă bună sau în folosul patriei"... Din aluzia lui V. Alecsandri, Bolintineanu trebuia să vină la Pesta pentru o chestiune cunoscută de ei, care probabil ținea de activitatea politică a emigraților. Scrisoarea lui Bolintineanu continuă cu aprecieri asupra poeziilor poetului moldovean și cu poezia : *„Versuri adresate ție, amicul meu Vasile Alecsandri"* într-o versiune necunoscută poeziilor publicate ale lui Bolintineanu. Cf. *Scrisori către Vasile Alecsandri*, Buc., 1978, p. 135—138.

Theodor Codrescu (1819—?), publicist, editor. A fost profesor la Academia Mihăileană și secretar al domnitorului Grigore Ghica. A editat colecția de documente *Uricariu* și a înființat tipografia „Buciumul". A fost membru al Academiei Române.

[8] Henri Ehrlich. Cf. aici p. 570 n. 2.

55

Iași, 29 octombrie 1850

B.A.R., ms. rom. 803, f. 33—34 ; original.

[1] Marin Serghiescu, zis Naționalul (?—1872), a lucrat la Visterie. A luat parte la mișcarea revoluționară din 1840, fiind apoi închis cu N. Bălcescu și alții pînă la 1843 ; a participat activ la revoluția din 1848 după înfrîngerea căreia a fost exilat la Constantinopol și Brusa, unde a continuat să colaboreze cu Ion Ghica. După Unire a fost revizor în Ministerul Afacerilor Interne și administrator al palatului Cotroceni.

[2] Este vorba despre scrisoarea lui Ion Ghica, asupra căreia cenzura din Galați montase o întreagă suspiciune de complot. Cf. aici p. 162—164.

[3] Deși în scrisoarea din 3 octombrie, V. Alecsandri afirmase că dăduse articolul lui Ghica despre instrucția publică lui Grigore Cuza, aici se afirmă că neîncrederea în actualul director al Instrucțiunii Publice îl împiedicase să îl dea.

[4] Petre Cazimir.

[5] Cîntec comic francez care l-a făcut popular pe regele Dagobert mai mult decît merita. Creat nu se știe cînd și adăugîndu-i-se mereu alte strofe cu semnificații politice, el pare totuși să fi fost compus pe la începutul secolului XVIII. Versurile, în care confident al regelui pentru toate necazurile pe care le întîmpină este Saint Eloi, încep astfel :

„Le bon roi Dagobert
Avait sa culotte à l'envers"...

[6] Henri Ehrlich. Cf. 570 n. 2.

56

Cernăuți, nov. 1850

B.A.R., ms. rom. 803, f. 35 ; original.

Bibliografie : Il. Chendi și E. Carcalechi, *Alecsandri și românii din Bucovina*, în *Viața națională*, XXI, nr. 5873, noiembrie 16/29, 1904, p. 2, fragment în traducere.

[1] Cf. aici p. 162—164 întîmplările provocate de cenzurarea unei scrisori a lui Ion Ghica către poet, la carantina de la Galați.

[2] *Bucovina* a apărut de la 4 octombrie 1848 pînă la 20 septembrie 1850.

CĂTRE COSTACHE NEGRI

57

Iași, februarie 1851

B.A.R., S 93(1)/LVIII ; original.

Bibliografie : V. Alecsandri, *Corespondență*, Buc., 1960, p. 187—189 ; Vasile Alecsandri, *Publicistică. Scrisori*, Chișinău, 1968, p. 284—286, traducere.

[1] Datele extreme ale poeziilor asupra cărora poetul păstrase toată discreția, ele nefiind cunoscute nici lui Costache Negri, sînt datele perioadei marei iubiri pentru Elena Negri. Poezia intitulată chiar *8 martie* fusese scrisă în anul 1845 la moșia Blînzi, de lîngă Tecuci, proprietatea Elenei Negri, iar mai 1847 este data sfîrșitului dureros al acesteia.

[2] V. Alecsandri a transcris cu migală, într-un album, cu caractere chirilice, poeziile scrise de el pînă atunci și l-a dedicat : *„Lui C. Negri, V. Alecsandri"*. Albumul figurează în colecțiile Cabinetului de manuscrise al B.A.R. sub cota : ms. rom. 1497 și

a fost dăruit Academiei Române de către Alexandru Davila, prin scrisoarea din 1898 decembrie 30, Buc. (cf. Arhiva Academiei Române, 1897, A—8, p. 76—77). Davila prezintă manuscrisul și dă lămurirea că el a fost adus de la Paris, într-o ladă cu hîrtii, din timpul pribegiei lui Nicolae Golescu și a fost păstrat de ultima descendentă a Goleștilor, Felicia Racoviță.

[3] Această afirmație că Iancu ar fi fost atașat de ambasadă la Paris, probabil ambasada turcă, este un detaliu necunoscut în biografia fratelui poetului.

[4] Ion Bălăceanu se căsătorise cu Angéline Bonfils (1832—1922).

[5] Catacazi, familie înrudită cu Costachi Negri.

[6] Zulnia Sturdza, una din surorile lui Costache Negri. Cf. aici p. 553 n. 1.

[7] Catinca Negri (1810—1903), sora lui Costachi Negri. Căsătorită cu Vasile Rosetti-Pribagul, de care s-a despărțit curînd ; a avut o fiică, Smărăndița, căsătorită cu Mihail Jora (1823—1900), membru în Divanul ad-hoc, ministru al Afacerilor Străine sub Cuza.

58

[februarie 1851]

B.A.R., S 33(2)/LVIII ; original.

[1] *România viitoare* era în adevăr un periodic scos de emigrația română din Paris, din a cărui redacție făceau parte : Const. și N. Bălcescu, Dim. Brătianu, C. G. Florescu, St. și N. Golescu, G. Magheru, V. Mălinescu, Alex. Paleologu, C. A. Rosetti și I. Voinescu. Revista a apărut în 20 septembrie 1850. Aici s-a publicat în versiunea lui N. Bălcescu *Cîntarea României*. Cf. aici p. 579—580 n. 4.

[2] Cf. aici p. 574—575 n. 2. albumul de poezii dedicate lui C. Negri.

CĂTRE ALEX. G. GOLESCU-ARĂPILĂ

59

Iași, martie 1851

B.C.S., Arh. Kogălniceanu, LXXXV, doc. 3 ; original perforat în carantină.

[1] A. G. Golescu-Arăpilă îi transmisese propunerea istoricului francez filoromân Jules Michelet și a lui Alfred Dumesnil de a alcătui o antologie a poeziei populare românești în limba franceză. C. A. Rosetti fusese acela care dezvăluise lui Dumesnil frumusețea poeziei populare românești și tot el este cel care a tradus pentru acesta și pentru Michelet unele poezii în limba franceză, pe care le reclamă acum V. Alecsandri. Pentru pașoptiști poezia populară fusese un mijloc de propagandă pentru a sublinia valoarea unui popor prin valoarea artei sale. Poezii populare traduse de C. A. Rosetti, Dim. Brătianu, Alex. Odobescu se găsesc în arhivele personale ale lui Jules Michelet aflate la Bibliothèque historique de la ville de Paris. Cf. Marin Bucur, *Inceputurile unei antologii în limba franceză, o preocupare a pașoptiștilor români în exil*, în *Manuscriptum*, I, 1970, p. 131—138.

[2] Alfred Dumesnil (1821—1894), profesor, ginerele lui Jules Michelet. A urmat lui Edgard Quinet la catedra universitară. A avut relații cu emigrații români, în special cu C. A. Rosetti și Brătienii. Cf. Marin Bucur, *Documente inedite din arhivele franceze privitoare la români în secolul al XIX-lea*, vol. I., Buc., Editura Academiei R.S.R., 1969.

[3] C. A. Rosetti.

CĂTRE ION GHICA

60

Iași, martie 1851

B.A.R., ms. rom. 803, f. 37 ; original.

[1] Cf. aici p. 162—164 întîmplările provocate de cenzurarea unei scrisori a lui Ion Ghica către poet, la carantina de la Galați.

61

Mai 1851, Iași

B.A.R., ms. rom. 803, f. 39 ; original.

CĂTRE NICOLAE BĂLCESCU

62

Paris, oct. 1851

B.A.R., ms. rom. 803, f. 41—42 ; original.

Bibliografie : O. Densusianu, *Trei scrisori*, în *Noua revistă română*, III, nr. 31, 1 aprilie 1901, p. 303—304 ; Il. Chendi, *Scrisorile lui V. Alecsandri*, II, în *Tribuna*, Arad, XIII, nr. 232, 25 octombrie 1909, p. 9 ; P. Haneș, *O prietenie înălțătoare, Vasile Alecsandri și N. Bălcescu* în *Noua revistă română*, *XV*, nr. 6, 12 ianuarie 1914, p. 76 ; Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori*, Buc., 1972, p. 59—61.

[1] Bălcescu hotărîse să se stabilească în Hyères, departamentul Var, în apropiere de Toulon, unde va rămîne de la mijlocul lui octombrie 1851 pînă la finele lui aprilie 1852. În acest răstimp, starea sănătății sale se agravează. La 7 octombrie 1851 îi scria lui Ion Ghica : „...dar apoi știi, poate, că am fost tot bolnav și destul de rău. Vărsături dese de sînge m-au slăbit cu totul, deosebit de tuse, ce tot mereu crește. Sănătatea mea s-a dus cu totul și nu cred că o mai redobîndesc". Cf. N. Bălcescu *Opere*, IV, Buc., 1964, p. 380.

[2] Maria Cantacuzino, fiica logofătului Nicolae Canta, din ramura moldoveană a Cantacuzinilor, scoborîtoare din spătarul muntean Drăghici Cantacuzino, din secolul XVII. Mama sa era Pulheria Sturdza. Căsătorită cu Gh. Stratulat (1835), de care s-a despărțit curînd, s-a recăsătorit cu cneazul Alexandru Cantacuzino (1839). Din anul 1850 se stabilește definitiv în Franța,

trăind despărțită de cneaz pînă la moartea acestuia, survenită în 1884 la Atena. La Paris a fost inspiratoarea și prietena pictorului Th. Chassériau și apoi a pictorului Puvis de Chavannes, cu care se căsătorește la bătrînețe, în anul 1896. I-a servit acestuia de model pentru la Sainte Geneviève, veghind asupra Parisului, din fresca de la Panthéon. În țară a rămas cunoscută pentru prietenia și devotamentul arătate lui N. Bălcescu, cum și pentru prietenia sa cu V. Alecsandri și Ion Ghica. Se bănuiește că ea ar putea fi Mărgărita. În 1852, poetul i-a închinat poezia *Mărioară Florioara*. Cf. și El. Rădulescu-Pogoneanu, *Maria Cantacuzino*, în *Convorbiri literare*, LXXVI, nr. 1, ianuarie 1943, p. 49—62. După cum scrie V. Alecsandri lui Bălcescu, ea trebuia să sosească la Hyères pe la 15 decembrie ; alarmată de starea în care îl găsește pe Bălcescu, la 22 decembrie ea scrie lui A. G. Golescu pentru a-l informa și a-l ruga să vină și el acolo spre a susține moralul bolnavului, speriat de hemoptizii ; doctorul nu da nici o speranță (cf. N. Bălcescu, *Opere*, IV, Buc., 1964, p. 587). A. G. Golescu sosește la Hyères la 21 ianuarie 1852, din scrisorile sale apare starea gravă a lui Bălcescu. (Cf. G. Fotino, *Boierii Golești*, III, Buc., 1939, p. 267 și următoarele). Mai tîrziu, Maria Cantacuzino i-a scris lui V. Alecsandri o scrisoare în care evocă personalitatea lui Bălcescu și dramaticul timp în care l-a veghiat la Hyères. Cf. N. Bălcescu, *Opere*, IV, Buc., 1964, p. 588—589 ; V. Alecsandri, *Opere*, IV, Buc., 1974, p. 343—344.

63

Paris, 25 oct. 1851

B.A.R., ms. rom. 803, f. 43—44 ; original.

Bibliografie : N. Petrașcu, *V. Alecsandri. Studiu critic*, Buc., 1894, p. 65—66, fragment ; O. Densusianu, *Trei scrisori*, în *Noua revistă română*, III, nr. 31, 1 aprilie 1901, p. 304 ; Il. Chendi, *Scrisorile lui V. Alecsandri* II, în *Tribuna*, Arad, XIII, nr. 232, 25 octombrie 1909, p. 7 ; P. Haneș, *O prietenie înălțătoare, Vasile Alecsandri și N. Bălcescu*, în *Noua revistă română*, XV, nr. 6, 12 ianuarie 1914, p. 76.

[1] Sevastița Bălcescu (1818—1883), sora mai mare a lui N. Bălcescu, care l-a îngrijit cu devotament.

[2] Zinca Bălcescu (1792 ?—1862), mama lui N. Bălcescu.

[3] Jurnalul proiectat era revista *România literară*. Cf. aici p. 582, n. 1.

[4] Acest pasaj despre *Cîntarea României* face, indirect, începutul afirmațiilor lui V. Alecsandri despre paternitatea cunoscutului poem.

Controversa literară-istorică asupra acestui fapt a depășit durata unui secol și a fost reactualizată de curînd prin interesanta comunicare a Corneliei Bodea, publicată în *Revista de istorie*, t. 32, 1979, nr. 9, p. 1691—1706, *Cîntarea României în dublă versiune tipografică la 1850. Paris și Sibiu*. Nu este cazul să reluăm datele acestei controverse susținute de valoroși istorici literari, lingviști, istorici. Amintim doar că V. Alecsandri, în șapte scrisori din anii 1851, 1863, 1868, 1877, 1881 și 1886, către Bălcescu, Odobescu, A. Hurmuzaki, Paulina Spiro Paul, B. Florescu și Ion Ghica, a afirmat paternitatea lui Al. Russo. În scrisoarea de față, elementul nou pe care îl relevăm este că numele călugărului, pe care, prin bună înțelegere cu Bălcescu, îl inventaseră ca autor al poemului este *N.* Rusu și nu *A.* Rusu, cum a fost citit greșit — fiind scris cu caractere chirilice — de către cei care au publicat această scrisoare. Această îmbinare a inițialei prenumelui lui Bălcescu cu numele lui Rusu (= Russo !) nu pare să fi fost chiar întîmplătoare, ea pare chiar mai grăitoare decît dacă inițiala ar fi fost *A.* În introducerea din *România viitoare*, Bălcescu nu pomenește numele călugărului, ci numai romantica împrejurare a descoperirii manuscrisului. Autoritatea textului tipărit s-a impus, perpetuînd numele celui care l-a dat la iveală pentru prima dată. Retipărirea poemului peste aproape cinci ani, în *România literară*, de data aceasta sub numele lui A. Russo, nu a mai putut avea același răsunet, momentul istoric fiind cu totul altul, era o evocare și o simplă restituire literară.

Existența unui manuscris al lui Bălcescu, necunoscut, dar văzut de Ion Ghica, este explicabilă, căci doar după acest manuscris s-a publicat în *România viitoare*. Existența unui manuscris al lui Russo, aflat în posesia lui V. Alecsandri și dăruit

Paulinei Spiro Paul, este de asemenea explicabilă căci după el s-a publicat textul din *România literară*. Fragmentul de manuscris din traducerea în limba franceză (găsit între hîrtiile lui Jules Michelet de la Bibliothèque historique), făcută după textul din *România viitoare*, este neîndoielnic al lui Odobescu (cf. N. Ursu, *Cui aparţine traducerea franceză a Cîntării României*, în *Cronica*, IV, nr. 15(166), 12 aprilie 1969). Această traducere este făcută însă la Paris între datele decembrie 1850—iulie 1853, probabil fără altă sursă decît aceea a revistei româneşti, şi *exact* pentru *acelaşi scop de propagandă* — de data aceasta printre străini — pentru care trebuia să servească şi traducerile din poezia populară română făcute de C. A. Rosetti, Dim. Brătianu şi Odobescu tot pentru Jules Michelet (cf. aici p. 576, n. 1,2). Odobescu, care cunoştea de la V. Alecsandri „taina literară", republică poemul în N. Bălcescu, *Istoria românilor sub Mihai-Vodă Viteazul*, Buc., 1878, p. 545—581, pentru că „ea a luat forma ei românească şi expresivă sub pana lui N. Bălcescu", dar aici este sigur că Odobescu o face, după atîţia ani, tot *ca propagandă*. Alcătuirea sumarului o dovedeşte, iar motivarea din scrisoarea către Gh. Bariţ, din 22 septembrie/4 octombrie 1877, că a publicat împreună cu *Istoria lui Mihai*, „alte opere ale Bălcescului care au legătură cu cele spuse în opera cea mare *şi totdeodată au şi o însemnătate specială în momentele de faţă* (sublinierea edit.), o întăreşte. Şi mai departe: „Dar acum îmi stă la inimă a şti cum să facem ca ea să pătrundă şi dincolo de munţi". Deci Odobescu se folosea de aceleaşi arme de care se folosise Bălcescu, la şcoala căruia se formase în tinereţea sa la Paris. Importanta descoperire a Corneliei Bodea că: odată cu apariţia *Cîntării României* în revista românească de la Paris, N. Bălcescu a publicat acelaşi text la Sibiu sub formă de broşură, prin mijlocirea lui Ion Brătianu, pe care au încercat să o răspîndească printre toţi românii, este încă o dovadă a rolului „istoric al eposului"... un text agitatoric, un manifest, o chemare de veacuri şi o incitare la revoluţie pentru unitatea şi independenţa naţională"... (Cf. Cornelia Bodea, *op. cit.*).

Şi, revenind la numele călugărului N. Rusu, oare această îmbinare din numele celor doi presupuşi, în egală măsură, ca autori ai *Cîntării României* poate duce ea la o reconciliere?

[5] Noémi Guillard, fiica unui doctor.

CĂTRE ION GHICA

64

Paris, 27 octombrie 1851

B.A.R., ms. rom. 803, f. 45; original.

Bibliografie: I. Ghica, *Scrisori*, vol. IV, [Buc.], p. 8—9, fragment în traducere; V. Alecsandri, *Corespondenţă*, Buc., 1960, p. 63—64; Vasile Alecsandri, *Publicistică. Scrisori*, Chişinău, 1968, p. 168.

[1] V. Alecsandri fusese la Londra, împreună cu fratele său, pentru a vizita marea Expoziţie din anul 1851. Cf. Eric D. Tappe, *Alecsandri and the English*, *Revues des études roumaines*, *II*, Paris, 1954, p., 153—168.

[2] Foaia proiectată era revista *România literară*, Cf. aici p. 582, n. 1.

[3] Noémi Guillard. Cf. aici p. 186.

[4] Cf. aici p. 577, n. 1.

CĂTRE NICOLAE BĂLCESCU

65

Iaşi, april 1852

B.A.R., ms. rom. 803, f. 46—47; original.

Bibliografie: N. Petraşcu, *V. Alecsandri. Studiu critic*, Buc., 1894, p. 66, fragment; O. Densusianu, *Trei scrisori*, în *Noua revistă română*, III, nr. 31, 1 aprilie 1901, p. 304—305; Il. Chendi, *Scrisorile lui V. Alecsandri*, II, în *Tribuna*, Arad, XIII, nr. 234, 29 octombrie 1909, p. 7; P. Haneş, *O prietenie înălţătoare. Vasile Alecsandri şi N. Bălcescu*, în *Noua revistă română*, XV, nr. 6, 1 ianuarie 1914, p. 76—77; Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori*, Buc., 1972, p. 1852.

[1] „Nenorocitul jurnal" era *România literară* a cărei apariție era gata să se realizeze în februarie 1852, cînd primește autorizația oficială (cf. Arh. St. Iași, fond Secretariatul de Stat, Tr. 1764, op. 2013/1754, f. 1—2: dosarul, „dumisale spătarului V. Alecsandri pentru publicația unor frasuri de *România literară* cu totul străină politicii", 4 ianuarie 1852). Revista este însă suspendată de la primul număr din pricina unui articol al lui Bălcescu, *Răzvan-Vodă*, în care vorbește și despre originea țigănească a acestuia (cf. B.A.R., *România literară*, 1852, nr. 1; un fragment facsimilat). Proiectul revistei literare va fi reluat în 1854. Cf. V. Alecsandri, *Opere complete, Proza*, Buc., Socec, 1876, p. 558; Nestor Camariano, *Primul număr al „României literare", din 1852, a lui Vasile Alecsandri*, în *Revista Fundațiilor*, VII, nr. 10, octombrie 1940, p. 132—147.

[2] Partea a doua a *Baladelor* a apărut la Iași în 1853.

[3] V. Alecsandri își precizează aici sistemul său de lucru în culegerile de poezie populară: căutarea textului original și *„îndreptarea"* lui.

[4] N. Bălcescu încerca să vină la Constantinopol și în țară pentru a-și vedea familia și chiar cu speranța că ar putea să i se îngăduie să petreacă vara în Moldova, în Țara Românească intrarea fiindu-i cu totul oprită. Întîlnirea dintre acesta și V. Alecsandri, la Galați, așa cum o istorisește poetul în 1876, este îndoielnică sau a avut loc în alte împrejurări decît cele relatate de acesta. Maria Cantacuzino, care urma, după dorința lui Bălcescu, să-l însoțească în această călătorie, nu o face și se reîntoarce la Paris. Pentru perioada din noiembrie 1851 și stabilirea lui Bălcescu la Palermo, cum și despre călătoria spre țară, de văzut scrisorile adresate de Bălcescu lui Ion Ghica și interesantele note și comentarii ale profesorului Gh. Zane din N. Bălcescu, *Opere*, IV, Buc., 1964, p. 386—393 și 584—592.

[5] Elena Negri își petrecuse ultimele zile bolnavă la Palermo, înconjurată de N. Bălcescu și V. Alecsandri. Se pare că poetul, care păstra multă discreție asupra sentimentelor sale, i-a scris totuși lui Bălcescu scrisori, care din nefericire nu s-au păstrat, în care îi împărtășea marea sa durere. Bălcescu, scriindu-i de la Paris la 1 octombrie, amintește de scrisoarea primită de la poet în iulie: „Scrisoarea aceasta m-a făcut tare să sufer. Am suferit de durerea ta ca și de a mea... Știam și știu că rana unei asemenea pierderi este adîncă și înveninată și nu se poate lesne vindeca. Crez însă că n-ar trebui să ne lăsăm biruiți de

durere, dar păstrînd necurmat în noi doi aducerea-aminte a prietenii ce plîngem să căutăm a ne purta bărbățește, a trăi astfel cum ea ar fi de față a ne privi. Eu crez că pre o ființă de rînd este iertat a o regreta ca oamenii de rînd, iar pe Elena Negri s-o regretăm hrănindu-ne de spiritul ce a însuflat, făcînd fapte măreție și lăudate, după inima sa." Cf. N. Bălcescu, *Opere*, IV, Buc., 1964, p. 78—79.

CĂTRE ION GHICA

66

[Iași, iulie 1852]

B.A.R., ms. rom. 807, f. 156—157; original.

Bibliografie: V. Alecsandri, *Corespondență*, Buc., 1960, p. 65—67; Vasile Alecsandri, *Publicistică. Scrisori*, Chișinău, 1968, p. 169—170, traducere.

[1] Prima parte a *Baladelor* apăruse în aprilie 1852, iar *Repertoriul dramatic* în toamna aceluiași an, deci scrisoarea putea fi scrisă prin luna iulie, așa cum bănuia și poetul, iar Ion Ghica avusese timpul necesar să primească *Baladele* și să-i transmită aprecierile sale. *Repertoriul* i-l va trimite prin septembrie, dacă nu cumva cu o lună mai tîrziu.

[2] Ajuns la Paris, publică volumul *Doine și lăcrimioare*, în 1853, la tipografia De Soye et Bouchet.

CĂTRE NICOLAE BĂLCESCU

67

Paris, 1 decembrie [s.n.] 1852

Bibliografie: N. Iorga, *Ultimele scrisori din țară către N. Bălcescu* în *Analele Acad. Rom.*, Mem. ist., S. III, VII (1927), p. 12.

[1] Maria Cantacuzino. Cf. aici p. 577—578, n. 2.

CĂTRE ION GHICA

68

Paris, 19 dec. 1852

B.A.R., ms. rom. 803, f. 48—49 ; original.

Bibliografie : E. Carcalechi, *Alecsandri și Ion Ghica*, în *Arhiva*, Iași, XVI, nr. 9, septembrie 1905, p. 384—385, fragment în traducere ; V. Alecsandri, *Corespondență*, Buc., 1960, p. 67—70 ; Vasile Alecsandri, *Publicistică. Scrisori*, Chișinău, 1968, p. 170—171, traducere.

[1] Aluzie la întîmplările provocate de cenzurarea la carantina de la Galați a unei scrisori a lui Ion Ghica către poet. Cf. aici p. 162—164.

[2] Hîrtia scrisorii este de culoarea ivoriului.

[3] V. Alecsandri a izbutit să trimită și lui N. Bălcescu, și lui Ion Ghica cîteva exemplare din revista sa, *România literară*, suprimată de la primul număr. Scurta durată a revistei sale este exprimată în glumă prin fragmentul unui vers din poezia lui Malherbe, *Vers à Du Perier pour la mort de sa fille* :

„Et, rose, elle a vécu ce que vivent les roses,
L'espace d'un matin."

[4] Cf. aici și scrisoarea din [iulie 1852] p. 190—192.

[5] Bolliac prelucrase legenda lui Manole într-o poezie intitulată *Meșterul Manole*. Cf. Cezar Bolliac, *Opere*, I., Buc., E.S.P.L.A. 1956, p. 349—353.

[6] În adevăr, Ion Ghica făcuse un proiect, în noiembrie 1849, pentru crearea la Constantinopol a unui jurnal redactat în toate limbile vorbite în Imperiul Otoman și un alt proiect, în 1851, pentru un jurnal valah tot acolo. Cf. B.A.R., Arh. Ion Ghica, I, ms. 2.

[7] Bolintineanu, aflat la Paris din 1848, încercase să [illegible] întoarcă în țară pe la Rusciuc, dar, neizbutind, pleaca prin Bulgaria la Constantinopol, unde era și Ion Ghica.

69

Paris, 22 martie 1853

B.A.R., ms. rom. 803, f. 50 ; original.

[1] Convenția de la Balta Liman dintre ruși și turci din mai 1849.

[2] Cf. aici p. 136—138 informațiile pe care le transmitea atunci V. Alecsandri lui Alex. Hurmuzaki.

[3] Jacques Aupick (1789—1857), general, ambasador la Constantinopol și Londra. Tatăl vitreg al lui Baudelaire.

70

[Paris, p. 22 martie 1853]

B.A.R., ms. rom. 807, f. 155 ; original.

[1] Cum în scrisoarea din 22 martie 1853 scrisese lui Ion Ghica că i-a făcut comisionul la doamna Roger, rezultă că aceasta este scrisă cîndva după această dată.

[2] Informațiile și memoriile primite de la Ghica erau folosite de V. Alecsandri pentru informarea presei pariziene și a propagandei pentru situația principatelor.

CĂTRE BIBLIOTECA BRITISH MUSEUM

71

Paris, 28 martie 1853

Biblioteca British Museum ; original.

B.A.R., achiziții 61/1979 ; facsimil.

Bibliografie : Eric Tappe, *Vasile Alecsandri la British Museum*, în *Manuscriptum*, nr. 2(11) 1973, p. 157—158.

[1] Volumul de balade, aflat în posesia bibliotecii, are pe a doua pagină de titlu dedicația lui Alecsandri: „Pour la Bibliothèque British Museum". Cf. note Eric Tappe, *loc. cit.*

[2] Scrisoarea însoțește volumul de teatru dăruit bibliotecii engleze cu dedicația: „Au Musée Britannique de Londres, V. Alecsandri". Poetul are grija să trimită și o traducere în limba franceză a titlului volumului și o transcriere (autografe) a cuprinsului *(Scara)*, măsură necesară, volumul fiind imprimat cu caractere chirilice.

[3] Poate J. W. Parker (1792—1870) sau fiul său J. W. Parker (1820—1860), care au fost coproprietari ca editori și librari. Cf. note Eric Tappe, *loc. cit.*

[4] Cf. Sanda Diaconescu, *Ecoul operei lui V. Alecsandri în străinătate*, în *Arhiva românească*, t. X, 1945—1946, p. 421—425, unde se publică scrisori de mulțumire, dintre anii 1852—1855, pentru primirea poeziilor și teatrului, din partea bibliotecilor din Paris, Viena, Madrid și Londra. De la British Museum sînt trei scrisori de mulțumire pentru *Balade I, Teatru* și *Doine*, p. 422—423.

[5] Pe versoul scrisorii este o notă scrisă cu creionul, apoi tăiată „d-lui Prevost, spre catalogare, C. K. Patamore". Coventry Patamore a făcut parte din conducerea Bibliotecii de la 1846 la 1862. Scrisoarea lui V. Alecsandri poartă deci adnotarea autografă a unui remarcabil poet englez al timpului. Cf. note Eric Tappe, *loc. cit.*

CATRE ION GHICA

72

Paris, 1 aprilie 1853

B.A.R., ms. rom. 803, f. 51; original.

[1] *Dernière occupation des Principautés Danubiennes*, Paris, 1853, 176 p., sub pseudonimul „Chainoi".

[2] Soltenhof de Sefels, secretar al ambasadei otomane din Paris, avea legături cu Ion Ghica și alți emigrați. După cum se

înțelege din scrisoarea lui V. Alecsandri, a colaborat serios la tipărirea lucrării lui Ghica.

[3] *Doine și lăcrimioare.*

73

Madrid, 18 noiembrie 1853

B.A.R., ms. rom. 803, f. 53—54; original.

[1] Începuse războiul Crimeii.

[2] Călătoria în Africa va fi scrisă mai tîrziu și publicată în mai multe părți, la răstimpuri mari. Textul, tot neterminat, s-a publicat abia în volumul de *Proză* din 1876, p. 285—428 (cf. V. Alecsandri, *Opere*, IV, Buc., 1974, 194—290 și note p. 756—758). Călătoria în Spania nu a mai fost scrisă, a rămas doar sub forma itinerariului de la sfîrșitul călătoriei în Africa.

74

Paris, 20 decembrie 1853

B.A.R., ms. rom. 803, f. 55; original.

[1] Turcia se găsea în război cu Rusia (războiul Crimeii).

[2] Cf. aici. p. 205—207.

75

Paris, 28 martie 1854

B.A.R., ms. rom. 803, f. 59; original.

[1] Arthur Baligot de Beyne.

CATRE IACOVACHE PALADI

76

[p. 1854]

Bibliografie : Flacăra I, nr. 14, 21 ianuarie 1912, p. 10.

[1] După conținut trebuie să admitem că scrisoarea a fost scrisă cîndva după moartea vornicului, din anul 1854.

CATRE EDOUARD GRENIER

77

[Ianuarie 1855, Iași]

Biblioteca din Besançon, ms. 1423 ; original.

B.A.R., microfilm Ms. 421.

Bibliografie : [V. Alecsandri], *Lettres inédites du poète roumain Basile Alecsandri à Edouard Grenier 1855—1885*, publiées avec une introduction et des notes par Georges Gazier, Paris, 1911, p. 17 ; V. Alecsandri, *Scrisori inedite. Corespondența cu Edouard Grenier 1855—1885*, traduse și publicate cu o introducere de Alecsandrescu-Dorna, Buc., „B.P.T.", f. a., 89 p. ; B. Slușanschi, *Un poète français patriote moldave : Edouard Grenier*, Paris, 1933, p. 10.

[1] Edouard Grenier (1819—1901), diplomat și poet francez romantic, prieten cu Lamartine, Musset, Vigny. A fost secretar de legație la Berlin, Berna, Frankfurt și s-a retras din diplomație după lovitura de stat din 1851. În 1854 a acceptat să devină secretarul particular al domnitorului Grigore Ghica al Moldovei, pînă la retragerea acestuia din 1856. V. Alecsandri se adresase prietenului său Ubicini pentru găsirea secretarului potrivit. Acesta dă lui Grenier o scrisoare de recomandare. O altă scrisoare de recomandare către V. Alecsandri o primește de la

Prospère Mérimée, care îl cunoscuse și apreciase pe poetul român, în diligența cu care se întorceau din Spania, în 1853. După alegerea lui Cuza în Moldova fusese din nou chemat ca secretar al acestuia, dar nu acceptase oferta, iar în 1864 cînd i se ceruse să colaboreze cu titlul de corespondent al Principatelor la Paris, refuzase din pricina convingerilor sale foarte liberale care nu puteau accepta lovitura de stat din 2 mai 1864. Grenier a publicat abia în anul 1894 amintirile sale din timpul petrecut la curtea lui Grigore Ghica, și atunci într-un tiraj redus, de 12 exemplare, destinate unui cerc restrîns de prieteni. Amintirile erau intitulate *En Moldavie (1855—1856)*. Vladimir Ghica, fiul lui Ion Ghica beizadea, deci nepotul domnitorului Grigore Ghica, a fost autorizat de Grenier să citească această carte și a publicat cîteva pasaje sub titlul : *O carte care ne privește și un om care ne interesează : „În Moldova (1855—1856)"*, de Edouard Grenier, în *Convorbiri literare*, XLIII, nr. 12, decembrie 1909, p. 1205—1220, reeditate în Vladimir Ghica, *Spicuiri istorice*, Iași, Presa bună, 1936, p. 80—141. Manuscrisul autograf al lui Vladimir Ghica se găsește la B.A.R., ms. fr. 236, *Analyse et citation du livre d'Edouard Grenier : „En Moldavie, 1855—1856"*, X + 74 f. Edouard Grenier, poet delicat, cu multă sensibilitate, a fost cunoscut mai mult într-un cerc restrîns de literați. Deși întîlnirile dintre cei doi poeți, român și francez, au fost destul de rare, corespondența lor, prelungită pînă în 1885, dovedește o afecțiune trainică. Această corespondență, aflată în Biblioteca de la Besançon, a fost publicată de G. Gazier — conservator al acestei biblioteci — cu o introducere lămuritoare în care se aduc elogii lui V. Alecsandri, între altele și pentru calitatea limbii franceze pe care o poseda. La apariția în 1911, a corespondenței cu Grenier, s-au publicat diverse articole în presă, de exemplu : Sextil Pușcariu în *Tribuna*, 1911 ; Ch. Drouhet, *O nouă colecție de scrisori inedite ale lui V. Alecsandri...*, în *Convorbiri literare*, XLV, nr. 7, iulie 1911, p. 764—768 ; ...Astăzi Biblioteca Academiei se găsește în posesia microfilmului corespondenței de la Besançon, primit prin bunăvoința colaboratorului nostru, profesor Gerhart Hess din Republica Federală Germania, care-și pregătește o teză de doctorat despre V. Alecsandri și poeții din Provența. Pentru relațiile cu Edouard Grenier cf. G. Bogdan-Duică, *Vasile Alecsandri și Edouard Grenier*, în *Convorbiri literare*, LIII, nr. 6—7, iunie-iulie 1921, p. 438.

78

[Iași, 1855]. Sîmbătă

Biblioteca din Besançon, ms. 1423 ; orignal, B.A.R., microfilm Ms. 421.

Bibliografie : Lettres inédites du poète roumain Basile Alecsandri..., Paris, 1911, p. 17 ; V. Alecsandri, *Scrisori inedite...*, Buc., f.a., p. 13.

CĂTRE HYPPOLITE DESPREZ

79

Iași, 10 aprilie 1855

B.A.R., S 12/LVIII ; copie.

[1] Hyppolite Desprez, publicist francez, favorabil luptei românilor pentru libertate și unire. Articolele publicate de acesta în *Revue des Deux Mondes* au fost strînse în volum sub titlul : *Les peuples de l'Autriche et de la Turquie. Histoire contemporaine des Illyriens, des Magyars, des Roumains et des Polonnais*, Paris, 1850, 2 volume.

În 1855, cu ocazia Conferințelor de la Viena, din martie-aprilie, a marilor Puteri europene, în vederea rezolvării problemei din Orient, H. Desprez a însoțit acolo pe E. Drouyn de Lhuys (1805—1881), ministrul Afacerilor Străine al Franței. La aceste conferințe domnitorul Grigore Ghica a trimis ca reprezentant neoficial pe Costache Negri, care trebuia să dea participanților la conferință lămuririle necesare asupra situației Moldovei în acest conflict. Conferința s-a încheiat fără un rezultat precis, dar, pentru principate, delegatul francez, baronul Bourquency, a pus pentru prima dată problema Unirii acestora sub un domn ereditar, poate chiar străin. V. Alecsandri, profitînd de vechile relații cu H. Desprez, din 1848, epoca propagandei prin presa pariziană, îi solicită și acum intervenția în favoarea principatelor

și îi recomandă pe Costache Negri, reprezentantul moldovean. Cf. Marta Anineanu, *Costache Negri la conferința de la Viena din 1855*, în *Almanahul parohiei ortodoxe române din Viena pe anul 1970*, p. 110—113 ; Liviu Maior, *O pagină din legăturile franco-române. Hyppolite Desprez, călător în țările române*, în *Studia Historica*, XIII, 1968, fasc. 2., p. 103—113.

CĂTRE ION GHICA

80

Iași, 16 iunie 1855

B.A.R., ms. rom. 803, f. 61—62 ; original.

Bibliografie : N. Petrașcu, *V. Alecsandri. Studiu critic.*, Buc., 1894, p. 75—76, fragment în traducere ; N. Petrașcu, *De la cei ce nu mai sînt*, în *Literatură și artă română*, I, 1897, p. 543—544, traducere, Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori*, Buc., 1972, p. 68—73.

[1] După nereușita din anul 1852, cînd primul număr din revista poetului este suprimat chiar de la apariție, V. Alecsandri, în toamna anului 1854, obținuse publicarea *României literare*, dar, chiar de la primul număr, revista era iar suprimată. La 20 noiembrie, V. Alecsandri protestează la domnitor, întrucît prigoana asupra progresului țării încetase, să i se permită publicarea și să i se încredințeze cenzura. În urma raportului membrilor Sfatului Administrativ, din 30 noiembrie, la 6 decembrie 1854, Secretariatul de Stat înștiințează pe postelnicul V. Alecsandri că domnitorul a aprobat apariția *României literare*, încredințîndu-i și răspunderea cenzurii. Cf. Arhivele Statului Iași, fond Secretariatul de Stat, dosar 1754, f. 6—8 ; I. Minea, *Lupta pentru „România literară"*, în *Convorbiri literare*, LI, nr. 4—5, aprilie-mai 1919, p. 382—388.

[2] Ion Ghica, numit de turci guvernator, apoi bei al insulei Samos, de a cărei administrație s-a achitat în mod deosebit, curățind insula de pirați și organizînd-o, îl anunțase, într-o scrisoare nedatată, că are deja 23 de numere din *România literară*

și îi solicită restul ; tot aici îi scrie că, atunci cînd va scăpa de sarcina pe care o are în insula Samos, va descrie pentru V. Alecsandri și lectorii săi (deci pentru *România literară*) această insulă (cf. *Scrisori către Vasile Alecsandri*, Buc., 1978, p. 208—209). Poetul se grăbește să-i scrie lui M. Kogălniceanu că îi va trimite pentru *Steaua Dunării*, un articol despre administrarea insulei Samos de Ion Ghica (cf. *Noua revistă română*, III, nr. 34, 1901, p. 466—467). Proiectul lui Ghica se va realiza abia în 1884, prin scrisoarea către V. Alecsandri, *Samos [Căpitanul Laurent]*, publicată în *Convorbiri literare*, XVIII, nr. 1, 1 aprilie 1884, p. 10—25, XVIII, nr. 3, 1 iunie 1884, p. 81—91.

[3] *Ballades et chants populaires de la Roumanie* (Principautés Danubiennes). Recueillis et traduits par V. Alecsandri. Avec une introduction par M. A. Ubicini, Paris, 1855, E. Dentu, 199 p.

[4] Războiul Crimeii care va avea pentru principate consecințe importante ce vor conduce la Unire.

[5] Conferința marilor Puteri de la Viena. Cf. aici p. 590—591, n. 1.

[6] Carol Miculi (1821—1897). Miculi era o veche familie moldovenească, de origină armeană. În 1796, strămoșul său, Crisoph Miculi, părăsește Iașul pentru a se stabili la Cernăuți. Fiind neam de mazil (proprietar liber de pămînt), capătă în imperiu titlul de cavaler. Tatăl lui Miculi a fost un cunoscut negustor la Cernăuți, însurat cu o germană, Maria Thereza Guttmann din Nürnberg. Casa lui Carol Miculi din Bucovina devenise un centru artistic care atrage pe românii de acolo sau pe cei în trecere : Hurmuzaki, Mustața, V. Alecsandri, Iraclie Porumbescu... Carol Miculi a studiat muzica cu Kolberg, a început medicina la Viena, dar a părăsit-o curînd, ducîndu-se la Paris, unde devine elevul și prietenul devotat al lui Chopin. Cunoaște pe Wagner, pe Liszt... Întors de la Paris, în 1848, dă concerte de pian în Rusia, la Iași, la București ; se dedică apoi organizării și funcționării conservatorului din Lemberg. A cunoscut bine muzica populară românească ; românii îi datorează colecția de cîntece : *Airs nationaux roumains* (Ballades, chants des bergers, airs de danse etc.), recueillis et transcris pour piano par..., Lemberg, [1854] ; formau patru caiete de cîte douăsprezece piese, dintre care unul dedicat Catincăi Rolla și altul Elizei Gh. Sturdza de la Dulcești. Altă operă valoroasă pentru români este *Liturghia*, scrisă din îndemnul și cu cheltuiala baronului I. Mustață, în 1864, cu ocazia sfințirii catedrei românești din Cernăuți. Cf. Octavian Beu, *Compozitorul Carol Miculi*,

în *Societatea de mîine*, VIII, nr. 16—17, septembrie, 1931, p. 347—348 ; Eugen I. Păunel, *V. Alecsandri și Carol Miculi*, în *Făt-Frumos*, Cernăuți, mai-iunie 1935, p. 105 seq.

CĂTRE SFATUL ADMINISTRATIV

81

Iași, 28 iunie 1855

Arh. St. Iași, fond Secretariatul de Stat, Tr. 1764, ol. 2013, dos. 3914, f. 1 ; original.

Bibliografie : Zimbrul, III, nr. 139, 7 iulie 1855, p. 1 ; *Gazeta Transilvaniei*, nr. 57, 16 iulie 1855, p. 219 ; *Telegraful român*, nr. 57, 20 iulie 1855, p. 227 ; *Două scrisori de la V. Alecsandri*, în *Revista Arhivelor*, VIII, nr. 1, 1965, p. 262—4 și facsimil ; *Ciucă Valentin, Scrisori și documente*, în *Cronica*, VI, nr. 30, 24 iulie 1971, p. 9 ; *Documente*. „Studii și Documente". Ediție, note, glosar de Gh. Ungureanu, D. Ivănescu, Virginica Isac, Buc., Editura Minerva, 1973, p. 309—310.

[1] Rezoluția Sfatului nr. 711 din 1 iulie „Să se recomande Visteriei spre lucrare potrivită așezămîntului, iar spre dovedirea mulțămirii ce Sfatul are a servi asemenea faptă de adevărată humanitate și spre încurajare și a altor întru liberarea robilor,a cărora poziț'e încă din nenorocire se prelungește în țara noastră, se va publica prin organul foii oficiale....."

CĂTRE COSTACHE NEGRI

82

Paris, 30 septembrie 1855

B.A.R., S 33(3)/LVIII ; original.

[1] Așa după cum îi scrie lui Costache Negri, în primele săptămîni ale lui octombrie 1855 V. Alecsandri pleacă, prin Mar-

silia, spre Constantinopol ; în drum întîlnise şi pe Ion Ghica, iar în capitala otomană îl aşteptau Negri, Dimitrie Ralet, trimişi cu treburi de către Grigore Ghica şi Baligot de Beyne, cu care va face călătoria în Crimeea. Informaţiile despre această călătorie s-au păstrat în cele cîteva scrisori adresate lui Negri şi în scrisoarea către M. Kogălniceanu, publicată în *Steaua Dunării*. Toată această corespondenţă s-a publicat în volumul de faţă. V. Alecsandri a mai scris o scurtă descriere a drumului spre Crimeea, dedicată lui Ion Ghica, *Suvenire din 1855*. Cf. V. Alecsandri, *Opere*, IV, 1974, p. 682—686 şi note p. 901—904 ; G. C. Nicolescu, *Viaţa lui Vasile Alecsandri*, Buc., 1962, p. 247—252.

[2] Constantin Rolla (? — 1878), cumnat cu V. Alecsandri. A fost membru al Divanului Apelativ din Iaşi. A participat la mişcarea revoluţionară de la Iaşi din 1848 ; unionist, ales în Divanul ad hoc şi Adunarea Electivă ; sub Cuza a fost ministru. Era frate cu Smărăndiţa Docan. La moartea sa, poetul a scris *Strofe improvizate lui C. Rolla*, Cf. şi G. Bogdan-Duică, *Despre Costache Rolla, cumnatul lui V. Alecsandri*, în *Transilvania*, LII, nr. 10—12, octombrie-decembrie 1921, p. 799—813.

CĂTRE EDOUARD GRENIER

83

Paris, 10 octombrie 1855

Biblioteca din Besançon, ms. 1423 ; original.
B.A.R., microfilm Ms. 421.

Bibliografie : Lettres inédites du poète roumain Basile Alecsandri..., Paris, 1911, 18—20 ; V. Alecsandri, *Scrisori inedite...*, Buc., f.a., p. 14—15 ; Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori*, Buc., 1972, p. 73—76.

[1] Jacques Alexandre Bixio (1808—1865), medic, naturalist şi om politic francez, închis după lovitura de stat din decembrie 1851 ; se ocupă mai tîrziu de probleme industriale şi sociale. Împreună cu Buloz, au fondat *Revue des Deux Mondes*. Cunoscut

prin intermediul lui Edouard Gdenier, V. Alecsandri va mai frecventa salonul literar-politic al lui Bixio şi va beneficia de relaţiile acestuia. Cf. *Scrisori către Vasile Alecsandri*, Buc., 1978, p. 133—134.

[2] Alphonse Grün (1801—1866), literat şi jurisconsult francez, fost avocat la Besançon, şef al secţiei legislative din Arhivele imperiale, autor de lucrări literare, istorice şi juridice. A colaborat mult cu V. Alecsandri în opera de propagandă pentru Unirea Participatelor şi mai tîrziu pentru interesele acestora, devenind corespondent de presă la Paris în biroul de corespondenţă pentru Principate, iniţiat de V. Alecsandri şi condus de Ubicini (cf. aici p. 654—655, n. 1 ; *Scrisori către Vasile Alecsandri*, Buc., 1978, p. 231—236). A. Grün a publicat o recenzie a volumului lui V. Alecsandri, *Ballades et chants populaires*, prefaţat de Ubicini, în *l'Athéneum français*, din iunie 1855.

[3] Léon Laurent-Pichat, literat şi om politic francez, a colaborat la reapariţia periodicului *Revue de Paris*. Într-o scrisoare adresată lui Grenier îi vorbeşte în termeni elogioşi despre Alecsandri, care îl vizitase la Paris.

CĂTRE COSTACHE NEGRI

84

Marsilia, 14 octombrie 1855

B.A.R., S 33(6)/LVIII ; original.

[1] V. Alecsandri vizitase aceste locuri, cu Costache Negri şi N. Docan, în anul 1839, cînd se întorcea în ţară după anii de studii de la Paris.

[2] A. Baligot de Beyne.

[3] Important turn de apărare al Sevastopolului.

[4] Cumnatul său, C. Rolla cu soţia sa Catinca, şi Iancu cu Noémi au plecat de la Paris în Moldova fără poet. Cf. aici p. 219.

[5] Pentru călătoria poetului în Crimeea cf. aici p. 229—232.

[6] Dimitrie Ralet.

CĂTRE EDOUARD GRENIER

85

[Constantinopol], 28 octombrie 1855

Biblioteca de la Besançon, ms. 1423 ; original.
B.A.R., microfilm Ms. 421.

Bibliografie : Lettres inédites du poète roumain Basile Alecsandri..., Paris, 1911, p. 20—21 ; V. Alecsandri, *Scrisori inedite...* Buc., f.a., p. 16—17.

[1] Grenier, secretar al domnitorului Grigore Ghica, venit în treacăt la Constantinopol, se întorsese în Moldova.
[2] Malakoff. Cf. aici p. 595, n. 3.
[3] Cf. aici scrisoarea din 10 octombrie 1855, p. 320—221.
[4] Fiica lui Bixio și logodnica lui Grenier.

CĂTRE COSTACHE NEGRI

86

Kamient. Marți, 27 noiembrie 1855

B.A.R., S 33(4)/LVIII ; original.

[1] Detalii despre călătoria în Crimeea cf. aici p. 229—232.

87

Crimeea, 30 noiembrie 1855

B.A.R., S 33(5)/LVIII ; original.

[1] Costache Negri și Dimitrie Ralet fuseseră trimiși de domnitorul Grigore Ghica la Constantinopol pentru problema mă-

năstirilor închinate, dar și ca observatori nemărturisiți ai situației politice.
[2] Reîntoarcerea în Moldova, pe mare, nefiind posibilă la vremea aceea, poetul se îngrozea la perspectiva străbaterii Bulgariei, în trăsură, așa cum, dealtfel, a făcut-o cu multe greutăți.
[3] Numărul uneia dintre unitățile franceze din care făceau parte tinerii ofițeri francezi prieteni cu Costache Negri și V. Alecsandri.

CĂTRE MIHAIL KOGĂLNICEANU

88

Constantinopole, 15 decembrie 1855

B.A.R., S 58/DCCXLIX ; original.

Bibliografie : Steaua Dunării, 22 decembrie 1855, p. 143, incompletă ; P. V. Haneș, *Alecsandri la Sevastopol* în *Noua revistă română*, III, nr. 34, mai 1901, p. 466—467, o socotește inedită ; Il. Chendi, *Scrisorile lui V. Alecsandri*, II, în *Tribuna*, Arad, XIII, nr. 234, 13 octombrie 1909, p. 7.

[1] *Steaua Dunării*, jurnal politic, literari și comercial, Iași, 1 octombrie 1855 — 11 septembrie 1856 și 1 noiembrie 1858 — 5 noiembrie 1860.
[2] *România literară* fusese suspendată, fără știrea poetului, în timpul absenței sale din Moldova.

CĂTRE EDOUARD GRENIER

89

Constantinopol, 20 decembrie 1855

Biblioteca din Besançon, ms. 1423 ; original.
B.A.R., microfilm Ms. 421.

Bibliografie : Lettres inédites du poète roumain Basile Alecsandri..., Paris, 1911, p. 21—22 ; V. Alecsandri, *Scrisori inedite...*, Buc., f.a., p. 17—19.

[1] Protocolul de la curtea lui Grigore Ghica nefiind prea sever, Grenier fusese curînd primit în cercul celor trei beizadele și al frumoaselor domnițe, Aglae Rosetti — pentru care făcuse o adevărată pasiune — și Natalia Balș, pe care le va descrie în amintirile sale (cf. aici p. 588—589, n. 1). Împreună cu V. Alecsandri, cu I. A. Cantacuzino-Zizin, cu soția acestuia, Zoe, și sora ei, Pulheria, necăsătorită, fiicele vestitei Marghioliță Sturdza-Rosetti-Roznovan, și cu consulul francez Tastu, (cf. aici p. 601, n. 7) alcătuiau un grup vesel spre care visa poetul dezamăgit de intrigile și necinstea politicii de la Poartă. Se poate ca această scrisoare să fie răspunsul la scrisoarea pe care i-o trimisese Grenier la 16 noiembrie. Cf. *Scrisori către Vasile Alecsandri*, Buc., 1978, p. 222—224.

[2] Problema spinoasă a averilor mănăstirești pentru care Negri fusese trimis la Constantinopol și care nu-și va găsi rezolvarea decît prin îndrăznețul act al secularizării făcut de Cuza.

[3] Reîntoarcerea în țară va fi prin Bulgaria, cu trăsura, în condiții foarte grele.

CĂTRE ION GHICA

90

Constantinopole, 30 decembrie 1855

B.A.R., ms. rom. 803, f. 63 ; original.

[1] Dimitrie Ralet care se găsea la Constantinopol și de la care poate poetul luase acești bani. Cf. aici p. 619, n. 1.

CĂTRE ABDOLONYME UBICINI

91

B.A.R., S 50/LVII.

[1] Informațiile privitoare la reforma lui Constantin Mavrocordat i-au folosit lui Ubicini (M. Chopin) pentru lucrarea *Provinces Danubiennes*, Paris, 1856, Second partie, p. 95 seq. Deci am dat scrisorii anul de apariție al cărții ca o dată antequem, pentru că, desigur, Ubicini trebuie să-i fi cerut cu mult înainte aceste lămuriri.

CĂTRE C. A. ROSETTI

92

Martie 1856, Iași,

B.A.R., S 59/DCCXLIX ; original.

Bibliografie : P. V. Haneș, *O scrisoare a lui Alecsandri către Rosetti*, în *Curierul literar, I*, nr. 1, 7 octombrie 1901, p. 4 ; Il. Chendi, *Scrisorile lui V. Alecsandri*, II, în *Tribuna*, Arad, XIII, nr. 236, 31 octombrie 1909, p. 7 ; Const. T. Stoika, *O scrisoare inedită a lui Vasile Alecsandri către C. A. Rosetti*, în *Săptămîna politică și culturală*, III, nr. 23, 11 mai 1913, p. 267—268.

[1] Pentru călătoria în Crimeea cf. aici. p. 229—232.

[2] Darea de seamă a lui C. A. Rosetti asupra *Doinelor* apăruse în *Steaua Dunării*, ianuarie 1856.

[3] Paul Bataillard (1816—1894), filoromân, prieten cu C.A. Rosetti și Brătienii, membru corespondent al Academiei Române. Lucrările apărute în anul 1856 erau : *Premier point de la question d'Orient, La Moldo-Valachie și La Moldo Valachie dans la manifestation de ses voeux.*

CĂTRE MARIA CANTACUZINO

93

Iași, 1 mai 1856

Biblioteca din Besançon, ms. 1423 ; original.
B.A.R., microfilm Ms. 421.

Bibliografie : Lettres inédites du poète roumain Basile Alecsandri..., Paris, 1911, p. 23 ; V. Alecsandri, *Scrisori inedite...*, Buc., f.l., p. 19—20 ; Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori*, Buc., 1972, p. 77—78.

[1] Maria Cantacuzino. Cf. aici p. 577—578, n. 2.

[2] Pentru amintirile lui Grenier despre țara noastră, cf. aici p. 588—589, n. 1.

CĂTRE EDOUARD GRENIER

94

Iași, noiembrie 1856

Biblioteca din Besançon, ms. 1423 ; original.
B.A.R., microfilm Ms. 421.

Bibliografie : Lettres inédites du poete roumain Basile Alecsandri..., Paris, 1911, p. 24—26 ; V. Alecsandri, *Scrisori inedite...*, Buc. p. 20—21.

[1] I. A. Cantacuzino-Zizin (1829—1897), om politic și literat, cultivat, cu studii în Elveția, este primul traducător în limba franceză a operei lui Schopenhauer. Ca om politic, a fost ministru de Finanțe sub Căimăcămia de Trei, din 1858, și sub Cuza. Pentru relațiile sale cu Grenier cf., aici p. 598, n. 1.

[2] Zoe Cantacuzino, soția lui I. A. Cantacuzino Zizin, fiica Marghioliții Sturdza-Rosetti-Roznovanu, dramatic lovită de moartea fiului său, Dudu.

[3] Moșia Stînca, județul Iași, a familiei Rosetti-Roznovanu.

[4] Caimacamul Teodor Balș.

95

Iași, dec. 1856

Biblioteca din Besançon, ms. 1423 ; original.
B.A.R., microfilm Ms. 421.

Bibliografie : Lettres inédites du poète roumain Basile Alecsandri..., Paris, 1911, p. 26—29 ; V. Alecsandri, *Scrisori inedite...*, Buc., f.a., p. 23—27 ; Vasile Alecsandri, *Publicistică. Scrisori.*, Chișinău, 1968, p. 244—245, traducere.

[1] Zoe Cantacuzino-Zizin. Cf. aici p. 600 n.2.

[2] I. A. Cantacuzino-Zizin.

[3] Prințesa Natalia (1837—1895), fiica domnitorului Grigore Ghica și a Anei Catargi. A fost căsătorită cu Costică Balș, fiul bogatului boier Alecu Balș, a murit tînăr, într-un duel cu un ofițer austriac ; Natalia, văduvă la 18 ani, se recăsătorește cu Constantin Millo, rudă cu Matei Millo, de care se desparte după doi ani, căsătorindu-se, pentru a treia oară, cu Gheorghe Filipescu, diplomat și mareșal al palatului sub Carol I. Cf. aici p. 598, n. 1 și *Scrisori către Vasile Alecsandri*, Buc., 1978, p. 203—204.

[4] Prințesa Catița, soția lui beizadea Constantin Ghica, fiul domnitorului Grigore Ghica, era născută Balș.

[5] Este vorba de *Cinel-Cinel* care a însemnat nu numai o „comedie cu cîntice „în costume naționale, ci și un limpide îndemn la Unire. Cf. V. Alecsandri, *Opere*, V, Buc., 1977, note p. 931.

[6] Victor Place, consul francez la Iași, Cf. aici p. 606, n. 1.

[7] Tastu Eugène (1817—1893), diplomat francez, consul la Iași între 1852—1855, prieten cu Grenier. Din 1855 devine consul general la Bagdad. Mama sa era cunoscuta scriitoare franceză Amable Tastu.

[8] Prințesa Aglae, fiica domnitorului Grigore Ghica și a Anei Catargi, căsătorită cu Răducanu Rosetti, apoi cu Anton Allaux. Este mama scriitorului Radu Rosetti care, în *Amintiri*, vol. I, Iași, p. 149, și vol. II, Buc., 1925, p. 43—60 ; îi evocă figura. Cf. și aici p. 598, n. 1.

[9] Ordin călugăresc de la Trappe.

CĂTRE ABDOLONYME UBICINI

96

[1856—1857]

B.A.R., ms. rom. 3370, f. 259—262 ; original.

Bibliografie : Floarea-soarelui, II, nr. 7—12, iulie-decembrie 1928, p. 74—77 ; V. Alecsandri, *Scrisori, însemnări*, Buc., 1964,

p. 146—158 ; Vasile Alecsandri, *Publicistică. Scrisori*, Chișinău, 1968, p. 89—97, traducere cu omisiuni.

[1] Abdolonyme Honoré Jean Ubicini (1818—1884), istoric, publicist, ziarist francez. Chemat de C. A. Rosetti în Țara Românească, ia parte la revoluția de la 1848, devine secretarul Guvernului provizoriu și al Locotenenței domnești. După înfrîngerea revoluției, reîntors la Paris, colaborează cu emigrații români, sprijinind prin relațiile sale și prin propaganda făcută în presa franceză lupta pentru Unirea Principatelor. Ubicini a prefațat volumul *Ballades et chants populaires de la Roumanie...*, din 1855, și *Grammaire de la langue roumaine*, par V. Mircesco (V. Alecsandri), din 1863. Ambele prefețe, care au un vădit scop de propagandă, doreau să facă cunoscute în Occident istoria, limba și cultura poporului român. După Unire și pînă la înființarea Agenției române la Paris (septembrie 1860), V. Alecsandri, cînd a propus înființarea unui Birou central de corespondență și redacție la Paris, a propus pe Ubicini ca director, (cf. aici p. 654—655, n. 1). Pentru sentimentele sale filoromâne a fost făcut cetățean al României, în 1867, și membru onorific al Academiei Române, în 1871. Bine informat, a scris numeroase lucrări privind chestiunea Orientului și a principatelor dunărene. Deși relațiile cu Ubicini au fost așa de strînse, corespondența lor nu ni s-a păstrat decît în foarte mică măsură. Scrisoarea de față, care depășește de fapt limitele și forma unei scrisori, devenind o mărturisire autobiografică, este, așa cum a stabilit Olimpiu Boitoș în *Biografiile românești ale lui Ubicini*, Cluj, 1932, una din acele biografii care i-au servit lui Ubicini pentru a fi publicate în *Dictionnaire universel des contemporains, contenant toutes les personnes notables de la France et des pays étrangers*, Paris, 1858, publicat de G. Vaperau. Scrisoarea lui V. Alecsandri către Ubicini este minuțios analizată de Olimpiu Boitoș, *op. cit.*, p. 9—11, pentru a demonstra că ea a folosit la redactarea notei din dicționarul Vaperau. Începutul scrisorii lipsește.

[2] Elena Negri.

[3] Prima parte a *Baladelor* a apărut în 1852, a doua în 1853.

[4] Volumul de lux visat de V. Alecsandri se va realiza abia în anul 1866—1867, după albumul dăruit de el în 1862 doamnei Elena Cuza pentru Azilul „Elena Doamna."

[5] Périercourt [?]

[6] Wilhelm v. Kotzebue (1813—1887), fiul dramaturgului Anatol v. Kotzebue, din Estonia ; căsătorit cu o Cantacuzină ; scriitor de limbă germană. Opera sa care ne interesează : *Rumänische Volkspoesie*, Berlin, 1857, în care traduce poezii populare de ale lui V. Alecsandri, *Bilder und Skizzen aus der Moldau*, Lipsca, 1862 (al cărei, manuscris se găsește la Leipzig) ; *Lascăr Voinescu*, Lipsca, 1862. Cf. Elena Rădulescu-Pogoneanu, *Vasile Alecsandri și Wilhelm de Kotzebue. O scrisoare către Alecsandri*, în *Arhiva românească*, t. VIII, 1942, p. 153—190.

[7] Alexandru Flechtenmacher (1823—1898), bursier la Viena, trimis de Costache Conachi pentru a urma cursurile de vioară și compoziție. Profesor de muzică la Conservatorul din București. A contribuit la popularizarea repertoriului autorilor noștri dramatici ; a scris muzică pentru piesele lui V. Alecsandri.

[8] *Cetatea Neamțului.*

[9] C.C. Aristia publicase poemul *Prințu român*, Buc., 1843, în care, în versuri confuze și lipsite de orice calitate aducea laude nemăsurate și ridicole domnitorului Gheorghe Bibescu. V. Alecsandri publică în *Propășirea*, 1844, p. 156—160, un studiu critic : *Stanțe epice închinate românilor de C.C. Aristia* în care ridiculizează cu multă vervă și spirit pe jalnicul poet lingușitor. Cf. V. Alecsandri, *Opere*, IV, Buc., 1974, p. 291—299 și note p. 802.

[10] Costache Caragiale (1815—1877), artist dramatic și director de teatru, unchiul lui I. L. Caragiale.

[11] Poetul nu a fost în primăvara anului 1845 la București ; primirea prietenească făcută lui Alecsandri ca unui reprezentant unionist moldovean a avut loc în primăvara anului următor (cf. aici p. 550—551 n. 2), iar Costăchiță Filipescu fusese în Moldova cu un an în urmă. Cf. aici p. 557—558 n. 2.

[12] Ignace, Xavier, Morand Hommaire de Hell (1812—1848), inginer constructor și geolog francez care din însărcinarea guvernului rus a explorat Crimeea și alte regiuni din nordul Mării Negre. Între anii 1841—1842, a fost adus de domnitorul Mihail Sturdza în Moldova pentru unele lucrări tehnice, între care și îndiguirea portului Galați. Alecsandri l-a cunoscut în 1845 la Constantinopol, cînd au făcut proiectul pentru călătoria în Persia, care nu s-a realizat pentru poet, și pe care Hell nu a încheiat-o, murind în 1848. Cf. interesantul articol al profesorul Victor Andrei, *Dunărea de Jos și orașul Galați în însemnările unor călători francezi din secolul trecut*, în *Danubius*, 1972—1973, VI—VII, p. 99—112.

[13] Călătoria făcută cu Elena Negri și sfîrșitul tragic al acesteia. Cf. aici 552 n. 1.

[14] *Balta-Albă* s-a publicat pentru prima dată în *Calendarul pentru români*, al lui Gh. Asachi, Iași, 1848, p. 39—58, reeditată de mai multe ori. Traducerea în limba franceză, *Le lac blanc*, s-a publicat în revista franceză *l'Illustration*. 1854, nr. 596, p. 77—78, nr. 597, p. 85—86, nr. 598, p. 99—100, și nr. 599, p. 119, ilustrată cu gravurile lui Th. Aman în ordinea succesivă : *Căruța de poștă valahă*, *Satul Balta-Albă*, *Lacul Balta-Albă* (cf. V. Alecsandri, *Opere*, IV, Buc., 1974, note p. 733—756). După propriile mărturisiri ale poetului către scriitorul provensal joseph Roumanille, legenda *Hercul Herculan, căpitan Roman* fusese compusă chiar de el la Mehadia. Cf. *Vasile Alecsandri (în arhive provensale)*, II, în *Manuscriptum*, IX, nr. 1 (30), 1978, p. 173 (scrisori publicate de profesor Gerhart Hess (R.F.G.) și Marta Anineanu.

[15] Familia prietenului său Alex. Cantacuzino, cneazul de la Hangu. Pasajul cu noaptea Invierii este *Un episod din anul 1848*. Cf. V. Alecsandri, *Opere*, IV, Buc., 1974, p. 31.

[16] Alexandre-Auguste Ledru-Rollin (1807—1874), avocat și om politic francez, membru al Guvernului Provizoriu din 1848.

[17] Louis-Eugène Cavaignac (1802—1857), șef al puterii executive, în 1848 a reprimat insurecția din iunie.

CĂTRE IOSEFINA STURDZA

97

20 ianuarie 1857

B.A.R., mș, rom. 3926, f. 14—15 ; original.

[1] Iosefina Sturdza (1835 ? — p. 1889), fiica nelegitimă a lui Costache Negri, recunoscută mai tîrziu. Și-a făcut studiile la Paris. A fost căsătorită mai întîi cu Vasile Romalo, fiul lui Grigore Romalo, cel mort în 1849, la Constantinopol, pentru care V. Alecsandri a scris *La mormântul lui Gr. Romalo*. Din această căsătorie a avut trei copii, iar din cea de a doua, cu Ștefan Sturdza, a avut de asemenea trei copii. Se pare că era o bună muziciană și literată, talente pe care V. Alecsandri i le încurajează în scrisorile ce îi scrie în 1889. Trebuie deci să fi murit după această ultimă dată cunoscută din viața ei.

CĂTRE ALEXANDRU HURMUZAKI

98

Iași, 8 februarie 1857

B.A.R., ms. rom. 3349, f. 11—12 ; original.

Bibliografie : Il. Chendi și E. Carcalechi, *Alecsandri și Românii din Bucovina*, în *Voința națională*, nr. 5879, 23 noiembrie / 6 decembrie, p. 1 ; Il. Chendi, *Corespondența lui V. Alecsandri cu bucovinenii*, în *Convorbiri literare*. XXX, nr. 6—8, iunie-august 1906, p. 588—590 ; Il Chendi, *Scrisorile lui V. Alecsandri*, II, în *Tribuna*, Arad, XIII, nr. 234, 31 octombrie 1909, p. 7—8.

[1] Carol Miculi. Cf. aici p. 592—593 n. 6. Nu a scris muzica pentru *Hora Unirii*.

[2] *Hora Unirii* se publicase în *Steaua Dunării* 1856.

[3] Tomul despre care vorbește poetul este culegerea *Salba literară*, Iași, 1857.

[4] Studiul *Românii și poezia lor* fusese publicat în *Bucovina* 1849, p. 175—180, 205—209 (părțile I, II) ; și 1850, p. 49—51, 85—80, 180—181 (fragmente din partea III-a) ; retipărit, așa cum anunță, în *Salba literară*, 1857, p. 275—310. Cf. V. Alecsandri, *Opere*, IV, Buc., 1974, note p. 724.

[5] Comedia este *Păcală și Tîndală*, iar drama istorică, *Cetatea Neamțului*, ambele scrise în anul 1856 și reprezentate în stagiunea 1857—1858, ca propagandă unionistă și trezire a sentimentelor patriotice. Iancu Alecsandri, citind *Cetatea Neamțului*, scrie poetului o lungă scrisoare în care, subliniind părțile valoroase ale dramei, critică pe cele slabe cu pricepere și tact (cf. *Scrisori către Vasile Alecsandri*, Buc., 1978, p. 11—13). La 20 martie [1857], Anastase Panu îi scria lui V. Alecsandri rugîndu-l să

amîne a doua reprezentare a piesei *Cetatea Neamțului*, pe care Luchian vroia să o joace „mîne seară", pentru că tot atunci are loc și a doua reuniune (a unioniștilor ?) la Mavrogheni și deci toți acei capabili de a înțelege piesa nu vor fi prezenți. Originalul, la Muzeul de istorie al orașului Ploiești, nr. 550, C. 34204.

CĂTRE VICTOR PLACE

99

București, martie 1857

B.A.R. ms. fr. 135, f. 8 ; original.

Bibliografie : M. Emerit, *Trois lettres inédites de Basile Alecsandri (1857)*, în *Revue historique*, V, nr. 4—6, aprilie-iunie 1928, p. 140 ; V. Slăvescu, *Vasile Alecsandri și Victor Place în 1857*, în *Revista Fundațiilor*, XI, nr. 4, aprilie, 1944, p. 148.

[1] Victor Place (1818), Corbeil, Franța — 1875, Tîngujei, România, la familia Balif, de la care deținem informația), diplomat și arheolog. Consul al Franței la Iași, numit în locul lui Eug. Tastu, mutat la Bagdad. A îmbrățișat cauza românilor sprijinind Unirea ; la venirea lui Cuza, a rămas pe lîngă acesta cu titlul de consilier pentru probleme externe. La început admirator al lui Cuza, începe curînd să-i socotească acțiunile ca anticonstituționale (cf. Alex. Xenopol, *Domnia lui Cuza Vodă*, vol. II (vol. VIII al *Istoriei românilor)*, p. 310, n. 1. Relațiile cu domnitorul s-au stricat mai tîrziu și din pricina pretențiilor bănești ale fostului consul, al cărui tată fusese angajat, la Paris, să lucreze tot pentru domnul român (cf. *Scrisori către Vasile Alecsandri*, Buc., 1978, p. 155—161). Ca arheolog, a lucrat la săpăturile de la Mossoul. Cf. și N. Iorga, *Victor Place și Unirea Principatelor*, în *Revista istorică*, X, nr. 4—6, august / iunie 1923, p. 53—65. Marcel Emmerit, *Victor Place et la politique française en Roumanie à l'époque de l'Union*, Buc., 1931.

[2] Comisarii marilor Puteri se găseau la București pentru a supraveghea operațiile electorale în vederea Divanurilor ad-hoc. Demersul delegației unioniștilor moldoveni, pe lîngă comisari, fusese determinat de refuzul lui Vogoride de a reda libertatea presei, legiferată de domnitorul Grigore Ghica și suspendată de fostul caimacam Teodor Balș, și de a opri abuzurile împotriva propagandei electorale unioniste. Comitetul unionist redactează un memoriu către comisarii de la București, în care se condamna acțiunile caimacamului antiunionist și se cerea să se intervină pentru libertatea presei, libertatea de acțiune a comitetelor electorale și încetarea presiunilor făcute de guvern asupra viitoarelor alegeri pentru Divanul ad-hoc. Cu prezentarea acestui memoriu la București au fost însărcinați M. Kogălniceanu, V. Alecsandri și Dim. Ralet. Comisarii i-au primit pe la sfîrșitul lui martie și au acceptat să vină la Iași pentru cercetarea stării de lucruri. În raportul comisarului francez, Talleyrand-Périgord, către Walewski, ministrul Afacerilor Străine al Franței, delegații moldoveni sînt apreciați ca : „oameni de o înaltă distincție, unul a fost ministru, ceilalți doi, unul ca istoric și celălalt ca poet, ocupă primele locuri în patria lor".

Delegația moldoveană fusese întîmpinată pe tot drumul pînă la București de manifestațiile entuziaste ale populației unioniste. Drumul pînă la Iași al consulilor străini a fost de asemenea însoțit de cea mai convingătoare demonstrație populară unionistă. Toate acestea nu au împiedicat pe Vogoride și Costin Catargi, ministrul Afacerilor Interne, să falsifice listele electorale. Unioniștii recurg atunci la abținerea de la alegerile din 30 iunie / 12 iulie 1857. Unirea fiind amenințată, se continuă lupta pentru realizarea ei avînd, pe plan internațional, sprijinul Rusiei și al Franței, pentru care nereușita Unirii ar fi însemnat o înfrîngere diplomatică. Pentru a determina Turcia, susținută de Anglia, la anularea alegerilor din iunie-iulie, a fost nevoie de întîlnirea la Osborne, din 11 august 1857, dintre împăratul Napoleon III și regina Victoria, în urma căreia guvernul englez consimte la anulare, iar împăratul la susținerea ideii de Unire.

Noile alegeri, în locul celor casate, vor avea loc între 7/19 și 17/29 septembrie 1857, cînd V. Alecsandri va fi ales deputat de Bacău. La ședințele Divanului, care încep la 23 septembrie / 4 octombrie, poetul nu va lua parte, fiind la Dieppe pentru îngrijirea sănătății ; obligația de a rămîne în Franța îl determină să-și ceară demisia care îi este primită. Cf. aici scrisorile către Victor Place, Costache Rosetti-Tețcanu și băcăoani p. 292—299, 301—303.

[3] Charles Angèlique Taleyrand-Périgord (1821—1896) comisar al Franței în Comisia europeană pentru Principate, ministru plenipotențiar.

CĂTRE EDOUARD GRENIER

100

Mai 1857

Biblioteca din Besançon, ms. 1423 ; original.
B.A.R., microfilm Ms. 421.

Bibliografie : Lettres inédites du poète roumain Basile Alecsandri..., Paris, 1911, p. 29—30 ; V. Alecsandri, *Scrisori inedite...*, Buc., f.a., p. 27.

[1] Zoe Cantacuzino-Zizin. Cf. aici p. 600, n. 2.

101

Iași, mai 1857

Biblioteca din Besançon, ms. 1423 ; original.
B.A.R., microfilm Ms. 421.

Bibliografie : Lettres inédites du poète roumain Basile Alecsandri ..., Paris, 1911, p. 30—32 ; V. Alecsandri, *Scrisori inedite...*, Buc., f.a., p. 27—30 ; Victor Eftimiu, *Pe urmele zimbrului*, în colecția *Povestiri științifico-fantastice*, editată de revista *Știință și tehnică*, nr. 38, p. 13. reproduce scrisoarea în traducere.

[1] Alecu Russo.

[2] Capua, oraș italian cucerit de Hanibal în anul 215 și în care a rămas mai mult timp. A fost învinuit că a uitat de luptă din pricina „desfătărilor din Capua". Locuțiunea s-a generalizat cu înțelesul de a pierde timpul în plăceri.

[3] V. Alecsandri a combătut formele greoaie introduse în limbă.

[4] *Înșiră-te mărgărite*, cf. aici p. 274—285.

102

[1857, vara]

Biblioteca din Besançon, ms. 1423 ; original.
B.A.R., microfilm Ms. 421.

Bibliografie : Lettres inédites du poète roumain Basile Alecsandri..., Paris, 1911, p. 33—45 ; V. Alecsandri, *Scrisori inedite...*, Buc., f.a., p. 31—47, unde se dă textul poeziei în limba franceză și scurta scrisoare de la sfîrșit în traducere.

[1] În originalul de la Besançon textul poeziei este scris pe două coloane, iar rîndurile de la sfîrșit, către Grenier, sînt scrise, în colțul din dreapta al hîrtiei, rămas liber, și în direcție inversă. *Înșiră-te mărgărite* s-a publicat în *Revista română*, II, 1862, p. 160—166. Pe Grenier poetul îl anunță că îi va trimite „povestea mărgăritelor" într-o scrisoare datată „Iași mai 1857" (cf. aici p. 270—272), deci poezia și scurta scrisoare se plasează după această scrisoare. Această poezie mai era cunoscută și lui Vegezzi Ruscala, care a publicat-o în traducere italiană : *Infilzatevi margherite*, mai întîi într-o broșură, cf. *Canto popolare moldavo*, posta în versi di Basilio Alecsandri. Tradotta de... et offerta alla sua cara figlinole Ida nel suo onomastico dell anno 1850, Torino, apoi, în 1858, în revista *Mondo litterario*, unde a citit-o și Bălăceanu. Cf. *Scrisori către Vasile Alecsandri*, Buc., 1978, p. 110, 112, nr. 1, p. 423, n. 2.

[2] Povestea în versuri a fost dedicată lui Zoe Cantacuzino-Zizin, care, cu un an în urmă, își pierduse copilul. Cf. aici scrisorile de la p. 239—244.

CĂTRE ION BĂLĂCEANU

103

Iunie 1857, Iași

B.A.R., S 20 (1)/LVII, original.

[1] Ion Bălăceanu (1825—1914), fiul lui Constantin Bălăceanu, însemnat om politic și abil diplomat, poseda o inteligență vie și un spirit mușcător care adesea îi creea conflicte chiar și cu prietenii săi. A participat la revoluția de la 1848, fiind și prefect de Muscel; după înfrîngerea revoluției din Țara Românească s-a refugiat în Ardeal unde a colaborat cu N. Bălcescu și alții la alcătuirea unei legiuni române care să lupte în revoluția din Ungaria. Nereușita de aici îl duce în exilul ales de el la Nisa, de unde a urmărit și participat la lupta pentru Unire. În timpul domniei lui Cuza a ocupat mai multe funcții și i s-au încredințat misiuni diplomatice extraordinare. A avut o îndelungată carieră diplomatică, fiind agent, apoi ministru plenipotențiar la Paris, Viena, Roma, Londra și Constantinopol, iar în 1876 a fost ministru al Afacerilor Străine. A fost comisar, apoi delegat în Comisia dunăreană și ministru de Control.

[2] Grigore Vîrnav, deputat de Roman, reprezentantul acestuia.

[3] La București se aflau comisarii marilor Puteri, veniți pentru a urmări desfășurarea alegerilor pentru Divanul ad-hoc. Cf. aici p. 606—607 n. 2.

[4] Guvernul, lui N. Vogoride, sub influență turcească, calotte = fes.

[5] Henry Bulwer, delegatul Angliei. Cf. aici p. 628 n. 1.

CĂTRE I. I. FILIPESCU

104

Iași, 1857 iunie

B.C.S., Achiziții, inv. 30; original.

Bibliografie: *Documente privind Unirea Principatelor*, III, *Corespondență politică (1858—1859)*. Culegerea documentelor, studiul introductiv, rezumatele, notele și indicele de Cornelia Bodea, Buc., 1963, p. 281—282.

[1] I. I. Filipescu-Curcanu.

[2] Cf. aici p. 606—607, n. 2 și p. 610, n. 3.

CĂTRE DIM. A. STURDZA

105

Iași, 23 iulie 1857

B.A.R., S 7(17)/DCCCLXXXIV.

Bibliografie: *Documente privind Unirea Principatelor*, III, Buc., 1963, p. 299.

[1] Scurta scrisoare adresată de poet lui D. A. Sturdza este un adaos la scrisoarea lui C. Hurmuzaki către acesta prin care îl felicită pentru lupta unionistă din ținutul Romanului; tot aici îi dă și ultimile informații politice.

CĂTRE EDOUARD GRENIER

106

23 august 1857

Biblioteca din Besançon, ms. 1423; original.
B.A.R., microfilm Ms. 421.

Bibliografie: *Lettres inédites du poète Basile Alecsandri...*, Paris, 1911, p. 45—46, V. Alecsandri, *Scrisori inedite...*, Buc., f.a., p. 47—48.

[1] Cf. aici p. 553 n. 2.

[2] Luptele politice pentru alegerile în Divanul ad-hoc. Cf. aici p. 606—607 n. 2.

107

Dieppe [1857]

Biblioteca din Besançon, ms. 1423, original.
B.A.R., microfilm Ms. 421.

Bibliografie : *Lettres inédites du poète Basile Alecsandri...*, Paris, 1911, p. 46—47 ; V. Alecsandri, *Scrisori inedite...*, Buc., f.a., p. 48.

[1] Pentru că în altă scrisoare, din 23 august 1857, către același, îi spune că este, cînd la Paris, cînd la Dieppe, trebuie să admitem că scrisoarea, nedatată, se plasează după această dată, cînd Grenier trebuie să fi luat hotărîrea de a veni să-l vadă la Dieppe.

108

[1857]

Biblioteca din Besançor, ms. 1423 ; original.
B.A.R., microfilm Ms. 421.

[1] Cf. supra n. 1. Nu figurează în ediția G. Gazier, *Lettres inédites...*

CĂTRE VICTOR PLACE

109

Dieppe. 20 septembrie [s.n.] 1857

B.A.R., ms. fr. 135, f. 10—11.

Bibliografie : *M. Emerit, Trois lettres inédites de Basile Alecsandri (1857)*, în *Revue historique*, V, nr. 4—6, aprilie-iunie 1928,

p. 140—142 ; V. Slăvescu, *Vasile Alecsandri și Victor Place în 1857*, în *Revista Fundațiilor*, XI, nr. 4, aprilie 1944, p. 149.

[1] Lupta din principate pentru alegerile din Divanurile ad-hoc se încheiase, pentru Moldova, cu alegerile din septembrie, care dăduseră o mare majoritate unionistă. Nu știm sfatul pe care i l-a dat V. Place, dar hotărîrea de a rămîne era mai potrivită, atît pentru sănătatea sa, cît și pentru continuarea propagandei în favoarea dorințelor principatelor. Cf. aici p. 614 n. 1.

CĂTRE DIVANUL AD-HOC

110

[a. 10 septembrie 1857]

Arh. St. Iași, Tr. 1896, Divanul ad-hoc, dos. 313, f. 490 ; original cu caractere chirilice.

Bibliografie : *Buletinul Adunării ad-hoc al Moldovei*, I, nr. 4, ședința 10 octombrie 1857, p. 1, col. I ; *Monitorul Adunării ad-hoc*, Buc., I, ședința 10 octombrie 1857, p. 59 [ambele după *Bibliografia analitică a periodicelor*] ; D. A. Sturdza ș.a. *Acte și documente*, VI, Buc., 1896, p. 81.

[1] Textul telegramei este reprodus în referatul Divanului ad-hoc al Moldovei către Ministerul Afacerilor Interne despre primirea telegramei lui Vasile Alecsandri și necesitatea de a se face o altă alegere în locul acestuia. Pentru alegerea lui V. Alecsandri la Bacău și demisia sa vezi aici p. 296—297, 301—305 corespondența cu C. Rosetti-Tețcanu și V. Place, în locul său a fost ales hatmanul Alecu Aslan.

CĂTRE COSTACHE ROSETTI-TEȚCANU

111

Diepa, 20 sept. [s.n.] 1857

B.A.R., S 46 (1)/DXLVIII ; original cu caractere chirilice.

[1] Scrisoare scrisă în aceeași zi cu cea adresată lui Victor Place (cf. aici p. 292—293), dar continuată în ziua de 5 octombrie s.n.

Se înțelege din conținut că mulți luptători unioniști nu-l aprobau pe poet pentru plecarea sa în străinătate tocmai în acele momente de luptă încordată, dar argumentul lui V. Alecsandri că este nevoie de cineva care să ne susțină năzuințele printre puterile politice europene s-a dovedit a fi îndreptățit. După cum se vede din post-scriptum, scrisoarea a fost trimisă abia la 5 octombrie, cu un mic adaos.

[2] Constantin Rosetti-Teţcanu (1814—1879) a studiat dreptul în străinătate. Bărbat cu vederi progresiste, a desființat boierescul pe moșia sa Tețcani, județul Bacău. Ca unionist militant, i se datorește organizarea Comitetului Unirii, a fost ales deputat în Divanul ad-hoc. Alături de V. Alecsandri, contribuie la legatul făcut lui C. Negri pentru ca acesta să poată candida la domnie. Cf. aici p. 657—658 n. 1. Fiul său, Dimitrie, a fost tatăl Marucăi Cantacuzino-Enescu.

[3] În locul său a fost ales Alecu Aslan, unionist.

[4] Cf. aici scrisoarea către băcăoani.

CĂTRE ALEGĂTORII DIN ȚINUTUL BACĂULUI

112

Paris, [septembrie] 1857

B.A.R., ms. rom. 3351, f. 112—113 ; original cu caractere chirilice.

[1] Ales deputat în Divanul ad-hoc la ținutul Bacău în septembrie, poetul, care se găsea în Franța, la Dieppe, pentru a-și îngriji sănătatea, și care hotărîse că este mai bine pentru interesele țării să rămînă la Paris pentru a continua propaganda prin presă în favoarea principatelor, va demisiona din demnitatea de deputat și se va reîntoarce în țară în cursul anului 1858 Cf. aici scrisorile către Victor Place. și Costache Rosetti-Teţcanu, prin intermediul căruia a trimis scrisoarea, p. 296—297, 301—302.

[2] „Alegerile dintîi" sînt alegerile din iulie, făcute în baza unor liste electorale trucate și în care „izbînda" unioniștilor a fost abținerea lor de la vot. Cf. aici p. 606—607 n. 2.

CĂTRE NICOLAE LUCHIAN

113

[Dieppe, p. 20 septembrie] 1857

B.A.R., S 31 (3)/LVIII ; copie.

Bibliografie : Vasile Alecsandri, *Corespondență*, 1960, p. 182—183.

[1] Scrisoarea trebuie să fi fost scrisă între 20 septembrie, cînd îi scrie lui V. Place de la Dieppe, și 20 octombrie, cînd îi scrie de la Paris unde, așa după cum îi scrie lui N. Luchian, hotărîse să se întoarcă.

[2] Nicolae Luchian (1821—1893), actor. S-a ocupat la început de pictură, specializîndu-se apoi în arta dramatică la Paris. A fost de mai multe ori director al Teatrului Național din Iași, unde a creat unele roluri din comediile lui V. Alecsandri. În ianuarie 1865 participă la licitația pentru direcția Teatrului Național din Iași, în ofertă făcîndu-și o interesantă autobiografie ; contractul îl semnează la 7 iunie. A fost căsătorit tot cu o artistă, Gabriela Negroni-Luchian (cf. Ioan Massoff, *Teatrul românesc*, II, Buc., 1966, p. 145—149). De V. Alecsandri îl lega nu numai colaborarea teatrală, dramaturg-interpret, dar și o prietenie intimă care îi îngăduie poetului să-l pună la curent pe artist cu intriga sa cu Paulina Lucasiewicz, viitoarea soție a poetului, și să-l însărcineze, pe lîngă aceasta, cu misiuri delicate, în timpul în care el se găsea în Franța. Cf. aici scrisorile către N. Luchian p. 306, 310—311, 313—314.

[3] Detaliile se refereau probabil la aceasta.

[4] Dialogul politic *Păcală și Tîndală* fusese scris în anul 1856 ca un stimulent în vederea Unirii. Cum în ședințele din septembrie-octombrie ale Divanurilor ad-hoc, românii ceruseră Uni-

rea, poetul propune jucarea piesei, dar, din pricina vigilenței cenzurii de sub caimacamul antiunionist N. Vogoride, ea nu s-a jucat în stagiunea 1857—1858. Cf. Ioan Massoff, *op. cit.*, I, Buc., 1961, p. 461.

[5] Alecsandri a trimis lui Luchian piesele făgăduite despre care se interesează la 13 noiembrie dacă au fost primite, cf. aici p. 306, 307—308.

CĂTRE VICTOR PLACE

114

Paris, 20 oct. 1857

B.A.R., ms. fr. 135, f. 12—13 ; original.

Bibliografie : M. Emerit, *Trois lettres inédites de Basile Alecsandri (1957)*, în *Revue historique*, V. nr. 4—6, aprilie-iunie 1928, p. 142—144 ; V. Slăvescu, *Vasile Alecsandri și Victor Place în 1857*, în *Revista Fundațiilor*, XI, nr. 4, aprilie 1944, p. 149—150.

[1] Cf. aici scrisoarea către Victor Place, p. 292—293.

[2] Cardinalul Charles Place.

[3] Faugère, subdirector la direcția politică a Ministerului Afacerilor Străine al Franței.

[4] Contele Alexandru Walewski, Colonna (1810—1868), fiul împăratului Napoleon și al Mariei Walewska ; om politic, ministru de Externe al Franței.

[5] Luîndu-și singur sarcina de a-și reprezenta țara în străinătate și de a-i apăra interesele, poetul intră iarăși în legătură cu cîteva din marile ziare franceze care ne-au sprijinit acțiunile.

CĂTRE COSTACHE NEGRI

115

Paris, 21 octombr. 1857

B.A.R., ms. rom. 4644, f. 10.

[1] Telegrama privea votul său în Divanul ad-hoc, la care însă nu a participat, dîndu-și demisia și rămînînd la Paris pentru continuarea propagandei unioniste.

CĂTRE NICOLAE LUCHIAN

116

[a. 13 noiembrie] 1857

Originalul în posesia lui Gheorghe Franga conține și pasajul referitor la Paulina Lucasiewicz care lipsește în copie ; B.A.R., S 31(4)/LVIII ; copie.

Bibliografie : George Franga, *Vasile Alecsandri către Aristizza Romanescu, Nicolae Luchian și Pietro Mozzetti*, în *Manuscriptum* II, 1971 nr. 3(4), p. 156—157.

[1] Scrisoarea este scrisă înaintea celei din 13 noiembrie (cf. aici p. 307—308), în care îl întreabă dacă a primit piesele trimise.

[2] Mihail Pascaly (1830—1882), actor talentat, căruia formarea teatrului românesc îi datorează mult fiind și traducător și localizator de piese străine ; a jucat un repertoriu foarte variat. După cum se vede, V. Alecsandri la acea vreme îi aprecia talentul și îi prevedea viitorul, mai tîrziu însă, cînd Millo va intra în conflict cu Pascaly pentru problemele de antrepriză și direcție a Teatrului Național, poetul va lua parte lui Millo. În epoca acestei rivalități, Pascaly a deschis, în 1864, Teatrul Societății dramatice, cu sediul în sala Bossel, vizavi de Teatrul Național. Soția actorului a fost Matilda Pascaly, și ea actriță.

[3] Persoana în chestiune era Paulina Lucasiewicz, viitoarea soție a poetului și care aștepta acum un copil (cf. aici scrisorile poetului către N. Luchian, p. 306, 310—311, 313—2314). Însemnarea făcută pe verso, probabil de mîna lui Luchian, se referă la suma de galbeni dată acesteia.

117

Paris, 13 noiembrie 1857

B.A.R., S 31 (5) / LVIII ; copie.

CĂTRE COSTACHE ROSETTI-TEȚCANU

118

Paris, 16 noiembr. 1857

B.A.R., S. 46 (2)/DCXLVIII ; original cu caractere chirilice.

[1] Pentru problema de conștiință pe care și-a pus-o poetul în legătură cu rămînerea sa la Paris, tocmai în timpul Divanului ad-hoc cf. aici scrisorile către Victor Place și precedenta scrisoare către C. Rosetti-Tețcanu.

[2] Nu știm dacă această societate a funcționat formal, cu o organizație conformă acelui plan trimis lui C. Rolla, practic însă, V. Alecsandri a izbutit să cultive în societatea franceză sentimente filoromâne care ne-au sprijinit țelurile politice și aspirațiile culturale.

CĂTRE NICOLAE LUCHIAN

119

Paris, dec. 1857

B.A.R., S 31 (1) / LVIII ; original.

Bibliografie : Curierul literar, I, nr. 3, octombrie 1901, p. 7.

[1] Scrisoarea se referă în întregime la situația Paulinei Lucasiewicz. Cf. aici scrisorile către N. Luchian p. 306, 310—311, 313—314.

CĂTRE ION BĂLĂCEANU

120

Paris, 31 ian. 1858

B.A.R., S 20 (2) / LVII ; original.

Bibliografie : V. Alecsandri, *Scrisori, însemnări,* Buc., 1964, p. 10—11.

[1] Dimitrie Ralet (1817—1858), jurist, om politic și literat. A colaborat la mișcarea revoluționară din martie 1848, nu a fost arestat și a făcut legătura între emigrații de la Cernăuți și Moldova ; este autorul a numeroase pamflete împotriva lui Mihail Sturdza. În timpul domniei lui Grigore Ghica a fost numit director la departamentul Dreptății, apoi ministru al Cultelor (care presupunea și învățămîntul). Cea mai însemnată activitate a sa este aceea legată de problema secularizării averilor mănăstirești, pentru care este trimis, împreună cu C. Negri, la Constantinopol în iulie 1855. Unionist, a făcut parte din comitetul Unirii, a fost secretarul Divanului ad-hoc. V. Alecsandri a publicat anonim în *Convorbiri literare, XVI,* nr. 9, 1 decembrie 1882, p. 331—336, o notiță biografică despre Ralet, identificată de G. C. Nicolescu după notița autografă din ms. rom. 3926, f. 10—11, din Biblioteca Academiei. Opera sa literară, compusă din proză și versuri, vădește inteligență, umor, cultură generală și talent. Cartea lui Ralet pe care V. Alecsandri o trimite lui I. Bălăceanu este *Suvenire și impresii de călătorie în România, Bulgaria, Constantinopole,* Paris, 1858, 164 p., reeditată recent de Mircea Anghelescu, împreună cu restul operei și cu un bun și documentat studiu introductiv asupra lui Dim. Ralet, în care se fixează și ortografierea numelui cu un singur l, pe care am adoptat-o și noi. Cf. Dimitrie Ralet, *Suvenire și impresii de călătorie în România. Bulgaria, Constantinopole,* Ediție îngrijită, prefață și note de Mircea Anghelescu, Buc., 1979, 352 p. Cf. și *Scrisori către Vasile Alecsandri,* Buc., 1978, p. 99—104, scrisoarea lui I. Bălăceanu către poet, din 3 februarie 1858, în care se plînge că nu a primit cartea lui Ralet.

[2] V. Alecsandri anunță că a trimis cartea și filoromânului Giovenale Vegezzi Ruscalla, care i-a și consacrat lui Ralet o notă biografică, cu date provenind poate chiar de la acesta, publicată în *Il mondo litterario* din 6 martie 1858. Cf. Mircea Anghelescu, *op. cit.,* p. IX.

CĂTRE NICOLAE LUCHIAN

121

Paris, 16 februarie 1858

B.A.R., S 31(2) / LVIII ; original.

[1] Paulina Lucasiewicz, viitoarea sa soție. Cf. aici scrisorile către N. Luchian, p. 306, 310—311, 313—314.

[2] V. Alecsandri îl consultase și pe I. Bălăceanu pentru o căsătorie posibilă, dar acesta nu-l luase în serios, sfătuindu-l să-și cultive muza și să lase căsătoria pe seama altora. Cf. *Scrisori către Vasile Alecsandri*, Buc., 1978, p. 105—110. Cf. și aici scrisoarea din 1 octombrie 1858 către Grenier în care îi pomenește de amînarea căsătoriei sale.

[3] Gabriela Negroni Luchian. Cf. aici p. 615 n. 2.

[4] Poate Alexandru Cantacuzino, cneazul.

CĂTRE COSTACHE NEGRUZZI

122

Paris, 30 martie 1858

B.A.R., S 46 / LVII ; original.

Bibliografie : I. Stăvăruș, *Noi documente revelatoare* în *Manuscriptum*, I, nr. 1, 1970, p. 150.

[1] Giovenale Vegezzi Ruscalla publică în *Mondo litterario* biografii de scriitori români, cu exemplificări din opera lor. V. Alecsandri îi trimisese cartea lui C. Negruzzi *Păcatele tinereților* și o notiță biografică pe care Ruscalla le-a publicat în revista literară italiană.

CĂTRE ION BĂLĂCEANU

123

15 mai 1858, Paris

B.A.R., S 28(3)/LVII ; original.

Bibliografie : V. Alecsandri, *Scrisori, însemnări*, București, 1964, p. 11—13.

[1] Conferința de la Paris, deschisă la 22 mai 1858, trebuia să decidă asupra soartei principatelor și să stabilească o Convenție sau Constituție, care, după cum se temea și V. Alecsandri, nu va hotărî Unirea Principatelor, ci un compromis : două state, doi domni, două guverne, două Adunări legislative, dar... sub denumirea de Principate Unite !

[2] Broșura la care lucra I. Bălăceanu era : *Lettre sur les Principautés*, Turin, 1858, publicată anonim, și care a fost atribuită lui Vegezzi Ruscalla, prefațatorul său. Descoperirea la B.A.R. a manuscrisului autograf al lui I. Bălăceanu, cum și detaliile despre această broșură din corespondența acestuia cu V. Alecsandri au restabilit adevărata paternitate a lucrării, care făcea parte din publicațiile de propagandă menite să lămurească străinătății adevărata stare din principate. Cf. Marta Anineanu, *Un manuscris al lui Ion Bălăceanu, publicat anonim*, în *Studii și cercetări de bibliologie*, III, 1960, p. 273—277, și *Scrisori către Vasile Alecsandri*, Buc., 1978, p. 105—112 (scrisorile lui I. Bălăceanu din februarie și aprilie 1858).

CĂTRE DEPARTAMENTUL DIN LĂUNTRU

124

12 sept. 1858

Arh. St. Iași, fond. Ministerul de Interne, T. 1772, op. 2020, dosar 40.459, f. 429 ; original cu caractere chirilice.

Bibliografie : *Documente*, Buc., 1973, p. 31[illegible].

CĂTRE EDOUARD GRENIER

125

1 oct. 1858, Iași

Biblioteca din Besançon, ms. 1423 ; original.

B.A.R., Microfilm Ms. 421.

Bibliografie : *Lettres inédites du poète roumain Basile Alecsandri...*, Paris, 1911, p. 47—49 ; V. Alecsandri, *Scrisori inedite...*, Buc., f.a., p. 48—51 ; Vasile Alecsandri, *Publicistică. Scrisori*, Chișinău, 1968, p. 246—247 ; Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori*, Buc., 1972, p. 90—94.

[1] Poetul locuise la Veneția, împreună cu Elena Negri, de la 8 septembrie pînă la 12 noiembrie 1846. Cf. aici p. 552 n. 1.

[2] Grenier a scris poezia *Bigoulaute*, în 1869, inspirîndu-se dintr-o altă versiune decît aceea a gondolierului Tonino. Cf. Gazier, *op. cit.*, p. 4, n. 1.

[3] În legătură cu căsătoria sa la această dată cf. aici și scrisoarea către N. Luchian din 16 februarie 1858, p. 620 n. 1. Preocupările politice, care îl impiedicau să se căsătorească, erau viitoarele alegeri pentru Adunarea Electivă, lupta pentru Unire și neînțelegerile pentru alegerea candidatului partidei naționale *(le parti intelligent...)*, cei mai mulți dorindu-l pe C. Negri.

CĂTRE DIM. A. ȘTURDZA

126

[Iași, p. 23 octombrie/4 noiembrie, 1858]

B.A.R., ms. rom. 314, f. 210 ; original.

[1] La 23 octombrie/4 noiembrie fusese numit secretar de stat, sau ministru al Afacerilor Străine în guvernul Căimăcămiei de Trei.

[2] Cele cîteva rînduri către D. A. Sturdza sînt scrise chiar pe ultima pagină a textului Regulamentului : *Principautés unies de Moldavie et de Valachie. Projet de Réglement de l'Assemblée Elective de Moldavie*, ms. rom. 314 f. 190—210. La p. 176—183 ale manuscrisului se află și textul autograf în ciornă al lui Alecsandri, *Mémoire explicatif*, în care se expune : conflictul dintre caimacami : Vasile Sturdza și Anastase Panu cu colegul lor Ștefan Catargi ; destituirea lui Fotiade din postul de reprezentant la Poartă și conflictul cu consulul Austriei în legătură cu noul antet al hîrtiilor oficiale „Principatele Unite...“ Cf. aici scrisorile către Iancu Alecsandri p. 333—336, și către Henry Bulwer p. 346—350.

CĂTRE AGENȚIA AUSTRIACĂ

127

31 octombrie/12 noiembrie 1858

B.A.R. ms. rom. 314, f. 111 ; copie.

[1] La această dată V. Alecsandri era secretar de stat sub Căimăcămia de Trei.

[2] Tactul diplomatic al lui V. Alecsandri îl face să-și exprime această nedumerire. Refuzul Agenției austriece de a viza pașapoartele se datora noii titulaturi adoptate de cele două țări românești „Principatele Unite ale Moldovei și Valahiei“, formulă care fusese adoptată de Convenția de la Paris (7/19 august 1858), fără să realizeze de fapt Unirea, cele două țări avînd domni, guverne și adunări legislative proprii. Titlul însă de „Principatele Unite“ nu convenea imperiului austriac care cunoștea sentimentele unioniste ale românilor din Transilvania, exprimate și pe cîmpia Libertății de la Blaj în 1848. Noua titulatură ar fi fost un nou ferment periculos pentru tendințele unioniste transilvănene. Abilitatea cu care V. Alecsandri demonstrează culpa în care se găsește Agenția austriacă, neacceptînd o titulatură recunoscută de Convenție, refuz care putea crea grave complicații diplomatice, duce la soluționarea conflictului prin admiterea titulaturii. Cf. aici celelalte scrisori către Agenția austriacă.

128

2 noiembrie [s.v.] 1858

B.A.R., ms. rom. 314, f. 114—115 ; copie, și f. 116—117 ; ciornă autografă.

[1] Pentru diferendul diplomatic avut cu Agenția austriacă, cf. aici p. 623 n. 2.

129

5/17 nov. 1858

B.A.R., ms. rom. 314, f. 118 ; copie.

[1] Pentru diferendul diplomatic avut cu Agenția austriacă, cf. aici p. 623 n. 2.

CĂTRE ION FOTIADE

130

Iași, 5/17 noiembrie 1858

B.A.R., ms. rom. 314, f. 25 ; copie, autograf D. A. Sturdza.

Bibliografie : Monitorul, I, nr. 5, 1858, p. 2 ; *Zimbrul și Vulturul*, IV, 1858, p. 31—32 ; versiunea franceză în *Moniteur officiel de Moldavie...*, I, nr. 3. 1858, p. 3 ; D. A. Sturdza ș.a. *Acte și documente relative la renașterea României*, „Academia Română". VII, Buc., 1892, p. 764.

[1] Ion Fotiade, agent al Moldovei la Constantinopol. La 8/20 februarie 1859, Fotiade protestează împotriva acestei concedieri. Cf. B.C.S., Arh. Kogălniceanu, XC, doc. 3 ; cf. și aici p. 357 scrisoarea către Iancu Alecsandri din 9/21 decembrie 1858, în care este reprodusă scrisoarea către Fotiade.

CĂTRE AGENȚIA AUSTRIACĂ

131

7 noiembrie 1858

B.A.R., ms. rom. 314, f. 120—121 ; copie.

[1] Pentru diferendul diplomatic avut cu Agenția austriacă, cf. aici p. 623, n. 2.

CĂTRE IANCU ALECSANDRI

132

Nov. 25 [s.n. 1858]

B.A.R., S 18(2)/LVII ; original.

Bibliografie : Documente privind Unirea Principatelor, III, Buc., 1963, p. 441—443.

[1] Iancu Alecsandri (1826 ?—1884), fratele mai mic al poetului. A îmbrățișat cariera militară, pe care a părăsit-o, dar în care a fost reintegrat, cu gradul de maior și avansat la cel de locotenent-colonel, la începutul domniei lui Cuza, căruia îi va servi de aghiotant, apoi de agent oficios și agent diplomatic la Paris, cu el începînd să funcționeze Agenția română din Franța ; activitatea sa încetează odată cu abdicarea lui Cuza. Se căsătorește la Paris cu Noémi, fiica doctorului Stanislas Guillard, ducînd o viață cu destule greutăți materiale, dar și destul de interesantă prin relațiile cu oameni politici, literați, artiști. În 1879, V. Alecsandri obține de la D. A. Sturdza funcția de corespondent oficial al ziarului *Pressa* pentru fratele său, colaborare apreciată pentru simțul politic și cunoștințele precise, pentru stilul și umorul cu care erau scrise. A avut trei fiice : Hélène, căsătorită Miot, apoi Malherbe, Alice, căsătorită cu Georges Bal, apoi cu del Valle, și Marie, căsătorită cu Charles Bal, unii dintre descendenții familiei Malherbe și Del Valle locuiesc și astăzi la

Paris și își cunosc bine descendența dintr-un străbunic român. Iancu Alecsandri a murit, după chinuri îndelungate, de un cancer la laringe. Dotat cu aptitudini literare și cu un serios spirit științific de cercetare, nu a lăsat decît cîteva articole de interes politico-economic ca : *Aperçu sur le projet de pont de fer entre Giurgevo et Rustchuck*, Buc., 1871, 15 p ; *L'état économique et financier de la Roumanie d'après les documents officiels*, Buc., 1877, 60 p., iar din încercările literare amintim : nuvela *Dor de morți*, publicată în *Convorbiri literare*, XVII, nr. 9, 1 decembrie 1883, p. 330—377, elogios apreciată de T. Maiorescu, și *O scrisoare adresată d-lui* * * *, despre poezia *Călin* a lui Eminescu, *ibidem*, XVIII, nr. 4, 1 iulie 1884, p. 153—157 ; observațiile critice din acest articol fiind apreciate și astăzi. Poezia sa *Odă la unirea românilor*, publicată postum în *Convorbiri, XIX*, nr. 2, 1 mai 1885, p. 187—188, mai fusese publicată în *Ateneul român*, 1861, iulie, seria II, p. 187—188 ; cf. și I. E. Torouțiu, *Descoperirea unei lucrări inedite a lui Iancu Alecsandri : Montesquieu, Considerații asupra cauzelor măririi și decăderii romanilor*, în *Convorbiri literare*, LXXVI, nr. 2, februarie 1943, p. 152—153.

V. Alecsandri, avînd multă încredere în simțul poetic și critic al fratelui său, cum și în solidele sale informații politice, l-a consultat adesea, înainte de a lua o hotărîre. Cf. Il. Chendi și E. Carcalechi, *Iancu Alecsandri, fratele poetului*, în *Luceafărul*, IV, 11 ianuarie 1905, p. 226—229 ; Il. Chendi, *Iancu Alecsandri, fratele poetului*, în *Viața literară*, I, nr. 43, 22 octombrie 1906, p. 1—2 ; Gh. Bogdan-Duică, *Ioan Alecsandri*, în *Națiunea*, I, ianuarie-februarie 1927, p. 2 seg. ; Perpessicius, *Ion Alecsandri*, în *Revista Fundațiilor*, X, nr. 2, februarie 1943, p. 391—418 ; Cornelia Bodea, *Cu Iancu Alecsandri în Anglia și Scoția la 1850*, în *Studii*, revistă de istorie, t. 24, nr. 2, 1971, *Călători români peste hotare*, p. 265—288.

[2] Léon Plée (1815— ?), profesor, apoi, din 1847, ziarist, în 1850 începe să lucreze la *Le Siècle*. Bun cunoscător al problemelor Orientului, a sprijinit revoluțiile polonezilor și pe români. În 13 martie 1856 a publicat în *Le Siècle*, pe prima pagină, un articol, cu mare răsunet : *Les Roumains, Appel au congrès en leur faveur*, articol tradus și în românește și publicat în broșură. După Unire va continua să fie informat despre situația din Principate și să ne sprijine. Cf. Dim. Păcurariu, Claude Pichois, *O carte și șapte personaje*, Buc., 1976, p. 63—68.

[3] Vasile Sturdza (1810—1870), magistrat, membru al Divanului domnesc, ministru al Lucrărilor Publice, președinte al Divanului, caimacam în 1858—1859 în Căimăcămia de Trei, după Unire, președinte al Consiliului de Miniștri, ministru al Afacerilor Interne, președinte al Curții de Casație, căsătorit cu Zulnia, sora lui Costache Negri.

[4] Anastase Panu.

[5] Ștefan Catargi (1789—1866), vornic, caimacam în 1858—1859.

[6] Costin Catargi, fostul ministru al Afacerilor Interne sub Vogoride.

[7] Cf. D. A. Sturdza ș.a., *Acte și documente*, vol. VII, p. 619.

[8] I. A. Cantacuzino-Zizin.

[9] Cf. D. A. Sturdza ș.a., *op. cit.*, vol. VII, p. 687.

[10] A. Beldiman.

[11] Cf. D. A. Sturdza ș.a., *op. cit.*, vol. VII, p. 729.

[12] Oskar von Göedel-Lannoy, consul general al Austriei la Iași.

[13] Cf. aici p. 624 n. 1.

[14] Pentru refuzul Agenției austriece de a viza pașapoartele românești, cu antetul Principatelor Unite. Cf. aici p. 323—326, 328, 330—332.

133

Iași, 15 nov. [s.v.] 1858

B.A.R., S 18(1)LVII ; original.

Bibliografie : Documente privind Unirea Principatelor, III, Buc., 1963, p. 443—445.

[1] Moșia lui Iancu, Tîrnauca, din ținutul Dorohoi.

[2] Cf. și scrisoarea precedentă p. 333—336.

[3] Grigore Sturdza beizadea (zis Sturdza-viței pentru marea sa forță fizică !), (1821—1901), fiul domnitorului Mihail Sturdza, a activat în armata turcă sub numele de Muklis-pașa. Din ordinul tatălui său, el este acela care a reprimat cu atîta cruzime mișcarea revoluționară din martie 1848, de la Iași. A candidat

la domnie în 1859, cu propriul său partid, care apoi a fuzionat cu cel al tatălui său, pentru a căpăta mai multă forță. După alegerea lui Cuza, a intrat în politică, adesea ostil domnitorului. A ocupat diverse funcții.

CĂTRE HENRY BULWER

134

Iași, 18/30 noiembrie 1858

Bibliografie : E.D. Tappe, *A Letter of Vasile Alecsandri* în *The Slavonie & East European Review*, XLII, number 98, december 1963, p. 191 ; Constantin Turcu, *O poezie de album și o scrisoare diplomatică*, în *Gazeta literară*, XII, nr. 37 (670), 9 septembrie 1965, p. 6, traducere.

[1] Henry Bulwer, reprezentantul Angliei în grupul comisarilor marilor Puteri, venit în Principate în 1856, ambasador al Angliei la conferința de la Paris, ambasador la Constantinopol.

[2] În martie 1857, V. Alecsandri împreună cu M. Kogălniceanu și Dim. Ralet, din partea comitetului unionist moldovean, au prezentat la București, în fața comisarilor marilor Puteri doleanțele unioniștilor. Cf. aici p. 606—607 n. 2.

[3] Cf. aici conflictul dintre caimacami și abuzurile Porții p. 339—342.

[4] Probabil *Projet de Réglement de l'Assemblée Elective de Moldavie*. Cf. aici, p. 623 n. 2.

[5] Cf. aici p. 323—326, 328, 390—332. diferendul cu Agenția austriacă, în legătură cu titulatura nouă a țărilor românești : „Principatele Unite ale Moldovei și Valahiei".

[6] Cf. aici p. 627 n. 12.

[7] Fuad-pașa Mohamed, ministrul Afacerilor Străine ale Turciei, reprezentantul Turciei la conferința de la Paris.

CĂTRE COSTACHE ROSETTI-TEȚCANU

135

Iași, 19 noiembrie 1858

Bibliografie : Constantin Sturzu, *O pagină inedită din istoria Unirii de la 1859* în *Cuget clar*, IV, nr. 31, 8 februarie 1940, p. 483—484 ; Constantin Sturdzu, *Pe urmele bardului de la Mircești. Trei scrisori inedite ale marelui poet și om politic*, în *Curentul literar*, III, nr. 122, 2 august, 1941, p. 8.

CĂTRE IANCU ALECSANDRI

136

9/21 dec. 1858, Iași

B.A.R., S 18(3)LVII ; original.

Bibliografie : *Documente privind Unirea Principatelor*, III, Buc., 1963, p. 456.

[1] Pentru conflictul dintre caimacami și amestecul Porții, cf. aici scrisorile către Iancu Alecsandri p. 339—342, și Henry Bulwer p. 346—350.

[2] Cf. aici scrisoarea către Fotiade, p. 329—330.

[3] Poate este vorba de scrisoarea lui Afif-bei, din 8/20 decembrie. Cf. D. A. Sturdza ș.a., *Acte și documente*, VII, p. 1243.

[4] *Ibidem*, p. 1226.

CĂTRE DIM. A. STURDZA

137

Bacău, 29 dec. [s.n.] 1858

B.A.R., ms. rom. 317, f. 215.

[1] Rezultă din telegrama adresată lui D.A. Sturdza, care era secretarul Căimăcămiei, că V. Alecsandri fusese ales la Bacău deputat în Adunarea Electivă.

CĂTRE CĂIMĂCĂMIE

138

Bacău, 30 dec. [s.n.] 1858

B.A.R., ms. rom., 317, f. 257.

[1] Alegerile pentru Adunarea Electivă.
[2] Partida lui Grigore Sturdza beizadea.

139

Bacău, 1 ianuarie [s.n.] 1859

B.A.R., ms. rom. 317, f. 260.
[1] Cf. aici p. 363—364 altă telegramă cu situația alegerilor de la Bacău.

CĂTRE IANCU ALECSANDRI

140

[Iași, 28 decembrie s.v. 1858]

B.A.R., S 18(4)/LVII ; original.

Bibliografie : Documente privind Unirea Principatelor, III, 1963, p. 465—466.

[1] În calitatea sa de secretar de stat, el era acela care trebuia să citească mesajul Căimăcămiei către Adunarea Electivă, text care se pare că a fost redactat chiar de poet. Cf. G. C. Nicolescu, *Viața lui Vasile Alecsandri*, Buc., 1962, p. 282.
[2] În legătură cu candidatura lui V. Alecsandri la domnie, cf. aici p. 380—385.
[3] Pentru condițiile în care s-a făcut alegerea lui Negri și pentru refuzul acestuia, cf. aici p. 657—658 n. 1.

141

1 ianuarie [s.v.] 1859, Iași

B.A.R., S 18 (5)/LVII ; original.

Bibliografie : Aug. Z. N. Pop, *Vasile Alecsandri către Iancu Alécsandri, fratele său*, în *Viața românească*, XII, nr. 1, ianuarie 1959, p. 18—20 ; text original și traducere, cu unele omisiuni ; *Documente privind Unirea Principatelor*, III, Buc., 1963, p. 469—470.

[1] Postul de secretar de stat era echivalent cu ministru al Afacerilor Străine.
[2] Reuniunile pregătitoare pentru alegerea candidatului partidei naționale se țineau la Cabinetul de Științe Naturale. Cf. aici p. 380—385.

CĂTRE ALEXANDRU JORA

142

[ianuarie-octombrie 1859]

B.A.R., S. 38/LVII ; ciornă autografă.

[1] Nu știm dacă este vorba despre Alexandru Jora, frate cu Mihai, Catinca Kogălniceanu și Eliza Canănău ; nu am putut determina ce funcție sau misiune avea la Galați. S-a pus la această dată pentru că se pare că această bizară chestiune privea Moldova, unde poetul a fost ministru al Afacerilor Străine în 1859, din ianuarie pînă în octombrie.

CĂTRE COSTACHE NEGRI

143

Iași, 9 ianuarie [s.v.] 1859

B.A.R., ms, rom. 4643, f. 81.

Bibliografie : *Documente privind Unirea Principatelor*, III. Buc., 1963, p. 474—475.

CĂTRE SECRETARUL DE STAT AL ȚĂRII ROMÂNEȘTI

144

Iași, 10 ianuarie 1859

Arh. St. Buc., Arhiva istorică centrală, microfilm nr. 39, cadrul nr. 40.

Bibliografie : M. Soveja, *Noi documente despre Vasile Alecsandri* în *Revista Arhivelor*, VIII, nr. 2, 1965, p. 253 ; George Macovescu, *Vasile Alecsandri diplomatul*, în *Magazin istoric*, III, nr. 2, februarie 1969, p. 4, după care s-a reprodus aici, neavînd acces la original.

CĂTRE ABDOLONYME UBICINI

145

Iași, 15/27 ianuarie 1859

Arhiva Ministerului Afacerilor străine (Fondul Paris, dosarul nr. 1) ; original.

Bibliografie : George Macovescu, *Vasile Alecsandri diplomatul*, în *Magazin istoric*, III, nr. 2 (23), februarie 1969, p. 2—6, fragment în traducere ; Ion Stăvăruș, *Noi documente revelatoare)* în *Manuscriptum*, 1, nr. 1, 1970, p. 148—149.

[1] Scrisoarea este scrisă pe marginile albe ale textului tipărit, *Instrucțiuni pentru alegerea domnului, adoptate de Adunare în ședința sa din 4 ianuarie 1859* (cf. B.A.R., F.V. 505). Alecsandri trimite aceste instrucțiuni la Paris, unui prieten ne-

numit, care, după corecta identificare a lui Ion Stăvăruș, trebuie să fi fost A. Ubicini. Cf. aici p. 602 n. 1. Dealtfel, scrisorile de tip buletin informativ pe care V. Alecsandri le scria fratelui său Iancu erau destinate ziariștilor Léon Plée și Ubicini pentru a informa presa franceză. Se vede și din scrisoarea de față că Alecsandri trimisese destinatarului și alte piese informative și se mai poate vedea și că unele dintre informații fuseseră transmise și lui Iancu.

[2] La 9/21 ianuarie 1859, I. A. Cantacuzino-Zizin, ministru de Finanțe, și V. Alecsandri, ministru secretar de stat adresau lui N. Catargi, Costache Negri și colonelului Mavrichi o scrisoare cu instrucțiuni privitoare la obținerea învestiturii. Cf. B.A.R., ms. rom. 4644, pach. I, doc. 38, text autograf C. Negri, editat în *Documente privind Unirea Principatelor*, III, Buc., 1963, p. 443—444.

[3] Despre candidatura lui V. Alecsandri, cf. aici p. 380—385.

[4] Se pare că acest complot, bănuit a fi fost montat de Grigore Sturdza și polonezul Verjbiski, nu a existat sau a fost de proporții foarte reduse, în orice caz Verjbiski va mai fi amestecat și în alte intrigi politice dăunătoare domniei lui Cuza.

CĂTRE DOMNITORUL ALEX. I. CUZA

146

19 ianuarie [s.v.] 1859

B.A.R., Arh. domnitorului Cuza II (4850), f. 1 ; original.

Bibliografie : R. B. Bossy, *Agenția Diplomatică a României în Paris și legăturile politice franco-române sub Cuza-Vodă*, Buc., Cartea Românească, 1931, p. 160, cu data pe stil nou 31 ianuarie.

[1] Scrisoarea lui Iancu Alecsandri către Cuza are data „Paris 20 ianuarie [s.n.] 1859." Cf. Arh. domnitorului Cuza, *loc. cit.*, p. 3—4, ea conține o expunere serioasă a situației politice.

CĂTRE IANCU ALECSANDRI

147

Iași, 20 ianuarie [s.v.] 1859

B.A.R., S 18(6)/LVII ; original.

Bibliografie : Scînteia, 14 ianuarie 1959 ; *Documente privind Unirea Principatelor,* III, Buc., 1963, p. 483—487 ; Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori,* Buc., 1972, p. 96—110.

[1] Informațiile date de V. Alecsandri, în scrisoarea de față, în legătură cu partida micilor boieri, formată în jurul său și care l-a ales candidat la domnie, trebuie completată și cu cele din scrisorile către Iancu, din 28 decembrie 1858 și 1 ianuarie 1859.

[2] În relatările unora dintre istorici, atît vechi cît și moderni, se afirmă că adunarea partidei naționale în care Alex. Cuza a fost ales candidat la domnie s-a ținut în casă la C. Rolla. Vezi mai jos n. 4 cum s-a ajuns la această confuzie.

[3] C. Negri nu era dorit de marii boieri din pricina vederilor sale progresiste în legătură cu problemele sociale și în special cu problema agrară. Negri a acționat cu multă fermitate în toate funcțiile pe care le-a deținut, avînd chiar un vădit ascendent asupra contemporanilor săi, români și străini, deci nu i se putea reproșa slăbiciunea de caracter. Înrudirea sa cu fostul caimacam Vogoride, urît de toți, prin căsătoria acestuia cu sora sa vitregă, Cocuța Conachi, care dealtfel și-a dovedit patriotismul luptînd împotriva intereselor propriului său soț, nu schimba cu nimic convingerile politice ale lui Negri.

[4] Deși împrejurările în care Cuza a fost ales domn al Moldovei sînt cunoscute, unele contradicții au fost lămurite abia mai tîrziu, pe baza unor piese de arhivă necunoscute. Astfel, se știe astăzi că numele lui Cuza nu a fost pronunțat pe neașteptate în ședința partidei naționale din seara de 3 ianuarie, ci că, în ajun, la 2 ianuarie, partida care se formase în jurul lui V. Alecsandri neacceptînd renunțarea acestuia în favoarea lui Negri, îl aleseseră pe Cuza. De asemenea se știe acum că, tot la 2 ianuarie, caimacamul Anastase Panu reunise acasă la C. Rolla — de aici confuzia Rolla-Ralet — pe șefii partidei unioniste pentru a le

expune un plan compus din nouă puncte care urma să ducă la realizarea Unirii pe o cale revoluționară, cu un guvern comun și o adunare electivă care să aleagă un domn străin. Unele amănunte sînt cunoscute chiar din cele spuse mult mai tîrziu de V. Alecsandri lui Baligot de Beyne. Cf. Marta Anineanu, *Colonelul Alexandru Ion Cuza, domn al Moldovei,* în *Magazin istoric,* III, nr. 1 (22), ianuarie 1969, p. 2—9 ; N. Corivan, *Alegerea ca domn a lui Al. I. Cuza,* în volumul, *Cuza-Vodă in memoriam,* Iași, 1973, p. 101—111.

[5] Grigore Sturdza activase în armata turcă sub numele de Muklis-pașa.

[6] Constantin Hurmuzaki (1811—1869), magistrat, ministru de Justiție și președinte al Curții de Casație. Unionist activ, pentru acțiunea sa în favoarea lui Grigore Sturdza vezi documentata *Introducere* a Corneliei Bodea la volumul *Documente privind Unirea Principatelor,* III, Buc., 1963, p. IX—XLVIII.

CĂTRE GEORGE SION

148

Iași, 20 ghenar [s.n.] 1859

Biblioteca Centrală Universitară din Cluj-Napoca ; original.

Bibliografie : I. Mușlea, *Din scrisorile lui Vasile Alecsandri către George Sion* în *Viața românească,* XX, nr. 5—6, mai-iunie 1928, p. 190—191 ; St. Meteș, *Din relațiile și corespondența poetului George Sion cu contemporanii săi,* Cluj, 1939, p. 2—3.

[1] George Sion (1822—1892), scriitor și poet, membru al Academiei Române și secretar al acesteia.

[2] Constantin Brăiloiu (1809—1889), jurist, om politic, a ocupat funcții de răspundere sub domnitorul Barbu Știrbei, căimăcămie și domnia lui Cuza.

[3] Cf. aici p. 375—377.

CĂTRE IANCU ALECSANDRI

149

21 ianuarie [s.v.] 1859

B.A.R., S 18 (7)/LVII ; original.

Bibliografie : Marta Anineanu, *Din activitatea diplomatică a lui Vasile Alecsandri.* Corespondență inedită, 1859—1862, în *Studii și materiale de istorie modernă*, II, Buc., 1960, p. 265.

[1] Pentru stabilirea unei agenții române la Paris, cf. aici p. 654—655 n. 1.

[2] Incercarea cu Léon Plée a dat greș, ca și aceea cu Grenier, secretar devenind pînă la urmă Baligot de Beyne.

[3]. *Monitorul* publicat, în limba franceză : *Moniteur officiel de Moldavie. Principautés Unies de Moldavie et de Valachie*, Iași, 1 noiembrie 1858—12 ianuarie 1859 și 1861. Editor T. Codrescu.

[4] Pentru candidatura lui V. Alecsandri la domnie cf. aici p. 380—385.

CĂTRE REPREZENTANȚII MARILOR PUTERI LA POARTĂ

150.

[a. 24 ianuarie 1859]

Arh. St. Iași, pachet nr. 348-act. nr. 20 ; original.

Bibliografie : Cronica, V, 4 (207), 24 ianuarie 1970, p. 10 *(Documente).*

[1] În calitatea sa de secretar de stat, adică ministru al Afacerilor Străine, V. Alecsandri, imediat după alegerea lui Cuza ca domn al Moldovei, trimite agentului român de la Constantinopol, Costache Negri, șapte plicuri sigilate conținînd același text de anunțare a alegerii lui Cuza, destinate reprezentanților marilor Puteri : A. I. Labanoff, consilier la Ambasada rusă de la Constantinopol, Lallemand, însărcinatul cu afaceri al Franței, generalul Giacomo Durando, ministrul Sardiniei ș.a. Precipitarea evenimentelor în Principate, prin alegerea lui Cuza și în Țara Românească, opresc pe Negri de a mai trimite această corespondență diplomatică celor în drept și plicurile sigilate rămîn în arhiva personală a acestuia la Tîrgu-Ocna, de unde au fost duse la Arhivele Statului din Iași. Vezi și scrisoarea asemănătoare adresată la 10 ianuarie 1859, guvernului din Țara Românească, care consemnează primirea, cf. aici p. 374—375.

CĂTRE IANCU ALECSANDRI

151

1859 febr. 4 [s.n.], Iași

B.A.R., S 18(8)/LVII.

152

Iași, 5 februarie [s.n. 1859]

B.C.S., Arh. Kogălniceanu, XC, doc. 12.

Bibliografie : *Documente privind Unirea Principatelor*, III, Buc., 1963, p. 494.

[1] Răspunsul lui Iancu Alecsandri din 6 februarie, la telegrama din 5 februarie, exprimă uimirea pe care a produs-o vestea comunicată de el în cercurile politice, despre Unirea Principatelor, reacția pozitivă a presei pariziene ; propune unele măsuri de prudență, dat fiind că Convenția fusese călcată. Cf. *Scrisori către Vasile Alecsandri*, Buc., 1978, p. 15—18.

153

Iași, 7 februarie [s.n.] 1859

B.A.R., S 18(9)/LVII.

Bibliografie: Documente privind Unirea Principatelor, III, Buc., 1963, p. 501.

154

Iași, 10 februarie [s.n.] 1859

B.A.R., S 18(10)/LVII.

Bibliografie: Documente privind Unirea Principatelor, III, Buc., 1963, p. 509.

CĂTRE DOMNITORUL ALEX. I. CUZA

155

[a. 14 februarie s.n. 1859]

Bibliografie: Arhiva, Iași, XII, nr. 5—6, mai-iunie, 1901, p. 278—279; A. D. Xenopol, *Domnia lui Cuza-Vodă*, II (VIII al *Istoriei românilor)*, Iași, Ed. Dacia, 1903, p. 283—285; Il. Chendi, *Scrisorile lui V. Alecsandri*, II, în *Tribuna*, Arad, XIII, nr. 242, 7/20 noiembrie 1909, p. 7, traducere; Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori*, Buc. 1972, p. 111—115.

[1] Scrisoarea este scrisă înainte de plecarea poetului la Paris, trimis de Cuza cu misiunea de a obține din partea marilor Puteri europene recunoașterea dublei sale alegeri. În scrisoare se amintește de făgăduiala făcută lui Iancu. Urmează telegrama din 14 februarie s.n., prin care îl anunță pe acesta că pleacă spre Paris și că îi aduce numirea de agent oficios al lui Cuza. Deci scrisoarea este anterioară telegramei.

CĂTRE IANCU ALECSANDRI

156

Iași, 14 febr. [s.n.] 1859

B.A.R., S 18(11)/LVII.

[1] Curînd după alegerea acestuia ca domn al Moldovei, V. Alecsandri solicitase lui Cuza, pentru fratele său Iancu, postul de agent oficios al Moldovei la Paris (scrisoarea către Iancu Alecsandri din 21 ianuarie s.v. 1859, cf. aici p. 392—393). Acest prim gînd al poetului, chiar dacă a fost determinat, într-un fel, de greaua situație materială în care se zbătea mereu Iancu, s-a datorat în primul rînd precedentului creat prin folosirea lui Iancu, care avea numeroase relații la Paris, ca intermediar pe lîngă presa franceză pentru propaganda făcută cu scopul de a trezi interesul cercurilor politice franceze pentru lupta dusă de români spre cîștigarea libertății și Unire. Această propagandă, neoficială, fusese practicată de emigrația română de la 1848 și continuată în vederea realizării Unirii. V. Alecsandri trimitea lui Iancu, atunci cînd nu le trimitea direct, scrisori de tipul unor buletine informative pe care, îi recomanda chiar, să le facă cunoscute ziariștilor (Léon Plée, Ubicini, Grün...) pentru a ține la curent presa franceză cu evenimentele din țară. Cu atît mai mult acum, după alegerea lui Cuza și Unire, era nevoie de un agent la Paris care să vegheze asupra tuturor intereselor românilor, care, în mare parte, se disputau la Paris. Telegrama din 4 februarie s.n., din ajunul plecării lui V. Alecsandri în misiune, în care îl anunță pe Iancu că îi aduce decretul de numire ca agent, anticipează cu mult asupra evenimentului. Chiar de la prima audiență la împăratul Napoleon III, V. Alecsandri a cerut acestuia învoirea ca Principatele să aibă un agent oficios la Paris. Prin Convenție se stabilise ca acestea să aibă cîte un reprezentant la Poartă, dar nu și în alte țări, ele fiind sub suzeranitatea acesteia; deci oricum românii nu ar fi putut avea mai mult decît reprezentanți oficioși. Abia în noiembrie 1859, V. Alecsandri redactează un memoriu către cele două guverne ale principatelor în care arată necesitatea creării unei agenții și care vor fi atribuțiile acesteia. Este interesant de observat că, pentru întocmirea proiectului,

V. Alecsandri s-a folosit de un memoriu făcut de Iancu Alecsandri (cf. aici p. 459—460). Nevoia unor relații cu presa franceză, organizate oficial, se pusese chiar înainte de problema agenției. Pentru aceasta poetul redactase o notă specială intitulată : *Notă asupra stabilirii de relații necurmate între Principatele Unite și presa franceză,* după care se vor organiza birourile de corespondență (cf. aici p. 654—655 n. 1). Cele două guverne își dăduseră asentimentul în ianuarie-februarie 1860, pentru crearea agenției ; în luna iunie s-a votat bugetul necesar și abia la 26 iulie / 7 august 1860, Cuza îl numește pe Iancu Alecsandri agent la Pris și Londra. În septembrie 1860, Franța recunoaște agenția oficioasă română, care, în februarie 1863, devine oficială (cf. și George Macovescu, *Vasile Alecsandri, diplomatul* în *Magazin istoric,* III, nr. 2 (23), februarie 1969, p. 4, unde citează un memorandum adresat de Alecsandri ministrului de Externe de la Quay d'Orsay, în probleme de jurisdicție consulară, cu data de 7 ianuarie 1862).

Pentru înființarea agenției române de la Paris cf. : R. Bossy, *Agenția diplomatică a României în Paris,* Buc., 1931, p. 402 ; L. Boicu, *Știri noi despre activitatea lui Vasile Alecsandri ca ministru de Externe,* în *Studii și cercetări științifice.* Istorie A. X. fasc. 1—2, 159, p. 195—200 ; Dan Berindei. *Înființarea agenției Principatelor Unite la Paris, 26 august / 7 septembrie 1860.* în *Studii,* XIII, nr. 6, 1960, p. 99—120 ; Dan Berindei, Paris în *Reprezentanțele diplomatice ale României,* I, 1859—1917, Buc., 1967, p. 101—132.

CĂTRE DOMNITORUL ALEX. I. CUZA

157

Paris, 25 februarie [s.v.] 1859.

B.C.S., Arh. Kogălniceanu, XC, doc. 5 ; copie de mîna lui Iancu Alecsandri, din care lipsește post-scriptumul aflat în textul tipărit de A.D. Xenopol.

Bibliografie : Arhiva, Iași, XII, nr. 5—6, mai-iunie 1901, p. 280—282 ; A. D. Xenopol, *Domnia lui Cuza-Vodă,* II (VIII al

Istoriei românilor), Iași, 1903, p. 259—262 ; Il. Chendi, *Scrisorile lui V. Alecsandri II,* în *Tribuna,* Arad, XIII, nr. 238, 3/16 noiembrie 1909, p. 8, traducere ; R. Bossy, *Agenția diplomatică a României în Paris,* Buc., 1931, p. 164—165.

[1] La începutul lui februarie 1859, domnitorul Cuza trimite în străinătate pe V. Alecsandri, ministrul Afacerilor Străine al Moldovei, cu misiunea de a obține de la unele dintre marile Puteri europene recunoașterea dublei sale alegeri în Principate, care contravenea hotărîrilor Convenției de la Paris. Plecat din țară la 3/15 februarie, ajunge după o grea călătorie de nouă zile, deci pe la 12/24, aceasta însemnează că data de 25 februarie a scrisorii către Cuza este pe stil vechi. Scrisorile adresate, în timpul acestei misiuni, atît lui Cuza, cît și lui Iancu Alecsandri, au aproape caracterul unor rapoarte diplomatice și conținutul lor a stat la baza redactării tîrzii a fragmentelor din *Istoria misiilor politice* (cf. V. Alecsandri, *Opere,* IV, Buc., 1974, p. 554—598). Pentru misiunile lui V. Alecsandri în legătură cu recunoașterea dublei alegeri și Unirii administrative cf. N. Corivan, *Lupta diplomatică pentru recunoașterea dublei alegeri a lui Al. Cuza,* în *Studii privind Unirea Principatelor,* Buc., 1960, p. 387—412 ; Dan Berindei, *Lupta diplomatică a Principatelor Unite pentru desăvîrșirea Unirii (24 ianuarie 1859—24 ianuarie* 1862), în *Studii privind Unirea Principatelor,* Buc., 1960, p. 413—449.

[2] Edouard Thouvenel (1818—1866), diplomat francez, ministrul Afacerilor Străine.

[3] Aluzie la grupul Brătianu-Rosetti, cu tendințe mai revoluționare în realizarea scopurilor politice.

[4] De fapt dăruirea celor 10.000 de puști nu era un act de generozitate din partea împăratului, ci unul interesat, Napoleon III dorind să aibă un punct de sprijin armat în spatele austriecilor în viitorul conflict pe care îl prevedea între Italia, ajutată de Franța, și Austria. Pentru felul cum a decurs intrarea în posesia acestor 10.000 de puști cf. aici p. 644—645 n. 2.

[5] Cf. aici p. 430.

[6] Cf. aici p. 409—410.

[7] Prin acest curier improvizat, studentul G. Mîrzescu, — căruia domnitorul i-a dat 100 galbeni pentru cheltuieli de călătorie — D. A. Sturdza, secretarul domnesc, trimite lui V. Alecsandri o scrisoare oficială la 23 februarie / 7 martie în care îi

comunică evenimentele din țară și dorințele domnului relative la prezența delegaților români la Conferințele ce urmau să aibă loc, la Conferința dunăreană, la înarmare, relații consulare etc., Cf. *Documente privind Unirea Principatelor*, III, Buc., 1963, p. 532—534.

[8] Misiunea la Londra, la lordul Malmesbury. Cf. aici scrisoarea din 14 martie s.n. 1859, p. 411—416.

CĂTRE DOAMNA ELENA CUZA

158

25 februarie [s.v.] 1859

Bibliografie : Arhiva, Iași, XII, nr. 5—6, mai-iunie, 1901, p. 283 ; *La Roumanie,* IV, nr. 792, 29 iunie/12 iulie 1901, p. 2—3 *(Lettres V, et J. Alecsandri)* ; A. D. Xenopol, *Domnia lui Cuza-Vodă,* II (VIII al *Istoriei românilor),* Iași, 1903, p. 263—264 ; Il. Chendi, *Scrisorile lui V. Alecsandri,* II, în *Tribuna,* Arad, XIII, nr. 242, 7/20 noiembrie 1909, p. 7.

[1] Probabil Smărăndința Docan, soția lui N. Docan, vărul lui Cuza.

CĂTRE DIM. A. STURDZA

159

Paris, 21/2 [s.n.] 1859

B.A.R., S. 22(1) /DCCCLII.

[3] Ciorna de răspuns negativ a lui D. A. Sturdza este făcută chiar pe telegramă.

CĂTRE DOMNITORUL ALEX. I. CUZA

160

Paris, 14 martie [s.n.] 1859

B.CS., Arh. Kogălniceanu, XC, doc. 5 ; original.

Bibliografie : Documente privind Unirea Principatelor, III, Buc., 1963, p. 541—544.

[1] Cf. aici p. 641 n. 7.

[2] Cf. aici p. 411—416 relatarea misiunii la Napoleon III.

[3] C. Mussurus-pașa, ambasador al Turciei la Londra, reprezentant la Conferința de la Constantinopol. Era căsătorit cu sora lui N. Vogoride.

[4] James Howard Malmesbury, lord (1807—1889), om de stat englez, favorabil politicii de apropiere cu Franța.

[5] Georges-William... Clarendon (1800—1870), om de stat, diplomat.

[6] John Russell, lord (1792—1878), om de stat englez, primministru.

[7] Pentru episodul cu cele 10.000 de puști cf. aici p. 644 n. 2.

[8] Se aștepta conflictul armat dintre Italia și Austria în care Franța sprijinea pe cea dintîi.

[9] Generalul ungur G. Klapka, cunoscut românilor din timpul revoluției de la 1848, care va merge la Cuza pentru o înțelegere între emigrația maghiară și români îndreptată împotriva imperiului austriac, în schimbul unor drepturi acordate românilor din Transilvania.

CĂTRE ION GHICA

161

Paris, 3 martie [s.v.] 1859

B.A.R., ms. rom. 803è f. 65 ; original.

Bibliografie : Luceafărul, Buda, IV, nr. 11, 1 iunie s.v. 1905, p. 227, fragment în traducere ; E. Carcalechi, *Alecsandri și Ion*

Ghica, în *Arhiva*, Iași, XVI, nr. 9, septembrie 1905, p. 385, fragment în traducere.

[1] Cuza avea unele rezerve față de Ion Ghica din pricina legăturilor acestuia cu Poarta. Vezi recomandațiile făcute de Alecsandri în scrisoarea din [a.14 februarie 1859]. Cf. aici p. 401.

[2] Conferințele în care marile Puteri trebuiau să analizeze situația creată prin dubla alegere din Principate.

CĂTRE IANCU ALECSANDRI

162

Turin, 24 martie 1859

B.A.R., S. 18(12)/LVII ; original cu caractere chirilice.

Bibliografie : Marta Anineanu, *Din activitatea diplomatică a lui V. Alecsandri, loc. cit.*, Buc., 1960, p. 265—266.

[1] Benso Cavour (1810—1861), om de stat italian, principalul luptător pentru unitatea Italiei, ministru, deputat.

[2] La prima audiență a lui V. Alecsandri la Napoleon III, acesta făgăduise să dăruiască Principatelor 10.000 de puști și să trimită instructori militari pentru organizarea armatei române (cf. aici p. 404—406 scrisoarea către Cuza din 25 februarie [s.v.]). La 14 martie [s.n.] V. Alecsandri repetă lui Cuza făgăduială de a ni se da armele care urmau să fie expediate, în secret, prin Marsilia la Galați. Scopul acestei înarmări ținea de măsura în care Franța ar fi avut nevoie de ajutorul armat al Principatelor. Continuîndu-și misiunea la Turin (scrisoarea către Iancu Alecsandri din 24 martie), V. Alecsandri este informat de contele Cavour despre necesitatea ca armele să fie îmbarcate la Marsilia, de unde vor urma drumul Genova-Galați. Nemaiputînd reîntîlni pe Cavour, plecat la Paris, Alecsandri însărcinează pe Iancu să explice acestuia situația politică și materială a Principatelor care le împiedică să ia parte la un război. Sarcina îmbarcării armelor revine tot lui Iancu. În acest timp generalul Klapca făcea cunoscut lui Cuza planul lui Cavour ca, în caz de conflict italo-austriac, să se creeze în spatele Austriei un front armat, format din emigrații maghiari și români, armele fiind destinate acestui scop. La 17 aprilie, Constantino Nigra, secretarul lui Cavour, propune lui V. Alecsandri cumpărarea unui vas care să ia armele de la Marsilia ; la 19 aprilie, Benzi, fostul comisar din Principate, îi anunță același lucru ; la 8 mai, la Villamarina, ministrul regatului Sardiniei la Paris, îl anunță că vasul a sosit la Marsilia, iar la 20 mai Benzi aștepta vești despre încărcarea armelor al căror număr se ridicase la 20.000 sau 26.000 (cf. *Scrisori către Vasile Alecsandri*, Buc., 1978, p. 123—125, 352, 420). Armele nu ajunseseră încă la destinație cînd, încheindu-se pacea de la Villafranca, nici Napoleon III, nici Cavour nu mai erau interesați de soarta armelor. Acestea, după îndelungate discuții, au rămas dăruite românilor. Cf. Marta Anineanu, *Din activitatea diplomatică a lui Vasile Alecsandri, loc. cit.*, Buc., 1960, p. 259—260.

[3] Deși Cabinetul moldovean demisionează, V. Alecsandri își va păstra mai departe postul său de ministru al Afacerilor Străine chiar și în alte două cabinete care au urmat.

[4] C. Rolla înlocuia pe Alecsandri în timpul misiunilor sale în străinătate.

163

Turin, 25 martie 1859

B.A.R., S. 18(14)/LVII, original.

Bibliografie : Marta Anineanu, *Din activitatea diplomatică a lui Vasile Alecsandri, loc cit.*, Buc., 1960, p. 267, fragment.

[1] Constantino Nigra, secretarul lui Cavour și secretarul ambasadei piemonteze din Paris ; era ginerele lui G. Vegezzi Ruscalla.

[2] Regele Piemontului, Victor Emmanuel II, realizatorul unității Italiei.

[3] Studentul G. Mîrzescu care era folosit drept curier.

164

25 martie 1859, Turin

B.A.R., S. 18(13)/LVII ; original.

Bibliografie : Marta Anineanu, *Din activitatea diplomatică a lui Vasile Alecsandri, loc. cit.*, Buc., 1960, p. 266—267.

[1] Obiectele erau armele dăruite de împăratul Napoleon III. Cf. aici p. 644—655 n. 2.

[2] Giovenale Vegezzi Ruscalla (1798—1886), scriitor și om politic italian. Relațiile sale cu contele Cavour prin ginerele său Constantino Nigra, secretarul acestuia, i-au îngăduit să cunoască situația politică din Principate și să sprijine lupta acestora și dezvoltarea lor culturală. Entuziast filoromîn, a căutat să cunoască bine literatura română și pe scriitorii contemporani, pentru a le face cunoscute poporului italian. Și-a pus la dispoziția cauzei românești relațiile sale politice. Pentru meritele sale a fost făcut cetățean de onoare al României, în 1866. Relațiile sale cu V. Alecsandri îmbrățișează atît domeniul politic, cît și cel literar. Din păcate, corespondența dintre cei doi nu s-a păstrat decît în mică măsură (cf. *Scrisori către Vasile Alecsandri*, Buc. 1978, p. 421—425). I-au fost consacrate cîteva studii substanțiale : Al. Marcu, *Un fedele amico dei Rumania : Giovenale Vegezzi Ruscalla*, Livorno, 1926, 26 p. Estratto da *Il Giornale di Politica e di Litteratura*, anno II, qud. VIII, agosto 1926 ; T. Onciulescu, *G. Vegezzi Ruscalla e i romani*, in *Ephemeris daco-romana, annuario della scuola romana di Roma*, IX, 1940, Roma, 95 pag., fragmentul referitor la relațiile cu V. Alecsandri la p. 37—52.

[3] Cărțile pentru această bibliotecă fuseseră oferite de toți italienii la propunerea lui Vegezzi Ruscalla, căruia Ion Bălăceanu insistă pe lîngă V. Alecsandri să i se trimită o adresă de mulțumire, cum și contelui Cavour. Cf. *Scrisori catre Vasile Alecsandri*, Buc., 1978, p. 111.

[4] Pluralul se explică prin prezența alături de poet a cumnatei sale Noémi.

CĂTRE DOMNITORUL ALEX. I. CUZA

165

Paris, 2 aprilie [s.n.] 1859

B.C.S., Arh. Kogălniceanu, XC, doc. 5 ; original.

Bibliografie : *Documente privind Unirea Principatelor*, Buc., 1963, p. 556—559.

[1] Vezi aici scrisoarea către Ion Ghica, din 3 martie 1859, p. 420.

[2] În scrisoarea de la 14 martie s.n. 1859 ceruse lui Cuza o „statistică lămurită despre averile statului", în vederea împrumutului solicitat în Franța. Cf. aici p. 416.

[3] V. Alecsandri s-a întors în țară în iulie 1859, nemaiașteptînd rezultatul Conferinței pentru recunoașterea dublei alegeri a lui Cuza, care a avut loc abia la 26 august/7 septembrie. Cf. Constantin C. Giurescu, *Viața și opera lui Cuza-Vodă*, Buc., 1966, p. 78—84.

CĂTRE IANCU ALECSANDRI

166

Turin, 2 iunie 1859

B.A.R., S. 18(15)/LVII ; original.

Bibliografie : Marta Anineanu, *Din activitatea diplomatică a lui Vasile Alecsandri, loc. cit.*, Buc. 1960, p. 267—268.

[1] Generalul Rose, din armata imperială franceză, rudă cu Noémi Alecsandri, pe care V. Alecsandri îl indicase pentru organizarea armatei române. La început simpatizant al cauzei românești, mai tîrziu, sub influența cercurilor militare austriece și rusești, socotește că este suficient pentru români să aibă vameși și jandarmi. Cf. *Scrisori către Vasile Alecsandri*, Buc., 1978, p. 393—394.

[2] Oraș din Piemont, celebru prin victoria lui Napoleon I împotriva austriecilor, la 14 iunie 1800.

[3] Doctorul Stanislas Guillard, socrul lui Iancu.

CĂTRE ABDOLONYME UBICINI

167

Milan 10 iunie/29 mai 1859

Bibliografie : *Steaua Dunării. Zimbrul și vulturul,* IV, nr. 120, 11 iunie 1859, p. 475, publicată în traducere după ziarul francez *La Presse,* căreia îi fusese trimisă chiar de Ubicini ; Al. Marcu, *V. Alecsandri și Italia,* în *Analele Acad. Rom.,* Mem. lit., s. III, 1927, p. 431—432.

CĂTRE DOMNITORUL ALEX. I. CUZA

168

Galați, 27 iulie 1859

B.A.R., S 9(1)/LVIII.

[1] Tabăra de la Florești, jud. Prahova, unde la 14/26 aprilie s-au concentrat armatele moldovene și muntene, ca protest al lui Cuza împotriva amenințărilor turcești și austriece.

169

Iași, [p. 27] iulie 1859

B.A.R., S. 9(2)LVIII ; original.

[1] La 27 iulie îi anunța telegrafic, lui Cuza, din Galați sosirea sa în țară, deci scrisoarea este posterioară telegramei.

[2] V. Alecsandri fusese numit după Unire ministru al Afacerilor Străine al Moldovei în cabinetul lui Vasile Sturdza, urmase apoi cabinetul din 8/20 martie al lui Ion Ghica și, în sfîrșit, cel din 28 aprilie/10 mai 1859, al lui Manolache Costache-Epureanu, în care V. Alecsandri continuase să rămînă ministru, dar numai pînă la 10 noiembrie 1859 și nu pînă la căderea guvernului din mai 1860, așa cum apare în *Viața lui V. Alecsandri,* de G. C. Nicolescu, și la Dimitru Vitcu, în capitolul *Vasile Alecsandri,* din volumul *Diplomații Unirii.* „Biblioteca istorică", Buc., Editura Acad., R.S.R. Cf. Dan Berindei *Guvernele lui Alexandru Ioan Cuza* (1859—1866). Liste de miniștri, în *Revista Arhivelor,* II, nr. 1, 1959.

CĂTRE ION GHICA

170

Iași, 25 oct. 1859

B.A.R., ms. rom. 803, f. 67 ; original.

171

Iași, 25 octombrie 1859

B.A.R., ms. rom. 803, f. 68 ; original.

CĂTRE ION BĂLĂCEANU

172

Iași, 27 oct. 1859

B.A.R., ms. rom. 803, f. 70—71 ; original.

Bibliografie : V. Alecsandri, *Corespondență*, Buc., 1960, p. 28—30.

[1] De fapt nu Poarta, ci Austria protestase împotriva numirii lui Bălăceanu, în care continua să vadă pe revoluționarul de la 1848 care, în Transilvania, luptase alături de revoluționarii generalului I. Bem împotriva imperiului austriac. V. Alecsandri îi telegrafiază și lui Ion Ghica pentru a-l convinge pe Bălăceanu să demisioneze spre a nu da satisfacția Porții să-și exercite dreptul de a-l respinge. Cu toată scrisoarea spirituală și abilă a lui V. Alecsandri, I. Bălăceanu a interpretat această cerere ca o ofensă și o dovadă de rea-voință a poetului împotriva sa. Cf. aici telegrama către Bălăceanu din 10 noiembrie p. 448 și telegrama și scrisoarea către Ion Ghica din 28 octombrie și noiembrie 1859, p. 447—448, 452 ; scrisorile lui I. Bălăceanu către Ion Ghica la B.A.R.

[2] Aluzie la tabloul pictorului francez Girodet-Trioson (1767—1824).

CĂTRE ION GHICA

173

Iași, 27 oct. 1859

B.A.R., ms. rom. 803, f. 69 ; original.

174

Iași, 28 [octombrie] 1859

B.A.R., S 10(1)/DCVI.

[1] Cf. aici scrisoarea și telegrama către Bălăceanu, p. 444—445, 448.

CĂTRE ION BĂLĂCEANU

175

Iași, 10 nov. 1859

B.A.R., S 20(4)/LVII.

[1] Cf. aici p. 444—445, 650 n. 1 scrisoarea relativă la concediu și demisie.

CĂTRE ION GHICA

176

Iași, 27/11 1859

B.A.R., S 10(3)/DCVI.

[1] Arhitect.

177

Iași, 28/11 1859

B.A.R., S 10(4)/DCVI.

[1] Bugetele cerute erau necesare, poate, pentru informarea biroului de corespondență de la Paris, dar mai sigur pentru lucrarea lui Ubicini, *Bugets des finances des Principautés Unies de Moldavie et de Valachie [1860]*, [Paris, 1861], în *Journal des économistes*, t. XXIX—XXX.

178

Iași, 2 decem. [s.n.] 1859

B.A.R., S 10(7)/DCVI.

[1] Ion Văcărescu (1839—1914), fiul lui Iancu Văcărescu, ofițer apoi diplomat ; tatăl Elencuții Văcărescu.

179

Iași, [a. 29] nov. [s.n. 1]859

B.A.R., ms. rom. 803, f. 75—76 ; original.

[1] Generalul Ion Em. Florescu.
[2] Pentru cazul lui Bălăceanu, cf. aici p. 444—445, 447.
[3] Ministerul de Control.
[4] Arhitect.

180

Iași, 29/11 1859

B.A.R., S 10(5)/DCVI.

181

[noiembrie/decembrie 1859]

B.A.R., ms. rom. 807, f. 130 ; original.

[1] Seria de telegrame care urmează a fost intercalată cronologic după informațiile din conținut.

182

[noiembrie/decembrie 1859]

B.A.R., ms. rom. 807, f. 161 ; original.

CĂTRE COSTACHE NEGRI

183

Iași, 3/12 1859

B.A.R., ms. rom. 4644, f. 9.

[1] În legătură cu această declarație vezi aici p. 657—658 n. 1.

CĂTRE ION GHICA

184

Iași, 7/12 1859

B.A.R., S 10(8)/DCVI.

CĂTRE COSTACHE NEGRI

185

București, 8 dec. [s.v.] 1859

B.A.R., S 33(7)/LVIII ; original.

[1] Cu toată călduroasa recomandație a lui V. Alecsandri, C. Negri nu a fost de acord să-l accepte pe Vrana ca șef al celor două cancelarii ale Agenției române de la Constantinopol, insistînd să-i fie trimis Dim. Bolintineanu pe care îl cunoștea și aprecia. Cf. scrisoarea lui C. Negri către Alecsandri din 14/26 decembrie 1859, în *Scrisori către Vasile Alecsandri*, Buc., 1978, p. 312—314 ; cf. aici p. 468, V. Alecsandri își retrage propunerea Vrana.

[2] La acea dată V. Alecsandri era ministru al Afacerilor Străine al Țării Românești, deci Agenția de la Constantinopol depindea de el.

CĂTRE ION GHICA

186

[decembrie 1859]

B.A.R., ms. rom. 807, f. 163, original.

[1] În legătură cu crearea Agenției oficioase la Paris, cf. aici p. 639—640 n. 1. Cercetările făcute confirmă că V. Alecsandri a redactat memoriul pentru Consiliu în lunile noiembrie-decembrie, iar cele două guverne au acceptat propunerea de a se înființa Agenția în lunile ianuarie-februarie. Deci, cu aproximație, data scrisorii poate fi aceasta, poetul fiind în București. Mai interesantă este informația că pentru redactarea acestei propuneri, V. Alecsandri s-a folosit de proiectul făcut de Iancu Alecsandri.

CĂTRE ABDOLONYME UBICINI

187

București, 28 dec. [s.v.] 1859

B.A.R., S 20(2)CXXXII ; scrisoarea sub formă de copie autografă. Ubicini însoțește, ca anexă, scrisoarea acestuia către I. I. Filipescu.

Bibliografie : Cornelia Bodea, *Din acțiunea de pregătire a Agenției diplomatice de la Paris. Înființarea biroului de corespondență* (1/13 ianuarie 1860), în *Studii*, XIII, nr. 6, 1960, p. 121—150.

[1] În așteptarea creării Agenției oficioase din Paris (cf. aici p. 639—640 n. 1), se simțea nevoia unei colaborări cu presa din străinătate pentru informare și propagandă, atît de necesare unui stat nou. Pentru împlinirea acestei lacune, V. Alecsandri, în noiembrie-decembrie 1859, a elaborat un proiect intitulat : *Notă asupra stabilirii de relații necurmate între Principatele Unite și Presa franceză*, citată de L. Boicu (cf. mai jos) cu cota Arh. Ministerului Afacerilor Externe al R.P.R., pachet 171, dos. 7, f. 8—11, 22—24, iar de Cornelia Bodea (cf. mai sus) : Arhiva Min. Af. Externe, vol. 233, f. 57—63.

În acest memoriu V. Alecsandri arată, în esență, necesitatea de a se crea, în cadrul Ministerelor Afacerilor Străine ale Principatelor, birouri de corespondență care să culeagă și să transmită informațiile necesare unui birou de corespondență stabilit la Paris care, la rîndul său, să lucreze la răspîndirea în presa pariziană, și chiar și din alte țări europene, a acestor informații. Funcționarii birourilor de corespondență din țară trebuiau să redacteze un fel de buletine de mînă, în care, într-o formă epistolară, se transmiteau informații politice, economice etc... Memoriul precizează organizarea financiară a birourilor. V. Alecsandri propune ca director al biroului de corespondență de la Paris pe vechiul său prieten și colaborator, Ubicini. Guvernele celor două principate acceptînd propunerea lui V. Alecsandri, acesta îl informează pe Ubicini prin scrisoarea de față. Bolnav, publicistul francez răspunde abia la 30 ianuarie 1860, scrisoarea lui fiind precedată de aceea a soției sale, Clémence, și de alta a colaboratorului său, A. Grün, către V. Alecsandri cf. *Scrisori către Vasile Alecsandri*, Buc., 1978, p. 231—235 ; 412—418). Toate scrisorile confirmau acceptarea postului și începerea colaborării cu presa Informațiile s-au mai completat și cu alte publicații cerute din țară și, cu diverse greutăți, pricinuite de lipsa la timp a informațiilor din principate, biroul de la Paris va funcționa pînă la 1 septembrie 1861, cînd toate problemele privind țările române sînt preluate de Agenția oficioasă, condusă de Iancu Alecsandri și girată un timp chiar de poet. Pentru crearea și funcționarea birourilor de corespondență, cf. L. Boicu, *Știri noi despre activitatea lui Vasile Alecsandri ca ministru de Externe*, în *Studii și cercetări științifice. Istorie*, A. X, fasc. 1—2, 1959 p. 193—200 ; Cornelia Bodea, *Din acțiunea de pregătire a Agenției diplomatice de la Paris...* (vezi aici p. 654).

CĂTRE COSTACHE NEGRI

188

[începutul anului 1860]

Muzeul din municipiul Bacău ; original.

Bibliografie : N. Iorga, *O scrisoare a lui Alecsandri*, în *Revista istorică*, XII, nr. 10—12, octombrie-decembrie 1926, p. 337.

[1] Pentru biroul de corespondență, cf. aici p. 654—655 n. 1. Se înțelege că aceasta se expedia prin Constantinopol, calea fiind mai sigură. În calitatea sa de ministru al Afacerilor Străine al Țării Românești, comunica lui Negri că a organizat asemenea birou de corespondență și pentru Agenția română din Constantinopol.

CĂTRE ALEXANDRINA GHICA

189

[1860]

B.A.R., S 1(4)/CCCXVII ; original.

[1] Scurta scrisoare nedatată are anul 1860, pus cu creionul, nu știm după ce criteriu. Am lăsat acest an din nevoia de a păstra grupate la un loc scrisori, fără mare importanță, care au cîteva caractere comune, ca hîrtia pe care sînt scrise sau grafia lui Alecsandri care, pînă pe la această dată, 1860—1864, semna cu inițiala *B*, iar numele era scris cu *X* nu cu cs.

[2] Scrisoarea este adresată Alexandrinei Ghica, soția lui Ion Ghica, bei de Samos. Era fiica generalului Nicolae Mavros (1782—1868), fost secretar al domnitorului Alexandru Șuțu și inspector al carantinelor în vremea Regulamentului Organic. Mama sa era născută Șuțu. Prin donația lui N. Mavros, s-a înființat Muzeul național de antichități și muzeul școlii de la „Sf. Sava."

190

[1860]

B.A.R., S 1(3) CCCXVII ; original.

[1] Cf. aici p. 656 n. 1 explicațiile în legătură cu data. Fiind ministru al Afacerilor Străine al Țării Românești, s-ar fi putut să petreacă revelionul lui 1860 la București.

CĂTRE ION GHICA

191

[1860]

B.A.R., ms. rom. 807, f. 162 ; original.

CĂTRE COSTACHE NEGRI

192

București, 4 ianuarie 1860

B.A.R., 33 (8)/LIII ; original.

Bibilografie : V. Alecsandri, *Corespondență*, București, 1960, p. 190—192.

[1] Schimbul de scrisori dintre V. Alecsandri și Costache Negri pe tema *legatului*, făcut celui din urmă, își are explicația într-un act de patriotism al cîtorva membri ai partidei naționale care au dorit candidatura lui Negri la domnie. Acest lucru îi era cunoscut, de aceea, la 2 decembrie 1858, Negri scria lui V. Alecsandri comentînd critic dispoziția luată de Convenție în privința legii electorale care, impunînd venituri mari, atît pentru candidarea la deputăție, cît și mai ales la domnie, îndepărta mulți oameni de bine, între care și pe el, dar : „de vreme ce nu m-am încercat a-mi face drepturi pentru deputăție cînd nu le aveam, asemenea nu mă voi încerca a mi le face pentru domnie cînd le am încă și mai puțin". Dar, V. Alecsandri, C. Rossetti-Țețcanu, Lascăr Rosetti și Manolache Costache-Epureanu, fără știrea lui Negri, i-au constituit un legat din moșiile lor pentru a avea ve-

nitul cerut. Ales la Ismail, C. Negri își trimite demisia, care îi este respinsă, dar el nu se prezintă la ședințe (cf. aici p. 366 scrisoarea către Iancu Alecsandri, din 28 decembrie). Cu toate acestea V. Alecsandri va propune candidatura la domnie a acestuia, în ședințele pregătitoare de la „Elefant", ceea ce însemnează că poetul știa că *legatul* acoperă cei 3000 galbeni, venit anual care se cerea pentru candidarea la domnie. Se știe cum s-a ajuns mai departe la candidatura și alegerea lui Alex. I. Cuza. Dovadă că *legatul* nu fusese o simplă formalitate — așa cum s-a crezut (cf. G. C. Nicolescu, *Viața lui Vasile Alecsandri*, Buc. 1962, p. 279—280) —, este prudența lui V. Alecsandri de a cere lui C. Negri să *renunțe oficial* la acest legat, printr-o declarație dată prin Ministerul de Justiție (cf. aici p. 456 telegrama din 3 decembrie [s.n.] 1859). V. Alecsandri afirmase lui Baligot de Beyne că el și C. Rosetti-Tețcanu trecuseră asupra lui C. Negri dreptul lor de proprietate al moșiilor Pătrășcani și Tețcani (cf. Marta Anineănu, *Colonelul Alexandru Ioan Cuza, domn al Moldovei*, în *Magazin istoric*, III, nr. 1(22), ianuarie, 1969, p. 2).

Mînia și refuzul lui C. Negri sînt îndreptățite, pentru că, făcînd un asemenea *act oficial*, s-ar fi crezut, pe bună dreptate, că și el fusese de acord cu acest aranjament, despre care nu a știut nimic. În afară de aceasta, l-a jignit ideea lipsei de încredere în el și familia lui, de aceea trimite o simplă *hîrtie particulară*, pe care V. Alecsandri i-o restituie, el însuși supărat de neînțelegerea dintre ei. Pentru scrisorile lui C. Negri, cf. *Scrisori către Vasile Alecsandri*, Buc., 1978, p. 311—314.

193

București, 5 ianuarie 1860

B.A.R., S 33(9)/LVVIII ; original.

[1] Nicolae N. Rosetti-Roznovanu [Nunuță] (1842—1891), fiul lui Nicolae Rosetti-Roznovanu și al Mariei Ghica-Sturdza. A făcut studii de drept în Franța. Cunoscut prin încercarea separatistă de la Iași din 3/15 aprilie 1866, după care a fost destituit din funcția de judecător al tribunalului Iași.

194

București, 5/17 ianuarie 1860

Arh. St. Iași, Documente, pachet 343/35 ; original. e

[1] Costache Negri.

195

București, 12/24 ianuarie 1860

Arh. St. Buc., *Arhiva istorică centrală*, microfilm nr. 39, cadrele nr. 5—8, limba franceză.

Bibliografie : M. Soveja, *Noi documente despre Vasile Alecsandri*, în *Revista Arhivelor*, VIII, nr. 2, 1965, p. 254—255, traducere, reprodusă aici, neavînd acces la original.

196

București, 26 ian. 1860

B.A.R., S 33(10)/LVIII ; original.

Bibliografie : V. Alecsandri, *Scrisori, însemnări*, Buc., 1964, 117—119.

[1] Se sărbătorea prima aniversare a Unirii. Schița idealului său de viață lasă să se întrevadă momentul renunțării la viața agitată, de luptă politică, pentru activitatea mai calmă din domeniul culturii.

197

București, 2/14 febr. 1860

Arh. St. Buc., *Arhiva istorică centrală,* microfilm nr. 29, cadrele nr. 9—12, limba franceză.

Bibliografie : M. Soveja, *Noi documente despre Vasile Alecsandri*, în *Revista Arhivelor*, VIII, nr. 2, 1965, p. 255—256, traducere, reprodusă aici, neavînd acces la original.

[1] Cf. aici p. 476—478 scrisoare în legătură cu patentele.
[2] Cf. aici p. 472—474 în legătură cu cazurile de invadare a insulelor românești de către turci.

CĂTRE ION BĂLĂCEANU

198

București, 10 februarie 1860

B.A.R., S 20 (5)/LVII ; original.

[1] Nu este mai puțin adevărat că V. Alecsandri obținuse acest post pentru fratele său, Iancu.

CĂTRE COSTACHE NEGRI

199

București, 20 febr. 1860

B.A.R., S 33(11)/LVIII ; original.

[1] Ion Bălăceanu nu fusese acceptat, de fapt, nu de Poartă, ci de Austria. Cf. aici p. 650 n. 1.

[2] Numirea lui Baligot de Beyne ca secretar particular al lui Cuza a întîmpinat multe dificultăți. Cf. aici p. 484—485.

CĂTRE ION GHICA

200

București, 28 febr. 1860

B.A.R., ms. rom. 803, f. 77 ; original.

[1] Ion Ghica era prim-ministru, iar V. Alecsandri, ministru al Afacerilor Străine. S-ar putea să fie vorba despre crearea Agenției oficioase române de la Paris.

201

[București, primăvara, 1860]

B.A.R., ms. rom. 807, f. 131 ; original.

CĂTRE COSTACHE NEGRI

202

București, 5 martie 1860

Arh. St. Buc., *Arhiva istorică centrală*, microfilm nr. 39, cadrele nr. 14—17, limba franceză.

Bibliografie : M. Soveja, *Noi documente despre Vasile Alecsandri* în *Revista Arhivelor*, VIII, nr. 2, 1965, p. 257—258, traducere eprodusă aici, neavînd acces la originál.

203

14 martie 1860, București

B.A.R., S 33(1)/LVIII ; original.

[1] Este poate vorba, chiar de la această dată, despre memoriul în care se pleda necesitatea Unirii definitive. Cf. C.C. Giurescu, *Viața și opera lui Cuza-Vodă*, Buc., 1966, p. 100—101.

[2] Rezultatul a fost căderea guvernului din care făcea și el parte.

CĂTRE ION GHICA

204

Iași, 17/4 [s.n.] 1860

B.A.R., S 10(11)/DCVI.

205

Iași, 10 aprilie [s.v.] 1860

B.A.R., ms. rom. 803, f. 79 ; original.

206

Iași, 23/4 [s.n.] 1860

B.A.R., S 10(12)/DCVI.

207

Iași, 18 aprilie [s.v.] 1860

B.A.R., ms. rom. 803, f. 80 ; original.

208

Iași, 20 aprilie 1860

B.A.R., ms. rom. 803, f. 81 ; original.

209

Iași, 28 aprilie 1860

B.A.R., ms. rom. 803, f. 82 ; original.

210

Iași 13/5 [s.n.] 1860

B.A.R., S 10(16)/DCVI.

[1] V. Alecsandri a fost ales deputat la Buzău fără consimțământul său.

211

Iași, 13 mai [s.n.] 1860

B.A.R., S 10(17)/DCVI.

212

Iași, 15/5 1860

B.A.R., S 10 (19)/DCVI.

[1] Ministerul din Moldova.

CĂTRE MIHAIL KOGĂLNICEANU

213

Roman, 22 mai 1860

B.A.R., Arh. Kogălniceanu, II, f. 198.

[1] De fapt, V. Alecsandri scria din Mircești, dar Roman era stația telegrafică de la care se expediau telegramele.

CĂTRE BARONUL EDER

214

București, 24 mai 1860

Bibliografie : R. Bossy, *L'Autriche et les Principautés Unies*, „Académie Roumaine. Etudes et recherches", Buc., 1938, p. 263—264.

[1] Notă trimisă în original la Ballplatz, în 30 iunie următor, de către Eder, cerînd instrucțiuni în vederea răspunsului. Cf. Bossy, *op. cit.*, p. 263.

CĂTRE COSTACHE NEGRI

215

București, 28 mai 1860

B.A.R., S. 33(13)/LVIII ; original.

[1] A. Baligot de Beyne aștepta la Constantinopol numirea sa ca secretar al Cancelariei domnești, care întîrzia din pricină că nu se votaseră fondurile în Cameră.

CĂTRE DIM. A. STURDZA

216

Mircești [sfîrșit 1859 — început 1860]

B.A.R., S (4)/DCCCLII ; original.

[1] Datată foarte aproximativ ; la Mircești s-a stabilit prin iunie 1860, după încetarea funcției sale de ministru, dar preocupările care reclamau consultarea regulamentului Adunărilor puteau fi mai devreme. Dealtfel, din unele însemnări prin scrisori rezultă că V. Alecsandri mergea des să locuiască la Mircești, înainte de părăsirea activității politice.

217

[1860]

B.A.R., S 22(7)/DCCCLII ; original.

[1] Socotim că scrisoarea poate fi din prima jumătate a anului 1860, dată care s-ar potrivi cu epoca în care nu mai scrie cu caractere chirilice.

[2] Aluzia la Grigore Balș, care pînă la 30 aprilie 1860 a fost ministru al Afacerilor Străine al Moldovei întărește bănuiala.

CĂTRE ION GHICA

218

Mircești, 30 iunie 1860

B.A.R., ms. 803, f. 87—88 ; original.

Bibliografie : N. Petrașcu, *V. Alecsandri, Studiu critic*, 1894, Buc., p. 238—239, fragment în traducere ; V. Alecsandri, *Corespondență*, Buc. 1960, p. 70—72.

[1] Comparație amuzantă între gîștele care au salvat Capitoliul și gălăgioșii deputați din Cameră care pretind că salvează patria.

[2] Epoca dintre februarie 1859—mai 1860, cît fusese ministru al Afacerilor Străine în mai multe Cabinete.

[3] Nu va pleca decît în primăvara anului următor, trimis într-o nouă misiune și pentru girarea Agenției din Paris, în lipsa fratelui său.

[4] Dimitrie și Scarlat, fiii lui Ion Ghica.

[5] Generalul Ion Em. Florescu.

[6] Jean Louis Gradovici, emigrat polon, lucra la Consulatul francez din București, era informator pentru Principate și în relații cu emigrații români.

CĂTRE PANTAZI GHICA

219

Mircești, 5 iunie 1860

B.A.R., S 55(1)/LVII ; original.

Bibliografie : V. Alecsandri, *Corespondență*, Buc., 1960, p. 166—168.

[1] Pantazi Ghica (1829—1882), avocat, ziarist și scriitor, frate cu Ion Ghica ; a fost avocatul lui V. Alecsandri.

[2] *Păcală*, ziar umoristic, București, 16 iunie — 15 noiembrie 1860, cînd își încetează apariția odată cu darea în judecată a redactorului Pantazi Ghica, pentru că publicase invective la adresa guvernului.

[3] Camera deputaților.

[4] Pădurea Bondy de lîngă satul cu același nume, arondismentul Saint Denis, care păstra trista reputație a unor asasinate comise acolo. Expresia *forêt de Bondy* se folosește pentru a indica un loc nesigur, o capcană.

CĂTRE ION GHICA

220

Mircești, 6 august 1860

B.A.R., 803, f. 89—90 ; original.

[1] „Fialkowski", cofetărie pe Calea Victoriei, prin dreptul Pieții Palatului, frecventată de politicieni și boema artistică și literară.

[2] Nu va pleca decît în primăvara anului următor.

[3] Pantazi Ghica.

[4] Arhitectul care urma să-i facă planurile pentru clădirile proiectate la Mircești.

221

Mircești, 26 oct. 1860

B.A.R., ms. 803, f. 91—92 ; original.

Bibliografie : N. Petrașcu, *De la cei ce nu mai sînt* în *Literatură și artă română*, II, nr. 1, 1897, p. 544—546, traducere ; Il. Chendi, *Scrisorile lui V. Alecsandri, II, în Tribuna*, Arad, XIII, nr. 244. 10/23 noiembrie 1969, p. 7—8.

[1] Cf. supra n. 4.

[2] *Ibidem* n. 1.

[3] C.A. Rosetti.

[4] Fiul lui Ion Ghica, Scarlat.

222

Iași, 17 nov. 1860

B.A.R., ms. rom. 803, f. 93 ; original,

[1] Babebibobu era prințul George Bibescu, fiul fostului domnitor.

[2] Zoe Mavrocordat, prima soție a domnitorului Gheorghe Bibescu.

[3] Piesa *Zgîrcitul răsipitor* s-a jucat abia în anul 1865, cînd aluziile politice pe care le conținea nu mai erau de actualitate. Cf. scrisorile lui M. Millo către poet, în *Scrisori către Vasile Alecsandri*, Buc., 1978, p. 282—303.

LISTĂ DE SCRISORI DE LA V. ALECSANDRI, DIN PERIOADA 1834—1860, CUNOSCUTE NUMAI DIN DIVERSE SEMNALĂRI *

a. [1834 august 3/15] **	către vornicul V. Alecsandri, scrisă din Viena, citată în scrisoarea vornicului către fiul său. Cf. *Scrisori către Vasile Alecsandri* Buc., 1978, p. 57.
" " "	către Elena Alecsandri. *Ibidem*
a. [1835 martie 27]	către Elena Alecsandri, citată în scrisoarea acesteia către fiul său. *Ibidem*, p. 5.
a. [1837 august 23]	către vornicul V. Alecsandri, citată în scrisoarea Elenei Alecsandri către fiul său. *Ibidem*, p. 6.
" " "	către Iancu Alecsandri *Ibidem*
a. [1839 aprilie] și [1839 aprilie 10/22]	către părinți, citată în scrisorile Elenei și vornicului V. Alecsandri. *Ibidem*, p. 6, 58.
a. [1842 februarie-martie]	mai multe scrisori către familia sa, trimise printr-o scrisoare către Ion Ghica. Cf. aici p. 29(30) ***
a. [1842]	către un destinatar neidentificat (hîrtia fiind deteriorată), citată în scrisoarea către Ion Ghica. *Ibidem*, p. 33(36).
" " "	către Grigore Alexandrescu *Ibidem*

* Cf. aici *Notă asupra ediției*, p. 11.

** Pentru datare s-a folosit, în lipsa datei originale a scrisorii, data locului unde a fost semnalată (scrisoare, presă etc.), cu mențiunea *ante* și paranteze drepte.

*** Cifra din paranteze indică pagina din traducerea scrisorilor.

a. [1844 decembrie 9] — mai multe scrisori către Ion Ghica, citate în scrisoarea către acesta. *Ibidem*, p. 72(75).

1846 — către Costache Filipescu; păstrat numai plicul cu adresa: „Mons eur Constantin Philipescu, Chaussé d'Antin 39, Paris", pe ştampila poştii franceze anul „1846". *Ibidem*, p. 557, n. 1.

1847 iulie — către N. Bălcescu, citată în scrisoarea acestuia către V. Alecsandri din 1847 octombrie 1. Cf. *Scrisori către Vasile Alecsandri*, p. 113.

a. [1847 octombrie 1] — către N. Bălcescu. *Ibidem*

a. [1847 noiembrie 29] — două scrisori către N. Bălcescu citate în scrisoarea acestuia către V. Alecsandri. *Ibidem*, p. 115.

a. [1848 februarie 24] — către N. Bălcescu, rezultă din răspunsul acestuia către poet.

a. [1848 noiembrie 10] — către Zulnia Sturdza, citată în scrisoarea poetului către aceasta. Cf. aici p. 129 (130).

a. [1849 decembrie 1] — mai multe scrisori adresate familiei sale, citate în scrisoarea către Ion Ghica. *Ibidem*, p. 149(150).

a. [1850 ianuarie 20] — către marchizul de Bedmar, citată în scrisoarea către acesta. *Ibidem*, p. 152(153).

1850 ianuarie 20 — către Ion Voinescu II, citată în scrisoarea acestuia către poet, din 1850 februarie 16. Cf. *Scrisori către Vasile Alecsandri*, p. 431.

a. [1850 februarie 11] — către N. Bălcescu, citată în scrisoarea acestuia către poet. *Ibidem*, p. 118.

a. [1851 martie 16] — către Dimitrie Bolintineanu, citată în scrisoarea acestuia către poet. *Ibidem*, p. 135.

a. [1853 august 3] — către Ernest Dréolle, rezultă din scrisoarea acestuia către poet. *Ibidem*, p. 443.

1854 martie 10 — către Ion Ghica. Cf. B.A.R., ms. rom. 803, f. 57—58.

a. [1854 iulie 23/august 5 — către vornicul V. Alecsandri, citată în scrisoarea acestuia către fiul său. Cf. *Scrisori către V. Alecsandri*. p. 59.

1854 octombrie 14/26 — către Ion Voinescu II, citată în scrisoarea acestuia către poet din 1854 noiembrie 12. *Ibidem*, p. 432.

a. [1855] — telegramă, destinatar neindicat, citată în biletul către Edouard Grenier. Cf. aici, p. 212.

a. [1855 octombrie 28] — către Edouard Grenier, citată în scrisoarea poetului către acesta. S-ar putea să fie scrisoarea din 10 octombrie. *Ibidem*, p. 224 (226).

a. [1855 noiembrie 20] — către vornicul V. Alecsandri, citată în scrisoarea poetului către Costache Negri. *Ibidem*, p. 228(229).

a. [1855 decembrie 29] — către Vernon, citată în scrisoarea acestuia către poet. Cf. *Scrisori către Vasile Alecsandri*, p. 428.

a. [1856 februarie 2/14] — două scrisori către Costache Negri, din Rusciuk şi Bucureşti, citate în scrisoarea acestuia către poet. *Ibidem*, p. 308 (309).

1856 august 21 — către Iancu Alecsandri, citată în scrisoarea acestuia către fratele său, din 1856 octombrie 15.

Cf. B.C.S., Arh. Kogălniceanu, XC, 12.

1856 noiembrie 2 — către Iancu Alecsandri, citată în scrisoarea acestuia către fratele său, din 1856 noiembrie 24.
Ibidem

a. [1857 martie] — către Costache Rolla, citată în scrisoarea poetului către Victor Place.
Cf. aici p. 268 (269).

a. [1857 iunie] — două-trei scrisori către Ion Bălăceanu, citate în scrisoarea poetului către acesta.
Ibidem, p. 286 (287).

a. [1857 martie 22] — către ziarul *Concordia*, I, nr. 13, 22 martie 1857, p. 51.
Cf. B.A.R., P. IV 53.

a. [1858 ianuarie 1] — către Giovenale Vegezzi Ruscalla, citată în scrisoarea acestuia către poet.
Cf. *Scrisori către Vasile Alecsandri* p. 421(422).

a. [1858 februarie 3] — două scrisori către Ion Bălăceanu, citate în scrisoarea acestuia către poet.
Ibidem, p. 99 (102)

1858 februarie 8 — către Ion Bălăceanu, citată în scrisoarea acestuia către poet din 1858 februarie 11.
Cf. *Documente privind Unirea Principatelor*, III, Buc., 1963, p. 350.

a. [1858 februarie 11] — către Giovenale Vegezzi Ruscalla, citată în scrisoarea lui Ion Bălăceanu către poet.
Ibidem, p. 352.

a. [1858 februarie 23] — către Ion Bălăceanu, citată în scrisoarea acestuia către poet.
Cf. *Scrisori către Vasile Alecsandri*, p. 105(108).

[1858 decembrie — 1859 ianuarie] — către George Sion, citată în scrisoarea lui V. Alecsandri către acesta.

Cf. aici, p. 391.

a. [1859 ianuarie 20 (s.v.)] — către Ştefan Golescu, citată în scrisoarea poetului către George Sion.
Ibidem, p. 392.

a. [1859 martie 3 (s.v.)] — mai multe scrisori către destinatari nenumiţi, citate în scrisoarea poetului către Ion Ghica.
Ibidem, p. 420(421)

" " " — către intendentul său.
Ibidem

a. [1859 mai 25] — către Legaţia Sardinei, citată în scrisoarea acesteia către V. Alecsandri.
Cf. B.C.S., A 36. S.

a. [1859 iunie 2] — telegramă către Iancu Alecsandri, citată în scrisoarea poetului către fratele său.
Cf. aici p. 434(436).

1859 noiembrie 11 — către Ion Ghica.
Telegramă cifrată.
Cf. B.A.R., S 10(2)/DCVI.

1859 decembrie 1 — către Ion Ghica.
Telegramă cifrată.
Cf. B.A.R., S 10(6)/DCVI.

1859 decembrie 10 — către Ion Ghica.
Telegramă cifrată.
Cf. B.A.R., S 10(9)/DCVI.

1860 februarie 20 — către Costache Negri, citată în scrisoarea poetului către acesta şi scrisă în aceeaşi zi.
Cf. aici p. 484 (485).

1860 aprilie 16 — către Ion Ghica.
Telegramă cifrată.
Cf. B.A.R., S 10(10)/DCVI.

1860 aprilie 25 — către Ion Ghica.
Telegramă cifrată.
Cf. B.A.R., S 10(13)/DCVI.

1860 aprilie 29 — către Ion Ghica.
Telegramă cifrată.
Cf. B.A.R., S 10(14)/DCVI.

1860 mai 6	către Ion Ghica. Telegramă cifrată. Cf. B.A.R., S 10(15)/DCVI.
a. [1860 mai 13]	telegramă către președintele colegiului electoral din Buzău, citată în telegrama către Ion Ghica. Cf. aici p. 497.
1860 mai 14	către Ion Ghica. Telegramă cifrată. Cf. B.A.R., S 10(18)/DCVI.
[1860 iunie 30]	bilet către Ion Em. Florescu, trimis prin scrisoarea către Ion Ghica. *Ibidem*, p. 507(508).
" "	către arhitectul Gabrieli, trimisă odată cu scrisoarea către Ion Ghica. *Ibidem*
[c. 1860]	către Eliza I. Em. Florescu, citată în scrisoarea acesteia către poet, nedatată. Cf. B.C.S., A 36. F 68.
" "	către prințul Cantacuzino [cneazul ?] citată în scrisoarea Elizei I. Em. Florescu către poet. *Ibidem*

INDICI

INDICE DE OPERE ALE LUI V. ALECSANDRI AMINTITE ÎN SCRISORI ŞI NOTE

Albumul unui bibliofil, Nicolae Bălcescu, 553

Baba Cloanţa, 246(256)
Baba Hîrca, 267
Badiu, 162
Balade, vezi *Poezii poporale*.
Balaurul, 162
Ballades et chants populaires de la Roumanie, 592, 595, 602
Balta-Albă, 252,(261), 554, 604
Bătrînul Novac, 162
Blestemul, 161
Bogdan, 195 (197)
Boieri şi ciocoi, 530
Borsec, 532, 546
Bujor, 161, 162, 571

Canto popolare moldave, vezi *Înşiră-te...*
Cetatea Neamţului, 244 (246), 603, 605, 606
Chira, 162
Chiriţa în provincie, 250(259)
Chiriţa la Iaşi, 250 (259)
Cinel-Cinel, 244 (246)
Cîntece de jale, 132
Cîntece de lume, vezi *Cîntece de jale*.
Cîntece haiduceşti, 162
Cînticele comice, 250 (260)
Codreanu, 161
Complotul, vezi *Iaşii în Carnaval*.
Constantin-Vodă Brîncoveanul, 195 (197)
Corbul, 162
Costiţa, 162
Crai-nou, 247 (256)

Demagogul, 515 (517), 516 (518)
Despot-Vodă, 530
Deşteptarea României, 252 (261), 253 (262)
Doi morţi vii, 250, 259
Doina, 251, (260), 255 (263)

Doine, 162, 246 (256), 586, 587
Doine și lăcrimioare, 583
Dridri, 568

Excursie în munți, vezi O plimbare la...

Fîntîna Blanduziei, 534
Frumoasa copiliță, 546, 550

Galerie dramatică de tipuri contimporane, 531
Ginta latină, 562
Giumuz, 162
Grammaire de la langue roumaine, de V. Mircesco, 602

Hercul, 604
Holera, 162, 196 (197)
Hora, 246 (256)
Hora din Bucovina, 571
Hora din Transilvania, 571
Hora Unirii, 255 (264), 266 (267), 385 (390), 605
Hore, 162

Iașii în Carnaval, 81 (83), 249 (258), 550
Iașii noaptea, vezi *Iașii în Carnaval.*
Impromptu, 546
Infilzatevi margherite, vezi *Înșiră-te...*
Iorgu de la Sadagura, 248 (257), 251 (260), 546
Istoria misiilor mele politice, 532
Istoria unui galbîn și a unei parale, 48, 50, 251 (260), 542

Înșiră-te mărgărite, 272 (273), 274, 285, 609

[Jurnal de călătorie în Italia], 552, 553

Le lac blanc, 604
La moartea lui Petre Cazimir, 563
La mormîntul lui Grigore Romalo, 565, 604
Lăcrimioare, 252, (261)
Lipitorile satului, 514 (517)
Luna și soarele, 162, 196 (197)

Manole și Mănăstirea Argișului, 195 (157)
8 Martie, 574
Mărioară Florioară, 196 (197), 578
Melodiile românești, 570
Mihnea-Vodă 162, 195 (197)
Mihu copilul, 162
Miorița, 162
Movila lui Burcel, 162, 195 (197)
Movila lui Purcel, vezi *supra.*

Năframa și inelul, 162
Negru-Vodă, 162, 195 (197)
Nunta țărănească, 249 (259), 252 (261)

O plimbare la munți, 251 (260)
Ovidiu, 534

Pasteluri, 534
Păcală și Tîndală, 255 (264), 300, 605, 615
Păunașul Codrilor, 161
Petite chansonnette à la grande invasion des petits Soutzo en Moldavie en 1846, 549
Petrișor, 162
Peatra din casă, 249 (259)
Poésies roumaines. Les doina. Poésis moldaves, 543
Poezii poporale. Balade (cîntice bătrînești...), I, II, 189 191 (192). 195 (197), 255 (263), 582, 583, 586, 602
Poezii populare, 528, 602
Povestea mărgăritelor, vezi *Înșiră-te...*
Prosper Mérimée, 569
Proză, 587

Radu Calomfirescu, 195 (197)
Repertoriu dramatic, vezi *Teatru românesc...*
Retrogradul, 515 (517)
Român Grue Grozăvanu, 162
Românii și poezia lor, 605
Rusaliile, vezi *Satul lui Cremine.*

Salba literară, 244 (246), 605
Satul lui Cremine, 515 (517)
Sîrb sărac, 161
Stanțe epice de dl. Aristia. Prințul român, 251 (260), 603
Strofe improvizate lui C. Rolla, 594
Strunga, 246 (256)
Suvenire din 1855, 594

Șalga, 162
Ștefan-Vodă, 162
Ștefăniță-Vodă, 195 (197)

Teatru, 530
Teatru românesc. Repertoriu dramatic, 191 (192), 195 (197), 202 (203), 255 (263), 583, 586
Turtucaia, 162
Tzélébiade, 544, 546

Un complot în vis, vezi *Iașii în Carnaval.*
Un episod din anul 1848, 604

Vasile Porojan, 535
Vidra, 162

Zgîrcitul răsipitor, 514—519, 668
Zimbrul și Vulpea, 139
Zîna munților, 196 (197)

INDICE DE OPERE ŞI PERIODICE AMINTITE ÎN SCRISORI ŞI NOTE

Aires nationaux roumains (Ballades, chants des bergers...) recueilles..., par C. Miculi, 592

Aires nationaux roumains transcrits pour piano, par Henri Ehrlich, 570

Albina Moldovei, vezi :

Albina românească, 60(62)

Album Moldo-Valaque ou guide politique et pittoresque à travers les Principautés du Danube, de A. Billecocq, 133(134), 562

Amintiri, vol. I—II, de Radu Rosetti, 601

Aperçu sur le projet de pont de fer entre Giurgevo et Rustchuck, de I. Alecsandri, 626

Arabescuri, de I. Voinescu, 543

Aripe furtunoase, 512 (514)

Athéneum français, 595

Les aventures de Mandrin, 306(307)

Bigoulaute, de Edouard Grenier, 622

Bilder und Skizzen aus der Moldau, de Wilhelm von Kotzebue, 603

Bucovina, 137, 161, 162, 172 (173), 267, 606

Bugets des finances des Principautés Unies de Moldavie et de Valachie, de A. Ubicini, 651

Calendar, vezi :

Calendarul pentru români, 247 (256), 604

Călin, de M. Eminescu, 626

Cîntarea României, 575, 579, 580

Cliniques médicales, de G. Andral, 553

Comédies et proverbes, de A. de Musset, 265 (266)

Le Constitutionel, 199 (200), 302 (304)

Constituționalul, 334 (337)

Le Courrier français, 133(134)

Cozia, de Gr. Alexandrescu, 541

Curierul de ambe sexe, 251 (260)

Les dames de Montenfriche, de E. Labiche, 306(307)

Les Débats, 254(262), 302(304)

Dernières occupations des Principautés Danubiennes, de „Chainoi" (I. Ghica), 506

Dîmbovița, 470(471)

Don Juanii din București, 565

Dor de morți, de I. Alecsandri, 626

L'espion du grand monde, 306 (307)

L'état économique et financier de la Roumanie d'après les documents officiels, de I. Alecsandri, 626

Les fils de l'aveugle, 306(307)

Foaie științifică și literară, vezi *Propășirea*

Fra Diavolo, muzică de Auber, libret de Scribe, 546

Iliada, 144(146)

L'Illustration, 252 (261), 314 (315), 379, 604

Impressions d'un proscrit, vezi *Souvenire et impressions...*

Istoria lui Alecu, de Ion Ghica, 565

Jérôme Paturot, de L. Reybaud, 136, 565

Le journal de Billecocq, vezi Le nostre prigioni.

Le Journal de Constantinople, 181(182), 571

Le Journal des économistes, 651

[Jurnalul economiștilor], 466 (467)

Lettres sur les Principautés, de I. Bălăceanu, 621

Liturghia, de C. Miculi, 592

Magazinul istoric, 251 (260)

Malbrough s'en va t'en guerre, 47(50)

Meșterul Manole, 584

Moartea Emiliei, de C. Negri, 548

Mode illustrée, 547

En Moldavie (1855—1856), de E. Grenier, 589

La Moldo-Valachie dans la manifestation de ses voeux, de Paul Bataillard, 599

Monde littéraire, vezi :

Il Mondo litterario, 316, 619, 620

Le Moniteur officiel de Moldavie. Principautés Unies de Moldavie et de Valachie, 636

Monitorul oficial... 466(467)

Monitorul oficial al Moldovei, 347 (352), 366 (367), 454
Les mystères de Paris, de E. Sue, 566

Le National, 133 (134), 254 (262)
Nichipercea, 512 (513, 514)
Notre Dame, de Victor Hugo, 37(39), 63(65), 539

O călătorie pe Dunăre în ghimie, de I. Voinescu, 543
Odă la unirea românilor, de I. Alecsandri, 626
O duminică la Paris, de I. Voinescu II, 543
O plimbare la băile din Pirenei, de I. Voinescu II, 543
*O scrisoare adresată d-lui ****, de I. Alecsandri, 626

La Patrie, 302 (304)
Păcală, 508, 510 (511), 512 (513), 666
Les peuples de l'Autriche et de la Turquie. Histoire contemporaine des Illyriens, des Magyars, des Roumains et des Polonais, de H. Desprez, 590
Premier point de la question d'Orient. La Moldo-Valachie, de P. Bataillard, 599
Pressa, 625
La Presse, 199 (200), 302 (304)
La Presse d'Orient, 223 (224), 228 (229), 254 (263)

Le nostre prigioni, de A. Billecocq, 561
Prințul român, de C. Aristia, 144 (146), 150 (151), 603
Le Progrès, vezi :
Propășirea, 46, 73—74 (75—76), 82 (84), 137, 215—216 (217), 250—251 (260—261) 540, 542, 543, 546, 548, 550, 603
Provinces Danubiennes, de A. Ubicini, 599
Pseudokinegheticos, de A. Odobescu, 554
Puterea armată la români, de N. Bălcescu, 540

La question économique des Principautés Danubiennes, de N. Bălcescu, 177 (178)

Răzvan-Vodă, de N. Bălcescu, 189, 581
Reforma, 470 (471)
La Réforme, 133 (134), 254 (262)
Regulamentul Organic, 137, 236, 412 (417)
Revista română, 609
Revue des Deux Mondes, 133 (134), 594
Revue de l'Orient, de l'Algérie et des colonies, 543, 561
Revue de Paris, 595
Le Roi Dagobert, 573
România literară, 195 (197), 215, 216 (217), 230, 543, 579, 580—582, 584, 591, 592, 597
România viitoare, 177 (178), 575, 579, 580

Românul, 524
Les Roumains. Appel au congrès en leur faveur, de L. Plée, 626
Rumänische Volkspoesie, de *Wilhelm von Kotzebue*, 603

Samos (Căpitanul Laurent), de I. Ghica, 592
Săptămîna, 73 (75), 82 (84)
Le secret du cavalier, 306 (307)
Le Siècle, 254 (262) 302 (304), 626
Souvenirs et impressions d'un proscrit, de I. E. Rădulescu, 568
Steaua Dunării, 229, 255 (264), 334 (337), 592, 594, 597, 599, 605

Suvenire și impresii de călătorie în România, Bulgaria și Constantinopole, de D. Ralet, 619

Le Temps, 145 (149)
Toderică, de C. Negruzzi, 542

Vers à Du Perier pour la mort de sa fille, de F. de Malherbe, 584
Versuri adresate ție, amicul meu Vasile Alecsandri, de D. Bolintineanu, 572

Zimbrul, 164 (166), 334 (337), 565

INDICE DE NUME *

A

Aali-paşa : 336 (339), 349 (354)

Adrian, G., *vezi* Andreescu Gheorghe

Afif-bei : 336 (339), 340—342 (343—345), 346—349 (351—354), 357—360 (361—363), 629

Aglae, prinţesa, *vezi* Allaux, Aglae

Alcaz : 498

Alecsandri, B. [Basile], *vezi* Alecsandri, Vasile

Alecsandri, Iancu : 29 (30), 51 (53), 55 (57), 68 (71), 69 (72), 82 (84), 90 (92), 133 (134), 164 (166), 168 (171), 174 (176), 186, 187 (188), 190, 196, 219 (220), 241 (242), 253 (262), 254 (263), 333 (337), 339 (343), 356 (360), 366 (367), 368, 370 (372), 379, 380, 385, (390), 392 (393), 396, 397, 398, 399, 401, 403, 406 (409), 415, 420—423 (424), 425 (426), 430 (433), 434, 436 (437), 460, 500 (501), 525, 527, 532—534, 550, 595, 605, 623—625—627, 629, 633, 634, 636—641, 644, 647, 648, 654, 655, 658, 660

Alecsandri, Noémi : 186, 187 (188), 219 (220), 424, 580, 581, 595, 625, 646, 647

Alecsandri, Paulina : 8, 526, 615, 617, 618, 620

Alecsandri, Vasile, vornicul : 27 (28), 30, 60 (62), 73 (75), 81 (83), 90 (92), 149 (150), 166 (169), 203 (204), 211, 249, (258), 255 (263), 538, 568

Alecsandri, Vasile : 9, 10, 11, 276, 284, 285, 356, 523, 524, 526—529, 531, 533, 535—555, 557—574, 576—605, 607—609, 611—623, 626, 628, 629, 632—636, 638—641, 644—647, 649, 650, 653—655,

* Cifra din paranteze indică pagina din traducerea scrisorilor. Cifrele aldine indică paginile cu note privitoare la persoana respectivă.

657—659, 661, 663, 665, 666 ; *passim*.
Alexandrescu, Grigore : 10, 27, 29, 33 (36), 38 (40), 44, 45, 52 (54), 69 (72), 251 (260), 497 (498) [?], 526, 539, 540, 541, 543, 548, 565
Alexandrescu-Dorna : 527, 588
Alexandrina, d-ra : 510 (511)
Ali-paşa : 515 (517)
Allaux, Aglae : 233 (235), 244 (246), 598, **601**
Allaux, Anton : 60
Aman, Theodor : 604
Andral, Gabriel : 93, 95 (97), 99 (102), **553**
Andreescu, Gheorghe (Adrian) : 198
Andrei, Victor : 603
Anghelescu, Mircea : 619
Anineanu, Marta : 527, 529, 533, 535, 537, 543, 571, 591, 604, 621, 635, 636, 644—647
Arion, d-ra : 23 (26)
Aristia, Constantin : 144, 145 (146), 251 (260), 541, 567, 568, 603
Asache, Gheorghe : 27 (29), 248 (257), 537, 562, 604
Asache, Hermiona : 562
Aslan, Alecu : 365, 613, 614
Aupick, Jacques : 198 (200), 585

B

Babebibobu (Bibescu, George) : 518 (519)
Bal, Alice, *vezi* Del Valle, Alice
Bal, Charles : 625
Bal, Georges : 625
Bal, Marie : 625
Balif, familia : 606
Baligot de Beyne, Arthur : 210 (211), 219 (220), 223 (224), 228 (229), 254 (264), 484 (485—486), 502 (503), 563, 594, 595, 635, 636, 658, 661, 665
Balş : 380, 386
Balş, Alecu : 601
Balş, Catinca : 409 (410), 546
Balş, Constantin : 601
Balş, Grigore : 505, 665
Balş, Natalia, vezi Filipescu, Natalia
Balş, Panait I. : 46 (49), 82 (84), 541, **550**
Balş, Profira : 536
Balş, Teodor : 90 (91), 600, 607
Baragon : 359 (363)
Barchin, doctor : 142 (143)
Bariţ, Gheorghe : 580
Baroţi, d-nele : 32 (35)
Basain, Achille : 231.
Başotă, d-na : 90 (92)
Bataillard, Paul : 258, **599**
Batto : 393 (394)
Baudelaire, Charles : 585
Bălăceanu, Constantin : 610
Bălăceanu, Ion : 9, 174 (176), 286, 312, 317, 401 (402), 428 (432), 443—445 (446), 447, 448 (449), 453 (453—454), 458 (459), 468 (470), 482, (483), 484, (485), 507 (508), 509, 510 (511), 575, 609, **610**, 618, 620, 621, 649—652, 660
Bălănescu, *vezi* Rosetti, Bălănescu Petrache
Bălcescu, Barbu : 194
Bălcescu, Constantin : 575
Bălcescu, Nicolae : 89 (91), 100 (103), 121, 148, 150 (151), 177 (178), 184—187 (188), 189, 190, 193, 194, 251 (260), 526, 529, 532, 540, 542, 543, 548, 552, 553, 557, 558, 560, 567, 570, 573, 575, 577—584, 610
Bălcescu, Sevastiţa : 579
Bălcescu, Zinca : 579
Bedmar, Emanoil, Gaetan, Iosef d'Acuna, marchiz de : 142 (143), 152 (153), 566, 568, **569**
Bedmar, Lucia : 569
Beldiman, Alexandru : 627
Bengescu : 495
Bengescu, George : 526, 532
Benzi : 435 (436), 645
Béranger, Pierre, Jean de : 250 (259)
Berindei, Dan : 640, 641, 649
Bernon : 69 (71)
Bertier, Armand : 254 (262)
Besson, colonel : 244 (246)
Beu, Octavian : 592
Biaro y Ellorico, Eduard : 207 (208)
Bibescu, George : 518 (519), 669
Bibescu, Gheorghe, domnitorul : 204 (205), 251 (260), 429 (433), 541, 551, 603, 669.
Bibescu, Zoe : 518 (519)
Billecocq, Adolphe : 124, 125 (126—127), 133 (134), 560, **561**, 562
Bingou : 38 (40)
Bixio (l'Abeille) : 225 (226)
Bixio, Jacques, Alexandre : 220 (221), 225 (226), **594** — 596.
Bodea, Cornelia : 528, 551, 552, 559, 580, 611, 626, 635, 654, 655.
Boerescu, Vasile : 502 (503)
Bogdan, d-na : 77 (80).
Bogdan, Marie : 527, 529, 531, 533, 561
Bogdan-Duică, Gheorghe : 535, 565, 589, 594, 626
Boicu, L. : 640, 654, 655
Boileau-Despréaux, Nicolas : 156 (159)
Boitoş, Olimpiu : 602
Bojinca : 498
Boldan, Emil : 533, 548
Bolintineanu, Dimitrie : 163 (165), 196 (198), 468, 470, 471, 484 (485), 492, 570, 572, 584, 653
Bolliac, Cezar : 196 (197), 584
Bonaparte, Jérôme, Napoléon, Charles, Paul : 430 (433), (436)
Bonfils, Angélina : 575
Borkowski Dunín Józef : 27, 28(29), **537**
Bossy, Raoul : 527, 633, 640, 641, 664
Bouquet, Michel : **562**
Bourqueney, baron : 590
Brăescu : 310
Brăiloiu : 391
Brăiloiu, Constantin : 635

Brănișteanu : 392
Brătianu : 512(513), 576
Brătianu, Dimitrie : 502(503), 575, 576, 580
Brătianu, Ion C. : 414(419), 495, 502(503), 506(507), 512 (513), 515(517), 580, 641
Breazu, Gheorghe : 570
Brîncoveanu, Constantin : 185
Bucur, Marin : 576
Buloz : 594
Bulwer, Henry : 286(287), 346, 350, 355, 477, 610, 623, 628, 629

C

Camariano, Nestor : 582
Canănău, Eliza : 621
Canta, I. : 112(114)
Canta, Matei : 23(26)
Canta, Nicolae : 178(179), 243 (245), 314(315), 577
Canta, Pulheria : 577
Cantacuzini : 577
Cantacuzinii [Hangu] : 116 (117)
Cantacuzino : 32 (35)
Cantacuzino : 569
Cantacuzino : 603
Cantacuzino, A. : 310, 314(315)
Cantacuzino, Alexandru, cneazul : 90 (92), 559, 577, 604, 620
Cantacuzino, Drăghici : 577
Cantacuzino, Dudu : 600
Cantacuzino, Maria : 168 (170), 171 (172), 185 (186), 187 (188), 190, 238 (239), 577, 578, 582, 583, 599, 600
Cantacuzino, Zoe : 598, 600, 601, 608, 609
Cantacuzino-Zizin, I.A. : 598, 600, 601, 627, 633
Caragiale, Costache : 251(260), 603
Caragiale, Ion, Luca : 603
Carcalechi, Eugenia : 523, 524, 527, 533, 538, 547, 564, 565, 568, 571, 574, 584, 605, 626, 643
Carol I : 601
Cartojan, Nicolae : 535, 542
Catacazi : 175(176), 575
Catargi : 191(193)
Catargi, A. : 156(159)
Catargi, Alexandru : 336(338)
Catargi, Ana : 601
Catargi, Costin : 268, 334(337), 340 (343), 607, 627
Catargi, Dimitrie : 533
Catargi, Lascăr : 369, 370(371, 372), 377(379), 380, 381, 382 (386—387)
Catargi, Nico, d-na : 135(136)
Catargi, Nico : 375(377), 633 [?]
Catargi, Ștefan : 334—336 (337—339), 340, 341 (343, 344), 346—349 (351—354), 357—359 (360—362), 494(495), 623, 627
Catargiii : 292(295)
Catinca : 41(42)
Catița, prințesa, *vezi* Ghica, Catița
Caton : 524
Cavaignac, Louis, Eugène : 254(262), 604
Cavour, Benso, conte de : 421—423 (424), 425 (426), 427, 430 (431), (434), 435 (436), **644,** 645, 646
Cazimir : 369(371)
Cazimir, d-na : 68 (71)
Cazimir, Petre : 133 (134), 168 (170), **563,** 573
Căliman, Ghiță : 335 (338)
Cerchez : 168 (170)
Chassériau, Théodore, 578
Chataignez, Marie, Angélique (Dridri) : 557, 568
Chendi, Ilarie : 523, 527, 540, 548, 552, 564, 567, 571 574, 577, 578, 581, 599, 605, 626, 638, 641, 642
Chirculescu : 64(66)
Chopin, Frédéric : 592
Cincinatus : 55 (56), 163 (165)
Ciocan : 113(115)
Ciprian, colonel : 411
Ciucă, Valentin : 593
Cîmpineanu, Ion : 543
Cîngianu, doctor : 98, 99 (100, 102)
Clarendon, Georges, William... : 412, 414 (417, 419), **643**
Coco : 112 (114)
Codrescu, Theodor : 164 166), 267, 573, 636
Conache, Cocuța, *vezi* Vogoride, Ecaterina (Cocuța).
Conache, Costache : 16(19), 32 (35), 544, 603
Conache, Smaranda : 544
Conlecicova, Alexandrina : 481
Constantin, dascăl : 532
Corbu, H. : 527, 537
Corivan, Nicolae : 635, 641
Corradini, Mihail : 28(29), 33 (36), 38(40), 149(151), 498, **538**
Costache-Iepureanu, doamna : 241 (242)
Costache-Iepureanu, Manolache : 100 (102), 133 (134), 375, 377 (379), 496, **554,** 561, 649, 657
Cracti : 364 (365)
Crăsnaru, colonel : 497
Cretzeanu, George : 487
Cretzulescu, *vezi* și Kretzulescu.
Cretzulescu, maior : 442
Cuénim, Philadelphe : 17(19), 21, 23 (24) (26), 38 (40), 536, 537
Cuénim, Victor : 15, **535**
Cuza, Alexandru, Ion, domnitorul : 178(179), 335(338), 374(375), 376, 377(378), 379, 382, 384, 385(387, 389, 390, 391), 392(393), 395, 397—401(402), 403—406(407, 408), 411—416(417, 419), 420, 421, 424, 427—430 (431—434), 439—441, 443 (444), **445** (446), 447, 449, 451, 452 (453), 454, 455, 460—463, 466 (467), 469, 473 (475), 478, 482, 484 (485), 489, 490 (491), 492 (493), 500 (501), 502(503), 525, 527, 536, 550, 575, 589, 594, 598, 600, 606, 625, 628, 633, 634—644, 647, 648, 658, 661
Cuza, Elena : 393 (394), **406,** 409, 410, 528, 602, 642

Cuza, Grigore : 163, (165), **572**
Cuza, Ion : 532, 536, 572

D

Dagobert, regele : 573
Damian, Gheorghe, fecior : 105, 555
Daumier, Honoré : 52, 545, 546
Davilla, Alexandru : 575
Delearetto, *vezi* Turnberg
Densusianu, Ovid : 577, 578, 581
Desprez, Hippolyte : 133(134), 213(214), 563, **590**, 591
Diaconescu, Sanda : 586
Diogene : 167(169)
Docan, Nicolae : 16, 17(18—19), 23(26), **536**, 537, 595, 642
Docan, Panait : 536
Docan, Smărăndița : 8, 88, 105, 409, 410, **536**, 551, 555, 558, 594, 642
Donici, A. : 251 (260)
Donici, Smaranda *vezi* Conache, Smaranda
Dridri, *vezi* Chataignez, Marie...
Drouhet, Charles : 589
Drouyn de Lhuys : 213 (214), 590
Duhamel, general : 31 (34), 539
Dulcescu : 335 (337)
Dumesnil, Alfred : 179 (180), 576
Dumitrescu : 52 (54)
Durando, Giacomo : 637
Durrieu, Xavier : 254 (262)

E

Eder, baron : 500 (501)
Eftimiu, Victor : 608
Ehrlich, Henri : 158 (161), 164 (166), 168 (171), **570**, 573
Eliade-Rădulescu, Ion : 45, 149 (151), 156 (159), 251 (260), 568
Emerit, Marcel : 606, 612
Eminescu Mihail : 626
Enescu-Cantacuzino, Maruca : 614
Epureanu, *vezi* Costache-Iepureanu.
Esarcu, Constantin : 538
Eugenia, împărăteasa: 406, 409, 410
Evard[?], *vezi* Fayard.

F

Faguet, Emile : 531
Faugère : 302 (304), **616**
Fayard : 393 (394)
Fifiloi : 38 (40)
Filipescu, d-rele : 74 (76), 86 (87)
Filipescu, familia : 546
Filipescu, Costache : 85 (87), 111, 112 (113, 114), 251 (261), 551, 552, **557**, 558, 603
Filipescu, Gheorghe : 601
Filipescu, I. I.-Curcanu : 287, 502 (503), 610, 611, 654
Filipescu, Iordache, banu : 64, (65, 66), 83 (84), **546**
Filipescu, Natalia : 244 (246), **598**, 601
Filipescu, Speranța : 64 (66), 82 (84)
Filipescu, Zoe : 64 (65), 82 (84), 546, 550
Filitti, I. C. : 547
Firfirig : 512 (513)
Flechtenmacher, A. : 250 (259), **603**
Florescu, Bonifaciu : 579
Florescu, C. G. : 575
Florescu, George D. : 538
Florescu, Ion, Emanuel : 401 (402), 452 (453), 456 (457), 507 (508), 512 (513), 531, 551, 652, 666
Fotiade, Ion : 329 (330), 336 (339), 357, 358 (361), 623, **624**, 629
Fotino : 509 (511)
Fotino, George : 578
Franga, Gheorghe : 617
Fuad, Mohamed-pașa : 349 (354), 490 (491), 628

G

Gabriela, *vezi* Negroni-Luchian, Gabriela.
Gabrieli, arhitect : 449, 452 (454), 507 (508)
Gaña : 207 (209)
Gane, Constantin : 569
Gavarni, Suplice, Guillaume, Chevalier : 63 (65), **545**
Gazier, Georges : 527, 528, 531, 588, 612, 622
Germani : 64 (66)
George : 37 (39)
Gheorghe, fecior, *vezi* Damian, Gheorghe.
Ghica [?] : 174 (176)
Ghica [?] : 380 (386)
Ghica, d-ra : 77 (80)
Ghica, Alecu : 47 (49), 541
Ghica, Alexandrina : 133 (135), 141, 145 (146), 148, 158, (161), 164 (166), 168 (171), 172 (173), 181 (182), 192 (193), 196 (198), 206 (208), 216 (217), 465, 507 (508), 510 (511), 513, 514 (517), 516 (518), **656**
Ghica, Camille : 510 (511)
Ghica, Casandra : 90 (92)
Ghica, Catița : 244 (246), **601**
Ghica, Cleopatra : 85 (87)
Ghica, Constantin, beizadea : **601**
Ghica, Dimitrie, logofătul : 48 (51), 52 (54), 70 (72), 74 (76), 548
Ghica, Dimitrie I. : 666
Ghica, Eufrosina : 85 (87)
Ghica, George : 90 (91), 112 (114)
Ghica, Grigore, domnitorul : 157, 158 (160), 163 (165), 168 (170), 199 (206), 211 (212), 255, 256 (264), 358 (362), 541, 550, 563, 568, 572, **573**, 588, 589, 590, 594, 596, 598, 601, 607, 619
Ghica, Grigoriță : 90 (92)
Ghica, Iancu, *vezi* Ghica, Ion
Ghica, Ion, beizadea : 589

Ghica, Ion : 7, 8, 26, 28 (29), 30 (33), 36 (39), 38 (40), 43 (44), 45, 46, 48 (51), 52 (54), 57, 58 (59), 60, 61 (62), 63, 65 (66), 67, 70 (72), 74 (76), 83 (84), 85 (86), 89, 90 (92), 132 (133), 137, 140 (141), 142, 143 (145), 147, 148, 156, 162 (164), 171 (172), 181, 182, 183, 187, 190, 195, 196, 203 (204), 209, 210 (211), 215, 216 (217), 232, 235, 250, 251 (260), 254 (263), 401 (402), 420, 421, 428 (431), 442, (443), 447 (448), 449, 450, 451, 454 (455), 457 (459), 466 (467), 471, 486, 487, 491, 493, 494, 496, 497, 498, 506 (507), 512, 525, 526, 530, 532—535, 537—542, 544, 545, 547, 548, 549—552, 557, 558, 563—574, 576—579, 581—587, 591, 592, 594, 598, 643, 644, 647, 649—651, 653, 654, 656, 657, 661, 662, 665—667

Ghica, Leon, *vezi* Ghica Leonida

Ghica, Leonida : 306, 307 (308)

Ghica [-Sturdza], Maria, *vezi* Rosetti-Roznovanu, Maria,

Ghica, Pantazi : 508 (510), **666**, 667

Ghica, Scarlat I. : 507 (508), 516 (518), 666, 667

Ghica, Vasile : 116 (117), 162, 163, (164, 165), 167 (170), 181, 572

Ghica, Vladimir : 589

Girodet-Trioson : 656

Giurescu, Constantin C. : 647, 662

Griherzey, *vezi* Russo, Alecu

Gödel-Lannoy, Oskar von : 336 (339), 348 (352, 353), 357 (361), 627

Goian, d-na : 88

Golescu [?] : 74 (76)

Golescu, Alexandru G.-Arăpilă : 153, 154, (155), 179 (180), 254 (262—263), 401 (402), 452, 453, 458 (459), 548, 569, 570, 576, 578

Golescu, Nicolae : 502 (503), 575

Golescu, Ştefan : 194 (392), 575

Goleştii : 10, 46, 64, 66, 69 (72), 122

Grabbe, general : 137, 198 (200)

Grabouille : 435 (437)

Gradovici, Jean, Louis [Nepomuk] : 507 (508), **666**

Grandville, Gérard : 63 (65), 543

Greceanu, d-na : 510 (511)

Grenier, Edouard : 211, 212, 220 (221), 224, 225, 233 (234, 235), 238, 239—241 (242), 243—245, 269, 270 (272), 285, 289, 290 (291), 319, 320 (322), 393 (394), 526, 527, **588**, 589, 594—598, 600, 601, 608, 609, **611**, 612, 620, 622, 636

Grün, Alphonse : 220 (221), 462 (463), **595**, 639, 655

Gués : 223 (224)

Guillard, Stanislas : 625, 648

Guizot, François : 561

Guttmann, Maria, Tereza : 592

H

Haneş, Petre : 577, 578, 581, 599

Hanibal : 608

Hasdeu, Bogdan, Petriceicu : 528

Hasnaş : 369, 371

Hennig : 17 (19), 55 (56)

Hess, Gerhart : 527, 589, 604

Homer : 537

Hommaire de Hell, Ignace, Xavier, Morand : 252 (261), **603**

Horatiu, Quintus, Flaccus : 478 (479)

Hrisoverghi : 90 (92)

Hugo, Victor : 539

Hurmuzaki : 592

Hurmuzaki, familia : 293 (295)

Hurmuzaki, fraţii : 526

Hurmuzaki, Alexandru : 136, 138, 139, 161, 162, 172 (173), 266, 267, 526, 528—530, **564**, 571, 575, 585, 605

Hurmuzaki, Constantin : 383 (389), 493, 494 (495), 564, 611, **635**

Hurmuzaki, Elena : 564

Hurmuzaki, Eliza, *vezi* Sturdza Eliza.

Hurmuzaki, Eudoxiu : 564

Hurmuzaki, Eudoxiu, fiul : **564**

Hurmuzaki, Eufrosina, *vezi* Petrino Eufrosina.

Hurmuzaki, Gheorghe : 138, **564**

Hurmuzaki, Nicolae : 564

I

Ionescu de la Brad, Ion : 133 (134), 563

Iorga, Nicolae : 524, 538, 565, 583, 606, 656

Isac, Virginica : 593

Ispirescu, Petre : 530

Istrati, N. [?] : 178 (179), 244 (245)

Ivănescu, D. : 593

J

Jérôme Napoleon, *vezi* Bonaparte...

Jora, Alexandru : 372 (373), 631

Jora, Mihail : 498, **575**, 631

Jora, Smărăndiţa : **575**

K

Kalustian, L. : 555, 557

Klapka, George : 416, 643, 644

Kogălniceanu, Catinca : 631

Kogălniceanu, Ion : 32 (35)

Kogălniceanu, Mihail : 55 (57), 73 (75), 82 (84), 103 (104), 164 (165), 168 (170), 181 (182), 215, 216 (217), 229, 248 (257), 250 (260), 251 (260), 293 (295), 264, 369, 370 (371, 372), 377 (379), 380, 381, 385 (386, 387, 390), 393 (394), 496, 498, 499, 530, 531, 533, 592, 594, 597, 607, 624, 628

Kogălniceanu, Mihail I. : 536, 544, 545
Kolberg : 592
Kotzebue, Anatol : 603
Kotzebue, Wilhelm von : 603
Kretzulescu : 64, 66
Kretzulescu, Nicolae : 46, 401 (402)

L

Labanoff : 637
Labastida, Alvarez de : 207 (208)
Labiche, Eugène : 303 (307)
La Fontaine, Jean de : 52, 542
Lallemand : 637
La Marmora, Alphonse de : 422, 423 (424)
Lamartine, Alphonse de : 588
Lanse : 99 (102)
Laurent-Pichat, Léon : 595
Lăcustă, Alexandru : 560
Lăceanu : 232
Lăpușneanu Alexandru, domnitorul : 61 (62)
Ledru-Rollin, Alex. Aug. : 254 (262), 604
Lemaître, Frédérick : 52
Léon [?] : 82 (84)
Leon, Grigore : 190
Levaditi : 542
Levasseur : 494
Liszt, Frantz : 592
Logodi : 481
Lohst. Léon : 147
Lucasiewcz, Paulina, *vezi* Alecsandri, Paulina.
Luchian, Nicolae : 299 (300), 306, 307 (308), **615**, 616—620, 622
Ludovic XV : 572
Ludovic-Filip : 545
Lupașcu : 364
Luzzatto, d-na și d-ra : 182 (183)

M

Macovescu, George : 254 (263), 632, 640
Magheru, Gheorghe : 575
Maior, Liviu : 591
Maiorescu, Titu : 526, 532, 534, 626
Malakoff, ducele de : 412 (417)
Malherbe, François de : 584
Malherbe, Hélène : 625
Malmesbury, James, Howard : 412—414, 417—419, 642, **643**
Manguin : 254 (262)
Manu, maior : 21 (24), 78 (80)
Maquet : 195 (197)
Marcu, Alexandru : 646, 648
Marghiloman, Grigore : 491
Marghiloman, Mihail : 491
Marsillac, Ulysse de : 530
Massoff, Ioan : 550, 615
Mavrichi, colonel : 375 (377), 633
Mavrocordat, vornicul : 33 (38)
Mavrocordat, Alecsandru : 33 (36), 55 (56)
Mavrocordat, Constantin, domnitorul : 236, 598
Mavrocordat, Nicolae : 90 (91), 112 (114), 553, 556
Mavrocordat, Zoe : 518, 668
Mavrogheni : 9
Mavrogheni, d-na : 244 (246)
Mavrogheni, Petre : 55 (56), 244 (246), 293 (295), 369, 370 (371—372), 380—382 (386, 387), 493, 494 (495), 606
Mavros, Nicolae : 656
Mălinescu, Vasile : 575
Mănescu : 64 (66)
Melchisedec : 498
Ménétier, Paul : 95 (98)
Mérimée, Prosper : 589
Meteș, Ștefan : 560, 635
Mezzetti, Pietro : 617
Michelet, Jules : 179, 180, 576, 580
Miclescu, D. : 375 (377)
Miculi, Carol : 158 (161), 216 (217), 266, 267, 570, **592**, 593, 605
Miculi, Cristoph : 592
Mihai Viteazu : 186, 189
Mihalache, Mihăiță : 112 (114)
Mihnea-Vodă : 194
Milicescu : 375 (377)
Millo, Constantin : 601
Millo, Matei : 250 (259), 515 (517), 516, 518 (519), 601, 617, 668
Minea, I. : 591
Miot Hélène, *vezi* Malherbe, Hélène
Mirabeau, Victor Riqueti, marchiz de : 492, 503 (507)
Mircea, Ion, Radu : 561
Mircesco, V. (Alecsandri, Vasile) : 602
Mistral, Frédéric : 526, 528, 532
Mîrzescu, Gheorghe : 412 (417), 424, 641, 645
Monthyar : 43 (44)
Morin : 64 (66)
Moruzi : 69 (72), 82 (84)
Moruzi, Constantin : 90 (92), 116 (117), 252 (261)
Moruzi, Panait : 90 (92)
Mukhis-pașa, *vezi* Sturdza, Grigore
Murad-bei, *vezi* Verbiski.
Murguleț, Elena, *vezi* Hurmuzaki, Elena
Musset, Alfred de : 265 (266), 588
Mussurus C.-pașa : 412 (417), 430 (434), 643
Mustața, I. : 592
Mușlea, Ion : 560, 635

N

Nabob : 22 (24, 25)
Napoleon, prințul, *vezi* Bonaparte....
Napoleon I : 535, 616, 647
Napoleon III : 309, 404—406 (407—408), 409, 414—417 (419), 422, 430, 434, 435 (436), 438, 512 (513), 607, 639, 641, 643—646
Napoléon, Eugène, Louis, Joseph : 406, 409, 410
Natalia, prințesa, *vezi* Filipescu Natalia
Negri, d-rele : 17 (19)
Negri, familia : 265, 556

Negri, Costache : 22 (25), 65 (66), 104, 107 (109), 116 (118), 129, 130 (131, 132), 133 (134), 138, 158 (161), 164, (165), 168 (170), 173, 175 (177), 213 (214), 216 (218), 219 (220), 222—228 (229), 232, 233, (234), 253 (262), 254 (263), 264, 265, 267, 293 (295), 305, 320 (322), 366 (367), 369 (372), 373, 375 (377), 381, 382 (387), 447, 456—458 (459), 464, 466, 467, 470 (471), 478 (479), 482, 484, 488, 490 (491), 499, 502 (503), 532, 533, 536, 544, 548, 551—558, 560, 562, 564, 574, 575, 590, 591, 593, 598, 604, 614, 616, 619, 622, 630, 631, 633, 634, 636, 637, 653, 655—658, 660, 661, 664

Negri, Catinca (Ecaterina) : 95 (98), 135 (136), 175 (177), 540, 544, 556, **575**

Negri, Elena : 55 (56—57), 82 (84), 86, 87, 93—95 (96—97), 98—100 (101, 102), 105, 107 (108), 190, **544,** 547, 551—554, 556, 574, 582, 583, 602, 604, 622

Negri, Maria, Eugenia, călugăriţa : 104, 544, 554

Negri, Petrache : 544

Negri, Smaranda, *vezi* Costache, Smaranda

Negri, Zulnia, *vezi* Sturdza, Zulnia

Negroni-Luchian, Gabriela : 314 (315), 615, 620

Negruzzi, Costache : 73 (75), 168 (170), 248 (257), 315 (316), 542, 543, 620

Negruzzi, Iacob : 526, 528, 530, 531, 534

Nicolescu : 64 (66)

Nicolescu, G. C. : 527, 537, 550—552, 560, 566, 569, 594, 619, 629, 649, 658

Niculescu, Remus : 545

Nigra, d-nele : 424

Nigra, Constandino : 423 (424) 434, 435 (436), **645,** 646

Noguèz : 162 (164), 167, 168 (170, 171), 181 (182), **571**

O

Odobescu, Alexandru : 526, 528, 554, 576, 579, 580

Ollănescu-Ascanio, Dimitrie : 528, 534

Omer-paşa : 206 (208)

Onciulescu, T. : 646

Ortiz, Ramiro : 535

Otitelişanu : 64 (66), 506 (507)

P

Pagés, d-na : 223 (224)

Paladi, Iacovache : 211, 588

Paleologu [?] : 457

Paleologu, Alexandru : 575

Palladi, Constantin : 569

Palladi, Lucia, *vezi* Bedmer Lucia

Panu [?] : 82 (84)

Panu, Anastase : 334, 335 (337, 338), 340—342 (343—345), 347—349 (351, 353), 357 (360), 375 (377), 385 (390), 392, 550, 605, 623, 627, 634

Papadopol-Calimah, Alexandru : 526

Papastate, C. D. : 552

Parker, J. W. : 202 (203), 586

Pascaly, Matilda : 617

Pascaly, Mihail : 303 (307), **617**

Paşcanu, d-na : 90 (92)

Paşcanu, Lascăr : 90 (91, 92)

Patamore, Coventry K. : 586

Paxo : 243 (245)

Păcurariu, Dimitrie : 542, 564, 626

Păltînea, Paul : 556

Păunel, Eugen : 553

Pelissier, general : 413 (418)

Pellier : 69 (71)

Périercourt : 248 (257)

Perpessicius : 531, 557, 626

Perreire : 416

Petraşcu, N. : 528, 538, 548, 570, 578, 581, 591, 666, 667

Petrescu, G. Z. : 536

Petrino, Eufrosina : 564

Philites, George : 538

Pichat, Laurent : 220 (221)

Pichois, Claude : 626

Piron, Alexis : 572

Pirus : 142, 143

Pisoski, Nicolae : 369 (371), 406, 409, 526

Platon : 22 (25)

Place, Charles : 302 (304), 616

Place, Victor : 244 (246), 267, 268 (269), 292 (294), 301 (303), 309, **601, 606,** 607, 612—616, 618

Plée, Léon : 334 (337), 340 (343), 592, 394, **626,** 633, 636, 639

Pleyl : 393 (394)

Plithos : 265 (266)

Pommaraye : 209 (210)

Pop, Augustin, Z. N. : 631

Porumbescu, Iraclie : 592

Predescu : 23 (26), 46

Prejbeanu : 506 (507)

Prévost : 586

Priessnitz, doctor : 31 (34), 539

Primm, general : 207 (209)

Pruncu : 349 (353)

Puşcariu, Sextil : 589

Puvis de Chavannes : 578

Q

Quinet, Edgar : 562, 567

R

Rablais, François : 21 (24)

Racine, Jean : 23 (26), 630

Racoviţă, Felicia : 575

Radu : 369 (371)

Ralet, Dimitrie : 219 (220), 223 (224), 228 (229), 235, 312, 380 (386), 594—596, 598, 607, **619,** 634

Raşcu, I .M. : 561

Raymond, Emmline : 68 (71), 82 (84) 88, 95 (98), 547, 548, 551

Rădulescu-Dulgheru, Geta : 535
Rădulescu-Pogoneanu, Elena : 537, 539, 578, 603
Rechberg, conte de : 500 (501)
Reybaud, L. : 565
Roger, d-na : 199 (201), 204, 205, 585
Rolla, Costache : 113 (115), 152 (153), 178 (179), 219 (220), 241(242), 243(245), 268(269), 292, 293(294), 297, 310, 364, 375, 377(379), 423, 536, 542, 551, **594**, 595, 618, 634, 645
Rolla, Catinca : 41(42), 51(53), 129(131), 135(136), 203(204), 219(220), 241(242), **542**, 543, 556, 558, 592, 595
Rolla, Smărăndița, *vezi* Docan, Smărăndița.
Romalo, Grigore : 139(140), 530, 565, 604
Romalo, Vasile : 604
Romanescu, Aristizza : 617
Rose, general : 434(436), 647
Roset, Veniamin : 178(179)
Rosetești : 113(115), 116(117)
Rosetti, Aglae, *vezi* Allaux, Aglae.
Rosetti, C. A. : 10, 122, 180, 237, 502(503), 515(517), 575, 576, 589, 599, 602, 641, 667
Rosetti, Dimitrie : 559
Rosetti, Lascăr : 133(134), 369, 370(371—372), 375(377), 380, 381(386, 387), 559, 560, 657
Rosetti, Maria C. : 238
Rosetti, Radu : 601
Rosetti, Răducanu : 18(20), 536, 559, 601
Rosetti, Vasile : 41, 42, 540, 561
Rosetti-Bălănescu, Petrache : 334(337), 340(343)
Rosetti-Pribagul, Vasile : 540, 575
Rosetti-Roznovanu, familia : 600
Rosetti-Roznovanu, A. : 536
Rosetti-Roznovanu, Iordache : 536
Rosetti-Roznovanu, Maria : 598, 600, 658
Rosetti-Roznovanu, Nicolae : 18(20), 168(170), 470(471), 536, 658
Rosetti-Roznovanu, Nicolae N. (Nunuță) : **658**
Rosetti-Tețcanu, Costache : 296, 308, 310, 355, 356, 613, **614**, 618, 629, 657, 658
Rosetti-Tețcanu, Dimitrie : 614
Rossi, conte : 423(424)
Rostan, Louis : 93, 95(97), 99, (102), 289(290), **553**
Roumanille, Joseph : 604
Roznovanu, d-na : 33 (36)
Roznovanu, familia : 240(242)
Roznovanu, A., *vezi* Rosetti-Roznovanu A.
Roznovanu, Nicolae, *vezi* Rosetti-Roznovanu, Nicolae.
Roznovanu, Ruxandra : 55(57)
Russell, John, lord : 643
Russo, Alecu : 122(123), 158 (161), 270, 536, 561, 579, 608

S

Sanders : 121
Săndulescu, Alecsandru : 528
Schopenhauer, Arthur : 600
Sefels, *vezi* Soltenhof de...
Sekib Mohamed : 31(34), 37, 38(39—40), 539
Serghiescu, Marin : 150(151), 166(169, 170), 568, **573**
Sion, George : 391, 392, 528, 530, 538, 560, 635
Skina : 78(80)
Slăvescu, Victor : 606, 613, 616
Slușanschi, B. : 588
Soltenhof de Sefels : **586**
Soveja, M. : 632, 659—661
Spiro, d-ra : 23(26)
Spiro-Paul, Paulina : 579, 580
Spiros d-nele : 55(56)
Spiros, d-ra : 90(92)
Stan, Valeriu : 543
Stăvăruș, Ion : 620, 632, 633
Steege, Ludovic : 16, 18(20), 33(36), 55(57), 119, **536**—538, 543, 544, 557, 559
Stoica, Const. T. : 599
Stratulat, Gh. : 577
Straus, fiul : 112(114)
Strîmbu-Miclescu : 175(177)
Sturdza : 380 (386)
Sturdza, Catinca : 90(92)
Sturdza, Costache : 178(179)
Sturdza, Dimitrie, A. : 8, 286, 287(288), 322, 363(364), 411, 504, 526, 528, 611, 613, 622—625, 627, 629, 641, 642, 665
Sturdza, Dimitrie, beizadea : 90(91), 559
Sturdza, Eliza : 564, 592
Sturdza, Grigore, beizadea : 252(261), 335(338), 342(345), 366(367), 368, 369(371—372), 376, 377(378, 379), 380—383, 385(386—390), 559, **627**, 630, 633, 635
Sturdza, Iosefina : 604
Sturdza, Maria, *vezi* Rosetti-Roznovanu, Maria
Sturdza, Mihail, domnitorul : 115(117), 139, 140, 157(160), 199(200), 248(257), 249(258), 250(260), 253(262), 255, 256 (264), 335(338), 340(343), 342, (345), 359 (362, 363), 366 (367), 368, 369(371—372), 376(378), 380—382, 384, 385 (386—390), 538, 544, 547, 559, 568, 603, 619, 627
Sturdza, Pulheria, *vezi* Canta, Pulheria.
[Sturdza ?], Pulheria : 243 (245), 269, 538
Sturdza, Smaranda : 544
Sturdza, Ștefan : 604
Sturdza, Vasile : 334, 335(337—338). 340—342 (343, 345). 347—349 (353), 357 (360), 369, 370 (371, 372), 375 (377), 380, 381 (386, 387), 392, 553, 556, 559, 623, **627**, 649
Sturdza, Zoe : 90(92)
Sturdza, Zulnia : 92, 93, 95, 96, 98, 99 (100, 101), 103, 104, 105—107 (108), 109, 110 (111), 115, 116 (117), 118, 128, 129 (130, 131), 135 (136), 175 (177), 532, 544, 552, **553**, 555—559, 562, 563, 575, 627

Sturzu, Constantin : 629
Sue, Eugène : 566

Ş

Ştirbei, Barbu, domnitorul : 189, 235 (264), 635
Şubin, d-ra : 90 (92)
Şuţeştii : 157(160), 168(170)
Şufu, familia : 549
Şuţu : 656
Şuţu, Alexandru, domnitorul : 656
Şuţu, Zozo : 77(79)

T

Tabaia, arhitect : **513,** 514 (517)
Talleyran-Périgord, Charles, Angélique : 607, **608**
Tappe, Eric : 581, 585, 586, 628
Tastu, Amable : 601
Tastu, Eugène : 598, **601,** 606
Theodoru, doctor : 505
Thouvenel. E. A. : 404 (407)
Tircit-saşiul, cneazul : **32** (35)
Torouţiu, Ilie, E. : 626
Tourtoulon, C. de : 529
Tourza, d-na : 33(36)
Trandafiloff : 557
Turcu, Constantin : 628
Turnberg, n. Deleuretto, contesa : 149(151)

U

Ubicini, Abdolonyme : 215 (217), 220(221), 236, 246, 247(256), 250(259), 334(337), 375, 438, 460(461, 463), 464 (465), 512 (513), 552, 558, 563, 588, 592, 595, 598, 599, 601, **602,** 632, 633, 639, 648 651, 654, 655
Ubicini, Clémence : 655
Ungureanu, Gheorghe : 593
Urechе, Nestor : 561
Urechia, V. A. : 528
Ursu, N. : 530
Uţa : 85 (87)

V

Vaillant, J. : 560
Del Valle, Alice : 625
Vaperau, G. : 602
Văcărescu, Elencuţa : 651
Văcăreseu, Iancu : 651
Văcărescu, Ion : 651
Vătămanu, N. : 553
Vegezzi-Ruscalla, Giovenale : 312, 315(316), 425(426), 434 (436), 609, 619—621, 645, **646**
Vellara, maior : 447
Ventura, Grigore : 528
Verbiski (sau **Verjbiski) :** 376 (378), 392, 633
Vernon, doctor : 31 (34)
Victor Emmanuel II : 427 (431), 435 (437), 438, 645
Villamarina : 645
Virgilius : 60(62)
Vitali, Giuseppina : 100(103), 135(136)
Vitcu, Dumitru : 649
Vîrnav, C. : 537
Vîrnav, Grigore : 286, 287(288), 610
Vîrnav-Liteanu, A. : 544
Vlădoianu : 502(503)
Vogoride, Ecaterina (Cocuţa) : 55 (56), 544, 546, 631
Vogoride, Nicolae : 55(56), 243 (245), 268(286), 287(288), 309, 334(337), 335(338), 340 (343), 347—349 (351, 353, 354), 355, 356, 359, (360, 363), 544, 546, 550, 607, 610, 616, 627, 634, 643
Voinescu, Costache : 542
Voinescu, Ion II : 46, 52(54), 69(71), 541, 548, 575
Vrana : 458(459), 468(470), 653
Vulcan, Iosif : 528

W

Wagner, Richard : 592
Walewski-Colona, Alexandru: 297, 302 (304), 404, 405 (407, 408), 413, 414 (418), 419, 607, **616**
Walewski, Maria : 616
Wimpfen, general : 228
Wolf : 27(28, 29)

X

Xenopol, A. D.: 527, 606, 638, 640, 642

Z

Zabala y Olava, Gregorio: 207, 208
Zane, Gheorghe : 540, 582

INDICE AL SCRISORILOR PE DESTINATARI, GRUPATE CRONOLOGIC

Către Agenția austriacă

1858 octombrie 31/noiembrie 12, 323—324
1858 noiembrie 2, 324—327
1858 noiembrie 5/17, 328—329
1858 noiembrie 7, 330—333

Către Iancu Alecsandri

[1858] noiembrie 25 [s.n.], 333—339
1858 noiembrie 15 [s.v.], 339—345
1858 decembrie 9/21, Iași, 356—363
[1858 decembrie 28 s.v.], 366—367
1859 ianuarie 1 [s.v.], Iași, 368—372
1859 ianuarie 20 [s.v.], Iași, 380—390
1859 ianuarie 21 [s.v.], 392—394
1859 februarie 4 [s.n.], Iași, 396—397
[1859] februarie 5 [s.n.], Iași, 397
1859 februarie 7 [s.n.], Iași, 398
1859 februarie 10 [s.n.], Iași, 399—400
1859 februarie 14 [s.n.], Iași, 403
1859 martie 24, Turin, 421—423
1859 martie 25, Turin, 423—424
1859 martie 25, Turin, 425—426
1859 iunie 2, Turin, 434—437

Către alegătorii din ținutul Bacăului

1857 [septembrie], 298—299

Către Grigore Alexandrescu

1844 martie, Iași, 44—46

Către Ion Bălăceanu

1857 iunie, Iași, 286—287
1858 ianuarie 31, Paris, 312
1858 mai 15, Paris, 317—318
1859 octombrie 27, Iași, 444—446
1859 noiembrie 10, Iași, 448—449
1860 februarie 10, București, 482—484

Către Nicolae Bălcescu

1848 iulie 25/august 6, 121—122
1851 octombrie, Paris, 184—185
1851 octombrie 25, 185—186
1852 aprilie, Iași, 188—190
1852 decembrie 1 [s.n.] Paris, 193—194

Către marchizul de Bedmar

1850 ianuarie 20, 152—153

Către Biblioteca British Museum

1853 martie 28, Paris, 202—203

Către Henri Bulwer

1858 noiembrie 19, Iași, 346—355

Către Maria Cantacuzino

1856 mai, Iași, 238—239

Către Căimăcămie

1858 decembrie 30 [s.n.], Bacău, 364—365
1859 ianuarie 1 [s.n.], Bacău, 365

Către Victor Cuénim

1834 iunie 25, 15—16

Către domnitorul Alex. I. Cuza

1859 ianuarie 19 [s.v.], 379
a. [1859 februare 14 s.v.], 400—403
1859 februarie 25 [s.v.], 404—409
1859 martie 14 [s.n.], 411—419
1859 aprilie 2 [s.n.], 427—434
1859 iulie 27, Galați, 439—440
1859 p. iulie 27, Iași, 440—442

Către doamna Elena Cuza

1859 februarie 25 [s.v.], 409—410

Către Departamentul din Lăuntru

1858 septembrie 12, 318

Către Hippolyte Desprez

1855 aprilie 10, Iași, 213—215

Către Divanul ad-hoc

a. [1857 septembrie 10, s.v.], 295

Către o doamnă din Paris

1848 octombrie 14, 123—128

Către Smărăndița Docan

[1845—1850], 88
[1847 august-septembrie], 105

Către baronul Eder

1860 mai 24, București, 500—501

Către Costăchiță Filipescu

1847 decembrie, Iași, 111—115

Către I. I. Filipescu-Curcanu

1857 iunie, Iași, 287—288

Către Ion Fotiade

1858 noiembrie 5/17, Iași, 329—330

Către Alexandrina Ghica

[1860], 465
[1860], 466

Către Ion Ghica

1842 [februarie-martie], Lemberg, 26—29
[1842 februarie-martie], Lemberg, 29—30

1842 iulie, Iași, 30—36
[1842 iulie-august], Iași, 36—40
[1842—1844], 41—43
[1843—1844], 43—44
1844 aprilie 4, Iași, 46—51
[1844 iunie, Iași], 51—54
[1844 vara], 57—59
[1844 vara, Fălticeni], 60—63
1844 iulie, Borsec, 63—66
[1844 p. iulie], Iași, 66—67
1844 septembrie 14, Iași, 67—72
1844 decembrie 9, Iași, 72—76
1845 ianuarie 5, Iași, 77—81
[1845 începutul anului, Iași], 81—84
[1845 începutul anului, Iași], 85—87
1846 mai 20, Iași, 89—92
1848 decembrie 26, Paris, 132—135
[1849 iulie, Constantinopol], 140—141
1849 august 9, Arles, 142—143
1849 septembrie, Paris, 143—146
1849 octombrie 12, Paris, 147
1849 octombrie 17, Paris 148
1849 decembrie 1, Paris, 149—151
1850 iunie, Iași, 156—161
1850 octombrie 3, Iași, 162—166
1850 octombrie 29, Iași, 166—171
1850 noiembrie, Cernăuți, 171—173
1851 martie, Iași, 181—182
1851 mai, Iași, 182—183
1851 octombrie 27, Paris, 187—188
1852 iulie, Iași, 190—193
1852 decembrie 19, Paris, 195—198
1853 martie 22, Paris, 198—201
[1853 p. martie 22, Paris], 201—202
1853 aprilie 1, Paris, 203—205
1853 noiembrie, Madrid, 205—209
1853 decembrie 20, Paris, 209—210
1854 martie 28, Paris, 210—211
1855 iunie 16, Iași, 215—218
1855 decembrie 30, Constantinopol, 235
1859 martie 3 [s.v.], 420—421

1859 octombrie 25, Iași, 442—443
1859 octombrie 25, Iași, 443—444
1859 octombrie 27, Iași, 447
1859 [octombrie] 28, Iași, 447—448
1859 noiembrie 27, Iași, 449—450
1859 noiembrie 28, Iași, 450
1859 decembrie 2 [s.n.], Iași, 451
[1859 noiembrie 29 s.n.], Iași, 452—454
1859 noiembrie 29, Iași, 454—455
[1859 noiembrie—decembrie], 455
[1859 noiembrie-decembrie], 456
1859 decembrie 7, Iași, 457
[1859 decembrie], 459—460
[1860], 466
1860 februarie 28, București, 486—487
[1860 primăvara, București], 487
1860 aprilie 17 [s.n.], Iași, 491
1860 aprilie 10 [s.v.], Iași, 492—493
1860 aprilie 23 [s.n.], Iași, 493
1860 aprilie 18 [s.v.], Iași, 494
1860 aprilie 20, Iași, 494—495
1860 aprilie 28, Iași, 496
1860 mai 13 [s.n.], Iași, 496—497
1860 mai 13 [s.n.], Iași, 497—498
1860 mai 15, Iași, 498
1860 iunie 30, Mircești, 506—508
1860 august 6, Mircești, 512—514
1860 octombrie 26, Mircești, 514—518
1860 noiembrie 17, Iași, 518—519

Către Pantazi Ghica

1860 iulie 5, Mircești, 508—511

Către Alexandru G. Golescu-Arăpilă

1850 aprilie [30 s.v.], 153—155
1851 martie, Iași, 179—180

Către Edouard Grenier

[1855 ianuarie, Iași], 211—212
[1855, Iași], sîmbătă, 212
1855 octombrie 10, Paris, 220—222
1855 octombrie 28 [Constantinopol], 224—226
1855 decembrie 20, Constantinopol, 233—235
1856 noiembrie, Iași, 239—242
1856 decembrie, Iași, 243—246
1857 mai, 269—270
1857 mai, Iași, 270—273
[1857 vara], 274—286
1857 august 23, 289—290
[1857], Dieppe, 290—291
[1857], 291—292
1858 octombrie 1, Iași, 319—322

Către Alexandru Hurmuzaki

1849 mai 12, Constantinopol, 136—139
[1849 mai, Constantinopol], 139—140
1849 mai 31, [Constantinopol], 140
[1850 iunie 30/iulie 12, Iași], 161—162
1857 februarie 8, Iași, 266—267

Către Alexandru Jora

[1859 ianuarie-octombrie], 372—373

Către Mihail Kogălniceanu

1855 decembrie 15, Constantinopol, 229—232
1860 mai 22, Roman, 499

Către Nicolae Luchian

1857 [p. septembrie 20, Dieppe], 299—300
1857 [a. noiembrie 13], 306—307

1857 noiembrie 13, Paris, 307—308
1857 decembrie, Paris, 310—311
1858 — februarie 16, Pars, 313—315

Către Costache Negri

1851 februarie, Iași, 173—177
[1851 februarie], 177—179
1855 septembrie 30, Paris, 219
1855 octombrie 14, Marsilia, 222—224
1855 noiembrie 27, Kamient, 226—227
1855 noiembrie 30, Crimeea, 227—229
1857 octombrie 21, Paris, 305
1859 ianuarie 9 [s.v.], Iași, 373—374
1859 decembrie 3, Iași, 456—457
1859 decembrie 8 [s.v.], București, 458—459
[1860 începutul anului], 464—465
1860 ianuarie 4, București, 467—470
1860 ianuarie 5, București, 470—471
1860 ianuarie 5/17, București, 472—476
1860 ianuarie 12/24, București, 476—478
1860 ianuarie 26, București, 478—480
1860 februarie 2/14, București, 480—482
1860 februarie 20, București, 484—486
1860 martie 5, București, 488—490
1860 martie 14, București, 490—491
1860 mai 28, București, 502—503

Către Costache Negruzzi

1858 martie 20, Paris, 315—316

Către Iacovache Paladi

[p. 1854], 211

Către Victor Place

1857 martie, București, 267—269
1857 septembrie 20, Dieppe, 292—295
1857 octombrie 20, Paris, 301—305

Către reprezentanții marilor Puteri la Poartă

[1859 a. 24 ianuarie], 395—396

Către C. A. Rosetti

1856 martie, Iași, 237—238

Către Costache Rosetti-Tețcanu

1857 septembrie 20 [s.n.], Dieppe, 296—297
1857 noimbrie 16, Paris, 308—310
1858 noiembrie 19, Iași, 355—356

Către Alecu Russo

1848 iulie 26, 122—123

Către Secretariatul de Stat al Țării Românești

1859 ianuarie 10, Iași, 374—375

Către Sfatul Administrativ

1855 iunie 28, Iași, 218—219

Către George Sion

1859 ianuarie 20, Iași, 391—392

Către Ludovic Steege

1841 octombrie 19, Iași, 16—20
1841 noiembrie 16, Iași, 21—26

1844 iunie, 54—57
1848 iulie 24, Cernăuți, 119—121

Către Dim. A. Sturdza

1857 iulie 23, Iași, 288—289
[1858 p. octombrie 23/noiembrie 4, Iași], 322
1858 decembrie 29 [s.n.], Bacău, 363—364
1859 februarie 21 [s.n.], Paris, 411
[1859 sfîrșit-1860], Mircești, 504
[1860], 504—505

Către Iosefina Sturdza

1857 ianuarie 20, 264—266

Către Zulnia Sturdza

1847 februarie 8, Palermo, 92—98
1847 aprilie 2, Neapole, 98—103
1847 august, Iași, 103—104
1847 decembrie, Iași, 105—109
[1847—1848], 109—111
[1848 martie-aprilie, Hangu], 115—118
[1848 martie, a. 1850], 118
1848 noiembrie 10, Paris, 128—132
1849 aprilie 25, Constantinopol, 135—136

Către Abdolonyme Ubicini

[1856], 236
[1856—1857], 246—264
1859 ianuarie 15/27, Iași, 375—379
1859 mai 29/iunie 10, Milan, 438—439
1859 decembrie 28 [s.v.], București, 460—464

CUPRINS *

Notă asupra ediției . . . . . 7— 12

Către Victor Cuénim

1 1834 iunie 25 . . . . . 15— 16

Către Ludovic Steege

2 1841 octombrie 19, Iași . . . . . 16— 20
3 1841 noiembrie 16, Iași . . . . . 21— 26

Către Ion Ghica

4 1842 [februarie-martie], Lemberg . . . . . 26— 29
5 [1842 februarie-martie], Lemberg . . . . . 23— 30
6 1842 iulie, Iași . . . . . 30— 36
7 [1842 iulie-august Iași] . . . . . 36— 40
8 [1842—1844] . . . . . 41— 43
9 [1843—1844] . . . . . 43— 44

Către Grigore Alexandrescu

10 1844 martie, Iași . . . . . 44— 46

Către Ion Ghica

11 1844 aprilie 4, Iași . . . . . 46— 51
12 [1844 iunie, Iași] . . . . . 51— 54

Către Ludovic Steege

13 1844 iunie . . . . . 54— 57

* Cuprinsul corespunde indicelui cronologic.

Către Ion Ghica

14 [1844 vara] . . . . . 57— 59
15 [1844 vara, Fălticeni] . . . . . 60— 63
16 1844 iulie, Borsec . . . . . 63— 66
17 [1844 p. iulie] Iași . . . . . 66— 67
18 1844 septembrie 14, Iași . . . . . 67— 72
19 1844 decembrie 9, Iași . . . . . 72— 76
20 1845 ianuarie 5, Iași . . . . . 77— 81
21 [1845 începutul anului, Iași] . . . . . 81— 84
22 [1845 începutul anului, Iași] . . . . . 85— 87

Către Smărăndița Docan

23 [1845—1850] 88

Către Ion Ghica

24 1846 mai 20, Iași . . . . . 89— 92

Către Zulnia Sturdza

25 1847 februarie 8, Palermo . . . . . 92— 98
26 1847 aprilie 2, Neapole . . . . . 98—103
27 1847 august, Iași . . . . . 103—104

Către Smărăndița Docan

28 [1847 august-septembrie] 105

Către Zulnia Sturdza

29 1847 decembrie, Iași . . . . . 105—109
30 [1847—1848] . . . . . 109—111

Către Costăchiță Filipescu

31 1847 decembrie, Iași . . . . . 111—115

Către Zulnia Sturdza

32 [1848 martie-aprilie, Hangu] . . . . . 115—118
33 [1848 martie, a. 1850] 118

Către Ludovic Steege

34 1848 iulie 24, Cernăuți . . . . . 119—121

Către Nicolae Bălcescu

35 1848 iulie 25/august 6 . . . . . 121—122

Către Alecu Russo

36 1848 iulie 26 . . . . . 122—123

Către o doamnă din Paris

37 1848 octombrie 14 . . . . . 123—128

Către Zulnia Sturdza

38 1848 noiembrie 10, Paris . . . . . 128—132

Către Ion Ghica

39 1848 decembrie 26, Paris . . . . . 132—135

Către Zulnia Sturdza

40 1849 aprilie 25, Constantinopol . . . . . 135—136

Către Alexandru Hurmuzaki

41 1849 mai 12, Constantinopol . . . . . 136—139
42 [1849 mai, Constantinopol] . . . . . 139—140
43 1849 mai 31, [Constantinopol] 140

Către Ion Ghica

44 [1849 iulie, Constantinopol] . . . . . 140—141
45 1849 august 9, Arles . . . . . 142—143
46 1849 septembrie, Paris . . . . . 143—146
47 1849 octombrie 12, Paris 147
48 1849 octombrie 17, Paris 148
49 1849 decembrie 1, Paris . . . . . 149—151

Către marchizul de Bedmar

50 1850 ianuarie 20 . . . . . 152—153

Către Alexandru G. Golescu-Arăpilă

51 1850 aprilie [30 s.v.] . . . . . 153—155

Către Ion Ghica

52 1850 iunie, Iași . . . . . 156—161

Către Alexandru Hurmuzaki

53 [1850 iunie 30/iulie 12, Iași] . . . . . 161—162

Către Ion Ghica

54 1850 octombrie 3, Iași . . . . . 162—166
55 1850 octombrie 29, Iași . . . . . 166—171
56 1850 noiembrie, Cernăuți . . . . . 171—173

Către Costache Negri

57 1851 februarie, Iași . . . . . 173—177
58 [1851 februarie] . . . . . 177—179

Către Alexandru G. Golescu-Arăpilă

59 1851 martie, Iași . . . . . 179—180

Către Ion Ghica

60 1851 martie, Iași . . . . . 181—182
61 1851 mai, Iași . . . . . 182—183

Către Nicolae Bălcescu

62 1851 octombrie, Paris . . . . . 184—185
63 1851 octombrie 25 . . . . . 185—186

Către Ion Ghica

64 1851 octombrie 27, Paris . . . . . 187—188

Către Nicolae Băicescu

65 1852 aprilie, Iași . . . . . 188—190

Către Ion Ghica

66 [1852 iulie, Iași] . . . . . 190—193

Către Nicolae Bălcescu

67 1852 decembrie 1 [s.n.], Paris . . . . . 193—194

Către Ion Ghica

68 1852 decembrie 19, Paris . . . . . 195—198
69 [1853 martie 22, Paris] . . . . . 198—201
70 [1853 p. martie 22, Paris] . . . . . 201—202

Către Biblioteca British Museum

71 1853 martie 28, Paris . . . . . 202—203

Către Ion Ghica

72 1853 aprilie 1, Paris . . . . . 203—205
73 1853 noiembrie, Madrid . . . . . 205—209
74 1853 decembrie 20, Paris . . . . . 209—210
75 1854 martie 28, Paris . . . . . 210—211

Către Iacovache Paladi

76 [p. 1854] 211

Către Edouard Grenier

77 [1855 ianuarie, Iași] . . . . . 211—212
78 [1855 Iași], Sîmbătă 212

Către Hippolyte Desprez

79 1855 aprilie 10, Iași . . . . . 213—215

Către Ion Ghica

80 1855 iunie 16, Iași . . . . . 215—218

Către Sfatul Administrativ

81 1855 iunie 28, Iași . . . . . 218—219

Către Costache Negri

82 1855 septembrie 30, Paris 219

Către Edouard Grenier

83 1855 octombrie 10, Paris . . . . . 220—222

Către Costache Negri

84 1855 octombrie 14, Marsilia . . . . . 222—224

Către Edouard Grenier

85 1855 octombrie 28 [Constantinopol] . . . . 224—226

Către Costache Negri

86 1855 noiembrie 27, Kamient . . . . . 226—227
87 1855 noiembrie 30, Crimeea . . . . . 227—229

Către Mihail Kogălniceanu

88 1855 decembrie 15, Constantinopol . . . . . 229—232

Către Edouard Grenier

89 1855 decembrie 20, Constantinopol . . . . 233—235

Către Ion Ghica

90 1855 decembrie 30, Constantinopol . . . 235

Către Abdolonyme Ubicini

91 [1856] 236

Către C. A. Rosetti

92 1856 martie, Iași . . . . . 237—238

Către Maria Cantacuzino

93 1856 mai, Iași . . . . . 238—239

Către Edouard Grenier

94 1856 noiembrie, Iași . . . . . 239—242
95 1856 decembrie, Iași . . . . . 243—246

Către Abdolonyme Ubicini

96 [1856—1857] . . . . . 246—264

Către Josefina Sturdza

97 1857 ianuarie 20 . . . . . 264—266

Către Alexandru Hurmuzaki

98 1857 februarie 8, Iași . . . . . 266—267

Către Victor Place

99 1857 martie, București . . . . . 267—269

Către Edouard Grenier

100 1857 mai . . . . . 269—270
101 1857 mai, Iași . . . . . 270—273
102 [1857 vara] . . . . . 273—286

Către Ion Bălăceanu

103 1857 iunie, Iași . . . . . 286—287

Către I. I. Filipescu

104 1857 iunie, Iași . . . . . 287—288

Către Dim. A. Sturdza

105 1857 iulie 23, Iași . . . . . 288—289

Către Edouard Grenier

106 1857 august 23 . . . . . 289—290
107 [1857], Dieppe . . . . . 290—291
108 [1857] . . . . . 291—292

Către Victor Place

109 1857 septembrie 20 [s.n.], Dieppe . . . . . 292—295

Către Divanul ad-hoc

110 [a. 1857 septembrie 10 s.v.] 295

Către Costache Rosetti-Teţcanu

111 1857 septembrie 20 [s.n.] Dieppe . . . . . 296—297

Către alegătorii din ţinutul Bacăului

112 1857 [septembrie] . . . . . 298—299

Către Nicolae Luchian

113 1857 [p. septembrie 20. Dieppe] . . . . . 299—300

Către Victor Place

114 1857 octombrie 20, Paris . . . . . 301—305

Către Costache Negri

115 1857 octombrie 21, Paris 305

Către Nicolae Luchian

116 1857 [a. noiembrie 13] . . . . . 306—307
117 1857 noiembrie 13, Paris . . . . . 307—308

Către Costache Rosetti-Teţcanu

118 1857 noiembrie 16, Paris . . . . . 308—310

Către Nicolae Luchian

119 1857 decembrie, Paris . . . . . 310—311

Către Ion Bălăceanu

120 1858 ianuarie 31, Paris 312

Către Nicolae Luchian

121 1858 februarie 16, Paris . . . . . 313—315

Către Costache Negruzzi

122 1858 martie 30, Paris . . . . . 315—316

Către Ion Bălăceanu

123 1858 mai 15, Paris . . . . . 317—318

Către Departamentul din Lăuntru

124 1858 septembrie 12 318

Către Edouard Grenier

125 1858 octombrie 1, Iaşi . . . . . 318—322

Către Dim. A. Sturdza

126 [1858 p. octombrie 23/noiembrie 4, Iaşi] . . . 322

Către Agenţia austriacă

127 1858 31 octombrie/12 noiembrie . . . . . 323—324
128 1858 noiembrie 2 . . . . . 324—327
129 1858 noiembrie 5/17 . . . . . 328—329

Către Ion Fotiade

130 1858 noiembrie 5/17 Iaşi . . . . . 329—330

Către Agenţia austriacă

131 1858 noiembrie 7 . . . . . 330—333

Către Iancu Alecsandri

132 [1858] noiembrie 25 [s.n.] . . . . . 333—339
133 1858 noiembrie 15 [s.v.] . . . . . 339—345

Către Henri Bulwer

134 1858 noiembrie 18/30, Iaşi . . . . . 346—355

Către Costache Rosetti-Ţeţcanu

135 1858 noiembrie 19, Iaşi . . . . . 355—356

Către Iancu Alecsandri

136 1858 decembrie 9/21, Iaşi . . . . . 356—363

Către Dim. A. Sturdza

137 1858 decembrie 29 [s.n.], Bacău . . . . . 363—364

Către Căimăcămie

138 1858 decembrie 30 [s.n.], Bacău . . . . . 364—365
139 1859 ianuarie 1 [s.n.], Bacău 365

Către Iancu Alecsandri

140 [1858 decembrie 28 s.v.] . . . . . 366—367
141 1859 ianuarie 1 [s.v.], Iaşi . . . . . 368—372

Către Alexandru Jora

142 [1859 ianuarie-octombrie] . . . . . 372—373

Către Costache Negri

143 1859 ianuarie 9 [s.v.] Iași . . . . . 373—374

Către Secretariatul de Stat al Țării Românești

144 1859 ianuarie 10, Iași . . . . . 374—375

Către Abdolonyme Ubicini

145 1859 ianuarie 15/27, Iași . . . . . 375—379

Către domnitorul Alexandru I. Cuza

146 1859 ianuarie 19 [s.v.] 379

Către Iancu Alecsandri

147 1859 ianuarie 20 [s.v.] Iași . . . . . 380—390

Către George Sion

148 1859 ianuarie 20, Iași . . . . . 391—392

Către Iancu Alecsandri

149 1859 ianuarie 21 [s.v.] . . . . . 392—394

Către reprezentanții marilor Puteri la Poartă

150 [1859 a. 24 ianuarie] . . . . . 395—397

Către Iancu Alecsandri

151 1859 februarie 4 [s.n.], Iași . . . . . 396—397
152 [1859] februarie 5 [s.n.], Iași 397
153 1859 februarie 7 [s.n.], Iași 398
154 1859 februarie 10 [s.n.], Iași . . . . . 399—400

Către domnitorul Alexandru I. Cuza

155 [1859 februarie 14 s.v.] . . . . . 400—403

Către Iancu Alecsandri

156 1859 februarie 14 [s.n.], Iași 403

Către domnitorul Alexandru I. Cuza

157 1859 februarie 25 [s.n.], Paris . . . . . 404—409

Către doamna Elena Cuza

158 1859 februarie 25 [s.v.] . . . . . 409—410

Către Dim. A. Sturdza

159 1859 februarie 21 [s.n.], Paris 411

Către domnitorul Alexandru I. Cuza

160 1858 martie 14 [s.n.] . . . . . 411—419

Către Ion Ghica

161 1859 martie 3 [s.v.] . . . . . 420—421

Către Iancu Alecsandri

162 1859 martie 24, Turin . . . . . 421—423
163 1859 martie 25, Turin . . . . . 423—424
164 1859 martie 25, Turin . . . . . 425—426

Către domnitorul Alexandru I. Cuza

165 1859 aprilie 2 [s.n.] . . . . . 427—434

Către Iancu Alecsandri

166 1859 iunie 2, Turin . . . . . 434—437

Către Abdolonyme Ubicini

167 1859 mai 29/iunie 10, Milan . . . . . 438—439

Către domnitorul Alex. I. Cuza

168 1859 iulie 27, Galați . . . . . 439—440
169 1859 p. iulie [27], Iași . . . . . 440—442

Către Ion Ghica

170 1859 octombrie 25, Iași . . . . . 442—443
171 1859 octombrie 25, Iași . . . . . 443—444

Către Ion Bălăceanu

172 1859 octombrie 27, Iași . . . . . 444—446

Către Ion Ghica

173 1859 octombrie 27, Iași 447
174 1859 [octombrie] 28, Iași . . . . . 447—448

Către Ion Bălăceanu

175 1859 noiembrie 10, Iași . . . . . 448—449

Către Ion Ghica

176 1859 noiembrie 27, Iași . . . . . 449—450
177 1859 noiembrie 28, Iași 450
178 1859 decembrie 2 [s.n.] Iași 451
179 1859 a. noiembrie [29 s.n.], Iași . . . . . 452—454
180 1859 noiembrie 29, Iași . . . . . 454—455
181 [1859 noiembrie-decembrie] 455
182 [1859 noiembrie-decembrie] 456

Către Costache Negri

183 1859 decembrie 3, Iași . . . . . 456—457

Către Ion Ghica

184 1859 decembrie 7, Iași 457

Către Costache Negri

185 1859 decembrie 8 [s.v.], București . . . . . 458—459

Către Ion Ghica

186 [1859 decembrie] . . . . . 459—460

Către Abdolonyme Ubicini

187 1859 decembrie 28 [s.v.], București . . . . . 460—464

Către Costache Negri

188 [1860 începutul anului] . . . . . 464—465

Către Alexandrina Ghica

189 [1860] 465
190 [1860] 466

Către Ion Ghica

191 [1860] 466

Către Costache Negri

192 1860 ianuarie 4, București . . . . . 467—470
193 1860 ianuarie 5, București . . . . . 470—471
194 1860 ianuarie 5/17, București . . . . . 472—476
195 1860 ianuarie 12/24, București . . . . . 476—478
196 1860 ianuarie 26, București . . . . . 478—480
197 1860 februarie 2/14, București . . . . . 480—482

Către Ion Bălăceanu

198 1860 februarie 10, București . . . . . 482—484

Către Costache Negri

199 1860 februarie 20, București . . . . . 484—486

Către Ion Ghica

200 1860 februarie 28, București . . . . . 486—487
201 [1860 primăvara, București] 487

Către Costache Negri

202 1860 martie 5, București . . . . . 488—490
203 1860 martie 14, București . . . . . 490—491

Către Ion Ghica

204 1860 aprilie 17 [s.n.], Iași 491
205 1860 aprilie 10 [s.v.], Iași . . . . . 492—493
206 1860 aprilie 23 [s.n.], Iași 493
207 1860 aprilie 18 [s.v.], Iași 494
208 1860 aprilie 20, Iași . . . . . 494—495
209 1860 aprilie 28, Iași 496
210 1860 mai 13 [s.n.], Iași . . . . . 496—497
211 1860 mai 13 [s.n.], Iași . . . . . 497—498
212 1860 mai 15, Iași 498

Către Mihail Kogălniceanu

213 1860 mai 22, Roman 499

Către baronul Eder

214 1860 mai 24, București . . . . . 500—501

Către Costache Negri

215 1860 mai 28, București . . . . . 502—503

Către D. A. Sturdza

216 [1859 sfîrșit — 1860] Mircești 504
217 [1860] . . . . . 504—505

Către Ion Ghica

218 1860 iunie 30, Mircești . . . . . 506—508

Către Pantazi Ghica

219 1860 iulie 5, Mircești . . . . . 508—511

Către Ion Ghica

220 1860 august 6, Mircești . . . . . 512—514
221 1860 octombrie 26, Mircești . . . . . 514—518
222 1860 noiembrie 17, Iași . . . . . 518—519

Note . . . . . 521—668
Listă de scrisori de la V. Alecsandri, din perioada 1834—1860, cunoscute numai din diverse semnalări . 669—674

Indici . . . . . 676—725

Biblioteca Fac. de Ib. și Lit. Comună
SECȚIA
LIN[illegible]VISTICA
București

Lector: CĂTĂLINA POLEACOV
Tehnoredactor: AURELIA ANTON

Bun de tipar 12 XII 1981. Coli ed. 33,90. Coli tipar 45,5
Planșe tipo 4.

Tiparul executat sub comanda nr. 318 la
Întreprinderea poligrafică „13 Decembrie 1918",
str. Grigore Alexandrescu nr. 89—97
București
Republica Socialistă România